

**LIETUVOS SOCIALINIŲ MOKSLŲ CENTRAS
EKONOMIKOS IR KAIMO VYSTYMO INSTITUTAS**

TVIRTINU:

Vadovė

Rasa Melnikienė

2024 m. lapkričio mėn. 5 d.

**ŽEMĖS ŪKIO, MAISTO ŪKIO IR ŽUVININKYSTĖS 2023–2027 METŲ MOKSLINIAI
TYRIMAI IR EKSPERIMENTINĖ PLĖTRA**

**EUROPOS SĄJUNGOS VALSTYBIŲ NARIŲ 2023–2027 M. BENDROSIOS ŽEMĖS ŪKIO
POLITIKOS (BŽŪP) STRATEGINIŲ PLANŲ PARAMOS SĄLYGŲ IR INTERVENCINIŲ
PRIEMONIŲ LYGINAMOJI ANALIZĖ**

2024 M. GALUTINĖ ATASKAITA

Tyrimo vadovas

Prof. dr. Tomas Baležentis

Vilnius, 2024

TURINYS

IVADAS	5
1. PASIRINKTŲ ES ŠALIŲ NARIŲ 2023–2027 M. BŽŪP STRATEGINIŲ PLANŲ GEROS AGRARINĖS IR APLINKOSAUGOS BŪKLĖS STANDARTŲ (GAAB) ĮGYVENDINIMO REIKALAVIMŲ LYGINAMOJI ANALIZĖ	7
1.1. SU KLIMATO KAITOS ŠVELNINIMU IR PRISITAIKYMU PRIE JOS SUSIJUSIŲ STANDARTŲ ĮGYVENDINIMO REIKALAVIMAI	7
1.2. SU VANDENS APSAUGA SUSIJUSIO STANDARTO ĮGYVENDINIMO REIKALAVIMAI	10
1.3. SU DIRVOŽEMIO APSAUGA IR KOKYBĖS GERINIMU SUSIJUSIŲ STANDARTŲ ĮGYVENDINIMO REIKALAVIMAI	13
1.4. SU BIOLOGINĖS ĮVAIROVĖS IR KRAŠTOVAIZDŽIO APSAUGA IR KOKYBĖS GERINIMU SUSIJUSIŲ STANDARTŲ ĮGYVENDINIMO REIKALAVIMAI	22
1.5. IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	40
2. PASIRINKTŲ ES ŠALIŲ NARIŲ 2023–2027 M. BŽŪP STRATEGINIŲ PLANŲ EKOLOGINIŲ SISTEMŲ ĮGYVENDINIMO REIKALAVIMŲ LYGINAMOJI ANALIZĖ	43
2.1. EKOLOGINIŲ SISTEMŲ ES ŠALYSE APŽVALGA	43
2.2. KLIMATUI, APLINKAI IR GYVŪNŲ GEROVEI NAUDINGOS SISTEMOS (31 straipsnis): TRUMPAS APIBŪDINIMAS	49
2.2.1. Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 straipsnis) Airijoje	51
2.2.2. Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 straipsnis) Danijoje	55
2.2.3. Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 straipsnis) Latvijoje	63
2.2.4. Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 straipsnis) Lenkijoje	69
2.2.5. Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 straipsnis) Nyderlanduose	80
2.2.6. Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 straipsnis) Švedijoje	86
2.2.7. Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 straipsnis) Vokietijoje	93
2.3. VALDYMO ĮSIPAREIGOJIMAI, SUSIJĘ SU APLINKA IR KLIMATU, KITI VALDYMO ĮSIPAREIGOJIMAI (70 straipsnis): TRUMPAS APIBŪDINIMAS	101
2.3.1. Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 straipsnis) Airijoje	103
2.3.2. Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 straipsnis) Danijoje	110
2.3.3. Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 straipsnis) Latvijoje	116
2.3.4. Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 straipsnis) Lenkijoje	123
2.3.5. Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 straipsnis) Nyderlanduose	127
2.3.6. Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 straipsnis) Švedijoje	129
2.3.7. Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 straipsnis) Vokietijoje	142
2.4. GAMTINĖS AR KITOKIOS SPECIFINĖS SU VIETOVE SUSIJUSIOS KLIŪTYS (71 straipsnis): TRUMPAS APIBŪDINIMAS	155
2.4.1. Gamtinės ar kitokios specifinės su vietove susijusios kliūtys (71 straipsnis) Airijoje	157
2.4.2. Gamtinės ar kitokios specifinės su vietove susijusios kliūtys (71 straipsnis) Danijoje	158
2.4.3. Gamtinės ar kitokios specifinės su vietove susijusios kliūtys (71 straipsnis) Lenkijoje	159
2.4.4. Gamtinės ar kitokios specifinės su vietove susijusios kliūtys (71 straipsnis) Švedijoje	160
2.5. NEPALANKIOS SPECIFINĖS SU VIETOVE SUSIJUSIOS SĄLYGOS, SUSIJDARIUSIOS DĖL TAM TIKRŲ PRIVALOMŲ REIKALAVIMŲ LAIKYMOŠI (72 straipsnis): TRUMPAS APIBŪDINIMAS	166
2.5.1. Vietovei būdingos kliūtys, atsirandančios dėl tam tikrų privalomų reikalavimų (72 straipsnis) Danijoje	167
2.5.2. Vietovei būdingos kliūtys, atsirandančios dėl tam tikrų privalomų reikalavimų (72 straipsnis) Latvijoje	168
2.5.3. Vietovei būdingos kliūtys, atsirandančios dėl tam tikrų privalomų reikalavimų (72 straipsnis) Vokietijoje	169
2.6. IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	193
3. PASIRINKTŲ ES ŠALIŲ NARIŲ 2023–2027 M. BŽŪP STRATEGINIUOSE PLANUOSE SULKIEMS ŪKIAMS PAREMTI TAIKOMŲ IŠMOKŲ, SEKTORINIŲ IR KAIMO PLĖTROS INTERVENCIŲ PRIEMONIŲ IDENTIFIKAVIMAS IR LYGINAMOJI ANALIZĖ	194
3.1. PARAMA SMULKIEMS ŪKIAMS: APIBENDRINIMAS	194
3.1.1. Parama smulkiems ūkiams Airijoje	200
3.1.2. Parama smulkiems ūkiams Danijoje	202
3.1.3. Parama smulkiems ūkiams Latvijoje	203
3.1.4. Parama smulkiems ūkiams Lenkijoje	204
3.1.5. Parama smulkiems ūkiams Nyderlanduose	208
3.1.6. Parama smulkiems ūkiams Švedijoje	209
3.1.7. Parama smulkiems ūkiams Vokietijoje	210
3.2. IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	213
4. PASIRINKTŲ ES ŠALIŲ NARIŲ 2023–2027 M. BŽŪP STRATEGINIUOSE PLANUOSE KOOPERACIJAI PAREMTI TAIKOMŲ INTERVENCIŲ PRIEMONIŲ LYGINAMOJI ANALIZĖ	215
4.1. PARAMA KOOPERACIJAI: APIBENDRINIMAS	215
4.1.1. Parama kooperacijai ūkiams Airijoje	215
4.1.2. Parama kooperacijai ūkiams Danijoje	223
4.1.3. Parama kooperacijai ūkiams Latvijoje	227
4.1.4. Parama kooperacijai ūkiams Lenkijoje	235
4.1.5. Parama kooperacijai ūkiams Švedijoje	241

4.1.5. Parama kooperacijai ūkiams Lietuvoje	244
4.2. IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	248
5. PASIRINKTŲ ES ŠALIŲ NARIŲ 2023–2027 M. BŽŪP STRATEGINIŲ PLANŲ „RIZIKOS VALDYMO“ INTERVENCINIŲ PRIEMONIŲ LYGINAMOJI ANALIZĖ	249
5.1. RIZIKOS VALDYMO INTERVENCINĖS PRIEMONĖS: APIBENDRINIMAS	249
5.2. IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	255

IVADAS

Europos Komisijos (toliau – EK) 2022 m. ataskaitoje „Žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos sąsaja užtikrinimas naujomis geopolitinėmis aplinkybėmis“ pažymėta, kad klimato ir aplinkos krizės, demografiniai pokyčiai ir geopolitinis nestabilumas kels grėsmę Europos Sąjungos (toliau – ES) žemės ūkio atsparumui ir siekiui užtikrinti tvarumą. Todėl reikia ieškoti naujų sprendimų, didinančių žemės ūkio sektoriaus konkurencingumą ir atsparumą bei stiprinančių siekį užtikrinti jo tvarumą. Naujomis geopolitinėmis aplinkybėmis ES turi sumažinti savo priklausomybę nuo pašarų, trąšų ir žemės ūkiui reikalingų išteklių importo, nekenkiant žemės ūkio sektoriaus našumui, apsirūpinimo maistu saugumui ar sektoriaus žalinimui. EK, atsižvelgdama į aplinkos ir klimato krizę, bendrai visų šalių prašo siekti ambicingesnių aplinkosaugos ir klimato kaitos mažinimo tikslų, taikant veiksmingesnes priemones bei numatant finansavimą joms įgyvendinti.

Nacionalinėje klimato kaitos valdymo darbotvarkėje Lietuva išsikėlė ambicingus klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo tikslus, prie kurių įgyvendinimo prisidės ir Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginis planas (toliau – Lietuvos SP).

Siekiant užtikrinti ir didinti Lietuvos žemės ūkio subjektų konkurencinį pranašumą, lyginant su kitų ES šalių ūkininkais, taip pat prisidėti prie aplinkos ir klimato tikslų, svarbu tobulinti Lietuvos SP, į jį integruojant kitų ES šalių strateginių planų pažangius ir inovatyvius sprendimus.

Darbo tikslas – išanalizuoti atskirų ES valstybių narių (Airija, Danija, Latvija, Lenkija, Nyderlandai, Švedija, Vokietija) 2023–2027 m. bendrosios žemės ūkio politikos (BŽŪP) strateginių planų paramos sąlygas ir konkrečias intervencines priemones bei atliktos analizės pagrindu pateikti rekomendacijas dėl Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano tobulinimo.

Uždaviniai:

1. Atlikti lyginamąją Lietuvos ir pasirinktų ES šalių 2023–2027 m. BŽŪP strateginių planų „Žaliosios architektūros“ elementų analizę;
2. Identifikuoti pasirinktų ES šalių 2023–2027 m. BŽŪP strateginių planų smulkiems ūkiams taikomas tiesioginių išmokų, sektorines ir kaimo plėtros intervencines priemones ir atlikti jų lyginamąją analizę;
3. Atlikti lyginamąją Lietuvos ir pasirinktų ES šalių 2023–2027 m. BŽŪP strateginių planų intervencinių priemonių, skatinančių ūkių kooperaciją, analizę;
4. Atlikti Lietuvos, Airijos, Latvijos, Lenkijos, Italijos, Prancūzijos, Ispanijos ir Vokietijos 2023–2027 m. BŽŪP strateginių planų „Rizikos valdymo“ intervencinių priemonių lyginamąją analizę;
5. Pateikti įžvalgas ir pagrįstus siūlymus dėl Lietuvos SP GAAB standartų ir intervencinių priemonių tobulinimo.

Tyrimo objektas – atskirų ES valstybių narių (Airija, Danija, Latvija, Lenkija, Nyderlandai, Švedija, Vokietija) 2023–2027 m. bendrosios žemės ūkio politikos (BŽŪP) strateginiai planai.

Tyrimo metodika – tyrimas remiasi santykinai nestruktūrizuota dokumentų analize, kuri grindžiama tyrėjo gebėjimu įsigilinti į dokumentų turinį bei logiškai pagrįsti savo išvadas. Identifikavus informacijos šaltinius, bus atlikta Airijos, Danijos, Latvijos, Lenkijos, Nyderlandų, Švedijos, Vokietijos 2023–2027 m. BŽŪP strateginių planų nestruktūrizuota analizė.

Tyrimo ribotumas – lyginant ES šalių žemės ūkio strateginius planus, negalima daryti vienareikšmiškų išvadų apie tai, kurios priemonės yra veiksmingos ar neveiksmingos, nes kiekvienos šalies planai yra sudaromi, remiantis skirtingais nacionaliniais kontekstais. Šie kontekstai apima specifinius ekonominius, socialinius ir politinius iššūkius, geografines, klimato ir kraštovaizdžio sąlygas, žemės ūkio struktūrą, prioritetines sritis ir tikslus, taip pat administracinius sprendimus. Todėl palyginimas atskleidžia tik šalių pasirinkimus ir metodus, o ne galutinį priemonių veiksmingumą ar jų tinkamumą/patrauklumą ūkininkams kitose šalyse.

MTEP projekto vykdytojai – prof. dr. Tomas Baležentis, dr. Vida Dabkienė, dr. Ligita Baležentienė, j.m.d. Ovidija Eičaitė, j.m.d. Artūras Lakis, j.m.d. Erika Ribašauskienė.

Šviečiamosios ir viešinimo veiklos įgyvendinimas:

- Žemės ūkio ministerijoje suorganizuotas seminaras ES šalių narių „Žaliosios architektūros“, įgyvendinant BŽŪP, ypatumams pristatyti;
- Žemės ūkio ministerijoje suorganizuotas seminaras dėl poreikio integruoti į Lietuvos SP naujas praktikas, intervencines priemones, susijusias su parama smulkiems ūkiams;
- Tyrimo rezultatai viešunami EKVI interneto svetainėje;
- Parengti ir išpublikuoti du straipsniai „Mano ūkis“ žurnale;
- Parengtas mokslinis straipsnis publikavimui tarptautinėse duomenų bazėse referuojamame leidinyje.

1. PASIRINKTŲ ES ŠALIŲ NARIŲ 2023–2027 M. BŽŪP STRATEGINIŲ PLANŲ GEROS AGRARINĖS IR APLINKOSAUGOS BŪKLĖS STANDARTŲ (GAAB) ĮGYVENDINIMO REIKALAVIMŲ LYGINAMOJI ANALIZĖ

1.1. SU KLIMATO KAITOS ŠVELNINIMU IR PRISITAIKYMU PRIE JOS SUSIJUSIŲ STANDARTŲ ĮGYVENDINIMO REIKALAVIMAI

GAAB 1 standartas „Daugiamečių žolynų išlaikymas“

1 lentelė. GAAB 1 standarto „Daugiamečių žolynų išlaikymas“ taikymas analizuojamose šalyse

Šalis	Didžiausias sumažėjimas palyginti su referenciniu santykiu, %	Teritorinis lygmuo	Referencinis daugiamečių pievų ir žemės ūkio naudmenų santykis, %
Lietuva*	5	visa šalis	21,22
Airija**	5	visa šalis	89,82
Danija***	5	visa šalis	n .d.
Latvija****	5	visa šalis	23,58
Lenkija	5	visa šalis	18,33
Nyderlandai	5	visa šalis	n .d.
Švedija	5	visa šalis	n .d.
Vokietija	4	regioninis	nuo 14,80 iki 53,27 nuo 21,22 iki 39,46

*Daugiamečių pievų atkūrimo reikalavimas netaikomas, kai: 1. daugiametės pievos buvo pakeistos į kitus žemės plotus, nepatenkančius į kontrolinį žemės sklypą b11 (namų valda, komercinės, visuomeninės paskirties žemė); 2. valstybės nuosavybėn paimta žemė, kuri panaudota viešajam interesui ar visuomeniniams tikslais; 3. pagal reikalavimus daugiametės pievos apsodinamos mišku, išskyrus trumpos rotacijos želdinius, kalėdines eglutes ar energetinius medžius. Konkrečiam pareiškėjui nustatytas privalomas atkurti plotas yra mažesnis nei 0,5 ha.

**Nacionaliniam santykiui bet kuriais metais sumažėjus 4,8 proc., bus taikoma išankstinio leidimo sistema

***Nacionaliniam santykiui bet kuriais metais sumažėjus 3 proc., bus taikoma išankstinio leidimo sistema

****Pertvarkymo į daugiametes pievas reikalavimas netaikomas mišku apželdintiems plotams

Šaltinis: Sudaryta autorių pagal analizuojamų ES valstybių BŽŪP SP 2023–2027 m.

2 lentelė. Daugiamečių žolynų apibrėžtis analizuojamose šalyse

Šalis	Daugiamečių žolynų apibrėžtis
Lietuva	Daugiametė ganykla arba pieva – užsėtas daugiametėmis žolėmis arba natūralus neiriamas penkerius ar daugiau metų žemės plotas gyvuliams ganyti, žolei ar žolės produkcijai gauti. Taip pat visi žoliniai augalai, tradiciškai aptinkami natūraliose ganyklose, arba paprastai įmaišomi į ganyklų ar pievų sėklų mišinius, kurie skirti pašarų gamybai. Daugiamečių pievų pagal Žemės ūkio naudmenų ir kitų plotų klasifikatorių kodai: DGP, DGA, DGI, AGP, EPT, EPG, SPT, ŠLT, EBB, 5PT–2, MNP, MNŠ, DKP, EKP.
Airija	Daugiametės pievos (žolių ir kitų žolinių pašarų apibrėžimas): žolės ir kiti žoliniai pašarai – visi žoliniai augalai, tradiciškai aptinkami natūraliose ganyklose arba paprastai įeinantys į ganykloms ar pievoms skirtų sėklų mišinius. Kodai nepateikiami. riterijai netaikomi.
Latvija	Daugiametės pievos (žolės ir kitų pašarinių žolių apibrėžimas): žolės arba kitos pašarinės žolės – tai visos žolės, kurios natūraliai auga natūraliose ganyklose arba kurios paprastai įtraukiamos į ganykloms ar pievoms skirtų sėklų mišinius valstybėje narėje, nepriklausomai nuo to, ar jos naudojamos gyvuliams ganyti. Kodai nepateikiami. Kriterijai netaikomi.
Lenkija	Daugiametės pievos (žolių ar kitų žolinių pašarinių augalų apibrėžimas): žolės arba kiti žoliniai pašariniai augalai – tai žolės ir visi žoliniai pašariniai augalai, augantys ir tradiciškai aptinkami natūraliose ganyklose ir pievose arba paprastai įtraukiami į sėklų mišinius skirtų ganykloms ar pievoms sėti. Kodai nepateikiami. Kriterijai netaikomi.
Nyderlandai	Nuo 2023 m. keitėsi daugiamečių žolynų apibrėžtis. Visi žoliniai augalai, tradiciškai aptinkami natūraliose Nyderlandų pievose ir (arba) paprastai įtraukiami į pievoms skirtus sėklų mišinius, neatsižvelgiant į tai, ar atitinkama pieva naudojama gyvuliams ganyti. Kriterijai netaikomi.

	Žemė, kurioje auga natūrali arba apsėta žolės ar kitų žolinių pašarų augmenija ir kuri bent penkerius metus nebuvo įtraukta į valdos sėjomainą, laikoma daugiamete ganykla. Daugiau kaip 50% dirvožemio turėtų sudaryti žolės ar kiti žoliniai augalai.
Vokietija	Paramos gavėjai daugiametę ganyklą gali pertvarkyti tik turėdami leidimą. Paprastai leidimas suteikiamas tik tuo atveju, jei vietoj pertvarkyto ploto sukuriamas naujas daugiamečių žolynų plotas. Daugiamečių ganyklų, sukurtų nuo 2015 m., atveju leidimas pertvarkyti suteikiamas nesukuriant pakaitinio ploto. Nuo 2021 m. naujai sukurti daugiamečiai žolynai gali būti pertvarkomi be leidimo. Taip siekiama paskatinti dėl 5 metų reglamento išvengti klimatui žalingų "prevencinių sukrėtimų" ir taip sukurti papildomų daugiamečių žolynų. Nedidelės ne didesnės kaip 500 kvadratinėjų metrų konversijos regione vienam paramos gavėjui per metus taip pat leidžiamos be leidimo (de minimis taisyklė). Jei daugiamečių žolynų dalis bendrame žemės ūkio paskirties plote atitinkamame regione sumažėja daugiau kaip 4 proc., leidimai nebeišduodami. Šiuo atveju de minimis taisyklė nebetaikoma. Žemė, pertvarkyta be reikiamo leidimo, turi būti vėl pertvarkyta į daugiametę ganyklą. Referencinė santykinė dalis buvo apskaičiuota remiantis daugiamečių žolynų plotais, dėl kurių paraiškos buvo pateiktos 2018 ataskaitiniais metais ir kuriuos nustatė kompetentingos institucijos. Dėl "daugiametės ganyklos" ir "žemės ūkio paskirties žemės" apibrėžčių pakeitimų nebuvo atlikta jokių patikslinimų. Taikomi kriterijai: ariamasis ir atsėja su kitomis žolių rūšimis.
Danija	Daugiametės pievos – tai plotai, kuriuose auga žolė arba žolių mišiniai, kurių sudėtyje yra bent 50% žolės arba kitų žalių pašarų. Šie plotai naudojami ganymui arba žolei pašarams gaminti arba yra palaikomi žemės ūkio paskirties būklėje. Be to, žolė ir kiti žalieji pašarai apima visus žolinius augalus, tradiciškai aptinkamus natūraliose pievose arba paprastai įeinančius į ganykloms ar pievoms skirtų sėklų mišinius. Kriterijai netaikomi.
Švedija	Daugiametės pievos apibrėžiamos kaip žemės plotai, kuriuose ilgą laiką (paprastai penkerius metus ar daugiau) auga žolė arba kiti žoliniai augalai, naudojami ganymui, ir jie nėra įtraukiami į sėjomainą. Kriterijai netaikomi.

Šaltinis: Sudaryta autorių pagal analizuojamų ES valstybių BŽŪP SP 2023–2027 m.

GAAB 2 standartas „Šlapynių ir durpynų apsauga“

3 lentelė. GAAB 2 standarto „Šlapynių ir durpynų apsauga“ aprašymas

Šalis	Taikoma praktika	Teritorinis lygmuo	Taikymo pradžios metai
Lietuva	1 – Draudžiama sausinti šlapynių ir durpžemių plotus. Naujų drenažo sistemų įrengimas nuo 2024 m. draudžiamas, tačiau senų sistemų remontas ir rekonstravimas galimas, su sąlyga, kad tai nepakenks durpžemių ir šlapynių aplinkosaugos būklei. Pakenkimas aplinkosaugos būklei traktuojamas tuomet, kai remonto ar rekonstravimo metu nusausinami plotai, kuriuose dominuoja vandens danga, išskyrus atvejus, kai įrengiamas reguliuojamas drenažo režimas (su reguliuojamais šulinio, drenažo rinktuvo komponentais); 2 – Draudžiama deginti durpžemių plotus; 3 – Durpžemių plotuose draudžiamas arimas.	Visa šalis – plotuose, kurie patenka į nustatytus šlapynių ir durpynų apsaugos teritorijų plotus	2025
Airija	Reikalavimai bus pateikti atnaujintoje BŽŪP strateginio plano versijoje prieš pirmuosius GAAB taikymo metus	Kuriama metodika, skirta nustatyti ir kartografuoti durpynus ir šlapžemes	2024
Danija	1 – Draudimas suarti dirvožemius su sumažinta azoto norma, kai organinės anglies kiekis yra ne mažesnis kaip 6%; 2 – Draudimas suarti dirvožemius, kuriuose organinės anglies kiekis yra ne mažesnis kaip 12%, saugomose teritorijose.	Visa šalis – plote, kuriame yra ne mažiau kaip 6% organinės anglies, ir plote, kuriame yra ne mažiau kaip 12% anglies	2023
Latvija	1 – Ariama gali būti ne dažniau kaip kartą per 5 metus arba draudžiama arti, jei tai numatyta kituose įstatymuose ir teisės	Latvijos universiteto mokslininkai atlieka dirvožemio mėginių	2025

	aktuose teisės aktuose, įskaitant ekologiniu požiūriu jautrias daugiametes pievas; 2 – Draudžiama drenažo sistemų statyba, rekonstrukcija ar renovacija neleidžiama šlapynių ir durpynų teritorijose žemės ūkio paskirties žemėje, naudojamoje žemės ūkio veiklai, išskyrus: tam tikrais atvejais už saugomų teritorijų ribų ir NATURA 2000 teritorijose ir ypač saugomose gamtos teritorijose.	ėmimą ir kuria žemėlapius	
Lenkija	Nustatytose pelkėse ir durpynuose ūkininkai privalės laikytis reikalavimų, kurie bus patikslinti iki standarto taikymo pradžios, vadovaujantis atitinkamais strateginio plano patikslinimais ir pakeitimais.	Taikomas organinės kilmės dirvožemiams, kuriuose organinės medžiagos kiekis ≥ 30 proc., kurių bendras storis ne mažesnis kaip 40 cm, nustatomos žemės ūkio paskirties žemėje esančios teritorijos, kurioms gali būti taikomas GAAB 2 standartas	2025
Nyderlandai	Norint plačiau aiškinti šį GAAB, reikia atnaujinti dirvožemio tipo žemėlapius, pagal kuriuos taip pat būtų atskiriamos šlapžemės pagal konkrečią durpynų rūšį. Dirvožemio tipo žemėlapius planuojama atnaujinti 2024 m., o po to bus svarstoma galimybė toliau detalizuoti šį GAAB.	Vietovėse, kuriose yra pakrančių lygumų durpžemių: iki maždaug 1 m virš jūros lygio (be laisvo drenažo)	2023
Švedija	1 – Laikytis galiojančių nacionalinių teisės aktų, susijusių su vandens veikla ir žemės sausinimu; 2 – Draudžiama auginti juodalksnius durpynuose, su galimybe taikyti atskirą išimtį dėl šaknų puvinio nematodų kontrolės. Draudžiama ardyti daugiametes pievas durpių dirvožemyje dažniau nei kas ketverius metus.	Visa šalis, koreguojama žemėlapių medžiaga	2024
Vokietija	Daugiamečiai žolynai šlapžemėse ir durpynuose negali būti pertvarkomi ar ariami. Daugiamečiai pasėliai šiuose plotuose negali būti paverčiami ariamąja žeme. Šlapžemių ir durpynų žemės ūkio paskirties žemėje sunkioji technika neturi ardyti dirvožemio profilio. Taip pat draudžiama gruntu arti giliau nei 30 cm (už įprasto arimo gylį). Durpininkystę galima plėtoti naudojant prie vietos pritaikytą drėgną naudojimą pagal 2 GAAB nuostatas. Tačiau biologinės įvairovės apsaugos sumetimais tai netaikoma daugiamečių žolynų plotams, esantiems vietovėse, kuriose daugiamečiai žolynai yra ypač vertingi (paukščių apsaugos teritorijos arba teisiškai saugomi biotopai). Šlapžemėse ir durpynuose sausinimui naudojant drenažą arba griovius pagalbos gavėjas turi gauti kompetentingos institucijos leidimą.	Visa šalis, dirvožemiai, kuriuose ne mažesnis kaip 7,5 proc. organinės dirvožemio anglies arba ne mažesnis kaip 15 proc. dirvožemio organinės medžiagos kiekis horizontaliame arba nuožulniame 10 cm storio dirvožemio sluoksnyje viršutiniame 40 cm profilyje, koreguojama žemėlapių medžiaga	2024

Šaltinis: Sudaryta autorių pagal analizuojamų ES valstybių BŽŪP SP 2023–2027 m.

Apibendrinimas:

Latvija, Švedija, Vokietija ir Airija nesiūlo ekologinių schemų, susijusių su geresniu durpynų valdymu.

Lenkija yra parengusi vieną ekologinę schemą, susijusią su durpynų išsaugojimu – vandens sulaikymas daugiamečiose pievose. Norint gauti išmokas tam tikrais metais, potvyniai turi būti nuo gegužės 1 d. iki rugsėjo 30 d. daugiamečiose pievose ne trumpiau kaip 12 dienų.

Airijoje pagal agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemones taikomi du atitinkami veiksmai. Pirmasis yra vadinamas „Mažai durpinių pievų“, kuriuo siekiama apsaugoti durpių dirvožemius, skatinant ūkininkus intensyviai tvarkyti pievas organiniuose durpių dirvožemiuose ir išlaikyti aukštą vandens lygį. Antroji priemonė yra susijusi su ūkininkais apibrėžtose prioritetinėse geografinėse vietovėse ir siūlo individualias

ūkių, kraštovaizdžio ir vandens telkinių priemonės ir vietos projektų komandą, kuri padėtų įgyvendinti schemą vietos lygmeniu. Per laikotarpį iki 2027 m. tikimasi, kad tai palengvins bent 40 000 hektarų nusausintų vandens telkinių, daug anglies dioksido turinčių dirvožemių valdymą. Tačiau, dauguma durpinių dirvožemių taip pat patenka į vietas, kuriose esama gamtinių ar kitokių kliūčių (angl. Areas of Natural Constraints, ANC), o šių teritorijų išmokomis, remiamas tradicinis ūkininkavimas nusausintuose durpynuose, be tinkamų aplinkos apsaugos priemonių (Airijoje yra 20 proc. durpių dirvožemių).

Vokietijoje atskiroms žemėms (Länder) suteiktas leidimas nustatyti mažiausią dydį, kurį pasiekus į vietovės kraštovaizdžio vaizdą įtraukiami šlapžemių ir durpynų plotai, neviršijantys viršutinės 2 ha ribos (0,1–2 ha) besiribojančiuose plotuose ("pelkių lėšiai"). Šlėzvingo–Holšteino žemė nustatė, kad mažiausias dydis yra 2 ha, Badeno–Vurtembergo ir Žemutinės Saksonijos (įskaitant Brėmeną ir Hamburgą) – 1 ha. Likusioje teritorijoje jis yra 0,5 ha ar mažesnis. Šlėzvingo–Holšteino atveju: mažiausia 2 hektarų riba, kurią pasiekus šlapžemės ir durpynai turi būti įtraukti į vietovės kraštovaizdžio vaizdą, vertinama po pirmųjų taikymo metų. Šis vertinimas grindžiamas pirmaisiais taikymo metais įgyta su konkrečiu regionu susijusia patirtimi nustatant vietovių ribas, atsižvelgiant į klimatui nekenkiančio žemės ūkio naudojimo ir šiltnamio efekto sukeliančių dujų, išmetamų iš daug anglies turinčių dirvožemių, mažinimo tikslą.

Reikia pažymėti, kad GAAB 2 reikalavimai daugelyje nagrinėjamų šalių bus pradėti įgyvendinti 2024 arba 2025 m. dėl įgyvendinimui reikalingų šlapžemių ir durpynų plotų tikslinimo, žemėlapių koregavimo.

GAAB 3 standartas "Draudimas deginti ariamąsias ražienas, išskyrus tuos atvejus, kai tai būtina dėl augalų sveikatos priežasčių"

Apibendrinimas:

Standarto įgyvendinimo reikalavimai analizuojamose šalyse esminių skirtumų neturi. Nagrinėtose pasirinktų valstybių strateginiuose planuose pagal GAAB 3 draudžiama deginti ražienas, išskyrus atvejus, kai tai daroma dėl priežasčių, susijusių su augalų sveikata.

1.2. SU VANDENS APSAUGA SUSIJUSIO STANDARTO ĮGYVENDINIMO REIKALAVIMAI

GAAB 4 standartas „Apsaugos juostų išilgai vandens telkinių įrengimas“

4 lentelė. GAAB 4 standarto „Apsaugos juostų išilgai vandens telkinių įrengimas“ aprašymas analizuojamose šalyse

Šalis	Minimalus vandens telkinių pakrančių apsaugos juostų plotis	Taikoma praktika	Teritorinis lygmuo
Lietuva	3 m	Draudžiama dirbti žemę ir paskleisti mineralines trąšas, augalų apsaugos produktus, mėšlą ir (ar) srutas. Ganymas ar mulčiavimas nėra draudžiamas.	Visa šalis, pagal vandens telkinius, kuriems nustatyti reikalavimai pagal teisės aktus
Airija	3 m	Buferinės zonos, susijusios su organinių trąšų paskleidimu: – Vandens paėmimo vietos: Nuo 200 m iki 25 m* – Ežero pakrantė arba pelkė, kuri gali būti užtvindyta: 20 m – Atskleisti urviniai ir (arba) karstiniai kalkakmenio elementai: 15m	Visa šalis, pagal vandens telkinius, kuriems nustatyti reikalavimai pagal teisės aktus

		<p>– Kiekvienas paviršinis vandentiekis, kurio nuolydis link objekto viršija 10 proc.: 10m</p> <p>– Bet koks kitas paviršinis vanduo: 5m**</p> <p>*Atstumas priklauso nuo gyventojų skaičiaus, kurios aptarnauja vandens paėmimo vieta, arba nuo tūrio. Per dieną išgaunamo vandens kiekio. Atstumas gali būti sumažintas atlikus vietos valdžios institucijos techninį vertinimą.</p> <p>**Dvi savaites iki draudžiamo barstymo laikotarpio pradžios atstumas padidinamas iki 10 m ir dar dvi savaites po to, kai baigsis draudžiamo barstymo laikotarpis.</p> <p>Buferinės zonos, susijusios su ūkininkų mėšlo laikymu (leidžiamu laikotarpiu) lauke:</p> <p>– Vandens paėmimo vietos, iš kurių per dieną tiekama nuo 10 kub. m iki 100 kub. m vandens: 250 m</p> <p>– Kiti žmonėms vartoti skirti vandens šaltiniai: 50 m</p> <p>– Ežero pakrantė: 20 m</p> <p>– Atskleistos urvų ir (arba) karstinių kalkakmenių savybės: 50 m</p> <p>– Bet koks kitas paviršinis vanduo: 20 m</p> <p>apsauginės zonos, susijusios su arimu ar kultivavimu:</p> <p>– Arimas ar ne pievų kultūrų auginimas arčiau kaip 3 m atstumu nuo vandens telkinių,</p> <p>Buferinės zonos, susijusios su cheminių trąšų ir (arba) pesticidų naudojimu:</p> <p>– Visų cheminių trąšų ir (arba) pesticidų: mažiausiai 3 m.</p>	
Danija	3 m	Draudžiama tręšti, purkšti, įdirbti dirvą ir auginti kitus kultūras, išskyrus žolę.	Visa šalis, pagal vandens telkinius, kuriems nustatyti reikalavimai pagal teisės aktus
Latvija	3 m	Privaloma nenaudoti trąšų ir sintetinių cheminių augalų apsaugos produktų (išskyrus tas, kurios leidžiamos, pvz. bio) 10 m buferinėje juostoje ir 10 m pločio juostoje palei vandentakius ir vandens telkinius, apibrėžtus pagal norminius aktus dėl vandens ūkio zonų klasifikavimo ir vandens telkinių klasifikavimo, ir 3 m pločio juostoje palei vandens telkinius (griovius), įtrauktus į melioracijos kadastrą.	Visa šalis, pagal vandens telkinius, kuriems nustatyti reikalavimai pagal teisės aktus
Lenkija	3 m	Draudimas naudoti trąšas ir augalų apsaugos produktus žemės ūkio paskirties žemėje prie vandens telkinių paviršinių vandenų ne mažesniu kaip 3 m atstumu.	Visa žemės ūkio paskirties žemė, besiribojanti su paviršiniaisiais vandenimis. Paviršinio vandens, kuriam taikomas GAAB 4, apibrėžtis: grioviai, kurių plotis didesnis nei 5 m, apskaičiuotas griovio kranto viršutinio krašto aukštyje, ežerai ir rezervuarai, natūralūs vandentakiai, kanalai, vandenvietės, jei pagal Vandens teisės įstatymą nenustatyta apsaugos zona, jūros teritorijos pakrantės juostos.

Nyderlandai	2 m	Draudimas naudoti trąšas ir augalų apsaugos produktus žemės ūkio paskirties žemėje prie vandens telkinių paviršinių vandenų ne mažesniu kaip 2 m atstumu. – 5 metrų pločio apsaugos juostos palei ekologiškai jautrius vandentakius ir VPD vandens telkinius; – 2 metrų pločio apsaugos juostos išilgai visų kitų vandens telkinių; – 1 m pločio apsaugos juostos išilgai kitų vandens telkinių pievose. Bendras apsauginės juostos plotas niekada neturi būti didesnis kaip 5 proc. sklypo, todėl turi būti išlaikytos minimalios zonos, kuriose nėra dirbimo, jų plotis nurodytas Aplinkosaugos vadybos veiklos dekrete (2021 m.).	Taikoma žemės ūkio paskirties žemei išilgai vandens telkinių
Švedija	3 m	Draudžiama tręšti. Ne arčiau kaip 2 m, jei žemės ūkio paskirties žemė ribojasi su vandens telkiniu. Kitu atveju, ne arčiau kaip 3 m. Augalų apsaugos produktus negalima naudoti žemės ūkio paskirties žemėje arčiau kaip 6 metrai nuo vandentakio ar ežero.	Visa šalis, pagal vandens telkinius, kuriems nustatyti reikalavimai pagal nacionalinius teisės aktus
Vokietija	3 m	Negalima naudoti jokių augalų apsaugos produktų, biocidinių produktų ar trąšų žemės ūkio paskirties žemėje, esančioje 3 metrų atstumu nuo vandens telkinių. Nacionaliniuose teisės aktuose, naudojant DE 335 DE trąšas ir augalų apsaugos produktus, netaikoma bendra 5 metrų pločio apsauginė juosta. Pavyzdžiui, nacionaliniuose teisės aktuose numatyta 1 metro pločio apsauginė juosta, skirta tręšti lygioje vietovėje, kai tręšiama tiksliais barstytuvais, tačiau labai nuožulnioje ariamojoje žemėje – iki 20 metrų pločio.	Visa paramos gavėjams priklausanti žemės ūkio paskirties žemė šalia vandens telkinių, išskyrus mažesnius vandens telkinius, kurie nėra svarbūs vandentvarkai (grioviai kelių pusėje kaip kelių dalis, drėkinimo ir drenažo grioviai, žuvų tvenkiniai ir gydomieji šaltiniai), kuriems netaikomas Vandens išteklių įstatymas

Šaltinis: Sudaryta autorių pagal analizuojamų ES valstybių BŽŪP SP 2023–2027 m.

Apibendrinimas:

GAAB 4 reikalauja palei vandens telkinius įrengti apsaugines juostas, kur negalima arti, naudoti trąšų ir cheminių augalų apsaugos produktų, siekiant apsaugoti nuo taršos. Mažiausias plotis yra 3 metrai, tačiau valstybės nares gali nukrypti nuo mažiausio pločio tose vietovėse, kuriose yra didelis drenažas ir drėkinimo grioviai.

Nyderlandai regionuose tikslingai taiko 1 išnašos nuostatą: „Vietovėse, kuriose yra didelių sausavimo ir drėkinimo griovių, valstybės narės gali, jei tai tinkamai pagrįsta, atsižvelgiant į atitinkamą vietovę, pakoreguoti mažiausią plotį pagal konkrečias vietas sąlygas“.

Vokietijoje pagal Vandens išteklių įstatymą nustatyti vandenys, kurie vandentvarkos požiūriu yra antraeilės svarbos. Ties tokiais vandens telkiniais žemės ūkio paskirties žemėje netaikomas GAAB 4. Dėl regioninių vandens teisės aktų, pavyzdžiui, Žemutinėje Saksonijoje tik grioviai, kurie nenaudojami kelių savininkų savybėms drėkinti ar nusausinti, gali būti laikomi antraeilės svarbos vandenimis. Vokietijoje vietovėse, kuriose žemės ūkio paskirties žemė yra labai tankiai išsidėstę drenažo ir drėkinimo grioviai, žemių vyriausybės gali sumažinti atstumą potvarkiu, jei tai tinkamai pagrįsta šių vietovių atžvilgiu. Du daug vandens turintys regionai – Žemutinė Saksonija, Hamburgas, Brėmenas ir Šlėzvigas–Holšteinas – nori pasinaudoti galimybe sumažinti minimalų apsauginių juostų plotį iki 1 m vietovėse, kuriose drėkinimo ir drenažo griovių tankis ypač didelis. Šlėzvigas–Holšteino žemės, kurių vandens tinklų tankis yra didesnis nei 40 metrų hektare, apibrėžiamos kaip teritorijos, kuriose vandens tinklų tankis yra ypač didelis. Vandens tinklo tankis metrais hektare nustatomas pagal Valstybinės savivaldybių geodezijos vandens tinklą.

Žemutinėje Saksonijoje nustatyta daugybė savivaldybių, kuriose vandens tankis yra toks didelis, kad ne mažiau kaip 3 proc. žemės ūkio paskirties žemės užimtų apsaugos juostos. Be to, reikia įvertinti tai, kad GAAB 4 paprastai taikomas kartu ar papildo įvairius nacionalinius ir vietinius (savivaldų, saugomų teritorijų ir pan.) apsauginių juostų prie vandens telkinių reikalavimus, todėl vien GAAB 4 reikalavimai negali atspindėti, koks iš tikro yra telkinių apsaugos režimas ir kokie ribojimai galioja praktikoje ūkininkams. Šiame tyrime detalūs nacionaliniai dokumentai nebuvo analizuojami dėl ribotos prieigos.

1.3. SU DIRVOŽEMIO APSAUGA IR KOKYBĖS GERINIMU SUSIJUSIŲ STANDARTŲ ĮGYVENDINIMO REIKALAVIMAI

GAAB 5 standartas „Žemės dirbimo valdymas, siekiant sumažinti dirvožemio degradacijos riziką ir eroziją, be kita ko, atsižvelgiant į šlaito nuolydį“

5 lentelė. GAAB 5 standarto „Žemės dirbimo valdymas, siekiant sumažinti dirvožemio degradacijos riziką ir eroziją, be kita ko, atsižvelgiant į šlaito nuolydį“ aprašymas analizuojamose šalyse

Šalis	Žolinės dangos išlaikymo laikotarpis	Taikoma praktika	Teritorinis lygmuo
Lietuva	Nuo lapkričio 15 d. iki kovo 1 d.	Privaloma užtikrinti bent minimalų žolinių augalų auginimą, neauginti kaupiamųjų žemės ūkio augalų – šakniavaisių ir šakniagumbių; draudžiama vaismedžių ir vaiskrūmių plotuose ir jų tarpueiliuose dirbti ir purenti žemę; privaloma taikyti dirbimo skersai šlaito technologiją.	Visa šalis plotuose erozijai jautriose teritorijose (šlaitų, statesnių nei 12%, sluoksniis)
Airija	Nuo liepos 1 d. iki spalio 15 d. Žaliosios dangos išlaikymas iki gruodžio 1 d. Nuo spalio 16 d. iki lapkričio 30 d. Nuo gruodžio 1 d. iki gruodžio 31 d. Nuo liepos 1 d. iki lapkričio 30 d. Nuo gruodžio 1 d. iki gruodžio 31 d.	<i>Žemės dirbimo valdymas pievose.</i> Jei pievos ariamos nuo liepos 1 d. iki spalio 15 d., imamasi būtinų priemonių per 14 dienų po arimo, kad būtų sudarytos sąlygos pasėtu augalų žaliajai dangai atsirasti. Iki gruodžio 1 d. draudžiama arti, išskyrus atvejus, kai per 2 savaites po žaliosios dangos pašalinimo pasėjami augalai. Draudžiama suarti visas pievas. Nuo gruodžio 1 d. iki gruodžio 31 d. draudžiama suarti pievas, kurių nuolydis 20 proc. ar didesnis. <i>Žemės dirbimo valdymas ariamoje žemėje.</i> Jei ariama žemė ariama nuo liepos 1 d. iki lapkričio 30 d., taikomos būtinės priemonės imamasi per 14 dienų po arimo, kad būtų sudarytos sąlygos žaliosios dangos atsiradimui. Draudžiama arti ariamąją žemę, kurios nuolydis yra 15 proc. ar didesnis. Iki gruodžio 1 d. draudžiama pašalinti pasėtą žaliają dangą suariant, išskyrus atvejus, kai pasėlis pasėjamas per 2 savaites po jos pašalinimo.	Visa šalis, atskiroms teritorijoms taikomi papildomi reikalavimai (pievos, kurių nuolydis 20% ar didesnis ir ariama žemė, kurios nuolydis yra 15% ar didesnis)

	Žaliosios dangos išlaikymas iki gruodžio 1 d.	Prieš sėjant pasėlius turi būti išlaikytas šiurkštus paviršius, jei žemė ariama tarp gruodžio 1 d. – sausio 15 d.	
Danija	Netaikoma	Reikalavimas nearti. Leidžiamas lengvas žemės dirbimas, pvz., akėjimas.	Visa šalis – plotuose, kuriuose apskaičiuota dirvožemio erozijos dėl vandens nuotėkio rizika yra ne mažesnė kaip 7,5 tonos dirvožemio erozijos vienam ha per metus
Latvija	Nuo spalio 1 d. iki kovo 15 d. Nuo rugsėjo 20 d.	Turi būti įrengta augalinė augmenija arba palaikomas šlaitas (turi būti apželdinama arba laikoma nedirbama). Žieminiai arba tarpiniai pasėliai sėjami statmenai šlaito nuolydžio kryptiai.	Žemės ūkio paskirties žemėje, kurioje šlaito ilgis ne mažesnis kaip 20 m, o nuolydis didesnis kaip 6 laipsniai arba 10,5%
Lenkija	Nuo lapkričio 1 d. iki vasario 15 d.	Ariamojoje žemėje neauginami augalai, dėl kurių eroduoja šlaitai. Nelieka kaip juodasis pūdymas. Ariamoje žemėje naudojamoje daugiamečiams kultūroms bei daugiamečiams augalams (sodams – vaismedžiams) auginti, esantiems ant šlaitų, tarp eilių palaikoma augalų danga arba mulčas.	Visos šalies plotuose erozijai jautriose teritorijose (šlaitų, statybių nei 14%, sluoksnis)
Nyderlandai	Nuo rugsėjo 15 d. iki sausio 1 d.	Draudimas naudoti sklypą, kurio nuolydis yra 2% arba didesnis, vaisiams auginti, nebent būtų taikomos specialios taisyklės. Sklypas su 18% ar didesniu nuolydžiu naudojamas tik kaip pieva. Kiekvienais auginimo metais ūkininkas imasi šių priemonių kiekviename 2% ar didesnio nuolydžio žemės sklype, kurio nuolydis didesnis kaip 50 metrų: – sekus arimas kartą per metus pavasarį, galbūt kartu su dirvos ardymu didesniame gylyje, netrikdant dirvos struktūros, arba – mulčiavimo sistemos panaudojimas kartu su buferiniu aprūpinimu 20 kub. m vandens vienam hektarui.	Regioniniu požūriui erozijos nuostatos taikomos tik žemės ūkio paskirties žemei, kurios nuolydis didesnis nei 2% Limburgo provincijos dalyje į pietus nuo pagrindinių kelių Sittard–Wehr ir Sittard–Urmond, išskyrus Meuse ir Geul bei Gulp užtvindymo zoną
Švedija	Nuo rugsėjo 15 d. iki vasario 15 d.	Negalima dirbti žemės, o nuėmus derlių, tokia žemė turi būti paliekama apaugusi arba su ražienomis.	Visa šalis – paveiktoje ariamoje žemėje, kurios nuolydis link vandentakio, jūros ar ežero didesnis nei 15%
Vokietija	Nuo gruodžio 1 d. iki vasario 15 d.	Pirmos klasės vandens erozijai jautriose dirvožemiuose draudžiamas arimas. Arimas nuėmus ankstesnį derlių galimas tik tuo atveju, jei sėjama iki gruodžio 1 d. Antros klasės vandens erozijai jautriose dirvožemiuose arimas draudžiamas. Arimas nuo vasario 16 d. iki lapkričio 30 d.	Ribojimai taikomi ariamoje žemėje jautriose vandens arba vėjo erozijai, teritorijoms, kurioms gresia erozija, nustato federalinės žemės pagal vienodus kriterijus, galutinis

		<p>leidžiamas tik iš karto po sėjos; prieš sėjant „eilių pasėlius“ negalima arti.</p> <p>Vėjo erozijai jautriose teritorijose arimas leidžiamas tik sėjai iki kovo 1 d., o nuo kovo 1 d. – tik iš karto po sėjos (netaikoma eilių kultūroms).</p> <p>Draudimas arti prieš „eilių“ pasėlius“, kai augalai auginami eilėmis, kurių atstumas 45 cm ir daugiau, vėjo erozijai jautriose vietovėse netaikomas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuriant žalias juostas, statmenas pagrindinei vėjo kryptčiai, –kuriant agrarinės miškininkystės sistemas, –mechaninis jaunų augalų sodinimas iš karto po arimo (pvz., daržovių sodinukai). 	teritorijų sąrašas dar nėra parengtas
--	--	--	---------------------------------------

Šaltinis: Sudaryta autorių pagal analizuojamų ES valstybių BŽŪP SP 2023–2027 m.

Apibendrinimas:

Nors konkretūs GAAB 5 reikalavimai skiriasi tarp analizuojamų šalių, bent viena ar daugiau iš šių žemės dirbimo valdymo sąlygų yra taikomos: arimo datų apribojimai; reikalavimai po arimo užauginti žaliają dangą; apribojimai dėl arimo šlaituose. Tarp atskir šalių skiriasi reikalavimai erozijos paveiktų plotų nustatymui: skiriasi nuolydžio statusas, Danijoje nuotėkio rizika matuojama tonomis dirvožemio. Vokietijoje, atsižvelgiant į specialias oro sąlygas, specifinius tam tikrų kultūrų poreikius arba specialius augalų apsaugos reikalavimus, taikomos ir alternatyvios dirvožemio apsaugos nuo erozijos priemonės: šiurkščios žiemos vagos palikimas, vėlyvojo derliaus nuėmimas, arimas skersai šlaito, žemės dangos nuo ankstesnio derliaus nuėmimo palikimas, paviršių padengimas folija, vilna, tinkliniu audeklu, erozijos kontrolės juostų montavimas, drenažo takų apželdinimas, vejų formavimas, šlaito padalijimas derinant žieminių kultūrų auginimą iš vienos pusės ir vasarinių kultūrų auginimą iš kitos šlaito pusės, specialios užtvankų formos, konkrečiam plotui būdingas žemės dirbimas, statmenas nuolydžiui dėl fitosanitarinių priežasčių, arimas daugiausia per šlaitą, o vėliau pasėlių auginimas sėkloms auginti konkrečioms regionams skirtiems gėlių mišiniams.

GAAB 6 standartas „Minimali dirvožemio danga, siekiant išvengti, kad dirvožemis bus tuščias pažeidžiamiausias laikotarpiais“

6 lentelė. GAAB 6 standarto „Minimali dirvožemio danga, siekiant išvengti, kad dirvožemis bus tuščias pažeidžiamiausias laikotarpiais“ aprašymas analizuojamose šalyse

Šalis	Pažeidžiamiausias laikotarpis	Taikoma praktika	Teritorinis lygmuo
Lietuva	Nuo gruodžio 1 d. iki kovo 15 d.	<p>Deklaruojantiems iki 50 ha paramai tinkamo ploto, ne mažesniame nei 50 proc. ir deklaruojantiems daugiau nei 50 ha paramai tinkamo ploto, ne mažesniame nei 65% pareiškėjo deklaruotos ariamosios žemės plote (įskaitant ir sodų ir uogynų plotus) turi būti auginami žemės ūkio augalai arba paliekamos neapartos ražienos arba kitos augalų liekanos.</p> <p>Žemės dirbimas deklaruotuose plotuose su augaline danga ar augalų liekanomis nuėmus derlių ir neplanuojant minimumu laikotarpiu apsėti yra draudžiamas.</p>	Visa šalis

		Juodąjį pūdymą (išskyrus juodąjį pūdymą ekologinių laukų apsaugos juostose) iki kiekvienų metų spalio 1 d. būtina apsėti arba apsodinti žemės ūkio augalais, išskyrus sodus ir uogynus bei daržoves.	
Airija	Nuo spalio 16 d. iki lapkričio 30 d.	<p><i>Minimalios dirvos dangos pievose skatinimas</i></p> <p>–Jeigu nuo liepos 1 d. iki lapkričio 30 d. pievose naudojamas neselektyvusis herbicidas, būtina, kad per 6 savaites nuo panaudojimo atsirastų žalioji danga (pasėta arba natūraliai atsinaujinusi).</p> <p>–Draudžiama šalinti pasėtą žalią dangą iki gruodžio 1 d., naudojant neselektyvius herbicidus, išskyrus atvejus, kai pasėliai bus pasėti per 2 savaites nuo jų pašalinimo.</p> <p><i>Minimalios dirvos dangos ariamoje žemėje skatinimas</i></p> <p>–Jei nuo liepos 1 d. iki lapkričio 30 d. ariamoje žemėje naudojamas neselektyvus herbicidas, būtina žaliai dangai (pasėtai arba natūraliai atsinaujinančiai) atsirasti per 6 savaites nuo panaudojimo. Sėkliniams ir žmonėms vartoti skirtiems augalams, kai sutartyje draudžiama prieš derliaus nuėmimą naudoti neselektyvų herbicidą, reikalavimas užtikrinti žaliąją dangą yra sumažinamas iki 75% sutartyje numatyto ploto, jei herbicidas naudojamas po spalio 15 d.</p> <p>–Draudžiama pašalinti pasėtą žalią dangą iki gruodžio 1 d., kai naudojami neselektyvūs herbicidai, išskyrus atvejus, kai per 2 savaites po jos pašalinimo bus pasėta kultūra.</p> <p>–Nearti ir nekultivuoti ne žolinių augalų arčiau kaip 3 m atstumu nuo vandentakio.</p>	Visa šalis: ariama žemė ir pievos
Danija	<p>a) nuo derliaus nuėmimo iki spalio 1 d. sunkiuose molinguose dirvožemiuose ir plotuose, kuriuose auginami runkeliai;</p> <p>b) nuo derliaus nuėmimo iki spalio 20 d. lengvesnių molio dirvožemių sodo augalų ir daugiamečių sumedėjusių augalų dirvožemio dangai, smėlingų dirvožemių, visų rūšių pasėlių plotuose;</p> <p>c) nuo derliaus nuėmimo iki kitų metų vasario 1 d. smėlingų dirvožemių plotuose.</p>	Privaloma užtikrinti, kad sėjomainos žemėje ir daugiamečių kultūrų žemėje (išskyrus daugiameses žoles) jautriausiais laikotarpiais būtų dirvožemio danga. Nėra nustatyta jokių reikalavimų dėl dirvožemio dangos, kuri gali būti naudojama šiam reikalavimui įvykdyti. Pvz., dirvožemio dangą gali sudaryti žemėiniai javai, tarpiniai pasėliai, pūdymas, augalų liekanos (ražienos), pūdymas su susiformavusia augaline danga ir (arba) natūraliai atsiradusia augaline danga, natūrali augalija ir t. t. Ūkininkams leidžiama bet kuriuo metu per jautrius laikotarpius pereiti prie kito augalo. Šiuo atveju ūkininkas turi pasėti naują augalų dangą ne vėliau kaip per 4 savaites po žemės dirbimo.	Visa šalis: sėjomainos (išskyrus sėjomainos žolę) ir daugiamečių augalų (išskyrus daugiamečią žolę) žemėje
Latvija	Nuo lapkričio 15 d. iki vasario 15 d.	Rudens ir žiemos laikotarpis nitratams jautriose vietovėse ne mažiau kaip 65%, Vidžemėje ir Latgaloje – ne mažiau kaip 55%, o likusioje Latvijos dalyje – ne mažiau kaip 60 proc. ūkio ploto ariamoji žemė ir daugiamečiai pasėliai turi turėti augalinę dangą, pvz. arba po derliaus nuėmimo nedirbami plotai.	Visa šalis: ariama žemė ir daugiamečiai pasėliai (sodai – vaismedžiai)

		Į plotą be augalinės dangos neįskaičiuojamas daržovių, bulvių ir runkelių, nuimtų po rugsėjo 1 d., plotas ir po derliaus nuėmimo suarti ar suarti bei palikti be augalinės dangos.	
Lenkija	Nuo lapkričio 1 d. iki vasario 15 d.	Plote, sudarančiame ne mažiau kaip 80 proc. ūkyje esančios ariamosios žemės, turi būti prižiūrima žemės danga. Ariamoje žemėje augalinė danga (žieminiai augalai, žolės, žieminiai tarpiniai pasėliai), ražienų palikimas, žemė, padengta augalinėmis liekanomis arba mulčiu. Daugiamečiuose pasėliuose (sodai – vaismedžiai) tarp eilių turi būti išlaikoma žemės danga.	Visa šalis: ariama žemė ir daugiamečiai pasėliai (sodai – vaismedžiai)
Nyderlandai	Nuo gegužės 31 d. iki rugpjūčio 31 d.	Įpareigojimas sėti žalią dangą atidėtuose sklypuose, už kuriuos ūkininkas nori gauti pagalbą. Pasėti žalią dangą iki gegužės 31 d. ir nesunaikinti iki rugpjūčio 31 d. Vietoj žalios dangos sėjos taip pat leidžiama padengti dirvą pasėlių likučiais arba šiaudų danga (atsižvelgiant į Trąšų naudojimo dekreto 4 straipsnio 1–5 ir 12 dalis).	Visa šalis
Švedija	Nuo derliaus nuėmimo iki sėjos datos	Patvirtinta žemės danga yra pūdymas, rudeninė sėja, cukriniai runkeliai, pašariniai runkeliai, morkos, burokėliai ir kiti panašūs šakniavaisiai, vėlyvojo derliaus kopūstai, daugiamečiai vaisiniai ir uoginiai augalai, energetinis miškas, tarpiniai augalai, peraugęs pūdymas, ariama žemė, kuri po javų ir aliejinių augalų auginimo nedirbama (ražiena). Jautriuoju laikotarpiu žemės dirbimas leidžiamas tik sėjant tarpinius augalus, pievas arba rudeninius pasėlius.	Visa šalis
Vokietija	Nuo lapkričio 15 d. iki sausio 15 d. Nuo rugsėjo 15 d. iki lapkričio 15 d. Nuo derliaus nuėmimo iki spalio 1 d. Nuo lapkričio 15 d. iki sausio 15 d.	Ariamosios žemės danga ne mažiau kaip 80% valdos ariamosios žemės yra: daugiamečiai augalai, žieminiai augalai, tarpiniai pasėliai, ražienų pūdymas, ankštiniai javai ir javai (įskaitant kukurūzus), ekologiški pasėliai, mulčiavimo sluoksniai (įskaitant pasėlių liekanų palikimą), mulčiavimas, nesisukantis žemės dirbimas (pvz., naudojant kultivatorių arba diskines akėčias), uždengimas folija, vilna arba tinkleliu ar panašiais būdais. Ariamoji žemė su ankstyvaisiais vasariniais pasėliais. Ariamoji žemė su sunkiu dirvožemiu, t. y. tokio tipo dirvožemiu, kuriame yra ne mažiau kaip 17% molio. 100% visa soduose ir uogynuose esama augmenija tarp eilių negali būti pašalinama.	Visa šalis: ariama žemė ir daugiamečiai pasėliai (sodai – vaismedžiai)

Šaltinis: Sudaryta autorių pagal analizuojamų ES valstybių BŽŪP SP 2023–2027 m.

Apibendrinimas:

Valstybėms narėms suteikiama galimybė lanksčiai apibrėžti laikotarpį per kurį taikomas GAAB 6 ir nustatyti konkrečias dirvožemio dangos sąlygas. Laikotarpis Lietuvoje, Lenkijoje – 3,5 mėn., Latvijoje – 3 mėn., Airijoje – 1,5 mėn. Danijoje jautriausi laikotarpiai nustatyti priklausomai nuo dirvožemio sudėties. Padengimo procentas pagal šalis taip pat skiriasi: Lenkijoje, Vokietijoje numatytas 80 proc., Latvijoje – 55–65 proc., Lietuvoje – 50–65 proc. Airijos atveju, dirvos padengimas siejamas su herbicidų vartojimu, tuomet padengimo laikotarpis keičiasi. Airijoje GAAB 6 labiau skirtas erozijai valdyti. Todėl, papildomai nustatyti reikalavimai minimaliai dirvožemio dangai ir gyvūnų priežiūrai.

GAAB 7 standartas „Sėjomaina ariamojoje žemėje, išskyrus vandenyje auginamus pasėlius“

7 lentelė. GAAB 7 standarto „Sėjomaina ariamojoje žemėje, išskyrus vandenyje auginamus pasėlius“ aprašymas analizuojamose šalyse

Šalis	Taikoma praktika	Išimtys*	Teritorinis lygmuo
Lietuva	Privaloma laikytis minimalios augalų kaitos reikalavimo bent 65 proc. deklaruotos ariamosios žemės plote, t. y. tas pats pasėlis negali būti auginamas ilgiau nei vieneri metai tame pačiame lauko plote, t. y. kitais metais po einamųjų metų turi būti auginamas kitas pasėlis nei einamaisiais metais. Plotai, kuriuose per pastaruosius dvejus metus pasėliai nebuvo pakeisti, trečiaisiais metais turi būti naudojami kitiems pasėliams auginti.	Taikomos, laikytis reikalavimų reikia nuo 2024 m.	Visa šalis
Airija	Sėjomaina turi būti įgyvendinama sklypo** lygmeniu taip: –Sėjomaina bus vykdoma sklypo lygmeniu, remiantis 4 metų sėjomainos ciklu, kurio metu bus atliekami bent du sėjomainos ciklai n, n–1, n–2, n–3 metais. –Ūkio lygmeniu vidutinės trukmės laikotarpiu keičiami pasėliai pagrįstoje ariamosios žemės dalyje. –Ne vėliau kaip ketvirtaisiais metais kiekviename sklype turi būti pakeista pagrindinė kultūra (išskyrus antrinių kultūrų). Pasėlių įvairinimas, kaip nurodyta toliau, ūkiuose, kuriuose yra: –10–30 ha ariamos žemės (2 pasėlių taisyklė): Turi būti auginamos bent dvi lauko kultūros, o pagrindinė kultūra turi užimti ne daugiau kaip 75% ariamos žemės. –> 30 ha ariamosios žemės (3 pasėlių taisyklė): turi būti auginamos bent trys ariamosios kultūros, jei pagrindinė kultūra viena, ji neturi užimti daugiau kaip 75%, jei dvi – ne daugiau kaip 95% ariamos žemės. Kaip alternatyva pirmiau aprašytai sėjomainai ir pasėlių įvairinimui ūkininkai gali pasirinkti taikyti tik sėjomainą su antriniais augalais (“tarpinių pasėlių” augalais), kaip nurodyta toliau: Sėjomaina sklypo lygmeniu:	Taikomos	Visa šalis

	<p>–50% ariamojo ploto ūkio lygmeniu kasmet apsėjama tarpiniais augalais ir 100% sklypų apsėjama tarpiniais augalais per 4 metų ciklą. Pastaba: tarpiniai pasėliai turi būti pasėti iki rugsėjo 15 d. ir išlikti bent iki gruodžio mėn. 1 d.</p>		
Danija	<p>Taikoma kasmetinė sėjomaina, kai ne mažiau kaip 35% visų ūkyje esančių pasėlių plotų keičiasi, taip, kad kiekvienais metais tame plote būtų auginami nauji augalai, palyginti su tais, kurie tame plote buvo auginami praėjusiais metais. Tame pačiame plote jokie augalai negali būti auginami ilgiau kaip trejus metus. Nurodyti sėjomainos reikalavimai netaikomi: daržovėms atvirame lauke; vaistiniams augalams; smulkiųjų augalų auginimui ir medelynų augalams; vaisiams ir uogoms (melionai, moliūgai). Žolė, pasėta kukurūzų plote ne vėliau kaip birželio pabaigoje, kuri po kukurūzų derliaus nuėmimo tame plote išlieka iki kitų metų vasario 1 d., laikoma nauja kultūra. Ši praktika turi būti taikoma kasmet, jei ūkininkas kukurūzus tame pačiame plote augina ilgiau nei trejus metus iš eilės.</p>	Taikomos	Visa šalis
Latvija	<p>Sėjomaina turi būti vykdoma kartą per metus ne mažiau kaip 35% ūkio ariamosios žemės ploto. Ši dalis apskaičiuojama paraiškos pateikimo metais pagal einamaisiais ir ankstesniais metais neužimtą ariamos žemės plotą daugiamečiais augalais, žolėmis ir kitomis pašarinėmis žolėmis, pūdymu. 2023 m. reikalavimas netaikomas ūkio plotui, kuriame dėl tam tikrų aplinkybių negalima užtikrinti sėjomainos, kai plotas buvo apsėtas žieminėmis kultūromis iki BŽŪP SP patvirtinimo. Pirmieji metai, į kuriuos atsižvelgiama nustatant sėjomainą, yra 2022 m. 2023 reikalavimo metams pagal Reglamentą 2022/1317 bus suteikiama ši leidžianti nukrypti nuostata dėl GAAB 7 taikymo: laikoma, kad 35 proc. sėjomainos reikalavimas įvykdytas 2023 m, jei ariamame plote auginami tie patys augalai kaip ir 2022 m., o augalai yra kviečiai, rugiai, avižos, grikliai, miežiai, daržovės arba bulvės. 2. Pagrindinė kultūra ariamame plote negali būti auginama ilgiau kaip 3 metus iš eilės (išskyrus daugiamečių augalų, žolių ir kitų pašarinių žolių bei pūdymų atvejus). Pasėlių metų apskaita pradedama nuo 2022 m. “Pasėlis” – kitos genties augalas, kaip apibrėžta botaninėje pasėlių klasifikacijoje, arba kita rūšis, priklausanti vienai iš Brassicaceae, Solanaceae, Cucurbitaceae,</p>	Taikomos	Visa šalis

	Cucurbitaceae, Leguminosae ir Chenopodiaceae šeimų. Žieminiai augalai ir vasariniai javai laikomi skirtingais javais, net jei jie priklauso tai pačiai genčiai.		
Lenkija	<p>Ūkiai, turintys daugiau kaip 10 ha ariamosios žemės, privalo: ne mažiau kaip 40 proc. ariamosios žemės įdirbti taip, kad kiekviename sklype žemės ūkio paskirties žemės sklype auginami skirtingi augalai, palyginti su praėjusių metų pagrindine kultūra.</p> <p>Laikoma, kad minėti įpareigojimai atitinkamame žemės ūkio paskirties sklype yra įvykdyti, jei nuėmus derlių įveisiama antrinis pasėlis, t. y. tarpinis pasėlis (žiemkenčių arba ražienų pasėlių arba tarpinę sėją), su ne trumpesnio kaip 8 savaitių išlaikymo laikotarpiu nuo sėjos dienos arba, tarpinių pasėlių atveju, nuo pagrindinės kultūros derliaus nuėmimo dienos.</p> <p>Tuo pačiu metu visoje ūkio ariamoje žemėje tas pats pagrindinis pasėlis negali būti auginamas ilgiau kaip 3 metus.</p> <p>Pirmiau minėtos taisyklės netaikomos dirvožemio gerinimui ir išsaugojimui naudingiems augalams, tokiems kaip: ariamosios žolės, žolės ir kiti žoliniai augalai, smulkiųjų žolių mišiniais, pūdymui ir daugiamečiams augalams.</p> <p>Ūkiai, turintys daugiau kaip 10 ha ariamosios žemės, privalo: ariamoje žemėje auginti bent 3 skirtingas kultūras, kurių pagrindinė kultūra užima ne daugiau kaip 65% ariamosios žemės, o dvi pagrindinės kultūros kartu užima ne daugiau kaip 90% ariamosios žemės. Atskira kultūra laikoma: –botaninės pasėlių klasifikacijos tipas Brassicaceae, Solanaceae ir Cucurbitaceae šeimų rūšys (Cucurbitaceae), –pūdymas, –žolė arba kitas žolinis pašaras.</p> <p>Ūkiai, kuriuose vykdoma ekologinė gamyba pagal Reglamentą (ES) Nr. 2018/848, sertifikuoti, laikomi atitinkančiais GAAB 7 standartą.</p>	Taikomos	Visa šalis, išskyrus ūkius, kurių ariamosios žemės plotas neviršija 10 ha
Nyderlandai	<p>Taikyti sėjomainą, t. y. sėjomainą lauko lygiu. Kiekvienais metais tame pačiame žemės sklype turi būti auginami skirtingi pasėliai. Paskesni pasėliai su tarpiniais pasėliais arba poilsio pasėliais po pagrindinio pasėlio tais pačiais metais taip pat laikomi sėjomaina.</p> <p>Smėlio dirvožemiuose papildomai kartą per ketverius metus poilsio derlius kaip pagrindinis derlius nuo 2023 m. (nuo 2027 m. kartą per trejus metus).</p> <p>Išimtys:</p>	Taikomos	Visa šalis

	<ul style="list-style-type: none"> • Poilsio kultūrų auginimo atveju sėjomainos įpareigojimas netaikomas. • Jei daugiau kaip 75% ariamosios žemės užima ankštiniai augalai, ankštiniai augalai arba jų deriniai, sėjomainos įpareigojimas netaikomas, auginant žolę ar kitus žolinius pašarinius augalus arba jų derinį. • Jei daugiau kaip 75 proc. reikalavimus atitinkančio ploto sudaro: <ul style="list-style-type: none"> – a) daugiametės ganyklos; arba – b) naudojama žolei ar kitiems žoliniam pašarams auginti, arba – c) naudojama drėkinamiems pasėliams (kaip pagrindiniai pasėliai), arba – d) A ir (arba) B, ir (arba) C derinys <p>tuomet rotacijos įpareigojimas netaikomas. Išimtis taikoma taip pat ir ekologiškai ūkininkaujantiems.</p> <p>Paskesni pasėliai turėtų būti sėjami kuo greičiau po pagrindinio pasėlio, atsižvelgiant į praktines žemės ūkio galimybes, kad būtų išvengta atidėtos žemės laikotarpio.</p>		
Švedija	Reikalavimas, kad po vienmečių pasėlių kasmet pasikeičia ne mažiau kaip 33% pasėlių. Viename lauke negalima auginti vienmečių augalų ilgiau nei 3 metus iš eilės. Daugiamečiams augalams, pvz., gyvatvorėms, laukams, buferinėms zonoms, laukų pakraščiams, žydinčių laukų pakraščiams, sodams, daigynams, taip pat daržovėms, uogoms ir vaistiniams augalams reikalavimas netaikomas.	Taikomos	Visa šalis
Vokietija	Palyginti su praėjusiais metais, pakeista ne mažiau kaip 33 proc. ariamosios žemės (išskyrus kukurūzus sėklai, tabaką ir rugius) pagrindinės kultūros. Tas pats pagrindinis pasėlis negali būti auginamas ilgiau kaip 3 metus.	Taikomos, laikytis reikalavimų reikia nuo 2024 m.	Visa šalis

* – Kai ariama žemė sudaro iki 10 hektarų (III priedo 1 dalies c punktas, 5 išnaša); – kai daugiau kaip 75 proc. žemės ūkio paskirties žemės, už kurią gali būti skiriama parama, sudaro daugiametės pievos (III priedas 1 punkto b papunkčio išnaša); – kai daugiau kaip 75 proc. ariamos žemės naudojama žolėms ar kitoms pašarinėms žolėms auginti, žemė palikta pūdymui, apsėta ankštiniais augalais arba naudojama daugiau nei vienai iš šių paskirčių (III priedo 1 dalies a punkto išnaša).

** – Žemės ūkio sklypas reiškia vientisą žemės plotą, kurį deklaruoja vienas ūkininkas ir kuriame auginama tik viena kultūra. Airijos žemės ūkio sklypų identifikavimo sistema (LPIS) yra fizinių blokų sistema, kurioje dauguma LPIS etaloninių sklypų sudaro vieną žemės ūkio sklypą. Apie 90% žemės yra nuolatinėse ganyklose, o ariamoji žemė sudaro didžiąją dalį likusios teritorijos, su labai mažu nuolatinėse ganyklose augalų kiekiu. Airijos LPIS yra suderinta su nacionaliniu topografiniu žemėlapiu, o sklypų ribos atspindi fizines kraštovaizdžio ypatybes. Sklypų ribos yra stabilios ir paprastai atitinka gyvatvėres kraštovaizdyje.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal analizuojamų ES valstybių BŽŪP SP 2023–2027 m.

Apibendrinimas:

Lietuvoje. privaloma laikytis minimalios augalų kaitos reikalavimo bent 65 proc. deklaruotos ariamosios žemės plote, t. y. tas pats pasėlis negali būti auginamas ilgiau nei vieneri metai tame pačiame lauko plote, t. y. kitais metais po einamųjų metų turi būti auginamas kitas pasėlis nei einamaisiais metais. Plotai, kuriuose per pastaruosius dvejus metus pasėliai nebuvo pakeisti, trečiaisiais metais turi būti naudojami kitiems pasėliams auginti.

Airijos ūkiuose pagal GAAB 7 gali būti taikoma sėjomaina ir pasėlių įvairinimas.

Latvijoje sėjomaina turi būti vykdoma kartą per metus ne mažiau kaip 35% ūkio ariamosios žemės ploto. Žieminiai augalai ir vasariniai javai laikomi skirtingais javais.

Lenkijoje ūkiai privalo ne mažiau kaip 40% ariamosios žemės įdirbti taip, kad kiekviename žemės ūkio paskirties sklype būtų auginami skirtingi augalai, palyginti su praėjusių metų pagrindine kultūra. Tuo pačiu metu visoje ūkio ariamoje žemėje tas pats pagrindinis pasėlis negali būti auginamas ilgiau kaip 3 metus.

Danijoje pasėlių kaitos procentas 35%, Švedijoje, Vokietijoje – 33%. Vokietijoje daržovių auginimo metu sėjomaina taip pat gali būti vykdoma, auginant antrą kultūrą. Įvairių daržovių auginimas, kuris dažnai koduojamas kolektyviniais daržovių auginimo kodais, atitinka sėjomainos reikalavimus. Nepaisant to, kad naudojamas tas pats kolektyvinis kodas, tokiu atveju sėjomainos reikalavimai yra įvykdyti. Tos pačios kultūros vasariniai ir žieminiai augalai, tokie kaip pavasariniai miežiai ir žieminiai miežiai, laikomi dviem skirtingais augalais. Kukurūzų sėklų, tabako ir rugių auginimui sėjomainos įpareigojimas netaikomas. Ariamoji žemė atleidžiama nuo privalomos sėjomainos: ūkiuose, kurių bendras plotas yra iki 10 hektarų; kurių bendras plotas yra iki 50 hektarų ir kuriose daugiau kaip 75% ariamosios žemės ploto naudojama žolei ar kitiems žoliniais pašarams auginti, ankštiniams augalams auginti, yra pūdymas arba ji naudojama kelioms paskirtims; kurių bendras plotas yra iki 50 hektarų, kai daugiau kaip 75% reikalavimus atitinkančios žemės ūkio paskirties žemės yra daugiametė ganykla, naudojama žolei ar kitiems žoliniais pašarams auginti arba naudojama abiem šioms paskirtims. Sėjomainos įpareigojimas netaikomas daugiamečiams augalams, žolei ar kitoms kultūroms. Pagal Reglamentą (ES) 2018/84 sertifikuotų ūkių atveju sėjomainos įpareigojimai laikomi įvykdytais.

1.4. SU BIOLOGINĖS ĮVAIROVĖS IR KRAŠTOVAIZDŽIO APSAUGA IR KOKYBĖS GERINIMU SUSIJUSIŲ STANDARTŲ ĮGYVENDINIMO REIKALAVIMAI

GAAB 8 standartas „Mažiausia ariamos žemės, skirtos negamybiniais plotams arba objektams, dalis, o visame žemės ūkio paskirties žemės plote – kraštovaizdžio elementų išlaikymas ir draudimas pjauti gyvatvores ir medžius paukščių veisimosi ir jauniklių auginimo sezonu“

8 lentelė. GAAB 8 standarto „Mažiausia ariamos žemės, skirtos negamybiniais plotams arba objektams, dalis, o visame žemės ūkio paskirties žemės plote – kraštovaizdžio elementų išlaikymas ir draudimas pjauti gyvatvores ir medžius paukščių veisimosi ir jauniklių auginimo sezonu“ aprašymas analizuojamose šalyse

Šalis	Taikoma praktika /minimalios taikomos ribos	Objektai ir negamybiniai plotai	Išimtys	Teritorinis lygmuo
Lietuva	<ul style="list-style-type: none"> – Privaloma išsaugoti saugomų kraštovaizdžio elementų sluoksnyje išskirtus ir pareiškėjų deklaruotus į pareiškėjų deklaruojamą ariamąją žemę patenkančius miškelius, tvenkinius ir kūdras; – Plotuose, patenkančiuose į „Natura 2000“ paukščių apsaugai svarbių teritorijų sluoksnį, draudžiama kirsti ir genėti medžius ir gyvatvores paukščių jauniklių perėjimo ir augimo metu nuo kovo 1 d. iki rugpjūčio 1 d.; – Nuo 2024 m. pareiškėjai ne mažiau nei 4% savo deklaruojamos ariamosios žemės ploto 	Ežios (ribinės juostos), palaukės, paviršinio vandens telkinio pakrantės, medžių ir krūmų juostos, pavieniai medžiai ar krūmai, natūralios kilmės akmenynai, akmenų, šakų, kelmų krūvos; medžių ir krūmų	Taikomos	Visa šalis

	<p>turi skirti kraštovaizdžio elementams (įskaitant negamybinėms veikloms ir sistemoms: „Kraštovaizdžio elementų priežiūra“, „Trumpaamžių medingųjų augalų juostos“, „Daugiamečių žolių juostos“, „Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis“, „Eroduotos žemės keitimas pievomis“) ir (arba) žaliajam pūdymui arba ne mažiau 7% savo deklaruojamos ariamosios žemės gali skirti tarpiniams pasėliams (įsėlis ir (arba) posėlis), arba azotą kaupiantiems augalams (azotą kaupiantys augalai, nurodyti Klasifikatoriaus II, III grupėse) su sąlyga, kad 3% iš šių 7% sudarys kraštovaizdžio elementai ir (arba) žaliasis pūdymas.</p>	<p>grupės, miškeliai, apleistos sodybvietės ir ūkiniai pastatai, kasmet užmirkstančios nuolatinės vietos ariamojoje žemėje, vandens telkiniai (kūdros, tvenkiniai, ežerėliai).</p>		
Airija	<p>– Ne mažiau kaip 4% ariamosios žemės ūkio paskirties žemės ūkyje skiriama neproduktyvioms vietovėms ir ypatybėms, įskaitant pūdymą.</p>	<p>Kultūros objektai, drenažas, paskelbtos buveinės, krūmynai, uolų elementai, žiemos paukščių maistas, ASSAP sritis, gamtos erdvė pievose, buferinės juostos; gyvatvorės, medžių grupės arba medžių eilės, krūmynai, pūdymas, nedideli tvenkiniai, akmeninės sienos.</p>	Netaikomos	Visa šalis
Danija	<p>– Ariamosios žemės ūkio lygmeniu, skirtos negamybiniam plotams ir objektams, įskaitant pūdymui paliktą žemę, dalis – bent 4%. Ariamosios žemės, skirtos negamybiniam plotams ir objektams, dalis (%): 4.0%; bent 3% ariamosios žemės ūkio lygmeniu, skirtos negamybiniam plotams ir objektams, įskaitant pūdymui paliktą žemę, kai ūkininkas įsipareigoja ne mažiau kaip 7% ariamosios žemės skirti negamybiniam plotams ir objektams, įskaitant pūdymui paliktą žemę, taikant sustiprintą ekologinę sistemą laikantis 31 straipsnio 5a dalies; – Turi būti išsaugomos gyvatvorės, pavieniai medžiai ar jų grupės; nedideli tvenkiniai. Draudimas pjauti gyvatvora ir medžius paukščių veisimosi ir jauniklių auginimo sezonu (privaloma). Plotuose, patenkančiuose į Paukščiams svarbių teritorijų sluoksnį, draudžiama kirsti ir genėti medžius ir gyvatvora paukščių jauniklių perėjimo ir augimo metu, t. y. nuo kovo 1 d. iki liepos 31 d.</p>	<p>Senovės paminklai, lauko pakraščiai, mažieji biotopai, 2 ir 3 metrų juostos, nedirbama žemė (įskaitant gėlių pūdymą), apdulkintojų pūdymas, lauko krūmynai, GAAB ežerai.</p>	Netaikomos	Visa šalis

Latvija	<p>Ne mažiau kaip 4% ariamosios žemės, įskaitant pūdymą, ūkyje turi būti skirta neproduktyvioms teritorijoms ir įrenginiams ir (arba) elementams. Ariamosios žemės dalis (proc.), skirta neproduktyvioms teritorijoms ir įrenginiams/patalpoms: 4,0%</p> <p>Nuo kovo 15 d. iki liepos 31 d. ūkininkas negali kirpti ar genėti gyvatvorių ir medžių, išskyrus daugiamečius sodinius, vietovėse, esančiose ypač saugomoje gamtos apsaugos teritorijoje ir nuo balandžio 1 d. iki birželio 30 d. kitose teritorijose.</p>	<p>Buferinės juostos, akmenų krūvos, nedirbama žemė, žaliosios trąšos pūdymas, biologinės įvairovės salos, dideli akmenys, tvenkiniai.</p>	Taikomos	Visa šalis
Lenkija	<p>– Ne mažiau kaip 4% ariamos žemės ūkyje skiriama teritorijoms ir elementams neproduktyviai žemei, įskaitant pūdymą. Ariamosios žemės dalis (proc.), skirta neproduktyviems plotams ir elementams: 4,0%.</p> <p>– Ne mažiau kaip 7% ariamos žemės ūkyje turi būti naudojama plotams ir elementams, susijusiems su neproduktyvių plotų, įskaitant atidėtą žemę ir tarpinius pasėlius arba azotą fiksuojančius augalus, auginamus be nenaudojant augalų apsaugos produktų, iš kurių 3% turi sudaryti neprodukciniai plotai ir elementai, įskaitant pūdymą. Tarpiniams pasėliams valstybės narės taiko svertinį koeficientą, lygų 0,3.</p> <p>Ariamosios žemės, skirtos neproduktyviems plotams ir elementams bei tarpiniams pasėliams, dalis (proc.) arba azotą kaupiantiems augalams: 7,0%</p> <p>Draudimas kirsti gyvatvorių ir medžių paukščių veisimosi ir auginimo sezono metu (privaloma).</p> <p>Žemės ūkio paskirties žemėje draudžiama genėti medžius ir gyvatvorių (išskyrus gluosnius, vaismedžius ir trumpos rotacijos želdinius) paukščių veisimosi laikotarpiu, t. y. nuo balandžio 15 d. iki liepos 31 d.</p>	<p>Grioviai, gyvatvorės, pavieniai medžiai, medžių grupės arba medžių eilės, nedirbama žemė ir nedideli tvenkiniai.</p>	Taikomos	Visa šalis
Nyderlandai	<p>Ne mažiau kaip 4% ariamosios žemės ūkio lygmeniu, skirtos negamybiniam plotams ir objektams, įskaitant pūdymui paliktą žemę.</p> <p>Bent 3% ariamosios žemės ūkio lygmeniu skirtos negamybinėms vietovėms ir elementams, įskaitant pūdymui paliktą žemę, kai ūkininkas įsipareigoja bent 7% ariamosios žemės, skirtos negamybiniam plotams ir elementams, įskaitant pūdymui paliktą žemę, pagal sustiprintą ekologinę sistemą pagal 31 straipsnio 5a dalį.</p> <p>Ne mažiau kaip 7% ariamosios žemės ūkio lygmeniu, skirtos negamybiniam plotams ir objektams, įskaitant pūdymui paliktą žemę, taip pat tarpinius pasėlius ir azotą fiksuojančius pasėlius, auginamus nenaudojant augalų apsaugos produktų, iš</p>	<p>Grioviai, laukų pakraščiai, nedideli žemės plotai, apsauginės juostos, gyvatvorės, pavieniai medžiai, medžių grupės arba medžių eilės, pūdymui palikta žemė, kita, maži tvenkiniai, maži šlapžemių plotai, upeliai.</p>	Taikomos	Visa šalis

	<p>kurių 3% turi būti negamybiniai plotai ir elementai, įskaitant pūdymui paliktą žemę. Tarpiniams pasėliams valstybės narės turėtų taikyti 0,3 svorinį koeficientą.</p> <p>Šis įpareigojimas netaikomas:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kai daugiau kaip 75% ariamosios žemės ploto naudojama žolei ar kitiems žoliniam pašarams auginti, yra atidėta, naudojama ankštiniam augalams auginti arba jų deriniams; – jeigu daugiau kaip 75% paramos skyrimo reikalavimus atitinkančio ploto sudaro: <ul style="list-style-type: none"> a) daugiametės ganyklos; arba b) naudojama žolei ar kitiems žoliniam pašarams auginti; arba c) naudojami drėkinamiems pasėliams (kaip pagrindiniams pasėliams); arba d) A ir (arba) B, ir (arba) C derinys. <p>Draudimas genėti gyvatvoretis ir medžius nuo kovo 15 d. iki liepos 15 d. ir tuo atveju, kai paukščiai išsiritę gyvatvorėje ar medžiuose ne tuo laikotarpiu.</p>			
Švedija	<ul style="list-style-type: none"> – Ariamosios žemės ūkio lygmeniu, skirtos negamybiniam plotams ir objektams, įskaitant pūdymui paliktą žemę, dalis – bent 4%. Ariamosios žemės, skirtos negamybiniam plotams ir objektams, dalis: 4.0%; – Reikalavimas apima draudimą genėti medžius, kurie sudaro kraštovaizdžio elementus, ir draudimą genėti gyvatvoretis žemės ūkio paskirties žemėje tose pačiose teritorijose paukščių veisimosi ir jauniklių augimo laikotarpiu, kuris tęsiasi nuo balandžio 1 d. iki rugpjūčio 15 d. 	Nenaudojamas apaugęs lauko kraštas, žydintis lauko pakraštys, peraugęs pūdymas, žydintis pūdymas, žaliosios trąšos pasėliai.	Taikomos	Visa šalis
Vokietija	<p>Reikalavimas ne mažiau kaip 4% ariamosios žemės ūkio lygmeniu skirti negamybiniam plotams ir kraštovaizdžio elementams, įskaitant pūdymą. Visoje žemės ūkio paskirties žemėje kraštovaizdžio elementų nepašalinimas ir draudimas genėti gyvatvoretis ir medžius paukščių veisimosi ir lizdų sukimo sezono metu.</p> <p>Draudimas pjauti/genėti nuo kovo 1 d. iki rugsėjo 30 d. gyvatvoretis, medžių grupės, lauko krūmus ir pavienius medžius.</p>	Akmenų krūvos, laukų pakraščiai, nedideli žemės plotai, apsauginės juostos, gyvatvorės, pavieniai medžiai, medžių grupės arba medžių eilės, pūdymui palikta žemė, maži šlapžemių plotai, akmenų sienos, terasos.	Taikomos	Visa šalis

Šaltinis: Sudaryta autorių pagal analizuojamų ES valstybių BŽŪP SP 2023–2027 m.

Apibendrinimas:

GAAB 8 valstybėms narėms suteikia galimybę lanksčiai nuspręsti, kuri iš trijų galimybių, yra tinkamiausia šalies ūkininkams. Galimybės yra šios:

1. Ariamosios žemės ūkio lygmeniu, skirtos negamybiniam plotams ir objektams, įskaitant pūdymui paliktos žemės dalis – bent 4%.

2. Bent 3% ariamosios žemės ūkio lygmeniu, skirtos negamybiniais plotams ir objektams, įskaitant pūdymui paliktą žemę, kai ūkininkas įsipareigoja ne mažiau kaip 7% ariamosios žemės skirti negamybiniais plotams ir objektams, įskaitant pūdymui paliktą žemę, taikant sustiprintą ekologinę sistemą, laikantis 31 straipsnio 5a dalies.

3. Bent 7% ariamosios žemės ūkio lygmeniu, skirtos negamybiniais plotams ir objektams, įskaitant pūdymui paliktą žemę, tarpinius pasėlius ir azotą kaupiančius pasėlius, auginamus nenaudojant augalų apsaugos produktų, iš kurių 3% turi būti negamybiniai plotai ir objektai, įskaitant pūdymui paliktą žemę.

Visos analizuojamos šalys suteikė 1 galimybę savo šalies ūkininkams, o Lietuva ir Lenkija yra pasirinkusios dvi (1 ir 3) galimybes, Danija pasirinkusi dvi (1 ir 2) galimybes.

Visos valstybės narės, išskyrus Airiją ir Daniją, naudojami BŽŪP strateginėse nuostatose numatytais išimtimis, pagal kurį leidžiama ūkiams, kurių plotas mažesnis nei 10 ha, arba ūkiams, kurių daugiau kaip 75% ploto užima pievos, gali nesilaikyti aplinkosaugos sąlygų. Airija ir Danija GAAB 8 taikymą išplečia visai žemės ūkio paskirties žemei.

Įvertintos šalys naudoja didesnę nei 1 svorio koeficientą neproduktyviems objektams ir teritorijoms.

Nyderlanduose, siekiant kraštovaizdžio elementų didesnio taikymo, neremiami tarpiniai pasėliai, nes nustatyta, kad jų poveikis biologinės įvairovės išsaugojimui ir gausinimui yra ženkliai mažesnis nei pūdymo ir kraštovaizdžio elementų.

Būtina pažymėti, 2024-aisiais Europos Komisija pakoregavo šį reikalavimą, kad pareiškėjams jį būtų lengviau įgyvendinti. Pareiškėjas GAAB 8 reikalavimą galės atitikti skirdamas 4 proc. savo deklaruojamos ariamos žemės kraštovaizdžio elementams, pūdymui, azotą kaupiantiems augalams arba tarpiniams pasėliams. Svarbu 4 proc. skirti vienam ar keliems šių elementų, nebelineka prievolės turėti kraštovaizdžio elementų.

8 lentelė. Objektų ir negamybinių plotų, atitinkančių reikalavimus minimaliai daliai apskaičiuoti, aprašymas analizuojamose šalyse

Airija	Grioviai / drenažai: perskaičiavimo koeficientas 5; svorio koeficientas 2; Buferinės juostos: konversijos koeficientas 6, svorio koeficientas 1,5; Gyvatvorės / medžių linija: konversijos koeficientas 5, svorio koeficientas 2.
☐ Kultūriniai elementai	<u>Kultūros objektai</u> : pagal GAAB 8 yra archeologiniai objektai. Archeologiniai objektai – tai ūkiuose saugomos archeologinės svarbos teritorijos ar objektai, kurie pagerina vizualinį kraštovaizdį. Jie turi istorinę, socialinę ir kultūrinę reikšmę. Jie priskiriami kraštovaizdžio elementams.
☐ Grioviai	<u>Drenažas (griovys)</u> : atviras griovys, iškastas siekiant pagerinti žemės ūkio paskirties žemės drenažą. Paprastai jis prasideda valdoje ir tiesiogiai arba netiesiogiai per kitus drenažus yra sujungtas su upeliu arba upe, kuri teka per valdą arba šalia jos. Jame vanduo gali būti nuolat arba tik po staigių potvynių. Drenažai buvo nustatyti ir išmatuoti Žemės ūkio, maisto ir jūrų reikalų departamento internetinėje sistemoje, naudojant Aplinkos apsaugos zonos (EPA) ir Ordnance Survey Ireland (OSi) duomenų rinkinius. Drenažai / grioviai nustatyti kaip kraštovaizdžio elementai.
☐ Laukų pakraščiai, nedideli žemės plotai, apsauginės juostos	<u>Paskelbtos buveinės</u> : buvusios REPS 4A Buveinės, kurios dabar paskelbtos paskirtomis buveinėmis, taip pat yra laikomos kraštovaizdžio savybėmis ir yra saugomos pagal šį pavadinimą. Pareiškėjai privalo saugoti teritorijas aptvėrus tvora, o vienintelis reikalavimas – palikti atitinkamą teritoriją nepažeistą ir natūralioje gamtinėje aplinkoje. Šios savybės ir toliau bus priskiriamos kraštovaizdžio savybėms BŽŪP (2023–27 m.); <u>Krūmynai</u> : teritorija, kuriai būdinga augmenija, kurioje vyrauja krūmynai ir (arba) sumedėję augalai, tačiau gali būti ir žolių. <u>Uolų elementai</u> : turi įvairios naudos biologinei įvairovei, įskaitant augalų rūšių buveines, funkcijas paukščiams (akustika, maitinimosi ir medžioklės lizdai ir t. t.). Uolos yra unikalios buveinės, kurias sudaro medžiagų, kuriose yra išsaugojimo požiūriu vertingų savybių. Uolėtos vietovės taip pat gali būti bestuburių driežų ir kitų saugomų bestuburių rūšių, pavyzdžiui, gyvavedžių driežų ir kitų saugomų bestuburių. Žemės ūkio paskirties žemėse, ypač vakarinėje pakrantėje, bet ne tik ten, gali būti išsibarsčiusių uolių pievų plotuose. Šios pievų buveinės, ypač Burren regione, yra išskirtinai svarbios, nes dėl

	<p>unikalaus karstinio kraštovaizdžio čia auga daugybė unikalių augalų uolienų plyšiuose. Šiose vietovėse ganomi gyvuliai palaiko buveines, o uolienos yra svarbiausia aplinkos dalis.</p> <p><u>Žiemos paukščių maistas</u>: plotas, apsėtas tam tikru augalų mišiniu, kuriame žiemą maitinami laukiniai paukščiai ir įvairia augalija, kad padidėtų laukinių paukščių populiacija. Jis negali būti naudojamas gamybai ar ganykloms.</p> <p><u>ASSAP sritis</u>: sukurta pagal Žemės ūkio tvarumo paramos ir konsultavimo programą (angl. (Agricultural Sustainability Support and Advisory Programme ASSAP) programą. Tokių priemonių pavyzdys – prie upelio esantis pakrantės pakraštys.</p> <p><u>Gamtos erdvė pievose</u>: teritorija, kurioje bus sukurta erdvė laukinei gamtai (įskaitant aptvertus laukus), kad galėtų klestėti, ir sudaryti sąlygas įvairaus aukščio augmenijos struktūrai, tinkančiai bestuburių įvairovei. Šis pievų plotas turi būti aptvertas ir negali būti naudojamas ganykloms ar gamybos tikslais. Šis plotas negali būti naudojamas agronominei veiklai, tačiau gali būti atliekami topografiniai darbai, kartą per metus nuo rugsėjo 1 d. iki vasario 28 d.</p> <p><u>Buferinės juostos</u>: turi būti įrengtos ariamoje žemėje palei upes ir (arba) upelius. Žemės ūkio, maisto ir jūrų reikalų departamento internetinėje sistemoje ir matuojami pagal Ordnance Survey Ireland (OSi) duomenimis. Pagal sąlygiškumo reikalavimus pareiškėjai privalo palikti ne mažiau kaip 3 metrų nedirbamos žemės tarp jų pasėlių ir vandentakio. Buferinės juostos matuojamos nuo kranto viršaus šalia vandentakio. Buferinėse juostose turi būti sumažinta gamyba, tačiau plotas gali būti ganomas arba apipjaunamas, o pasėliai negali būti nuimami.</p>
☐ Gyvatvorės, pavieniai medžiai, medžių grupės arba medžių eilės	<p><u>Gyvatvorė</u>: tai arti viena kitos išdėstytų krūmų ir (arba) medžių rūšių, pasodintų ir apželdintų taip, kad sudarytų užtvartą arba žymėtą teritorijos ribą, linija, kurioje gali būti krūmų ir (arba) krūmokšnių, tradiciškai išaugusių gyvatvorės ir (arba) ribos apačioje. Plotis gali būti skirtingas, priklausomai nuo tradicinių vietovės valdymo būdų ir ūkininkavimo praktikos. Airijoje tradiciškai jos buvo sodinamos ant pakelto žemės kranto, suformuoto iškasus vieną ar dvi negilias tranšėją (–as), o viduryje iškasta medžiaga naudojama krantui formuoti. Pastaraisiais metais gyvatvorės paprastai sodinamos lygumoje. Gausios gyvatvorės, kuriose yra ne mažiau kaip 20% gyvatvorių rūšių (įskaitant šermukšniai, erškėtrožės ir t. t.), išsibarsčiusios per visą gyvatvorės ilgį, laikoma gyvatvore. Gyvatvorė prasideda ir gyvatvorė prasideda ir baigiasi ties mazgais arba susikirtimu su kita gyvatvore. Kraštovaizdžio elementu taip pat laikomos ant žemių kranto augančios krūmokšniai, tačiau žemių krantai patys savaime nėra kraštovaizdžio elementas.</p> <p><u>Medžiai eilėje</u>: tai medžių rūšių (išskyrus spygliuočius) eilė, pasodinta su gyvatvorių rūšimis arba be jų. Medžių giraitė (medžių grupė) – tai tam tikras medžių plotas. Atskiri medžiai nebus vertinami apskaičiuojant 4 proc. reikalavimą neproduktyviems elementams ir plotams.</p> <p><u>Krūmynai</u>: tai teritorija, kurioje vyrauja krūmokšniai ir (arba) sumedėję augalai, bet gali būti ir žolių.</p>
☐ Pūdymui palikta žemė	<p>Pūdymas turi būti buvusioje ariamoje žemėje, t. y. žemė turėjo būti naudojama pasėlių auginimui vienus ar daugiau metų per pastaruosius penkerius metus.</p>
☐ Kita	<p>1 variantą ne tik ariamai žemei bet ir kitoms žemės ūkio naudmenoms taikys visi ūkininkai, išskyrus ūkius, kuriuose yra: “Natura 2000”, miškininkystės, GAAB 2, GAAB 9 plotų.</p>
☐ Nedideli tvenkiniai	<p><u>Tvenkinys</u>: nedidelis paviršinio vandens telkinys kartu su jo pakrantėse augančiais žoliniais ar sumedėjusiais augalais. Europos inovacijų partnerystėje dalyvaujančių pareiškėjų sukurti dirbtiniai tvenkiniai ir tvenkiniai (EIP) projektuose arba kitose BŽŪP intervencijose, bus laikomi neproduktyviaisiais elementais (angl. Non-Productive Features NPF). Maži tvenkiniai taip pat bus laikomi kraštovaizdžio elementu ir neproduktyviomis savybėmis. Didžiausias plotas mažo tvenkinio plotas yra 0,2 ha. Betoniniai ar plastikiniai rezervuarai nebus laikomi NPF pagal GAAB 8.</p>
☐ Akmeninės sienos	<p><u>Tradicinė akmenų siena</u>: iš uolų ir (arba) akmenų suręsta linija ir (arba) riba, pagaminta rankomis, be skiedinio ar tik tradiciniais kalkių skiediniais. Šie elementai dažniausiai pasitaiko pievose, t. y. pievų teritorijose pavyzdžiui, Arano salose, Burrene ir kitose vietinėse pievose ir pan. Kitų formų sienos nebus laikomos objektais su neproduktyviomis savybėmis.</p>
Danija	
☐ Kultūriniai elementai	<p><u>GAAB senovės paminklai</u>: jie yra nurodyti Danijos muziejų įstatyme ir turi būti saugomi bei prižiūrimi. Gali būti ganoma, tačiau dėl ganymo neturi būti sunaikintas ar pažeistas elementas.</p>
☐ Laukų pakraščiai, nedideli žemės plotai, apsauginės juostos	<p><u>Lauko pakraščiai</u>: laikomasi tų pačių sąlygų, kaip ir pūdymui, reikalaujama šienauti, o šienavimą galima pakeisti, sodinant gėlių mišinį. Lauko pakraščiuose negalima ganyti gyvulių. Lauko pakraščiai turi būti ne platesni kaip 20 metrų ir gali būti derinami su 2 metrų pakraščiais palei vandens telkinius ir 3 metrų pakraščiais, suformuotais, taikant GAAB 4 (bendras plotis vis tiek neturi viršyti 20 metrų). Galima įrengti tik sėjomainos plotuose. Galima įrengti bet kurioje</p>

	<p>sėjomainos lauko dirbamo paviršiaus vietoje. Lauko juosta negali sudaryti daugiau kaip 50% ploto tame pačiame lauko bloke, kurio dalis yra juosta.</p> <p><u>Mažieji biotopai</u>: tai lauko pakraščiai, kuriuose nevykdoma žemės ūkio veikla tuo laikotarpiu, kai mažieji biotopai įtraukiami į reikalavimo vykdymą. Mažų biotopų azoto norma yra 0. Mažieji biotopai negali viršyti 50% lauko ploto. Laukinei gamtai ir bitėms palankios priemonės priskiriamos prie mažųjų biotopų.</p> <p><u>2 ir 3 metrų juostos</u>: pagal teisės aktus yra privalomos ir jas sudaro juostos be žemės dirbimo, kurios turi būti įrengtos palei vandens telkinius, aplink GAAB ežerus ir senovės paminklus.</p>
☐ Pūdymui palikta žemė	<p><u>Nedirbama žemė (įskaitant gėlių pūdymą)</u>: nedirbamoje žemėje neleidžiama jokia su gamyba susijusi žemės ūkio veikla. Plotas priskiriamas sėjomainos plotui, o azoto norma yra 0. Plotas turi būti prižiūrimas taip, kad jame neaugtų medžiai ir krūmai, siekiant užtikrinti, kad plotas vėl galėtų būti lengvai naudojamas. Todėl plotas kasmet (ne vėliau kaip spalio 25 d.) turi būti nupjaunamas arba kas antrus metus pavasarį (ne vėliau kaip balandžio 30 d.) jame turi būti sodinamas gėlių mišinys. Atsižvelgiant į reikalavimą nevykdyti jokios gamybos, draudžiama ši žemės ūkio veikla: ganymas, derliaus nuėmimas, arimas, tręšimas, purškimas (išskyrus invazinių rūšių kontrolę). Nuo gegužės 1 d. iki liepos 31 d. draudžiama šienauti, siekiant apsaugoti perinčius paukščius ir kitus antžeminius gyvūnus.</p> <p><u>Apdulkiniojo pūdymas</u>: laikomasi tų pačių sąlygų, kaip ir pūdymui, tačiau vietoj kasmetinio šienavimo reikia sėti gėlių mišinį.</p>
☐ Kita	<p><u>Lauko krūmynai</u>: tai nedirbama lauko teritorija, kurią sudaro esamos medžių ir krūmų grupės sėjomainos lauko centre. Kad elementas būtų įtrauktas į laukų krūmynų sąrašą, būtina sąlyga, kad jis būtų matomas naujausioje 2022 m. ortofoto nuotraukoje ir visose vėlesnėse ortofoto nuotraukose. Kad lauko krūmynas būtų įtrauktas į reikalavimo vykdymą, jis turi būti visiškai aptvertas sėjomainos lauko ir turi būti ne arčiau kaip 5 metrai nuo išorinės lauko bloko ribos. Lauko skroblyno plotas turi būti 100–5000 m² ir ne siauresnis kaip 10 metrų trumpiausioje vietoje. Lauko gūžtą turi dengti ne mažiau kaip 75% medžių ir (arba) krūmų, pasiskirsčiusių visame lauko gūžtos plote. Jis gali būti ganomas, tačiau dėl ganymo šis elementas negali būti sunaikintas ar pažeistas.</p>
☐ Nedideli tvenkiniai	<p><u>GAAB ežerai</u>: tai iki 2000 m² ploto ežeras, kuris turi būti išsaugotas ir prižiūrimas. Aplink ežerą esanti teritorija gali būti ganoma, tačiau dėl ganymo elementas negali būti sunaikintas ar pažeistas.</p>
Latvija	
☐ Buferinės juostos	<p><u>Buferinės juostos 2–20 m pločio</u>, kuriose nevykdoma gamyba, su žolės arba natūraliai pasėtos augmenijos danga. Linijinis objektas. Už 1 m: perskaičiavimo koeficientas: 6, svorio koeficientas: 1,5.</p>
☐ Akmenų krūvos	<p><u>Akmenų krūvos 0,01–0,5 ha</u>. Plotas: 1 kv. m svorio koeficientas 1,5.</p>
☐ Nedirbama žemė	<p><u>Nedirbama žemė</u>, kurioje nėra augalų dangos arba kurioje einamaisiais metais buvo nustatyta natūrali augalų danga, nenaudojama žemės ūkio produktų (įskaitant pašarus) gamybai arba gyvulių ganymui. Plotas: 1 kv. m svorio koeficientas 1.</p> <p><u>Žaliosios trašos pūdymas</u>, nenaudotas einamaisiais metais iki valstybės narės nustatytos datos žemės ūkio produktų (įskaitant pašarus) gamybai arba gyvulių ganymui ir kuris nenaudojamas augalų apsaugos produktai.</p> <p>Plotas: 1 kv. m svorio koeficientas 1,5.</p> <p>2023 paraiškų teikimo metais Reglamente 2022/1317 numatyta ši leidžianti nukrypti nuostata: reikalavimą atidėti ne mažiau kaip 4 proc. valdos GAAB 8 standartui įgyvendinti ariamosios žemės neproduktyviems plotams ir elementams, kad būtų galima naudoti pūdymą kviečiams, rugiams, avižoms, grikiams, miežiams, daržovėms ar bulvėms ir leisti naudoti augalų apsaugos produktus.</p>
☐ Kita	<p><u>Biologinės įvairovės salos</u>, pavyzdžiui, pelkės, žemės ūkio paskirties žemėje esančios užlietos teritorijos, įgriuvos, pievos, žolynai 0,01–1,5 ha.</p> <p>Plotas: 1 kv. m svorio koeficientas 2.</p> <p><u>Dideli akmenys</u>, kurie turi būti saugomi pagal specialiai saugomų gamtos teritorijų apsaugos ir naudojimo norminius aktus. Taškinis objektas. Vienas akmuo 30 kv. m.</p>
☐ Maži tvenkiniai	<p><u>Tvenkiniai 0,01–0,5 ha</u>, įskaitant pakrančių augmeniją. Plotas: 1 kv. m svorio koeficientas 1,5.</p>
Lenkija	
☐ Grioviai	<p><u>Grioviai, įskaitant iki 2 m pločio griovius</u>: įtraukti į įsipareigojimą saugoti.</p> <p>Apskaičiuojant plotą, taikomi 5 perskaičiavimo koeficientai ir 2 svorio koeficientai.</p> <p><u>Vidurio lauko želdiniai, sklypai arba sklypų buferinės zonos</u>: vidurio lauko pelkės ir buferinės zonos, įskaitant buferines zonas, kurioms taikomas GAAB 4. Vidurio laukų ganykloms ir buferinėms</p>

	zonoms nustatomas draudimas gaminti produkciją, įskaitant ganymą ir šienavimą. Vidurio lauko pelkėms ir buferinėms zonoms, išskyrus buferines zonas, kurioms taikomas GAAB 4 mažiausias dydis – 1 m. Apskaičiuojant plotą, taikomas 6 perskaičiavimo koeficientas ir 1,5 svorio koeficientas.
☐ Gyvatvorės, pavieniai medžiai, medžių grupės arba medžių eilės	<u>Gyvatvorės, miško juostos, linijiniai medžiai, pavieniai medžiai, įskaitant saugotinus paminklinius medžius, laukų giraitės</u> : linijiniams ir paviniams medžiams nustatytas mažiausias 4 m medžio lajos skersmuo. Apskaičiuojant atskirų medžių, įskaitant medžius, kurie yra gamtos paminklai, plotą, taikomas 20 perskaičiavimo koeficientas ir 1,5 svorio koeficientas. Apskaičiuojant gyvatvorių, apsauginių juostų ir linijinių medžių plotą, naudojami 5 perskaičiavimo koeficientai ir 2 svorio koeficientai. Vidurio žemumos želdinių plotui apskaičiuoti taikomas 1,5 svorio koeficientas.
☐ Nedirbama žemė	<u>Nedirbama žemė, įskaitant nedirbamą žemę su medingaisiais augalais</u> , nenaudojant augalų apsaugos produktų ir su specifiniu gamybos draudimu, įskaitant draudimą ganyti ir šienauti. Apskaičiuojant pūdyto žemės, kurioje auga medingieji augalai, plotą, taikomas 1,5 svertinis koeficientas, o kitiems pūdytams – 1 svertinis koeficientas.
☐ Nedideli tvenkiniai	<u>Tvenkiniai</u> , įskaitant mažesnius nei 100 m ² tvenkinius, kuriems taikoma prievolė prižiūrėti. Plotui apskaičiuoti naudojamas svertinis koeficientas 1,5.
Nyderlandai	
☐ Laukų pakraščiai, nedideli žemės plotai, apsauginės juostos	<u>Tvarkomas lauko kraštas ir žalias pūdytas (sėja)</u> : svorio koeficientas 1,5, matmenys min 3 m ir ne daugiau kaip 20 m pločio. <u>Nevaldomas lauko kraštas, apsauginė juosta ir žalias pūdytas (savaiminis atsiradimas)</u> : svorio koeficientas 1, faktinis plotas, kurio matmenys kraštas / buferinė juosta ne mažiau kaip 0,5 m ir ne daugiau kaip 20 m pločio. <u>Ariamosios žemės juostos palei mišką</u> , svorio koeficientas 1, faktinis plotas ne didesnis kaip 20 m pločio.
☐ Gyvatvorės, pavieniai medžiai, medžių grupės arba medžių eilės	<u>Gyvatvorės, gyvatvorės / medžiai eilėje</u> : taikomas svorio koeficientas 2, standartinis plotas 5 m ² metrui ilgio. <u>Izoliuotas medis</u> : svorio koeficientas 1,5, standartinis plotas 20 m ² vienam medžiui. <u>Medžių grupės</u> : svorio koeficientas 1,5, taikomas faktinis plotas ne didesnis kaip 1,5 ha.
☐ Maži tvenkiniai	<u>Tvenkiniai ir (arba) baseinai</u> : taikomas svorio koeficientas 1,5, apskaitomas faktinis plotas.
☐ Maži šlapžemių plotai	<u>Balų pelkė ariamojoje žemėje (laikinose pievose)</u> : svorio koeficientas 1, taikomas išbrėžtas (realus) plotas, matmenys: ne mažiau kaip 0,1 ha. Nuo vasario 15 d. bent 2 mėnesius užlieta, ne mažiau kaip 5 cm virš žemės paviršiaus.
☐ Upeliai	<u>Griovys</u> , svorio koeficientas 1, standartinis plotas 5 m ² /m ilgio. Gamtai draugiškas krantas su vietinių augalų augmenija: svorio koeficientas 1,5, taikomas realus paviršius, matmenys: mažiausias 3 m ir ne didesnis kaip 10 m pločio, ne trumpesnis kaip 25 m.
Švedija	
☐ Laukų pakraščiai, nedideli žemės plotai, apsauginės juostos	<u>Nenaudojamas apaugęs lauko kraštas</u> : ne mažiau kaip 2 metrų pločio, perskaičiavimo koeficientas 5, svorio koeficientas 2. Lauko kraštas turi būti apaugęs. Žemė, kuri po derliaus nuėmimo buvo bent jau neapdirbta su ražiena, arba žemė, užsėta pieva, kurios nėra gamybinės, skaičiuojamos kaip apaugęs lauko kraštas. Lauko kraštas prisideda prie didesnio ariamo kraštovaizdžio buveinių skaičiaus ir, svarbiausia, vabzdžių išplitimo maršrutų, kurių reikia Švedijos lygumose. Lauko pakraštyje, kol jis yra aplinkos paviršius, negalima naudoti augalų apsaugos priemonių ar trąšų. <u>Žydinčio lauko pakraštys</u> : plotis ne mažesnis kaip 2 metrai, perskaičiavimo koeficientas 5, svorio koeficientas 4. Lauko pakraštyje turi būti žydinčios žolelės. Žydinčios žolelės suteikia nektaro ir žiedadulkių apdulkinantiems vabzdžiams kraštovaizdžiuose, kur tokių augalų sezono metu yra mažiau. Didesnis svoris pateisinamas tuo, kad šių augalų sėjos kaina yra didelė, o kartu jie prisideda prie didesnės biologinės vertės nei turi lauko riba be žydinčių žolelių. Žydinčio lauko pakraštyje tuo metu, kai jis yra aplinkos paviršius, negalima naudoti augalų apsaugos priemonių ar trąšų.
☐ Pūdymui palikta žemė	<u>Peraugęs pūdytas</u> : svorio koeficientas 1. Ariamuose kraštovaizdžiuose palikta pūdymui žemė sudaro sąlygas netrikdomoms vabzdžių ir augalų buveinėms, o tai lemia kultūrinių kraštovaizdžių biologinės įvairovės didėjimą. Ariama žemė, kuri po derliaus nuėmimo liko nedirbama su ražiena, ir ariama žemė, užsėta, pvz., negamybinėmis pievomis, laikoma kaip peraugęs pūdytas. Pūdytoje tuo metu, kai jis yra aplinkos paviršius, negalima naudoti augalų apsaugos priemonių ar trąšų. <u>Žydinčios pūdytos</u> : svorio koeficientas 3. Žydinčios pūdytos yra augalinis pūdytas, apsodintas žydinčiomis žolelėmis ir pritraukiantis apdulkintojus, kad būtų padidinta biologinė įvairovė. Žydinčios žolelės suteikia nektaro ir žiedadulkių apdulkinantiems vabzdžiams kraštovaizdžiuose,

	<p>kur tokių augalų sezono metu yra mažiau. Didėnis svoris pateisinamas tuo, kad šių augalų sėjos kaina yra didelė, be to, žydintis pūdymas prisideda prie didesnės biologinės vertės nei pūdymas be žydinčių žolelių. Žydinčiame pūdyme tuo metu, kai jis yra aplinkos paviršius, negalima naudoti augalų apsaugos priemonių ar trąšų</p> <p><u>Žaliosios trąšos pasėliai</u>: svorio koeficientas 1. Žalioji trąša – tai biomasės auginimas ariamoje žemėje, kuri, pasėliams išaugus, įmaišoma į dirvą, siekiant pagerinti gerą dirvožemio struktūrą ir papildyti dirvą maistinėmis medžiagomis. Šis metodas reiškia, kad žemė nebedirbama ir iš pasėlių negalima nuimti derliaus. Metodas daugiausia naudojamas ekologinėje žemdirbystėje. Šis metodas padeda sumažinti trąšų naudojimą ir padidinti biologinę įvairovę. Nedirbama ariama žemė, kuri kartu su žole buvo apsodinta ankštiniais augalais, priskiriama žaliosios trąšos pasėliams. Ankštiniai augalai gali sudaryti ne daugiau kaip 50% sėjos. Į mišinį taip pat galima pridėti kitų žolelių. Žaliosios trąšos pasėlis turi būti pasėtas ne vėliau kaip iki liepos 15 d. tais metais, kai žemė naudojama kaip aplinkos paviršius. Tuo metu, kai žalioji trąša yra aplinkos paviršiuje, ant žaliosios trąšos pasėlių negalima naudoti jokių augalų apsaugos priemonių ar trąšų.</p>
Vokietija	
☐ Akmenų krūvos	Daugiau kaip penkių metrų ilgio akmenų pylimai; uolų ir akmenų strypai bei natūralūs suakmenėję plotai, kurių didžiausias dydis ne didesnis kaip 2 000 kv. m.
☐ Laukų pakraščiai, nedideli žemės plotai, apsauginės juostos	Siauri ir pailgi plotai, kurių bendras plotis didesnis kaip du metrai, daugiausia apsėti žoliniais augalais, kurie yra žemės ūkio paskirties žemėje arba tarp jos arba greta jos ir kuriuose nevykdoma žemės ūkio gamyba.
☐ Gyvatvorės, pavieniai medžiai, medžių grupės arba medžių eilės	<u>Gyvatvorės</u> : linijiniai konstrukciniai elementai, daugiausia apaugę sumedėjusiais augalais, ne trumpesni kaip 10 metrų, o vidutinis plotis – iki 15 metrų, su nedideliais neasfaltuotais lūžiais. <u>Atskiri medžiai</u> , priskiriami gamtos paminklams, kaip apibrėžta Federalinio gamtos apsaugos įstatymo 28 straipsnyje. <u>Lauko krūmai</u> : plotai, daugiausia apaugę sumedėjusiais augalais, kurie nėra žemės ūkio produkcija, kurių dydis ne mažesnis kaip 50 kv. m., bet ne didesnis kaip 2 000 kv. m.; plotai, už kuriuos gali būti skiriama miško želdinimo pagalba arba priemoka už miško įveisimą netaikoma lauko krūmais. Ne mažiau kaip penki medžiai ne mažesniu kaip 50 metrų atstumu.
☐ Pūdymui palikta žemė	Žemė turi būti palikta pūdymui visus paraiškų teikimo metus, pradedant nuo pagrindinio derliaus nuėmimo praėjusiais metais. Plotai turi būti apželdinti. Leidžiamas ir savaiminis žalinimas, ir aktyvus žalinimas, Nuo rugsėjo 1 d. galima paruošti ir sodinti/sėti augalus kurių derlius nenuimamas iki tų pačių metų pabaigos. 2023 m. minimali 4 proc. ariamosios žemės dalis taip pat gali būti pasiekta dirbant žemę, kurioje auginami javai (išskyrus kukurūzus), saulėgrąžos ir ankštiniai (išskyrus sojas). Tačiau paramos gavėjas gali pasinaudoti šia schema tik tuo atveju, jei jis išlaiko ariamąją žemę, kuri 2021 m. ir 2022 m. buvo pūdymas, o 2023 m. – pūdyma. Tai netaikoma apleistai žemei, sukurtai įgyvendinant agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemones. Be to, paramos gavėjas gali pasinaudoti schema tik tuo atveju, jei jis nesikreipia dėl 1a arba 1b ekologinių sistemų ir išmoku už aplinkos, klimato ir kitus valdymo įpareigojimus, kurie viršija 4 proc. įpareigojimą.
☐ Kita	Atsižvelgdamos į regioninius ypatumus, federalinės žemės gali papildyti žemės ūkio naudmenas papildomais kraštovaizdžio elementais.
☐ Maži šlapžemių plotai	<u>Šlapžemės</u> , kurių plotas ne didesnis kaip 2 000 kv. m.: biotopuose, kurie yra saugomi pagal Federalinio gamtos apsaugos akto 30 skirsnio 2 dalies nuostatas arba kitas valstijos įstatymų nuostatas ir kurie registruojami atliekant biotopų kartografavimą; tvenkiniai, smegduobės ir kitos šlapžemės, panašios į tvenkinius, smegduobes.
☐ Akmenų sienos	Akmens ir natūralaus akmens sienos: sienos, pagamintos iš glaistymo arba be glaistymo su žeme ar moliu. Laukiniai arba gamtiniai akmenys, kurie yra terasos dalis arba kurių ilgis didesnis kaip penki metrai, jei jie nėra terasos dalis.
☐ Terasos	Linijinės vertikalios struktūros, kurias žmonės sukūrė naudodami pagalbines medžiagas kaip žemės ūkio kraštovaizdžio dalį, kuriuo siekiama sumažinti žemės ūkio paskirties žemės nuolydį.

Šaltinis: Sudaryta autorių pagal analizuojamų ES valstybių BŽŪP SP 2023–2027 m.

GAAB 9 standartas „Draudimas keisti „Natura 2000“ teritorijose esančių daugiamečių žolynų, kurie nustatyti kaip aplinkos požiūriu pažeidžiami daugiamečiai žolynai, paskirtį arba juos arti“

Apibendrinimas:

BŽŪP strateginių planų reglamentas nesuteikia daug lankstumo, įgyvendinant GAAB 9, o tai lemia vienodą įgyvendinimą visose analizuojamose valstybėse narėse. Airija ir Lenkija, rengiantis GAAB įgyvendinimui, dar vykdo daugiamečių pievų plotų identifikavimą/tikslinimą. Tik Nyderlanduose ir Vokietijoje kai kuriose žemėse, gavus aplinkos apsaugos institucijų pritarimą, gali būti leidžiama suarti aplinkosaugos požiūriu pažeidžiamus daugiamečius žolynus "Natura 2000" teritorijose, tik siekiant pagerinti gamtos apsaugą.

GAAS 10 Latvija

Papildomas GAAB (jei taikoma)

GAAS (Geros agrarinės ir aplinkosaugos sąlygos) 10:

Žemės ūkio paskirties žemėje ūkininkai atsako už jiems priklausančios melioracijos sistemos priežiūrą, užtikrinant jos veikimą, išsaugojimą ir žemės drėgmės režimo reguliavimą:

- Melioracijos griovių ir vandens kanalų dugne pašalinami medžiai ir krūmai, jų ataugos nušienaujamos bent kartą per dvejus metus; pašalinami įsmukę grunto sluoksniai, būtinės atliekos, nuvirtę medžiai, užnešimai ir kiti elementai, kurie trukdo melioracijos sistemos funkcionavimui ir vandens tekėjimui grioviuose, nepažeidžiant reikalavimų išsaugoti kraštovaizdžio elementus, kurie nurodyti LLVN8.
- Drenų sistemoje drenažo šuliniai uždengiami dangčiais, išvalomi drenažo šuliniai nuo užnešimų, taip pat drenažo kolektorių ištekos valomos nuo sąnašų, o medžiai aplink drenažo kolektorių ištekas pašalinami bent penkių metrų atstumu į abi puses nuo ištekos.

Teritorinis taikymo mastas

Visa šalies teritorija.

Atitinkami ūkininkų tipai

Visos ūkio valdos, kurioms priklauso melioracijos sistemos.

Paaškinimas dėl indėlio į pagrindinio LLVS standarto tikslo pasiekimą

Remiantis nacionaliniu tyrimu, skirtu tvariam Latvijos vystymuisi, daugiau kaip 90% žemės ūkio paskirties žemių turi didelį drėgmės kiekį. Dėl to daugiau nei 63% Latvijos žemės ūkio paskirties žemių yra melioruotos, kas apsaugo nuo žemės ūkio taršos ir pagerina vandens infiltracijos gebą. Taigi, žemės ūkio paskirties žemių melioracija yra pripažįstama kaip esminė priemonė, siekiant išvengti dirvožemio erozijos Latvijoje ir atitinka atitinkamus reikalavimus.

Melioracijos sistemų priežiūra ir atnaujinimas, išsaugant normalią drėgmės reguliaciją dirvožemyje, užtikrina augalų augimą, anglies dioksido (CO₂) absorbciją ir prisideda prie bendro šiltnamio efekta sukeliančių dujų (ŠESD) išmetimo sumažinimo.

GAAB 1-8 apibendrinimas

1. Lietuvoje GAAB 1 standartas „Daugiamečių žolynų išlaikymas“ numato, kad didžiausias leistinas daugiamečių pievų ir žemės ūkio naudmenų santykio sumažėjimas yra 5%, kuris taikomas visai šalies teritorijai. Toks pat 5% sumažėjimo limitas taikomas ir kitose šalyse, pvz., Airijoje ir Danijoje, tačiau šiose šalyse nustatytos papildomos priežiūros priemonės, kai sumažėjimas siekia tam tikrą ribą (Airijoje – 4,8%, Danijoje – 3%), o Lietuvoje panašios priemonės nenumatytos. Airijoje, pasiekus 4,8 % sumažėjimą, o Danijoje – 3%, įvedama išankstinio leidimo sistema. Ši sistema reikalauja, kad ūkininkai gautų oficialų leidimą, prieš pertvarkydami daugiamečių pievų plotus.

2. Lietuvoje GAAB 2 standarto „Šlapynių ir durpynų apsauga“ reikalavimai numato šiuos apribojimus: draudžiama sausinti šlapynių ir durpžemių plotus, o nuo 2024 m. – draudžiama įrengti naujas drenažo sistemas, nors senų sistemų remontas ir rekonstravimas galimas, jei tai nepakenkia aplinkosauginei būklei; draudžiama deginti durpžemių plotus; draudžiamas arimas durpžemių plotuose. Šie reikalavimai nėra griežtesni nei kitose ES šalyse. Danijoje draudžiamas arimas tam tikruose dirvožemiuose, kuriuose yra

didelis organinės anglies kiekis (pvz., $\geq 6\%$ ar $\geq 12\%$). Tokie apribojimai Lietuvoje taip pat taikomi, tačiau detalesni reikalavimai dėl organinės anglies kiekio, kaip Danijoje, Lietuvoje nenurodyti.

3. Lietuvoje GAAB 3 standartas draudžia deginti ariamosias ražienas, išskyrus atvejus, kai tai būtina dėl augalų sveikatos priežasčių. Panašūs reikalavimai taikomi ir kitose ES šalyse, todėl Lietuvoje šis reikalavimas nėra griežtesnis nei kitur.

4. Lietuvoje GAAB 4 standartas reikalauja, kad apsaugos juostos išilgai vandens telkinių būtų ne siauresnės kaip 3 metrai. Šiose juostose draudžiama dirbti žemę, skleisti mineralines trąšas, augalų apsaugos produktus, mėšlą ir srutas, tačiau ganymas ir mulčiavimas nėra draudžiamas. Minimalus 3 metrų apsaugos juostos plotis, kurio laikomasi Lietuvoje, yra panašus į daugelio ES šalių standartą. Vis dėlto kai kurios šalys, pavyzdžiui Airija, tam tikrose situacijose reikalauja platesnių buferinių juostų arba taiko papildomus apribojimus trąšų naudojimui ir kitoms veikloms šalia jautrių vandens telkinių.

5. Lietuvoje pagal GAAB 5 standarto reikalavimus erozijai jautriose teritorijose (šlaituose, kurių nuolydis didesnis nei 12%) neleidžiama auginti šakniavaisių ir šakniagumbių; nuo lapkričio 15 d. iki kovo 1 d. privaloma užtikrinti žolinių augalų dangą; draudžiama įdirbti ražienas ar augalų liekanas, nuėmus derlių ar jei neplanuojama sėti; draudžiama dirbti ir purenti žemę vaismedžių bei vaiskrūmių plotuose ir jų tarpueiliuose; žemę arimo būdu leidžiama dirbti tik skersai šlaito. GAAB 5 reikalavimai Lietuvoje yra gana panašūs į reikalavimus kitose ES šalyse, todėl galima teigti, kad jie nėra griežtesni nei kitur.

6. Lietuvoje GAAB 6 standarto reikalavimai numato, kad žiemą dirvožemio dangą turi sudaryti 50% deklaruotos ariamosios žemės ploto ūkiams iki 50 ha ir 65% didesniems ūkiams. Lenkijoje ir Vokietijoje šie reikalavimai yra griežtesni – dangos plotas turi siekti ne mažiau kaip 80% ariamosios žemės. Latvijoje reikalavimai svyruoja nuo 55% iki 65% priklausomai nuo regiono.

7. Lietuvoje GAAB 7 reikalavimas numato, kad bent 65% deklaruotos ariamos žemės turi būti skirta skirtingam pasėliui kasmet, užtikrinant sėjomainą. Šis reikalavimas taikomas gana lanksčiai, nes apima tik dalį ariamos žemės ir nenurodo konkrečių pasėlių ar ilgalaikio sėjomainos ciklo. Pvz., Airijoje reikalavimai yra griežtesni, nes ten sėjomaina turi būti vykdoma sklypo lygmeniu per 4 metų ciklą, kuriame kas ketverius metus privaloma pakeisti pagrindinę kultūrą. Šis ilgalaikis ciklo reikalavimas Airijoje apriboja ūkininkus labiau nei Lietuvoje, nes užtikrina didesnę kultūrų kaitos tęstinumą ir riboja galimybę per dažnai auginti tą pačią kultūrą viename sklype.

8. Lietuvoje GAAB 8 reikalavimai numato, kad ūkininkai turi skirti ne mažiau kaip 4% savo deklaruojamos ariamosios žemės kraštovaizdžio elementams ir (arba) žaliajam pūdymui arba ne mažiau kaip 7% savo deklaruojamos ariamosios žemės – tarpiniams pasėliams arba azotą kaupiantiems augalams su sąlyga, kad 3% iš šių 7% sudarys kraštovaizdžio elementai ir (arba) žaliasis pūdymas. Šie reikalavimai nėra griežtesni nei kitose ES šalyse. Pvz., Airijoje ir Danijoje GAAB 8 standartas taikomas visai žemės ūkio paskirties žemei, o ne tik deklaruojamai ariamosios žemės daliai, kaip Lietuvoje. Būtina pažymėti, 2024-aisiais Europos Komisija pakoregavo šį reikalavimą, kad pareiškėjams jį būtų lengviau įgyvendinti. Pareiškėjas GAAB 8 reikalavimą galės atitikti, skirdamas 4 proc. savo deklaruojamos ariamos žemės kraštovaizdžio elementams, pūdymui, azotą kaupiantiems augalams arba tarpiniams pasėliams. Svarbu 4 proc. skirti vienam ar keliems šių elementų, nebelieka prievolės turėti kraštovaizdžio elementų.

9. Lietuvoje GAAB 9 reikalavimai numato, kad „Natura 2000“ teritorijose esantys aplinkosaugos požiūriu pažeidžiami daugiamečių žolynų plotai negali būti keičiami ir jų arti draudžiama. reikalavimai nėra griežtesni nei kai kuriose kitose ES šalyse, kuriose taikomi panašūs apribojimai su tam tikromis išimtimis.

GAAB sąsajos su intervencinėmis priemonėmis, išdėstytomis 31,70,71 ir 72 straipsniuose

GAAB 1

Šalis	Intervencinės priemonės
Airija	Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.): <ul style="list-style-type: none">• Agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonė – bendradarbiavimo galimybė• Agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonė – bendras

	<ul style="list-style-type: none"> • Ekologinio ūkininkavimo schema: perėjimas ir ekologinė gamyba
Latvija	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 str.): <ul style="list-style-type: none"> • Pievų išsaugojimo skatinimas
Lenkija	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 str.): <ul style="list-style-type: none"> • Anglies kaupimo ūkininkavimas ir maistinių medžiagų valdymas – Ekstensyvus daugiamečių pievų naudojimas su gyvulių tankumu • Integruota augalininkystė • Vandens sulaikymas daugiametėse pievose Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.): <ul style="list-style-type: none"> • Ekologinis ūkininkavimas: perėjimas ir ekologinė gamyba • Vertingų buveinių ir nykstančių rūšių apsauga "Natura 2000" teritorijose • Vertingų buveinių ir nykstančių rūšių apsauga už "Natura 2000" teritorijų ribų • Ekstensyvus pievų ir ganyklų naudojimas "Natura 2000" teritorijose • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato įsipareigojimai, įgyvendinami pagal 2014–2020 m. KPP priemonės "Agrarinė aplinkosauga ir klimatas" veiklos sritį. 4 paketas. Vertingos buveinės ir nykstančios paukščių rūšys "Natura 2000" teritorijose • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato įsipareigojimai, įgyvendinti pagal 2014–2020 m. kaimo plėtros programos (KPP 2014–2020 m.) priemonę "Agrarinė aplinkosauga ir klimatas". 5 paketas Vertingos buveinės už "Natura 2000" teritorijų ribų • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato įsipareigojimai, įgyvendinti pagal 2014–2020 m. kaimo plėtros programos (KPP 2014–2020 m.) priemonę "Agrarinė aplinkosauga ir klimatas". 1 paketas. Tvarus žemės ūkis
Nyderlandai	Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.): <ul style="list-style-type: none"> • I.70.1.E.01 –ANLb žemės ūkio aplinkos ir kraštovaizdžio valdymas (70 str.)
Vokietija	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 str.): <ul style="list-style-type: none"> • DZ–0404 – Viso ūkio daugiamečių žolynų plėtimas • DZ–0405 – Į rezultatus orientuotas ekstensyvus daugiamečių žolynų plotų valdymas, turintis bent keturių regioninių ypatybių įrodymų Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.): <ul style="list-style-type: none"> • EL–0101 – Valdymo įsipareigojimai siekiant pagerinti klimato kaitos švelninimą: ariamos žemės pavertimas pievomis; ekstensyvus pievų tvarkymas; durpynų dirvožemio apsaugos priemonės; vandens sulaikymas kraštovaizdyje; bendradarbiavimu grindžiami veiksmai klimato kaitos srityje • EL–0105 – valdymo įsipareigojimai siekiant pagerinti biologinę įvairovę: į išsaugojimą orientuotas pievų tvarkymas; į išsaugojimą orientuotas ganymas; į išsaugojimą orientuotas ariamosios žemės naudojimas; į rezultatą orientuotas atlygis už daugiau nei keturias laukinių augalų floros savybes; esamų ar naujų išsaugojimas pritaikytai naudojant ir prižiūrint kraštovaizdžio elementus (pvz., vaismedžių sodai, medžių eilės, gyvatvorės ir kt.); ekstensyvus daugiamečių kultūrų (pvz. vynuogynų ir komercinių sodų) auginimas; bendradarbiavimu grindžiamos biologinės įvairovės priemonės
Danija	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 str.): <ul style="list-style-type: none"> • Aplinkai ir klimatui palanki žolė Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.): <ul style="list-style-type: none"> • Pievų ir gamtinių teritorijų priežiūra („Natura 2000“)
Švedija	Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.): <ul style="list-style-type: none"> • Kompensacija už ganyklų ir šienaujamų pievų priežiūrą, įskaitant priedus • Kompensacija Švedijos vasaros ganyklų ūkiams (fåbod)

GAAB 2

Šalis	Intervencinės priemonės
Airija	Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.): <ul style="list-style-type: none"> • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonė– bendradarbiavimo galimybė • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonė – bendras • Ekologinio ūkininkavimo schema: perėjimas ir ekologinė gamyba
Latvija	Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.): <ul style="list-style-type: none"> • Aplinką tausojanti sodininkystė
Lenkija	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 str.):

	<ul style="list-style-type: none"> • Vandens sulaikymas daugiamečiųse pievose Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.): <ul style="list-style-type: none"> • Ekologinis ūkininkavimas: perėjimas ir ekologinė gamyba • Vertingų buveinių ir nykstančių rūšių apsauga "Natura 2000" teritorijose • Vertingų buveinių ir nykstančių rūšių apsauga už "Natura 2000" teritorijų ribų • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato įsipareigojimai, įgyvendinami pagal 2014–2020 m. KPP priemonės "Agrarinė aplinkosauga ir klimatas" veiklos sritį. 4 paketas. Vertingos buveinės ir nykstančios paukščių rūšys "Natura 2000" teritorijose • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato įsipareigojimai, įgyvendinti pagal 2014–2020 m. kaimo plėtros programos (KPP 2014–2020 m.) priemonę "Agrarinė aplinkosauga ir klimatas". 5 paketas Vertingos buveinės už "Natura 2000" teritorijų ribų
Nyderlandai	Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.): <ul style="list-style-type: none"> • I.70.1.E.01 –ANLb žemės ūkio aplinkos ir kraštovaizdžio valdymas
Vokietija	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 str.): <ul style="list-style-type: none"> • DZ–0407 – Žemės valdymo praktikos, nustatytos pagal apsaugos tikslus, taikymas „Natura 2000“ teritorijų žemės ūkio paskirties žemėje (31 str.) Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.): <ul style="list-style-type: none"> • EL–0101 – Valdymo įsipareigojimai siekiant pagerinti klimato kaitos švelninimą: ariamos žemės pavertimas pievomis; ekstensyvus pievų tvarkymas; durpynų dirvožemio apsaugos priemonės; vandens sulaikymas kraštovaizdyje; bendradarbiavimu grindžiami veiksmai klimato kaitos srityje • EL–0105 – valdymo įsipareigojimai siekiant pagerinti biologinę įvairovę: į išsaugojimą orientuotas pievų tvarkymas; į išsaugojimą orientuotas ganymas; į išsaugojimą orientuotas ariamosios žemės naudojimas; į rezultatą orientuotas atlygis už daugiau nei keturias laukinių augalų floros savybes; esamų ar naujų išsaugojimas pritaikyti naudojant ir prižiūrint kraštovaizdžio elementus (pvz., vaismedžių sodai, medžių eilės, gyvatvorės ir kt.); ekstensyvus daugiamečių kultūrų (pvz. vynuogynų ir komercinių sodų) auginimas; bendradarbiavimu grindžiamos biologinės įvairovės priemonės • EL–0108 – Ekologinis ūkininkavimas: ekologinio ūkininkavimo įvedimas; ekologinio ūkininkavimo išlaikymas
Danija	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 str.): <ul style="list-style-type: none"> • Aplinkai ir klimatui palanki žolė Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.): <ul style="list-style-type: none"> • Vienkartinės kompensacijos už šlapynių ir žemapelkių priežiūrą
Švedija	Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.): <ul style="list-style-type: none"> • Kompensacija už šlapynių ir tvenkinių tvarkymą

GAAB 3

Šalis	Intervencinės priemonės
Airija	Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.): <ul style="list-style-type: none"> • Ekologinio ūkininkavimo schema: perėjimas ir ekologinė gamyba • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonė – bendradarbiavimo galimybė • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonė – bendras • Šiaudų įterpimo priemonė
Latvija	Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.): <ul style="list-style-type: none"> • Ekologinis ūkininkavimas: perėjimas ir ekologinė gamyba
Lenkija	Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.): <ul style="list-style-type: none"> • Ekologinis ūkininkavimas: perėjimas ir ekologinė gamyba • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato įsipareigojimai, įgyvendinti pagal 2014–2020 m. kaimo plėtros programos (KPP 2014–2020 m.) priemonę "Agrarinė aplinkosauga ir klimatas". 1 paketas. Tvarus žemės ūkis
Nyderlandai	Nėra
Vokietija	Nėra
Danija	Nėra
Švedija	Nėra

GAAB 4

Šalis	Intervencinės priemonės

Airija	<p>Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ekologinio ūkininkavimo schema: perėjimas ir ekologinė gamyba • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonė– bendradarbiavimo galimybė • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonė – bendras
Latvija	<p>Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 str.):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žemės ūkio praktika, mažinanti azoto ir amoniako emisijas ir taršą <p>Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žaliosios juostos
Lenkija	Nėra
Nyderlandai	<p>Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 str.):</p> <ul style="list-style-type: none"> • I.31 – Ekologinis klimato ir gyvenamosios aplinkos reglamentavimas <p>Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.):</p> <ul style="list-style-type: none"> • I.70.1.E.01 –ANLb žemės ūkio aplinkos ir kraštovaizdžio valdymas
Vokietija	<p>Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.):</p> <ul style="list-style-type: none"> • EL–0101 – Valdymo įsipareigojimai siekiant pagerinti klimato kaitos švelninimą: ariamos žemės pavertimas pievomis; ekstensyvus pievų tvarkymas; durpynų dirvožemio apsaugos priemonės; vandens sulaikymas kraštovaizdyje; bendradarbiavimu grindžiami veiksmai klimato kaitos srityje • EL–0102 – valdymo įsipareigojimai siekiant pagerinti vandens kokybę: vandens apsauga ir (arba) kranto linijos juostos; žalinimas tarpiniais pasėliais; tręšimo ir (arba) cheminių sintetinių augalų apsaugos priemonių atsisakymas/sumažinimas; ekstensyvus vandens telkinių, vandeniui jautrių teritorijų valdymas; tikslusis ūkininkavimas; biologinė arba biotechninė augalų apsauga • EL–0105 – valdymo įsipareigojimai siekiant pagerinti biologinę įvairovę: į išsaugojimą orientuotas pievų tvarkymas; į išsaugojimą orientuotas ganymas; į išsaugojimą orientuotas ariamosios žemės naudojimas; į rezultatą orientuotas atlygis už daugiau nei keturias laukinių augalų floros savybes; esamų ar naujų išsaugojimas pritaikytai naudojant ir prižiūrint kraštovaizdžio elementus (pvz., vaismedžių sodai, medžių eilės, gyvatvorės ir kt.); ekstensyvus daugiamečių kultūrų (pvz. vynuogynų ir komercinių sodų) auginimas; bendradarbiavimu grindžiamos biologinės įvairovės priemonės
Danija	<p>Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 str.):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tikslinis reguliavimas • Aplinkai ir klimatui palanki žolė • Biologinė įvairovė ir tvarumas <p>Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vienkartinės kompensacijos už šlapynių ir žemapelkių priežiūrą <p>Konkrečiai teritorijai būdingi tam tikrų privalomų reikalavimų trūkumai (72 str.):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tikslinis reguliavimas
Švedija	<p>Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kompensacija už apsaugos zonas nuo vandens telkinių ir pritaikytas apsaugos zonas

GAAB 5

Šalis	Intervencinės priemonės
Airija	<p>Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ekologinio ūkininkavimo schema: perėjimas ir ekologinė gamyba • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonė– bendradarbiavimo galimybė • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonė – bendras • Šiaudų įterpimo priemonė
Latvija	<p>Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 str.):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Palanki aplinkai ūkininkavimo praktika
Lenkija	Nėra
Nyderlandai	Nėra
Vokietija	<p>Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.):</p> <ul style="list-style-type: none"> • EL–0103 – valdymo įsipareigojimai siekiant pagerinti dirvožemio apsaugą: erozijos kontrolės teritorijų sukūrimas arba bendrosios erozijos kontrolės priemonės; pašarų ir ankštinių augalų auginimas; juostinio žemės dirbimo metodas, mulčiavimas, tiesioginis/juostinis sėjimas, tausojamasis žemės dirbimas; speciali sėjomaina ir (arba) įvairūs pasėliai ariamoje žemėje

	<ul style="list-style-type: none"> EL–0105 – valdymo įsipareigojimai siekiant pagerinti biologinę įvairovę: į išsaugojimą orientuotas pievų tvarkymas; į išsaugojimą orientuotas ganymas; į išsaugojimą orientuotas ariamosios žemės naudojimas; į rezultatą orientuotas atlygis už daugiau nei keturias laukinių augalų floros savybes; esamų ar naujų išsaugojimas pritaikytai naudojant ir prižiūrint kraštovaizdžio elementus (pvz., vaismedžių sodai, medžių eilės, gyvatvorės ir kt.); ekstensyvus daugiamečių kultūrų (pvz. vynuogynų ir komercinių sodų) auginimas; bendradarbiavimu grindžiamos biologinės įvairovės priemonės
Danija	Nėra
Švedija	Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.): <ul style="list-style-type: none"> Kompensacija už apsaugos zonas nuo vandens telkinių ir pritaikytas apsaugos zonas

GAAB 6

Šalis	Intervencinės priemonės
Airija	Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.): <ul style="list-style-type: none"> Ekologinio ūkininkavimo schema: perėjimas ir ekologinė gamyba Agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonė– bendradarbiavimo galimybė Agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonė – bendras Šiaudų įterpimo priemonė
Latvija	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 str.): <ul style="list-style-type: none"> Parama aplinkai ir klimatą tausojančiai žemės ūkio praktikai Ekologiniu požiūriu svarbios vietovės Palanki aplinkai ūkininkavimo praktika Agroekologinė praktika ekologiniuose ūkiuose Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.): <ul style="list-style-type: none"> Aplinką tausojanti sodininkystė
Lenkija	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 str.): <ul style="list-style-type: none"> Anglies kaupimo ūkininkavimas ir maistinių medžiagų valdymas <ul style="list-style-type: none"> – Žieminiai tarpiniai pasėliai / tarpiniai pasėliai – Supaprastintos auginimo sistemos – Šiaudų įterpimas į dirvą Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.): <ul style="list-style-type: none"> Ekologinis ūkininkavimas: perėjimas ir ekologinė gamyba
Nyderlandai	Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.): <ul style="list-style-type: none"> I.70.1.E.01 –ANLb žemės ūkio aplinkos ir kraštovaizdžio valdymas
Vokietija	Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.): <ul style="list-style-type: none"> EL–0102 – valdymo įsipareigojimai siekiant pagerinti vandens kokybę: vandens apsauga ir (arba) kranto linijos juostos; žalinimas tarpiniais pasėliais; tręšimo ir (arba) cheminių sintetinių augalų apsaugos priemonių atsisakymas/sumažinimas; ekstensyvus vandens telkinių, vandeniui jautrių teritorijų valdymas; tikslusis ūkininkavimas; biologinė arba biotechninė augalų apsauga EL–0103 – valdymo įsipareigojimai siekiant pagerinti dirvožemio apsaugą: erozijos kontrolės teritorijų sukūrimas arba bendrosios erozijos kontrolės priemonės; pašarų ir ankštinių augalų auginimas; juostinio žemės dirbimo metodas, mulčiavimas, tiesioginis/juostinis sėjimas, tausojamasis žemės dirbimas; speciali sėjomaina ir (arba) įvairūs pasėliai ariamoje žemėje EL–0105 – valdymo įsipareigojimai siekiant pagerinti biologinę įvairovę: į išsaugojimą orientuotas pievų tvarkymas; į išsaugojimą orientuotas ganymas; į išsaugojimą orientuotas ariamosios žemės naudojimas; į rezultatą orientuotas atlygis už daugiau nei keturias laukinių augalų floros savybes; esamų ar naujų išsaugojimas pritaikytai naudojant ir prižiūrint kraštovaizdžio elementus (pvz., vaismedžių sodai, medžių eilės, gyvatvorės ir kt.); ekstensyvus daugiamečių kultūrų (pvz. vynuogynų ir komercinių sodų) auginimas; bendradarbiavimu grindžiamos biologinės įvairovės priemonės
Danija	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 str.): <ul style="list-style-type: none"> Tikslinis reguliavimas Konkrečiai teritorijai būdingi tam tikrų privalomų reikalavimų trūkumai (72 str.): <ul style="list-style-type: none"> Tikslinis reguliavimas
Švedija	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 str.): <ul style="list-style-type: none"> Tarpiniai pasėliai anglies atsargų kaupimui, tarpiniai pasėliai pavasarinis žemės dirbimas azoto išplovimui mažinti

	<p>Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kompensacija už apsaugos zonas nuo vandens telkinių ir pritaikytas apsaugos zonas
--	--

GAAB 7

Šalis	Intervencinės priemonės
Airija	<p>Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistema (31 str.):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ekologinė sistema <ul style="list-style-type: none"> – Tarpinių pasėlių sodinimas <p>Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ekologinio ūkininkavimo schema: perėjimas ir ekologinė gamyba • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonė – bendradarbiavimo galimybė • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonė – bendras • Šiaudų įterpimo priemonė
Latvija	<p>Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 str.):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Parama aplinkai ir klimatą tausojančiai žemės ūkio praktikai • Agroekologinė praktika ekologiniuose ūkiuose
Lenkija	<p>Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 str.):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Anglies kaupimo ūkininkavimas ir maistinių medžiagų valdymas <ul style="list-style-type: none"> – Žemieniai tarpiniai pasėliai / tarpiniai pasėliai – Skirtinga pasėlių struktūra – Šiaudų įterpimas į dirvą • Integruota augalininkystė <p>Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ekologinis ūkininkavimas: perėjimas ir ekologinė gamyba • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato įsipareigojimai, įgyvendinti pagal 2014–2020 m. kaimo plėtros programos (KPP 2014–2020 m.) priemonę "Agrarinė aplinkosauga ir klimatas". 1 paketas. Tvarus žemės ūkis • Biologinė įvairovė ariamoje žemėje
Nyderlandai	Nėra
Vokietija	<p>Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 str.):</p> <ul style="list-style-type: none"> • DZ–0402 – Įvairių kultūrų, turinčių ne mažiau kaip penkias pagrindines pasėlių rūšis, auginimas ariamojoje žemėje, įskaitant ankštinių augalų auginimą, kurių mažiausia dalis yra 10 proc. <p>Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.):</p> <ul style="list-style-type: none"> • EL–0102 – valdymo įsipareigojimai siekiant pagerinti vandens kokybę: vandens apsauga ir (arba) kranto linijos juostos; žalinimas tarpiniais pasėliais; tręšimo ir (arba) cheminių sintetinių augalų apsaugos priemonių atsisakymas/sumažinimas; ekstensyvus vandens telkinių, vandeniui jautrių teritorijų valdymas; tikslusis ūkininkavimas; biologinė arba biotechninė augalų apsauga • EL–0103 – valdymo įsipareigojimai siekiant pagerinti dirvožemio apsaugą: erozijos kontrolės teritorijų sukūrimas arba bendrosios erozijos kontrolės priemonės; pašarų ir ankštinių augalų auginimas; juostinio žemės dirbimo metodas, mulčiavimas, tiesioginis/juostinis sėjimas, tausojamasis žemės dirbimas; specialiai sėjomaina ir (arba) įvairūs pasėliai ariamoje žemėje • EL–0108 – Ekologinis ūkininkavimas: ekologinio ūkininkavimo įvedimas; ekologinio ūkininkavimo išlaikymas
Danija	<p>Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 str.):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tikslinis reguliavimas <p>Konkrečiai teritorijai būdingi tam tikrų privalomų reikalavimų trūkumai (72 str.):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tikslinis reguliavimas
Švedija	<p>Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 str.):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tarpiniai pasėliai anglies atsargų kaupimui, tarpiniai pasėliai pavasarinis žemės dirbimas azoto išplovimui mažinti • Tikslinio ūkininkavimo planavimas

GAAB 8

Šalis	Intervencinės priemonės
Airija	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistema (31 str.):

	<ul style="list-style-type: none"> • Ekologinė sistema – Erdvė gamtai (negamybinės teritorijos) ir kraštovaizdžio elementai Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.): <ul style="list-style-type: none"> • Ekologinio ūkininkavimo schema: perėjimas ir ekologinė gamyba • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonė– bendradarbiavimo galimybė • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonė – bendras
Latvija	Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.): <ul style="list-style-type: none"> • Žaliosios juostos • Ekologinis ūkininkavimas: perėjimas ir ekologinė gamyba
Lenkija	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 str.): <ul style="list-style-type: none"> • Medingųjų augalų plotai • Anglies kaupimo ūkininkavimas ir maistinių medžiagų valdymas – Žieminiai tarpiniai pasėliai / tarpiniai pasėliai Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.): <ul style="list-style-type: none"> • Tradicinių vaismedžių veislių sodų išsaugojimas • Biologinė įvairovė ariamoje žemėje • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato įsipareigojimai, įgyvendinami pagal 2014–2020 m. KPP priemonės "Agrarinė aplinkosauga ir klimatas" veiklos sritį. 4 paketas. Vertingos buveinės ir nykstančios paukščių rūšys "Natura 2000" teritorijose • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato įsipareigojimai, įgyvendinti pagal 2014–2020 m. kaimo plėtros programos (KPP 2014–2020 m.) priemonę "Agrarinė aplinkosauga ir klimatas". 5 paketas Vertingos buveinės už "Natura 2000" teritorijų ribų • 70 str.– Agrarinės aplinkosaugos ir klimato įsipareigojimai, įgyvendinti pagal 2014–2020 m. kaimo plėtros programos (KPP 2014–2020 m.) priemonę "Agrarinė aplinkosauga ir klimatas". 1 paketas. Tvarus žemės ūkis
Nyderlandai	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 str.): <ul style="list-style-type: none"> • I.31 – Ekologinis klimato ir gyvenamosios aplinkos reglamentavimas Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.): <ul style="list-style-type: none"> • I.70.1.E.01 –ANLb žemės ūkio aplinkos ir kraštovaizdžio valdymas
Vokietija	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 str.): <ul style="list-style-type: none"> • DZ–0401 – Žemės suteikimas biologinei įvairovei gerinti ir buveinių apsauga (negamybinė žemė ariamoje žemėje; gėlių juostų ir plotų kūrimas ariamoje žemėje; gėlių juostų ar daugiamečių kultūrų plotų kūrimas; senos žolės juostos arba daugiamečių žolynų plotai)
Danija	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 str.): <ul style="list-style-type: none"> • Tikslinis reguliavimas • Aplinkai ir klimatui palanki žolė • Biologinė įvairovė ir tvarumas Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.): <ul style="list-style-type: none"> • Vienkartinės kompensacijos už šlapynių ir žemapelkių priežiūrą Konkrečiai teritorijai būdingi tam tikrų privalomų reikalavimų trūkumai (72 str.): <ul style="list-style-type: none"> • Tikslinis reguliavimas
Švedija	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 str.): <ul style="list-style-type: none"> • Tarpiniai pasėliai anglies atsargų kaupimui, tarpiniai pasėliai pavasarinis žemės dirbimas azoto išplovimui mažinti Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.): <ul style="list-style-type: none"> • Kompensacija už šlapynių ir tvenkinių tvarkymą • Kompensacija už apsaugos zonas nuo vandens telkinių ir pritaikytas apsaugos zonas

GAAB 9

Šalis	Intervencinės priemonės
Airija	Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.): <ul style="list-style-type: none"> • Ekologinio ūkininkavimo schema: perėjimas ir ekologinė gamyba • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonė– bendradarbiavimo galimybė • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonė – bendras
Latvija	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 str.):

	<ul style="list-style-type: none"> • Pievų išsaugojimo skatinimas Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.): <ul style="list-style-type: none"> • Pievų buveinių tvarkymas • Ekologinis ūkininkavimas: perėjimas ir ekologinė gamyba
Lenkija	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 str.): <ul style="list-style-type: none"> • Anglies kaupimo ūkininkavimas ir maistinių medžiagų valdymas – Ekstensyvus daugiamečių pievų naudojimas su gyvulių tankumu • Integruota augalininkystė; • Vandens sulaikymas daugiamečiuose pievose Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.): <ul style="list-style-type: none"> • Vertingų buveinių ir nykstančių rūšių apsauga "Natura 2000" teritorijose • Ekstensyvus pievų ir ganyklų naudojimas "Natura 2000" teritorijose • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato įsipareigojimai, įgyvendinami pagal 2014–2020 m. KPP priemonės "Agrarinė aplinkosauga ir klimatas" veiklos sritį. 4 paketas. Vertingos buveinės ir nykstančios paukščių rūšys "Natura 2000" teritorijose • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato įsipareigojimai, įgyvendinti pagal 2014–2020 m. kaimo plėtros programos (KPP 2014–2020 m.) priemonę "Agrarinė aplinkosauga ir klimatas". 1 paketas. Tvarus žemės ūkis
Nyderlandai	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 str.): <ul style="list-style-type: none"> • I.31 – Ekologinis klimato ir gyvenamosios aplinkos reglamentavimas Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.): <ul style="list-style-type: none"> • I.70.1.E.01 – ANLb žemės ūkio aplinkos ir kraštovaizdžio valdymas
Vokietija	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 str.): <ul style="list-style-type: none"> • DZ–0407 – Žemės valdymo praktikos, nustatytos pagal apsaugos tikslus, taikymas „Natura 2000“ teritorijų žemės ūkio paskirties žemėje Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.): <ul style="list-style-type: none"> • EL–0101 – Valdymo įsipareigojimai siekiant pagerinti klimato kaitos švelninimą: ariamos žemės pavertimas pievomis; ekstensyvus pievų tvarkymas; durpynų dirvožemio apsaugos priemonės; vandens sulaikymas kraštovaizdyje; bendradarbiavimu grindžiami veiksmai klimato kaitos srityje • EL–0105 – valdymo įsipareigojimai siekiant pagerinti biologinę įvairovę: į išsaugojimą orientuotas pievų tvarkymas; į išsaugojimą orientuotas ganymas; į išsaugojimą orientuotas ariamosios žemės naudojimas; į rezultatą orientuotas atlygis už daugiau nei keturias laukinių augalų floros savybes; esamų ar naujų išsaugojimas pritaikytai naudojant ir prižiūrint kraštovaizdžio elementus (pvz., vaismedžių sodai, medžių eilės, gyvatvorės ir kt.); ekstensyvus daugiamečių kultūrų (pvz. vynuogynų ir komercinių sodų) auginimas; bendradarbiavimu grindžiamos biologinės įvairovės priemonės • EL–0109 – Valdymo įsipareigojimai, siekiant pagerinti gyvūnų gerovę: ganymas; gyvūnams ypač palankūs ūkininkavimo metodai
Danija	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 str.): <ul style="list-style-type: none"> • Aplinkai ir klimatui palanki žolė Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.): <ul style="list-style-type: none"> • Pievų ir gamtinių teritorijų priežiūra („Natura 2000“)
Švedija	Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.): <ul style="list-style-type: none"> • Kompensacija už ganyklų ir šienaujamų pievų priežiūrą, įskaitant priedus • Kompensacija Švedijos vasaros ganyklų ūkiams (fåbod)

Visi GAAB daugiausia yra susiję su ekologinėmis sistemomis (31 str.), valdymo įsipareigojimais, susijusiais su aplinka ir klimatu, ir kitais valdymo įsipareigojimais (70 str.) bei konkrečiai teritorijai būdingais tam tikrų privalomų reikalavimų trūkumais (72 str.). Pvz.:

- GAAB 1 – su ekologinio ūkininkavimo skatinimu (Airija, Lenkija), žolynų priežiūra (Danija) ir plėtimu (Vokietija), pievų išsaugojimu, tvarkymu ir priežiūra (Latvija, Vokietija, Danija, Švedija).
- GAAB 2 – su ekologinio ūkininkavimo skatinimu (Airija, Vokietija, Lenkija), vandens sulaikymu pievose (Lenkija) ir kraštovaizdyje (Vokietija), šlapynių, žemapelkių ir tvenkinių tvarkymu (Danija, Švedija).

- GAAB 3 – su ekologinio ūkininkavimo skatinimu (Airija, Latvija, Lenkija), agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonėmis (Airija, Lenkija).
- GAAB 4 – su ekologinio ūkininkavimo skatinimu (Airija), vandens biologinės įvairovės pagerinimu (Danija, Vokietija), vandens apsaugos zonomis (Vokietija, Švedija).
- GAAB 5 – su ekologinio ūkininkavimo skatinimu (Airija), palankios aplinkai ūkininkavimo praktikos skatinimu (Latvija), dirvožemio apsaugos ir biologinė įvairovės pagerinimu (Vokietija).
- GAAB 6 – su ekologinio ūkininkavimo skatinimu (Airija, Lenkija), palankios aplinkai ūkininkavimo praktikos skatinimu (Latvija), dirvožemio apsaugos ir biologinė įvairovės pagerinimu (Vokietija), anglies kaupimo ūkininkavimo skatinimu (Lenkija, Švedija).
- GAAB 7 – su ekologinio ūkininkavimo skatinimu (Airija, Lenkija, Vokietija), anglies kaupimo ūkininkavimo skatinimu (Lenkija, Švedija), tarpiniais pasėliais (Švedija, Danija, Airija).
- GAAB 8 – su ekologinio ūkininkavimo skatinimu (Airija, Latvija), anglies kaupimo ūkininkavimo skatinimu (Lenkija, Švedija), tarpiniais pasėliais (Švedija, Danija), biologinės įvairovės gerinimui (Vokietija, Danija, Lenkija).
- GAAB 9 – su ekologinio ūkininkavimo skatinimu (Airija, Latvija), pievų išsaugojimu (Latvija), pievų priežiūra (Danija, Švedija, Vokietija).

1.5. IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Tyrimas atskleidė, kad Lietuvoje GAAB standartai yra bendri ir atitinka ES reikalavimus, tačiau nėra griežtesni nei kitose ES šalyse. Kai kuriais atvejais kitos šalys taiko detalesnius arba griežtesnius apribojimus, skirtus specifinėms sąlygoms.

- *Taikant GAAB 1*, visose nagrinėjamosiose šalyse didžiausias sumažėjimas palyginti su referenciniu santykiu – 5%, išskyrus Vokietijoje – 4%; visose nagrinėjamosiose šalyse teritorinis lygmuo visa šalis, išskyrus Vokietijoje nustatytas regioninis lygmuo; nustatytas referencinis daugiamečių pievų ir žemės ūkio naudmenų santykis nuo 14,8% Vokietijoje iki 89,82% Airijoje; daugiamečių žolynų nustatymui taikomas penkerių metų laikotarpis.

- *Taikant GAAB 2*, reikalavimai daugelyje nagrinėjamų šalių bus pradėti įgyvendinti 2024 arba 2025 m. dėl įgyvendinimui reikalingų šlapžemių ir durpynų plotų tikslinimo, žemėlapių koregavimo (Lietuvoje taikymo pradžios metai – 2025 m.); Latvija, Švedija, Vokietija, Airija nesiūlo ekologinių schemų, susijusių su ariamųjų durpžemių keitimu pievomis; Lenkija yra parengusi vieną ekologinę schemą, susijusią su durpynų išsaugojimu – vandens sulaikymas daugiametėse pievose; Vokietijoje atskiroms žemėms (Länder) suteiktas leidimas nustatyti mažiausią dydį, kurį pasiekus į vietovės kraštovaizdžio vaizdą įtraukiami šlapžemių ir durpynų plotai, neviršijantys viršutinės 2 ha ribos (0,1–2 ha) besiribojančiuose plotuose ("pelkių lęšiai").

- *Taikant GAAB 4*, reikalaujama palei vandens telkinius įrengti apsaugines juostas, kur negalima arti, naudoti trąšų ir cheminių augalų apsaugos produktų, siekiant apsaugoti nuo taršos. Mažiausias plotis yra 3 metrai, tačiau valstybės nares gali nukrypti nuo mažiausio pločio tose vietovėse, kuriose yra tankus drenažo ir drėkinimo griovių tinklas, atsižvelgiant į konkrečias vietos sąlygas (pvz. Nyderlandai); GAAB 4 Latvijoje netaikomas daugumai mažesnių melioracijos griovių, nes tik nedaugelis jų priskiriami vandentakiams, tačiau visi jie patenka į upes; Lenkijoje, GAAB 4 taikoma tik grioviams, kurių plotis didesnis nei 5 metrai, kadangi dauguma griovių, kuriais sausinamos žemės ūkio paskirties žemės, yra mažesnio nei 5 metrų pločio, šis standartas šiuo metu praktiškai netaikomas; Vokietijoje pagal Vandens išteklių įstatymą nustatyti vandenys, kurie vandentvarkos požiūriu yra antraeilės svarbos. Ties tokiais vandens telkiniais žemės ūkio paskirties žemėje netaikomas GAAB 4; Vietovėse, kuriose žemės ūkio paskirties žemėje yra labai tankiai išsidėstę drenažo ir drėkinimo grioviai, žemių vyriausybės gali sumažinti atstumą potvarkiu, jei tai tinkamai pagrįsta šių vietovių atžvilgiu. Daug vandens turintys regionai nori pasinaudoti galimybe sumažinti minimalų

apsauginių juostų plotį iki 1 m vietovėse, kuriose drėkinimo ir drenažo griovių tankis ypač didelis (pvz. vandens tinklų tankis yra didesnis nei 40 metrų hektare, apibrėžiamos kaip teritorijos, kuriose vandens tinklų tankis yra ypač didelis).

- *Taikant GAAB 5*, nors konkretūs reikalavimai skiriasi tarp vertinamų šalių, bent viena ar daugiau iš šių žemės dirbimo valdymo sąlygų yra taikomos: arimo datų apribojimai, reikalavimai po arimo užauginti žaliąją dangą, apribojimai dėl arimo šlaituose; Tarp atskirų analizuojamų šalių skiriasi reikalavimai erozijos paveiktų plotų nustatymui: skiriasi nuolydžio statusas, Danijoje nuotėkio rizika matuojama tonomis dirvožemio; Vokietijoje, atsižvelgiant į specialias oro sąlygas, specifinius tam tikrų kultūrų poreikius arba specialius augalų apsaugos reikalavimus, taikomos ir alternatyvios dirvožemio apsaugos nuo erozijos priemonės: šiurkščios žiemos vagos palikimas, vėlyvojo derliaus nuėmimas, arimas skersai šlaito, žemės dangos nuo ankstesnio derliaus nuėmimo palikimas, paviršių padengimas folija, vilna, tinkliniu audeklu, erozijos kontrolės juostų montavimas, drenažo takų apželdinimas, vejos formavimas, šlaito padalijimas derinant žieminių kultūrų auginimą iš vienos pusės ir vasarinių kultūrų auginimą iš kitos šlaito pusės, specialios užtvankų formos, konkrečiam plotui būdingas žemės dirbimas, statmenas nuolydžiui dėl fitosanitarinių priežasčių, arimas daugiausia per šlaitą, o vėliau pasėlių auginimas sėkloms auginti konkrečioms regionams skirtiems gėlių mišiniams.

- *Taikant GAAB 6*, valstybėms narėms suteikiama galimybė lanksčiai apibrėžti laikotarpį per kurį taikomas GAAB 6 ir nustatyti konkrečias dirvožemio dangos sąlygas. Laikotarpis Lietuvoje, Lenkijoje – 3,5 mėn., Latvijoje – 3 mėn., Airijoje – 1,5 mėn. Danijoje jautriausi laikotarpiai nustatyti priklausomai nuo dirvožemio sudėties. Padengimo procentas pagal šalis taip pat skiriasi: Lenkijoje, Vokietijoje numatytas 80 proc., Latvijoje – 55–65 proc., Lietuvoje – 50–65 proc. Airijos atveju, dirvos padengimas siejamas su herbicidų naudojimu, tuomet padengimo laikotarpis keičiasi. Airijoje GAAB 6 labiau skirtas erozijai valdyti. Todėl, papildomai nustatyti reikalavimai minimaliai dirvožemio dangai ir gyvūnų ganymui.

- *Taikant GAAB 7*, Airijos ūkiuose gali būti taikoma sėjomaina ir pasėlių įvairinimas; Latvijoje sėjomaina turi būti vykdoma kartą per metus ne mažiau kaip 35% ūkio ariamosios žemės ploto. Žieminiai ir vasariniai javai laikomi skirtingais javais; Lenkijoje ūkiai privalo ne mažiau kaip 40% ariamosios žemės įdirbti taip, kad kiekviename žemės ūkio paskirties sklype būtų auginami skirtingi augalai, palyginti su praėjusių metų pagrindine kultūra. Tuo pačiu metu visoje ūkio ariamoje žemėje tas pats pagrindinis pasėlis negali būti auginamas ilgiau kaip 3 metus; Danijoje pasėlių kaitos procentas 35%, Švedijoje, Vokietijoje – 33%; Vokietijoje daržovių auginimo metu sėjomaina taip pat gali būti vykdoma, auginant antrą kultūrą; Vokietijoje įvairių daržovių auginimas, kuris dažnai koduojamas kolektyviniais daržovių auginimo kodais, atitinka sėjomainos reikalavimus. Nepaisant to, kad naudojamas tas pats kolektyvinis kodas, tokiu atveju sėjomainos reikalavimai yra įvykdyti. Tos pačios kultūros vasariniai ir žieminiai augalai, tokie kaip pavasariniai miežiai ir žieminiai miežiai, laikomi dviem skirtingais augalais; Vokietijoje kukurūzų sėklų, tabako ir rugių auginimui sėjomainos įpareigojimas netaikomas. Ariamoji žemė atleidžiama nuo privalomos sėjomainos: ūkiuose, kurių bendras plotas yra iki 10 hektarų; kurių bendras plotas yra iki 50 hektarų ir kuriose daugiau kaip 75% ariamosios žemės ploto naudojama žolei ar kitiems žoliniams pašarams auginti, ankštiniams augalams auginti, yra pūdytas arba ji naudojama kelioms paskirtims; kurių bendras plotas yra iki 50 hektarų, kai daugiau kaip 75% reikalavimus atitinkančios žemės ūkio paskirties žemės yra daugiamečių ganykla, naudojama žolei ar kitiems žoliniams pašarams auginti arba naudojama abiem šioms paskirtims. Sėjomainos įpareigojimas netaikomas daugiamečiams augalams, žolei ar kitoms kultūroms. Pagal Reglamentą (ES) 2018/84 sertifikuotų ūkių atveju sėjomainos įpareigojimai laikomi įvykdytais.

- *Taikant GAAB 8*, GAAB 8 valstybėms narėms suteikia galimybę lanksčiai nuspręsti, kuri iš trijų galimybių, yra tinkamiausia šalies ūkininkams. Galimybės yra šios: 1. Ariamosios žemės ūkio lygmeniu, skirtos negamybiniam plotams ir objektams, įskaitant pūdymui paliktos žemės dalis – bent 4%; 2. Bent 3% ariamosios žemės ūkio lygmeniu, skirtos negamybiniam plotams ir objektams, įskaitant pūdymui paliktą žemę, kai ūkininkas įsipareigoja ne mažiau kaip 7% ariamosios žemės skirti negamybiniam plotams ir

objektams, įskaitant pūdymui paliktą žemę; 3. Bent 7% ariamosios žemės ūkio lygmeniu, skirtos negamybiniais plotams ir objektams, įskaitant pūdymui paliktą žemę, tarpinius pasėlius ir azotą kaupiančius pasėlius, auginamus nenaudojant augalų apsaugos produktų, iš kurių 3% turi būti negamybiniai plotai ir objektai, įskaitant pūdymui paliktą žemę. Visos analizuojamos šalys suteikė 1 galimybę savo šalies ūkininkams, o Lietuva ir Lenkija yra pasirinkusios dvi (1 ir 3) galimybes, Danija pasirinkusi dvi (1 ir 2) galimybes, Nyderlandai visas tris galimybes, derindama 1 ir 2 arba 1 ir 3 galimybes; Visos įvertintos valstybės narės, išskyrus Airiją ir Daniją, naudojami BŽŪP strateginėse nuostatose numatytais išimtimis, pagal kurį leidžiama ūkiams, kurių plotas mažesnis nei 10 ha, arba ūkiams, kurių daugiau kaip 75% ploto užima pievos, gali nesilaikyti aplinkosaugos sąlygų; Airija ir Danija GAAB 8 taikymą išplečia visai žemės ūkio paskirties žemei; Įvertintos šalys naudoja didesnę nei 1 svorio koeficientą neproduktyviems objektams ir teritorijoms; Nyderlanduose, siekiant kraštovaizdžio elementų didesnio taikymo, neremiami tarpiniai pasėliai, nes nustatyta, kad jų poveikis biologinės įvairovės išsaugojimui ir gausinimui yra ženkliai mažesnis nei pūdymo ir kraštovaizdžio elementų.

Rekomendacijos Lietuvai:

- GAAB taikomos praktikos terminų apibrėžtys yra vienodos visose nagrinėtose ES šalyse ir atitinka ES BŽŪP strateginiams planams keliamus reikalavimus. Kita vertus, Lietuvai netinka laikotarpis, kuriuo remiantis nustatytas referencinis daugiamečių pievų ir žemės ūkio naudmenų santykis, įgyvendinant GAAB 1. Referenciniu laikotarpiu dėl nacionalinių žemės ūkio naudmenų deklaravimo ypatumų Lietuvoje itin ženkliai augo daugiamečių pievų plotas ir tai suformavo Lietuvai nebūdingą žemės ūkio naudmenų struktūrą. Referencinis daugiamečių pievų ir žemės ūkio naudmenų santykis negali būti mažinamas, nes kitu atveju ūkininkaujantiems grės sankcijos. Vertinant pagal GAAB 2 taikomos praktikos standartų kiekybines charakteristikas, teritorinį lygmenį ir taikymo pradžią nustatyta, kad Lietuvoje GAAB 2 reikalavimai numatyti taikyti pagal esamus šlapžemių ir durpynų plotus nuo 2024 metų. Daugelyje analizuotų šalių minėti plotai bus tikslinami, atnaujinant žemėlapius ir nukeliant GAAB 2 įgyvendinimą į 2024 ar 2025 metus. Pvz. Airija siūlo GAAB2 taikyti nuo 2024 m., nes reikia laiko apibrėžti ir kartografuoti šlapžemių ir durpynų plotus. Airija apsvarstė esamus duomenų rinkinius, kad įgyvendintų GAAB2, tačiau jie turi trūkumų dėl mastelio problemų, o tai reiškia, kad jie negali būti naudojami konkrečiam kartografiniam sluoksniui sklypų ir (arba) ūkių lygmeniu sukurti. Be to, Airija yra viena iš keturių šalių, dalyvaujančių EK Jungtiniame tyrimų SEPLA (angl. Satellite based mapping and monitoring of European peatland and wetland for Land use, Land Use Change and Forestry (LULUCF) and agriculture) (Palydoviniame Europos durpynų ir šlapžemių kartografavimo ir stebėsenos) centre LULUCF (žemės naudojimo paskirties keitimo ir miškininkystės (angl. land use, land–use change and forestry, LULUCF) ir žemės ūkio reikmėms projekte. Šis projektas apima metodikos, skirtos nustatyti ir kartografuoti durpynus ir šlapžemes, kūrimą. Bus sukurtas Žemės stebėjimais pagrįstos durpynų ir (arba) šlapžemių stebėsenos prototipas. Šio projekto užbaigimo terminas – 2023 m. balandis, todėl GAAB2 turėtų būti galima įgyvendinti nuo 2024 m.

- Latvijoje didėja valdomų organinių dirvožemių plotas, taip pat didėja išmetamųjų teršalų kiekis, susidarantis dėl organinių dirvožemių sausinimo ir auginimo, ŠESD kiekis, daugiausia išmetamas iš organinių dirvožemių, daug kartų viršija augančios biomasės CO₂ sekvestravimo pajėgumą. Todėl, GAAB 2 reikalavimas leis gerokai sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį. Tačiau tik dalis organinių dirvožemių visiškai atitinka TKKK (Tarpvyriausybės klimato kaitos komisijos) hidromorfinių dirvožemių apibrėžtį dėl pasenusios kartografinės medžiagos (30–40 metų senumo, tikslumo ir vertinimo kriterijai nėra naujausi), todėl tik dalis jų gali būti laikoma organiniais dirvožemiais, o šios dalies šiuo metu negalima tiksliai identifikuoti. Todėl, Latvijai reikia sukurti naują erdvinių duomenų sluoksnį apie durpinių dirvožemių pasiskirstymą ūkininkų lygmeniu arba pagal tikslias laukų linijas. Latvijos universiteto mokslininkai atlieka dirvožemio mėginių ėmimą ir kuria žemėlapius. Rezultatų tikimasi sulaukti 2024 m. pradžioje. Latvijos ekspertai ir mokėjimo agentūra taip pat glaudžiai bendradarbiauja su EK Jungtinio tyrimų centro ekspertais

įgyvendinant projektą SEPLA, kuriuo siekiama iki 2022 m. balandžio mėn. parengti visos ES durpių sluoksnių, skirtų paramos sistemai, nustatymo metodiką.

- Nyderlanduose šlapžemių ir durpynų žemėlapiai bus atnaujinami, siekiant įgyvendinti klimato susitarimų dėl durpynų plotų tikslą – kovoti su nusėdimu ir sumažinti išmetamą CO₂ ekvivalento kiekį, be kita ko, pakeliant požeminio vandens lygį. Tai nurodyta 2020 m. liepos 13 d. rašte Atstovų Rūmams dėl Durpių plano 1-ojo etapo (TK 32813–562). Siekiant platesnio užmojo, įgyvendinant GAAB 2, numatyta atnaujinti durpynų žemėlapi 2024 m. Vėliau bus svarstomos galimybės įgyvendinti GAAB 2. Švedijoje, įvedus tam tikrų auginimo priemonių apribojimą GAAB 2, numatytas detalusis planavimas, kai durpynų žemėlapiai sugretinami su žemės ūkio paskirties sklypais blokų duomenų bazėje. Atsižvelgiant į tai, numatyta, kad 2023 m. bus atlikti žemėlapių medžiagos koregavimai, siekiant užtikrinti, kad žemės ūkio paskirties žemė, esanti durpinėje žemėje, galėtų būti klasifikuojama, o nukentėję ūkininkai būtų informuojami, prieš įsigaliojant taisyklėms. Taigi reikalavimai drausti juodąjį pūdymą ir arti daugiametės pievas gali būti įvesti 2024 m. Nacionaliniai teisės aktai, draudžiantys durpynuose kasti naujus griovius ir gilinti griovius galioja, nepriklausomai nuo to, ar GAAB 2 bus įvestas 2023 ar 2024 m.

Rekomenduojama:

- įgyvendinant GAAB 4 taikomus reikalavimus Lietuvoje, mažinti vandens telkinių apsauginių juostų plotį vietovėse, turinčiose tankų ir labai tankų melioracinių sistemų tinklą. Tenka pastebėti, kad įgyvendinant GAAB 4 Lietuvoje tikslinga svarstyti galimybę peržiūrėti vandens telkinio apibrėžtį melioracijos sistemų kontekste, kad taikomos vandens telkinių apsauginės juostos ir jų plotas tikslingai prisidėtų prie geros agrarinės aplinkosaugos būklės gerinimo.

2. PASIRINKTŲ ES ŠALIŲ NARIŲ 2023–2027 M. BŽŪP STRATEGINIŲ PLANŲ EKOLOGINIŲ SISTEMŲ ĮGYVENDINIMO REIKALAVIMŲ LYGINAMOJI ANALIZĖ

2.1. EKOLOGINIŲ SISTEMŲ ES ŠALYSE APŽVALGA

2023 m. pradžioje įsigaliojo nauja ES Bendroji žemės ūkio politika (BŽŪP), į kurią įtraukta nauja tiesioginių išmokų rūšis – ekologinės sistemos (Reglamento (ES) 2021/2115, kuriuo nustatomos valstybių narių pagal bendrą žemės ūkio politiką rengtinių strateginių planų (BŽŪP strateginių planų), finansuotinių iš Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF) ir iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP), rėmimo taisyklės, 31 straipsnis). Tai yra pagrindinė naujojo programavimo laikotarpio, palyginti su praėjusiu, naujovė. Pagal ekologines sistemas parama teikiama ūkininkams, įsipareigojusiems laikytis klimatui, aplinkai bei gyvūnų gerovei ir kovai su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms naudingų žemės ūkio praktikų. Nors visos ES šalys savo BŽŪP strateginiuose planuose privalo sukurti ekologines sistemas, tačiau ūkininkai jose dalyvauja savanoriškai. ES šalys ekologinėms sistemoms turi skirti ne mažiau kaip 25 proc. tiesioginių išmokų biudžeto (Reglamento (ES) 2021/2115 97 straipsnio 1 punktas), tačiau leidžiama nukrypti nuo šios taisyklės, jei aplinkos, klimato ir gyvūnų gerovės intervencijoms (pagal Reglamento (ES) 2021/2115 70, 72, 73, 74 straipsnius) skirtas finansavimas viršija 30 proc. viso Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) įnašo (Reglamento (ES) 2021/2115 97 straipsnio 2 punktas). Ekologinės sistemos yra finansuojamos ES lėšomis pagal I ramstį, joms netaikomas bendro finansavimo reikalavimas. Pagal šias sistemas ūkininkams mokamos arba bazinę pajamų paramą papildančios išmokos, arba išmokos, siekiant kompensuoti visas dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtas papildomas sąnaudas ir prarastas pajamas arba jų dalį (Reglamento (ES) 2021/2115 31 straipsnio 7 punktas). Ekologinės sistemos turi būti įgyvendinamos bent dviejose iš šių veiklos sričių (Reglamento (ES) 2021/2115 31 straipsnio 4 punktas):

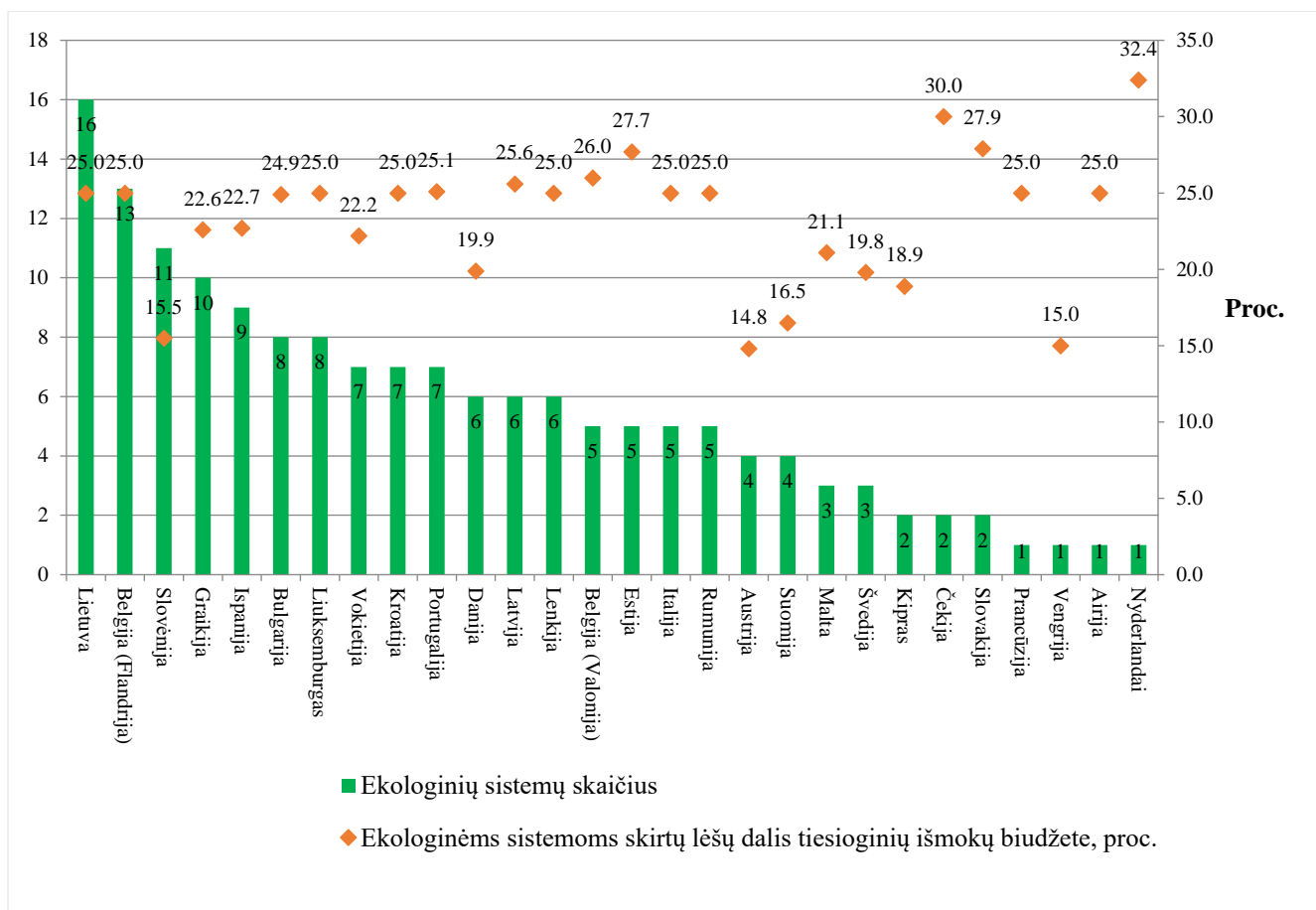
- klimato kaitos švelninimo;
- prisitaikymo prie klimato kaitos;

- vandens kokybės apsaugos ar gerinimo;
- dirvožemio apsaugos;
- biologinės įvairovės apsaugos;
- tvaresnio ir mažesnio augalų apsaugos produktų naudojimo;
- gyvūnų gerovės didinimo arba kovos su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms.

ES šalims nebuvo nurodyta, kiek ekologinių sistemų jos turi parengti. Vadovaujantis ES šalių BŽŪP strateginiais planais, ES šalys yra sukūrusios 158 ekologines sistemas. Patvirtintų ekologinių sistemų įvairovė yra labai didelė. Lietuva yra sukūrusi daugiausia ekologinių sistemų – 16, o Prancūzija, Vengrija, Airija ir Nyderlandai – tik po vieną (1 pav.). Nepaisant to, kad pastarosios šalys turi tik po vieną ekologinę sistemą, tačiau kiekvienos iš jų sukurta ekologinė sistema yra daugialypė, apimanti daugybę skirtingų galimybių ir praktikų, iš kurių ūkininkai gali rinktis, kuria pasinaudoti. ES mokslininkai, analizuodami ir vertindami ES šalių BŽŪP strateginius planus¹, pažymi, kad dauguma ekologinių sistemų paprastai dar skirstomos į taip vadinamas vieneto sumas su atskiromis žemės ūkio praktikomis, išmokų dydžiais ir pan. Visose ES šalyse tokių vieneto sumų priskaičiuojama 514. Daugiausia jų turi Graikija (86), Ispanija ir Lenkija (po 44). Lietuva turi 16 ekologinių sistemų su 30 vieneto sumų (EK pateikia Strateginių planų, kurie buvo patvirtinti 2022 m. gruodžio mėnesį analizę. Lietuvos atveju, po SP keitimo 2024 balandžio 25d. yra 9 ekologinės sistemos. Pagal jas numatyta 30 vieneto sumų). Tik dvi šalys – Vengrija ir Nyderlandai – yra sukūrusios po vieną ekologinę sistemą su po viena vieneto suma. Vengrijoje ūkininkai pasirenka kiekvienai žemės naudojimo kategorijai tinkamą praktiką ir prisiima įsipareigojimus visame ūkio plote. Skirtingoms praktikoms taikoma balų sistema, nurodanti skirtingus aplinkosaugos siekius. Nyderlanduose ūkininkai gali rinktis iš 22 praktikos pavyzdžių (ekologinės veiklos rūšių), kurių kiekvienas įvertintas pagal jų naudą aplinkai ir klimatui. Norėdami prisijungti, ūkininkai turi pasiekti taškų ir išmokų ribą, pagal kurią nustatoma, į kurią pakopą jie pateks – bronzos, sidabro ar aukso.

Kalbant apie ekologinėms sistemoms skirtų lėšų dalį tiesioginių išmokų biudžete, septynios ES šalys – Belgija (Valonija), Čekija, Estija, Portugalija, Latvija, Slovakija ir Nyderlandai – šioms sistemoms skyrė daugiau kaip 25 proc. (25,1–32,4 proc.) (1 pav.). Devyniose šalyse, tarp kurių yra ir Lietuva, ekologinėms sistemoms skirta dalis sudaro 25,0 proc. Keturios šalys – Slovėnija, Austrija, Suomija ir Vengrija – šioms sistemoms skyrė mažiausiai lėšų (14,8–16,5 proc.), tačiau šiose šalyse aplinkos ir klimato intervencijoms skirtos lėšos sudaro daugiau kaip 30 proc. viso EŽŪFKP įnašo.

¹ Chartier, O., Folkesson Lillo, C., Valli, C., Jongeneel, R., Selten, M., van Asseldonk, M., Avis, K., Rouillard, J., Underwood, E., Parissaki, M. and Bertolozzi, D., 2023. Mapping and analysis of CAP strategic plans—Assessment of joint efforts for 2023–2027.

1 pav. Ekologinių sistemų skaičius ir joms skirtų lėšų dalis tiesioginių išmokų biudžete, proc. ES šalyse narėse

Šaltinis: Parengta autorių pagal Chartier ir kt. (2023)².

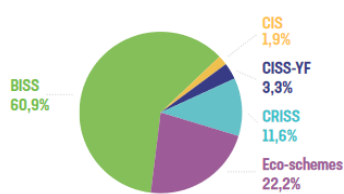
Pastaba: EK pateikia Strateginių planų, kurie buvo patvirtinti 2022 m. gruodžio mėnesį, analizę.

Didžiausia dalis ekosistemoms skirtų lėšų analizuojamose šalyse nuo viso šalies BŽŪP, numatyta Nyderlanduose (19,7) proc., o mažiausia – Švedijoje (11,3) proc.).

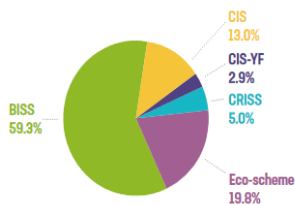
Ekosistemoms skirtos lėšos pasirinktose šalyse 2023/27 m.

Šalys	Visas BŽŪP biudžetas, EUR	Ekosistemoms skirtos lėšos, EUR	Ekosistemoms skirtų lėšų dalis nuo viso šalies BŽŪP, proc.	Ekosistemoms skirtų lėšų dalis nuo šalies TI, proc.
Lietuva	4185813546	753 066 801	17,99	25,00
Airija	9831967902	1 482 852 495	15,08	25,00
Danija	4849169965	819 452 897	16,90	19,90
Latvija	2468835448	438 138 578	17,75	25,56
Lenkija	25003346605	4 333 685 077	17,33	25,01
Nyderlandai	4899881374	963 897 707	19,67	32,4
Švedija	6022895297	679 869 223	11,29	19,81
Vokietija	34180021250	4 935 112 456	14,44	22,24

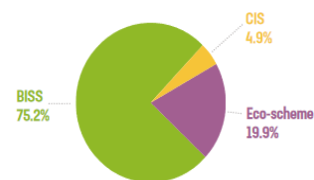
² Chartier, O., Folkesson Lillo, C., Valli, C., Jongeneel, R., Selten, M., van Asseldonk, M., Avis, K., Rouillard, J., Underwood, E., Parissaki, M. and Bertolozzi, D., 2023. Mapping and analysis of CAP strategic plans—Assessment of joint efforts for 2023–2027.

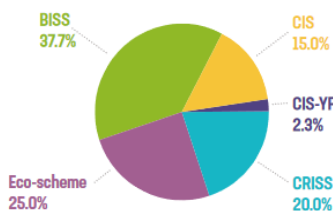
Vokietijoje

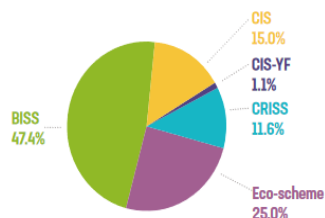
Švedijoje

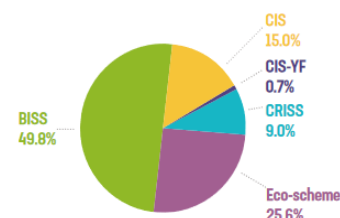
Danijoje

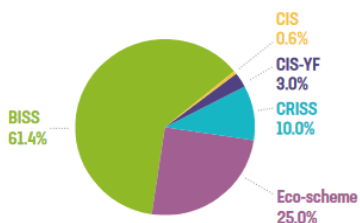
Lietuvoje

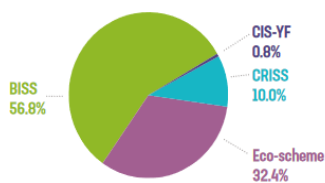
Lenkijoje

Latvijoje

Airijoje

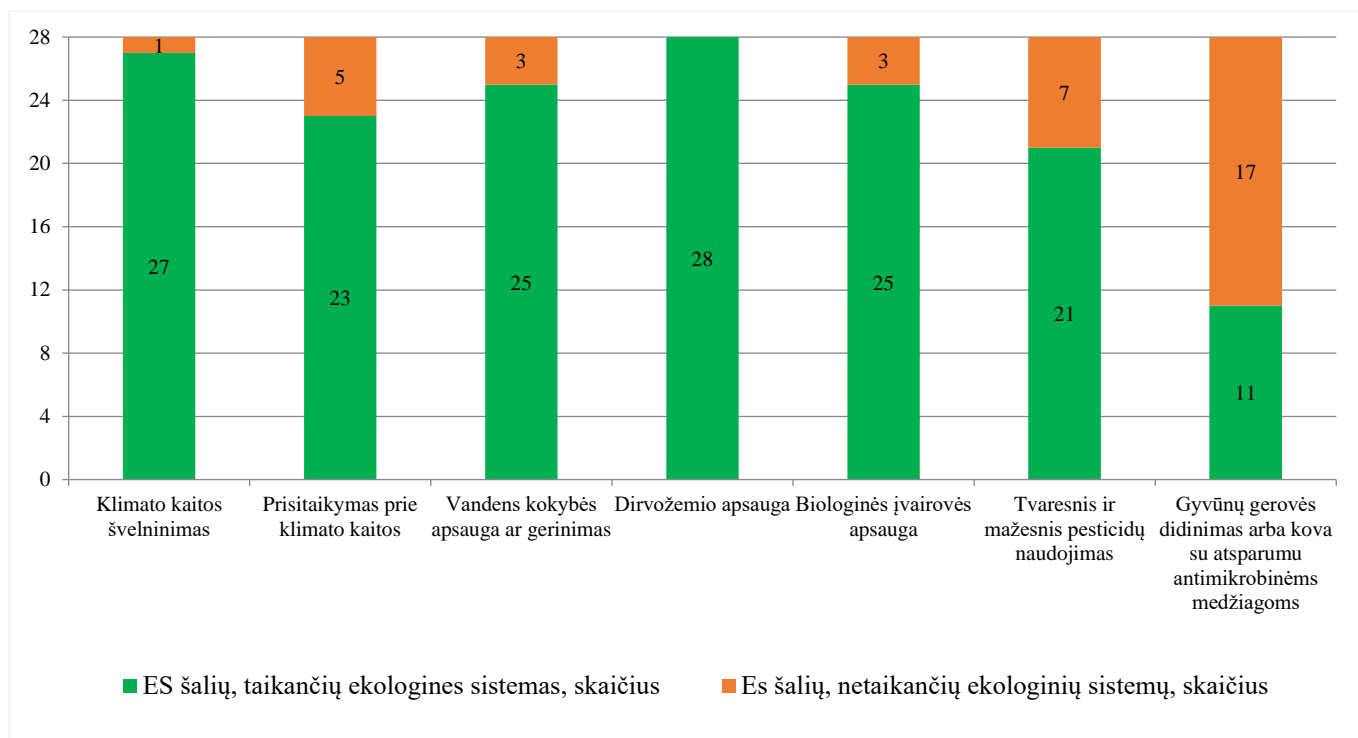
Nyderlanduose

2 pav. Tiesioginių išmokų dalys analizuojamose šalyse, proc.

Šaltinis: CAP Strategic Plan Factsheets, https://eu-cap-network.ec.europa.eu/facts-and-figures/cap-strategic-plan-factsheets_en

Tik dvi ES šalys – Vengrija ir Prancūzija – pagal ekologines sistemas ūkininkams teikia bazinę pajamų paramą papildančias išmokas. Kitos šalys yra pasirinkusios kompensacinį metodą, kuris arba taikomas kaip vienintelis, arba kartu su bazine pajamų parama.

Kalbant apie veiklos sritis, kuriose įgyvendinamos ekologinės sistemos, visose 28 ES šalyse šios sistemos apima dirvožemio apsaugą (3 pav.). Be to, visos šalys, išskyrus Kiprą, įgyvendina ekologines sistemas klimato kaitos švelninimo srityje. Didžiojoje daugumoje šalių (25) šios sistemos apima vandens apsaugą (išskyrus Vengrijoje, Italijoje ir Slovakijoje) ir bioįvairovės apsaugą (išskyrus Austrijoje, Kipre ir Švedijoje). Yra šešios šalys, kurios įgyvendina ekologines sistemas visose septyniose veiklos srityse. Tai Bulgarija, Graikija, Lietuva, Nyderlandai, Lenkija ir Portugalija.

3 pav. ES šalių, taikančių ekologines sistemas ir netaikančių ekologinių sistemų įvairiose veiklos srityse, skaičius

Šaltinis: Parengta autorių pagal Münch, A. ir kt. (2023)³.

Kalbant apie žemės ūkio naudmenas, didžioji dauguma ES šalių (26) yra sukūrusios ekologines sistemas, skirtas ariamai žemei. Palyginti daug šalių įgyvendina šias sistemas, skirtas daugiamečiams augalams (23) ir pievoms (21). Graikija ir Vokietija yra sukūrusios ekologines sistemas agrarinei miškininkystei. Be to, yra šalių (18), kuriose šios sistemos apima ir kitokio pobūdžio žemės, dažniausiai susijusios su gyvulininkystės ūkiais, naudojimą.

Pagal ekologines sistemas parama teikiama įvairioms žemės ūkio praktikoms. Daugiausia ES šalys remia šias praktikas:

- sėjomainą ir (arba) pasėlių įvairinimą (27);
- dirvožemio dangą (25);
- pesticidų valdymo praktiką, ypač augalų apsaugos produktų naudojimo apribojimus (įskaitant uždraudimą) (22);
- alternatyvų cheminiams pesticidams skatinimą (15);
- trąšų naudojimo apribojimus (19);
- ganyklų tvarkymą (22);
- pievų tvarkymą (17);
- kraštovaizdžio elementų išsaugojimą (19).

Apibendrinant ekologinių sistemų taikymą ES šalyse, galima padaryti išvadą, kad jų įvairovė yra labai didelė. Atskirose šalyse skiriasi tiek ekologinių sistemų modeliai, tiek finansavimo strategijos.

Pastaruoju metu prasidėjo diskusijos dėl ekologinių sistemų kūrimo ir įgyvendinimo ES šalyse. ES BŽŪP Tinkle (*EU CAP Network*) yra suburta teminė grupė, kurios tikslas – aptarti ES šalių patirtį, kuriant ir

³ Münch, A. et al. 2023, Research for AGRI Committee – Comparative analysis of the CAP Strategic Plans and their effective contribution to the achievement of the EU objectives, European Parliament, Policy Department for Structural and Cohesion Policies, Brussels.

įgyvendinant ekologines sistemas; nustatyti, kas veikia gerai ir kokių problemų kyla dėl šių sistemų diegimo; ir pasidalyti patirtimi, įgyta per pirmuosius ekologinių sistemų įgyvendinimo metus, ir svarstomais pakeitimais trumpuoju ir vidutinės trukmės laikotarpiu. Ši grupė yra jau surengusi du susitikimus. Pirmojo susitikimo, vykusio 2023 m. spalio 25 d., metu paaiškėjo, kad ES šalių patirtis, įgyvendinant ekologines sistemas, yra skirtinga. Kai kuriose šalyse įsisavinti šias sistemas trukdo jų sudėtingumas ir užmojai, taip pat nepakankamai patrauklūs išmokų dydžiai, o ūkiai, kuriuose ūkininkaujama intensyviai, dažnai nesusidomi šiomis sistemomis. Dėl to kyla klausimų, kaip persikirstyti nepanaudotą biudžetą. Tuo pat metu kitose šalyse tam tikros ekologinės sistemos įsisavinamos labiau nei tikėtasi, todėl mažėja ūkininkams skiriamos išmokos už hektarą. Kaip galimas sprendimas tokiomis atvejais – ekologines sistemas reikėtų kurti taip, kad jos veiktų kartu su kitais „žaliosios architektūros“ elementais. Svarbiausi dalykai yra informacija ir jos aktyvi sklaida įvairiais kanalais, ūkininkų dalyvavimas ir galimybės gauti aukštos kokybės konsultacijas. Ekologinės sistemos turėtų būti kuo paprastesnės ir prieinamos visų tipų ir dydžių ūkininkams, užtikrinant, kad išmokos būtų patrauklios, o šių sistemų aplinkosauginiai užmojai, laikui bėgant, didėtų. Atrodo, kad yra kompromisas tarp užmojų ir įsisavinimo, tačiau tolesnis kelias – neperkelti lėšų iš programų, kurių užmojai dideli, o įsisavinimas mažas, į programas, kurios yra populiarnesnės. Labai svarbu stebėti pasiektus rezultatus ir įtraukti ūkininkus į ekologinių sistemų rengimo procesą. Būtina užtikrinti aukštos kokybės konsultacijas, sudaryti galimybes keistis žiniomis ir teikti ūkininkams paprastą informaciją, paaiškinant ekologinių sistemų tikslus⁴. Kai kurie ekspertai analizuoja ES šalių BŽŪP strateginiuose planuose aprašytas ekologines sistemas ir pateikia rekomendacijas dėl šių sistemų kūrimo ir įgyvendinimo. Pvz., 2021 m. pradėto įgyvendinti projekto „*Agroecology for Europe*“, finansuojamo pagal ES mokslinių tyrimų ir inovacijų programą "Horizontas 2020", ekspertai 2023 m. parengė dokumentą „*Eco-schemes in EU member states could benefit from more agroecology*“, kuriame išdėstė šias rekomendacijas⁵:

- Į visų ekologinių sistemų kūrimą turėtų būti įtrauktas daugialypiškumas, kad būtų skatinama vienu metu įgyvendinti kelias praktikas. Taip būtų sukurtas holistinis požiūris į ūkininkavimo sistemas, o ne sutelktas dėmesys į atskirus sistemos komponentus.
- Kadangi vienas iš nurodytų ekologinių sistemų kūrimo tikslų yra įgyvendinti klimatui palankią praktiką ir principus, daugiausia dėmesio galėtų būti skiriama klimato kaitai atsparių augalų veislių naudojimui, taip pat galėtų būti aiškiau apibrėžta, kokia praktika yra apibrėžiama kaip klimatui palanki.
- Kai kurioms ekologinėms sistemoms turėtų būti suteikta bazinė paskata, o prie jos – priemoka už kompleksinį visų priemonių ir praktikų įgyvendinimą.
- Reikėtų užtikrinti proporcingumą tarp išmokų dydžio ir tikėtinos naudos aplinkai.
- Siekiant sustiprinti teigiamus rezultatus, į ekologines sistemas turėtų būti įtrauktos ir rezultatus labiau orientuotos priemonės, tačiau ūkininkams vis tiek turėtų būti suteikta galimybė lanksčiai valdyti savo strategijas.
- Gaunamos išmokos dydis turėtų būti grindžiamas tam tikros praktikos įgyvendinimo sudėtingumu. Mažiau reiklūs analogai neturėtų būti finansiškai patrauklesni už gerai parengtas ekologines sistemas.
- Išlaikyti griežtas sąlygas, nemokant už tai, kas turėtų būti privaloma.
- Atsižvelgiant į tai, kad kiekviena ES šalis, spręsdama, kaip turėtų būti kuriamos ekologinės sistemos, pateikė daugybę įvairių interpretacijų, todėl ateityje būtų naudinga parengti tam tikras pagrindines šių sistemų kūrimo gaires.

Šio tyrimo rėmuose, pristatant ekologines sistemas pagal 31 straipsnį „Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos“, 70 straipsnį „Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo

⁴ Highlights report – 1st meeting of the Thematic Group on the Design and Implementation of Eco-schemes in the new CSPs. Prieiga per internetą: https://eu-cap-network.ec.europa.eu/events/1st-meeting-thematic-group-design-and-implementation-eco-schemes-new-cap-strategic-plans_en.

⁵ Krishna, C., Donham, J. and Wezel, A., 2023. Eco-schemes in EU member states could benefit from more agroecology (Policy brief), Agroecology for Europe (AE4EU). hal-04122727.

įsipareigojimai“, 71 straipsnį „Gamtinės ar kitokios specifinės su vietove susijusios kliūtys“ ir 72 straipsnį „Nepalankios specifinės su vietove susijusios sąlygos, susidariusios dėl tam tikrų privalomų reikalavimų laikymosi“ pateiktas: priemonių skaičius ir apžvalga, joms skirta tiesioginių išmokų / kaimo plėtros biudžeto dalis, rodikliai ir jų siektinos reikšmės, indėlis į ES strategijos „Nuo ūkio iki stalo“ ir 2030 m. ES biologinės įvairovės strategijos tikslų įgyvendinimą ir kt.):

9 lentelė. Ekologinių sistemų aprašas analizuojamos šalyse

Pasirinktos ES šalys narės	Reglamento straipsniai			
	31 straipsnis Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	70 straipsnis Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai	71 straipsnis Gamtinės ar kitokios specifinės su vietove susijusios kliūtys	72 straipsnis Nepalankios specifinės su vietove susijusios sąlygos, susidariusios dėl tam tikrų privalomų reikalavimų laikymosi
Lietuva	16 eko – schemų* (30 išmokų)	4 įsipareigojimai (27 išmokos)	taikoma	taikoma
Airija	1 eko – schema (11 išmokų)	2 įsipareigojimai (6 išmokos)	taikoma	netaikoma
Danija	6 eko – schemas (9 išmokos)	3 įsipareigojimai (48 išmokos)	taikoma	taikoma
Latvija	6 eko – schemas (11 išmokų)	7 įsipareigojimai (27 išmokos)	netaikoma	taikoma
Lenkija	6 eko – schemas (43 išmokos)	13 įsipareigojimų (82 išmokos)	taikoma	netaikoma
Nyderlandai	1 eko – schema (23 išmokos)	2 įsipareigojimai (6 išmokos)	netaikoma	netaikoma
Švedija	3 eko – schemas (8 išmokos)	9 įsipareigojimai (34 išmokos)	taikoma	netaikoma
Vokietija	7 eko – schemas (15 išmokų)	9 įsipareigojimai (62 išmokos)	taikoma	taikoma

*Pagal patikslintą Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginį planą taikomos 9 ekologinės sistemos.

2.2. KLIMATUI, APLINKAI IR GYVŪNŲ GEROVEI NAUDINGOS SISTEMOS (31 straipsnis): TRUMPAS APIBŪDINIMAS

Valstybės narės įsteigia savanoriškas klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingas sistemas (ekologines sistemas) ir teikia joms paramą pagal šiame straipsnyje nurodytas ir jų BŽŪP strateginiuose planuose išsamiau apibrėžtas sąlygas.

Valstybės narės pagal šį straipsnį remia aktyvius ūkininkus arba aktyvių ūkininkų grupes, įsipareigojusius laikytis klimatui, aplinkai bei gyvūnų gerovei ir kovai su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms naudingų žemės ūkio praktikų.

Valstybės narės sudaro klimatui, aplinkai, gyvūnų gerovei ir kovai su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms naudingų žemės ūkio praktikų sąrašą. Tos praktikos turi atitikti vieną ar daugiau iš Reglamento 6 straipsnio 1 dalies d, e ir f punktuose ir, kiek tai susiję su gyvūnų gerovės didinimu bei kova su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms, 6 straipsnio 1 dalies i punkte nustatytų konkrečių tikslų.

Visos ekologinės sistemos iš esmės turi apimti bent dvi iš toliau nurodytų veiklos sričių, susijusių su klimatu, aplinka, gyvūnų gerove ir kova su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms:

a) klimato kaitos švelninimą, įskaitant dėl žemės ūkio praktikų išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimą, taip pat esamo anglies dioksido saugojimą ir anglies dioksido sekvestracijos didinimą;

- b) prisitaikymą prie klimato kaitos, įskaitant veiksmus, kuriais didinamas maisto gamybos sistemų atsparumas ir gyvūnų bei augalų įvairovė siekiant didesnio atsparumo ligoms ir klimato kaitai;
 - c) vandens kokybės apsaugą ar gerinimą ir spaudimo vandens ištekliams mažinimą;
 - d) dirvožemio degradacijos prevenciją, dirvožemio atkūrimą, dirvožemio derlingumo ir maisto medžiagų valdymo bei dirvožemio biotos gerinimą;
 - e) biologinės įvairovės apsaugą, buveinių ar rūšių išsaugojimą arba atkūrimą, įskaitant kraštovaizdžio elementų ar negamybinių plotų išlaikymą ir kūrimą;
 - f) veiksmus, kuriais siekiama tvariai ir mažiau naudoti pesticidus, visų pirma pesticidus, keliančius pavojų žmonių sveikatai ar aplinkai;
 - g) veiksmus, kuriais siekiama didinti gyvūnų gerovę ar kovoti su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms.
- Pagal šį straipsnį valstybės narės skiria išmokas tik už įsipareigojimus, kurie:

- a) viršija atitinkamus teisės aktais nustatytus valdymo reikalavimus ir GAAB standartus, nustatytus pagal Reglamento I skyriaus 2 skirsnį;
- b) viršija atitinkamus minimaliuosius trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo, gyvūnų gerovės reikalavimus, taip pat kitus atitinkamus nacionalinėje ir Sąjungos teisėje nustatytus privalomus reikalavimus;
- c) viršija žemės ūkio paskirties žemės išlaikymo pagal Reglamento 4 straipsnio 2 dalies b punktą sąlygas;
- d) skiriasi nuo įsipareigojimų, už kuriuos išmokos skiriamos pagal Reglamento 70 straipsnį.

Valstybės narės, apibūdinamos įsipareigojimus, kuriuos turi vykdyti šiame straipsnyje nurodytų ekologinių sistemų naudos gavėjas, gali remtis vienu ar daugiau reikalavimų ir standartų, nustatytų pagal Reglamento I skyriaus 2 skirsnį, su sąlyga, kad su ekologinėmis sistemomis susijusios pareigos viršija atitinkamus teisės aktais nustatytus valdymo reikalavimus ir valstybių narių pagal nustatytus minimaliuosius geros agrarinės ir aplinkosaugos žemės būklės standartus.

Parama konkrečiai ekologiškai sistemai skiriama kaip metinė išmoka už visus reikalavimus atitinkančius hektarus, kuriems taikomi įsipareigojimai. Išmokos skiriamos kaip:

- a) bazinę pajamų paramą papildančios išmokos, arba
- b) išmokos, kuriomis aktyviems ūkininkams arba aktyvių ūkininkų grupėms kompensuojamos visos dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtos papildomos sąnaudos ir prarastos pajamos arba jų dalis. Jos apskaičiuojamos pagal Reglamento 82 straipsnį ir atsižvelgiant į ekologinių sistemų siektinas reikšmes; tomis išmokomis taip pat gali būti apmokėtos sandorių išlaidos. Išmokos skiriamos už įsipareigojimus, susijusius su gyvūnų gerove, įsipareigojimus kovoti su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms ir, tinkamai pagrįstais atvejais, įsipareigojimus dėl klimatui naudingų žemės ūkio praktikų, taip pat gali būti skiriamos kaip metinė išmoka už sutartinius ūkinius gyvūnus.

Valstybės narės parodo, kaip įgyvendinant ekologines sistemas taikomos žemės ūkio praktikos atitinka Reglamento 108 straipsnyje nurodytus poreikius ir kaip jomis prisidedama prie Reglamento 109 straipsnio 2 dalies a punkte nurodytų su aplinka ir klimatu susijusių struktūrinių elementų, taip pat prie gyvūnų gerovės ir kovos su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms.

Nustatydamos išmokų už įvairius įsipareigojimus, prisiimtus dėl ekologinių sistemų, dydį, valstybės narės atsižvelgia į kiekvienos ekologinės sistemos tvarumo ir užmojų lygį remdamosi objektyviais ir skaidriais kriterijais.

Valstybės narės užtikrina, kad pagal šį straipsnį taikomos intervencinės priemonės derėtų su intervencinėmis priemonėmis pagal 70 straipsnį.

10 lentelė. 31 straipsnis, klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingų sistemų aprašymas analizuojamose šalyse

Pasirinktos ES šalys narės	31 straipsnis. Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos
Lietuva	1) TI05eko1.1 – Veiklos ariamojoje žemėje – Augalų kaita 2) TI05eko1.2 – Veiklos ariamojoje žemėje – Tarpiniai pasėliai

	<ol style="list-style-type: none"> 3) TI05eko1.4 – Veiklos ariamojoje žemėje – Sertifikuotos sėklos naudojimas 4) TI05eko1.5 – Kraštovaizdžio elementų priežiūra 5) TI05eko1.6 – Trumpaamžių medingųjų augalų juostos 6) TI05eko1.7 – Daugiamečių žolių juostos 7) TI05eko1.8 – Veiklos ariamojoje žemėje – Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos 8) TI05eko11 – Ariamosios žemės keitimas pievomis, jų išlaikymas ir priežiūra 9) TI05eko2 – Sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu 10) TI05eko3 – Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP) 11) TI05eko4 – Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis 12) TI05eko5 – Eroduotos žemės keitimas pievomis 13) TI05eko6 – Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema 14) TI05eko7 – Ekstensyvus šlapynių tvarkymas 15) TI05eko9 – Gyvūnų gerovė
Airija	<ol style="list-style-type: none"> 1) Ekologinė schema, pagal kurią ūkininkams bus atlyginama už klimatui, biologinei įvairovei, vandens kokybei ir aplinkai naudingus veiksmus
Danija	<ol style="list-style-type: none"> 1) 10 Eko–schema – Tikslinis reguliavimas 2) 5 Eko–schema – Ekologinis ūkininkavimas 3) 6 Eko–schema – Aplinkai ir klimatui palanki žolė 4) 7 Eko–schema – Maistinių medžiagų ekstensyvinimas lygumose (Dirvožemių, kuriuose gausu anglies dvideginio, plėtimas) 5) 8 Eko–schema – Augalinės kilmės produkcija 6) 9 Eko–schema – Biologinė įvairovė ir tvarumas
Latvija	<ol style="list-style-type: none"> 1) TM4.1 – Parama aplinkai ir klimatą tausojančiai žemės ūkio praktikai 2) TM4.2 – Ekologiniu požiūriu svarbios vietovės 3) TM4.4 – Palanki aplinkai ūkininkavimo praktika 4) TM4.5 – Žemės ūkio praktika, mažinanti azoto ir amoniako emisijas ir taršą 5) TM4.6 – Pievų išsaugojimo skatinimas 6) TM4.7 – Agroekologinė praktika ekologiniuose ūkiuose
Lenkija	<ol style="list-style-type: none"> 1) Medingųjų augalų plotai/juostos (4.1) 2) Anglies kaupimo ūkininkavimas ir maistinių medžiagų valdymas (4.2) 3) Integruota augalininkystė (4.3) 4) Biologinė augalų apsauga (4.4) 5) Vandens sulaikymas DP (4.5) 6) Gyvūnų gerovė (4.6)
Nyderlandai	<ol style="list-style-type: none"> 1) I.31 – Ekologinis klimato ir gyvenamosios aplinkos reglamentavimas
Švedija	<ol style="list-style-type: none"> 1) Eko–schema – Ekologinė gamyba 2) Eko–schema – Tarpiniai pasėliai anglies atsargų kaupimui, tarpiniai pasėliai ir pavasarinis žemės dirbimas azoto išplovimui mažinti 3) Eko–schema – Tiksliojo ūkininkavimo planavimas
Vokietija	<ol style="list-style-type: none"> 1) DZ–0401 – Žemės suteikimas biologinei įvairovei gerinti ir buveinių apsauga 2) DZ–0402 – Įvairių kultūrų, turinčių ne mažiau kaip penkias pagrindines pasėlių rūšis, auginimas ariamojoje žemėje, įskaitant ankštinių augalų auginimą, kurių mažiausia dalis yra 10 proc. 3) DZ–0403 – Agrarinės miškininkystės valdymo ariamojoje žemėje ir daugiamečiuose žolynuose priežiūra 4) DZ–0404 – Viso ūkio daugiamečių žolynų plėtimas 5) DZ–0405 – Į rezultatus orientuotas ekstensyvus daugiamečių žolynų plotų valdymas, turintis bent keturių regioninių ypatybių įrodymų 6) DZ–0406 – Valdos ariamosios žemės arba žemės, kurioje auginamos daugiamečių kultūros, valdymas nenaudojant sintetinių cheminių pesticidų 7) DZ–0407 – Žemės valdymo praktikos, nustatytos pagal apsaugos tikslus, taikymas "Natura 2000" teritorijų žemės ūkio paskirties žemėje

2.2.1. Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 straipsnis) Airijoje

Skiriama kaip kompensacija; O.8. Hektarų skaičius: suma per 2023–2027 m. 19,193,170.00; Maksimalus ha skaičius: 3,838,634.00.

Lėšos programos įgyvendinimo laikotarpiui (Sąjungos įnašas EUR) 1,482,852,495.00.

Airija siūlo vieną ekologinę schemą, pagal kurią ūkininkams bus atlyginama už klimatui, biologinei įvairovei, vandens kokybei ir aplinkai naudingus veiksmus.

11 lentelė. Ekologinė sistema ir jos trumpas aprašymas Airijoje

Išmokos kodas	Išmoka, EUR/ha	Rodikliai
51ECO01 – Išmoka už ha už kraštovaizdžio savybių išsaugojimą	Planuojama išmoka 77 Minimali išmoka 66 Maksimali išmoka 131	R.19; R.22; R.31; R.34
51ECO02 – Išmoka už ha už kraštovaizdžio savybių išsaugojimą (sustiprinta)	Planuojama išmoka 77 Minimali išmoka 66 Maksimali išmoka 131	R.31; R.34
51ECO03 – Išmoka už hektarą, skirta ekstensyviai gyvulininkystei	Planuojama išmoka 77 Minimali išmoka 66 Maksimali išmoka 131	R.22; R.31
51ECO04 – Išmoka už hektarą už mineralinio azoto ribojimą	Planuojama išmoka 77 Minimali išmoka 66 Maksimali išmoka 131	R.22
51ECO05 – Išmoka už ha vietinių medžių ir (arba) želdynų sodinimą	Planuojama išmoka 77 Minimali išmoka 66 Maksimali išmoka 131	R.31
51ECO06 – Išmoka už ha vietinių medžių ir (arba) želdinių sodinimą (sustiprinta)	Planuojama išmoka 77 Minimali išmoka 66 Maksimali išmoka 131	R.31
51ECO07 – Išmoka už GPS kontroliuojamo barstytuvo ir (arba) purkštuvo naudojimą	Planuojama išmoka 77 Minimali išmoka 66 Maksimali išmoka 131	R.19; R.22
51ECO08 – Išmoka už hektarą už dirvožemio mėginių ėmimą ir tinkamą kalkinimą	Planuojama išmoka 77 Minimali išmoka 66 Maksimali išmoka 131	R.19; R.22
51ECO09 – Išmoka už hektarą už didesnį pasėlių įvairinimą	Planuojama išmoka 77 Minimali išmoka 66 Maksimali išmoka 131	R.19; R.22
51ECO10 – Išmoka už hektarą, skirtą kelių rūšių žolynams sodinti	Planuojama išmoka 77 Minimali išmoka 66 Maksimali išmoka 131	R.22
51ECO11 – Išmoka už hektarą ekstensyviai gyvulininkystei (sustiprinta)	Planuojama išmoka 77 Minimali išmoka 66 Maksimali išmoka 131	R.22; R.31

*Planuojama išmokos norma (vieneto suma) 77 EUR už hektarą. Mažiausia išmokos norma bus 66 EUR už hektarą. Didžiausia išmokos norma bus 131 EUR už hektarą. Ekologinė schema yra nauja intervencinė priemonė, kurią kiekvienas ūkininkas galės pasirinkti arba atsisakyti taikyti kiekvienais metais. Todėl kol kas nežinomas hektarų, kurie bus įtraukti į schemą, skaičius. Jei visi reikalavimus atitinkantys ūkininkai (apie 129 000, remiantis 2021 m. bazinės išmokos paraiškėmis) dalyvaus schemeje ir į ją įtrauks visas savo reikalavimus atitinkančias žemes (apie 4,516 mln. ha), vidutinė išmokos už hektarą norma galėtų būti apie 66 EUR (mažiausia išmokos norma). Jei schemeje dalyvaus tik pusė šios sumos (apie 65 000 ūkininkų), kurie į ją įtrauks 2,258 mln. hektarų, vidutinė išmokos už hektarą norma galėtų būti apie 131 EUR (didžiausia išmokos norma). Ši didžiausia išmokos norma neviršys visiško patirtų išlaidų ir negautų pajamų kompensavimo, nepriklausomai nuo ūkininko pasirinkimo pagal ekologinės programos praktikos rūšių sąrašą. **Planuojama išmokų pagal ekologinę schemą suma bus 77 EUR už hektarą grindžiama prielaida, kad Eko–schemeje dalyvaus 85 proc. ūkininkų. Atsižvelgiant į naujausius suinteresuotųjų šalių atsiliepimus ir EK nuomonę, gali būti parengtas dar labiau mažėjantis išmokų dydis už tam tikrą plotą.**

Su ekologine sistema susijusių įpareigojimų aprašymas

Ekologinę schemą sudaro **8 pasirinkimai**. Aktyvūs ūkininkai, norintys gauti ekologinės schemos išmoką, imsis bent **2 iš šių aštuonių siūlomų žemės ūkio praktikų**:

1. Erdvė gamtai (negamybinės teritorijos) ir kraštovaizdžio elementai

„Erdvė gamtai“ – ne mažiau kaip 7 proc. ūkininko valdos turi būti skirta biologinei įvairovei, buveinėms ar kraštovaizdžiui.

4 proc. reikalavimas visiems ūkininkams, kuris jau nustatytas pagal GAAB8, kaip sąlygiškumo dalis.

Jei ūkininkas įsipareigoja įgyvendinti ne mažiau kaip 10 proc., tai laikoma dviem veiksmams pagal ekologinę programą.

2. Ekstensyvi gyvulininkystė (mažas gyvulių skaičius, bet ne be gyvulių)

Ekstensyvi gyvulininkystė – mažiausia gyvulių laikymo norma 0,10 SG/ha (tokia pati kaip MPŪV), o didžiausia – 1,4 SG/ha. Išmokos 2023 m. bus mokamos pagal 2022 m. gyvulių tankumą. Jei ūkininkas įsipareigoja laikytis didžiausios 1,2 SG/ha gyvulių normos, tai bus laikoma dviem veiksmams pagal ekologinę schemą.

3. Mineralinio azoto naudojimo ribojimas pagal toliau pateiktą 12 lentelę.

12 lentelė. Mineralinio azoto naudojimo ribojimas

Diapazonas	Ganyklų įveisimo norma 2022 m. (kg organinio azoto/ha)/ <i>Grassland stocking rate in 2022 (kg organic nitrogen per ha)</i>	Maksimalus leistinas mineralinio azoto panaudojimas 2023 m. (kg/ha)/ <i>Max permitted application of chemical Nitrogen in 2023 (kg per ha)</i>
1	<90	73
2	91–130	89
3	131–170	165
4	171–210	240
5	>210	214

Taip pat bus nustatytas didžiausias mineralinio azoto limitas žemės dirbimo ūkininkams (10 proc. mažesnis už šalies vidurkį, t. y., 139,41 kg/ha).

4. Vietinių medžių ir gyvatvorių sodinimas

Įsipareigojama pasodinti 3 vietinius medžius vienam reikalavimus atitinkančiam hektarui arba 1 metrą gyvatvorės. Ūkininkas pasirenks sodinti medžius ar gyvatvorės iš nurodyto patvirtinto rūšių sąrašo.

Kiekvienam reikalavimus atitinkančiam hektarui per metus turi būti pasodinti mažiausiai 3 vietiniai medžiai ARBA 1 metras gyvatvorės.

Medžiai ir (arba) žolynai turi būti pasodinti tais metais, kuriais prisiimamas įsipareigojimas. Priklausomai nuo sodinamosios medžiagos prieinamumo, pirmaisiais metais, kai pasirenkama ši galimybė, ūkininkui gali būti leista pasodinti pakankamai medžių ir (arba) gyvatvorių, kad įvykdytų savo įsipareigojimus pagal šią praktiką keleriems dalyvavimo eko–schemoje metams. Medžiai ir gyvatvorės turi būti prižiūrimi visą BŽŪP programos įgyvendinimo laikotarpį.

Gyvatvorės ir medžiai negali būti naudojami siekiant atitikti AP1 (žemės ūkio praktika (AP1) Kraštovaizdžio savybių išsaugojimas /GAAB8 reikalavimus sodinimo metais. Be to, medžiai ir gyvatvorės, pasodinti pagal Airijos AECM (Agrarinės aplinkosaugos klimato priemonė), taip pat NEBUS įskaičiuojami į ūkininko GAAB8 / Erdvė gamtai procentinę dalį.

Jei ūkininkas įsipareigoja pasodinti du kartus daugiau nei a) 6 vietinius medžius arba b) 2 metrus gyvatvorės arba c) 3 medžius ir 1 metrą gyvatvorės vienam reikalavimus atitinkančiame hektare, tai bus skaičiuojama kaip du veiksmi pagal ekologinę schemą.

5. GPS valdomo trąšų barstytuvo arba GPS valdomo purkštovo naudojimas

Ne mažiau kaip 100 proc. mineralinių trąšų (sudėtinių ar skystų) arba augalų apsaugos produktų paskleiskite su GPS valdomu trąšų barstytuvu ir (arba) GPS valdomu purkštuvu.

6. Dirvožemio mėginių ėmimas ir tinkamas kalkinimas visuose reikalavimus atitinkančiuose hektaruose.

Jei ūkininkas pasirenka šią priemonę, jos negalima pasirinkti dar kartą per ateinančius trejus metus pagal Teagasc (*angl. the Agriculture and Food Development Authority – is the national body providing integrated research, advisory and training services to the agriculture and food industry and rural communities*) rekomendacijas dėl dirvožemio mėginių ėmimo dažnumo (šią eko–schemos praktiką galima taikyti vieną kartą kas tris metus) ir taikyti kalkinimą, jei rekomenduojama pagal dirvožemio mėginį).

7. Tarpinių pasėlių sodinimas

Pagal eko–schemą reikalaujama, kad įsipareigojimo metais ne mažiau kaip 20 proc. valdos ariamojo ploto būtų apsodinta nustatytais tarpiniais pasėliais: aliejiniais rapsais, avižomis, žirniais ir pupomis arba vieno ar kelių šių pasėlių deriniu.

8. Daugiarūšio žolyno sodinimas

Daugiarūšės pievos sėja ne mažiau kaip 7 proc. ūkininko reikalavimus atitinkančio ploto tais metais, kai jis (ji) pasirenka šią praktiką. Ekologinės programos veiksmą. Jei ūkininkas vėl pasirenka šią priemonę kitais metais, jis turi apsėti dar 7 proc. ploto reikalavimus atitinkančio ploto.

Sąsajos su GAAB standartais ir teisės aktais nustatytais valdymo reikalavimais VR

GAAB7	Sėjomaina ariamoje žemėje, išskyrus pasėlius, auginamus po vandeniu
GAAB8	Mažiausia žemės ūkio paskirties ploto dalis, skirta neproduktyvioms vietovėms ar savybėms. Mažiausia ne mažiau kaip 4 proc. ariamos žemės ūkio paskirties žemės dalis ūkio lygmeniu, skirta neproduktyvioms vietovėms ir savybėms, įskaitant pūdymą. Jei ūkininkas įsipareigoja pagal sustiprintą ekosistemą pagal 28 straipsnio 5a dalį ne mažiau kaip 7 proc. ariamosios žemės skirti neproduktyvioms vietovėms ir požymiams, įskaitant pūdymą, tai dalis, priskiriama atitikčiai šiam GAAB, neturi viršyti 3 proc. Mažiausia dalis – ne mažiau kaip 7 proc. ariamosios žemės ūkio paskirties žemės ūkio lygmeniu, jei ji apima ir tarpinius pasėlius arba azotą fiksuojančius augalus, auginamus nenaudojant augalų apsaugos produktų, iš kurių 3 proc. tenka pūdymams arba neproduktyvioms savybėms.
Valdymo reikalavimai/VR2	Tarybos direktyva 91/676/EEB 1991 m. gruodžio 12 d. dėl vandenų apsaugos nuo taršos, sukeltos nitratų iš žemės ūkio šaltinių: 4 ir 5 straipsniai

Detaliau:

Veiksmas	Atitinkamas bazinis elementas	Būdas kaip įsipareigojimas viršija
Erdvė gamtai (negamybinės teritorijos) ir kraštovaizdžio elementai	GAAB8 – mažiausiai 4 proc. Erdvė gamtai (negamybinė) ir Kraštovaizdžio elementai yra reikalingi visoje teritorijoje visuose Airijos ūkiuose (su tam tikromis išimtimis).	Erdvė gamtai turi būti skiriama mažiausiai 7 proc. (negamybinė) ir Kraštovaizdžio elementai visiems ūkiui, net tiems, kam taikoma išimtis.
Ekstensyvi gyvulininkystė	Nėra taikoma	Nėra taikoma
Mineralinio azoto naudojimo ribojimas	VR2 Nitratų Direktyva	Reikalavimai, susiję su VR2, gali pasikeisti baigus ketvirtąją peržiūrą Airijos nitratų veiksmų programą, kuri šiuo metu atliekama. Jei reikės, šios ekologinės praktikos reikalavimai bus pakoreguoti taip, kad būtų užtikrinta, kad ji atitiktų Sąlygų reikalavimus.
Vietinių medžių ir gyvatvorių sodinimas	Nėra taikoma	Nėra taikoma

GPS valdomo trąšų barstytuvo arba GPS valdomo purkštuvu naudojimas	Nėra taikoma	Nėra taikoma
Dirvožemio mėginių ėmimas ir tinkamas kalkinimas visuose reikalavimus atitinkančiuose hektaruose	VR2 Nitratų Direktyva	Ūkininkams, kurie pagal Airijos nitratų veiksmų planą privalo imti dirvožemio mėginius, ši galimybė pagal ekologinę schemą nebus pasiūlyta.
Tarpinių pasėlių sodinimas	GAAB7	Norint viršyti pradinį lygį, ekologinėje schemoje reikės, kad bent 20 proc. valdos ariamas plotas būtų apsodintas tarpiniais pasėliais iš nustatyto sąrašo.
Daugiarūšio žolyno sodinimas	Nėra taikoma	Nėra taikoma

2.2.2. Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 straipsnis) Danijoje

Danijoje 2023–2027 m. laikotarpiu didesnė lėšų dalis žemės ūkiui bus skirta eko–schemoms, kurios yra naudingos klimatui, aplinkai ir biologinei įvairovei žemės ūkio paskirties žemėje. Šios eko–schemos yra savanoriškos ir leidžia ūkininkams gauti papildomų subsidijų už plotą, jei jie įgyvendina ekologines iniciatyvas.

Danijoje pagal tiesioginių išmokų sistemą yra sukurtos 6 eko–schemos. Parama pagal šias schemas teikiama su sąlyga, kad ūkininkai imsis iniciatyvų individualiuose ūkiuose (13 lentelė).

13 lentelė. Ekologinės sistemos Danijoje

1	Tikslinis reguliavimas	Parama skiriama, siekiant sumažinti azoto išplovimą iš laukų į pakrantes.
2	Ekologinis ūkininkavimas	Remiamas tiek perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo veiklos, tiek tokios veiklos išlaikymas.
3	Aplinkai ir klimatui palanki žolė	Atidėtas pievų arimas, kuris daro poveikį aplinkai ir klimatui atskiroje teritorijoje. Be to, tai padeda pagerinti mikrobiologiją ir dirvožemio derlingumą.
4	Dirvožemių, kuriuose gausu anglies dvideginio, plėtimas	Skatinimas ekstensyviai naudoti daug anglies dvideginio turinčius dirvožemius ar su jais susijusias teritorijas, pašalinant biomasę ir uždraudžiant tręšimą. Taip dirvožemiai bus paruošti galimam vėlesniam drėgnumo atkūrimui.
5	Augalinės kilmės produkcija	Dėmesys skiriamas augalinės kilmės produkcijai, remiant įvairesnių žmonių maistui skirtų augalų, įskaitant vaisius, uogas, daržoves, aliejinių ir ankštinių augalų sėklas, šakniavaisius, bulves, linus ir kanapes, auginimą.
6	Biologinė įvairovė ir tvarumas	Parama skiriama, siekiant sukurti daugiau buveinių gyvūnams ir augalams, kurios būtų naudingos biologinei įvairovei ir kartu darytų teigiamą poveikį aplinkai ir klimatui, pvz., žemės ūkio paskirties žemėje palikti pūdymą ir krūmynus, uždraudžiant naudoti trąšas ir pesticidus.

1 Eko–schema – Tikslinis reguliavimas

Skiriama kaip kompensacija. Bendrasis produkto rodiklis – 0.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 106.176.331,08. Rezultato rodikliai: R.12, R.14, R.21, R.22, R.4, R.6, R.7.

Eko–schema	Planuojama vieneto suma, EUR/ha (2023–2027 m.)	Bendrasis produkto rodiklis 0.8, ha (iš viso 2023–2027 m.)	Planuojamas gauti produktas* Planuojama vieneto suma, EUR (iš viso 2023–2027 m.)
------------	--	--	--

Tikslinis reguliavimas	2027 m. – 93,96 2028 m. – 127,52	2027 m. – 431.429,00 2028 m. – 514.737,00	95.552.894,92
Iš viso	*	946.166,00	95.552.894,92

Teritorinė taikymo sritis – nacionalinė. Pagal šią eko–schemą parama teikiama už plotus atitinkamose Danijos vietovėse, kuriose taikytinos azoto kiekį mažinančios priemonės, jei laikomasi paramos teikimo sąlygų.

Aprašymas

Tikslinio reguliavimo eko–schema – tai savanoriškos vienerių metų įsipareigojimai laukus apsėti tarpiniais pasėliais arba taikyti alternatyvias priemones. Šia eko–schema siekiama sumažinti azoto išplovimą iš laukų į pakrantes. Parama gali būti skiriama už hektarą vienerių metų įsipareigojimams tų ūkininkų, kurių ūkiuose yra daugiau kaip 10 ha bazinio ploto, kuriame auginami tarpiniai pasėliai.

Iniciatyva prisideda prie ES Vandens pagrindų direktyvos įgyvendinimo Danijoje.

Sinergija ir sąveika su kitais susitarimais

Už plotus, kurie gauna paramą pagal tikslinio reguliavimo eko–schemą, vienu metu galima gauti bazinių pajamų paramą (bazinę išmoką) ir salų paramą.

Reikalavimai paramos gavėjams

Paramos gavėjai yra ūkininkai, kurių plotai atitinka paramos už bazinės pajamas (bazinės išmokos) skyrimo sąlygas ir kurių ūkiuose yra daugiau kaip 10 ha bazinio ploto, kuriame auginami tarpiniai pasėliai.

Sąsajos su GAAB

GAAB04	Buferinių juostų palei ežerus ir vandentakius kūrimas.
GAAB06	Minimali dirvožemio danga, kad jautriausiu (–ais) laikotarpiu (–ais) būtų išvengta pliko dirvožemio.
GAAB07	Ariamos žemės pertvarkymas, išskyrus pasėlius, auginamus po vandeniu.
GAAB08	Mažiausia žemės ūkio paskirties žemės dalis, skirta negamybinei žemei ar kraštovaizdžio elementams. Mažiausia 4% ariamos žemės dalis ūkio lygmeniu, skirta negamybinei žemei ar kraštovaizdžio elementams, įskaitant pūdymą. Jei ūkininkas įsipareigoja pagal išplėstinę ekologinio ūkininkavimo schemą pagal 28 straipsnio 5a dalį ne mažiau kaip 7% ariamosios žemės skirti negamybinei žemei ar kraštovaizdžio elementams, pagal 28 straipsnio 5a dalį šio GAAB standarto laikymuisi priskiriama tik 3% dalis. Mažiausia dalis – ne mažiau kaip 7% ariamosios žemės, jei į ją taip pat įeina tarpiniai pasėliai arba azotą kaupiantys augalai, auginami, nenaudojant augalų apsaugos produktų, iš kurių 3% yra pūdymas arba negamybinė žemė. Valstybės narės turėtų taikyti 0,3 svertinį koeficientą tarpiniams pasėliams. Kraštovaizdžio elementų išsaugojimas. Draudimas kirpti gyvatvores ir medžius paukščių veisimosi sezono metu. Galimos priemonės, kuriomis siekiama išvengti invazinių augalų rūšių.

Paramos dydis

Paramos dydis (*planuojama vieneto suma*) padengia ribines negautas pajamas ir (arba) papildomas išlaidas (sėklos, darbo jėgos ir degalų pirkimo, taip pat galimų sėjomainos pakeitimų forma) dėl azoto kiekį mažinančių priemonių taikymo. Apskaičiuojant paramos dydį, remiamasi faktinėmis ūkių ekonomiškai racionalaus tarpinių pasėlių arba alternatyvių priemonių taikymo išlaidomis 7 tipiškuose vandens baseinuose ir 13 skirtingų tipų ūkiuose. Paramos dydis nustatomas kaip vidutinės išlaidas atitinkanti kompensacija.

2 Eko–schema – Ekologinis ūkininkavimas

Skiriama kaip kompensacija. Bendrasis produkto rodiklis – O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkių gyvūnų skaičius. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sajungos įnašas), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 254.220.266,67. Rezultato rodikliai: R.14, R.19, R.21, R.22, R.24, R.29, R.31, R.4, R.6, R.7.

Eko–schema	Planuojama vieneto suma, EUR/ha	Bendrasis produkto rodiklis O.8, ha	Planuojamas gauti produktas* Planuojama vieneto suma, EUR
------------	---------------------------------	-------------------------------------	--

	(2023–2027 m.)	(iš viso 2023–2027 m.)	(iš viso 2023–2027 m.)
Bazinė parama	116,78	2.055.327,00	34.837.225,70
Perėjimo priedas	214,77		29.745.645,00
N–priedas	87,25		10.008.011,25
Vaisių/uogų priedas	536,91		1.320.798,60
Iš viso	*	2.055.327,00	*

Teritorinė taikymo sritis – nacionalinė.

Aprašymas

Pagrindinis ekologinio ūkininkavimo tikslas – padidinti ekologinės gamybos plotą, kad perėjimas prie ekologinės žemės ūkio gamybos ir jos išsaugojimas būtų naudingas klimatui, aplinkai, biologinei įvairovei ir gyvūnų gerovei. Programa padės išlaikyti ekologinį ūkininkavimą maždaug 300.000 ha plote, kuriame Danijoje jau ūkininkaujama ekologiškai (2020 m. duomenys). Be to, pagal šią schemą turi būti remiamas ekologinės gamybos plotų didinimas, siekiant iki 2030 m. juos padvigubinti.

Parama skiriama už plotus, kuriuose pereinama prie ekologinio ūkininkavimo, ir už plotus, kuriuose jau pereita prie ekologinio ūkininkavimo. Parama skiriama kasmet, pateikiant paraišką dėl paramos išmokėjimo už einamuosius paramos metus. Paramą sudaro bazinė parama, kuri skiriama už žemės ūkio naudmenas, kuriose ūkininkaujama ekologiškai arba kuriose pereinama prie ekologinio ūkininkavimo. Bazinės paramos tikslas – teikti stabilią paramą ekologiniams plotams, kad ekologinio ūkininkavimo praktika būtų mažiau pažeidžiama dėl derliaus ir kainų svyravimų. Bazinė parama teikiama, kad ūkiai, įregistruoti Trašų apskaitos registre, gali naudoti azoto kiekį tik iki nustatytos ribos – bendrosios ribos, taikomos paramai už ekologinį plotą. Taip siekiama užtikrinti tvarų azoto naudojimą visuose ūkiuose, gaunančiuose paramą už ekologinės gamybos plotus, ir skatinti paramos paskirstymą tarp ekologinių ūkių.

Bazinė parama gali būti papildyta vienu arba keliais iš 3 priedų:

- Perėjimo prie ekologinio ūkininkavimo plotams, kuris padeda plėsti ekologinės gamybos plotą.
- Ūkiams, kuriuose azoto tiekimas itin mažas ir kurie turi prisidėti prie ekologinės gamybos ploto išlaikymo ir didinimo.
- Plotams, kuriuose auginami vaisiai ir (arba) uogos ir kurie turi prisidėti prie ekologiškų vaisių ir (arba) uogų plotų išlaikymo ir augimo.

Sinergija ir sąveika su kitais susitarimais

Ūkiai, kuriems teikiama parama už ekologinės gamybos plotus, tuo pačiu metu gali gauti bazinių pajamų paramą (bazinę išmoką), išmokas už krakmolingas bulves ir ekologines išmokas už aplinkai ir klimatui palankią žolę arba augalinės kilmės produkciją. Ekologinės išmokos už biologinės įvairovę ir tvarumą paprastai nesuderinamos su parama už ekologinius plotus, išskyrus išimtinai subsidijuojamus plotus pagal biologinę įvairovę ir tvarumą, nes GAAB08 reikalavimas sumažintas 1 proc.

Reikalavimai paramos gavėjams

Paramos gavėjai yra ūkininkai, kurių ūkiai yra sertifikuoti ekologinei žemės ūkio gamybai arba kurie yra pateikę paraiškas tokiam sertifikatui gauti. Sąlyga – paramos gavėjas turi gauti bazinių pajamų paramą (bazinę išmoką).

Paramos dydis

Paramos dydis apskaičiuotas, atsižvelgiant į šiuos dalykus:

- Paramos vieneto suma turi būti pakankama esamų ekologinių plotų priežiūrai, todėl įkainiai turi kompensuoti papildomas išlaidas ir prarastas pajamas, kurios paprastai yra susijusios su ekologinės veiklos palaikymu.

- Paramos vieneto suma turi padėti palaikyti nuolatinį ekologinės paskirties ploto augimą ir taip sudaryti galimybę esamiems ekologiniams ūkiams plėsti naujus plotus ir naujiems ūkiams pasirinkti pereiti prie ekologinės veiklos.

3 Eko–schema – Aplinkai ir klimatui palanki žolė

Skiriama kaip kompensacija. Bendrasis produkto rodiklis – O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 199.326.600,00. Rezultato rodikliai: R.12, R.14, R.19, R.4, R.6, R.7.

Eko–schema	Planuojama vieneto suma, EUR/ha (2023–2027 m.)	Bendrasis produkto rodiklis O.8, ha (iš viso 2023–2027 m.)	Planuojamas gauti produktas* Planuojama vieneto suma, EUR (iš viso 2023–2027 m.)
Aplinkai ir klimatui palanki žolė	201,34	990.000,00	199.326.600,00
Iš viso	*	990.000,00	199.326.600,00

Teritorinė taikymo sritis – nacionalinė.

Aprašymas

Tai vienerių metų trukmės eko–schema, pagal kurią remiamas sėjomainos laikotarpio pratęsimas ir kuria siekiama didesnio poveikio aplinkai ir klimatui pievose. To siekiama, reikalaujant, kad pievose, kuriose ne mažiau kaip 2 metus iš eilės prieš pat paramos metus buvo auginama žolė be arimo, dar vienerius metus būtų auginama žolė be arimo. Eko–schema prisidės prie anglies kaupimosi dirvožemyje, o pievos, palyginti su kitais augalais, sumažins azoto išplovimą. Be to, bus padidinta dirvožemio faunos biologinė įvairovė. Eko–schema netiesiogiai prisideda prie Nitratų direktyvos įgyvendinimo, sumažindama poveikį aplinkai, ir prie Vandens pagrindų direktyvos.

Sinergija ir sąveika su kitais susitarimais

Plotai, gaunantys paramą pagal eko–schemą už aplinkai ir klimatui palankią žolę, gali tuo pačiu metu gauti bazinių pajamų paramą (bazinę išmoką), salų paramą ir paramą už ekologinės gamybos plotus, išskyrus priedą už vaisius ir uogas. Taip pat galima gauti paramą pagal Kaimo plėtros programos subsidijų už ekologinės gamybos plotus schemą.

Reikalavimai paramos gavėjams

Paramos gavėjai yra ūkininkai, kurių plotai atitinka reikalavimus, keliamus plotams, už kuriuos gali būti skiriama bazinių pajamų parama (bazinė išmoka), ir kurių plotuose iki paramos metų bent 2 metus iš eilės buvo auginami pagrindiniai sėjomainos augalai – žolė arba daugiamečių pievos, kurios nebuvo pertvarkomos ar ariamos. Pavasarinis arimas ir žolės įsėjimas į gryną žolynėlį skaičiuojami kaip pirmieji žolės naudojimo ar auginimo metai.

Sąsajos su GAAB

GAAB01	Daugiamečių pievų išlaikymas pagal daugiamečių pievų dalį, palyginti su žemės ūkio paskirties žemės plotu nacionaliniu, regioniniu ar sub–regioniniu lygmeniu arba valdų grupėje ar vienoje valdoje, palyginti su 2018 ataskaitiniais metais. Didžiausias sumažėjimas 5%, palyginti su ataskaitiniais metais.
GAAB02	Šlapynių ir durpynų apsauga.
GAAB04	Buferinių juostų palei ežerus ir vandentakius kūrimas.
GAAB08	Mažiausia žemės ūkio paskirties žemės dalis, skirta negamybinei žemei ar kraštovaizdžio elementams. Mažiausia 4% ariamos žemės dalis ūkio lygmeniu, skirta negamybinei žemei ar kraštovaizdžio elementams, įskaitant pūdymą. Jei ūkininkas įsipareigoja pagal išplėstinę ekologinio ūkininkavimo schemą pagal 28 straipsnio 5a dalį ne mažiau kaip 7% ariamosios žemės skirti negamybinei žemei ar kraštovaizdžio elementams, įskaitant pūdymą, pagal 28 straipsnio 5a dalį šio GAAB standarto laikymuisi priskiriama tik 3% dalis. Mažiausia dalis – ne mažiau kaip 7% ariamosios žemės, jei į ją taip pat įeina tarpiniai pasėliai arba azotą kaupiantys augalai, auginami, nenaudojant augalų apsaugos produktų, iš kurių 3% yra pūdymas arba negamybinė žemė. Valstybės narės turėtų taikyti 0,3 svertinį koeficientą tarpiniams pasėliams. Kraštovaizdžio elementų

	išsaugojimas. Draudimas kirpti gyvatvores ir medžius paukščių veisimosi sezono metu. Galimos priemonės, kuriomis siekiama išvengti invazinių augalų rūšių.
GAAB09	Draudimas pertvarkyti ar suarti daugiametes pievas, „Natura 2000“ teritorijose priskirtas ekologiškai jautrioms daugiametėms pievoms.

4 Eko–schema – Maistinių medžiagų ekstensyvinimas lygumose (Dirvožemių, kuriuose gausu anglies dvideginio, plėtimas)

Skiriama kaip kompensacija. Bendrasis produkto rodiklis – 0.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 89.932.199,35. Rezultato rodikliai: R.14, R.21, R.22, R.4, R.6, R.7.

Eko–schema	Planuojama vieneto suma, EUR/ha (2023–2027 m.)	Bendrasis produkto rodiklis 0.8, ha (iš viso 2023–2027 m.)	Planuojamas gauti produktas* Planuojama vieneto suma, EUR (iš viso 2023–2027 m.)
Maistinių medžiagų ekstensyvinimas lygumose	473,29	190.015,00	89.932.199,35
Iš viso	*	190.015,00	89.932.199,35

Teritorinė taikymo sritis – nacionalinė.

Aprašymas

Tai vienerių metų trukmės eko–schema, pagal kurią taikomi šienavimo (šienavimo ir biomasės šalinimo) reikalavimai, taip pat reikalavimai dėl augalų dangos ir trąšų nenaudojimo. Ši schema skirta sėjomainos plotams, kurie atitinka reikalavimus bazinių pajamų paramai (bazinei išmokai) gauti ir kurie yra nustatytoje bazėje, sudarytoje, remiantis dirvožemių, kuriuose yra ne mažiau kaip 6 proc. organinės anglies, žemėlapiams ir upių slėnių išsidėstymo žemėlapiams. Schemos tikslas – sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir azoto išmetimą iš žemės ūkio paskirties žemės, vienerius metus ekstensyviai tvarkant lygumų dirvožemius. Tuo pat metu ilgesnėje perspektyvoje siekiama paremti klimato tikslą, prisidedant prie laipsniško maisto medžiagų, ypač fosforo, kiekio dirvožemyje mažinimo, rengiantis galimam vėlesniam nuolatiniam žemės atidėjimui, pakilus vandens lygiui. Eko–schema yra susijusi su Vandens pagrindų direktyvoje numatytu įsipareigojimų įgyvendinimu.

Sinergija ir sąveika su kitais susitarimais

Už plotus, kurie gauna paramą pagal eko–schemą už maistinių medžiagų ekstensyvinimą lygumose, vienu metu galima gauti bazinių pajamų paramą (bazinę išmoką) ir salų paramą.

Reikalavimai paramos gavėjams

Paramos gavėjai yra ūkininkai, kurių sėjomainos plotai patenka į nustatytą bazę, sudarytą remiantis dirvožemių, kuriuose yra ne mažiau kaip 6 proc. organinės anglies, žemėlapiams ir upių slėnių išsidėstymo žemėlapiams.

Paramos dydis

Nustatytas toks paramos dydis, kuris atitinka apskaičiuotų papildomų išlaidų ir prarastų pajamų dėl prisijungimo prie eko–schemos vidurkį ir didžiausią ribą. Į skaičiavimus įtrauktos papildomos išlaidos, susijusios su šienavimu, buveinės (gyvenamosios zonos) ploto praradimu ir negautomis pajamomis dėl perėjimo prie nuolatinės augalinės dangos, nenaudojant trąšų. Didžiausią reikšmę paramos dydžiui turi negautos pajamos, kurios galėjo būti gautos, alternatyviai naudojant teritorijas, kurias numatoma įtraukti į eko–schemą.

5 Eko–schema – Augalinės kilmės produkcija

Skiriama kaip kompensacija. Bendrasis produkto rodiklis – O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 77.850.015,75. Rezultato rodikliai: R.19, R.4, R.6, R.7.

Eko–schema	Planuojama vieneto suma, EUR/ha (2023–2027 m.)	Bendrasis produkto rodiklis O.8, ha (iš viso 2023–2027 m.)	Planuojamas gauti produktas* Planuojama vieneto suma, EUR (iš viso 2023–2027 m.)
Augalinės kilmės produkcija	82,55	943.065,00	77.850.000,00
Iš viso	*	943.065,00	77.850.000,00

Teritorinė taikymo sritis – nacionalinė.

Aprašymas

Šia eko–schema siekiama skatinti augalininkystės įvairinimą ir remti augalininkystę pagrįstą planą. Šiuo metu labai daug žemės ūkio paskirties žemės naudojama gyvulininkystei. Tai rodo faktas, kad didžioji dalis žemės ūkio paskirties žemės (86 proc.) naudojama javams, kukurūzams, žolei ir rapsams auginti. Didesnis pasėlių įvairinimas, auginant daugiau skirtingų kultūrų, užtikrins didesnę sėjomainos ploto naudojimo įvairovę atskiruose ūkiuose. Tai bus naudinga aplinkai, nes bus išsaugota ir pagerinta dirvožemio kokybė, pagerės maisto medžiagų panaudojimas. Priklausomai nuo auginimo praktikos, pasėlių įvairinimas gali sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą. Didesnė augalų įvairovė sėjomainose gali lemti įvairesnes gyvenimo galimybes atviroje gamtoje, o tai gali būti teigiamas veiksnys laukinės gamtos įvairovei, įskaitant apdulkintojus.

Eko–schema augalininkystės kilmės produkcija bus taikoma, siekiant remti įvairią augalininkystę 2023–2027 m., todėl daugiau dėmesio bus skiriama augalams, kurie gali būti naudojami žmonių mityboje, ir mažiau – pašariniams augalams. Eko–schema bus grindžiama GAAB07 reikalavimais dėl sėjomainos visiems augalams arba pasėlių įvairinimo.

Parama gali būti skiriama už hektarą vienerių metų įsipareigojimams tų ūkininkų, kurie taiko didesnę sėjomainų įvairovę, orientuotą į vaisius ir uogas, daržoves, aliejines ir ankštines kultūras (išskyrus žieminis ir vasarinius rapsus), šakniavaisius, linus ir kanapes bei bulves.

Eko–schema augalininkystės kilmės produkcijai remia:

- Ūkininkus, kuriems netaikomas GAAB07 reikalavimas, sėjomainos plote ir kurie augina ne mažiau kaip 2 kategorijų pasėlius, iš kurių bent viena turi būti vaisiai ir uogos, daržovės, aliejiniai ir ankštiniai augalai (žirnių šeimos stambiavaisių rūšių), šakniavaisiai, linai ir kanapės bei bulvės. Šių kategorijų pasėlių plotas turi sudaryti ne mažiau kaip 5 proc. sėjomainos ploto.

- Ūkininkus, kurių sėjomainos plotas didesnis nei 10 ha, bet mažesnis nei 30 ha, ir kurie augina ne mažiau kaip 3 kategorijų pasėlius, iš kurių bent viena turi būti vaisiai ir uogos, daržovės, aliejiniai ir ankštiniai augalai (žirnių šeimos stambiavaisių rūšių), šakniavaisiai, linai ir kanapės bei bulvės. Šių kategorijų pasėlių plotas turi sudaryti ne mažiau kaip 5 proc. sėjomainos ploto. Didžiausi ūkio sėjomainos augalai neturi viršyti 70 proc. sėjomainos ploto.

- Ūkininkus, turinčius daugiau kaip 30 ha sėjomainos ploto, kurie augina ne mažiau kaip 4 kategorijų pasėlius, iš kurių bent viena turi būti vaisiai ir uogos, daržovės, aliejiniai ir ankštiniai augalai (žirnių šeimos stambiavaisių rūšių), šakniavaisiai, linai ir kanapės bei bulvės. Šių kategorijų pasėlių plotas turi sudaryti ne mažiau kaip 5 proc. sėjomainos ploto. Didžiausi ūkio sėjomainos augalai neturi viršyti 70 proc. sėjomainos ploto, o 2 didžiausi ūkio sėjomainos augalai neturi viršyti 90 proc. sėjomainos ploto.

Parama teikiama už visus hektarus, kuriuose auginami sėjomainos augalai, priklausantys vaisių ir uogų, daržovių, aliejinių ir ankštinių augalų (žirnių šeimos stambiavaisių rūšių), šakniavaisių, linų ir kanapių bei

bulvių kategorijoms, kai sąlygos atitinka tinkamumo sąlygas. Aliejinių ir ankštinių augalų sėklos, išskyrus žieminius ir vasarinius rapsus.

Sinergija ir sąveika su kitais susitarimais

Už plotus, kurie gauna paramą pagal eko–schemą už augalinės kilmės produkciją, vienu metu galima gauti bazinių pajamų paramą (pagrindinę išmoką), salų paramą ir paramą už ekologinius plotus. Tai pat galima gauti susietą paramą už krakmolingas bulves ir paramą pagal Kaimo plėtros programos subsidijų už ekologinės gamybos plotus schemą.

Reikalavimai paramos gavėjams

Paramos gavėjai yra ūkininkai, kurių plotai atitinka reikalavimus gauti bazinių pajamų paramą (bazinę išmoką) ir kuriuose paramos metais yra auginami pasėliai, priskiriami vienai iš šių pasėlių kategorijų: vaisiai ir uogos, daržovės, aliejiniai augalai, ir ankštiniai augalai (stambiasėklės žirnių šeimos rūšys), šakniavaisiai, linai ir kanapės bei bulvės. Aliejiniai ir ankštiniai augalai, išskyrus rapsus, žieminius ir vasarinius rapsus.

Paramos dydis

Parama teikiama kaip kompensacija, siekiant kompensuoti papildomas išlaidas, patirtas, taikant sėjomainą, kuri apima didesnę įvairovę, auginant augalus, atitinkančius paramos pagal šią schemą skyrimo reikalavimus. Nustatytas tikslas pagal šią schemą padidinti įvairinimą 188.000 ha. Paramos dydis nustatytas, remiantis ribiniais paramos gavėjo numatomais finansiniais nuostoliais dėl perėjimo nuo standartinės sėjomainos prie sėjomainos su didesne kultūrų įvairove, kai daugiau hektarų panaudojama reikalavimus atitinkančių augalų auginimui.

6 Eko–schema – Biologinė įvairovė ir tvarumas

Skiriama kaip papildoma parama bazinių pajamų paramai (bazinei išmokai) skatinamosios išmokos forma. Bendrasis produkto rodiklis – 0.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 91.947.500,00. Rezultato rodikliai: R.19, R.24, R.31, R.34, R.4, R.6, R.7.

Eko–schema	Planuojama vieneto suma, EUR/ha (2023–2027 m.)	Bendrasis produkto rodiklis 0.8, ha (iš viso 2023–2027 m.)	Planuojamas gauti produktas* Planuojama vieneto suma, EUR (iš viso 2023–2027 m.)
Biologinė įvairovė ir tvarumas	367,79	250.000,00	91.947.500,00
Iš viso	*	250.000,00	91.947.500,00

Teritorinė taikymo sritis – nacionalinė.

Aprašymas

Šia eko–schema siekiama padidinti pievų, ribinių teritorijų ir mažų buveinių kiekį žemės ūkio paskirties žemėje. Eko–schemos poveikis biologinei įvairovei, aplinkai ir klimatui bus teigiamas, nes gamybai nebus naudojamos nei atidėtos pievos, nei ribinės teritorijos, nei maži biotopai. Tai reiškia, kad trumpiausiu atidėtos žemės ploto laikotarpiu neleidžiama jo kultivuoti, jame ganyti, taip pat jo tręšti ar purkšti. Eko–schema remia įsipareigojimus pagal ES Paukščių ir Buveinių direktyvas, ES Nitrato direktyvą ir ES Vandens pagrindų direktyvą. Ilgalaikėje perspektyvoje ši eko–schema taip pat padės įgyvendinti įsipareigojimus klimato srityje, nes parama skiriama, siekiant skatinti ūkininkus kelerius metus laikytis eko–schemos.

Parama skiriama už apšodinto ploto hektarą. Eko–schema grindžiama GAAB08 reikalavimu, pagal kurį sėjomainai skirtoje žemėje turi būti ne mažiau kaip 4 proc. neproduktyvių elementų. Tačiau pagal šią eko–schemą remiamas elementų atidėjimas visų rūšių žemėje. Jei ūkininkas įsipareigoja sėjomainos žemėje

atidėti ne mažiau kaip 7 proc. neproduktyvių elementų, GAAB08 reikalavimas sumažinamas iki 3 proc. Kiekvienas neproduktyvus elementas, patenkantis į šią eko–schemą, turi būti ne mažesnis kaip 100 m².

Sinergija ir sąveika su kitais susitarimais

Pagal eko–schemą biologinei įvairovei ir tvarumui paramą gaunančios vietovės vienu metu gali gauti bazinių pajamų paramą (bazinę išmoką) ir salų paramą. Ši eko–schema paprastai nesuderinama su parama už ekologinius plotus, išskyrus plotus, kurie remiami tik pagal biologinės įvairovės ir tvarumo eko–schemą, nes jiems 1 proc. sumažinamas GAAB08 reikalavimas.

Reikalavimai paramos gavėjams

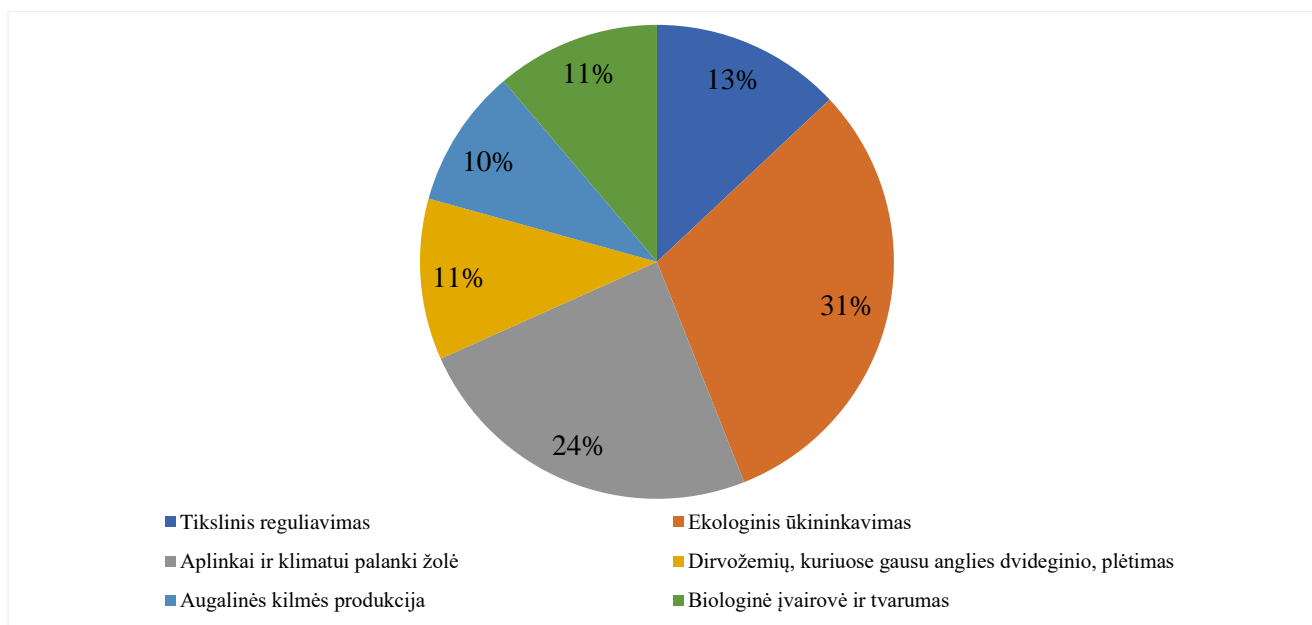
Paramos gavėjai yra ūkininkai, kurių plotai atitinka reikalavimus gauti bazinių pajamų paramą (bazinę išmoką) pirmaisiais metais, kai buvo pateikta paraiška paramai pagal šią eko–schemą gauti.

Sąsajos su GAAB

GAAB04	Buferinių juostų palei ežerus ir vandentakius kūrimas.
GAAB08	Mažiausia žemės ūkio paskirties žemės dalis, skirta negamybinei žemei ar kraštovaizdžio elementams. Mažiausia 4% ariamos žemės dalis ūkio lygmeniu, skirta negamybinei žemei ar kraštovaizdžio elementams, įskaitant pūdymą. Jei ūkininkas įsipareigoja pagal išplėstinę ekologinio ūkininkavimo schemą pagal 28 straipsnio 5a dalį ne mažiau kaip 7% ariamosios žemės skirti negamybinei žemei ar kraštovaizdžio elementams, įskaitant pūdymą, pagal 28 straipsnio 5a dalį šio GAAB standarto laikymuisi priskiriama tik 3% dalis. Mažiausia dalis – ne mažiau kaip 7% ariamosios žemės, jei į ją taip pat įeina tarpiniai pasėliai arba azotą kaupiantys augalai, auginami, nenaudojant augalų apsaugos produktų, iš kurių 3% yra pūdymas arba negamybinė žemė. Valstybės narės turėtų taikyti 0,3 svertinį koeficientą tarpiniams pasėliams. Kraštovaizdžio elementų išsaugojimas. Draudimas kirpti gyvatvores ir medžius paukščių veisimosi sezono metu. Galimos priemonės, kuriomis siekiama išvengti invazinių augalų rūšių.

Paramos dydis

Parama yra teikiama kaip papildoma parama bazinių pajamų paramai (bazinei išmokai) skatinamosios išmokos forma. Kadangi tai yra skatinamoji išmoka, paramos dydis nustatomas 400 DKK didesnis už apskaičiuotas išlaidas hektarui, todėl apskaičiuotos 2.340 DKK išlaidos yra mažesnės už nustatytą 2.740 DKK/ha paramos dydį. Taip siekiama užtikrinti didesnę paskatą išdėstyti elementus. Išmoka mokama už plotą, kuriame yra neproduktyvių elementų.

4 pav. Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingų sistemų (31 straipsnis) finansavimo pasiskirstymas pagal eko–schemas Danijoje 2023–2027 m., proc.

14 lentelė. Finansavimo pasiskirstymas pagal eko–schemas Danijoje 2023–2027 m., proc., EUR

Tikslinis reguliavimas	106176331,08 EUR
Ekologinis ūkininkavimas	254220266,67 EUR
Aplinkai ir klimatui palanki žolė	199326600,00 EUR
Dirvožemių, kuriuose gausu anglies dvideginio, plėtimas	89932199,35 EUR
Augalinės kilmės produkcija	77850015,75 EUR
Biologinė įvairovė ir tvarumas	91947500,00 EUR

2.2.3. Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 straipsnis) Latvijoje

Skiriama kaip kompensacija; 0.8. Hektarų skaičius. Lėšos programos įgyvendinimo laikotarpiui (Sajungos įnašas EUR) 438 138 578,00.

Intervencija taikoma visoje šalies teritorijoje.

Latvija siūlo 6 eko–schemas, pagal kurias ūkininkams bus atlyginama už klimatui, biologinei įvairovei, vandens kokybei ir aplinkai naudingus veiksmus.

15 lentelė. Ekologinių sistemų Latvijoje trumpas aprašymas

Išmokos kodai	Išmoka, EUR/ha	2027/2028 (kalendoriniais/ finansiniais m.), ha	Rodikliai
TM4.1 – Parama aplinkai ir klimatą tausojančiai žemės ūkio praktikai	Planuojama išmoka 43,00 Minimali išmoka 30,10 Maksimali išmoka 55,90	492 840,00	R.12; R.14; R.19
TM4.2 – Ekologiniu požiūriu svarbios vietovės			
<i>TM U4.2.1 – Medingi augalai ir augalai, kaupiantys azotą (išskyrus lauko pupas, žirnius) ir žolių arba ankštinių augalų mišinys, sėjamas ariamoje žemėje, kai ankštiniai augalai sudaro > 50 proc.</i>	Planuojama išmoka 151,00 Minimali išmoka 105,70 Maksimali išmoka 193,00	51 752,61	R.21; R.22; R.24; R.31
<i>TM U4.2.2 – Žaliosios pūdymas</i>	Planuojama išmoka 212,00 Minimali išmoka 148,00 Maksimali išmoka 218,00	18 136,90	R.19; R.21; R.22; R.24
<i>TM U4.2.3 – Tarpiniai pasėliai</i>	Planuojama išmoka 80,00 Minimali išmoka 56,00 Maksimali išmoka 93,00	15 861,15	R.12; R.19; R.21; R.22; R.24
<i>TM U4.2.4 – Pievos</i>	Planuojama išmoka 50,00 Minimali išmoka 35,00 Maksimali išmoka 65,00	26 007,88	R.19; R.21; R.22; R.24
<i>TM U4.2.5 – Dirvožemio kokybės gerinimas (kalkinimas)</i>	Planuojama išmoka 65,00 Minimali išmoka 45,00 Maksimali išmoka 71,00	40 000,00	R.19
TM4.4 – Palanki aplinkai ūkininkavimo praktika	Planuojama išmoka 15,00 Minimali išmoka 10,50 Maksimali išmoka 19,50	428 544,54	R.19
TM4.5 – Žemės ūkio praktika, mažinanti azoto ir amoniako emisijas ir taršą			

<i>TM U4.5.1 – Tikslus skystojo mėšlo įterpimas</i>	Planuojama išmoka 31,00 Minimali išmoka 21,70 Maksimali išmoka 40,03	21 357,33	R.20; R.21; R.22
<i>TM U4.5.2 – Tikslus mineralinių trąšų ir augalų apsaugos produktų barstymas</i>	Planuojama išmoka 20,00 Minimali išmoka 14,00 Maksimali išmoka 24,00	237 313,13	R.22; R.24
TM4.6 – Pievų išsaugojimo skatinimas	Planuojama išmoka 70,00 Minimali išmoka 49,00 Maksimali išmoka 76,00	317 599,00	R.14
TM4.7 – Agroekologinė praktika ekologiniuose ūkiuose	Planuojama išmoka 56,00 Minimali išmoka 39,20 Maksimali išmoka 72,80	350 000,00	R.12; R.14; R.24

1. TM4.1 – Parama aplinkai ir klimatą tausojančiai žemės ūkio praktikai

Aprašymas

Parama bus teikiama kaip metinė išmoka pagal reikalavimus atitinkančius hektarams. Paramos tarifai nebus diferencijuojami jokiai grupei ar teritorijai. Kompensacinė išmoka bus skiriama atsižvelgiant į ūkininkų negautas pajamas įgyvendinant konkrečią praktiką arba kompensuojant papildomas išlaidas, atsirandančias dėl konkretios praktikos įgyvendinimo. Pasėlių įvairinimas užtikrinti, atsižvelgti į papildomas išlaidas, reikalingas kelių skirtingų kultūrų sėkloms įsigyti, dirbamai žemei apdoroti ir tręšti. Kompensacijos dydis formuojamas atsižvelgiant į tai, kad pagrindinis pasėlis negali užimti daugiau kaip 65proc. ūkio ariamos žemės, o tai reiškia mažiau pajamų iš pagrindinio augalo auginimo, o kitų kultūrų auginimas negali būti visiškai pakeistas negautų pajamų. Taip pat pasėlių auginimas turėtų būti planuojamas taip, kad būtų sukurta ir užtikrinta danga rudens ir žiemos laikotarpiu, minimaliai prarandant pajamas. Į kompensacijos tarifą taip pat įeina kompensacija už daugiamečių želdinių dirvožemio dangos sukūrimą. Didžiausia planuojamo vieneto suma iš dalies kompensuoja papildomas išlaidas ar negautas pajamas dėl išipareigojimų. Skaičiavimui naudojami įprastinės žemės ūkio veiklos bendrosios padengimo skaičiavimo duomenys, kurie lyginami su išlaidomis, susijusiomis su negautomis pajamomis ir papildomomis išlaidomis, kurios atsirastų naujų išipareigojimų laikymosi. Paramos mokėjimo skaičiavimus tvirtina nepriklausoma institucija – Latvijos kaimo konsultacijų ir švietimo centras.

Parama skiriama, jei:

1. pasėlių įvairinimas, jei dirbama žemė:
 - 1.1. nuo 1 iki 10 ha, pagrindinis pasėlis neviršija 75 proc. ariamos žemės;
 - 1.2. nuo 10,01 ha iki 30 ha, tada auginami ne mažiau kaip 3 skirtingi augalai, pagrindinio pasėlio plotas ne didesnis kaip 65proc., dviejų pagrindinių pasėlių plotas ne didesnis kaip 90 proc. ariamos žemės;
 - 1.3. daugiau nei 30,01 ha, tada auginami ne mažiau kaip 4 skirtingi pasėliai, pagrindinio pasėlio plotas neviršija 65 proc., dviejų pagrindinių pasėlių plotas neviršija 90 proc., o pirmųjų trijų pasėlių – ne daugiau. viršija 99 proc. dirbamos žemės ploto.
2. danga rudens–žiemos laikotarpiu:
 - 2.1. nitratams jautrioje vietovėje – ne mažiau kaip 75 proc. ūkio dirbamos žemės ploto;
 - 2.2. Vidžemėje ir Latgaloje ne mažiau kaip 65proc. ūkio dirbamos žemės ploto;
 - 2.3. likusioje teritorijos dalyje – ne mažiau kaip 70 proc. ūkio dirbamos žemės ploto.
3. visuose ilgalaikių želdinių (vaisių ir uogų) plotuose, pateiktuose paramai, tarp eilių formuojama dirvožemio danga rudens–žiemos laikotarpiu.

Reikalavimai gavėjams:

TM4.1 paramą galima gauti už plotą, kuriame auginami javai, pluoštiniai augalai, rapsai, rapsai, daržovės, bulvės, ankštiniai augalai, braškės, arbūzai ir melionai, vaistažolės, vaistiniai augalai ir daugiamečiai augalai plantacijos (vaisiai, uogos). Reikalavimas numatyti pagrindinio pasėlio dalį laikomas įvykdytu, jei pagrindinis pasėlis yra žolė, pūdymas ar vėdrynai, pasėti ariamoje žemėje (išskyrus lauko pupas, žirnius,

sojas ir sodo pupeles) ir viršijama 65 proc. Jeigu ne mažiau kaip 80 procentų ariamos žemės naudojama ariamoje žemėje pasėtoms žolėms, pūdymui ar vėdrynams auginti (išskyrus lauko pupas, žirnius, sojas ir sodo pupeles) arba ji vienu metu naudojama keliais aukščiau nurodytais būdais, tada pasėlių įvairinimo reikalavimas laikomas įvykdytu.

* „pasėlis“ – tai kitos rūšies pasėliai, apibrėžti botaninėje skirtingų rūšių pasėlių ar augalų, priklausančių vienai iš Brassicaceae, Solanaceae, Cucurbitaceae, Leguminosae ir Chenopodiaceae šeimų, pasėliai. Žieminiai ir vasariniai augalai laikomi skirtingais augalais, net jei jie priklauso tai pačiai rūšiai. Pūdymas ir žolė ar kitos pašarinės žolės laikomos atskira kultūra.

Rudens–žiemos laikotarpis yra laikotarpis, kurį valstybė narė apibrėžia pagal GAAB6 standartą.

Žemės danga gali būti, pavyzdžiui, pasėti ar pasodinti augalai, žolės arba po derliaus nuėmimo nedirbami plotai. Nustatant ariamosios žemės su žemės danga plotą, neįtraukiamas daržovių, bulvių ir burokėlių, nuimtų po einamųjų metų rugsėjo 1 d., plotas, kuris po derliaus nuėmimo buvo suartas arba įdirbtas ir paliktas be žemės dangos.

Ekologiškai ūkininkaujantys ūkininkai neatitinka šios intervencijos reikalavimų, nes jiems nustatyta tikslinė intervencija TM4.7 „Agroekologinė praktika ekologiniuose ūkiuose“ su panašiais įsipareigojimais.

Migliniams augalams negali būti taikoma TM4.1 priemonė, nes jiems skirtos kitos paramos intervencijos, pavyzdžiui, miglinių augalų auginimui bus taikoma TM4.2 priemonė „Ekologiniu požiūriu svarbi vietovė“. Pūdymai taip pat nėra tinkami paramai pagal TM4.1, nes pūdymai remiami pagal intervenciją TM4.2. Pasėliai ir daugiamečių augalų plotai taip pat yra tinkami paramai agrarinės aplinkosaugos srityje gauti dėl skirtingų intervencijų įsipareigojimų.

Geros agrarinės ir aplinkosauginės būklės, standartinių reikalavimų ir nacionalinių standartų ryšys su ekosistema

Pagal GAAB 7 reikalaujama taikyti sėjomainą, o pagal ekosistemą reikalaujama nuo pirmojo hektaro didinti pasėlių įvairovę, o dideliuose ūkiuose – auginti net keturis skirtingus pasėlius, nustatant konkrečias pasėlių proporcijas.

Pagal GAAB 6 ūkininkas turėtų užtikrinti, kad 55–65 proc. ūkio ariamosios žemės ir daugiamečių pasėlių žiemos laikotarpiu būtų padengti dirvožemio danga. Pagal ekologinę schemą padidinta žiemą dengiamo ploto dalis: žiemą turi būti dengiama 65–75 proc. ariamosios žemės, o daugiamečiai želdiniai turi būti dengiami visame tarpueilių plote, už kurį prašoma paramos.

2. TM4.2 – Ekologiniu požiūriu svarbios vietovės

Aprašymas

1. Plotai, atitinkantys paramos skyrimo reikalavimus, yra ekologiškai svarbūs ir juose nenaudojami cheminiai augalų apsaugos produktai (AAP) tuo laikotarpiu, kai pasėliai yra lauke:

- azotą fiksuojantys augalai, ankštinės žolės, sėjamos mišinyje su ariamosiomis žolėmis arba javais, kai ankštinių žolių dalis viršija 50 proc. AAP taikomos visus kalendorinius metus.
- AAP nenaudojami žaliosios trąšos pūdymuose, kol žalioji trąša neįterpta į dirvožemį;
- tarpinių pasėlių tarpueilių auginimo metu AAP nenaudojami;
- pievose AAP nenaudojami nuo dengiamųjų augalų derliaus nuėmimo iki kalendorinių metų pabaigos;

2. Parama teikiama už ariamąją žemę, kurioje auginamos arba prižiūrimos šios kultūros:

- azotą fiksuojantys augalai (išskyrus lauko pupas, žirnius), auginami einamųjų metų vegetacijos laikotarpiu auginami pūdymuose arba mišiniuose.
- motiejukai, sėjami mišinyje su ariamoje žemėje sėjamomis žolėmis ar javais, kai motiejukai sudaro daugiau kaip 50 proc. ir bus auginami einamųjų metų vegetacijos laikotarpiu.
- medingieji augalai, auginami einamaisiais metais grynuose arba mišriuose pasėliuose. vegetacijos laikotarpiu ir yra nupjaunami ir nuimamas derlius arba susmulkinami po žydėjimo.

- žaliosios trąšos pūdymas: plotas, kuriame auga ne mažiau kaip du žaliosios trąšos augalai, pasėti mišinyje. Įskaitant bent vieną iš motiejukų žolių, auginamų mišinyje einamuoju vegetacijos laikotarpiu kitais metais. Šis plotas nenaudojamas ganykloms, pašarų gavybai ar kitai gamybai. Pagalba bus teikiama už žaliajam pašarinių augalų pūdymui tenkančią dalį, neviršijančią 10 proc. valdos ariamojo ploto.
- tarpinių pasėlių plotas – plotas, kuriame auginamas bent dviejų tarpinių pasėlių mišinys. Sėjami tarpiniai augalai po pagrindinio pasėlio ne vėliau kaip iki einamųjų metų rugsėjo 1 d. ir turi būti išlaikytas ne mažiau kaip iki einamųjų metų spalio 31 d.
- ganyklinė pieva: žemė, kurioje einamųjų metų vegetacijos laikotarpiu auginami javai arba ankštiniai augalai. žolės arba ankštiniai augalai, pasėti lauke arba abipusiuose mišiniuose.

3. *Papildoma parama (papildymas) plotui, kuriame planuojama sukurti ekologiškai reikšmingą plotą suteikiama laikantis šių sąlygų:*

1. kiekvienas laukas, kuriame planuojamas dirvožemio kokybės ir reakcijos optimizavimas elektroninėje sistemoje, turi dirvos reakcijos žymą (pH lygį). Informacija apie dirvožemio reakciją yra pagrįsta dirvožemio agrocheminiais tyrimais arba analizėmis, atliktais pagal nacionalinius teisės aktus, taip pat turi būti rekomendacija mažinti dirvožemio rūgštingumą arba atlikti pagrindinį dirvožemio kalkinimą.

2. dirvožemio kokybės ir atsako optimizavimas palaikomas, kai dirvožemio pH yra mažesnis nei 5,5 priemolio dirvožemyje, mažesnis nei 5,8 priemolio dirvožemyje, mažesnis nei 6,3 priemolio dirvožemyje arba mažesnis nei 6,5 molinguose dirvožemiuose.

3. Dirvožemio kokybės ir reakcijos optimizavimas atliekamas užtikrinant, kad naudojamos dirvožemio reakcijos optimizavimo medžiagos kiekis būtų ne mažesnis nei rekomenduojamas pagal agrocheminius tyrimus ar analizes, ir naudojant tinkamą medžiagą – dolomitinį smėlį, klinčių miltus, dolomitines karbonatines kalkes ar kitą kalkinimo medžiagą, registruotą ir paskelbtą Valstybinės augalininkystės tarnybos Valstybinės trąšų apsaugos tarnybos trąšų ir substratų sąrašė.

4. Panaudojus dirvožemį optimizuojančią medžiagą, iki valstybės narės nustatytos datos į valdymo sistemą pateikiama ši informacija:

- įsigyta dirvožemio optimizavimo medžiaga (pavadinimas, kiekis),
- naudojimo data ir naudojimo norma fiziniiais vienetais;
- laukas (ha), kuriame medžiaga buvo panaudota;
- paslaugos teikėjas, jei buvo pasinaudota paslauga.
- pateikite laiko ir vietos antspaudu pažymėtą nuotrauką kaip įrodymą, kad buvo atliktas dirvožemio kokybės ir reakcijos optimizavimas.

5. Ūkininkas gali teikti paraišką paramai gauti vieną kartą per laikotarpį (2023–2027 m.) už tam tikrą plotą. *Geros agrarinės ir aplinkosauginės būklės, standartinių reikalavimų ir nacionalinių standartų ryšys su ekosistema*

Prašomoje teritorijoje negalima naudoti sintetinių ar cheminių asmeninių apsaugos priemonių.

GAAB 6 sąlygos taikomos visam ūkiui, kai tam tikra pasėlių ploto dalis rudens–žiemos laikotarpiu turi būti padengta dirvos danga. TM4.2 augalai turi būti auginami vegetacijos laikotarpiu ir pradėdant nuo žiemojimo (gali sudaryti dangą) tik daugiamečiai augalai.

3. TM4.4 – Palanki aplinkai ūkininkavimo praktika

Aprašymas

1. *Einamųjų metų pavasarį – vasarinių kultūrų atveju arba praėjusių metų rudenį – žieminių kultūrų atveju:*

- minimalus žemės dirbimas – sekus viršutinio dirvos sluoksnio įdirbimas (ne giliau kaip 15 cm), naudojant kultivatorių, lėkštinį skutiklį arba frezą; ARBA

- juostinis dirvos dirbimas – sėjant sėklas įdirbama iki 5 cm pločio dirvos juosta, bet tarpai tarp eilučių yra ne siauresni kaip 10 cm, o dirva tarp eilučių mechanškai netręšiama ir paliekamos augalų liekanos arba velėna; ARBA

- tiesioginė sėja – einamaisiais metais po ankstesnio derliaus nuėmimo arimas neatliekamas ir žemės dirbimas – tiesioginė sėja į ražieną, kai nenaudojama žemės dirbimo technologija.

2. *Herbicidai einamaisiais metais naudojami augalams, už kuriuos prašoma paramos, pagal pateiktą etiketę, bet ne daugiau kaip 2 kartus per naudojimo metus.* Informacija apie herbicidų naudojimą pateikiama elektroninėje sistemoje iki valstybės narės nustatytos datos.

Elektroninėje sistemoje pateikiama informacija apie įsigyto ir panaudoto herbicido pavadinimą, kiekį, dozę (kg/ha) ir apdorotą plotą.

Ariamos žemės plotas, kuriame einamaisiais metais auginami atitinkami augalai, gali atitikti paramos skyrimo reikalavimus, jei jie sėjami tiesioginės sėjos būdu arba jei prieš tai buvo taikomas minimalus ar juostinis žemės dirbimas:

- Javai,
- aliejiniai augalai (rapsai, saulėgrąžos, soja),
- pluoštiniai augalai, – ankštiniai augalai (gryni arba sėjami su javais),
- ankštiniai augalai (įsėlis arba sėjami su žolėmis),
- žaliosios masės augalai.

Dėl TM4.4 pagalbos turi būti teikiama kasmetinė paraiška, kurioje pateikiama informacija apie žemės naudojimo tipą ir taikytiną apdorojimo technologiją. Ūkininkas turi pateikti geografiniu ženklu pažymėtą nuotrauką, įrodančią, kad buvo taikytas minimalaus žemės dirbimo metodas.

Kitais metais, kai ūkininkas netaiko vienos iš leidžiamų žemės dirbimo technologijų, pagalba nebus skiriama. *Sąsajos su GAAB standartais ir teisės aktais nustatytais valdymo reikalavimais VR*

Tausojamasis žemės dirbimas mažina dirvožemio degradacijos ir erozijos riziką. GAAB5 nenustato konkrečių dirvožemio dirbimo tipų, jame numatyta dirvožemio apsauga nuo erozijos šlaituose. Šios ekologinės schemos įgyvendinimas padės pasiekti GAAB5 tikslus ne tik šlaituose, bet ir lygiuose plotuose. GAAB6 reikalauja, kad ne mažiau kaip 55–65 proc. ūkio ŽŪN turėtų būti su augaline danga. Minimalaus žemės dirbimo praktika gali padėti įgyvendinti GAAB6, nes sumažina dirvožemio arimą ir paliekant lauke tam tikras augalų liekanas.

Ribotas herbicidų naudojimas papildomai prisidės prie VR8.

4. TM4.5 – Žemės ūkio praktika, mažinanti azoto ir amoniako emisijas ir taršą

Aprašymas

1. *Skystųjų organinių trąšų (skystas mėšlas, srutos, digestatas) barstymo sąlygos:* tikslus ir tiesioginis skystųjų organinių trąšų (skystas mėšlas, srutos, digestatas) įterpimas į dirvą atliekamas juostiniu barstytuvu arba įpurškimo būdu.

2. *Tikslaus mineralinių trąšų išbarstymo sąlygos, jei naudojamos mineralinės trąšos:*

2.1. Naudojamas trąšų barstytuvai, turintis automatinę aprėpties reguliavimą, įskaitant sekcijos valdymą ir pastovios arba kintamos dozės reguliavimą, ir užtikrina, kad tręšimo zonos nepersidengtų;

2.2. Traktoriaus įrangoje yra įrengtas valdymo terminalas su GPS imtuvu, sekcijų valdymu ir nustatytos dozės valdymo funkcija, kurios užduotis yra užtikrinti tikslų trąšų įterpimą. Ūkininkas įkelia GPS duomenis į elektroninę sistemą, kad būtų galima tiksliai tręšti.

3. *Tikslaus apsaugos priemonių paskirstymo praktikos sąlygos, jei naudojamas augalų apsaugos priemonės:*

3.1. Turi sertifikuotą augalų apsaugos produktų panaudojimo įrenginį su automatinio aprėpties reguliavimo galimybe, įskaitant sekcijos valdymą ir pastovios arba kintamos dozės koregavimo galimybę, ir užtikrina, kad apdorotos vietos nepersidengtų;

3.2. Traktoriaus technikoje ar technikoje įrengtas valdymo terminalas su GPS imtuvu, sekcijų valdymas ir įdiegta dozės valdymo funkcija, kurios užduotis yra užtikrinti tikslų augalų apsaugos produktų priemonių panaudojimą. Ūkininkas į elektroninę sistemą įkelia GPS duomenis apie augalų apsaugos produktų naudojimą.

4. *Einamoji (realaus laiko) informacija po įvykio elektroninėje sistemoje pateikiama iki valstybės narės nustatytos datos dėl:* • naudojamų N, P₂O₅, K₂O trąšų rūšys, kiekiai, fiziniai ir grynieji kiekiai; • trąšų įterpimo data, naudojama technologinė įranga ir Paslaugos teikėjas, jei tręšimas atliekamas kaip paslauga; • tręšimui naudojamų priemonių rūšis ir pagrindinė mineralinių trąšų sudėtis; • nupirktų arba ūkio atsargose esančių N, P₂O₅ ir K₂O valymo medžiagų kiekiai, rūšys ir kiekiai;

5. *Elektroninėje sistemoje valstybė narė pateikia naujausią (realiu laiku) informaciją apie:* • už reguliarius patikrinimus lauke ir kad prieš augalų apsaugos produktų naudojimą būtų atlikti kenksmingo organizmo plitimo ir augalų vystymosi dinamikos stebėjimai. • įsigytų, naudotų augalų apsaugos produktų pavadinimas, dozė hektarui, apdorotas plotas ir pasėlių vystymosi etapas.

Sąsajos su GAAB standartais ir teisės aktais nustatytais valdymo reikalavimais VR

Intervencija papildys VR2 ir VR8. Vykdamas intervenciją būtina užtikrinti tikslų tręšimo ir augalų apsaugos produktų paskleidimo technologijų naudojimą. Joks kitas standartas tokio reikalavimo netaiko. Taip pat, be VR2 ir VR8 sąlygų, ūkininkas turės reguliariai (4 kartus per metus) teikti informaciją realiu laiku apie augalų rūšis, augalų apsaugos produktų kiekius ir jų paskleidimo datą. Tokia elektroninė apskaita nenumatyta jokiu kitame standarte. Paramos pareiškėjas turi užtikrinti, kad būtų laikomasi GAAB4, kad 10 m pločio juostoje palei vandentakius nebūtų naudojamos cheminės augalų apsaugos priemonės.

5. TM4.6 – Pievų išsaugojimo skatinimas

Aprašymas

Pagal intervencinį reikalavimą pareiškėjas turi dvejus metus iš eilės prižiūrėti pievą, t. y. ji neturi būti suarta. Šis įsipareigojimas taikomas visam gyvulininkystės sektoriui, atsižvelgiant į ganymo teigiamą ganymo poveikį pievų tvarkymui.

Tikslinė vietovė buvo apibrėžta iš anksto numatant galimą ūkininkų susidomėjimą dalyvauti konkrečioje intervencijoje, atsižvelgiant į šalies žemės ūkio paskirties žemės struktūrą ir pievų dalį, taip pat į gyvulių pievų tankumą.

Šioje intervencijoje gali dalyvauti aktyvūs ūkininkai, pasirengę prisiimti įsipareigojimus.

Pareiškėjas taip pat gali teikti paraišką dėl kitų ekosistemų intervencinių priemonių ir agrarinės aplinkosaugos priemonių, jei įsipareigojimai tarpusavyje dera.

Paramos skyrimo sąlygos

1. Parama skiriama už pievų ar žolynų plotą, naudojamą sėkloms auginti, jei jis nebuvo suartas. arba lėkščiuotas (diskinis), arba akėtas dvejus metus iš eilės. Pieva gali būti apsėta ir tręšiama.

2. Pievos turi būti prižiūrimos taip, kad vidutinis gyvulių tankis einamuoju ganymo sezonu (gegužės 15 d. – rugsėjo 15 d.) būtų ne mažesnis kaip 0,4 SG/ha arba 0,3 SG/ha, jei vidutinį gyvulių tankį užtikrina avys, ožkos ar elniniai gyvūnai arba jei ūkininkas gauna papildomą pajamų paramą jauniems ūkininkams.

3. Einamaisiais metais pievų plotas buvo deklaruotas ir jam buvo taikomas Valstybinės augalų apsaugos tarnybos parengtas žemės ūkio planas ir laukas buvo pripažintas tinkamu sėklininkystei.

Sąsajos su GAAB standartais ir teisės aktais nustatytais valdymo reikalavimais

Šie įsipareigojimai viršija GAAB1 reikalavimus, numatant, kad įsipareigojimai turi būti taikomi visoms pievoms, o ne tik daugiametėms pievoms, taip pat turi būti užtikrinta, kad pieva nebūtų ariama praėjus 2 metams. TM4.6 parama neskiriama ekologiniu požiūriu jautrioms daugiametėms pievoms, nes jų apsauga ir draudimas jas suarti nustatyti GAAB9.

6. TM4.7 – Agroekoloģinē praktika ekoloģiniuose ūkiuose

Aprašymas

Paramą gali gauti ūkininkas, kuris:

1. užtikrina pasėlių įvairinimą, jei dirbama žemė:

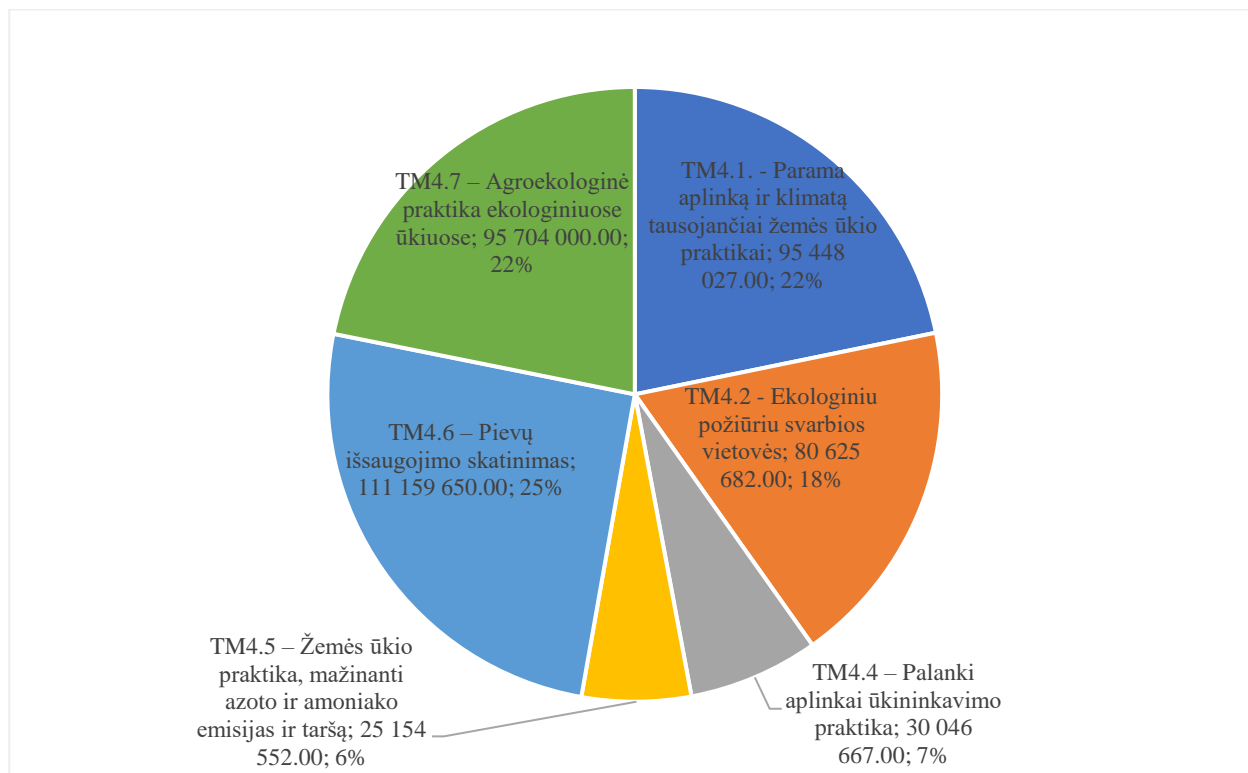
1.1. nuo 1 iki 10 ha, pagrindinis pasėlis neviršija 75 proc. ariamos žemės;

1.2. nuo 10,01 ha iki 30 ha, tada auginami ne mažiau kaip 3 skirtingi augalai, pagrindinio pasėlio plotas ne didesnis kaip 65 proc., dviejų pagrindinių pasėlių plotas ne didesnis kaip 90 proc. ariamos žemės;

1.3. daugiau nei 30,01 ha, tada auginami ne mažiau kaip 4 skirtingi pasėliai, pagrindinio pasėlio plotas neviršija 65 proc., dviejų pagrindinių pasėlių plotas neviršija 90 proc., o pirmųjų trijų pasėlių – ne viršija 99 proc. dirbamos žemės ploto.

Sąsajos su GAAB standartais ir teisės aktais nustatytais valdymo reikalavimais VR

Ekoloģinės gamybos išpareigojimai peržengia bendrąsias tradicinės žemdirbystės sąlygas, nes augalininkystei taikomi aukštesni standartai. Laikoma, kad įgyvendinant ekoloģinio ūkininkavimo praktiką pasiekiami ir GAAB7 tikslai. Tačiau pagal ekoloģinę schemą, be įprastos ekoloģinės gamybos praktikos, pareiškėjas taip pat turės užtikrinti didesnę pasėlių įvairinimą nuo pirmojo hektaro bei stambiuose ūkiuose. Pagal GAAB 6 ūkininkas turi užtikrinti, kad žiemos laikotarpiu nuo 60 proc. iki 65 proc. ūkio dirbamos žemės būtų padengta. Vykdamas ekoloģinę schemą, padidinta žiemai dengti skirta ploto dalis.

5 pav. Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingų sistemų (31 straipsnis) finansavimo pasiskirstymas pagal ekoloģines schemas Latvijoje (Sąjungos įnašas), proc.

2.2.4. Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 straipsnis) Lenkijoje

Skiriama kaip kompensacija; 0.8. Hektarų arba sąlyginių gyvulių vienetų, kuriems taikomos eko-schemos, skaičius. Lėšos programos įgyvendinimo laikotarpiui (Sąjungos įnašas EUR) 4 333 685 077,00 EUR.

16 lentelė. Ekologinės sistemos Lenkijoje ir pagal jas taikomi balai*

Medingųjų augalų plotai/juostos (4.1)	Išmoka už medingųjų augalų ploto hektarą ūkyje		
Anglies kaupimo ūkininkavimas ir maistinių medžiagų valdymas (4.2)	Ūkininkai gali rinktis iš 8 praktikų, kurių kiekviena suteikia tam tikrą balų skaičių (b.)	Ekstensyvus daugiamečių pievų (DP) naudojimas gyvuliams (nuo 0,3 iki 2 SGV/ha), (DP) priežiūra	5 b.
		Tarpinių pasėlių arba žieminių augalų auginimas ir draudimas naudoti augalų apsaugos produktus	5 b.
		Tręšimo planas, pagrįstas dirvožemio analize, kalkinimas, jei dirvožemio pH per mažas	3a/1b 3b/3b.
		Pasėlių įvairinimas, atsisakant neigiamą poveikį dirvožemiui darančių augalų	3 b.
		Mėšlo įterpimas į ariamąjį dirvožemį per 12 valandų po įterpimo	2 b.
		Natūralių trąšų įterpimas tiesiai į dirvožemį	3 b.
		Mažesnis žemės dirbimas ir juostinis žemės dirbimas	4 b.
		Šiaudų įterpimas į dirvožemį	2 b.
Integruota augalininkystė (4.3)	Išmoka už hektarą žemės ūkio paskirties žemės, dirbamos taikant integruotas augalininkystės sistemas ir išlaikant daugiamečių pievų plotą		
Biologinė augalų apsauga (4.4)	Išmoka už hektarą žemės ūkio paskirties žemės, kurioje taikoma biologinė augalų apsauga		
Vandens sulaikymas DP (4.5)	Išmoka už ha daugiamečių pievų, skirtų vandeniui sulaikyti		
Gyvūnų gerovė (4.6)	Išmoka už gyvulių vieneta, kuriam taikomi geresni gyvūnų gerovės standartai		

* Balai (b.) = 100 PLN

Šaltinis: sudaryta pagal [Environment and climate assessment of Poland's CAP Strategic Plan – IEEP AISBL](#)

Reikalavimai pagal intervenciją:

Eko–schemą gali įgyvendinti tik tie ūkiai, kurie atitinka minimalų balų skaičių.

Minimalus taškų skaičius apibrėžiamas kaip taškų, kuriuos ūkininkas gautų, jei daugiausiai balų surinkusi praktika būtų įgyvendinta bent 25 proc. žemės ūkio paskirties žemės ploto, atitikmuo.

Taigi, Lenkija siūlo 6 ekologines schemas, pagal kurias ūkininkams bus atlyginama už klimatui, biologinei įvairovei, vandens kokybei ir aplinkai naudingus veiksmus.

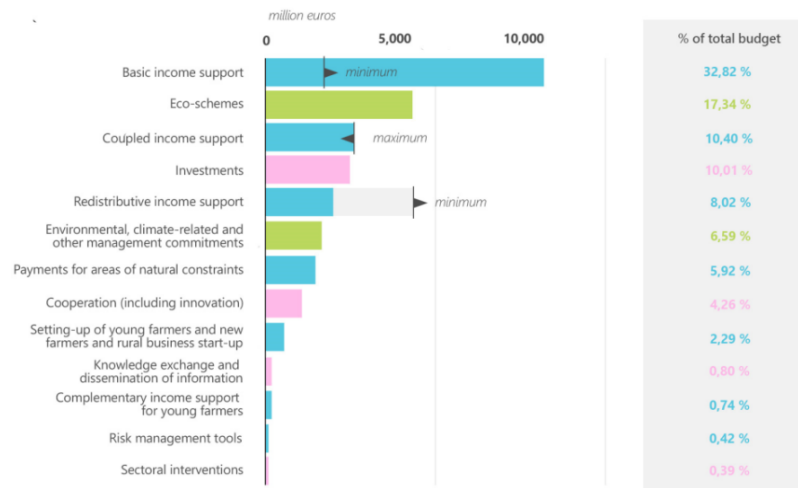
17 lentelė. Ekologinės sistemos Lenkijoje ir jos trumpas apibūdinimas

Išmokos kodai	Išmoka, EUR/ha	2027/2028 (kalendoriniais/finansiniais m.), ha	Rodikliai
4.1. Medingųjų augalų plotai/juostos	Planuojama išmoka (239,45–269,21) Minimali išmoka 188,45 Maksimali išmoka 298,20	30 000,00	R.31; R.34; R.24
4.2. Anglies kaupimo ūkininkavimas ir maistinių medžiagų valdymas			
4.2.1. Ekstensyvus DP naudojimas su gyvulių tankumu	Planuojama išmoka (99,95–112,35) Minimali išmoka 78,65 Maksimali išmoka 146,06	500 400,00	R.6; R.7; R.14; R.31
4.2.2. Žieminiai tarpiniai pasėliai / tarpiniai pasėliai	Planuojama išmoka (99,95–112,35) Minimali išmoka 78,65 Maksimali išmoka 146,06	310 000,00	R.4; R.6; R.7; R.14; R.19; R.21
4.2.3. Tręšimo plano sudarymas ir jo laikymasis – pagrindinis variantas ir variantas su kalkinimu			

4.2.3a – Tręšimo plano rengimas ir laikymasis – pagrindinis variantas	Planuojama išmoka (19,19–22,47) Minimali išmoka 15,73 Maksimali išmoka 29,21	1 910 000,00	R.4; R.6; R.7; R.19; R.20; R.21; R.22
4.2.3b – Tręšimo plano sudarymas ir laikymasis – kalkinimo variantas	Planuojama išmoka (59,97–67,41) Minimali išmoka 47,19 Maksimali išmoka 87,63	1 711 000,00	R.4; R.6; R.7; R.19; R.20; R.21; R.22
4.2.4. Skirtinga pasėlių struktūra	Planuojama išmoka (59,97–67,41) Minimali išmoka 47,19 Maksimali išmoka 84,27	1 075 000,00	R.4; R.6; R.7; R.19; R.31
4.2.5. Mėšlą sumaišyti ariamoje žemėje per 12 valandų po paskleidimo	Planuojama išmoka (39,98–44,94) Minimali išmoka 31,46 Maksimali išmoka 58,42	1 090 000,00	R.4; R.6; R.7; R.20
4.2.6. Skystų natūralių trąšų naudojimas kitais būdais nei purškimas	Planuojama išmoka (59,97–67,41) Minimali išmoka 47,19 Maksimali išmoka 72,36	40 000,00	R.4; R.6; R.7; R.20
4.2.7. Supaprastintos auginimo sistemos	Planuojama išmoka (79,96–89,88) Minimali išmoka 69,92 Maksimali išmoka 116,84	786 000,00	R.4; R.6; R.7; R.12; R.14; R.19; R.23
4.2.8. Šiaudų įterpimas į dirvą	Planuojama išmoka (39,98–44,94) Minimali išmoka 31,46 Maksimali išmoka 58,42	2 621 000,00	R.4; R.6; R.7; R.12; R.14; R.19; R.23
4.3. Integruota augalininkystė	Planuojama išmoka (272,83–306,74) Minimali išmoka 214,72 Maksimali išmoka 398,76	29 800,00	R.4; R.6; R.7; R.19; R.22; R.24
4.4. Biologinė augalų apsauga	Planuojama išmoka (79,96–89,89) Minimali išmoka 62,92 Maksimali išmoka 98,88	5 000,00	R.4; R.6; R.7; R.24
4.5. Vandens sulaikymas DP	Planuojama išmoka (56,17–63,15) Minimali išmoka 44,20	315 000,00	R.4; R.6; R.7; R.12; R.23
4.6. Gyvūnų gerovė			
4_6_1 – paršavedžių gerovė – padidintas laikymo plotas ne mažiau kaip 20 proc.	Planuojama (160,15–192,29) Maksimali išmoka 201,57	14 807,00	R.4; R.6; R.7; R.43; R.44
4_6_2 – paršavedžių gerovė – padidintas laikymo plotas ne mažiau kaip 50 proc.	Planuojama (381,90–458,55) Maksimali išmoka 480,67	3 702,00	R.4; R.6; R.7; R.43; R.44
4_6_3 – paršavedžių gerovė – kraikas	Planuojama (65,70–78,89) Maksimali išmoka 82,70	12 956,00	R.4; R.6; R.7; R.43; R.44
4_6_4 – paršavedžių gerovė – paršelių nujunkymas	Planuojama (110,87–133,13) Maksimali išmoka 139,55	7 404,00	R.4; R.6; R.7; R.43; R.44
4_6_5 – penimų kiaulių gerovė – padidintas laikymo plotas ne mažiau kaip 20 proc.	Planuojama (27,00–32,42) Maksimali išmoka 34,46	387 141,00	R.4; R.6; R.7; R.43; R.44
4_6_6 – penimų kiaulių gerovė – padidintas laikymo plotas ne mažiau kaip 50 proc.	Planuojama (40,50–48,63) Maksimali išmoka 51,69	96 785,00	R.4; R.6; R.7; R.43; R.44
4_6_7 – penimų kiaulių gerovė – kraikas	Planuojama (40,50–48,63) Maksimali išmoka 51,69	338 749,00	R.4; R.6; R.7; R.43; R.44
4_6_8 – uždaras ciklas – papildoma išmoka penimais kiaulei	Planuojama (20,25–24,31) Maksimali išmoka 25,84	180 061,00	R.4; R.6; R.7; R.43; R.44
4_6_9 – Melžiamų karvių gerovė – ganymas	Planuojama (61,81–69,49) Maksimali išmoka 69,66	849 349,00	R.4; R.6; R.7; R.43; R.44

4_6_10 – Melžiamų karvių gerovė – padidintas laikymo plotas ne mažiau 20 proc.	Planuojama (137,43–165,01) Maksimali išmoka 178,31	407 946,00	R.4; R.6; R.7; R.43; R.44
4_6_11 – Melžiamų karvių gerovė – padidintas laikymo plotas ne mažiau 50 proc.	Planuojama (199,17–239,14) Maksimali išmoka 258,43	101 987,00	R.4; R.6; R.7; R.43; R.44
4_6_12 – Melžiamų karvių gerovė – kraikas	Planuojama (19,92–23,91) Maksimali išmoka 25,84	407 946,00	R.4; R.6; R.7; R.43; R.44;
4_6_13 – Melžiamų karvių gerovė – aptvaras	Planuojama (39,83–47,83) Maksimali išmoka 51,69	152 980,00	R.4; R.6; R.7; R.43; R.44
4_6_14 – Melžiamų karvių gerovė – veršelių nujunkymas	Planuojama (33,86–40,65) Maksimali išmoka 43,93	152 980,00	R.4; R.6; R.7; R.43; R.44
4_6_15 – Karvių židenių gerovė – padidintas laikymo plotas ne mažiau 20 proc.	Planuojama (73,63–88,41) Maksimali išmoka 93,03	87 598,00	R.4; R.6; R.7; R.43; R.44
4_6_16 – Karvių židenių gerovė – padidintas laikymo plotas ne mažiau 50 proc.	Planuojama (186,13–223,48) Maksimali išmoka 235,17	21 900,00	R.4; R.6; R.7; R.43; R.44
4_6_17 – Karvių židenių gerovė – kraikas	Planuojama (18,41–22,10) Maksimali išmoka 23,26	87 599,00	R.4; R.6; R.7; R.43; R.44
4_6_18 – Karvių židenių gerovė – aptvaras	Planuojama (30,68–36,84) Maksimali išmoka 38,76	54 749,00	R.4; R.6; R.7; R.43; R.44
4_6_19 – Karvių židenių gerovė – ganymas	Planuojama (30,68–36,84) Maksimali išmoka 38,76	65 699,00	R.4; R.6; R.7; R.43; R.44
4_6_20 – Penimų galvijų gerovė – padidintas laikymo plotas ne mažiau 20 proc.	Planuojama (23,48–28,19) Maksimali išmoka 29,53	264 925,00	R.4; R.6; R.7; R.43; R.44;
4_6_21 – Penimų galvijų gerovė – padidintas laikymo plotas ne mažiau 50 proc.	Planuojama (58,69–70,47) Maksimali išmoka 73,84	66 231,00	R.4; R.6; R.7; R.43; R.44
4_6_22 – Penimų galvijų gerovė – kraikas	Planuojama (26,41–31,71) Maksimali išmoka 33,23	264 925,00	R.4; R.6; R.7; R.43; R.44
4_6_23 – Penimų galvijų gerovė – aptvaras	Planuojama (82,17–98,66) Maksimali išmoka 103,37	198 694,00	R.4; R.6; R.7; R.43; R.44
4_6_24 – Penimų galvijų gerovė – ganymas	Planuojama (85,10–102,18) Maksimali išmoka 107,00	132 463,00	R.4; R.6; R.7; R.43; R.44
4_6_25 – Avių gerovė	Planuojama (316,78–380,35) Maksimali išmoka 397,98	12 812,00	R.4; R.6; R.7; R.43; R.44;
4_6_26 – Vištų dedeklių gerovė	Planuojama (199,88–240,00) Maksimali išmoka 261,20	13 774,00	R.4; R.6; R.7; R.43; R.44
4_6_27 – Viščiukų broilerių gerovė	Planuojama (5,40–6,48) Maksimali išmoka 7,38	58 718,00	R.4; R.6; R.7; R.43; R.44
4_6_28 – Mėsai auginamų kalakutų gerovė	Planuojama (19,06–22,88) Maksimali išmoka 25,84	19 140,00	R.4; R.6; R.7; R.43; R.44
4_6_29 – Arklių gerovė – padidintas gyvenamasis plotas	Planuojama (113,43–133,79) Maksimali išmoka 139,87	83 566,00	R.4; R.6; R.7; R.43; R.44
4_6_30 – Arklių gerovė – atvira sistema	Planuojama (50,44–60,56) Maksimali išmoka 63,31	1 091,00	R.4; R.6; R.7; R.43; R.44

Ekologinei schemai Lenkijoje tenka 17,34 proc. viso biudžeto lėšų (5 pav.).

6 pav. Lenkijoje pagal BŽŪP skirtingoms intervencinėms priemonėms skirtas biudžetas (iš viso viešasis įnašas, visas laikotarpis)

Šaltinis: [Environment and climate assessment of Poland's CAP Strategic Plan \(ieep.eu\)](#)

Aprašymas

4.1 Medingųjų augalų plotai

Reikalavimai pagal intervenciją:

- Medingųjų augalų ploto sukūrimas sėjant bent dviejų rūšių medingųjų augalų mišinį iš nurodyto sąrašo.

- Žemės ūkio produkcijos (įskaitant ganymą ir šienavimą) draudimas iki rugpjūčio 31 d.
- Draudimas naudoti augalų apsaugos produktus.

Tinkamumo sąlygos:

- Paramos gavėjas yra žemės ūkio valdos, esančios Lenkijos Respublikos teritorijoje, savininkas ir užsiima žemės ūkio veikla.

- Minimalūs reikalavimai: reikalavimus atitinkantis valdos plotas, už kurį prašoma tiesioginių išmokų, turi būti ne mažesnis kaip 1,00 ha, o ūkininkams, turintiems mažiau kaip 1,00 ha, bet gaunantiems išmokas už gyvulius, mažiausia tiesioginių išmokų suma, kuri jiems gali būti mokama, turi būti ne mažesnė kaip 200,00 EUR.

- Deklaruojamas paramai gauti sklypas, kurio dydis ne mažesnis kaip 0,1 ha, turi būti tinkamų paramai hektarų žemėje.

Paramos gavėjas: Aktyvus ūkininkas.

Paramos dydis

Metinė išmoka, skiriama už ariamos žemės plotą, kuriame įgyvendinama eko–schema. Numatoma norma: 269,21 euro už hektarą.

Sąsajos su GAAB standartais ir teisės aktais nustatytais valdymo reikalavimais VR

Eko–schema pranoksta nacionalinius teisės aktus ir GAAB8, nes pagal ją privaloma išlaikyti bent dviejų rūšių medingųjų augalų mišinius. Plotas, kuriame auga medingieji augalai, deklaruotas pagal GAAB8, negali būti deklaruojamas pagal eko–schemą „Plotai, kuriuose auga medingieji augalai“. Kalbant apie augalų apsaugos produktų naudojimą, pagal eko–schemą viršijami VR7, VR8 ir atitinkami minimalūs augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimai, nes draudžiama juos naudoti.

4.2 Anglies kaupimo ūkininkavimas ir maistinių medžiagų valdymas

Reikalavimai pagal intervenciją:

Eko schemą gali įgyvendinti tik tie ūkiai, kurie atitinka minimalų balų skaičių.

Minimalus taškų skaičius apibrėžiamas kaip taškų, kuriuos ūkininkas gautų, jei daugiausiai balų surinkusi praktika būtų įgyvendinta bent 25 proc. žemės ūkio paskirties žemės ploto, atitinkmuo.

Pagal intervenciją atskiroms praktikoms keliami šie reikalavimai:

Ekstensyvus DP naudojimas su gyvulių tankumu:

Ekstensyvus daugiamečių pievų (DP) naudojimas gyvuliams (nuo 0,3 iki 2 SG/ha). Draudimas suarti DP eko schemos metu.

Žieminiai tarpiniai pasėliai / tarpiniai pasėliai.

a) Augalų priežiūra:

- smulkiasėklių beicų sodinukų arba mišinių su smulkiasėklių beicų dalimi pagrindiniame pasėlyje arba
- žieminių tarpinių pasėlių, kurie iki spalio 1 d. pasėjami kaip bent 2 rūšių augalų mišiniai ir išlaikomi bent iki kitų metų vasario 15 d. Žieminių tarpinių pasėlių priežiūros laikotarpiu leidžiama mulčiuoti, bet ne anksčiau kaip lapkričio 15 d.

b) Draudimas naudoti augalų apsaugos produktus:

- ant žieminių tarpinių pasėlių – jų priežiūros laikotarpiu,
- ant tarpinių pasėlių – nuo pagrindinio pasėlio derliaus nuėmimo mažiausiai 8 savaites arba iki kito pagrindinio pasėlio sėjos.

Tręšimo plano sudarymas ir jo laikymasis – pagrindinis variantas ir variantas su kalkinimu.

Praktika susideda iš dviejų variantų: bazinis variantas (be kalkinimo, jei dirvožemio mėginių rezultatai nerodo kalkinimo poreikio):

- Ariamos žemės ir daugiamečių pievų tręšimo ūkyje plano, paremto azoto balansu ir chemine dirvožemio analize, parengimas ir jo laikymasis, nurodant maistinių medžiagų dozes (N, P, K ir Mg bei kalkinimo poreikius) ir

- Variantas su kalkinimu, apimantis pirmiau aprašytą pagrindinę taikymo sritį, išplėstas įtraukiant kalkinimo naudojimą, kurio poreikį lemia dirvožemio tyrimai, atlikti kaip pagrindinio varianto dalis, ir parama kalkinti skiriama žemės paviršiu ūkyje, kurio pH yra mažesnis arba lygus 5,5, kuriame atliekamas kalkinimas. Parama už atskirų žemės ūkio paskirties sklypų kalkinimą skiriama ne dažniau kaip kartą per 4 metus.

Skirtinga pasėlių struktūra.

Ūkyje auginami bent 3 skirtingi augalai ariamoje žemėje, su: 1) pagrindinio pasėlio dalis pasėlių struktūroje neviršija 65 proc., o mažiausio pasėlio dalis negali būti mažesnė kaip 10 proc. 2) ne mažiau kaip 20 procentų pasėlių struktūros sudaro: augalų rūšių, turinčių teigiamą poveikį dirvožemio organinių medžiagų balansui, pasėliai (įskaitant ankštinius augalus) ir 3) bendra javų ir rapsų dalis pasėlių struktūroje neviršija 65 proc. 4) pasėlių, turinčių neigiamą poveikį organinių medžiagų balansui (įskaitant šakniavaisius), dalis neviršija 30 proc. Atskiras pasėlis laikomas pasėliu, kaip apibrėžta GAAB7 standarte.

Įterpti mėšlą į ariamą žemę per 12 val. nuo paskleidimo.

- Įterpti mėšlą į ariamą žemę per 12 val nuo paskleidimo;
- Šios praktikos įgyvendinimo patvirtinimas naudojant vadinamąjį nuotrauka su geografine žyma naudojant ARiMR pateiktą programą.

Skystų natūralių trąšų naudojimas kitais būdais nei purškimas.

- Tam tikro kiekio skystų natūralių trąšų įterpimas kitais būdais nei purškimas ant ariamos žemės ir daugiamečių pievos.

Supaprastintos auginimo sistemos.

Ariamoje žemėje augalų auginimas atliekamas be arimo arba juostinio įdirbimo būdu, kai:

- atliekami žemės dirbimo darbai, išskyrus plūgų dirbimą žemės dirbimo po derliaus nuėmimo ir priešsėjos grupėje,

▪ nuėmus derlių, visi pasėlių likučiai paliekami lauke mulčio pavidalu. Praktika neapima tiesioginio įdirbimo.

Šiaudų įterpimas į dirvą.

- Visus šiaudus susmulkinti ir įterpti į dirvą arba suarti nuėmus pagrindinį derlių ariamoje žemėje.

Sąsajos su GAAB standartais ir teisės aktais nustatytais valdymo reikalavimais VR

Ekstensyvus DP naudojimas su gyvulių tankumu.

GAAB1 standartas įpareigoja nacionaliniu mastu išlaikyti konkretų pievų plotą, o GAAB9 – draudimą transformuoti arba arti nustatytas vertingas daugiamečių pievas, esančias Natura 2000 teritorijose. Gyvulių tankumas bus skaičiuojamas visame ūkio pievų plote, tačiau išmoka bus taikoma tik už Natura 2000 teritorijų ribų esančius pievų plotus. Dėka derinimo su tinkamu (mažu) gyvūnų tankumu, praktika užtikrina biologinės įvairovės apsaugą.

Žieminiai tarpiniai pasėliai / tarpiniai pasėliai.

Praktika viršija GAAB6, GAAB7 ir GAAB8 standartų reikalavimus, nes pagal šią praktiką tarpinį pasėlį privaloma išlaikyti ne mažiau kaip 2 augalų rūšių mišinio pavidalu.

Kalbant apie augalų apsaugos produktų naudojimą, praktika peržengia VR7, VR8 ir atitinkamus minimalius augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimus, įvedant jų naudojimo draudimą.

Tręšimo plano sudarymas ir jo laikymasis – pagrindinis variantas ir variantas su kalkinimu.

Skirtingai nuo VR2 reikalavimo, kuris įpareigoja rengti ir laikytis tik azoto tręšimo plano, praktikoje reikalaujama rengti ir laikytis tręšimo plano (be azoto N) ir dėl kitų makroelementų, t. y. fosforo (P), kalio (K), magnio (Mg) ir dirvožemio pH. Tuo pačiu metu, taikant šią praktiką, reikia atlikti cheminę dirvožemio analizę, pagal kurią nustatomos maistinių medžiagų normos: P, K ir Mg bei kalkinimo poreikį – pagal VR2 tokio reikalavimo nėra.

Skirtinga pasėlių struktūra.

Ši praktika yra platesnė nei GAAB7, nes joje ne tik nurodomi mažiausi ir didžiausi pasėlių plotai pasėlių struktūroje, bet ir nustatoma privaloma mažiausia struktūrą formuojančių pasėlių (turinčių teigiamą organinės medžiagos dauginimosi dirvožemyje rodiklį, pvz., pupelės) dalis ir viršutinė neutralių pasėlių (neturinčių didelio organinės medžiagos nuostolio ar padidėjimo, pvz., javų, ir darančių neigiamą poveikį organinės medžiagos balansui) dalies riba. Be to, kad nurodomi mažiausi ir didžiausi sėjami plotai, jame taip pat nustatoma privaloma mažiausia struktūrą formuojančių augalų (tų, kurių organinės medžiagos dauginimosi dirvožemyje rodikliai yra teigiami) dalis ir viršutinės neutralių augalų (tų, kurie neturi didelės įtakos organinės medžiagos praradimui ar padidėjimui, pvz., javų) ir tų, kurie turi neigiamą poveikį organinės medžiagos balansui (tų, kurių organinės medžiagos dauginimosi dirvožemyje rodikliai yra neigiami).

Įterpti mėšlą į ariamą žemę per 12 val nuo paskleidimo.

Vietose, kuriose yra stačių šlaitų, mėšlą reikia aparti arba įterpti į žemę ne vėliau kaip kitą dieną po paskleidimo. Praktika viršija šį reikalavimą, nes mėšlas suariamas arba įterpiamas į žemę per trumpesnę laiką, t. y. per 12 valandų nuo paskleidimo, taip pat ariamoje žemėje be šlaitų (diegiama visoje šalyje).

Skystų natūralių trąšų naudojimas kitais būdais nei purškimas.

Ariamoje žemėje, esančioje vietovėse su stačiais šlaitais, ją reikia suarti arba sumaišyti su žeme ne vėliau kaip kitą dieną po įterpimo. Pagal praktiką ūkininkas įpareigotas naudoti skystąsias trąšas ariamoje žemėje, taip pat vietovėse, kuriose nėra šlaitų (diegimas visos šalies lygiu), naudojant dirvožemio techniką (arba gilinimo techniką tritaškėse sistemose, išskyrus ištaškymą), kuris padidina maistinių medžiagų nusėdimo dirvožemyje efektyvumą, o tai viršija VR 2 reikalavimus.

Supaprastintos auginimo sistemos.

Praktika peržengia nacionalinių teisės aktų ir sąlygų ribas taip: įvedama prievolė auginti augalus ir atlikti žemės dirbimo darbus nenaudojant plūgo ir neapverčiant dirvos, o papildomai įpareigoja visus pasėlių likučius palikti lauke. GAAB6 standartas susijęs su augalinės dangos (taip pat ražienų) priežiūra nuo lapkričio 1 d. iki vasario 15 d. konkrečiame ūkio dirbamos žemės plote. Vykdydamas praktiką, ūkininkas

privalės visas derliaus likučius (įskaitant šiaudus) palikti mulčio pavidalu, kuris padės sumažinti garavimą, bet taip pat bus organinių medžiagų, kurios grįš į dirvą, šaltinis. Tačiau visų pirma, praktikos įsipareigojimas apims susilaikymą nuo arimo auginimo prieš sėją ir po derliaus nuėmimo, o tai gerokai viršija įsipareigojimus, kylančius iš GAAB 6 standarto, kuris nereglamentuoja auginimo ūkyje metodo.

Šiaudų įterpimas į dirvą

Praktika viršija standartą:

GAAB7, nes ji apima papildomų organinių medžiagų įterpimą į dirvą su aukštais dirvožemio dauginimosi faktoriais, be pasėlių įvairinimo ir sėjomainos, taikomos pagal GAAB7 standartą, maišant šiaudus su dirvožemiu, tai darys teigiamą poveikį dirvožemio derlingumui ir kokybei palaikyti racionaliai tvarkant dirvožemio organines medžiagas ir palaikys efektyvų maistinių medžiagų valdymą.

GAAB6, nes praktikos vykdomas plotas negali būti deklaruojamas kaip atitinkantis GAAB standartą 6. Praktikos veikla negali būti susijusi su šiaudų palikimu lauko paviršiuje ir apsauginės dirvožemio dangos palaikymu rudens ir žiemos laikotarpiu. Taip yra todėl, kad ši praktika padės maišyti šiaudus su žeme arba suarti iš karto nuėmus pagrindinį derlių, o ne po žiemos.

4.3. Integruota augalininkystė

Reikalavimai pagal intervenciją:

- Nacionalinės kokybės sistemos sertifikato turėjimas konkrečiais metais – Integruota augalininkystė, liudijanti augalų auginimą pagal integruotos augalininkystės metodikas.

- Visų ūkyje esančių daugiamečių pievų priežiūra konkrečiais kalendoriniais metais.

Intervencijos prielaida – teikti pagalbą tam tikrais metais pagal integruotą augalininkystės metodiką, prižiūrint sertifikavimo subjektams, auginti pasėlius. Auginimo pagal specifinius metodus patvirtinimas bus nacionalinės kokybės sistemos – Integruotos augalininkystės sertifikato išdavimas, kuris veikia remiantis 2013 m. kovo 8 d. augalų apsaugos produktų įstatymo nuostatomis.

Sąsajos su GAAB standartais ir teisės aktais nustatytais valdymo reikalavimais VR

Intervencija apima daugiau nei:

- str. 2013 m. kovo 8 d. augalų apsaugos produktų įstatymo 35 straipsnio 3 dalis – įpareigojimas taikyti integruotą augalų apsaugą

- str. 105a skyrius 1–3 ir str. Vandens įstatymo 105c straipsnis ir 1.5 skirsnis 3 ir 5–7 veiksmų programos – reikalavimai dėl įpareigojimo įgyvendinti trešimo planą dėl azoto turinčių trąšų naudojimo.

- VR7: reikalavimų, susijusių su tinkamu augalų apsaugos produktų naudojimu, laikymasis, kuris apima geros augalų apsaugos praktikos principų taikymą ir sąlygų, nustatytų pagal 2007 m. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką 31 ir nurodoma etiketėse.

- VR8 atitiktis reikalavimams, susijusiems su i) saugojimo procedūromis, augalų apsaugos produktų likučių šalinimu, ii) augalų apsaugos produktų naudojimo apribojimais saugomose teritorijose, nurodytose pagal Vandens pagrindų direktyvą ir su „Natura 2000“ tinklu susijusias nuostatas.

- VR2: reikalavimų, susijusių su azoto turinčių trąšų naudojimu, laikymasis.

- GAAB1 įpareigoja išlaikyti tam tikro lygio žemės plotą nacionaliniu mastu, o eko schemeje prisiimama, kad visa žemės masė turi būti išlaikyta ūkio lygiu.

- GAAB9 įveda draudimą transformuoti ar arti nustatytas vertingas daugiameses pievas, esančias „Natura 2000“ teritorijose, o eko–schemeje įvedamas reikalavimas ūkyje išlaikyti įprastas pievas.

- GAAB7: Sėjomaina arba kita dirvožemio potencialą išsauganti praktika, pavyzdžiui, pasėlių įvairinimas. Valstybės narės gali netaikyti standarto ūkiams atitinkantiems Reglamento Nr. 1307/2013 44 straipsnio 3 dalies a ir b punktuose nustatytas sąlygas arba turintiems iki 10 ha ariamos žemės.

4.4. Biologinė augalų apsauga

Reikalavimai pagal intervenciją:

Augalų apsaugos priemonių naudojimas biologinėmis augalų apsaugos priemonėmis, naudojant mikrobinius preparatus, pagal atitinkamo produkto etiketę.

Sąsajos su GAAB standartais ir teisės aktais nustatytais valdymo reikalavimais VR

Intervencija neapsiriboja tik:

- 2013 m. kovo 8 d. Augalų apsaugos produktų įstatymo 35 straipsnio 3 dalis – pareiga taikyti integruotą augalų apsaugą.

- VR7 – reikalavimų, susijusių su tinkamu augalų apsaugos produktų naudojimu, kuris apima geros augalų apsaugos praktikos principų taikymą ir sąlygų, nustatytų pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką ir nurodytų etiketėse, 31 straipsnį, laikymąsi.

- VR8: atitiktis reikalavimams dėl i) augalų apsaugos produktų likučių tvarkymo, sandėliavimo, šalinimo, ii) augalų apsaugos produktų naudojimo apribojimų saugomose teritorijose, nustatytose pagal Vandens pagrindų direktyvą ir „Natura 2000“ teisės aktus.

Praktika viršija nacionalinius teisės aktus ir sąlygas, nes jokie teisės aktai nenustato privalomo biologinės apsaugos metodų naudojimo. Ūkininkas, prisijungęs prie ekosistemos, privalės taikyti biologinį augalų apsaugos apdorojimą naudojant mikrobinius preparatus.

4.5. Vandens sulaikymas DP

Reikalavimai pagal intervenciją:

Išmokos bus skiriamos ūkininkams, kurie savo daugiameses pievas naudoja vandens sulaikymo tikslais tose vietovėse, kuriose tam tikrais metais per vegetacijos sezoną įvyko potvynis – užliejimas vandeniu. Eko–schemos įgyvendinimas bus grindžiamas palydovine stebėseną. Siūlomas įgyvendinimo modelis atitinka raginimą supaprastinti ir naudoti skaitmeninimu pagrįstus sprendimus.

Paramos skyrimas tik žemei, išpareigotai pagal pasirinktus gamtinio paketo variantus arba eko–schemą Anglies kaupimo ūkininkavimas ir maistinių medžiagų valdymas, Ekstensyvus daugiamečių pievų (DP) naudojimas gyvuliams (nuo 0,3 iki 2 SGV/ha) „Natura 2000“ teritorijose Tokio tipo parama nukreipiama į vandenvals buveines, ypač predestinuotas sulaikymo funkcijai, kurių natūrali būklė priklauso nuo vandens buvimo, ir į teritorijas su ekstensyvios arba ekologinės gamybos sistemomis, kuriose gamybos galimybės ir (arba) poreikius galima palyginti lengvai suderinti su žemės naudojimu eko sisteminiams vandens sulaikymo paslaugoms teikti.

Reikalavimų aprašymas:

Tam tikrais metais išmokos gali būti mokamos tik tuo atveju, jei nuo gegužės 1 d. iki rugsėjo 30 d. ne mažiau kaip 12 dienų iš eilės daugiamečiose pievose įvyko potvynis arba užliejimas, kuris apibrėžiamas kaip dirvožemio profilio prisotinimas vandeniu ne mažiau kaip 80 proc..

Parama bus skiriama ūkiams, kurie tuo pačiu metu vykdo išpareigojimus pagal:

- pasirinktus gamtos paketų variantus, susijusius su vertingų natūralių buveinių ir nykstančių paukščių rūšių buveinių išsaugojimu, pagal Žemės ūkio ir kaimo plėtros programą. Aplinkosaugos ir klimato kaitos veiksmus pagal 2014–2020 m. KPP: 4 paketą "Vertingos buveinės ir nykstančių paukščių rūšių buveinės "Natura 2000" teritorijose (išskyrus 4.3 variantą "Pievos") arba 5 paketą "Vertingos buveinės už "Natura 2000" teritorijų ribų (išskyrus 5.3 variantą "Pievos") ir analogiškus agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities išpareigojimus pagal 2023–2027 m. strateginį planą, arba

- eko–schema Anglies kaupimo ūkininkavimas ir maistinių medžiagų valdymas, Ekstensyvus daugiamečių pievų (DP) naudojimas gyvuliams arba intervencija Ekstensyvus pievų ir ganyklų naudojimas "Natura 2000" teritorijose, arba

- Ekologinio ūkininkavimo intervencijos ir priemonės pagal 2014–2020 m. KPP.

Sąsajos su GAAB standartais ir teisės aktais nustatytais valdymo reikalavimais VR

Vandens sulaikymas daugiametėse pievose pagal ekosistemą viršija standartus ir bazinius reikalavimus, kurie yra:

- GAAB daugiamečių pievų priežiūros standartai: GAAB1 (daugiamečių pievų išlaikymas pagal daugiamečių pievų ir žemės ūkio paskirties žemės santykį nacionaliniu lygmeniu),
- GAAB2 (draudimas suarti pelkes ir durpynus) ir
- GAAB9 (draudimas pertvarkyti ar suarti nustatytas vertingas daugiameses pievas, esančias "Natura 2000" teritorijose), nes eko–schema susijusi su daugiametėmis pievomis.

Reikalavimus, kylančius iš Paukščių ir buveinių direktyvos (VR3 (laukinių paukščių apsauga) ir VR4 (natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsauga)), nes atrinkti gamtos paketų variantai pagal agrarinės aplinkosaugos įsipareigojimus turi būti įgyvendinami tuo pačiu metu DP, kuriems taikoma eko–schema – klimato KPP.

4.6. Gyvūnų gerovė

Reikalavimai pagal intervenciją:

Reikalavimų pagal ekologinės schemos įsipareigojimus aprašymas Reikalavimai intervencijai: 1. o Reikalavimai, susiję su konkrečia gyvūnų grupe, taikomi visiems šios grupės gyvūnams, laikomiems ūkyje. o Ūkininkas, įgyvendinantis gyvūnų gerovės intervenciją, privalo išklausti vienkartinį mokymus apie metodus, ribojančius antibiotikų naudojimą. Šis reikalavimas taikomas nuo 2024 m. o ūkininkas turi gyvulių gerovės gerinimo planą (netaikoma ganomoms melžiamoms karvėms).

Kalbant apie kiaules ir galvijus, taikoma balų sistema, leidžianti ūkininkui iš katalogo pasirinkti individualias praktikas, didinančias gyvūnų gerovės lygį – praktiką, kurią galima įgyvendinti konkrečiame ūkyje. Pagrindinė eko–schemos – Gyvūnų gerovė – įgyvendinimo sąlyga yra tokios praktikos pasirinkimas, kai gyvūnams suteikiama daugiau ploto pastatuose. Tik pasirinkus šią praktiką galima įgyvendinti kitas praktikas, skirtas konkrečiai gyvūnų grupei. Ši sąlyga netaikoma melžiamų karvių ganymui – tokia praktika gali būti atliekama ir be jokio ryšio su padidinta gyvenamąja teritorija. Kitoms rūšims taikoma variantų sistema, t. y. tam tikrai gyvūnų grupei privalomų praktikų rinkinys.

Kiaulių gerovės atveju, siekiant išvengti abipusio uodegos kramtymo ir sumažinti uodegos kirpimo poreikį, kiaulėms suteikiama nuolatinė prieiga prie pakankamo kiekio sodrinimo medžiagų ar dėmesį sutraukiančių objektų, skirtų konkrečiai technologinei grupei; šios medžiagos ar objektai turėtų būti saugūs ir valgomi, kramtomi arba juos galima apžiūrėti ar manipuliuoti; kiaulėms suteikiamas tam tikras kiekis įvairių medžiagų ar daiktų, kurie atskirai arba kartu su kitomis medžiagomis patenkins poreikį tyrinėti aplinką ir ieškoti pašaro, užkertant kelią nuoboduliui ir nusivylimui.

Sąsajos su GAAB standartais ir teisės aktais nustatytais valdymo reikalavimais VR

Paršavedės – paršelių nujunkymas:

VR10: ūkininkas užtikrina, kad paršeliai būtų laikomi kartu su paršavede ne trumpiau kaip iki 28 dienos po gimimo, išskyrus atvejus, kai kyla pavojus paršavedės ar paršelio sveikatai. Tačiau paršeliai gali būti nujunkyti ir dėl bet kokios kitos priežasties, bet ne anksčiau kaip 21 dieną nuo gimimo dienos, jei po nujunkymo jie patalpinami į aptvarą, kuris prieš tai buvo išvalytas, dezinfekuotas ir atskirtas nuo paršavedžių laikymo vietos pagal 2010 m. vasario 15 d. reglamento 22 straipsnį.

Melžiamos karvės – ganymas:

VR11: ūkininkas privalo laikyti gyvulius tokiomis sąlygomis, kad būtų užtikrinta jų judėjimo laisvė, visų pirma galimybė atsigulti, atsistoti ir atsigulti pagal 2010 m. birželio 28 d. reglamento 3 straipsnį.

Melžiamoms karvėms – padidintas gyvenamasis plotas: –VR11: ūkininkas privalo laikyti gyvulius tokiomis sąlygomis, kad būtų užtikrinta jų judėjimo laisvė, visų pirma galimybė atsigulti, atsistoti ir atsigulti pagal 2010 m. birželio 28 d. reglamento 3 straipsnį.

Melžiamos karvės – aptvare:

VR11: ūkininkas privalo laikyti gyvulius tokiomis sąlygomis, kad būtų užtikrinta jų judėjimo laisvė, visų pirma galimybė atsigulti, atsistoti ir atsigulti pagal 2010 m. birželio 28 d. reglamento 3 straipsnį.

Karvės žindėnės – padidėjęs laikymo plotas:

VR9: i) ūkininkas negali laikyti vyresnių nei 8 savaičių amžiaus veršelių atskiruose garduose, išskyrus veršelius, laikomus su motinomis žindymo laikotarpiu, ir atvejus, nurodytus Gyvūnų gerovės įstatymo 12 straipsnio 4b dalyje ir 2010 m. vasario 15 d. reglamento 14 straipsnio 1 dalyje, (ii) ūkininkas neturi laikyti veršelių pririštų, išskyrus veršelius, laikomus grupėmis šėrimo metu ne ilgiau kaip vieną valandą pagal Gyvūnų gerovės įstatymo 12 straipsnio 4a dalies 2 punktą, (iii) ūkininkas turi užtikrinti, kad gardai, kuriuose veršeliai laikomi atskirai, atitiktų 2010 m. vasario 15 d. reglamento 15 straipsnio 2 dalyje nurodytas sąlygas. (iv) ūkininkas turi užtikrinti, kad gardai, kuriuose veršeliai laikomi grupėmis, atitiktų 2010 m. vasario 15 d. reglamento 15 straipsnio 3 dalyje nurodytas sąlygas; v) ūkininkas turi užtikrinti, kad veršeliai būtų laikomi tokiomis sąlygomis, kurios užtikrina jų judėjimo laisvę, visų pirma galimybę atsigulti, atsistoti ir atsigulti pagal 2010 m. vasario 15 d. reglamento 4 straipsnį.

VR11: ūkininkas privalo laikyti gyvulius tokiomis sąlygomis, kad būtų užtikrinta jų judėjimo laisvė, visų pirma galimybė atsigulti, atsistoti ir atsigulti pagal 2010 m. birželio 28 d. reglamento 3 straipsnį.

Laikymas – padidintas gyvenamasis plotas:

VR9: i) ūkininkui draudžiama laikyti vyresnius nei 8 savaičių amžiaus veršelius pavieniuose garduose, išskyrus veršelius, laikomus su motinomis žindymo laikotarpiu ir atvejus, nurodytus str. 12 skyrius Gyvūnų apsaugos įstatymo 4b ir § 14 skirsnis 2010 m. vasario 15 d. reglamento 1 p., (ii) ūkininkui neleidžiama laikyti pririštų veršelių, išskyrus veršelius, laikomus grupėmis šėrimo metu ne ilgiau kaip vieną valandą pagal 2010 m. 12 skyrius Gyvūnų apsaugos įstatymo 4a 2 punktą, (iii) ūkininkas privalo užtikrinti, kad gardai, kuriuose veršeliai laikomi atskirai, atitiktų 15 straipsnio 1 dalyje nurodytas sąlygas. 2010–02–15 reglamento 2 p.; (iv) ūkininkas privalo užtikrinti, kad aptvarai, kuriuose veršeliai laikomi grupėmis, atitiktų 15 skirsnyje nurodytas sąlygas 2010–02–15 reglamento 3 p.; v) ūkininkas privalo laikyti veršelius tokiomis sąlygomis, kurios užtikrina jų judėjimo laisvę, ypač galimybę atsigulti, atsistoti ir atsigulti pagal 2010 m. vasario 15 d. ūkininkas įpareigotas ūkinius gyvūnus laikyti tokiomis sąlygomis, kurios užtikrina laisvą judėjimą, ypač galimybę atsigulti, keltis ir atsigulti pagal 2010–06–28 Reglamento 3 p.

Laikymas – kraikas:

VR9: jei veršeliai laikomi patalpoje, ūkininkas privalo laikyti veršelius ant kraiko, kol jiems sueis 2 savaitės, kaip numatyta 2010 m. vasario 15 d. reglamento 15 straipsnio 6 dalyje. Veršidė – ganykla:

VR11: ūkininkas privalo laikyti gyvulius tokiomis sąlygomis, kad būtų užtikrinta jų judėjimo laisvė, visų pirma galimybė atsigulti, atsistoti ir atsigulti pagal 2010 m. birželio 28 d. potvarkio 3 straipsnį;

Laikymas – ganykla:

VR11: ūkininkas privalo laikyti gyvulius tokiomis sąlygomis, kad būtų užtikrinta jų judėjimo laisvė, visų pirma galimybė atsigulti, atsistoti ir atsigulti pagal 2010 m. birželio 28 d. reglamento 3 straipsnį;

Avys:

VR11: ūkininkas laiko gyvulius tokiomis sąlygomis, kurios užtikrina jų judėjimo laisvę, ypač galimybę atsigulti, atsistoti ir atsigulti pagal 2010 m. birželio 28 d. potvarkio 3 straipsnį;

Vištos dedeklės:

VR11: ūkininkas laiko gyvulius tokiomis sąlygomis, kurios užtikrina jų judėjimo laisvę, ypač galimybę atsigulti, atsistoti ir atsigulti pagal 2010 m. vasario 15 d. potvarkio 4 dalį;

Viščiukai broileriai:

VR11: ūkininkas laiko gyvulius tokiomis sąlygomis, kurios užtikrina jų judėjimo laisvę, visų pirma galimybę atsigulti, atsistoti ir atsigulti pagal 2010 m. vasario 15 d. reglamento 4 straipsnį;

Mėsai laikomi kalakutai:

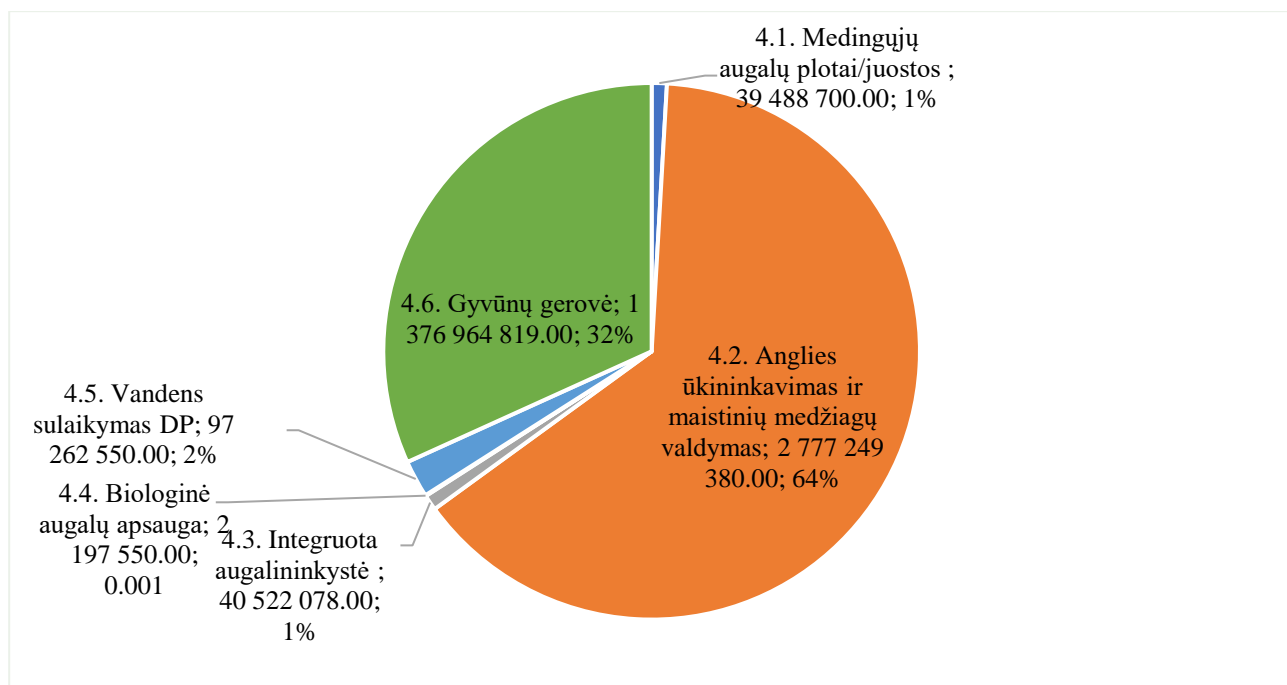
VR11: ūkininkas privalo laikyti gyvulius tokiomis sąlygomis, kad būtų užtikrinta jų judėjimo laisvė, visų pirma galimybė atsigulti, atsistoti ir atsigulti pagal 2010 m. birželio 28 d. reglamento 3 straipsnį;

Arkliai:

VR11: ūkininkas privalo laikyti gyvulius tokiomis sąlygomis, kurios užtikrina jų judėjimo laisvę, ypač galimybę atsigtulti, atsistoti ir atsigtulti pagal 2010 m. birželio 28 d. reglamento 3 straipsnį, ir suteikti atviroje sistemoje laikomiems arkliais galimybę apsaugoti nuo nepalankių oro sąlygų ir plėšriųjų gyvūnų, ypač jų laikymo vietose pasodinant krūmus ar medžius arba šiose vietose statant stogus, pastoges ar kitokią apsaugą nuo vėjo nuolat pritvirtintas prie žemės pagal 2010 m. birželio 28 d. reglamento 2 straipsnį.

Ožkos:

VR11: ūkininkas privalo laikyti ūkio gyvūnus tokiomis sąlygomis, kurios užtikrina jų judėjimo laisvę, ypač galimybę atsigtulti, atsistoti ir atsigtulti pagal 2010 m. birželio 28 d. reglamento 3 straipsnį.

7 pav. Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingų sistemų (31 straipsnis) finansavimo pasiskirstymas pagal ekologines schemas Lenkijoje, proc.

2.2.5. Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 straipsnis) Nyderlanduose

I.31 – Ekologinis klimato ir gyvenamosios aplinkos reglamentavimas

Skiriama kaip kompensacija; 0.8. Hektarų skaičius. Lėšos programos įgyvendinimo laikotarpiui (Sajungos įnašas EUR) 762.218.720,00.

O8., ha	Rodikliai
1.524.437,44	R.14; R.19; R.29; R.31; R.34

Poreikiai, tenkinami taikant intervenciją:

- Olandijos žemės ūkio transformacija per pelningą verslumą;
- Klimato kaitos švelninimas: mažesnis išmetamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis ir didesnė anglies dioksido sekvestracija;
- Prisitaikymas prie klimato kaitos: mažesnė ekologinė, ekonominė žala ir vandens kiekis;
- Geresnė cheminė ir biologinė vandens kokybė;
- Didesnis žemės ūkio paskirties dirvožemio natūralus atsparumas ir vandens kaupimo pajėgumas;

- Geresnė oro kokybė: mažiau išmetama šiltnamio efektą sukeliančių dujų, kvapiųjų medžiagų ir kietųjų dalelių;
- Daugiau biologinės įvairovės ir jos atkūrimas;
- (Kultūrinio) kraštovaizdžio išsaugojimas ir atkūrimas.

Aprašymas

Ekologinė sistema naudojama, siekiant skatinti perėjimą prie perspektyvaus ūkininkavimo ir skatinti ūkininkus įgyvendinti žemės ūkio praktiką, kuria visų pirma prisidedama prie penkių papildomų tikslų: klimato, dirvožemio ir oro, vandens, biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio.

Ekologinė sistema sukurta kaip taškų sistema, kurią sudaro trys lygmenys:

- a) Didžiausios dotacijos sumos nustatymas. Tai suplanuota visai žemės ūkio paskirties žemei Nyderlanduose t. y. tiesioginės pajamų paramos hektarai ir hektarai, kuriems taikoma ekologinė sistema gali sutapti 100 proc.. Tačiau tikimasi, kad ekologinėje sistemoje dalyvaus apie 70 proc. bazinės išmokos dalyvių.
- b) Taškų sistema: kad atitiktų ekologinės sistemos reikalavimus, paramos gavėjas turi gauti bent tam tikrą balų skaičių už klimato, dirvožemio ir oro, vandens, biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio tikslus.
- c) Mokėtinos subsidijos sumos pagrindimas: ekologinėje sistemoje galima vykdyti tam tikrą veiklą. Gavėjas gali, jei jis atitinka paramos gavimo reikalavimus, taškų sistemą, pasirinkti pagal tai kokią veiklą jis vykdo savo ūkyje, kad atsiskaitytų už dotacijos sumą.

Ekologinė sistema yra užprogramuota kaip nacionalinė sistema su specifiniais vietovės akcentais. Siekiant nustatyti didžiausią subsidijos sumą vienam pagalbos gavėjui, ekologinė sistema programuojama visai žemės ūkio paskirties žemei Nyderlanduose. Siekiant klimato, dirvožemio ir oro, vandens, biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio tikslų įvertinami ir regioniniai skirtumai.

Užduotys siekti šių tikslų Nyderlandų vietovėse labai skiriasi. Pasirinkimas taškų sistemos įgyvendinimui su regioniniais akcentais užtikrinamas tikslų, veiksmų ir jų vertinimo nuoseklumas ir pusiausvyra. Regioninių akcentų, susijusių su klimato ir gyvenamosios aplinkos tikslais, svoriniai koeficientai yra kraštovaizdžio tipas, pramonė, dirvožemio tipas, konkretūs skubūs klausimai, susiję su Europos reglamentais (įtraukti į Reglamento dėl strateginių planų 13 priedėlį), erdvinė vieta ir aprėpties laipsnis.

Didžiausios dotacijos sumos nustatymas:

Ekologinėje sistemoje pagrindinis dėmesys skiriamas optimaliam įgyvendinimui. Sistema turėtų pasižymėti maža administracine ir įgyvendinimo našta. Ekologinė sistema skirta tam, kad ūkininkai galėtų žengti žingsnį link žemės ūkio, kuris būtų geriau pritaikytas prie klimato ir gyvenamosios aplinkos. Svarbu, kad iš anksto būtų aišku, kokia bus maksimalios išmokos suma. Taip pat svarbu, kad išmoka atspindėtų pastangas, kurias ūkininkas deda dėl viso savo ūkio. Todėl buvo nuspręsta nustatyti fiksuotą sumą už hektarą visiems ūkio hektarams. Tokiu būdu ūkininkams užtikrinamas ir į sprendimą įtraukiamas fiksuotas ir nuspėjamas biudžetas. Ekologinėje sistemoje numatytos trys galimos vieneto sumos: bronzos, sidabro ir aukso. Ūkininkams, kurie vykdo daug daugiau veiklos nei kiti, gali būti mokama daugiau. Mokėjimo lygis nustatomas remiantis reikalavimus atitinkančia veiklos verte po to, kai įvykdomos tinkamumo finansuoti sąlygos, įskaitant taškų sistemą. Siekiama užtikrinti, kad visiems dalyviams būtų garantuotas bent minimalus mokėjimas, be to ekologinė sistema skatinama dėti daugiau pastangų. Aukso norma yra prieinama ūkininkams, norintiems padaryti daugiau nei standartas.

Paramos skyrimo reikalavimai:

Prieš prasidedant valdymo metams, ūkininkas nurodo savo numatomą ekologinę veiklą, pateikdamas pranešimą apie dalyvavimą. Valdymo metų rudenį pateikiamas mokėjimo prašymas, kuris taip pat yra oficiali paraiška. Tai rodo, kokia ekologinė veikla buvo vykdoma. Remiantis mokėjimo prašymu nustatoma, ar ūkininkas atitinka

ekologinės sistemos mokėjimas ir kompensacijos dydis; bronzos, sidabro ar aukso. Ji nustatoma remiantis reikalavimus atitinkančių veiklos rūšių suma, jei tenkinami tinkamumo finansuoti reikalavimai (tikrasis ūkininkas, reikalavimus atitinkanti žemės ūkio paskirties žemė ir taškų sistema), po to, kai neteisėtas

finansavimas buvo išskaičiuotas iš didžiausios dotacijos pagal ekologinę sistemą ir ūkininkas turi pakankamai

veikla iš galimų veiklos rūšių sąrašo, siekiant pagrįsti mokėjimą. Ūkiams, kurie yra visiškai ekologiški pagal SKAL sertifikatą, suteikiama aukso lygio kompensacija. Iš dalies ekologiškiems ūkiams aukso lygis automatiškai apskaičiuojamas žemės ūkio paskirties žemei, kuriai taikomas SKAL sertifikatas. Kad atitiktų šio dydžio išmokos skyrimo reikalavimus, neekologiškas reikalavimus atitinkančios žemės ūkio paskirties žemės plotas taip pat turi atitikti aukso lygio kompensacijos skyrimo reikalavimus.

18 lentelė. Žemės ūkio praktikos taikomos ekologinėje sistemoje

Eil. Nr.	Priemonė	Maksimali išmoka, EUR/ha	Rezultato indikatorius
<i>Pagrindinės kultūros</i>			
1	Poilsio augalai kaip pagrindinis pasėlis bent 1 iš 3 (sklypas)	324,00	R19
2	Ankstyvoji derliaus nuėmimo veislė (derlius nuimamas < rugsėjo 1 d.)	223,00	R19
3	Ankstyvoji derliaus nuėmimo veislė (derlius nuimamas < lapkričio 1 d.)	251,00	R19
4	Baltymingi augalai kaip pagrindiniai augalai	2687,00	R19
5	Ariamoji žemdirbystė, pasėliai iš daugiamečių kultūrų sąrašo >18 mėn.	829,00	R14
6	Ilgalaikė pieva (>5 metų)	202,00	R14
7	Buferinė juosta su žolėmis	160,00	R31
8	Žolės	0	R14
9	Pieva su žolėmis	33	R14
10	Juostų auginimas, ne mažiau kaip 10 juostų derinyje su ne mažiau kaip 5 juostomis su 5 skirtingais pasėlių kodais, kurių dydis ne mažesnis kaip 3 ir ne didesnis kaip 24 m	65	R19
11	Drėkinama žemė	257,00	R14
12	Tarpiniai augalai	50,00	R19
13	Mažos apimties sklypas (<2 ha) daugiau kaip 60 proc. suliniuota	300,00	R34
<i>Dirvožemio dirbimas</i>			
14	Tarpinių pasėlių sėjimas	372,00	R19
15	Laukus (įskaitant neproduktyvius ramybės būsenoje auginamus pasėlius) laikyti iki kovo 1 d., herbicidų nenaudojimas	1304,00	R14
16	Durpės mechaniškai panardinamos be išankstinio herbicidų naudojimo	105,00	R19
17	Nuolatinė žalia danga (padengta iki pagrindinio derliaus nuėmimo)	703,00	R14
<i>Auginimo priemonės</i>			
18	Biologinė kontrolė (pvz., nematodai, feromonai)	200,00	R19
<i>Gyvininkystės priemonės</i>			
19	Ne daugiau kaip 1,5 ganomo SG vienam hektarui pievų ir ne mažiau kaip 10 SG ūkyje	576,00	R31
20	Prailgintas ganymas 1500 valandų	50,00	R31
21	Prailgintas ganymas 3000 valandų	100,00	R31
<i>Negamybinė žemės ūkio paskirties žemė</i>			
22	Išsaugotas sumedėjęs elementas (gyvatvorė, gyvatvorė, krūmynas)	9076,39	R34
23	Yra medienos elementas (kiti mediniai elementai)	–	R34
24	Vandens elemento ekologinis švarumas. Po birželio 15 d. elementas buvo išvalytas nuo 25% iki 75%, ne mažesnėse kaip 15 m atkarpose arba vienašališkai	600,00	R31
25	Neproduktyvus laukas ne trumpiau kaip 12 mėnesių (ne mažesnis kaip 3 m)	4319,69	R31
<i>Tvarus ūkis</i>			
26	Ekologinis ūkis (SKAL)	–	R29

Atitikimo reikalavimams sąlygos, įskaitant taškų sistemą:

Klimato ir gyvenamosios aplinkos ekologinė sistema visų pirma sukurta veiklai ariamojoje žemėje ir pievose, kuria skatinamas perspektyvus žemės ūkis, įskaitant nuolatinis negamybinius plotus, kurie nuo 2023 m. bus įtraukti į žemės ūkio paskirties žemės apibrėžtį (medynai, tvenkiniai, krantai ir grioviai). Ekologinė sistema taip pat gali būti taikoma daugiametėms kultūroms.

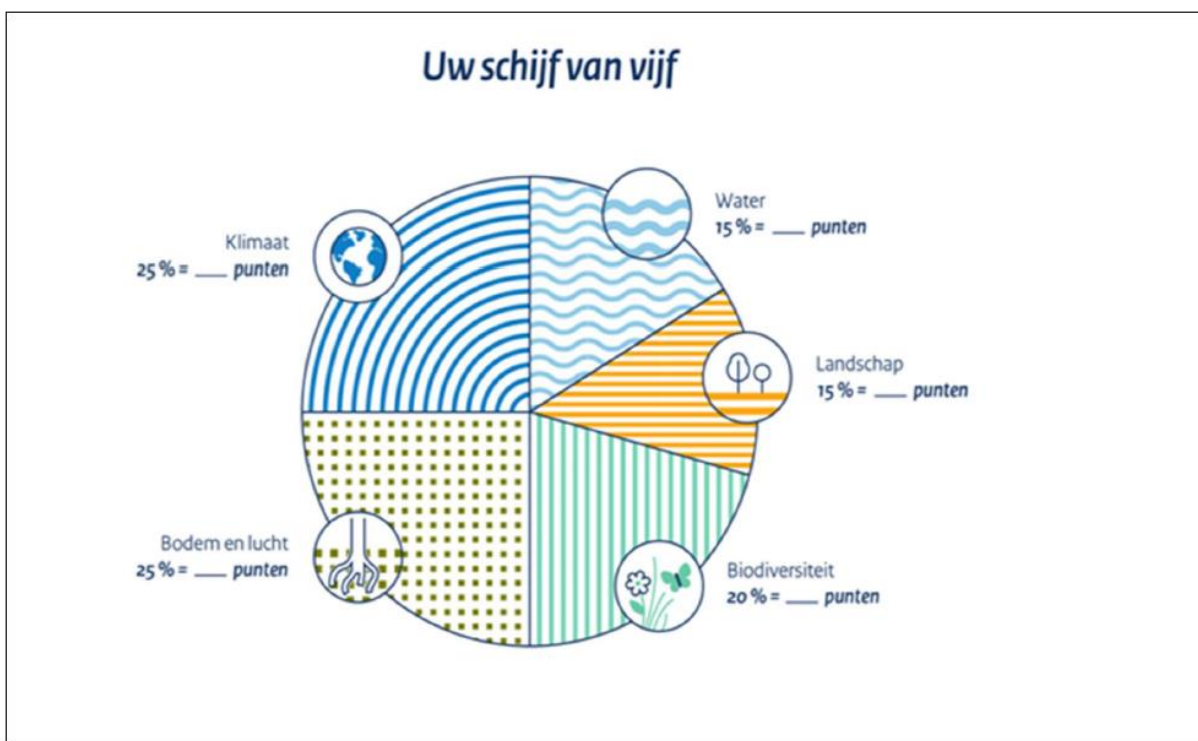
Ekologinei sistemai taikomi trys patekimo į rinką kriterijai:

1. Ūkininkai arba ūkininkų grupės, kai visi ūkininkai atskirai atitinka tikrojo ūkininko apibrėžtį;
2. ekologinė veikla vykdoma žemės ūkio paskirties žemėje;
3. Ūkininkas vykde pakankamą veiklą, kad atitiktų jo plotui taikomą taškų sistemą.

Taškų sistemos paaiškinimas:

Kad atitiktų ekologinės sistemos reikalavimus, ūkininkas savo valdomoje žemės ūkio paskirties žemėje turi vykdyti veiklą, kuria prisidedama prie penkių tikslų: klimato, dirvožemio ir oro, vandens, biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio. Minimalus taškų skaičius, kurį turėtų gauti ūkininkas, priklauso nuo jo valdomos žemės ūkio paskirties žemės kiekio. Taškai skiriami už hektarą, atsižvelgiant į indėlį siekiant penkių tikslų. Taškų sistema sutelkia dėmesį į tikslus, taikant svorinius koeficientus, kurie nurodo, koks yra veiklos indėlis į tikslą. Kiekvienos veiklos rūšies svoriniai koeficientai buvo nustatyti remiantis nepriklausoma mokslinė ekspertų analize, kuriai vadovavo Vageningeno universitetas ir jie taip pat yra / bus patvirtinti bandomuosiuose ir (arba) praktiniuose bandymuose, kuriuose ūkininkai užpildo savo pasėlių planą. Ūkininkas turi gauti minimalų taškų skaičių iš viso ir už tikslą. Taškų, kuriuos reikia gauti už tikslą, skaičius įvairiose srityse gali skirtis, priklausomai nuo srities užduočių. To nepakanka, jei veikla vykdoma atsižvelgiant į visus tikslus, tačiau taip pat svarbu, kad bent $x\%$ veiklos prisidėtų prie tikslo A, $y\%$ prie tikslo B ir pan.

Iki metų, kuriais vykdoma ekologinės sistemos veikla, ūkininkas nurodo savo norą dalyvauti, įskaitant numatomą veiklą. Tai daroma sklypų lygmeniu kombinuotos deklaratijos sistemoje. Ūkininkui pateikiamas jo vietai pritaikytų pasirinkimų sąrašas ir nurodoma, ar ūkininko planuojama veikla atitinka ekologinės sistemos sąlygas. Valdymo metais ūkininkas gali keisti veiklą. Mokėjimo prašymas pateikiamas valdymo metų spalio–lapkričio mėn., po to mokėjimo agentūra patikrina, ar ūkininkas reikalavimus išmokai gauti pagal ekologinę sistemą. Ūkininkas turėtų gauti bent procentinę dalį nuo bendro taškų skaičiaus, susijusio su jo ūkio paviršiaus plotu, tiek bendrai, tiek pagal tikslą. Pavyzdžiui, ūkininkas turėtų pasiekti ne mažiau kaip 25 proc. klimato, dirvožemio ir oro (25 proc.), vandens 15 proc., kraštovaizdžio 15 proc. ir biologinės įvairovės bent 20 proc. 50 hektarų ūkyje, turinčiame 3 balus už hektarą, ūkininkas turėtų pasiekti iš viso 150 taškų ir bent jau pasiekti už klimatą 38, dirvožemį ir orą 38, vandenį 23, kraštovaizdį 23 ir biologinę įvairovę 30. Jei gavėjas turi pakankamai taškų tiek iš viso, tiek iš vienos sudedamosios dalies, jis atitinka patekimo į rinką reikalavimą ir turi teisę gauti subsidiją.

7 pav. Bendro privalomo surinkti taškų skaičiaus paskirstymo proporcijos pagal penkis tikslus (klimato, dirvožemio ir oro, vandens, biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio), siekiant išmokos pagal ekologinę sistemą Nyderlanduose

19 lentelė. Žemės ūkio praktikų taikomų ekologinėje sistemoje vertinimas taškais

Eil. Nr.	Priemonė	Maksimali taškų suma	iš jų klimatas	dirvožemis ir oras	vanduo	kraštovaizdis	biologinė įvairovė
<i>Pagrindinės kultūros</i>							
1	Poilsio augalai kaip pagrindinis pasėlis bent 1 iš 3 (sklypas)	14	4	4	4	1	1
2	Ankstyvoji derliaus nuėmimo veislė (derlius nuimamas < rugsėjo 1 d.)	12	2	4	2	1	1
3	Ankstyvoji derliaus nuėmimo veislė (derlius nuimamas < lapkričio 1 d.)	8	0	0	3	0	0
4	Baltymingi augalai kaip pagrindiniai augalai	7	3	0	2	1	1
5	Ariamoji žemdirbystė, pasėliai iš daugiamečių kultūrų sąrašo >18 mėn.	14	4	4	4	1	1
6	Ilgalaikė pieva (>5 metų)	11	4	3	4	0	0
7	Buferinė juosta su žolėmis	16	0	4	0	3	3
8	Žolės	14	4	0	4	1	1
9	Pieva su žolėmis	15	2	1	4	2	2
10	Juostų auginimas, ne mažiau kaip 10 juostų derinyje su ne mažiau kaip 5 juostomis su 5 skirtingais pasėlių kodais, kurių dydis ne mažesnis kaip 3 ir ne didesnis kaip 24 m	8	0	2	2	2	2
11	Drėkinama žemė	8	3	0	0	1	2
212	Tarpiniai augalai	4	0	0	2	1	1
13	Mažos apimties sklypas (<2 ha) daugiau kaip 60 proc. suliniuota	7	0	0	0	4	3

<i>Dirvožemio dirbimas</i>							
14	Tarpinių pasėlių sėjimas	6	2	1	1	1	1
15	Laukus (įskaitant neproduktyvius rambės būsenoje auginamus pasėlius) laikyti iki kovo 1 d., herbicidų nenaudojimas	10	2	3	3	1	1
16	Durpės mechaniškai panardinamos be išankstinio herbicidų naudojimo	7	1	2	3	1	0
17	Nuolatinė žalia danga (padengta iki pagrindinio derliaus nuėmimo)	13	3	4	4	1	1
<i>Gyvulininkystės priemonės</i>							
18	Biologinė kontrolė (pvz., nematodai, feromonai)	13	0	1	4	1	3
<i>Negamybinė žemės ūkio paskirties žemė</i>							
19	Ne daugiau kaip 1,5 ganomo SG vienam hektarui pievų ir ne mažiau kaip 10 SG ūkyje	11	4	4	3	0	0
20	Prailgintas ganymas 1500 valandų	6	2	0	3	1	0
21	Prailgintas ganymas 3000 valandų	11	3	0	4	2	0
<i>Tvarus ūkis</i>							
22	Išsaugotas sumedėjęs elementas (gyvatvorė, gyvatvorė, krūmynas)	13	4	0	2	4	3
23	Yra medienos elementas (kiti mediniai elementai)	13	4	0	2	4	3
24	Vandens elemento ekologinis švarumas. Po birželio 15 d. elementas buvo išvalytas nuo 25% iki 75%, ne mažesnę kaip 15 m atkarpose arba vienašališkai	11	0	4	0	1	3
25	Neproduktyvus laukas ne trumpiau kaip 12 mėnesių (ne mažesnis kaip 3 m)	9	2	0	4	1	2
26	Ekologinis ūkis (SKAL)	17	4	2	4	1	2

Sąsajos su GAAB standartais

GAAB4	Apsaugos juostų išilgai vandentakių įrengimas
GAAB8	Minimali žemės ūkio paskirties žemės dalis, skirta negamybinėms vietovėms ar elementams. Ne mažesnę kaip 4% ariamosios žemės dalis ūkio lygmeniu, skirta negamybinėms plotams ir objektams, įskaitant pūdymui paliktą žemę. Jei ūkininkas įsipareigoja ne mažiau kaip 7% savo ariamosios žemės skirti negamybinėms plotams ir elementams, įskaitant pūdymui paliktą žemę, pagal sustiprintą ekologinę sistemą pagal 28 straipsnio 5a dalį, dalis, priskirtina atitiktai šiam GAAB, neturi viršyti 3%. Mažiausia bent 7% ariamosios žemės dalis ūkio lygmeniu, jei tai taip pat apima tarpinius pasėlius arba azotą fiksuojančius pasėlius, auginamus nenaudojant augalų apsaugos produktų, iš kurių 3% turi būti pūdymui palikta žemė arba negamybiniai elementai. Valstybės narės turėtų taikyti svorinį koeficientą, lygų 0,3 tarpiniams pasėliams. Kraštovaizdžio bruožų išsaugojimas. Draudimas pjauti gyvatvorių ir medžių paukščių veisimosi ir jauniklių auginimo sezono metu. Kaip alternatyva – priemonės, kuriomis siekiama išvengti invazinių augalų rūšių.
GAAB9	Draudimas pakeisti arba suarti daugiamečius žolynus, kurie laikomi aplinkosaugos požiūriu pažeidžiamais daugiamečiais žolynais "Natura 2000" teritorijose.

Paramos dydžio nustatymas

Didžiausios leistinos pagalbos sumos apskaičiavimo atskaitos taškas yra kompensacija, pagrįsta papildomomis išlaidomis, prarastomis pajamomis ir sandorių išlaidų kompensavimu. Pajamų praradimas grindžiamas gamybos sumažėjimu dėl valdymo priemonių įgyvendinimo, darbo jėgos poreikio augimu. Dėl ekologinės sistemos prarastos pajamos apskaičiuojamos remiantis lauko tyrimo duomenimis, atskirai vertinant molio ir smėlio dirvožemius ariamojoje žemėje.

Apskaičiuojant papildomas išlaidas, vertinamos išlaidos, viršijančias bazinį lygį. Duomenys visada grindžiami esamais tyrimų duomenimis, o skaičiavimai visada aptariami su mokslinių tyrimų bendruomene. NSP buvo sudaryta techninė ir ekonominė darbo grupė (TEWG), kuri bent kartą per metus įvertina kompensacinės išmokos dydį pagal nepriklausomą mokslinį vertinimą.

2.2.6. Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 straipsnis) Švedijoje

Švedijoje pagal tiesioginių išmokų sistemą yra sukurtos 3 eko–schemos.

19 lentelė. Ekosistemos Švedijoje

1	Ekologinė gamyba	Kompensacijos už ekologinę gamybą arba perėjimą prie ekologinės gamybos.
2	Tarpiniai pasėliai ir pavasarinis žemės dirbimas	Kompensacijos už tarpinius pasėlius, skirtus anglies dioksido sekvestracijai, antsėlius ir pavasarinį žemės dirbimą, siekiant sumažinti azoto nutekėjimą.
3	Tiksliojo ūkininkavimo planavimas	Kompensacijos už tikslinio ūkininkavimo planavimą.

1 Eko–schema – Ekologinė gamyba

Skiriama kaip kompensacija. Bendrasis produkto rodiklis – O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius.

Eko–schema	Planuojama vieneto suma, EUR (2023–2027 m.)	Bendrasis produkto rodiklis O.8, ha (iš viso 2023–2027 m.)	Planuojamas gauti produktas* Planuojama vieneto suma, EUR (iš viso 2023–2027 m.)	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sajungos įnašas), EUR (iš viso 2023–2027 m.)	Rezultato rodikliai
EKO1 Ekologiški javai	147,00		140.693.700,00		R.14, R.19, R.21, R.24, R.29, R.31, R.4, R.6, R.7
EKO3 Ekologiški vaisiai ir uogos	737,00		2.358.400,00		
EKO2 Ekologiškos bulvės	492,00		9.348.000,00		
EKO4 Ekologiški gyvūnai ariamojoje žemėje	177,00		197.868.300,00		
Iš viso		2.097.200,00		350.724.680,75	

Teritorinė taikymo sritis – nacionalinė.

Aprašymas

Eko–schemos tikslas – sudaryti palankesnes sąlygas didinti ekologinės gamybos apimtį ir skatinti žemės ūkio kraštovaizdžio ekosistemų funkcijas, didinant ūkininkavimo metodų įvairovę. Taip pat siekiama prisidėti prie Švedijos aplinkosaugos tikslų įgyvendinimo ir patenkinti vartotojų poreikį specifinių savybių turintiems maisto produktams. Ribotas augalų apsaugos produktų naudojimas ekologinėje žemdirbystėje padeda siekti aplinkosauginių tikslų – švarios aplinkos ir geros kokybės požeminio vandens. Kartu su įvairiomis sėjomainomis ir didesne pievų dalimi tai padeda siekti aplinkosauginių tikslų – turtingo žemės ūkio kraštovaizdžio ir turtingos augalijos ir gyvūnijos. Ribotas augalų apsaugos produktų naudojimas ekologinėje žemdirbystėje taip pat gali padėti patenkinti vartotojų poreikius maistui, pagamintam be cheminių augalų apsaugos produktų.

Priemonė apima kompensacijas už perėjimą prie sertifikuotos ekologinės gamybos ir sertifikuotą ekologinę gamybą pagal ES reglamentus. Kompensacija skiriama už plotus, kuriuose ūkininkaujama ir gyvūnai auginami pagal ES ekologinės gamybos taisykles. Gyvulininkystė turi būti susieta su ekologiškai dirbama žemės ūkio paskirties žeme. Kompensacija skiriama tik už ariamą žemę. Ši eko–schema – tai vienerių metų aplinkos ir klimato kompensacija pagal I ramstį.

Reikalavimai paramos gavėjams

Kad pareiškėjas ir žemė būtų tinkami paramai gauti, taikomos šios sąlygos:

- Ūkininkas turi turėti galimybę naudotis žeme.
- Kompensacijos prašytojas turi būti aktyvus ūkininkas.
- Žemė turi būti ariama.
- Akredituota kontrolės įstaiga turi būti suteikusi leidimą pereiti prie ekologinės gamybos arba vykdyti ekologinę gamybą.

Paramos dydis

Kompensacija mokama kiekvienais metais ir gali skirtis priklausomai nuo valiutos kurso.

Paramos dydis:

- Grūdai, aliejinių augalų sėklos, baltyminiai augalai ir kiti vienmečiai augalai (ne pievos ariamoje žemėje) – 147 EUR/ha;
- Bulvės, cukriniai runkeliai ir daržovės – 492 EUR/ha;
- Vaisiai ir uogos – 737 EUR/ha
- Kompensacija už gyvulius ariamoje žemėje, kai vienas hektaras ariamos žemės atitinka vieną gyvulio vienetą, – 177 EUR/ha.

Didžiausias ir mažiausias paramos dydis:

- Javai – 132–162 EUR/ha;
- Bulvės – 443–541 EUR/ha;
- Vaisiai ir uogos – 663–811 EUR/ha;
- Gyvuliai ariamoje žemėje – 159–195 EUR/ha.

Didžiausia galima kompensacija apskaičiuojama, lyginant ekologinės gamybos pajamas ir sąnaudas su panašia įprastine gamyba tam tikroms kultūroms ir gyvulių rūšims. Skaičiavimuose naudojami augalai atitinka ekologinėje žemdirbystėje paplitusias pasėlių grupes. Gyvulių rūšys atstovauja ekologinėje gyvulininkystėje labiausiai paplitusioms gyvulių rūšims. Įvairiems pasėliams ir gyvulių rūšims suteikiami svoriai pagal tai, kokio dydžio plote ekologinėje žemdirbystėje jie auginami ir kokią dalį ekologinėje gyvulininkystėje jie sudaro nuo visų gyvulių vienetų skaičiaus. Atsižvelgiant į nacionalines sąlygas, avims ir ožkoms taikomas perskaičiavimo koeficientas 0,2.

Pagrindiniai ekologinės ir įprastinės augalininkystės skirtumai yra išvardinami žemiau. Ekologinėje augalininkystėje:

- didesnė atsiskaitymo kaina;
- mažesnis derlius iš hektaro;
- didesnė sėklos kaina;
- daugiau laiko reikia skirti darbui, pvz., mechaninei piktžolių kontrolei;
- patiriamos mažesnės išlaidos trąšoms ir augalų apsaugos produktams;
- reikia auginti žaliosios trąšos augalus arba daryti pertraukas sėjomainoje.

Pagrindiniai ekologinės ir įprastinės gyvulininkystės skirtumai yra išvardinami žemiau. Ekologinėje gyvulininkystėje:

- didesnė atsiskaitymo kaina;
- mažesnė, pvz., pieno ir kiaušinių išeiga;
- yra reikalavimas veršeliams duoti nenugriebto pieno;
- didesnės pašarų ir darbo sąnaudos.

Pereinamojo laikotarpio į ekologinę gamybą skaičiavimai iš esmės yra tokie patys, kaip ir ekologinei gamybai. Šiuose skaičiavimuose naudojamos ekologinės gamybos sąnaudos, bet įprastinės gamybos pajamos. Taip yra todėl, kad ūkininkai, pereinantys prie ekologinės gamybos, negali parduoti savo produkcijos kaip ekologiškos.

Išlaidos, reikalingos įgyvendinti tai, ko reikia priemonės tikslams pasiekti, skiriasi priklausomai nuo paramos gavėjų, metų ir vietovių. Skaičiavimai atspindi vidutines išlaidas, susijusias su sąlygų, viršijančių bazinį lygį, laikymusi.

2 Eko–schema – Tarpiniai pasėliai anglies atsargų kaupimui, tarpiniai pasėliai ir pavasarinis žemės dirbimas azoto išplovimui mažinti

Skiriama kaip kompensacija.

Bendrasis produkto rodiklis – O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius.

Eko–schema	Planuojama vieneto suma, EUR (2023–2027 m.)	Bendrasis produkto rodiklis O.8, ha (iš viso 2023–2027 m.)	Planuojamas gauti produktas* Planuojama vieneto suma, EUR (iš viso 2023–2027 m.)	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sajungos įnašas), EUR (iš viso 2023–2027 m.)	Rezultato rodikliai
Tarpiniai pasėliai anglies atsargų kaupimui	128,00		11.776.000,00		R.12, R.14, R.19, R.21, R.22, R.4, R.6, R.7
Tarpiniai pasėliai azoto išplovimui mažinti	147,00		132.153.000,00		
Pavasarinis žemės dirbimas azoto išplovimui mažinti	67,00		27.531.000,00		
Iš viso		1.390.000,00		171.819.075,00	

Teritorinė taikymo sritis – nacionalinė.

Teritorinės taikymo srities aprašymas – Nitratams jautri vietovė, kurioje auginami tarpiniai pasėliai ir vykdomas pavasarinis žemės dirbimas.

Aprašymas

Intervencijos tikslas – sumažinti augalų maistingųjų medžiagų išplovimą iš ariamos žemės, kaupiti dirvožemyje anglį ir pagerinti dirvožemio derlingumą. Priemonę sudaro 3 skirtingos dalys: tarpinių pasėlių auginimas anglies atsargų kaupimui, tarpinių pasėlių auginimas azoto išplovimui mažinti ir pavasarinis žemės dirbimas azoto išplovimui mažinti. Tiek tarpinių pasėlių auginimo, tiek pavasarinio žemės dirbimo kompensavimo reikalavimai yra platesni nei reikalaujama Nitratų direktyvoje.

Tam, kad tarpiniai pasėliai duotų numatytą efektą – sumažintų maisto medžiagų išplovimą ir padidintų anglies sankaupų kiekį dirvožemyje, jie rudenį turi būti gerai įsitvirtinę. Nustatyti reikalavimai, kad augimas negali būti nutrauktas iki spalio 20 d. pietų Švedijoje ir iki spalio 10 d. kitose vietovėse, kuriose galima kreiptis dėl kompensacijos. Nenustatyta data, kada vėliausiai turi būti pasėti tarpiniai pasėliai. Tačiau

ūkininkas turi sėti tarpinius pasėlius tokiu laiku ir tokiu būdu, kad rudenį jie gerai vystytųsi ir duotų numatytą efektą.

Kompensacija už pavasarinį žemės dirbimą reiškia, kad ūkininkas negali įdirbti žemės rudenį po derliaus nuėmimo, o tik po paramos metų. Atidėjus žemės dirbimą iki pavasario, sumažėja azoto ir anglies išsiskyrimas iš dirvožemio organinės medžiagos. Rudenį ir žiemą dirvos neariant, o paliekant ražienas ir pan., taip pat sumažėja fosforo nuostolių dėl erozijos rizika. Vis dėlto Švedijoje labiausiai paplitęs žemės dirbimas rudenį, nes dėl to pagerėja dirvožemio struktūra ir dėl to, kad, pavasarį įdirbus dirvą, pavasarinė sėja gali būti atidėta. Pavasarinis žemės dirbimas tinka tik tose dirvose, kuriose molio kiekis neviršija 20–25 proc., o lengvesnėse dirvose poveikis azoto išplovimo apribojimui yra 20–40 proc.

Priemonė yra vienerių metų aplinkos ir klimato kaitos kompensacinė priemonė pagal I ramstį.

Kompensaciją už pavasarinį žemės dirbimą galima derinti su kompensacija už tarpinius pasėlius. Pavasarinis žemės dirbimas taip pat gali būti įgyvendinamas kaip vienintelė priemonė ir tada turėti teigiamą poveikį, siekiant mažinti maistinių medžiagų išplovimą.

Sąlygos

Tarpiniams pasėliams taikomos šios sąlygos:

- Tarpiniai pasėliai sėjami tokiu laiku ir tokiu būdu, kad gerai vystytųsi ir pasisavintų azotą po pagrindinio pasėlio derliaus nuėmimo.
- Tarpiniai pasėliai sėjami tokiu laiku ir tokiu būdu, kad po pagrindinio derliaus nuėmimo jie gerai vystytųsi ir kauptų anglį.
- Šienaujama, sėjama ar ganyklinė žemė, arba apaugęs pūdyvas negali būti laikomi pagrindiniais pasėliais.
- Tarpiniai pasėliai negali būti paverčiami pagrindiniais pasėliais.
- Tarpiniai pasėliai turi būti užauginti pakankamai anksti, atsižvelgiant į vietos sąlygas ir oro sąlygas.
- Žemė negali būti tręšiama trąšomis nuo pagrindinės kultūros derliaus nuėmimo iki anksčiausios datos, kada galima nupjauti tarpinius pasėlius.
- Tarpiniai pasėliai nenaudojami ganykloms arba kaip žalioji masė energijai gauti iki tos dienos, kai jie gali būti nupjauti.

Pavasariniam žemės dirbimui taikomos šios sąlygos:

- Atitinkamais paramos metais žemės paskirtis turi būti pagrindiniai pasėliai, pievos arba apaugęs pūdyvas.
- Žemė neturi būti dirbama nuo pagrindinių pasėlių, pievų ar pūdyvo derliaus nuėmimo iki atitinkamų paramos metų gruodžio 31 d.
- Pavasarinio žemės dirbimo atveju draudžiama naudoti trąšas ir augalų apsaugos produktus, kurie naikina augaliją, po pagrindinio pasėlio derliaus nuėmimo, paskutinio pievų derliaus nuėmimo arba po pūdyvo iki paramos metų pabaigos gruodžio 31 d.
- Žemė turi būti apsėta pagrindiniais augalais arba pievomis kitais metais po paramos metų.

Reikalavimai paramos gavėjams

Kad pareiškėjas ir žemė būtų tinkami paramai gauti, taikomi šie reikalavimai:

- Ūkininkas turi turėti galimybę naudotis žeme.
- Pareiškėjas, prašantis kompensacijos, turi būti aktyvus ūkininkas.
- Žemė turi būti ariama.
- Žemė turi būti nitratams jautrioje vietovėje. Šios teritorijos apibrėžtos Švedijos žemės ūkio valdybos taisyklėse dėl aplinkosaugos aspektų žemės ūkyje.
- Žemė turi būti 6–12 paramos plotuose arba 13 plote be kompensacinės paramos. Pagalbos sritys apibrėžtos Švedijos reglamente dėl kaimo plėtros priemonių.

Sąsajos su GAAB

GAAB06	Pakankama žemės danga, kad pažeidžiamiausiai laikotarpiais būtų išvengta plikos žemės.
GAAB07	Sėjomaina ariamoje žemėje, išskyrus pasėlius, auginamus po vandeniu.

GAAB08	Mažiausia žemės ūkio paskirties žemės dalis, skirta negamybinei žemei ar kraštovaizdžio elementams. Mažiausia 4% ariamos žemės dalis ūkio lygmeniu, skirta negamybinei žemei ar kraštovaizdžio elementams, įskaitant pūdymą. Jei ūkininkas įsipareigoja pagal išplėstinę ekologinio ūkininkavimo schemą pagal 28 straipsnio 5a dalį ne mažiau kaip 7% ariamosios žemės skirti negamybinei žemei ar kraštovaizdžio elementams, įskaitant pūdymą, pagal 28 straipsnio 5a dalį šio GAAB standarto laikymuisi priskiriama tik 3% dalis. Mažiausia dalis – ne mažiau kaip 7% ariamosios žemės, jei į ją taip pat įeina tarpiniai pasėliai arba azotą kaupiantys augalai, auginami, nenaudojant augalų apsaugos produktų, iš kurių 3% yra pūdymas arba negamybinė žemė. Valstybės narės turėtų taikyti 0,3 svertinį koeficientą tarpiniams pasėliams. Kraštovaizdžio elementų išsaugojimas. Draudimas kirpti gyvatvores ir medžius paukščių veisimosi sezono metu. Galimos priemonės, kuriomis siekiama išvengti invazinių augalų rūšių.
--------	--

Paramos dydis

Kompensacija gali skirtis atskirais metais, priklausomai nuo valiutos kurso.

Paramos dydis:

- Tarpiniai pasėliai anglies atsargų kaupimui – 128 EUR/ha.
- Tarpiniai pasėliai azoto išplovimui mažinti – 147 EUR/ha.
- Pavasarinis žemės dirbimas – 69 EUR/ha.

Didžiausias ir mažiausias paramos dydis:

- Tarpiniai pasėliai anglies atsargų kaupimui – 113–141 EUR/ha.
- Tarpiniai pasėliai azoto išplovimui mažinti – 130–156 EUR/ha.
- Pavasarinis žemės dirbimas 61–72 EUR/ha.

Nustatant paramos dydį, skaičiuojamos tarpinių pasėlių auginimo išlaidos, darbo sąnaudos ir mašinų išlaidos bei sėklos kaina. Tarpiniai pasėliai padidina žolinių piktžolių kontrolės išlaidas. Kai tarpiniai pasėliai sėjami į pagrindinį paselį, pagal atliktus lauko bandymus derlius sumažėja apie 5 proc. Prieš sėjant tarpinius pasėlius, nuėmus pagrindinį derlių, reikia atlikti seklesnį žemės dirbimą ir tokios išlaidos yra įtraukiamos į skaičiavimus.

Skaičiuojant išlaidas, kurios atsiranda, pavasarį dirbant žemę, o ne rudenį, kaip papildomos įtraukiamos apdirbimo ar kitokio apdorojimo išlaidos. Net ir žemę dirbant pavasarį, išlaidos žolės piktžolių kontrolei padidėja. Pavasarinis žemės dirbimas gali sumažinti kitų pasėlių derlių, todėl į tai atsižvelgiama skaičiavimuose.

Kompensacijos apskaičiuojamos, atsižvelgiant į patiriamas sąnaudas ir gautas mažesnes pajamas, auginant tarpinius pasėlius arba pavasarį dirbant žemę. Kompensacijas už tarpinius pasėlius galima derinti su kompensacija už pavasarinį žemės dirbimą, tačiau aukščiau nurodytos ir į skaičiavimus įtrauktos sąnaudos yra susietos su atskiromis priemonėmis.

Toje pačioje žemėje kompensacijas už tarpinius pasėlius ir pavasarinį žemės dirbimą leidžiama derinti su kompensacija už ekologinę gamybą, taip pat su kompensacija už tikslojo ūkininkavimo planavimą. Visais atvejais kompensacija grindžiama tuo, kad į skaičiavimus įtraukiamas kompensavimas už patirtas išlaidas arba negautas pajamas, kurios skiriasi skirtingose kompensacijos priemonėse. Tai reiškia, kad leidžiamuose eko–schemų deriniuose dvigubo finansavimo nėra.

Įgyvendinant tai, ko reikia priemonės tikslui pasiekti, išlaidos skiriasi priklausomai nuo paramos gavėjų, metų ir vietovių. Skaičiavimai atspindi vidutines išlaidas, susijusias su sąlygų, viršijančių bazinį lygį, laikymusi.

3 Eko–schema – Tikslojo ūkininkavimo planavimas

Skiriama kaip kompensacija. Bendrasis produkto rodiklis – 0.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius.

Eko–schema	Planuojama vieneto suma, EUR (2023–2027 m.)	Bendrasis produkto rodiklis O.8, ha (iš viso 2023–2027 m.)	Planuojamas gauti produktas* Planuojama vieneto suma, EUR (iš viso 2023–2027 m.)	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas), EUR (iš viso 2023–2027 m.)	Rezultato rodikliai
Tiksliojo ūkininkavimo planavimas	25,00		160.000.000,00		R.21, R.22, R.3, R.4, R.6, R.7
Iš viso		6.400.000,00		157.325.467,00	

Teritorinė taikymo sritis – nacionalinė.

Aprašymas

Pagrindinis eko–schemos tikslas – planuojant augalų auginimą, tręsimą ir dirvožemio bei mėšlo analizę, pasiekti efektyvų augalų maistinių medžiagų panaudojimą ir sumažinti maistinių medžiagų nutekėjimą. Reikalavimai kompensacijai gauti yra platesni nei reikalaujama nacionaliniuose teisės aktuose, įgyvendinant ES Nitrato direktyvą.

Siekiant išvengti dvigubo finansavimo, kompensacija už tiksliojo ūkininkavimo planavimą negali būti derinama tame pačiame lauke su aplinkos kompensacija už pritaikytas apsaugos zonas, jei pritaikytose apsaugos zonose yra drenažo šulinių.

Priemonė yra vienerių metų aplinkos ir klimato kaitos kompensacinė priemonė pagal I ramstį.

Sąlygos

Pasėlių auginimo planas turi būti sudarytas, prieš prasidedant jų auginimo sezonui ir ne vėliau kaip paskutinę paraiškos pateikimo dieną. Pasėlių auginimo planas turi būti prieinamas patikrinimui vietoje. Visi ūkio laukai turi būti įtraukti į pasėlių auginimo planą. Kiekvienam laukui turi būti pateikta ši informacija:

- Ankstesnis derlius ir šių metų derlius ar pasėliai.
- Fosforo ir kalio poreikis.
- Azoto poreikio apskaičiavimas.
- Planuojamas naudoti mineralinių trąšų, mėšlo ar kitų organinių trąšų kiekis ir fosforo bei kalio kiekis trąšose.

Maistinių medžiagų balansui taikomos šios sąlygos:

- Maistinių medžiagų balansas turi būti nustatytas ūkyje, įskaitant visą ariamą žemę.
- Maistinių medžiagų balansas turi būti nustatytas paraiškos pateikimo metais arba per dvejus ankstesnius metus.

Maistinių medžiagų balansas turi būti prieinamas patikrinimui vietoje ne vėliau kaip paskutinę paraiškos pateikimo dieną.

Dirvožemio kartografavimui taikomos šios sąlygos:

- Dirvožemio žemėlapis paskutinę einamųjų paramos metų prašymo dieną turi būti ne senesnis kaip 10 metų.

▪ Norint nustatyti pH, P–AL (lengvai tirpus fosforas) ir K–AL (lengvai tirpus kalis), reikia paimti bent vieną dirvožemio mėginį iš hektaro. Mažesniems nei 3 ha laukams pakanka vieno mėginio.

▪ Ne vėliau kaip paskutinę paraiškos pateikimo dieną dirvožemio žemėlapis turi būti pateiktas patikrinimui vietoje.

Mėšlo analizei taikomos šios sąlygos:

- Mėšlo analizė turi būti atliekama dėl amonio azoto, fosforo ir kalio skystajame mėšle.
- Jei ūkyje naudojamas skystas mėšlas, per metus turi būti atlikta bent viena analizė.
- Mėšlo analizės rezultatas turi būti prieinamas patikrinimui vietoje ne vėliau kaip kitą dieną po prašymo pateikimo dienos.

Drenažo šulinių apsaugai taikomos šios sąlygos:

- Visi drenažo šuliniai, esantys laukuose ir apsupti dirbamos žemės, aplink turi turėti augalinę zoną.
- Sėjama žole ir žolelių mišiniu mažiausiai dviejų metrų plotyje nuo šulinio krašto ir aplink visą drenažo šulinį.
- Sėjama zona ateinančiais metais turi būti nepažeista ir apaugusi. Zona turi būti pasėta ne vėliau kaip pagrindinio pasėlio sėjimo metu.

Reikalavimai paramos gavėjams

Kad pareiškėjas ir žemė būtų tinkami paramai gauti, taikomi šie reikalavimai:

- Ūkininkas turi turėti galimybę naudotis žeme.
- Pareiškėjas, prašantis kompensacijos, turi būti aktyvus ūkininkas.
- Žemė turi būti ariama.
- Žemė turi būti nitratams jautrioje vietovėje. Šios teritorijos apibrėžtos Švedijos žemės ūkio valdybos taisyklėse dėl aplinkosaugos aspektų žemės ūkyje.
- Ariamai žemei, kurios pasėlių kodas prašyme nurodytas kaip pūdymas, kompensacija nepriklauso.
- Ariamai žemei, kurioje auginami daugiamečiai augalai, kompensacija nepriklauso.

Sąsajos su GAAB

GAAB07	Sėjomaina ariamoje žemėje, išskyrus pasėlius, auginamus po vandeniu.
--------	--

Paramos dydis

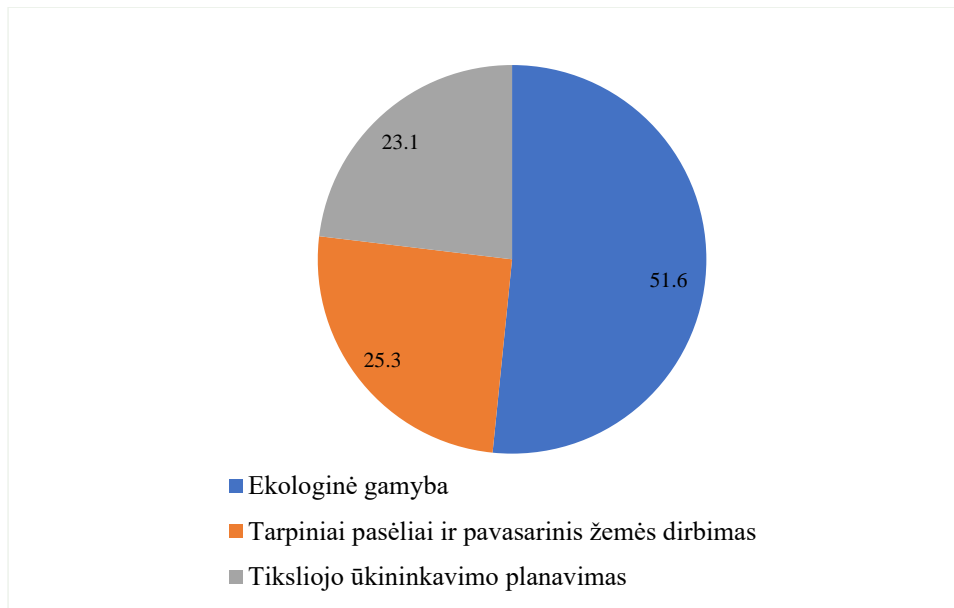
Kompensacija gali skirtis atskirais metais, priklausomai nuo valiutos kurso. Paramos dydis – 25 EUR/ha. Didžiausias ir mažiausias paramos dydis – 21–41 EUR/ha.

Paramos dydžio skaičiavimai apima 5 skirtingų dalių, kurios yra privalomos kompensacijoje, įgyvendinimo išlaidas. Įvairių planavimo priemonių nustatymo išlaidas sudaro ūkininko darbo laikas. Daugeliu atvejų ūkininkas samdo patarėją, kuris sudarytų augalų auginimo planą, o išlaidos jam įtraukiamos į skaičiavimus. Kai kalbama apie mėginių ėmimą ir analizę, įtraukiamos jų atlikimo išlaidos. Siekiant sukurti augalines zonas aplink visus drenažo šulinius, įtraukiamos mašinų išlaidos ir darbo sąnaudos.

Įgyvendinant tai, ko reikia priemonės tikslui pasiekti, išlaidos skiriasi priklausomai nuo paramos gavėjų, metų ir vietovių. Skaičiavimai atspindi vidutines sąnaudas, susijusias su nustatytų sąlygų laikymusi, be bazinės padėties.

Toje pačioje žemėje kompensacijas už tikslojo ūkininkavimo planavimą leidžiama derinti su kompensacija už ekologinę gamybą, taip pat su kompensacija už tarpinius pasėlius ir antsėlius bei pavasarinę žemės dirbimą. Visais atvejais kompensacija grindžiama tuo, kad į skaičiavimus įtraukiamas kompensavimas už patirtas išlaidas arba negautas pajamas, kurios skiriasi skirtingose kompensacijos priemonėse. Tai reiškia, kad leidžiamuose eko–schemų deriniuose dvigubo finansavimo nėra.

Įgyvendinant tai, ko reikia priemonės tikslui pasiekti, išlaidos skiriasi priklausomai nuo paramos gavėjų, metų ir vietovių. Skaičiavimai atspindi vidutines išlaidas, susijusias su sąlygų, viršijančių bazinį lygį, laikymusi.

9 pav. Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingų sistemų (31 straipsnis) finansavimo pasiskirstymas pagal eko–schemas Švedijoje 2023–2027 m., proc.

19 lentelė. Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingų sistemų (31 straipsnis) finansavimo pasiskirstymas pagal eko–schemas Švedijoje 2023–2027 m., EUR

Ekologinė gamyba	350724680,75 EUR
Tarpiniai pasėliai ir pavasarinis žemės dirbimas	171819075,00 EUR
Tiksliojo ūkininkavimo planavimas	157325467,00 EUR

2.2.7. Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos (31 straipsnis) Vokietijoje

DZ–0401 – Žemės suteikimas biologinei įvairovei gerinti ir buveinių apsauga

Skiriama kaip kompensacija; O.8. Hektarų skaičius. Lėšos programos įgyvendinimo laikotarpiui (Sajungos įnašas EUR) 1.604.913.092,25.

Variantai	Eko schemas variantai*	O8., ha	Rodikliai
Negamybinė žemė ariamoje žemėje <i>nustatyta viršutinė 6 proc. reikalavimus atitinkančios ariamosios žemės riba</i>	DE–DZ–0401–01–0–01 1 variantas (1300 EUR)	101.287	R.21; R.22; R.24; R.31; R.4; R.6; R.7
	DE–DZ–0401–01–0–02 1 variantas (500 EUR)	70.646	
	DE–DZ–0401–01–0–03 1 variantas (300 EUR)	140.340	
Gėlių juostų ir plotų kūrimas ariamoje žemėje <i>nurodyti reikalavimai leidžiamoms augalų rūšims</i>	DE–DZ–0401–02–0–01 2 variantas (150 EUR)	176.370	R.21; R.22; R.24; R.31; R.34; R.4; R.6; R.7
	Gėlių juostų ar daugiamečių kultūrų plotų kūrimas	DE–DZ–0401–03–0–01 3 variantas (150 EUR)	
Senos žolės juostos arba daugiamečių žolynų plotai	DE–DZ–0401–04–0–01 4 variantas (900 EUR)	45.990	R.21; R.22; R.24; R.31; R.34; R.4; R.6; R.7
	DE–DZ–0401–04–0–02 4 variantas (400 EUR)	80.429	

<i>nutatyta viršutinė 6 proc. daugiamečių ganyklų ploto riba</i>	DE-DZ-0401-04-0-03 4 variantas (200 EUR)	78.829	
--	---	--------	--

* priemonės regionuose, kuriuose alternatyviosios sąnaudos yra mažesnės, neturėtų būti įgyvendinamos viršijant pagrįstą lygį

Su ekologine sistema susijusių įpareigojimų aprašymas

Ekologinę schemą sudaro keturi variantai:

1. Negamybinė žemė ariamojoje žemėje

Negamybinė žemė ariamojoje žemėje, viršijanti reikalavimus pagal 8 GAAB, turi sudaryti ne mažiau kaip 1 proc. reikalavimus atitinkančios valdos ariamosios žemės. Ne produktyviai ariamajai žemei gali būti skiriama ne daugiau kaip 6 proc. ūkio reikalavimus atitinkančios ariamosios žemės. Negamybinis plotas neapima kraštovaizdžio elementų, kuriems taikomas sąlygų ir agrarinės miškininkystės sistemų įpareigojimas ariamojoje žemėje. Kiekvienas ne produktyvus plotas turi būti ne mažesnis kaip 0,1 ha. Negamybinė žemė turi būti palikta pūdymui visus paraiškos teikimo metus. Negali būti naudojamos trąšos ir augalų apsaugos produktai. Nuo paraiškų teikimo metų rugsėjo 1 d., galima sėti kultūras, kurių derlius nenuimamas iki tų metų pabaigos, arba ganyti avis ar ožkas. Žieminių rapsų ir žieminių miežių sėja galima nuo rugpjūčio 15 d.

2. Gėlių juostų ar plotų kūrimas ariamojoje žemėje

Gėlių juostų ar plotų dydis turi būti ne mažesnis kaip 0,1 ha. Gėlių juosta turi būti ne siauresnė kaip 20 metrų pločio ir ne platesnė kaip 30 metrų išilgai jos pagrindinio ilgio. Gėlių juosta arba žydėjimo plotas turi būti suformuotas sėklų mišiniu pagal nacionalinius teisės aktus. Prireikus federalinės žemės gali patikslinti šiuos sąrašus, kad būtų atsižvelgta į konkrečias regionines žemės ūkio struktūras arba gamtos apsaugos sąlygas. Trąšos (įskaitant mėšlą) ir augalų apsaugos produktai negali būti naudojami. Paraišką pakartotinai galima pateikti kitais metais po pirmųjų taikymo metų be pakartotinės sėjos, jei sėjai pagal nacionalinius teisės aktus buvo naudojamas mišinys. Sėjama turi būti iki atitinkamų paraiškų teikimo metų gegužės 15 d. Nuo paraiškų teikimo metų rugsėjo 1 d. žemės dirbimas leidžiamas, sėjant ar sodinant kitus pasėlius, kurie neduoda derliaus iki paraiškų teikimo metų pabaigos. Tai taikoma tik tuo atveju, jei dėl žydėjimo ploto arba gėlių juostos jau buvo kreiptasi praėjusiais paraiškų teikimo metais kaip dėl žydinčių plotų arba gėlių juostelių pagal ekologinį reglamentą DE-DZ-0401-02 ir buvo pripažinta tinkama išmokoms gauti.

3. Gėlių juostų ar daugiamečių kultūrų plotų kūrimas

Įsipareigojimai yra tokie patys kaip ir pagal 2 galimybę, išskyrus tai, kad nenurodytas minimalus plotis.

4. Senos žolės juostos arba daugiamečių žolynų plotai

Reikalavimus atitinkančios senos žolės juostos ar plotai turi sudaryti ne mažiau kaip vieną procentą valdos reikalavimus atitinkančio daugiamečių žolynų ploto. Ne daugiau kaip 6 proc. valdos reikalavimus atitinkančio daugiamečių žolynų ploto atitinka senų žolių juostų ar plotų reikalavimus. Senos žolės juostos ar daugiamečių žolynų plotai negali apimti daugiau kaip 20 procentų daugiamečių žolynų ploto. Žolės juosta ar plotas turi būti ne mažesnis kaip 0,1 ha. Senos žolės juostos arba seni žolės plotai negali būti toje pačioje vietoje ilgiau kaip dvejus metus iš eilės.

Ganyti arba genėti iki rugsėjo 1 d. draudžiama. Ši intervencinė priemonė bus įgyvendinta 2024 m.

Gali būti nusprendžiama, kad tam tikros teritorijos neatitinka reikalavimų (1, 2 ir 4 variantai), jei tai būtina atsižvelgiant į ypatingas regionines gamtos apsaugos sąlygas.

Sąsajos su GAAB standartais

GAAB8	Mažiausia žemės ūkio paskirties žemės dalis, skirta negamybinei žemei ar kraštovaizdžio elementams. Minimali 4% ariamosios žemės dalis ūkio lygmeniu numatyta negamybinei žemei ir kraštovaizdžio elementams, įskaitant pūdymą. Jei ūkininkai įsipareigoja ne mažiau kaip 7% savo ariamosios žemės atidėti negamybinei žemei arba kraštovaizdžio elementams, įskaitant pūdymą, pagal 31 straipsnio 6 dalyje nurodytas išplėstas ekologines sistemas, dalis, atitinkanti šio GAAB standarto reikalavimus, neturi viršyti: 3%. Jei įtraukiami tarpiniai pasėliai arba azotą fiksuojantys pasėliai, auginami, nenaudojant augalų apsaugos produktų, ūkio lygmeniu taikoma ne mažesnė kaip 7% ariamosios žemės dalis, iš kurios 3% turi būti pūdymas arba negamybiniai kraštovaizdžio
-------	---

	elementai. Jokio kraštovaizdžio elementų pašalinimo. Draudimas genėti gyvatvores ir medžius paukščių veisimosi ir lizdų auginimo sezono metu. Galimybė: kovos su invazinėmis augalų rūšimis priemonės.
--	--

Klimato ir aplinkos sistemų paramos gavėjai yra ūkininkai, kaip apibrėžta Reglamento 4 straipsnio 5 dalyje, kurie savanoriškai prisiima papildomas valdymo pareigas ir apribojimus, kurie laikomi padedančiais siekti Reglamento 6 straipsnio 1 dalies e ir f punktuose nustatytų konkrečių tikslų.

Poreikiai, tenkinami taikant intervenciją:

Poreikio kodas	Aprašymas	Poreikio lygis
E.2	Požeminio vandens telkinių apsauga ir būklės gerinimas	labai aukštas
F.2	Buveinių ir rūšių išsaugojimas ir plėtra už saugomų teritorijų ribų	labai aukštas
F.4	Biologinės įvairovės apsauga ir tausius naudojimas	labai aukštas

DZ–0402 – Įvairių kultūrų, turinčių ne mažiau kaip penkias pagrindines pasėlių rūšis, auginimas ariamojoje žemėje, įskaitant ankštinių augalų auginimą, kurių mažiausia dalis yra 10 proc.

Skiriama kaip kompensacija; O.8. Hektarų skaičius. Lėšos programos įgyvendinimo laikotarpiui (Sąjungos įnašas EUR) 598.432.789,27.

Variantai	Eko schemos variantai	O8., ha	Rodikliai
Įvairių kultūrų, turinčių ne mažiau kaip penkias pagrindines pasėlių rūšis, auginimas ariamojoje žemėje, įskaitant ankštinių augalų auginimą, kurių mažiausia dalis yra 10 proc.	DE–DZ–0402–00–0–01 (45 Eur)	2.673.689	R.12; R.19; R.4; R.6; R.7

Reikalavimus atitinkančioje valdos ariamojoje žemėje, išskyrus pūdymą, paraiškų teikimo metais turi būti auginamos ne mažiau kaip penkios skirtingos pagrindinių pasėlių rūšys. Kiekviena pagrindinė pasėlių rūšis turi būti auginama ne mažiau kaip 10 procentų ir ne daugiau kaip 30 procentų ploto. Turi būti auginama ne mažiau kaip 10 procentų ankštinių augalų, įskaitant jų mišinį.

Pagrindiniai pasėliai yra:

- įvairių augalų rūšių, išvardytų botaninėje žemės ūkio klasifikacijoje, pasėliai;
- bet kuri rūšis priklausanti Brassicaceae, Solanaceae ir Cucurbitaceae gentims;
- žolė ar kiti žoliniai pašarai laikomi vienu iš pagrindinių kultūrinių augalų. Žieminiai ir vasariniai augalai laikomi skirtingomis kultūromis, net jei jie priklauso tai pačiai genčiai. Triticum spelta laikoma skirtinga kultūra nuo tos pačios genties kultūrų. Visi mišrūs ankštinių augalų arba ankštinių augalų pasėliai su kitais augalais, jei vyrauja ankštiniai augalai, laikomi ankštinių augalų pasėliais. Visi mišrūs augalai, auginami sėjant sėklų mišinį arba sėjant ar sodinant kelis pasėlius atskiromis eilėmis, įtraukiami į vieną pasėlį "mišrus pasėlis". Auginant daugiau nei penkias pagrindines pasėlių rūšis, pagrindinės pasėlių rūšys sujungiamos apskaičiuojant minimalias proporcijas. Javų dalis negali viršyti 66 procentų ploto.

Sąsajos su GAAB standartais

GAAB7	Sėjomaina ariamojoje žemėje, išskyrus drėkinamus pasėlius
-------	---

Įgyvendinant šią ekologinę schemą, viršijami 7 GAAB reikalavimai. Pagal 7 GAAB reikalaujama, kad būtų taikoma metinė sėjomaina. Pagal ekologinę schemą vienu metu reikia ne mažiau kaip penkių pasėlių, taip pat reikalaujama auginti ankštinius augalus. Taigi ekologinė sistema apima gerokai daugiau nei 7 GAAB. Šia priemone taip pat viršijami bendrieji rinkos standartai ir nacionaliniai standartai, nes juose nenurodytas pasėlių skaičius arba ankštinių augalų auginimas.

Klimato ir aplinkos sistemų paramos gavėjai yra ūkininkai, kaip apibrėžta Reglamento 4 straipsnio 5 dalyje, kurie savanoriškai prisiima papildomas valdymo pareigas ir apribojimus, kurie laikomi padedančiais siekti Reglamento 6 straipsnio 1 dalies e ir f punktuose nustatytų konkrečių tikslų.

Poreikiai, tenkinami taikant intervenciją:

Prioriteto kodas	Aprašymas	Prioriteto lygis
D.3	Žemės ūkio ir miškininkystės prisitaikymas prie klimato kaitos	labai aukštas
E.3	Dirvožemio apsauga ir žemės naudojimo mažinimas	aukštas
E.6	Tvaraus baltymingų augalų auginimo plėtra	vidutinis

DZ–0403 – Agrarinės miškininkystės valdymo ariamojoje žemėje ir daugiamečiuose žolyuose priežiūra

Skiriama kaip kompensacija; O.8. Hektarų skaičius. Lėšos programos įgyvendinimo laikotarpiui (Sąjungos įnašas EUR) 37.500.000,00.

Variantai	Eko schemos variantai	O8., ha	Rodikliai
Agrarinės miškininkystės valdymo ariamojoje žemėje ir daugiamečiuose žolyuose priežiūra	DE–DZ–0403–00–0–01 (60 EUR)	125.000	R.12; R.14; R.19; R.21; R.22; R.23; R.31; R.34; R.4; R.6; R.7

Agrarinės miškininkystės valdymo reikalavimus atitinkančioje ariamojoje žemėje atveju arba daugiamečių žolynų plote, turi būti sumedėjusių augalų juostų plotas, kuriam būdinga: sumedėjusių augalų juostų dalis reikalavimus atitinkančiame ariamosios arba daugiamečių žolynų plote yra 2–35 proc. Sumedėjusių augalų juostelės turi būti kuo labiau apšodintos sumedėjusiais augalais. Minimalus sumedėjusių juostų skaičius yra dvi. Atskirų juostų plotis – nuo 3 iki 25 metrų.

Didžiausias atstumas tarp dviejų medžių ir krūmų juostų ir tarp medžių juostos ir teritorijos pakraščio yra 100 metrų. Mažiausias atstumas tarp dviejų medžių ir krūmų juostų ir tarp medžių juostos ir teritorijos pakraščio yra 20 metrų. Jei juosta yra šalia vandentakio arba netoli vandentakio, atstumas iki jame nurodytos teritorijos pakraščio gali būti mažesnis.

Plotas tarp miškingų juostų negali būti naudojamas 8 GAAB įgyvendinti ir dalyvavimui DE–DZ–0401–01 ir DE–DZ–0401–02.

Nepažeidžiant gamtos apsaugos taisyklių, medienos ruošos priemonės paraiškos teikimo metais leidžiamos tik sausio, vasario ir gruodžio mėnesiais. Tai neapima tam tikrų sumedėjusių augalų rūšių dėl jų invazinio potencialo.

Žemių vyriausybės gali nustatyti, kad tam tikros vietovės neatitinka reikalavimų šiai ekologinei sistemai tiek, kiek tai būtina atsižvelgiant į konkrečias regiono gamtos apsaugos sąlygas.

Klimato ir aplinkos sistemų paramos gavėjai yra ūkininkai, kaip apibrėžta Reglamento 4 straipsnio 5 dalyje, kurie savanoriškai prisiima papildomas valdymo pareigas ir apribojimus, kurie laikomi padedančiais siekti Reglamento 6 straipsnio 1 dalies e ir f punktuose nustatytų konkrečių tikslų.

Poreikiai, tenkinami taikant intervenciją:

Poreikio kodas	Aprašymas	Poreikio lygis
D.2	Anglies dioksido saugojimo ir sekvestracijos užtikrinimas ir gerinimas	labai aukštas
D.3	Žemės ūkio ir miškininkystės prisitaikymas prie klimato kaitos	labai aukštas
E.5	Vandens suvartojimo mažinimas atsižvelgiant į dirvožemio ir kraštovaizdžio vandens balansą	aukštas
F.4	Biologinės įvairovės apsauga ir tausūs naudojimas	labai aukštas

DZ–0404 – Viso ūkio daugiamečių žolynų plėtimas

Skiriama kaip kompensacija; O.8. Hektarų skaičius. Lėšos programos įgyvendinimo laikotarpiui (Sąjungos įnašas EUR) 1.018.711.880,21.

Variantai	Eko schemos variantai	O8., ha	Rodikliai
Viso ūkio daugiamečių žolynų plėtimas	DE-DZ-0404-00-0-01 (100 EUR)	1.978.081	R.14; R.21; R.31; R.4; R.6; R.7

Visame ūkyje kasmet turi būti laikoma ne mažiau kaip 0,3 ir ne daugiau kaip 1,40 stambiuosius pašarus ėdančių gyvulių vienetų (RGV) viename reikalavimus atitinkančios daugiametės ganyklos hektare. Gyvulių banda, sudaranti ne mažiau kaip 0,3 RGV vienam hektarui daugiametės ganyklos, gali būti mažinama ne ilgiau kaip 40 dienų nuo paraiškų teikimo metų sausio 1 d. iki rugsėjo 30 d. Apskaičiavimo schema, nustatyta 2014 m. liepos 17 d. EK įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 808/2014, kuriuo nustatomos išsamios Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1305/2013 dėl paramos kaimo plėtrai, teikiamos Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) lėšomis, taikymo taisyklės (OL L 1305, 2014, p. 18), su pakeitimais, padarytais 2016 m. balandžio 28 d. EK reglamentu (ES) 2016/669 (OL L 227, 2014 7 31, p. (OL L 115, 2016 4 29, p. 33) versija. Naudoti trąšas, įskaitant mėšlą, leidžiama tik tiek, kiek tai atitinka ne daugiau kaip 1,4 RGV trąšų gamybą vienam reikalavimus atitinkančios daugiametės ganyklos hektarui valdoje. Negalima naudoti augalų apsaugos produktų. Kompetentinga institucija pagal federalinės žemės teisę atskirais atvejais gali leisti taikyti išimtis. Valdos daugiamečiai žolynai paraiškų teikimo metais negali būti ariami. Šio arimo draudimo išimtys gali būti taikomos force majeure arba išskirtinių aplinkybių atvejais. Norint tokiu atveju leisti arti, reikia gauti kompetentingos institucijos leidimą.

Sąsajos su GAAB standartais

GAABI	Daugiamečių ganyklų išlaikymas remiantis daugiamečių ganyklų ir žemės ūkio paskirties žemės santykiu šalies, regiono, paregionio, valdų grupės ar valdos lygmeniu, palyginti su 2018 ataskaitiniais metais. Didžiausias sumažinimas, palyginti su ataskaitiniais metais, yra 5%.
-------	--

Šia priemone viršijamos sąlygos ir nacionaliniai standartai, nes juose nenumatyta pareiga vykdyti ekstensyvų daugiamečių žolynų valdymą. 1 GAAB yra atskaitos taškas, kiek tai susiję su daugiamečių žolynų išsaugojimu.

Klimato ir aplinkos sistemų paramos gavėjai yra ūkininkai, kaip apibrėžta Reglamento 4 straipsnio 5 dalyje, kurie savanoriškai prisiima papildomas valdymo pareigas ir apribojimus, kurie laikomi padedančiais siekti Reglamento 6 straipsnio 1 dalies e ir f punktuose nustatytų konkrečių tikslų.

Poreikiai, tenkinami taikant intervenciją:

Poreikio kodas	Aprašymas	Poreikio lygis
D.2	Anglies dioksido saugojimo ir sekvestracijos užtikrinimas ir gerinimas	labai aukštas
E.2	Požeminio vandens telkinių apsauga ir būklės gerinimas	labai aukštas
F.4	Biologinės įvairovės apsauga ir tausūs naudojimas	labai aukštas

DZ-0405 – Į rezultatus orientuotas ekstensyvus daugiamečių žolynų plotų valdymas, turintis bent keturių regioninių ypatybių įrodymų

Skiriama kaip kompensacija; O.8. Hektarų skaičius. Lėšos programos įgyvendinimo laikotarpiui (Sąjungos įnašas EUR) 720.680.355,75.

Variantai	Eko schemos variantai	O8., ha	Rodikliai
Į rezultatus orientuotas ekstensyvus daugiamečių žolynų plotų valdymas, turintis bent keturių regioninių ypatybių įrodymų	DE-DZ-0405-00-0-01 (225 Eur)	640.605	R.31; R.4; R.6; R.7

Daugiamečių žolynų plotai atitinka reikalavimus, jei aptinkamos bent keturios augalų rūšys iš būdingų rūšių sąrašo, kuris sudarytas pagal nustatytas augalų rūšių charakteristikas yra šios intervencijos pagrindas ir tai lemia regioninę diferenciaciją.

Gali būti nuspręsta, kad tam tikros teritorijos neatitinka reikalavimų, jei tai būtina atsižvelgiant į ypatingas regionines gamtos apsaugos sąlygas.

Augalų rūšių charakteristikų registravimo metodai apibrėžiami administraciniu teritoriniu lygiu. Jei ūkis nusprendžia dalyvauti DZ–0405 ekologinėje schemeje, manydamas, kad jo deklaruotoje žemėje yra atitinkamų savybių, charakteristikos registruojamos iš anksto nustatytu, sistemingu teritorijų patikrinimu pagal nurodytą metodą. Patikrinimo rezultatai turi būti išsamiai registruojami. Be to, atliekami patikrinimai vietoje ir, jei reikia, naudojamos geografiškai pažymėtos nuotraukos. Palankiausias kartografavimo laikotarpis yra nuo gegužės pradžios iki liepos pabaigos, priklausomai nuo daugiamečių žolynų paskirties (ganymui ar šienavimui). Rezultatai dokumentuojami institucijos nurodytomis formomis arba geografiškai susietomis nuotraukomis ir, jei reikia, naudojant programėlę.

Sąsajos su GAAB standartais

GAAB1	Daugiamečių ganyklų išlaikymas remiantis daugiamečių ganyklų ir žemės ūkio paskirties žemės santykiu šalies, regiono, paregionio, valdų grupės ar valdos lygmeniu, palyginti su 2018 ataskaitiniais metais. Didžiausias sumažinimas, palyginti su ataskaitiniais metais, yra 5%.
-------	--

Šia priemone viršijamos paramos sąlygos, nacionaliniai standartai, nes jose nenumatyta būdingų rūšių atsiradimas daugiamečiuose žolynuose. 1 GAAB yra atskaitos taškas, kiek tai susiję su daugiamečių žolynų išsaugojimu.

Klimato ir aplinkos sistemų paramos gavėjai yra ūkininkai, kaip apibrėžta Reglamento 4 straipsnio 5 dalyje, kurie savanoriškai prisiima papildomas valdymo pareigas ir apribojimus, kurie laikomi padedančiais siekti Reglamento 6 straipsnio 1 dalies e ir f punktuose nustatytų konkrečių tikslų.

Poreikiai, tenkinami taikant intervenciją:

Poreikio kodas	Aprašymas	Poreikio lygis
F.4	Biologinės įvairovės apsauga ir tausūs naudojimas	labai aukštas

DZ–0406 – Valdos ariamosios žemės arba žemės, kurioje auginamos daugiamečių kultūros, valdymas nenaudojant sintetinių cheminių pesticidų

Skiriama kaip kompensacija; 0.8. Hektarų skaičius. Lėšos programos įgyvendinimo laikotarpiui (Sąjungos įnašas EUR) 692.472.018,00.

Variantai	Eko schemos variantai	O8., ha	Rodikliai
Valdos ariamosios žemės arba žemės, kurioje auginamos daugiamečių kultūros, valdymas nenaudojant sintetinių cheminių pesticidų – augalų apsaugos produktai – EB1	DE–DZ–0406–00–0–01 (116 EUR)	1.008.665	R.24; R.31; R.4; R.6; R.7
Valdos ariamosios žemės arba žemės, kurioje auginamos daugiamečių kultūros, valdymas nenaudojant sintetinių cheminių pesticidų – augalų apsaugos produktai – EB2	DE–DZ–0406–00–0–02 (50 EUR)	397.122	R.24; R.31; R.4; R.6; R.7

Kultūros ir laikotarpiai. Pareiškėjo nurodyta reikalavimus atitinkanti ariamoji žemė ir valdos reikalavimus atitinkančios daugiamečių kultūros, kuri paraiškų teikimo metais naudojama a–e punktuose nurodytomis

kultūroms auginti: a) vasariniams javams, įskaitant kukurūzus; b) baltymingiems augalams, įskaitant mišinius, išskyrus kaupiamąsias kultūras pašarams; c) vasarinių aliejinių augalų sėkloms; d) šakniavaisiams; e) lauko daržovėms. Augalų apsaugos produktai netaikomi nuo sausio 1 d. iki derliaus nuėmimo, bet bent jau iki paraiškų teikimo metų rugpjūčio 31 d.

Reikalavimus atitinkančioje ariamojoje žemėje, paraiškų teikimo metais naudojamose žolei ar kitiems žoliniams pašarams ar baltymingiems augalams, naudojamiems kaip lauko pašarai, įskaitant mišinius, auginti, augalų apsaugos produktai negali būti naudojami nuo paraiškų teikimo metų sausio 1 d. iki lapkričio 15 d. Šis laikotarpis sutrumpinamas iki paskutinių paraiškų teikimo metų derliaus nuėmimo dienos, jei po derliaus nuėmimo paraiškų teikimo metais dirbama ruošiantis auginti kitas kultūras, bet ne anksčiau kaip rugpjūčio 31 d. Augalų apsaugos produktai negali būti naudojami reikalavimus atitinkančiuose daugiamečių pasėlių plotuose nuo paraiškų teikimo metų sausio 1 d. iki lapkričio 15 d.

Augalų apsaugos produktai. Sintetiniai cheminiai augalų apsaugos produktai yra visi augalų apsaugos produktai, išskyrus augalų apsaugos produktus, kurie: 1. turi tik veikliąsias medžiagas, patvirtintas kaip nedidelės rizikos veiklioji medžiaga; 2. kuriuos leidžiama taikyti ekologiniam ūkininkavimui.

Priemonė viršija VR ir nacionalinius standartus, nes juose numatytas tik tam tikrais atvejais taikymas ar apribojimai, bet ne bendras sintetinių cheminių pesticidų naudojimo žemės ūkio paskirties žemėje atsisakymas.

Klimato ir aplinkos sistemų paramos gavėjai yra ūkininkai, kaip apibrėžta Reglamento 4 straipsnio 5 dalyje, kurie savanoriškai prisiima papildomas valdymo pareigas ir apribojimus, kurie laikomi padedančiais siekti Reglamento 6 straipsnio 1 dalies e ir f punktuose nustatytų konkrečių tikslų.

Poreikiai, tenkinami taikant intervenciją:

Poreikio kodas	Aprašymas	Poreikio lygis
E.1	Paviršinių vandenių ir jūrų apsauga ir būklės gerinimas	aukštas
F.4	Biologinės įvairovės apsauga ir tausūs naudojimas	labai aukštas

DZ–0407 – Žemės valdymo praktikos, nustatytos pagal apsaugos tikslus, taikymas „Natura 2000“ teritorijų žemės ūkio paskirties žemėje

Skiriama kaip kompensacija; 0.8. Hektarų skaičius. Lėšos programos įgyvendinimo laikotarpiui (Sąjungos įnašas EUR) 262.402.320,65.

Variantai	Eko schemos variantai	O8., ha	Rodikliai
Žemės valdymo praktikos, nustatytos pagal apsaugos tikslus, taikymas "Natura 2000" teritorijų žemės ūkio paskirties žemėje	DE–DZ–0407–00–0–01 (40 EUR)	1.312.012	R.31; R.33; R.4; R.6; R.7

Reikalavimus atitinkanti žemės ūkio paskirties žemė, esanti vietovėse įtrauktose į Direktyvos 92/43/EEB 4 straipsnio 2 dalies trečioje pastraipoje nurodytą sąrašą, arba zonose, kurios pagal Direktyvos 2009/147/EB 4 straipsnio 1 dalį paskelbtos saugomomis teritorijomis. Šios vietovės taip pat turi atitikti šiuos reikalavimus: paraiškų teikimo metais:

- 1) neatliekamos jokios papildomos drenažo priemonės ar esamų požeminio vandens ar drenažo nuleidimo įrenginių remontas, ir
- 2) neatliekami jokie užpildymo, pylimo ar kasimo darbai, išskyrus atvejus, kai priemonę leidžia, užsako ar vykdo už gamtos apsaugą atsakinga institucija.

Sąsajos su GAAB standartais

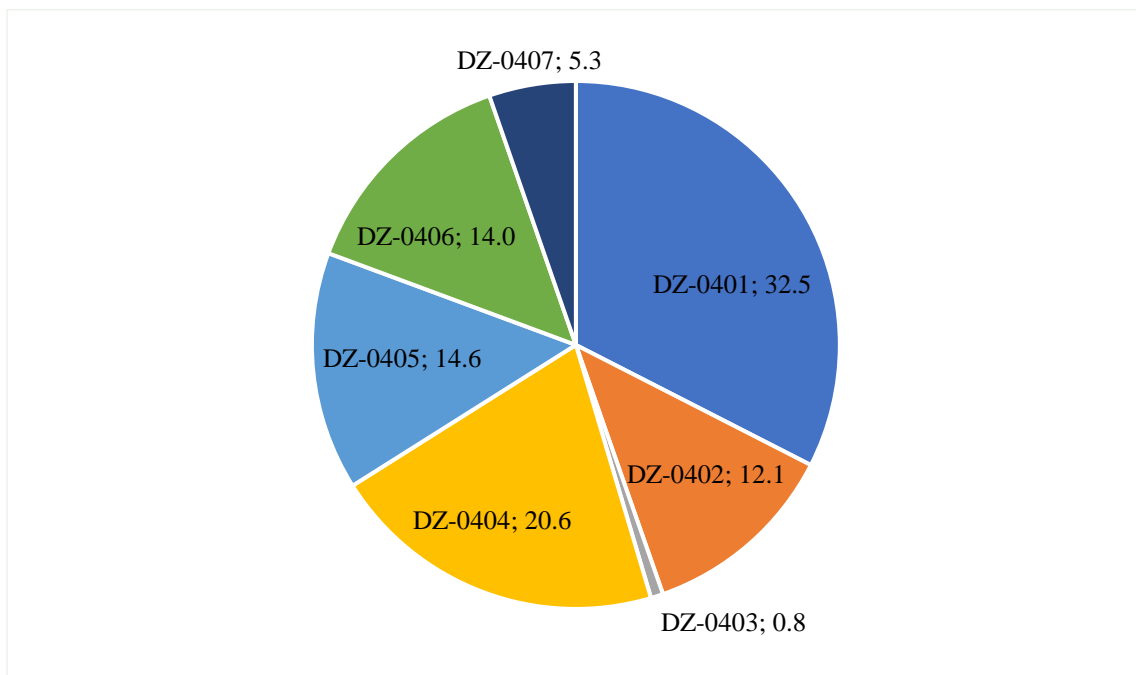
GAAB2	Šlapžemių ir durpynų apsauga
GAAB9	Draudimas "Natura 2000" teritorijose pertvarkyti arba suarti daugiametės ganyklas, laikomas aplinkosaugos požiūriu pažeidžiamomis daugiametėmis ganyklomis

Pagrindinis šios ekologinės sistemos tikslas – atlyginti už viešąsias paslaugas, kurias ūkininkai teikia tvarkydami "Natura 2000" teritorijas pagal aplinkos apsaugos tikslus. Todėl du papildomi reikalavimai, kuriuos reikia įvykdyti yra žemos ribos, tačiau vis tiek viršija konkrečius sąlygų reikalavimus, nes juose nenurodyti jokie su drenažu susiję įpareigojimai ir draudimai tvariai keisti dirvožemio profilį. 9 GAAB yra atskaitos taškas, nes aplinkos požiūriu pažeidžiamų daugiamečių žolynų išsaugojimas yra sudedamoji "Natura 2000" teritorijų tvarkymo pagal aplinkos apsaugos tikslus dalis.

Klimato ir aplinkos sistemų paramos gavėjai yra ūkininkai, kaip apibrėžta Reglamento 4 straipsnio 5 dalyje, kurie savanoriškai prisiima papildomas valdymo pareigas ir apribojimus, kurie laikomi padedančiais siekti Reglamento 6 straipsnio 1 dalies e ir f punktuose nustatytų konkrečių tikslų.

Poreikiai, tenkinami taikant intervenciją:

Poreikio kodas	Aprašymas	Poreikio lygis
F.1	Buveinių ir rūšių išsaugojimas ir plėtra saugomose teritorijose	labai aukštas

10 pav. Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingų sistemų (31 straipsnis) finansavimo pasiskirstymas pagal ekologines schemas* Vokietijoje, proc.

**ekologinių schemų pavadinimai*

DZ-0401	Žemės suteikimas biologinei įvairovei gerinti ir buveinių apsauga	1.604.913.092,25 EUR
DZ-0402	Įvairių kultūrų, turinčių ne mažiau kaip penkias pagrindines pasėlių rūšis, auginimas ariamojoje žemėje, įskaitant ankštinių augalų auginimą, kurių mažiausia dalis yra 10 proc.	598.432.789,27 EUR
DZ-0403	Agrarinės miškininkystės valdymo ariamojoje žemėje ir daugiamečiuose žolynuose priežiūra	37.500.000,00 EUR
DZ-0404	Viso ūkio daugiamečių žolynų plėtimas	1.018.711.880,21 EUR
DZ-0405	Į rezultatus orientuotas ekstensyvus daugiamečių žolynų plotų valdymas, turintis bent keturių regioninių ypatybių įrodymų	720.680.355,75 EUR
DZ-0406	Valdos ariamosios žemės arba žemės, kurioje auginamos daugiamečių kultūros, valdymas nenaudojant sintetinių cheminių pesticidų	692.472.018,00 EUR
DZ-0407	Žemės valdymo praktikos, nustatytos pagal apsaugos tikslus, taikymas "Natura 2000" teritorijų žemės ūkio paskirties žemėje	262.402.320,65 EUR

2.3. VALDYMO ĮSIPAREIGOJIMAI, SUSIJĘ SU APLINKA IR KLIMATU, KITI VALDYMO ĮSIPAREIGOJIMAI (70 straipsnis): TRUMPAS APIBŪDINIMAS

Valstybės narės į savo BŽŪP strateginius planus kaip intervencines priemones įtraukia agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimus ir gali įtraukti kitus valdymo įsipareigojimus. Išmokos už tuos įsipareigojimus skiriamos nustatytomis sąlygomis ir laikantis BŽŪP strateginiuose planuose išsamiau apibrėžtos tvarkos.

Išmokos skiriamos tik ūkininkams ar kitiems paramos gavėjams, savanoriškai prisiimantiems valdymo įsipareigojimus, kurie, manoma, yra naudingi siekiant vieno ar daugiau konkrečių tikslų.

Išmokos skiriamos tik už įsipareigojimus, kurie: a) viršija atitinkamus teisės aktais nustatytus valdymo reikalavimus ir GAAB standartus; b) viršija atitinkamus minimaliuosius trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo arba gyvūnų gerovės reikalavimus, taip pat kitus atitinkamus nacionalinėje ir Sąjungos teisėje nustatytus privalomus reikalavimus (netaikoma įsipareigojimams, susijusiems su agrarinės miškininkystės sistemomis ir mišku apželdintų plotų tvarkymu; c) viršija nustatytas žemės ūkio paskirties žemės išlaikymo sąlygas; d) skiriasi nuo įsipareigojimų, už kuriuos išmokos skiriamos pagal 31 straipsnį.

Mokėtinos išmokos nustatomos remiantis papildomomis dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtomis išlaidomis ir prarastomis pajamomis, atsižvelgdamos į nustatytas siektinas reikšmes. Tos išmokos skiriamos kasmet ir jomis taip pat gali būti padengiamos sandorių sąnaudos. Tinkamai pagrįstais atvejais gali būti skiriama parama kaip vienkartinė išmoka už vieneta.

Įsipareigojimai prisiimami penkerių – septynerių metų laikotarpiui. Tačiau gali būti nustatytas: a) ilgesnis laikotarpis, taikomas konkrečių rūšių įsipareigojimams, numatant, kad, pasibaigus pradiniam laikotarpiui, įsipareigojimai būtų pratęsiami vienais metais, kai toks ilgesnis laikotarpis būtinas, kad būtų pasiekta arba išlaikyta tam tikra nauda aplinkai arba gyvūnų gerovei; b) trumpesnis laikotarpis, kurio trukmė būtų bent vieneri metai, dėl įsipareigojimų gyvūnų gerovės srityje, įsipareigojimų genetinių išteklių išsaugojimo, tausaus naudojimo ir plėtojimo srityje, perėjimo prie ekologinio ūkininkavimo, naujų įsipareigojimų, prisiimtų iš karto po pradiniu laikotarpiu įvykdytų įsipareigojimų, ar kitais tinkamai pagrįstais atvejais.

Kai parama pagal skiriama už agrarinės aplinkosaugos arba klimato srities įsipareigojimus arba įsipareigojimus pereiti prie ekologinio ūkininkavimo praktikos ir metodų, kaip nustatyta Reglamente (ES) 2018/848, arba juos toliau taikyti, nustatomos išmokos už hektarą. Kitų įsipareigojimų atveju gali būti taikomi ne hektarai, o kiti vienetai. Tinkamai pagrįstais atvejais gali būti skiriama parama kaip fiksuotoji suma.

Taip pat užtikrinama užtikrina, kad veiksmus pagal šią intervencinių priemonių rūšį vykdantys asmenys galėtų gauti atitinkamų tiems veiksmams įgyvendinti reikalingų žinių ir informacijos ir kad tie, kam to reikia, galėtų gauti tinkamų mokymų ir galėtų pasinaudoti ekspertinėmis žiniomis, siekiant padėti ūkininkams, įsipareigojusiems pakeisti savo gamybos sistemas.

Užtikrinama, kad pagal šį straipsnį taikomos intervencinės priemonės derėtų su intervencinėmis priemonėmis pagal 31 straipsnį.

20 lentelė. Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai analizuojamose šalyse

Pasirinktos ES šalys narės	70 straipsnis Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai
Lietuva	1) KP01ekū – Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai (numatytos 6 išmokos, 16 išmokų (8 išmokos perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo ir 8 išmokos ekologiniam ūkininkavimui) praėjusio laikotarpio priemonės) 2) KP03jimp – Miško priežiūra ir apsauga (2 išmokos)

	<ol style="list-style-type: none"> 3) KP070untž – Laukinių paukščių apsauga už „Natura 2000“ teritorijos ribų (1 išmoka) 4) KP09gen – Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas (12 išmokų)
Airija	<ol style="list-style-type: none"> 1) 53AECMCP70 – Agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonė (Agri–Environment Climate Measure „AECM“) – bendradarbiavimo galimybė (1 išmoka) 2) 53AECMGEN – AECM bendri įsipareigojimai (5 išmokos) 3) 53OFS – Ekologinio ūkininkavimo schema (2 išmokos) 4) 53DBWS – Pieninių veislių galvijų (arba trumpinys - Pieninių galvijų) gerovės schema (1 išmoka) 5) 53GR – AECM Genetiniai ištekčiai (3 išmokos) 6) 53SCEP – Karvių židinių anglies efektyvumo programa (1 išmoka) 7) 53SIM – Šiaudų įterpimo priemonė (2 išmokos) 8) 53SIP – Avių gerinimo schema (1 išmoka).
Danija	<ol style="list-style-type: none"> 1) Pievų ir gamtinių teritorijų priežiūra („Natura 2000“) (8 išmokos) 2) Biologinė įvairovė – miškai („Natura 2000“) (23 išmokos) 3) Vienkartinės kompensacijos už šlapynių ir žemapelkių priežiūrą (17 išmokų)
Latvija	<ol style="list-style-type: none"> 1) LA 10.1 – Žaliosios juostos (4 išmokos) 2) LA 10.2 – Aplinką tausojanti sodininkystė (6 išmokos) 3) LA 10.3 – Padidinti gerovės reikalavimai ir emisijas mažinanti gyvulininkystė (4 išmokos) 4) LA 10.4 – Apdulkinimui skirtų bitininkystės vienetų valdymas (2 išmokos) 5) LA 10.5 – Pievų buveinių tvarkymas (6 išmokos) 6) LA 11 – Ekologinis ūkininkavimas (6 išmokos) 7) LA 8 – Parama miškų ekosistemų atsparumui ir ekologiškai vertei didinti siekiant išlaikyti (1 išmoka)
Lenkija	<ol style="list-style-type: none"> 1) I 8.1. Vertingų buveinių ir nykstančių rūšių apsauga "Natura 2000" teritorijose (11 išmokų) 2) I 8.10. Miško įveisimo įsipareigojimai pagal 2004–2006 m. KPP, 2007–2013 m. KPP, 2014–2020 m. KPP (1 išmoka) 3) I 8.11. Ekologinis ūkininkavimas (18 išmokų) 4) I 8.2. Vertingų buveinių ir nykstančių rūšių apsauga už "Natura 2000" teritorijų ribų (11 išmokų) 5) I 8.3. Ekstensyvus pievų ir ganyklų naudojimas "Natura 2000" teritorijose (1 išmoka) 6) I 8.4. Tradicinių vaismedžių veislių sodų išsaugojimas (1 išmoka) 7) I 8.5. Nykstančių augalų genetinių išteklių išsaugojimas žemės ūkyje (2 išmokos) 8) I 8.6. Nykstančių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimas žemės ūkyje (13 išmokų) 9) I 8.7. Biologinė įvairovė ariamoje žemėje (2 išmokos) 10) I 8.8 Miško įveisimo ir įveisimo išmokos bei agrarinės miškininkystės schemas (3 išmokos) 11) I.8.9.1. Agrarinės aplinkosaugos ir klimato įsipareigojimai, įgyvendinami pagal 2014–2020 m. KPP priemonės "Agrarinė aplinkosauga ir klimatas" veiklos sritį. 4 paketas. Vertingos buveinės ir nykstančios paukščių rūšys "Natura 2000" teritorijose (11 išmokų) 12) I.8.9.2. Agrarinės aplinkosaugos ir klimato įsipareigojimai, įgyvendinti pagal 2014–2020 m. kaimo plėtros programos (KPP 2014–2020 m.) priemonę "Agrarinė aplinkosauga ir klimatas". 5 paketas Vertingos buveinės už "Natura 2000" teritorijų ribų (7 išmokos) 13) I.8.9.3. Agrarinės aplinkosaugos ir klimato įsipareigojimai, įgyvendinti pagal 2014–2020 m. kaimo plėtros programos (KPP 2014–2020 m.) priemonę "Agrarinė aplinkosauga ir klimatas". 1 paketas. Tvarus žemės ūkis (1 išmoka)
Nyderlandai	<ol style="list-style-type: none"> 1) I.70.1.E.01 –ANLb (5 išmokos) 2) I.70.2 – Retos ūkinių gyvūnų veislės (1 išmoka)
Švedija	<ol style="list-style-type: none"> 1) Kompensacija už ganyklų ir šienaujamų pievų priežiūrą, įskaitant priedus (11 išmokų) 2) Gyvūnų gerovės kompensacija už avis (1 išmoka) 3) Gyvūnų gerovės kompensacija už karves (1 išmoka) 4) Gyvūnų gerovės kompensacija už paršavedes (1 išmoka) 5) Kompensacija Švedijos vasaros ganyklas ūkiams (fåbod) (4 išmokos) 6) Kompensacija už nykstančias naminių gyvulių veisles (4 išmokos) 7) Kompensacija paveldo gyvulių veislių asociacijoms (2 išmokos) 8) Kompensacija už šlapynių ir tvenkinių tvarkymą (8 išmokos) 9) Kompensacija už vandens telkinių apsaugos zonas ir pritaikytas apsaugos zonas (2 išmokos)

Vokietija	<ol style="list-style-type: none"> 1) EL–0101 – Valdymo įsipareigojimai siekiant pagerinti klimato kaitos švelninimą (10 išmokų) 2) EL–0102 – valdymo įpareigojimai siekiant pagerinti vandens kokybę (12 išmokų) 3) EL–0103 – valdymo įpareigojimai siekiant pagerinti dirvožemio apsaugą (4 išmokos) 4) EL–0105 – valdymo įsipareigojimai siekiant pagerinti biologinę įvairovę (16 išmokų) 5) EL–0107 – Valdymo įpareigojimai tvarios miškotvarkos srityje (4 išmokos) 6) EL–0108 – Ekologinis ūkininkavimas (10 išmokų) 7) EL–0109 – Valdymo įsipareigojimai, siekiant pagerinti gyvūnų gerovę (2 išmokos) 8) EL–0110 – Valdymo įsipareigojimai, susiję su genetinių išteklių išsaugojimu (2 išmokos) 9) EL–0111 – Miškų atsodinimas, išlyginant pajamas (2 išmokos)
-----------	---

2.3.1. Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 straipsnis) Airijoje

53AECMCP70 – Agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonė (Agri–Environment Climate Measure „AECM“) – bendradarbiavimo galimybė

Skiriama kaip kompensacija: O.14. Hektarų skaičius (išskyrus miškininkystę) arba hektarų skaičius kitų vienetų, kuriems taikoma aplinkosaugos ar klimato kaitos įsipareigojimai, viršijantys privalomus reikalavimus. Suma per laikotarpį 2,000,000.00.

53AECMCP7001 – vidutinė metinė išmoka dalyvaujantiems ūkininkams (Dotacija – vidutinė): 230 EUR.

Siekiama R.14; R.19; R.21; R.22; R.24; R.31; R.33; R.34 rodiklių. Lėšos programos įgyvendinimo laikotarpiui (Sąjungos įnašas EUR) 184,966,000.00, visos viešosios išlaidos 460,000,000.00.

Airija siūlo novatorišką požiūrį į mūsų AECM pristatymą, kuris apims du skirtingus AECM bendrosios ir AECM bendradarbiavimo metodus, pagrįstus geografine vieta, nustatyta pagal apibrėžtą žemėlapių sistemą: Bendradarbiavimo metodas (AECM bendradarbiavimas), prieinamas ūkininkams apibrėžtose prioritetinėse geografinėse vietovėse, taip pat siūlomos bendrosios priemonės, bet papildomai siūlomos individualios ūkio, kraštovaizdžio ir baseino priemonės bei vietos projekto komanda, padedanti įgyvendinti schemą vietos lygmeniu. Ūkininkai, turintys didelį žemės plotą vienoje ar keliose iš nustatytų aukšto prioriteto geografinių vietovių, bus automatiškai įtraukiami į bendradarbiavimo metodą. Bendrasis požiūris jiems nėra atviras.

Ir bendrasis požiūris visoms kitoms vietoms, siūlantis bendrųjų priemonių rinkinį su tam tikru aukšto prioriteto taikymu (AECM bendras).

„AECM bendradarbiavimas“ yra hibridinis pristatymo modelis, kuriuo dalyvaujantiems ūkininkams ketinama pasiūlyti ir fiksuotas mokėjimo normas, ir mokėjimus pagal rezultatus. Dauguma mokėjimų bus pagrįsti rezultatais, naudojant balų korteles, specialiai sukurtas atitinkamiems žemės tipams ir regionams. Visos sąnaudos bus pagrįstos planuojamomis paramos vieneto sumomis, nurodytomis AECM bendrajame intervencijos šablone. Tačiau dauguma apibrėžtų geografinių vietovių ūkininkų, galinčių pasinaudoti AECM bendradarbiavimo programa, ūkininkauja regionuose, kuriuose yra sudėtingos sąlygos ir (arba) kuriuose reikia atlikti specialius veiksmus, kad būtų atkurta žemė ar vanduo į palankesnę aplinkos būklę. Kiekvienos žemės rūšies balų lentelės ūkininkui aiškiai nurodys, kokius pagerinimus reikia atlikti žemėje, kad būtų galima gauti aukščiausius balus ir maksimalią išmoką. Apmokyti patarėjai, padedami bendradarbiavimo komandos, patars ir padės ūkininkui pasiekti optimalų rezultatą. Numatoma, kad vidutinė išmoka už veiksmus sieks 4600 EUR per visus kalendorinius metus taikomas AECM bendradarbiavimo projekto 70 straipsnyje. Tai bus papildyta mokėjimais už negamybines investicijas pagal 73 straipsnį ir kraštovaizdžio veiksmus pagal 77 straipsnį.

Bus sukurti rezultatais pagrįsti mokėjimo modeliai, siekiant užtikrinti, kad ūkininkai būtų tinkamai skatinami gerinti kraštovaizdį ir baseinus, kuriuose jie ūkininkauja. Mokėjimai atspindės rezultato rodiklio kokybę. Kuo didesnis rezultatas, tuo didesnis mokėjimas. Bus sukurta balų sistema, pagal kurią reikšmingas indėlis į ekosistemų paslaugas bus teikiamas tik tada, kai lauko balas yra 4 arba didesnis. Daroma prielaida, kad paslaugos, mažesnės už šį tašką, atitinka GAAB ir VR ir negali būti atlyginamos kitu schemas mokėjimu. Tačiau išmokos už lauko balą 4 bus pakankamai didelės, kad paskatintų ūkininkus toliau gerinti buveinių

kokybę. Didžiausias mokėjimas iš viso 10 taškų bus gautas tik tada, kai buveinė bus laikoma optimalia ir todėl nusipelnė didžiausio užmokesčio už naudą aplinkai. Fiksuotos tinkamos išlaidos apima atitiktas išlaidas, prarastas pajamas ir sandorio išlaidas, jei taikoma.

Sąsajos su GAAB standartais ir teisės aktais nustatytais valdymo reikalavimais VR

Eko–schema susijusi su GAAB1, GAAB2, GAAB3, GAAB4, GAAB5, GAAB6, GAAB7, GAAB8, GAAB9 ir VR1, VR2, VR3, VR4, VR11.

Paramos dydis gavėjo lygmeniu: Pagal 70 straipsnį visais atvejais bus taikoma didžiausia 7 000 EUR metinė išmoka, išskyrus išskirtines aplinkybes, kai aplinkosaugos veiksmas pateisina didesnę išmoką. Pasieltas mokėjimo lygis bus nustatomas pagal mokėjimo už atitinkamus pasirinktus veiksmus tarifus ir rezultatus pasiekti. Numatoma, kad vidutinė išmoka bus 4 600 EUR už veiksmus, kuriems taikoma ši intervencija pagal 70 straipsnį. Mokėjimai pagal 70 straipsnį bus papildyti mokėjimais už negamybines investicijas pagal 73 straipsnį ir kraštovaizdžio veiksmus pagal 77 straipsnį. Tai suteiks numatomą vidutinį bendrą mokėjimą 7000 EUR per metus dalyvaujantiems AECM bendradarbiavimo programoje. Visais atvejais bus taikoma bendra didžiausia 10500 EUR išmoka, išskyrus išskirtines aplinkybes, kai aplinkosaugos veiksmas pateisina didesnę mokėjimą.

Šiai intervencinei priemonei taikoma (–os) įnašo norma (–os):

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
IE– Airija	91(2)(d) – Kiti regionai	40.21proc.	20.00proc.	43.00proc.

53AECMGEN – AECM Bendras

Skiriama kaip kompensacija. O.14. Hektarų skaičius (išskyrus miškininkystę) arba hektarų skaičius kitų vienetų, kuriems taikoma aplinkosaugos ar klimato kaitos įsipareigojimai, viršijantys privalomus reikalavimus. Suma per laikotarpį 1,659,980.00.

Vidutinė išmoka už ha: 367,50 EUR

Siekiama R.14; R.19; R.20; R.21; R.22; R.24;R.31; R.33; R.34 rodiklių. Lėšos programos įgyvendinimo laikotarpiui (Sąjungos įnašas EUR) 243,500,058.00, visos viešosios išlaidos 605,570,900.00.

AECM Bendras turi tris pakopas:

1 pakopa – ūkininkai, turintys prioritetinį aplinkos turtą (Minimalios teritorijos / sankryžos ribos su prioritetinėmis sritimis, į kurias reikia atsižvelgti), kurie turi atlikti su tuo turtu susijusius privalomus veiksmus; turinčios tam tikras retas veisles ir tuos, kurie yra registruoti ekologiški ūkininkai.

2 pakopa – ūkininkai, viršijantys tam tikrą gyvulių skaičių arba tam tikrą plotą, kuriame auginami pasėliai, arba kurių žemėje yra pažeidžiamas vandens plotas, kurie turi imtis tam tikrų atitinkamų veiksmų, arba ūkininkai, dalyvaujantys tam tikrose miškininkystės programose arba pasirenkantys vieną iš medžių sodinimo veiksmų.

3 pakopa – visi kiti ūkininkai (Kitos, nei tos, kurios patenka į apibrėžtą teritoriją pagal AECM bendradarbiavimo projektą), kurie imasi įvairių atitinkamų veiksmų, atrinktų iš bendrųjų veiksmų sąrašo, kad būtų patenkinti vietos ir (arba) ūkių specifiniai aplinkosaugos prioritetai, o veiksmai atrenkami pagal tvaraus ūkio plano užbaigimas.

Visi ūkininkai, dalyvaujantys bendroje AECM programoje, privalo laikytis toliau pateikto privalomų programos sąlygų sąrašo:

- patvirtintas žemės ūkio konsultantas turi parengti AECM paraišką ir užtikrinti, kad būtų parinkti ir pateikti ūkiui tinkamiausi ir tinkamiausi veiksmai,
- ūkio tvarumo planas turi būti AECM paraiškos dalis.
- pirmaisiais dalyvavimo schemeje metais privaloma dalyvauti mokymo kursuose (AECM mokymuose), kad būtų lengviau perduoti žinias ir gauti informacijos apie konkrečius veiksmus, papildoma internetinėmis demonstracijomis ir (arba) patarimais dėl geros aplinkosaugos praktikos, ir

d) Ūkininkas privalo tvarkyti reikalaujamą apskaitą.

AECM Bendras yra „struktūrizuotas“ paketas, pagal kurį pareiškėjas gali pasirinkti iš daugybės veiksmų, kurių numatoma bendra didžiausia vertė yra 7311 EUR per metus, taikoma visais atvejais, išskyrus išskirtines aplinkybes, kai aplinkosaugos veiksmas pateisina didesnę išmoką.

Nors fiksuota norma mokama už daugumą veiksmų, kintama norma bus taikoma keturiems veiksmams, t. y. bendro naudojimo plotams, mažo intensyvumo pievoms, mažo intensyvumo durpinėms pievoms ir retų veislių apsaugai, kai kiekvienai iš šių veiklų taikoma tokia kintamoji norma:

Didžiausia viršutinė variacijos riba (proc.) arba didžiausia suma, kai taikoma (proc. arba EUR):

Bendražemiai: 220 EUR

Rezultatais pagrįstos mažo intensyvumo pievos: 450 EUR už hektarą per metus – 10 balų (įskaitant vėlyvasias 50 EUR už hektarą priemoka už pievą)

Rezultatais pagrįstos mažo intensyvumo durpinės pievos: 450 EUR už hektarą per metus – 10 balų

Retų veislių apsauga – papildomai mokama 75 EUR už motininį gyvulių vieneta, kuriame yra gyvų palikuonių gimusių ir įregistruotų gyvulių per sutarties galiojimo laikotarpį

Tam tikrais atvejais gali būti taikoma mažėjanti išmoka.

Šiai intervencinei priemonei taikoma (–os) įnašo norma (–os):

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
IE– Airija	91(2)(d) – Kiti regionai	40.21 proc.	20.00 proc.	43.00 proc.

Sąsajos su GAAB standartais ir teisės aktais nustatytais valdymo reikalavimais VR

Intervencija susijusi su GAAB1, GAAB2, GAAB3, GAAB4, GAAB5, GAAB6, GAAB7, GAAB8, GAAB9 ir VR1, VR2, VR3, VR4, VR11.

53OFS – Ekologinio ūkininkavimo schema

Skiriama kaip kompensacija: 17. Hektarų skaičius arba kitų vienetų skaičius, gaunantis paramą ekologiniam ūkininkavimui. Per laikotarpį maksimalus ha skaičius 336,901.00.

53OFS02 – Vidutinė išmoka už hektarą pagal ekologinio ūkininkavimo schemą (Dotacija – vidutinė) nuo 225,11 iki 239,38 EUR/ha.

53OFS01 – Vidutinė išmoka už hektarą konversijos laikotarpiu pagal ekologinio ūkininkavimo schemą (Dotacija – vidutinė) nuo 290,40 iki 314,21 EUR/ha.

Siekiama R.14; R.19; R.21; R.24; R.29; R.31; R.43; R.44 rodiklių. Lėšos programos įgyvendinimo laikotarpiui (Sąjungos įnašas EUR) 103,005,902.00, visos viešosios išlaidos 256,169,866.00.

Pagrindiniai reikalavimai pareiškėjui:

1. Reikalavimas turėti minimalų 3 hektarų ūkio plotą, išskyrus daržovių (įskaitant vaisius) augintojus, kuriems minimalus ūkio plotas yra 1 hektaras.

2. Registracija vienoje iš Ekologinės kontrolės institucijų, galiojanti ekologinė licencija ir registracija DAFM.

3. Patvirtinto ekologinio ūkininkavimo mokymo kurso baigimas.

4. Būti aktyviu ūkininku, kuriam paraiškos pateikimo dieną yra ne mažiau kaip aštuoniolika metų.

5. Deklaruoti visą žemę, dirbamą pareiškėjo vardu Integruoto administravimo ir kontrolės sistemoje (IACS).

Pagrindinė parama bus metinė plotu pagrįsta išmoka už hektarą naudotinos žemės ūkio paskirties žemės (UAA). Ši norma susideda iš didesnės išmokos ūkininkams, pirmą kartą konvertuojantiems žemę į ekologinį ūkininkavimą, kuri bus mokama per pirmuosius maksimaliai dvejų metų konversijos laikotarpį, su priežiūros išmoka po to. Didesnės išmokos bus mokamos už daržovių (įskaitant vaisius) auginimą, dirbamos žemės operacijas ir pieno ūkio operacijas, kurioms visoms trūksta išteklių.

Antrasis paramos elementas bus dalyvavimo išmoka, kuri bus mokama kiekvienam ekologiniam ūkininkui kasmet, siekiant padengti administracines išlaidas. Ši parama viso ūkininko sutarties laikotarpiu padės padidinti mažesnių operatorių dalyvavimą, kuriems finansinė našta įsisteigiant buvo identifikuota kaip kliūtis įstojimui. Pirmuoju metais bus mokama didesnė išmoka, kad būtų atspindėtos didesnės pradinio ekologinio ūkininkavimo praktikos konversijos laikotarpio išlaidos. Ši išmoka laikoma kritiškai svarbia siekiant pašalinti vieną iš pagrindinių kliūčių ekologinių ūkininkų įstojimui – įsisteigimo ir su tuo susijusias išlaidas ekologiniam ūkininkavimui konvertuojant.

Parama grindžiama papildomomis sąnaudomis ir prarastomis pajamomis, atsirandančiomis dėl ekologinių standartų laikymosi, palyginti su įprastu ūkininku, turinčiu panašią žemės plotą, gamybos intensyvumą ir efektyvumą. Ekologinės licencijos kaina yra įtraukta į tinkamas sąnaudas pagal patirtas sąnaudas.

Pagrindinė parama bus metinė išmoka už plotą už ŽŪN hektarą. Šią normą sudaro didesnė išmoka ūkininkams, pirmą kartą pertvarkantiems žemę į ekologinį ūkininkavimą, mokama už pradinį ne ilgesnį kaip dvejų metų perėjimo prie ekologinio ūkininkavimo laikotarpį, o vėliau mokama palaikomoji išmoka. Planuojamos vienetinės paramos sumos yra diferencijuotos pagal ūkio kryptį ir plotą, pereinančią prie ekologinio ūkininkavimo statuso:

Taikymo sritis	Plotas, ha	Išmoka EUR/ha
Mėsiniai galvijai ir avys	≤70 ha	300
	>70 ha	60
Pienininkystė	≤70 ha	350
	>70 ha	60
Ariamoji	≤70 ha	320
	>70 ha	60
Daržininkystė	≤70 ha	800
	>70 ha	60

Ekologinių ūkių išmokos:

Taikymo sritis	Plotas, ha	Išmoka EUR/ha
Jaučiai ir avys	≤70 ha	250
	>70 ha	30
Pienininkystė	≤70 ha	300
	>70 ha	30
Ariamoji	≤70 ha	270
	>70 ha	30
Daržininkystė	≤70 ha	600
	>70 ha	30

Šiai intervencinei priemonei taikoma (–os) įnašo norma (–os):

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
IE– Airija	91(2)(d) – Kiti regionai	40.21 proc.	20.00 proc.	43.00 proc.

Sąsajos su GAAB standartais ir teisės aktais nustatytais valdymo reikalavimais VR

Eko–schema susijusi su GAAB: 1–9, VR: 1–11.

53DBWS – Pieninių veislių galvijų (arba trumpinys - Pieninių galvijų) gerovės schema

Skiriama kaip kompensacija: 0.14. Hektarų skaičius (išskyrus miškininkystę) arba kitų vienetų skaičius, kurie yra apimti aplinkosauginių ar klimato su išipareigojimais, viršijančiais privalomus reikalavimus. Per laikotarpį maksimalus skaičius 100,000.00.

53DBWS01 – Pieninių veislių galvijų gerovės schema (Dotacija – vienoda), 50,00 EUR/SG

Siekiami R.44 rodiklio. Lėšos programos įgyvendinimo laikotarpiui (Sąjungos įnašas EUR) 10,052,500.00, visos viešosios išlaidos 25,000,000.00 EUR.

Pagrindiniai reikalavimai pareiškėjui:

Pareiškėjas privalo:

Pateikti BISS (pagrindinė tiesioginei išmokai – pajamų parama tvarumui) paraišką kiekvienais metais, kuriais dalyvauja Pieninių veislių galvijų gerovės schemeje;

Kiekvienais schemos metais turėti bandą, kurioje kasmet pieninių veislių karvės atsiveda pieninių veislių veršelius;

Nuo 2025 metų į schemą bus priimami tik nauji dalyviai, kurie pirmą kartą pradėjo tiekti pieną pieno perdirbėjams po paraiškų teikimo termino schemos 2023 metais.

Maksimalus veršelių, už kuriuos galima gauti išmokas, skaičius vienam ūkiui yra 40 per metus. Išmokos dydis už vieną veršelį yra 20 EUR.; už 1 sutartinę gyvulį (kelių pieninių veislių ar vienos pieninės veislės veršelis sudaro 0,4 SG) - 50 Eur. Didžiausia metinė išmoka vienam ūkiui pagal šią priemonę yra 800 EUR. Paramos suma apskaičiuojama pagal patirtas sąnaudas ir prarastas pajamas. Šiai intervencinei priemonei taikoma (–os) įnašo norma (–os):

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
IE– Airija	91(2)(d) – Kiti regionai	40.21 proc.	20.00 proc.	43.00 proc.

Sąsajos su GAAB standartais ir teisės aktais nustatytais valdymo reikalavimais VR nėra pateikta.

53GR – AECM Genetiniai ištekliai

Skiriama kaip kompensacija už galvijus, ir bazinė pajamų paramą papildanti už sodus. O.19. Operacijų arba vienetų, palaikančių genetinius išteklius, skaičius. Per laikotarpį maksimalus SG skaičius yra 2,750.00, ha – 1,550.00.

53GR01 – Vienodos vieneto išmokos tradiciniam sodui. Siekiama R.31; R.34 rodiklių. Išmoka 138,10 EUR už veiksmą.

53GR02 – Vienodos vieneto išmokos už retas veisles pagal SG. Siekiama R.25; R.31; R.34 rodiklių. Išmoka 200,00 EUR/SG.

53GR03 – Vienodos vieneto išmokos už retas veisles (palikuonys) pagal SG (Dotacija – vienoda). Siekiama R.25; R.31; R.34 rodiklių. Išmoka 75,00 EUR/SG.

Lėšos programos įgyvendinimo laikotarpiui (Sąjungos įnašas EUR) 1,798,090.00, visos viešosios išlaidos 4,471,750.00 EUR.

Priemonę „Genetiniai ištekliai“ sudaro 2 veiksmai:

1. Retų veislių išsaugojimas

Šia priemone bus remiama ir išsaugoma vietinių veislių, kurioms gresia išnykimo pavojus, genetinė įvairovė. Pagal šią priemonę bus remiamas konkrečių retųjų veislių išsaugojimas ir, jei įmanoma, populiacijų didinimas, siekiant užtikrinti ilgalaikį jų išlikimą. Kalbant apie reikalavimus atitinkančias gyvulių rūšis ir gyvulių veisles, šios priemonės dalyviai gali rinktis iš galvijų, ožkų, arklių ir ponių bei avių sąrašo.

2. Tradicinio sodo sodinimas

Šia priemone remiama biologinė įvairovė ir padedama užtikrinti tradicinių airiškų obuolių veislių išlikimą. Nors obelys Airijoje auginamos jau daugelį šimtmečių, vietinis genetinis fondas buvo gerokai pakeistas, įtraukiant kelias šiuolaikines veisles. Šia priemone siekiama išsaugoti tradicinių obelių veislių autentiškumą ir kartu palaikyti jų paveldą, auginant tik tuos medžius, kurie kadaise buvo paplitę Airijos dirvožemyje.

Šiai intervencinei priemonei taikoma (–os) įnašo norma (–os):

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
----------	------------	-----------------	-----------------	------------------

IE– Airija	91(2)(d) – Kiti regionai	40.21 proc.	20.00 proc.	43.00 proc.
------------	--------------------------	-------------	-------------	-------------

Sąsajos su GAAB standartais ir teisės aktais nustatytais valdymo reikalavimais VR
Eko–schema susijusi su VR11.

53SCEP – Karvių žindenių Anglies Efektyvumo Programa

Skiriama kaip kompensacija: O.14. Hektarų skaičius (išskyrus miškininkystę) arba kitų vienetų skaičius, kurie yra apimti aplinkosauginių ar klimato su išsipareigojimais, viršijančiais privalomus reikalavimus. Per laikotarpį maksimalus ha skaičius 266,666.70.

53SCEP01

Ši priemonė sukurta siekiant padidinti galvijų išmetamųjų teršalų efektyvumą, pasitelkiant genetikos, genomikos ir veiklos rodiklių panaudojimą, remiantis platesniu Airijos bendros žemės ūkio politikos (CAP) strateginiu planu, kurio tikslas – didinti tvarumą ir aplinkosaugos efektyvumą Airijos ūkininkavimo sektoriuje. Nors tai yra atskira priemonė, ji papildo kitas priemones, tokias kaip Ekoschema, pagrindinė agroaplinkosaugos klimato priemonė ir padidinta parama ekologiniam ūkininkavimui.

Schemos struktūra: Siūloma, kad ši schema būtų vykdoma pagal 5 metų sutartį. Schemoje numatyti keturi privalomi veiksmai. Visi šie keturi veiksmai turi būti vykdomi kiekvienais sutarties metais dalyvio.

- Veiksmas 1: Pakeitimo strategija
- Veiksmas 2: Genotipavimas
- Veiksmas 3: Svorio matavimas
- Veiksmas 4: Duomenų įrašymas

Dalyviai privalo per pirmuosius dvejus schemos metus atlikti privalomus mokymus, susijusius su šiais keturiais veiksmiais.

Bus nustatytas tam tikras istorinis atskaitos laikotarpis (jo struktūra bus nustatyta), kuris bus paverstas atskaitos skaičiumi, pagal kurį pirmaisiais metais bus skaičiuojamas mokėjimo tarifas už bandą. Po pirmųjų metų dalyviai galės rinktis tarp originalaus (1 metų) atskaitos laikotarpio arba patikslinto atskaitos metų, atsižvelgiant į ankstesnių metų gamybos lygį tais atvejais, kai sumažėjo žindenių karvių skaičius, palyginti su originaliu (1 metų) atskaitos skaičiumi. Patikslintas atskaitos skaičius negali viršyti originalaus (1 metų) atskaitos skaičiaus.

Atsižvelgiant į didesnes ribines veiklos išlaidas mažesniems ūkiams, siūloma išmokas skirti už pirmas 10 žindenių. Planuojama vieneto suma yra 225 eurai už hektarą pirmiesiems 15 hektarų ir 180 eurų už hektarą už likusius tinkamus hektarus, o metinis planuojamas 266 666,7 hektarų rezultatas yra orientacinės paskirstytos sumos. Tai suteikia vidutinę vieneto sumą 199,48 eurų kasmet, jei schemoje dalyvautų 20 000 ūkininkų, turinčių vidutiniškai po 20 žindenių karvių (iš viso 266 666,7 hektarų).

Šiai intervencinei priemonei taikoma (–os) įnašo norma (–os):

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
IE– Airija	91(2)(d) – Kiti regionai	40.21 proc.	20.00 proc.	43.00 proc.

Sąsajos su GAAB standartais ir teisės aktais nustatytais valdymo reikalavimais VR
Nėra.

53SIM – Šiaudų įterpimo priemonė. Skiriama kaip kompensacija: O.14. Hektarų skaičius (išskyrus miškininkystę) arba kitų vienetų skaičius, kurie yra apimti aplinkosauginių ar klimato išsipareigojimų, viršijančių privalomus reikalavimus. Per laikotarpį maksimalus ha skaičius 40,000.00.

53SIM01 – Už ha (miežiai, kviečiai, avižos, rugiai) (dotacija – vienoda) – Vidutinė parama už hektarą, 250,00 EUR/ha.

53SIM02 – Už ha (rapsai) (dotacija – vienoda) – Vidutinė parama už hektarą, 150,00 EUR/ha.

Siekiami R.14 rodiklio. Lėšos programos įgyvendinimo laikotarpiui (Sąjungos įnašas EUR) 20,105,000.00 EUR, visos viešosios išlaidos 50,000,000.00 EUR.

Prašymas dėl šios intervencijos bus įtrauktas į metinį BISS paraiškų procesą. Jei ūkininkas deklaruoja tinkamas kultūras (kviečius, avižas, miežius, rugius, rapsus), jis turės galimybę pateikti paraišką šiai intervencijai. Jiems reikės nurodyti atitinkamus sklypus, kuriuose jie smulkins šiaudus ir įterps juos į dirvą. Norint būti tinkamu, reikia deklaruoti ne mažiau kaip 5 hektarus tinkamų kultūrų, maksimaliai iki 40 hektarų. Parama bus teikiama kaip išmokos pagal plotą už hektarą. Intervencija bus 1 metų sutartis su automatiniu atnaujinimu, nebent gavėjas arba Žemės ūkio, maisto ir jūrų departamentas inicijuotų atsisakymą. Maksimali trukmė bus 5 metai. Išmoka už hektarą bus pagrįsta vienodu tarifu – 250 EUR už hektarą javų kultūrų (miežiai, kviečiai, avižos, rugiai) ir 150 EUR/ha rapsams, atsižvelgiant į mažesnę rapsų šiaudų rinkos vertę. Parama kompensuos ūkininkui papildomas smulkinimo, paskleidimo ir šiaudų įterpimo į dirvą išlaidas. Siūlomi mokėjimo tarifai yra pagrįsti daline kompensacija, siekiant 40,000 hektarų tikslo. Bus nustatytas minimalus tinkamas plotas – 5 hektarai ir maksimalus plotas – 40 hektarų.

Parama bus teikiama kaip išmokos pagal plotą už hektarą. Išmoka už hektarą bus pagrįsta vienodu tarifu – 250 EUR už hektarą javų kultūrų (miežiai, kviečiai, avižos, rugiai) ir 150 EUR/ha rapsams, atsižvelgiant į mažesnę rapsų šiaudų rinkos vertę.

Šiai intervencinei priemonei taikoma (–os) įnašo norma (–os):

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
IE– Airija	91(2)(d) – Kiti regionai	40.21 proc.	20.00 proc.	43.00 proc.

Sąsajos su GAAB standartais ir teisės aktais nustatytais valdymo reikalavimais VR
Eko–schema susijusi su GAAB3, 5–7.

53SIP – Avių gerinimo schema. Skiriama kaip kompensacija: 0.18. SGV skaičius, gaunantis paramą gyvūnų gerovės, sveikatos arba sustiprintų biologinės saugos priemonių srityse. Per laikotarpį maksimalus SG skaičius 166,666.00.

35SIP01 – Mokėjimas už galvijų vienetą, 120 EUR.

Siekiami R. 43; R.44 rodiklio. Lėšos programos įgyvendinimo laikotarpiui (Sąjungos įnašas EUR) 40,210,000.00 EUR, visos viešosios išlaidos 100,000,000.00 EUR.

Schema mokės paramos gavėjams 12 EUR už tinkamą avį arba 120 EUR už SG per metus. Avių gerinimo schema bus vienerių metų sutartis su automatiniu atnaujinimu, nebent paramos gavėjas arba Žemės ūkio, maisto ir jūrų departamentas nuspręstų atsisakyti. Maksimali trukmė bus 5 metai. Kiekvienais schemos metais ūkininkai pasirinktą vieną A kategorijos veiksmą ir vieną B kategorijos veiksmą. Yra tik vienas veiksmas, kuris turi viso laikotarpio elementų, t.y., visi ūkininkai privalo bent kartą per schemą atlikti genotipuoto avino veiksmą (privalo įsigyti vieną 4/5 žvaigždučių genotipuotą aviną), o ūkininkai, turintys daugiau nei 150 avių, privalo šį veiksmą atlikti du kartus per schemą. Pirmaisiais paraiškos metais visi ūkininkai pasirinktą B kategorijos veiksmą ir nurodys metus, kuriais jį pakeis genotipuoto avino veiksmu. Nors schema pagal sutartį yra metinė, remiantis ankstesne avių gerovės schemos patirtimi, dauguma dalyvių dalyvaus daugiamečiuose veiksmuose, todėl yra galimybė skatinti šį papildomą veisimo veiksmą, specialiai skirtą gerovės gerinimui.

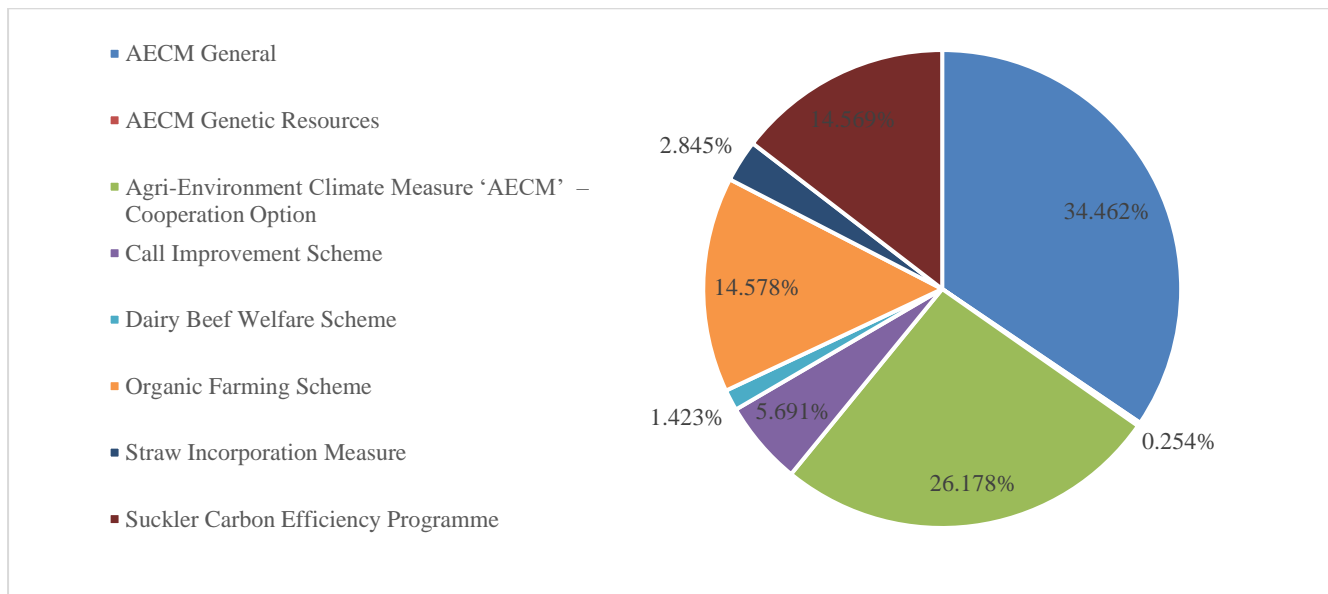
Žemumos banda	Kalnių banda
A kategorija	A kategorija
Šlubavimo kontrolė	Mineralinis papildas Avelėms po poravimosi
Mineralinis papildas Avelėms po poravimosi	Ėriukų šėrimas po nujunkymo*
Parazitų kontrolė (kiaušinių skaičius išmatose)	Parazitų kontrolė (kiaušinių skaičius išmatose)
B kategorija	B kategorija

Genotipuotas avinas	Genotipuotas avinas
Rezultatų nuskaitymas ir registravimas.	Rezultatų nuskaitymas ir registravimas.
Avies musių kontrolė	Mineralinis papildas ėriukams prieš nujunkymą

Šiai intervencinei priemonei taikoma (–os) įnašo norma (–os):

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
IE– Airija	91(2)(d) – Kiti regionai	40.21 proc.	20.00 proc.	43.00 proc.

Sąsajos su GAAB standartais ir teisės aktais nustatytais valdymo reikalavimais VR Nėra.

11 pav. Valdymo įsipareigojimų, susijusių su aplinka ir klimatu, ir kitų valdymo įsipareigojimų (70 straipsnis) finansavimo pasiskirstymas pagal įsipareigojimus (visos lėšos) Airijoje, proc.

2.3.2. Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 straipsnis) Danijoje

Pievų ir gamtinių teritorijų priežiūra („Natura 2000“)

Bendrasis produkto rodiklis – 0.14. Hektarų (išskyrus miškų ūkio paskirties žemę) arba kitų vienetų, dėl kurių prisiimti privalomuosius reikalavimus viršijantys įsipareigojimai aplinkos apsaugos arba klimato srityse, skaičius. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 103.105.594,50. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 82.484.475,60. Rezultato rodikliai: R.14, R.31, R.33.

Schema	Planuojama vieneto suma, EUR/ha (2023–2027 m.)	Bendrasis produkto rodiklis 0.14, ha (iš viso 2023–2027 m.)
Šienavimas su bazinių pajamų parama	114,00	54.388,00
Šienavimas be bazinių pajamų paramos	141,00	2.067,00
Ganymas su bazinių pajamų parama	222,00	231.105,00
Ganymas be bazinių pajamų paramos	349,00	79.321,00

Šienavimas su bazinių pajamų parama, perkelti įsipareigojimai	114,00	11.723,00
Šienavimas be bazinių pajamų paramos, perkelti įsipareigojimai	141,00	375,00
Ganymas su bazine pajamų parama, perkelti įsipareigojimai	222,00	47.474,00
Ganymas be bazinių pajamų paramos, perkelti įsipareigojimai	349,00	16.324,00
Iš viso	*	442.607,00

Teritorinė taikymo sritis – nacionalinė.

Pagal šią schemą parama teikiama Danijos gamtinėms ir žemės ūkio vietovėms, jei jos atitinka paramos teikimo sąlygas.

Aprašymas

Schemos tikslas – apsaugoti ir pagerinti biotopų sąlygas ir biologinę įvairovę, visų pirma atvirose gamtinėse ir žemės ūkio paskirties teritorijose, kurios iš anksto nustatytos kaip tinkamos tokiam tvarkymui. Šios pastangos dedamos, siekiant prisidėti prie direktyvų dėl buveinių ir paukščių apsaugos („Natura 2000“ direktyvų) įgyvendinimo. Pagal šią schemą remiama gamtos priežiūra – ekstensyvi sistema, ganant arba šienaujant, kuri padeda sukurti geresnes sąlygas biologinei įvairovei atvirose gamtinėse ir žemės ūkio teritorijose. Inicijatyva pirmiausia skirta specialiai „Natura 2000“ teritorijoms ir kitoms didelės gamtinės vertės teritorijoms. Tokiu būdu programa padeda vykdyti direktyvose dėl buveinių ir paukščių apsaugos („Natura 2000“ direktyvose) nustatytus įpareigojimus.

Valdymo institucija kompensuoja privačių ir valstybinių pievų ir gamtinių teritorijų savininkams ir nuomininkams už tai, kad jie savanoriškai įsipareigoja 5 metus tvarkyti pievas ir gamtines teritorijas. Pasibaigus įsipareigojimo galiojimo laikui, nereikalaujama toliau rūpintis teritorijomis, tačiau galima pateikti paraišką naujam 5 metų įsipareigojimui dėl teritorijų tvarkymo.

Parama skiriama kaip metinė subsidija už plotą, kuriame vykdoma ekstensyvi žemės ūkio veikla, ganant arba šienaujant.

Parama skiriama kaip metinė kompensacija 5 metams, taikant skirtingus paramos dydžius, priklausomai nuo to, ar plotas taip pat gauna bazinių pajamų paramą (bazinę išmoką) ir ar plotuose ganoma, ar šienaujama.

Valdymo institucija siekia, kad 5 metų pievų ir ganyklų bei gamtos išteklių valdymo įsipareigojimas būtų papildytas metine papildoma išmoka, kuria būtų kompensuojamos papildomos pritaikytos priežiūros pastangos, reikalingos konkrečioms struktūrinėms sąlygoms vietovėse ar specialioms rūšims skatinti.

Sinergija ir sąveika su kitais susitarimais

Vietovės, gaunančios paramą pagal pievų ir gamtinių teritorijų priežiūros schemą („Natura 2000“), tuo pat metu gali gauti bazinių pajamų paramą (bazinę išmoką), vienkartinę kompensaciją už šlapynių ir žemapelkių projektų priežiūrą ir įsipareigojimus pagal Kaimo plėtros programą už azoto pelkių, fosforo pelkių ir žemapelkių projektų priežiūrą. Pažymėtina, kad vietovės, turinčios įsipareigojimų pagal pievų ir gamtinių teritorijų priežiūros programą („Natura 2000“), gali gauti bazinių pajamų paramą (bazinę išmoką) tik tuo atveju, jei vietovė atitinka tiesioginių išmokų skyrimo reikalavimus. Parama salų teritorijoms gali būti skiriama vietovėms, kurios taip pat atitinka reikalavimus bazinių pajamų paramai (bazinei išmokai) gauti.

Daugeliu atveju prieš šią schemą įgyvendinamas projektas, kuriam skiriama parama pagal BŽŪP plano reglamentą. Tai gali būti, pvz., subsidija šlapynių įrengimui, bet tai gali būti ir tikslinė parama atrinktų plotų valymui ir aptvėrimui, rengiantis ganyti gyvulius pagal valymo ir paruošimo ganyti gyvulius schemą („Natura 2000“). Šios sritys taip pat bus įtrauktos į prioritetų nustatymą, skiriant paramą pagal schemą.

Tinkami paramos gavėjai

Ūkininkai ir žemės, kuri gali būti padengta paramos įsipareigojimais, savininkai ar nuomininkai.

Prioritetų nustatymas

Jei pagal schemą pateiktų paraiškų suma viršys programoje numatytą sumą, įsipareigojimai bus skirstomi pagal objektyvius kriterijus, kuriais remiantis bus akcentuojamos didžiausią poveikį galinčios daryti sritys.

Tai reiškia, kad didžiausią gamtinę vertę turinčioms teritorijoms, kurioms reikalinga priežiūra, bus teikiama pirmenybė prieš mažesnę gamtinę vertę turinčias teritorijas.

Tinkamumo gauti paramą sąlygos

Pagal šią schemą remiamos šios priežiūros rūšys:

- Ganymas – akivaizdus (matomas) ganymas: paprastai plotas turi būti akivaizdžiai (matomai) ganomas kiekvienais metais iki Vykdomajame potvarkyje dėl paramos pievų ir gamtinių teritorijų tvarkymui („Natura 2000“) nurodyto termino. Tinkamas finansuoti plotas gali apimti mažesnius nei 500 m² plotus, kuriuose nesilaikoma augalinės dangos sąlygų, įskaitant plotus su didele augaline danga, kurie yra tinkami ganymui. Vykdomajame potvarkyje dėl paramos pievų ir gamtinių teritorijų priežiūrai („Natura 2000“) nustatyta viršutinė plotų, kuriuose nesilaikoma augalinės dangos sąlygų, riba – nuo 10 iki 20 proc. lauko ploto.

- Ganymas – fiksuotas ganymo intensyvumas: plotuose, už kuriuos neskiriama bazinių pajamų parama (bazinė išmoka), taip pat plotuose, kuriems taikoma BŽŪP plano reglamento 4 straipsnio 3 dalis, kaip alternatyva sąlygai, kad plotas kasmet turi būti akivaizdžiai (matomai) ganomas, pareiškėjas gali pasirinkti įvykdyti sąlygą, kad plotas turi būti ganomas (fiksuotas ganymo intensyvumas). Tai reiškia, kad nustatytu laikotarpiu gyvuliai nuolat vaikšto po plotą. Ganymo intensyvumo ir ganymo laikotarpio sąlygos nurodytos Vykdomajame potvarkyje dėl paramos pievų ir gamtinių teritorijų priežiūrai („Natura 2000“). Reikalavimus atitinkančiame plote su įpareigojimu ganyti, visada gali būti įtraukti pavieniai medžiai ir krūmai arba jų grupės, jei po jais arba tarp jų galima ganyti.

- Šienavimas: plotas turi būti tinkamas šienauti. Tai reiškia, kad plotą galima šienauti mašinomis arba rankomis su pjautuvu. Iki nustatyto termino, kuris nurodytas Vykdomajame potvarkyje dėl paramos pievų ir gamtinių teritorijų priežiūrai („Natura 2000“), turi būti nušienauta ne rečiau kaip 1 kartą per metus. Žolės šienavimas reiškia, kad iš lauko turi būti pašalinta suirusi medžiaga, todėl sumažėja maistinių medžiagų kiekis lauke, o kitais metais atsiranda šviesos ir galimybių augti žemaūgiams augalams. Sąlygos, kokią dalį galima šienauti mechaniniu būdu arba su pjautuvu, yra nustatytos Vykdomajame potvarkyje dėl paramos pievų ir gamtinių teritorijų priežiūrai („Natura 2000“).

Įsipareigojimas remti pievų ir gamtinių teritorijų priežiūrą („Natura 2000“) gali būti taikomas šioms sritims:

- „Natura 2000“ teritorijose esančios buveinės, kurias reikia intensyviai prižiūrėti.
- Kitos didelės gamtinės vertės teritorijos.
- Kitos vietovės „Natura 2000“ teritorijose, kuriose priežiūros įsipareigojimai baigiasi.
- Šlapynės ir daug anglies dioksido turintys dirvožemiai, taip pat projektinės teritorijos, kurioms buvo skirtos subsidijos ganykloms paruošti.

Sąsajos su GAAB

GAAB01	Daugiamečių pievų išlaikymas pagal daugiamečių pievų dalį, palyginti su žemės ūkio paskirties žemės plotu nacionaliniu, regioniniu ar sub–regioniniu lygmeniu arba valdų grupėje ar vienoje valdoje, palyginti su 2018 ataskaitiniais metais. Didžiausias sumažėjimas 5%, palyginti su ataskaitiniais metais.
GAAB09	Draudimas pertvarkyti ar suarti daugiametės pievas, „Natura 2000“ teritorijose priskirtas ekologiškai jautrioms daugiametėms pievoms.

Išmokos rūšis

Vieneto įkainis, remiantis papildomomis išlaidomis ir prarastomis pajamomis.

Paramos dydis

Paramos dydis yra pagrįstas papildomomis išlaidomis ir prarastomis pajamomis. Įkainiai turi kompensuoti papildomas išlaidas ir prarastas pajamas, susijusias su kasmetiniu ganymu ar šienavimu ekstensyviose žemės ūkio paskirties vietovėse.

Biologinė įvairovė – miškai („Natura 2000“)

Bendrasis produkto rodiklis – O.15. Hektarų (miškininkystės) arba kitų vienetų, dėl kurių prisiimti privalomuosius reikalavimus viršijantys įsipareigojimai aplinkos apsaugos arba klimato srityse, skaičius. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 19.103.038,00. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 15.282.430,40. Rezultato rodikliai: R.30, R.33.

Schema	Planuojama vieneto suma, EUR/ha (2023–2027 m.)	Bendrasis produkto rodiklis O.15, ha (iš viso 2023–2027 m.)
Biologinė įvairovė – miškai 23 išmokos	<ul style="list-style-type: none">• 13 išmokų: 1368,00–7329,00• 10 išmokų (perkelti įsipareigojimai): 5,00– 215,00	170.201,00
Iš viso	*	170.201,00

Teritorinė taikymo sritis – nacionalinė.

Pagal šią schemą pagalba teikiama Danijos miškų plotams, jei jie atitinka paramos teikimo sąlygas.

Aprašymas

Pagrindinis paramos miškų biologinei įvairovei tikslas – skatinti arba išsaugoti biologinę įvairovę privačiose miško teritorijose, kuriose yra gamtinių požiūriu vertingų miškų. Pagal šią schemą taip pat gali būti remiama veikla savivaldybėms ir valstybei priklausančiose „Natura 2000“ miškų teritorijose.

Schema padės užtikrinti „Natura 2000“ miškų buveines ir stabilias nykstančių rūšių, susijusių su miškais, buveines. Seni medžiai ir negyva mediena paprastai laikomi svarbiausiu veiksmu, galinčiu ekonomiškai efektyviai ir operatyviai užtikrinti ir skatinti biologinę įvairovę tvarkomuose miškuose. Schema turi skatinti miškininkus išlaikyti ir didinti (stambių) medžių dalį iki natūralaus irimo, tačiau netrukdo tęsti miškininkystės veiklos. Siekiama užtikrinti ir padidinti negyvos medienos kiekį, kad būtų sukurtos buveinės rūšių turtingai florai ir faunai, susijusiai su mirštančia ir negyva mediena.

Schemą sudaro 2 susijusios veiklos: 1) 12 medžių/ha paskyrimas natūraliam sunykimui; 2) parama ekstensyviai teritorijos tvarkymui. Paskirti medžiai registruojami, todėl jiems netaikoma kita miškininkystės veikla.

Sinergija ir sąveika su kitais susitarimais

Programos, pagal kurias mažinamas azoto patekimas į atviras vietas netoli miškų, turės teigiamą sinergijos poveikį miškams, nes sumažės azoto nusėdimas. Šis buferinis poveikis bus pasiektas, įgyvendinant pagrindinių azoto šlapynių, žemapelkių ir fizinių vandens telkinių projektus žemės ūkio paskirties žemėje, privatų apželdinimą mišku bei pievų ir gamtinių teritorijų tvarkymą („Natura 2000“).

Pagal šią schemą remiami plotai gali būti remiami kartu su kita parama už plotą, jei šia parama nekompensuojamos su schema susijusios išlaidos. Jei anksčiau parama buvo skirta tvariai miškininkystei, nepaliesiems miškams ir pan., siekiant nuolatinio ekstensyvinimo, parama negali būti teikiama miškų biologinei įvairovei („Natura 2000“). Kitais atvejais, kai kalbama tik apie laikiną ekstensyvinimą, gali pasitaikyti situacijų, kai negalima skirti visos kompensacijos. Taip bus tuo atveju, jei Valdymo institucija įvertins, kad esama teritorijos apsauga gali būti iš dalies prilyginta šiai schemai. Įsipareigojimai pagal šią schemą gali būti perkelti į ekstensyvesnę gamtos apsaugą, nekeičiant galimo subsidijavimo atvejo likusiai bylos daliai. Dėl perėjimo išvengiama dvigubo mokėjimo.

Tinkami paramos gavėjai

Reikalavimus atitinkantys paramos gavėjai yra privačių miškų savininkai ir savivaldybės. Savivaldybėms subsidijos skiriamos tik už „Natura 2000“ miškus.

Prioritetų nustatymas

Paraiškoms teikiami prioritetai pagal objektyvius kriterijus, siekiant kuo labiau padidinti biologinę įvairovę, kurie bus nurodyti Vykdomajame potvarkyje. Prioritetai pirmiausia nustatomi pagal „Natura 2000“ miško buveinių plotą ir tik po to pagal kitas įregistruotas didelės gamtinės vertės teritorijas. Saugomoms miškų teritorijoms teikiama pirmenybė prieš nesaugomas miškų teritorijas.

Tinkamumo gauti paramą sąlygos

Parama teikiama esamiems miškų plotams. Įsipareigojimas teikti paramą priklauso nuo įsipareigojimo turėtojo nuosavybės teisės į teritoriją, taip pat nuo medžių rūšies, vietos ir valdymo. Kitos paramos teikimo sąlygos nustatytos Vykdomajame potvarkyje.

Išmokos rūšis

Vienkartinė išmoka.

Paramos dydis

Kad paramos schema būtų paprasta ir patraukli paramos gavėjams, parama pagal plotą mokama kaip vienkartinė išmoka už hektarą su penkerių metų įsipareigojimu ir 20 metų įsipareigojimu. Užregistruoti medžiai yra nuolat saugomi visą jų gyvavimo laikotarpį ir nėra įtraukiami į tolesnį miškų tvarkymą.

Vienkartinės kompensacijos už šlapynių ir žemapelkių priežiūrą

Bendrasis produkto rodiklis – O.14. Hektarų (išskyrus miškų ūkio paskirties žemę) arba kitų vienetų, dėl kurių prisiimti privalomuosius reikalavimus viršijantys įsipareigojimai aplinkos apsaugos arba klimato srityse, skaičius. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 29.969.047,00. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 25.916.546,00. Rezultato rodikliai: R.12, R.14, R.21, R.22, R.31.

Schema	Planuojama vieneto suma, EUR/ha (2023–2027 m.)	Bendrasis produkto rodiklis O.14, ha (iš viso 2023–2027 m.)
Šlapynių ir žemapelkių priežiūra	<ul style="list-style-type: none"> • 8 išmokos: 4765,00–11074,00 • 9 išmokos: (perkelti įsipareigojimai) 40,00– 486,00 	15.889,00
Iš viso	*	15.889,00

Teritorinė taikymo sritis – nacionalinė.

Pagal šią schemą parama teikiama Danijos vietovėms, kurios yra nuolat ekstensyvinamos, jei jos atitinka paramos skyrimo sąlygas.

Aprašymas

Valdančioji institucija moka kompensacijas žemės ūkio paskirties žemės savininkams, kurie savanoriškai įtraukė savo žemę į projektą pagal vieną iš vietos savivaldybės arba Danijos gamtos agentūros parengtų Vandens ir klimato projektų schemas iniciatyvų. Vienkartinės kompensacijos skiriamos ūkininkams, kurie, vykdydami projektus, nusprendė atidėti savo žemę ir vėliau kreiptis dėl vienkartinės kompensacijos. Pagal šią schemą kompensuojamos prarastos pajamos ir papildomos išlaidos, susijusios su nuolatiniu žemės, kaip atidėtos įprastai žemės ūkio gamybai, išlaikymu.

Įsipareigojimų laikotarpis yra 5 metai, o prievolės terminas yra nuolatinis (t. y. galioja, ir pasibaigus įsipareigojimams), kurios metu fizinė ir administracinė kontrolė užtikrina, kad būtų laikomasi servituto nuostatų.

Apie schemą turi būti pranešama, ir ji turi būti stebima per visą įsipareigojimų laikotarpį. Pasibaigus įsipareigojimų laikotarpiui, kontrolė turi būti tęsiama, vykdam planuotą palydovinę priežiūrą (stebėseną).

Kilus neaiškumams, po stebėsenos atliekama kontrolė, naudojant geografines nuotraukas ir, jei reikia, fizinę kontrolę vietoje.

Pagal schemą prisiimant išsipareigojimus, be kita ko, reikalaujama, kad išsipareigojimai būtų prisiimti, tęsiant Vandens ir klimato projektus (azoto ir fosforo šlapynių, žemapelkių projektus ir projektus, skirtus fiziniams vandens telkiniams, žemės ūkio paskirties žemėje). Šiuo atveju registruojamas servitutas, kad būtų užtikrintas nuolatinis atitinkamos teritorijos ekstensyvinimas. Žemės savininkas dalyvauja projekte su sąlyga, kad, įgyvendinus projektą, bus galima prašyti vienkartinės kompensacijos. Išsipareigojant nuolatinei ekstensyvinti teritoriją, su konkrečiais žemės sklypais susijusiame servituto dokumente patvirtinamas draudimas pertvarkyti, tręšti, purkšti ir sėti.

Taikomas subsidijų mokėjimo modelis, pagal kurį kompensacija už visą plotą skiriama viena išmoka, kai tik pirmaisiais išsipareigojimų laikotarpio metais užbaigiama schemos kontrolė.

Sinergija ir sąveika su kitais susitarimais

Plotai, kurie gauna paramą pagal vienkartinės kompensacinės išmokas, skirtas Vandens ir klimato projektams įgyvendinti (tikslinės sritys – azoto ir fosforo šlapynės, žemapelkės, fiziniai vandens telkiniai žemės ūkio paskirties žemėje), vienu metu gali gauti bazinių pajamų paramą (bazinę išmoką), parama saloms ir paramą pagal pievų ir gamtinių teritorijų priežiūros schemą („Natura 2000“).

Tinkami paramos gavėjai

Paramos gavėjai yra ūkininkai ir kiti žemės ūkio paskirties žemės savininkai.

Tinkamumo gauti paramą sąlygos

Pagrindiniai tinkamumo kriterijai yra šie:

- Pareiškėjas turi būti teritorijos savininkas.
- Kompensacija skiriama su sąlyga, kad teritorija yra įregistruota kaip gamtinė teritorija, kuri yra veiksmų teritorijos dalis pagal Vandens ir klimato projektų schemą (azoto ar fosforo šlapynių projektas, žemapelkių projektas ar fizinių vandens telkinių priemonių žemės ūkio paskirties žemėje projektas), ir kai projektas yra užbaigtas ir patvirtintas.
- Parama teikiama tik toms vietovėms, kurios iki Vandens ir klimato projekto, prieš teikiant paraišką vienkartinę kompensacijai gauti, įgyvendinimo buvo plotai, kuriuose auginami sėjomainos pasėliai, daugiametės žolės arba tam tikri daugiamečiai augalai.
- Jei vietovė yra nuolat užliejama vandeniu, parama teikiama tik tuo atveju, jei tai susiję su Vandens ir klimato projekto įgyvendinimu (pvz., šlapynių įrengimu, žemapelkių išplėtimu arba fizinių vandens telkinių priemonėmis žemės ūkio paskirties žemėje). Kompensacija gali būti skiriama ir už esamas gamtines teritorijas, jei yra dokumentų, patvirtinančių, kad dėl hidrologinių pokyčių jos faktiškai drėksta.
- Be to, negalima prisiimti jokių išsipareigojimų dėl plotų, kurie yra ekologiški pagal ekologinės paramos už ekologinius plotus eko–schemą.

Sąsajos su GAAB

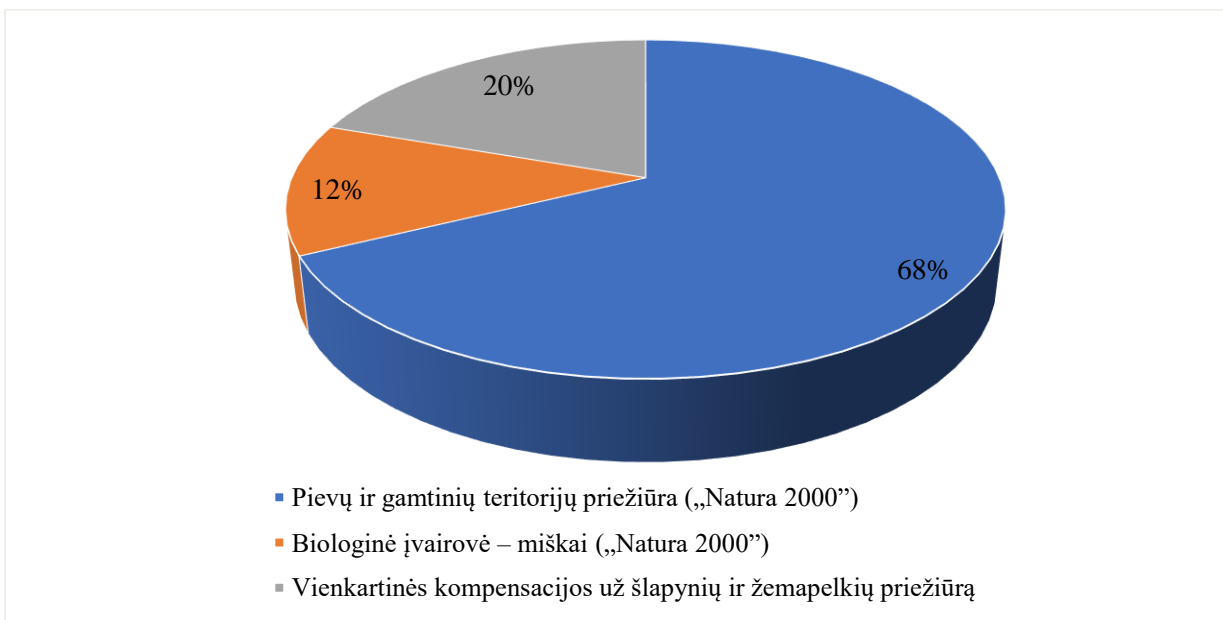
GAAB02	Šlapynių ir durpynų apsauga.
GAAB04	Buferinių juostų palei ežerus ir vandentakius kūrimas.
GAAB08	Mažiausia žemės ūkio paskirties žemės dalis, skirta negamybinei žemei ar kraštovaizdžio elementams. Mažiausia 4% ariamos žemės dalis ūkio lygmeniu, skirta negamybinei žemei ar kraštovaizdžio elementams, įskaitant pūdymą. Jei ūkininkas išsipareigoja pagal išplėstinę ekologinio ūkininkavimo schemą pagal 28 straipsnio 5a dalį ne mažiau kaip 7% ariamosios žemės skirti negamybinei žemei ar kraštovaizdžio elementams, įskaitant pūdymą, pagal 28 straipsnio 5a dalį šio GAAB standarto laikymuisi priskiriama tik 3% dalis. Mažiausia dalis – ne mažiau kaip 7% ariamosios žemės, jei į ją taip pat įeina tarpiniai pasėliai arba azotą kaupiantys augalai, auginami, nenaudojant augalų apsaugos produktų, iš kurių 3% yra pūdymas arba negamybinė žemė. Valstybės narės turėtų taikyti 0,3 svertinį koeficientą tarpiniams pasėliams. Kraštovaizdžio elementų išsaugojimas. Draudimas kirpti gyvatvores ir medžius paukščių veisimosi sezono metu. Galimos priemonės, kuriomis siekiama išvengti invazinių augalų rūšių.

Išmokos rūšis

Vieneto įkainis, remiantis papildomomis išlaidomis ir prarastomis pajamomis.

Paramos dydis

Kompensacijos dydis nustatomas, vadovaujantis negautomis pajamomis ir papildomomis išlaidomis, susijusiomis su nuolatiniu ekstensyvinimu, kurios priklauso nuo prieš ekstensyvinimą augintų kultūrų rūšių. Tada normos perskaičiuojamos į dabartinę vertę, kuri naudojama, mokant vienkartinę kompensaciją už šlapynių ir žemapelkių priežiūros projektus.

12 pav. Valdymo įsipareigojimų, susijusių su aplinka ir klimatu, ir kitų valdymo įsipareigojimų (70 straipsnis) finansavimo pasiskirstymas pagal įsipareigojimus Danijoje, proc.

2.3.3. Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 straipsnis) Latvijoje

Įsipareigojimų sąrašas
LA 10.1 – Žaliosios juostos
LA 10.2 – Aplinką tausojanti sodininkystė
LA 10.3 – Aukštesni gyvūnų gerovės reikalavimai emisijas mažinanti gyvulininkystė
LA 10.4 – Apdulkinimui skirtų bitininkystės vienetų valdymas
LA 10.5 – Pievų buveinių tvarkymas
LA 11 – Ekologinis ūkininkavimas
LA 8 – Parama miškų ekosistemų atsparumui ir ekologiškai vertei didinti siekiant išlaikyti

LA 10.1 – Žaliosios juostos

Skiriama kaip kompensacija; O.14. Hektarų skaičius (išskyrus miškininkystę) arba hektarų skaičius kitų vienetų, kuriems taikoma aplinkosaugos ar klimato kaitos įsipareigojimai, viršijantys privalomus reikalavimus. Suma per laikotarpį 32 050,00.

Siekiama R.12; R.14; R.21; R.24; R.31 rodiklių. Lėšos programos įgyvendinimo laikotarpiui (Sąjungos įnašas EUR) 20 400 000,00, visos viešosios išlaidos 24.000.000,00.

Įsipareigojimų aprašymas

Tinkamumo kriterijai, kuriuos paramos gavėjas turi atitikti remtinoje teritorijoje:

1. juostų plotis (mažiausias juostų užimamas plotas nustatomas pagal nacionalinius teisės aktus) (papildomas plotas, viršijantis mažiausią 2 m plotą, nustatytą GAAB8, su standartiniu tikslu "Neproduktyvių savybių ir plotų palaikymas, siekiant pagerinti biologinę įvairovę"):

1.1. ne mažesnė kaip 4 m pločio žalioji juosta:

1.1.1.1. išilgai lauko pakraščio arba lauko pakraščio;

1.1.2. tarp ekologinės ir įprastinės žemdirbystės laukų, kurių ribą galima nustatyti natūroje.

1.2. ne mažiau kaip 8 m pločio buferinė zona palei požymius, įtrauktus į vandens telkinių rajonų klasifikaciją.

2. Nustatytos ariamos žemės juostų danga turi skirtis nuo gretimo lauko dangos ir gali būti nekomercinių augalų mišiniai, kurių sudėtyje yra:

2.1. natūrali augmenija (natūraliai susiformavę augalai) be vėjavartų ir rugių ar laukinių augalų, arba sėjamų gėlių juostos;

2.2. pievos;

2.3. medingų augalų augmenija;

2.4. žolinių augalų augmenija.

Papildomumas su kitomis intervencijomis / veiksmų rinkiniais abiejuose ramsčiuose: tuo pačiu metu lauke galima kreiptis dėl intervencijos į LA10.2 arba LA11, bet šių dviejų intervencijų palaikymas LA10.1 intervencijos užimtam plotui nebus taikomas (parama nebus dubliuojama). Kalbant apie ekosistemų suderinamumo galimybes ir sąlygas, reikia atsižvelgti į kiekvienos konkrečios intervencijos tinkamumo konkrečiai pasėlių grupei sąlygas. Kreipiantis dėl intervencijos TM4.2 viename lauke būtina užtikrinti skirtingų pasėlių deklaravimą (t.y. už tą patį plotą negalima gauti ir LA10.1, ir TM4.2, jei pasėlių grupės (medingi augalai, žolės pasėtos ariamoje žemėje >50proc. DP) abiejų intervencijų rėmuose sutampa).

Sąsajos su GAAB standartais ir teisės aktais nustatytais valdymo reikalavimais VR

Intervencija susijusi su GAAB4, GAAB8, VR1, VR2.

Šiai intervencinei priemonei taikoma (–os) įnašo norma (–os):

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LV – Latvija	91(2(a)) – Mažiau išsivystę regionai	85,00 proc.	20,00 proc.	85,00 proc.

Išmokos dydžiai:

Fiksuota paramos norma, EUR/ha:

1. Buferinė juosta palei vandenį:

1.1. Tikslinėje teritorijoje: 890 EUR; 1.2. Likusioje Latvijos dalyje: 742 EUR.

2. Žalia juosta išilgai lauko krašto arba tarp ekologinių ir tradicinių ūkių lauko:

2.1. Tikslinėje teritorijoje: 750 EUR; 2.2. Likusioje Latvijos dalyje: 675 EUR

Išmokos dydžiai:

	Išmoka
LA U10.1.1 – buferinė juosta, TT*	890 EUR
LA U10.1.2 – buferinė juosta, LV**	742 EUR
LA U10.1.3 – žalia juosta, TT	750 EUR
LA U10.1.4 – žalia juosta, LV	675 EUR

*TT–Tikslinė teritorija: ypač jautrioje teritorijoje ir vandens telkiniuose, kuriems gresia pavojus, baseinų teritorijos; **–Likusi Latvijos dalis

LA 10.2 – Aplinką tausojanti sodininkystė

Skiriama kaip kompensacija; O.14. Hektarų skaičius (išskyrus miškininkystę) arba hektarų skaičius kitų vienetų, kuriems taikoma aplinkosaugos ar klimato kaitos įsipareigojimai, viršijantys privalomus reikalavimus. Suma per laikotarpį 39 119,00.

Siekiami R.14; R.21; R.22; R.24; R.31 rodiklių. Lėšos programos įgyvendinimo laikotarpiui (Sąjungos įnašas EUR) 6 467 842,00, visos viešosios išlaidos 7.609.225,88

Įsipareigojimų aprašymas

Tinkamumo kriterijai, kuriuos paramos gavėjas turi atitikti remtinoje teritorijoje:

1. Tinkamas paramai gauti yra ne mažesnis kaip 0,1 ha laukas. Bendras plotas, atitinkantis paramos skyrimo reikalavimus, turi būti ne mažesnis kaip 1,0 ha.
2. Plotas, dėl kurio teikiama paraiška, yra įtrauktas į integruotos žemės ūkio produktų gamybos registrą pagal direktyvos, nustatančios Bendrijos tausojančio pesticidų naudojimo sistemą, reikalavimus, be to, nurodoma, kad laikomasi tinkamos aplinkai nekenksmingos sodininkystės praktikos, kaip nustatyta nacionaliniuose įstatymuose ir kituose teisės aktuose;
3. Reikalavimus atitinkančiame plote auginami bet kurie iš toliau išvardytų augalų:
 - 3.1. obelys, kriaušės, vyšnios ir trešnės, slyvos, mėlynės, spanguolės;
 - 3.2. kiti daugiamečiai augalai, skirti valgomiesiems vaisiams ir uogoms auginti (įskaitant vaismedžių ir uogakrūmių augalus vaismedžių ir uogakrūmių auginimas);
 - 3.3. daržovės arba bulvės.

Tinkamas finansuoti plotas yra:

Žemės ūkio paskirties žemė ir ne žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame galima nustatyti ir išmatuoti ribas, – vaisių ir uogų sodai ir uogynai sodininkystei.

1. Tikslinėje teritorijoje EUR/ha:

- 1.1. Obuoliai, kriaušės, vyšnios, trešnės, slyvos, mėlynės, spanguolės – 401;
- 1.2. Kiti daugiamečiai sodiniai, skirti valgomiesiems vaisiams ir uogoms auginti (įskaitant vaismedžių ir uogakrūmių augalus auginimas) – 264;
- 1.3. Daržovės ir bulvės – 115.
2. Likusi Latvijos dalis EUR/ha:
 - 2.1. Obelys, kriaušės, trešnės, vyšnios, slyvos, mėlynės, spanguolės – 364;
 - 2.2. Kiti daugiamečiai sodiniai, skirti valgomiesiems vaisiams ir uogoms auginti (įskaitant vaismedžius ir uogakrūmius vaismedžių ir uogakrūmių auginimas) – 240;
 - 2.3. Daržovės ir bulvės – 105.

Išmokos dydžiai:

	Išmoka
LA U10.2.1 –vaisiai–1, TT*	401 EUR
LA U10.2.2. – vaisiai–2, TT	264 EUR
LA U10.2.3. – daržovės, TT	115 EUR
LA U10.2.4. – vaisiai–1, LV**	364 EUR
LA U10.2.5. – vaisiai–2, LV	240 EUR
LA U10.2.6. – daržovės, LV	105 EUR

*TT–Tikslinė teritorija: ypač jautrioje teritorijoje ir vandens telkiniuose, kuriems gresia pavojus, baseinų teritorijos; **–Likusi Latvijos dalis

Sąsajos su GAAB standartais ir teisės aktais nustatytais valdymo reikalavimais VR

Intervencija susijusi su GAAB2, GAAB6, VR2, VR7, VR8.

Šiai intervencinei priemonei taikoma (–os) įnašo norma (–os):

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LV – Latvija	91(2(a)) – Mažiau išsivystę regionai	85,00 proc.	20,00 proc.	85,00 proc.

LA 10.3 – Aukštesni gyvūnų gerovės reikalavimai ir emisijas mažinanti gyvulininkystė

Skiriama kaip kompensacija O.18. Galvijų vienetai, padidinta gyvūnų gerovė, sveikata arba sustiprintos biologinio saugumo priemonės. Suma per laikotarpį 811 784,00.

Siekiami R.13; R.43; R.44 rodiklių. Lėšos programos įgyvendinimo laikotarpiui (Sąjungos įnašas EUR) 38 347 350,00 EUR, visos viešosios išlaidos 45.114.529,00 EUR.

Įsipareigojimų aprašymas

Pareiškėjo įsipareigojimai, susiję su kiekviena intervencija veiksmai:

1 veikla (šėrimas ir laikymas) taikoma visiems vyresniems nei 6 mėnesių galvijams (išmoka už ūkyje esančių galvijų vienetų skaičių):

1.1. taikoma visiems suaugusiems galvijams, laikomiems ūkyje ištisus metus arba žiemos laikotarpiu:

1.1.1. žalių baltymų ir medienos skaidulų parametrai, virškinamumas ir atitinkamai sudarytas racionas, atsižvelgiant į atitinkamos pareiškėjo bandos fiziologinius poreikius, pieninių galvijų atveju – kartu atsižvelgiant į pieno stebėsenos ir pašarų analizės rezultatus. Melžiamų karvių raciono virškinamumas > 67 proc. ir (arba) riebalų kiekis racione > 3,5 proc. Mėsinių galvijų raciono virškinamumas > 65 proc. ir (arba) riebalų kiekis racione < 7 proc.

1.1.2. suaugusiems galvijams, sutrikus elektros tiekimui, suteikiami alternatyvūs energijos šaltiniai (nepertraukiamam vandens tiekimui, išskyrus atvejus, kai vanduo tiekiamas bokšto pagalba);

1.1.3. švarūs, sausi gardai, kraikas.

1.1.4. tvarte, kuriame gyvuliai laikomi savarankiškai arba žiemos periodu, kai gyvuliai nenaudoja ganyklų, iš tvarto ne rečiau kaip 2 kartus per dieną šalinamas mėšlas arba laikant ant gilaus kraiko, gyvuliams suteikiamas sausas kraikas ir naudojamas biokomposteris mėšlui;

1.1.5. tvarte kiekvienam 25 – 100 suaugusių galvijų yra įrengtas, įsk. mobilus, atskiri aptvarai ar dėžės sergantiems ar slaugomiems galvijams, įskaitant būtinąją prenatalinę ar pogimdyminę priežiūrą, esant poreikiui.

1.2 taikoma ištisus metus lauke laikomiems galvijams:

1.2.1. suaugusiems gyvūnams, įskaitant jaunos gyvulius (vyresnius nei 6 mėnesių), žiemos laikotarpiu šėrimas turi būti užtikrintas pagal apskaičiuotas pašaro normas, remiantis laboratorinių tyrimų rezultatais, o šėrimo norma turi būti tinkamai sudaryta atitinkamam pareiškėjo bandos dydžiui, atsižvelgiant į fiziologinius poreikius. Pašaro virškinamumas mėšiniams galvijams turi būti >65% ir (arba) riebalų % pašare <7%;

1.2.2. siekiant apsaugoti galvijus nuo nepalankių oro sąlygų, pastogė su pakankamo dydžio sienomis, kad tilptų visi galvijai, net jei jie gulėtų;

1.2.3. galvijai turi būti aprūpinti geriamuoju vandeniu iš girdyklos;

1.2.4. gyvuliai aprūpinami sausu kraiku, o mėšlui naudojamas biologinio kompostavimo įrenginys.

Paramos suma, EUR/gyv.:

1. pieninių galvijų šėrimas ir laikymas – 52;
2. mėšinių galvijų šėrimas ir laikymas – 43;
3. pailgintą ganymą derinant su pieninių galvijų šėrimu ir laikymu – 90;
4. jaunų gyvulių laikymas – 28.

Išmokos dydžiai:

Išmokos kodas	Išmoka
LA U10.3.1.	52 EUR
LA U10.3.2.	43 EUR
LA U10.3.3.	90 EUR
LA U10.3.4.	28 EUR

2 veikla (ilgalaikis ganymas) susijusi su faktiškai ganomais gyvūnais (parama išmokama už galvijų vienetą už tuos gyvulius, kurie faktiškai yra ganomi pagal išplėstinio ganymo programą):

2.1. ganymo sezono metu gyvuliai ganomi ne trumpiau kaip 160 dienų;

2.2. yra sudarytas ir užpildytas ganymo valdymo planas, į kurį gali būti įtrauktas lauko įrašas, kuriame nurodoma ganymo pradžios ir pabaigos data, gyvulių skaičius.

Sąsajos su GAAB standartais ir teisės aktais nustatytais valdymo reikalavimais VR

Intervencija susijusi su VR9, VR11.

Šiai intervencinei priemonei taikoma (–os) įnašo norma (–os):

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LV – Latvija	91(2(a)) – Mažiau išsivystę regionai	85,00 proc.	20,00 proc.	85,00 proc.

LA 10.4 – Apdulkinimui skirtų bitininkystės vienetų valdymas

Skiriama kaip kompensacija O.14. Hektarų (išskyrus miškininkystę) arba kita vienetų, kuriems taikomi su aplinka ar klimatu susiję išsipareigojimai, skaičius, kuris viršija minimalius reikalavimus. Suma per laikotarpį 195 430,00.

Siekiami R.31; R.35 rodiklių. Lėšos programos įgyvendinimo laikotarpiui (Sąjungos įnašas EUR) 6 524 466,00 EUR, visos viešosios išlaidos 7 675 842,35 EUR.

Įsipareigojimų aprašymas

Tinkamumo kriterijai, kurių paramos gavėjas turi laikytis tinkamoje finansuoti teritorijoje:

1. minimalus bičių šeimų skaičius ūkyje ganymo laikotarpiu (15.V–15.IX) pagal Žemės ūkio duomenų centro registro duomenis:

1.1. ekologinio ūkininkavimo sistemoje – ne mažiau kaip 20 avilių, o bendras plotas – ne mažesnis kaip 10 hektarų;

1.2. įprastinėje ūkininkavimo sistemoje – ne mažiau kaip 30 avilių ir ne mažesnis kaip 15 hektarų bendras plotas.

2. laukas yra įtrauktas į Kaimo rėmimo tarnybos kaimo vietovių blokų identifikavimo sistemą ir yra nutolęs nuo valdos arba laikinos avilių laikymo vietos ne didesniu kaip trijų kilometrų atstumu.

Reikalavimus atitinkantis plotas: žemės ūkio paskirties žemė.

Paramos dydis, EUR/ha:

– Bičių augintojams, įtrauktiems į ekologinės kontrolės sistemą: 60;

– kitiems bitininkams: 30.

Išmokos dydžiai:

Išmokos kodas	Išmoka
LA U10.4.1.	30 EUR
LA U10.4.2.	60 EUR

Sąsajos su GAAB standartais ir teisės aktais nustatytais valdymo reikalavimais VR

Intervencija susijusi su VR4, VR7, VR8, VR11.

Šiai intervencinei priemonei taikoma (–os) įnašo norma (–os):

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LV – Latvija	91(2(a)) – Mažiau išsivystę regionai	85,00 proc.	20,00 proc.	85,00 proc.

LA 10.5 – Pievų buveinių tvarkymas. Skiriama kaip kompensacija O.14. Hektarų (išskyrus miškininkystę) arba kita vienetų, kuriems taikomi su aplinka ar klimatu susiję išsipareigojimai, skaičius, kuris viršija minimalius reikalavimus. Suma per laikotarpį 345 716,00.

Siekiami R.14; R.22; R.31; R.33 rodiklių. Lėšos programos įgyvendinimo laikotarpiui (Sąjungos įnašas EUR) 31 395 549,00 EUR, visos viešosios išlaidos 36.935.940,00 EUR.

Įsipareigojimų aprašymas

Tinkamumo kriterijai, kurių paramos gavėjas turi laikytis tinkamoje finansuoti teritorijoje:

1. Tinkamas paramai gauti yra ne mažesnis kaip 0,1 ha plotas. Bendras plotas, už kurį prašoma paramos, turi būti ne mažesnis kaip 0,3 ha.

2. Tinkamame paramai gauti sluoksnyje yra ES svarbos pievų buveinė ir pievų paukščių buveinė, patenkanti į vieną iš šių klasių:

- 2.1. 1 klasē – pievos derlingose dirvose;
- 2.2. 2 klasē – pievos vidutinio derlinguma dirvožemiuose;
- 2.3. 3 klasē – pievos skurdziame dirvožemyje;
- 2.4. 4 klasē – pievų buveinės, esančios už žemės ūkio paskirties teritorijos ribų;
- 2.5. 5 klasē – pievų paukščių buveinės;
- 2.6. 6 klasē – paukščių buveinės pievose.

Pagalbinis sluoksnis – tai duomenų rinkinys, kuris praėjusių metų gruodžio 31 d. kartografiškai Kaimo rėmimo tarnybos Kaimo blokų identifikavimo sistemos žemėlapyje identifikuojamas pagal Gamtos apsaugos agentūros gamtos duomenų valdymo sistemos "Ozols" duomenimis pagal nacionalinius norminius teisės aktus.

Reikalavimus atitinkanti teritorija: daugiametės pievos, pripažintos ES svarbos pievų buveinėmis, arba ES svarbos paukščių rūšys (įskaitant varnėnus) buveinėmis pagal Buveinių direktyvą 92/43/EEB arba Paukščių direktyvą 2009/147/EB, ir kartu yra žemės ūkio paskirties žemė arba ne žemės ūkio paskirties žemė (agrarinės aplinkosaugos blokai), kurioje galima nustatyti išmatuojamas ribas, įtrauktas į pagalbinį sluoksnį pagal nacionalinius įstatymus ir kitus teisės aktus.

Išmokos dydžiai:

Išmokos kodas	Išmoka, EUR/ha
LA U10.5.1.	96
LA U10.5.2.	166
LA U10.5.3.	214
LA U10.5.4.	338
LA U10.5.5.	96
LA U10.5.6.	115

Sąsajos su GAAB standartais ir teisės aktais nustatytais valdymo reikalavimais VR

Intervencija susijusi su GAAB9, VR3, VR4.

Šiai intervencinei priemonei taikoma (–os) įnašo norma (–os):

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LV – Latvija	91(2(a)) – Mažiau išsivystę regionai	85,00 proc.	20,00 proc.	85,00 proc.

LA 11 – Ekologinis ūkininkavimas. Skiriama kaip kompensacija O.17. Hektarų ar kitų vienetų, kuriems gaunama parama ekologiniam ūkininkavimui. Suma per laikotarpį 1 840 165,00 ha.

Siekiami R.14; R.19; R.21; R.24; R.29; R.31; R.43; R.44 rodiklių. Lėšos programos įgyvendinimo laikotarpiui (Sąjungos įnašas EUR) 135 672 843,00 EUR, visos viešosios išlaidos 159.615.109,41 EUR.

Įsipareigojimų aprašymas

Tinkamumo kriterijai, kurių paramos gavėjas turi laikytis tinkamoje finansuoti teritorijoje:

Tinkamas paramai gauti yra ne mažesnis kaip 0,1 ha plotas. Bendras plotas, už kurį prašoma paramos, turi būti ne mažesnis kaip 1,0 ha.

2. jis yra įtrauktas į ekologinės kontrolės sistemą ir atitinka reikalavimus pagal Reglamentą Nr. 848/2018.

Teikiama parama, EUR/ha:

1. augalininkystės srityje, šioms kultūroms:

1.1. 97 – javų, aliejinių augalų, pašarinių šakniavaisių, nektarinių augalų;

1.2. 46 – ankštinės žolės (įskaitant ankštines žoles ir žoles, kuriose ankštinės žolės sudaro daugiau kaip 50 proc. žaliosios trąšos augalus dirvožemiui gerinti);

1.3. 518 – daržovės, bulvės, vaismedžių ir uogų sodai;

1.4. 43 – ganyklos, kuriose laikomasi 0,4 SG.

2. gyvulininkystės srityje:

2.1. 95 – hektarai pievų, naudojamų pienininkystei, užtikrinant 1 SG/ha;

2.2. 50 – hektarų pievų, naudojamų kitų gyvulininkystės ūkių (išskyrus pienininkystę) reikmėms, suteikiančių 1 SG/ha, su kitais gyvuliais, išskyrus pieninius galvijus, elnius, arklinių šeimos gyvūnus ir bites. Įsipareigojimų trukmė – 5 metai.

Išmokos dydžiai:

Išmokos kodas	Išmoka, EUR/ha
LA U11.1.	97
LA U11.2	46
LA U11.3	518
LA U11.4	43
LA U11.5	138
LA U11.6	93

Sąsajos su GAAB standartais ir teisės aktais nustatytais valdymo reikalavimais VR

Intervencija susijusi su GAAB3, GAAB8, GAAB9, VR1, VR2, VR7.

Šiai intervencinei priemonei taikoma (–os) įnašo norma (–os):

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LV – Latvija	91(2(a)) – Mažiau išsivystę regionai	85,00 proc.	20,00 proc.	85,00 proc.

LA 8 – Parama miškų ekosistemų atsparumui ir ekologiškai vertei didinti. Skiriama kaip kompensacija O.15. Hektarų (miškininkystės) ar kitų vienetų skaičius kuriems taikomi didesni aplinkosaugos ar klimato srities įsipareigojimai nei minimalūs reikalavimai. Suma per laikotarpį 30 843,00.

Siekiami R.30 rodiklių. Lėšos programos įgyvendinimo laikotarpiui (Sąjungos įnašas EUR) 5 348 176,00 EUR, visos viešosios išlaidos 6.291.971,76 EUR.

Įsipareigojimų aprašymas

Tinkamos išlaidos. Priežiūra po neproduktyvių medynų pakeitimo: techninė priežiūra pakeitus baltalksnių ir šėivamedžių medynus; priežiūra po miško pasodinimo. Paramos intensyvumas siekia iki 60 proc. Agrotechninės priežiūros išlaidos, paramos intensyvumas iki 60 proc. Agrotechninės priežiūros po atkūrimo išlaidos, pagalbos intensyvumas iki 100 proc.

Išmokos dydžiai:

Išmokos kodas	Išmoka, EUR/ha
LA U8	204

Tinkamos finansuoti išlaidos:

- priežiūra po neproduktyvių miškų pakeitimo – 204 EUR;
- priežiūra po baltalksnių ir gluosnių miškų pakeitimo – 204 EUR;
- priežiūra po įveisimo – 204 EUR.

Paramos intensyvumas – iki 60%.

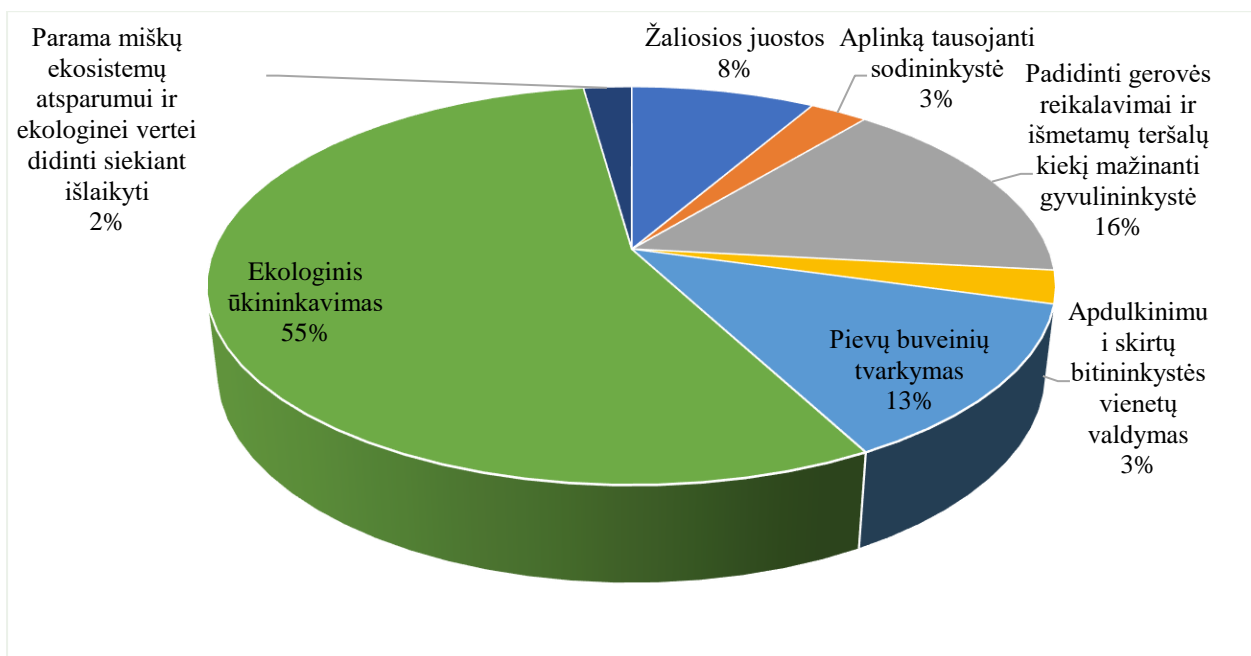
Tinkamos finansuoti išlaidos atliekant agro–techninę priežiūrą – 204 EUR. Paramos intensyvumas – iki 60%. Paramos intensyvumas yra iki 60%. Tinkamos finansuoti išlaidos atliekant agro–techninę priežiūrą po atkūrimo – 204 EUR. Paramos intensyvumas – iki 100%.

Sąsajos su GAAB standartais ir teisės aktais nustatytais valdymo reikalavimais VR

Intervencija susijusi su: nėra.

Šiai intervencinei priemonei taikoma (–os) įnašo norma (–os):

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LV – Latvija	91(2(a)) – Mažiau išsivystę regionai	85,00 proc.	20,00 proc.	85,00 proc.

13 pav. Valdymo įsipareigojimų, susijusių su aplinka ir klimatu, ir kitų valdymo įsipareigojimų (70 straipsnis) finansavimo pasiskirstymas pagal įsipareigojimus Latvijoje, proc.

2.3.4. Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 straipsnis) Lenkijoje

Skiriama kaip kompensacija:

I 8.1.; I 8.2.; I 8.3.; I 8.4.; I 8.7.; I.8.9.1.; I.8.9.2.; I.8.9.3. – O.14. Hektarų skaičius (išskyrus miškininkystę) arba hektarų skaičius kitų vienetų, kuriems taikoma aplinkosaugos ar klimato kaitos įsipareigojimai, viršijantys privalomus reikalavimus.

I 8.10.; I 8.8. – O.15. Hektarų skaičius (miškininkystė) arba kitų vienetų, prisiėmusių aplinkosauginius ar klimato įsipareigojimus, viršijančius privalomus reikalavimus, skaičius.

I 8.11. – O.17. Ekologiniam ūkininkavimui remiamų hektarų arba kitų vienetų skaičius.

I 8.5; I 8.6. – O.19. Genetinių išteklių skatinimo veiksnių skaičius.

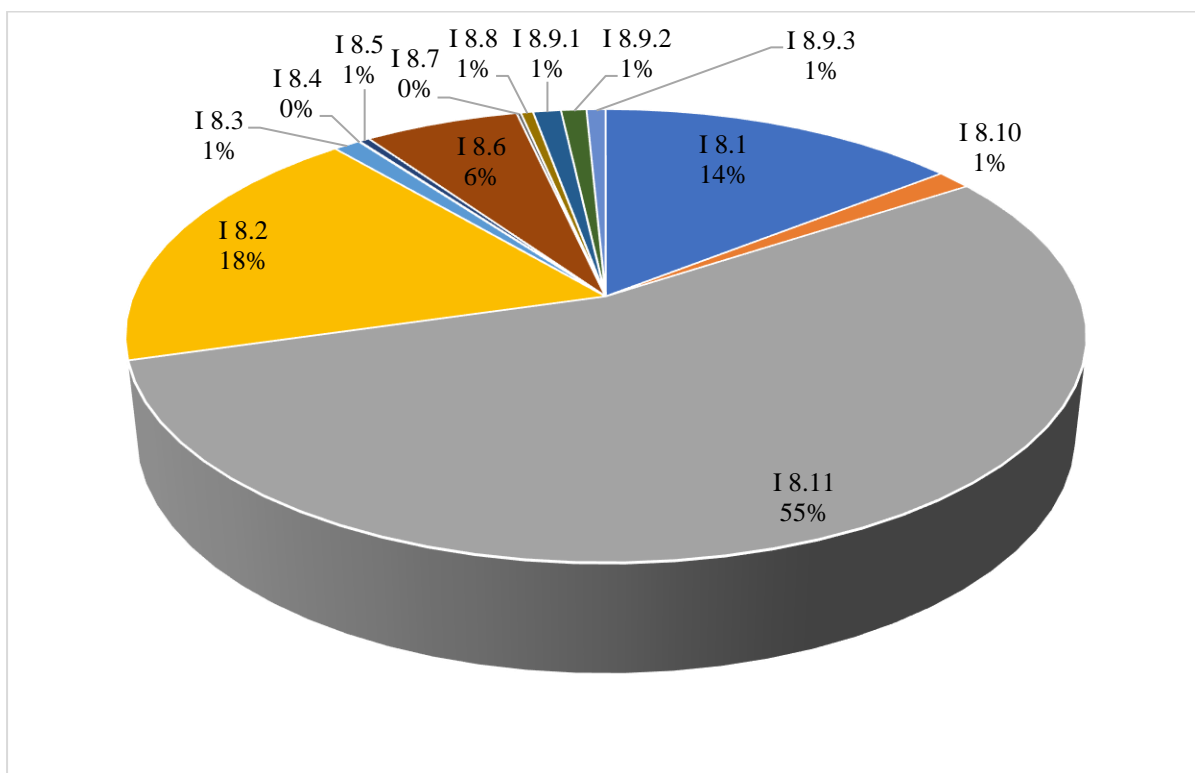
Lenkijoje pagal 70 straipsnį yra išskiriama 11 išmokų, kurie susideda iš 82 variantų/priemonių.

21 lentelė. Įsipareigojimų aprašymas Lenkijoje pagal 70 straipsnį

	Rodiklis	GAAB, VR sąsaja	ha	ES įnašas EUR	Visos viešosios išlaidos EUR	Išmoka, EUR/ha
Pavadinimas	I 8.1. Vertingų buveinių ir nykstančių rūšių apsauga "Natura 2000" teritorijose					
Aprašymas	Įgyvendinama visose "Natura 2000" tinklo teritorijose. Tinkamas plotas – žemė (žemės ūkio paskirties žemė – daugiametės pievos arba ne žemės ūkio paskirties žemė), kurioje aptinkama vertinga buveinė arba rūšis, tinkama paramai pagal intervenciją gauti. Mokėjimo tarifai skiriasi priklausomai nuo buveinės ar saugomų rūšių tipo ir su tuo susijusių įsipareigojimų apimtys. Kita nei žemės ūkio paskirties žemė (ir plotai, išskyrus pievas) užliejus, turi teisę į papildomą išmoką už hektarą. Informacija apie potvynius bus pagrįsta palydoviniu stebėjimu.					
	R.14; R.21; R.22; R.31; R.33; R.24	GAAB1,2,9; VR2,3,7,8	793 292,00	189 977 108,00	237 471 385,00	11 variantų, skiriasi pagal metus (išmoka nuo 241,82 iki 398,47)
Pavadinimas	I 8.10. Miško įveisimo įsipareigojimai pagal 2004–2006 m. KPP, 2007–2013 m. KPP, 2014–2020 m. KPP					
Aprašymas	Pagal 2004–2006 m., 2007–2013 m. ir 2014–2020 m. KPP sąlygas paramos gavėjams, tęsiantiems prisiimtus miško įveisimo įsipareigojimus, skiriamos priežiūros ir miško įveisimo išmokos.					
	R. 30	–	55 764,00	18 283 900,00	22 854 875,00	409,85
Pavadinimas	I 8.11. Ekologinis ūkininkavimas					
Aprašymas	Apskaičiuoti išmokų dydžiai atskirioms pasėlių grupėms pereinamuoju laikotarpiu ir po pereinamojo laikotarpio: žemės ūkio augalai; daržovių pasėliai; žoliniai augalai; pagrindiniai vaisiniai augalai; uoginiai augalai; ekstensyvūs sodai; pašariniai augalai ariamoje žemėje; daugiametės pievos. Kitos išmokos, išskyrus išmokas už pasėlių grupes: smulkūs ūkiai, kuriuose auginami ekologiški augalai; išmoka už tvarią augalininkystę ir gyvulininkystę.					
	R.14; R.19; R.21; R.31; R.24; R.29	GAAB1,2,3,6,7; VR2,7,8	2 336 723,00	497 707 496,55	904 922 721,00	18 variantų (išmoka nuo 120,09 iki 681,36) Skiriama: 100 proc. bazinio tarifo – už plotus nuo 0,10 ha iki 50 ha; 75 proc. bazinio tarifo – už plotus nuo 50 ha iki 100 ha; 60 proc. bazinio tarifo – už plotus virš 100 ha.
Pavadinimas	I 8.2. Vertingų buveinių ir nykstančių rūšių apsauga už "Natura 2000" teritorijų ribų					
Aprašymas	Paramos gavėjas turi ne mažiau kaip 1 ha žemės ūkio paskirties žemės arba gamtinių teritorijų (t. y. ne žemės ūkio paskirties teritorijų, kuriose yra tam tikrų tipų vertingų buveinių); Tinkamas plotas – žemė (žemės ūkio paskirties žemė – daugiametės pievos arba ne žemės ūkio paskirties žemė), kurioje aptinkama vertinga buveinė arba rūšis, tinkama paramai pagal intervenciją gauti. Parama teikiama už ne mažesnius kaip 0,1 ha žemės ūkio paskirties sklypus.					
	R.14; R.21; R.22; R.31; R.24	GAAB1,2; VR2,3,7,8	1 050 203,00	241 106 052,80	301 382 566,00	11 variantų (nuo 245,14 iki 374,56) Skiriama: 100 proc. bazinės normos – už plotus nuo 0,10 ha iki 50 ha; 75 proc. bazinės normos – už plotus nuo 50 ha iki 100 ha; 60 proc. bazinės normos – už plotus virš 100 ha.
Pavadinimas	I 8.3. Ekstensyvus pievų ir ganyklų naudojimas "Natura 2000" teritorijose					
Aprašymas	Paramos gavėjas turi žemės ūkio valdą, kurios žemės ūkio naudmenų plotas yra ne mažesnis kaip 1 ha. Pagalba teikiama ne mažesniems kaip 0,1 ha žemės ūkio paskirties sklypams. Reikalavimus atitinkantis plotas – žemės ūkio paskirties žemė (daugiametės pievos).					
	R.14; R.21; R.22; R.31; R.33; R.24	GAAB1,9; VR2,3,4,7,8.	94 075,00	14 139 096,00	17 673 870,00	187,87
Pavadinimas	I 8.4. Tradicinių vaismedžių veislių sodų išsaugojimas					
Aprašymas	Tinkamas plotas – žemės ūkio paskirties žemė (sodai). Parama teikiama kelių veislių arba kelių rūšių sodams, kuriuos sudaro tradicinių veislių vaismedžiai; veislių sąrašas ir išsamūs sodų, atitinkančių paramos skyrimo reikalavimus, parametrai nurodyti nacionaliniuose teisės aktuose. Išmokos gali būti mokamos už ne mažesnius kaip 0,1 ha žemės ūkio paskirties sklypus.					
	R.31; R.34; R.24	GAAB8; VR7,8.	1 475,00	561 361,60	701 702,00	475,73
Pavadinimas	I 8.5. Nykstančių augalų genetinių išteklių išsaugojimas žemės ūkyje					
Aprašymas	Reikalavimus atitinkantis plotas – žemės ūkio paskirties žemė (ariama žemė). Išmokos gali būti mokamos už ne mažesnius kaip 0,1 ha žemės ūkio paskirties sklypus. Retų augalų rūšių ar veislių auginimas; Retų augalų rūšių ar veislių sėklų auginimas.					
	R.31	–	20 498,00	5 461 761,60	6 827 202,00	2 variantai (317,08; 385,65)
Pavadinimas	I 8.6. Nykstančių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimas žemės ūkyje					

Aprašymas	<p>Parama apima tokias priemones. Vietinių veislių galvijų išsaugojimas – pieninė galvijinkystė; Vietinių galvijų veislių išsaugojimas – mėsos panaudojimas. Numatyta papildoma išmoka, kompensuojanti išlaidas, susijusias su vyriškos lyties patinų paruošimu spermai gauti (išmoka skiriama vieną kartą už galviją).</p> <p>Vietinių arklių veislių išsaugojimas – patelės (Mažosios ir Didžiosios Lenkijos arkliai); Vietinių arklių veislių išsaugojimas – patinai (Mažosios ir Didžiosios Lenkijos arkliai); Vietinių arklių veislių išsaugojimas – patelės (Silezijos arkliai); Vietinių arklių veislių išsaugojimas – patinai (Silezijos arkliai); Vietinių arklių veislių išsaugojimas – patelės (Lenkijos ir Huculų poniai); Vietinių arklių veislių išsaugojimas – patinai (Lenkijos ir Huculų poniai); Vietinių arklių veislių išsaugojimas – patelės (Sztum ir Sokół tipo šaltakraujai arkliai); Vietinių arklių veislių išsaugojimas – patinai (Sztum ir Sokół tipų šaltakraujai arkliai); Vietinių veislių avių išsaugojimas; Vietinių veislių kiaulių išsaugojimas; Vietinių veislių ožkų išsaugojimas.</p>					
	R.25	–	145 875,00	81 446 604,00	101 808 255,00	13 variantų (nuo 393,71 iki 1921,35)
Pavadinimas	I 8.7. Biologinė įvairovė ariamoje žemėje					
Aprašymas	Parama apima tokias priemones. Daugiamečių gėlių juostos; Biologinės įvairovės sodai.					
	R.31; R.34; R.24	GAAB7,8; VR2,7,8.	4 250,00	2 232 150,40	2 790 188,00	2 variantai (526,29; 786,74)
Pavadinimas	I 8.8 Išmokos už miškų įveisimą, želdinimą ir agro-miškų sistemas.					
Aprašymas	<p>5 m. priežiūros išmoka, kuri kompensuoja papildomas išlaidas, patirtas atliekant priežiūros darbus naujai įkurtuose miškuose ir žemėse, apaugusiose mišku natūralios sukcesijos būdu; 5 m. miškininkystės išmoka už žemės, apaugusias mišku natūralios sukcesijos būdu, kuri kompensuoja prarastas pajamas, atsiradusias dėl įsipareigojimo išlaikyti šį mišką; 12 m. miškininkystės premija už miškininkystei skirtas žemės ūkio paskirties žemes, kuri kompensuoja prarastas pajamas iš žemės ūkio veiklos. Laukų apsodrinimo medžiais – 5 m. premija, kuri kompensuoja papildomas išlaidas, patirtas atliekant priežiūros darbus naujai įkurtuose želdiniuose, ir prarastas pajamas iš žemės ūkio veiklos. Agro–miško sistemų – 5 m. premija, kuri kompensuoja papildomas išlaidas, patirtas atliekant priežiūros darbus naujai įkurtose sistemose, ir prarastas pajamas, atsiradusias dėl sumažėjusio ūkio pajamų įvedus laukų apsodininimus.</p>					
	R.30 (1) R.14; R.19; R.21; R.22; R.31; R.34 (2) R.12; R.14; R.19; R.21; R.22; R.31 (3)	–	22 120,00	6 433 881,60	8 042 352,00	8.8.1 – Premijos už miškininkystę ir priežiūrą, 616,98 EUR; 8.8.2 – Premijos už laukų apsodrinimą medžiais, 560,45 EUR; 8.8.3 – Premijos už agro–miško sistemas, 67,42 EUR
Pavadinimas	I.8.9.1. Agrarinės aplinkosaugos ir klimato įsipareigojimai, įgyvendinami pagal 2014–2020 m. KPP priemonės "Agrarinė aplinkosauga ir klimatas" veiklos sritį. 4 paketas. Vertingos buveinės ir nykstančios paukščių rūšys "Natura 2000" teritorijose					
Aprašymas	Išmokos susiję su: ekstensyviu naudojimu; paukščių rūšių paplitimu; buveinės tipu: Be to, paramos gavėjas, įgyvendinantis įpareigojimą kitose nei žemės ūkio paskirties žemėje (ir kitose nei pievos), užtvindymo ar žemės užliejimo atveju turi teisę gauti papildomą išmoką (mokėjimą pagal rezultata). Informacija apie potvynius bus pagrįsta palydovinių stebėjimu.					
	R.14; R.21; R.22; R.31; R.33; R.24	GAAB1, 2, 8, 9; VR2, 3, 4, 7, 8.	65 818,00	14 679 759,20	18 349 699,00	11 variantų (nuo 197,98 iki 362,25), išmoka skiriama 2026 ir 2027 m.
Pavadinimas	I.8.9.2. Agrarinės aplinkosaugos ir klimato įsipareigojimai, įgyvendinti pagal 2014–2020 m. kaimo plėtros programos (KPP 2014–2020 m.) priemonę "Agrarinė aplinkosauga ir klimatas". 5 paketas Vertingos buveinės už "Natura 2000" teritorijų ribų					
Aprašymas	Išmoka priklauso nuo buveinės tipo: pagal pievos sudėtį ir drėgmę; durpynai (privalomi reikalavimai/privalomi ir papildomi reikalavimai).					
	R.14; R.21; R.22; R.31; R.24;	GAAB1, 2, 8; VR2,7,8.	57 344,00	13 388 676,00	16 735 845,00	7 variantai (nuo 230,57 iki 340,51), išmoka skiriama 2026 ir 2027 m. 100proc. bazinio tarifo – už plotą nuo 0,10 ha iki 50 ha; 75proc. bazinio tarifo – plotui virš 50 ha iki 100 ha; 60proc. bazinio tarifo – plotui, viršijančiam 100 ha.
Pavadinimas	I.8.9.3. Agrarinės aplinkosaugos ir klimato įsipareigojimai, įgyvendinti pagal 2014–2020 m. kaimo plėtros programos (KPP 2014–2020 m.) priemonę "Agrarinė aplinkosauga ir klimatas". 1 paketas. Tvarus žemės ūkis.					
Aprašymas	Nustatyti minimalūs trąšų naudojimo reikalavimai pagal tris nacionalinius dokumentus: vandens įstatymą, potvarkį „Dėl detalaus trąšų naudojimo būdo ir jų naudojimo mokymo vedimo“, ir reglamentą dėl komunalinių nuotekų dumblo panaudojimo.					

	R.14; R.19; R.20; R.21; R.22	GAAB1,3,7,8,9; VR2	70 465,00	10 066 912,00	12 583 640,00	178,58, išmoka skiriama 2026 ir 2027 m. 100 proc. bazinio tarifo – už plotą nuo 0,10 ha iki 50 ha; 75proc. bazinio tarifo – plotui virš 50 ha iki 100 ha; 60proc. bazinio tarifo – plotui, viršijančiam 100 ha.
--	------------------------------	-----------------------	-----------	---------------	---------------	--

14 pav. Valdymo išpareigojimų, susijusių su aplinka ir klimatu, ir kitų valdymo išpareigojimų (70 straipsnis) finansavimo pasiskirstymas pagal išpareigojimus Lenkijoje, proc.

Išpareigojimai	
Kodas	Pavadinimas
I 8.1	Vertingų buveinių ir nykstančių rūšių apsauga "Natura 2000" teritorijose
I 8.10	Miško įveisimo išpareigojimai pagal 2004–2006 m. KPP, 2007–2013 m. KPP, 2014–2020 m. KPP
I 8.11	Ekologinis ūkininkavimas
I 8.2	Vertingų buveinių ir nykstančių rūšių apsauga už "Natura 2000" teritorijų ribų
I 8.3	Ekstensyvus pievų ir ganyklų naudojimas "Natura 2000" teritorijose
I 8.4	Tradicinių vaismedžių veislių sodų išsaugojimas
I 8.5	Nykstančių augalų genetinių išteklių išsaugojimas žemės ūkyje
I 8.6	Nykstančių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimas žemės ūkyje
I 8.7	Biologinė įvairovė ariamoje žemėje
I 8.8	Išmokos už miškų įveisimą, želdinimą ir agro-miškų sistemas.
I 8.9.1	Agrarinės aplinkosaugos ir klimato išpareigojimai, įgyvendinami pagal 2014–2020 m. KPP priemonės "Agrarinė aplinkosauga ir klimatas" veiklos sritį. 4 paketas. Vertingos buveinės ir nykstančios paukščių rūšys "Natura 2000" teritorijose
I 8.9.2	Agrarinės aplinkosaugos ir klimato išpareigojimai, įgyvendinti pagal 2014–2020 m. kaimo plėtros programos (KPP 2014–2020 m.) priemonę "Agrarinė aplinkosauga ir klimatas". 5 paketas. Vertingos buveinės už "Natura 2000" teritorijų ribų

I 8.9.3	Agrarinės aplinkosaugos ir klimato įsipareigojimai, įgyvendinti pagal 2014–2020 m. kaimo plėtros programos (KPP 2014–2020 m.) priemonę "Agrarinė aplinkosauga ir klimatas". 1 paketas. Tvarus žemės ūkis
---------	--

2.3.5. Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 straipsnis) Nyderlanduose

I.70.1.E.01 –ANLb

Skiriama kaip kompensacija; O.14. Hektarų (ne miškų ūkio) arba kitų vienetų, kurių atžvilgiu prisiimti aplinkos apsaugos arba klimato srities įsipareigojimai, viršijantys privalomus reikalavimus, skaičius (suma) (617.498,00 ha); siekiama R.14; R.19; R.23; R.31; R.34 rodiklių. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 560.000.305,72. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 362.030.000,00. Taikomas regioninis aspektas pagal buveines.

Poreikiai, tenkinami taikant intervenciją

Prioriteto kodas	Aprašymas	Kategorija
N.12	Klimato kaitos švelninimas: mažesnis išmetamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis ir didesnė anglies dioksido sekvestracija	1
N.13	Prisitaikymas prie klimato kaitos: mažesnė ekologinė, ekonominė žala ir vandens kiekis	2
N.15	Geresnė cheminė ir biologinė vandens kokybė	1
N.16	Didesnis žemės ūkio paskirties dirvožemio natūralus atsparumas ir vandens kaupimo pajėgumas	2
N.18	Biologinės įvairovės didinimas ir atkūrimas	1
N.19	(Kultūrinio) kraštovaizdžio išsaugojimas ir atkūrimas	1

Pagal šią sistemą subsidijos skiriamos už buveinės hektarą. Remiantis tikslais, valdymo mozaikas sudaro norimas valdymo funkcijų dydžio ir pageidaujamos valdymo veiklos santykis. Pareiškėjas susieja šias valdymo funkcijas ir (arba) veiklą su suma už hektarą, kuri yra reali vietai. Ši suma už hektarą, skirta konkrečiai vietai, įtraukiama į paraišką. Vertinama ploto paraiška. Nes kiekvienam pareiškėjui intervencijos taikymas yra skirtingas (skirtingas plotas, skirtingas valdymo funkcijos/veikla), todėl kompensacija už hektarą skirsis tarp pareiškėjų.

Dėl papildomų pastangų ANLb dalyvaujantis plotas išaugs nuo daugiau kaip 100 000 ha iki 130 000 ha. Dėl to biudžetas palaiptinui augs nuo 100 milijonų EUR. EUR, o 2025 m. – 120 mln. Be to, vidutinė subsidijos suma padidės nuo 784,42 EUR už hektarą iki 925,00 EUR už hektarą.

Išmokų dydžiai pagal buveines

Buveinė	Išmoka, EUR/ha
Atviros pievos	453,10
Atviras laukas	2076,47
Sausžemės	2462,30
Šlapžemės	1087,7
Vanduo	1156,32
Vidutiniškai	784,42

Sąsajos su GAAB standartais

GAAB1	Daugiamečių žolynų išlaikymas remiantis daugiamečių žolynų ir žemės ūkio paskirties žemės santykiu nacionaliniu, regioniniu, subregioniniu, valdų grupių ar valdų lygmeniu, palyginti su 2018 ataskaitiniais metais.
GAAB2	Šlapžemių ir durpynų apsauga
GAAB4	Apsaugos juostų išilgai vandentakių įrengimas
GAAB6	Minimali žemės danga, kad jautriausiais laikotarpiais nebūtų augmenijos neturinio dirvožemio

GAAB8	Mažiausia žemės ūkio paskirties žemės dalis, skirta negamybinei žemei ar kraštovaizdžio elementams. Mažiausia 4% ariamos žemės dalis ūkio lygmeniu, skirta negamybinei žemei ar kraštovaizdžio elementams, įskaitant pūdymą. Jei ūkininkas įsipareigoja pagal išplėstinę ekologinio ūkininkavimo schemą pagal 28 straipsnio 5a dalį ne mažiau kaip 7% ariamosios žemės skirti negamybinei žemei ar kraštovaizdžio elementams, įskaitant pūdymą, pagal 28 straipsnio 5a dalį šio GAAB standarto laikymuisi priskiriama tik 3% dalis. Mažiausia dalis – ne mažiau kaip 7% ariamosios žemės, jei į ją taip pat įeina tarpiniai pasėliai arba azotą kaupiantys augalai, auginami, nenaudojant augalų apsaugos produktų, iš kurių 3% yra pūdymas arba negamybinė žemė. Valstybės narės turėtų taikyti 0,3 svertinį koeficientą tarpiniams pasėliams. Kraštovaizdžio elementų išsaugojimas. Draudimas kirpti gyvatvores ir medžius paukščių veisimosi sezono metu. Galimos priemonės, kuriomis siekiama išvengti invazinių augalų rūšių.
GAAB9	Draudimas pakeisti arba suarti daugiamečius žolynus, kurie laikomi aplinkosaugos požiūriu pažeidžiamais daugiamečiais žolynais "Natural 2000" teritorijose

Skaičiavimo pavyzdys

Remiantis sprendimu, kolektyvas gali dalyvauti kasmet ne mažiau kaip 900 ha ir ne daugiau kaip 1000 ha. Sutarta kaina – 350 EUR už ha. Didžiausia subsidijos suma, kuri turi būti skiriama per visą 6 metų laikotarpį, yra 2 100 000 EUR (1000 ha * 350 EUR už hektarą * 6 metai). Tai reiškia, kad per metus gali būti išmokėta ne daugiau kaip 350 000 EUR; • 2016 m. kolektyvas pateikė prašymą sumokėti už 950 ha. Todėl didžiausia metinė suma yra 332 500 EUR; • Vertindama mokėjimo prašymą, mokėjimo agentūra atliks skaičiavimus, pagrįstus didžiausia mokėtina kompensacija, remdamasi mokėjimo prašymo pagrindimu ir atlikusi administracines ir fizines patikras. Pavyzdžiui:

550 ha * valdymo veikla A – 100 EUR už ha = 55 000 EUR

150 ha * valdymo veikla B – 225 EUR už ha = 33 750 EUR

50 ha * valdymo veikla C – 2 000 EUR už ha = 100 000 EUR

200 ha * valdymo veikla D – 1 000 EUR už ha = 200 000 EUR

950 ha * didžiausia mokėtina kompensacija = 388 750 EUR

Kadangi didžiausia mokėtina kompensacija (388 750 EUR) yra didesnė už kolektyvo prašomą sumą (332 500 EUR), yra 56 250 EUR finansinis rezervas. Prašoma dotacijos suma (332 500 EUR) gali būti išmokėta.

I.70.2 – Retos ūkinių gyvūnų veislės

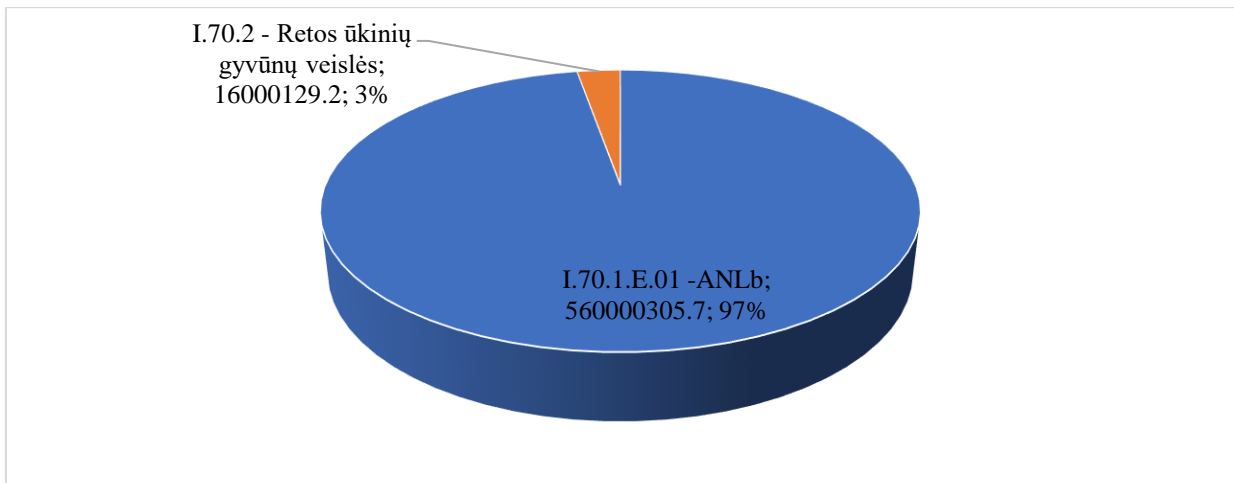
Skiriama kaip kompensacija; O.19. Operacijų arba vienetų, kuriais remiami genetiniai ištekčiai, skaičius, skaičius (suma) (80.520,00); siekiama R.32 rodiklio. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 16.000.129,20. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sajungos įnašas), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 16.000.129,20.

Poreikiai, tenkinami taikant intervenciją

Prioriteto kodas	Aprašymas	Kategorija
N.18	Biologinės įvairovės didinimas ir atkūrimas	1

Nyderlandai yra įsipareigoję užtikrinti biologinę įvairovę, įskaitant genetinių išteklių išsaugojimą, retų ūkinių gyvūnų veislių išsaugojimą. Ši intervencija naudojama siekiant skatinti laikyti, toliau laikyti ir (arba) laikyti retų veislių ūkinius gyvūnus (galvijus, avis, ožkas). Taip išsaugoma genetinė biologinė įvairovė ir dėmesys dvejos paskirties gyvūnams. Intervencija padeda pašalinti veisles iš kritinės "retų" zonos. Retų ūkinių gyvūnų veislės taip pat gali būti tinkamos klimatui nekenkiančiam žiediniam žemės ūkiui įgyvendinti ir padėti kurti tvirtesnes ūkininkavimo sistemas. Dvejos paskirties gyvūnai tinka pieniniams ir (arba) vilnioniams ir (arba) mėsiniams galvijams, taip pat tinka gamtos draustiniams prižiūrėti arba durpynams, kuriuose yra aukštas vandens lygis, ganyti. Kad atitektų reikalavimus, turi būti ne mažiau kaip 5 GV (gyvulių vienetų) galvijų (patelių ir veislinių bulių) ir ne mažiau kaip 1,5 GV ožkų ir avių (patelių, veislinių avinų). Minimumas buvo pasirinktas todėl, kad retas naminių gyvūnėlių veisles dažnai laiko mažos įmonės ir (arba) laikytojai. Mažiausiai 5 GV galvijams ir 1,5 GV ožkoms ir avims, ūkininkams lengva pradėti laikyti retas naminių gyvūnėlių veisles. Pagalba neviršija 200 EUR vienam GV (jei bendras GV, kuriems prašoma

paramos, skaičius padidėja, suma vienam GV gali būti sumažinta; šiai intervencinei priemonei skirtas biudžetas bus padalytas iš bendro GV skaičiaus). Pagalba skiriama ne daugiau kaip už 100 GV galvijų, 75 GV avių ir 75 ožkų.

15 pav. Valdymo įsipareigojimų, susijusių su aplinka ir klimatu, ir kitų valdymo įsipareigojimų (70 straipsnis) finansavimo pasiskirstymas pagal įsipareigojimus Nyderlanduose, proc.

2.3.6. Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 straipsnis) Švedijoje

Kompensacija už ganyklų ir šienaujamų pievų priežiūrą, įskaitant priedus

Bendrasis produkto rodiklis – O.14. Hektarų (išskyrus miškų ūkio paskirties žemę) arba kitų vienetų, dėl kurių prisiimti privalomuosius reikalavimus viršijantys įsipareigojimai aplinkos apsaugos arba klimato srityse, skaičius. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 640.000.000,00. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sajungos įnašas), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 383.999.998,00. Rezultato rodikliai: R.31, R.33.

22 lentelė. Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai pagal 70 straipsnį Švedijoje

Schema	Planuojama vieneto suma, EUR/ha (2023–2027 m.)	Bendrasis produkto rodiklis O.14, ha (iš viso 2023–2027 m.)
BETE9 Šieno tvarkymas	183,00	4.000,00
BETE11 Ganyklos sunkiai prieinamose vietose	108,00	52.500,00
BETE4 Alvarai	151,00	132.500,00
BETE5 Mažai žolės turinčios ganyklos	290,00	9.800,00
BETE10 Ganyklų šienavimas rankiniu būdu	753,00	6.500,00
BETE1 Bendroji ganyklų ir šienaujamų pievų priežiūra	199,00	970.000,00
BETE2 Ganyklos, kurioms taikoma specialioji priežiūra	425,00	810.000,00
BETE3 Šienaujamos pievos, kurioms taikoma specialioji priežiūra	591,00	30.500,00
BETE6 Mozaikinės ganyklos	290,00	24.600,00
BETE7 Miško ganyklos	376,00	61.400,00
BETE8 Ganyklinis ganymas po šienavimo	75,00	12.500,00
Iš viso	*	2.114.300,00

Teritorinė taikymo sritis – nacionalinė.

Aprašymas

Priemonės tikslas – išsaugoti ir stiprinti nusistovėjusią biologinę įvairovę ir padaryti kultūrinę aplinką matomą ir taip didinti žemės ūkio kraštovaizdžio įvairovę. Siek tiek daugiau kaip pusė visų Švedijos Raudonojoje knygoje esančių augalų ir gyvūnų rūšių, pirmiausia vabalai, drugeliai ir kraujagysliniai augalai, yra susiję su žemės ūkio kraštovaizdžiu. Vienas trečdalis visų į Raudonąją knygą įtrauktų rūšių (apie 1.600 rūšių) yra tiesiogiai priklausomos nuo kultūrinio kraštovaizdžio ir pirmiausia yra susietos su žolinėmis pievomis, tokiomis kaip ganyklos ir šienaujamos pievos.

Siekiant išsaugoti ir plėtoti žemės biologines ir kultūrinės–istorines vertybes bei kraštovaizdžio įvairovę, ją reikia tvarkyti, ganant ir šienaujant. Ūkininkai ar kiti žemės valdytojai gali gauti kompensaciją už priežiūrą, kuria išsaugomos ir didinamos pievų ir ganyklų gamtinės ir kultūrinės aplinkos vertybės. Tai reiškia, kad žemės valdytojas turi pritaikyti priežiūrą prie konkrečios žemės pobūdžio taip, kad ganymas ir šienavimas skatintų šias vertybes. Prie tinkamos žemės priežiūros prisideda aplinkosauginė kompensacija, nes už didelės vertės gamtines ir kultūrinės vertybes (ypatingąsias vertybes) mokama didesnė kompensacija nei už bendrąsias vertybes, o tai reiškia, kad aplinkosauginė kompensacija iš dalies priklauso nuo veiklos rezultatų. Ši kompensacija negali būti skiriama už tą pačią žemę, kuri gauna kompensaciją už kalnų ūkius arba sodybas, kuriose vasaros mėnesiais ganomi gyvuliai, daugiausia karvės, ožkos arba avys.

Pagal šią priemonę skirtingų tipų ganyklos ir šienaujamos pievos (bendrųjų vertybių ganyklos ir šienaujamos pievos, ypatingųjų vertybių ganyklos ir šienaujamos pievos, alvarai, mažai žolės turinčios ganyklos, mozaikinės ganyklos ir miško ganyklos) skirstomos į skirtingas žemės klases, atsižvelgiant į gamtines ir kultūrinės vertybes bei žemės pobūdį. Priemonėje taip pat numatyti 2 įsipareigojimų lygiai: bendroji ir specialioji priežiūra. Be bendrosios priežiūros, žemės klasėms reikalingos papildomos priežiūros priemonės, kad būtų išsaugotas jų pobūdis. Todėl kai kurioms žemės klasėms nustatytos specialios priežiūros sąlygos, kurios pritaikytos kiekvienai žemės klasei. Ganykloms ir šienaujamos pievoms, kurioms nėra nustatyta žemės klasė, taip pat gali būti taikomas bendrosios priežiūros įsipareigojimų lygis, tokiu atveju žemė turi būti prižiūrima kaip bendrųjų vertybių žemės klasė.

Ganyti gyvulius ar šienauti reikia tais metais, kai ūkininkas pateikia paraišką gauti išmoką už žemę. Pirmaisiais metais, kai žemė įtraukiama į įsipareigojimus dėl ganyklų ir šienaujamų pievų, ji turi būti įtraukta į mokėjimo paraišką. Kitais metais pakanka, kad į mokėjimo paraišką būtų įtraukta 75 proc. esamo įsipareigoti tvarkyti ploto. Tačiau kiekvienas atskiras sklypas turi būti įtrauktas į mokėjimo paraišką ne rečiau kaip kas antrus metus.

Šienaujama pieva turi būti šienaujama nustatytais terminais. Bendrosios priežiūros atveju – nuo liepos 1 d. iki spalio 31 d., specialiosios priežiūros atveju – nuo liepos 1 d. iki rugsėjo 30 d. Įsipareigojimai galioja penkerius metus.

Norint dar labiau padidinti šienaujamų pievų vertę, prisiimant specialiosios priežiūros lygio įsipareigojimus, galima taikyti šiuos papildymus: ganyką po šienapjūtės, šieno tvarkymą ir šienavimą rankiniu būdu. Toje pačioje žemėje galima taikyti 1 ar daugiau papildymų. Ganykloms, kuriose įsipareigojimai yra specialiosios priežiūros lygio, esančioms saloje, neturinčioje fiksuoto ryšio su žeme, arba vietovėse, kuriose nėra kelių, galima teikti paraiškas dėl priedų už sunkiai prieinamas vietas.

Kompensacijos siekiantys asmenys turi:

- Per visą įsipareigojimų laikotarpį saugoti medžius ir krūmus, kurie yra įsiterpę.
- Leisti ganyklose ganyti gyvulius.
- Šienauti šienaujamas pievas taip, kad augmenija nebūtų smulkiai išsklaidyta. Turi būti pašalintas nuimtas derlius.

Toliau išvardyti veiksmai draudžiami įsipareigojimus įtrauktose žemėse:

- Tręšti trąšomis.

- Naudoti pesticidus.
- Purenti dirvą.
- Sėti, išskyrus atvejus, kai tai leidžia paramos institucija.
- Kasti akmenis arba dirvožemį.
- Vykdyti veiksmus, kurie gali pakenkti senovės paminklams ar vertingiems kraštovaizdžio elementams.
- Atlikti kitus veiksmus, kurie gali pakenkti gamtinėms ir kultūrinėms vertybėms.

Tinkami paramos gavėjai

Reikalavimai paramos gavėjams:

- Ūkininkas arba žemės valdytojas turi prieigą prie žemės.
- Žemė yra nuosavybės teise priklausanti ganykla.

Parama

Kompensacija gali būti mokama:

- Ganyklos – kompensuojamos tvorų priežiūros, gyvulių priežiūros, žemės ganymo ganykliniais gyvuliais ir apaugimo pašalinimo išlaidos. Ganykloms, kurioms nustatytas specialiosios priežiūros įsipareigojimų lygis, taip pat kompensuojamos išlaidos už specialias priežiūros sąlygas ir priemones, skirtas žemės klasei išsaugoti.

- Šienaujamos pievos – kompensuojamos grėbimo, pjovimo, derliaus išvežimo, sumažėjusios pašarinės vertės ir apaugimo pašalinimo išlaidos. Šienaujamos pievoms, kurioms nustatytas specialiosios priežiūros įsipareigojimų lygis, taip pat kompensuojamos išlaidos už specialias priežiūros sąlygas ir priemones, skirtas žemės klasei išsaugoti.

- Ganyklinis ganymas po šienavimo – kompensuojamos išlaidos už tvorų priežiūrą, gyvulių priežiūrą ir išlaidos už žemės ganyimą ganomais gyvuliais.

- Šieno tvarkymas – kompensuojamos šieno sukimo ir (arba) šienapjūtės išlaidos.

- Šienavimas rankiniu būdu – kompensuojamos šienavimo rankiniu būdu išlaidos ir papildomos derliaus nuėmimo išlaidos.

- Priedas už sunkiai prieinamas vietas – kompensuojamos gyvulių transportavimo į vietovę ir gyvulių priežiūros išlaidos.

Išmokos rūšis

- Vieneto įkainis, remiantis papildomomis išlaidomis ir prarastomis pajamomis.
- Įskaitant su sandoriais susijusias išlaidas.

Sąsajos su GAAB

GAAB01	Daugiamečių pievų išlaikymas pagal daugiamečių pievų dalį, palyginti su žemės ūkio paskirties žemės plotu nacionaliniu, regioniniu ar sub–regioniniu lygmeniu arba valdų grupėje ar vienoje valdoje, palyginti su 2018 ataskaitiniais metais. Didžiausias sumažėjimas 5%, palyginti su ataskaitiniais metais.
GAAB09	Draudimas pertvarkyti ar suarti daugiametės pievas, „Natura 2000“ teritorijose priskirtas ekologiškai jautrioms daugiametėms pievoms.

Gyvūnų gerovės kompensacija už avis

Bendrasis produkto rodiklis – O.18. Gyvūnų vienetų, kuriems taikoma parama gyvūnų gerovės, sveikatos ar padidinto biologinio saugumo priemonėms, skaičius. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 28.225.805,00. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 16.935.485,00. Rezultato rodikliai: R.43, R.44.

Schema	Planuojama vieneto suma, EUR/vnt. (2023–2027 m.)	Bendrasis produkto rodiklis O.18, vnt. (iš viso 2023–2027 m.)
Gyvūnų gerovės kompensacija už avis	188,00	150.000,00
Iš viso	*	150.000,00

Teritorinė taikymo sritis – nacionalinė.

Aprašymas

Priemonės tikslas – pagerinti gyvūnų, laikomų daugiausia maisto gamybai, gerovę. Tai bus pasiekta, užtikrinant, kad gyvūnai patenkintų savo mitybos poreikius, susijusius su gamybos ciklu, gerinant gamybos ir pašarų planavimą. Papildomos gyvūnų gerovės priemonės apima eksterjero vertinimą, papildomą kirpimą, specialias naujų gyvūnų įvežimo procedūras ir išmatų mėginių ėmimą parazitams nustatyti.

Kad šios priemonės būtų veiksmingos, jos turėtų būti taikomos visiems bandos gyvūnams, atsižvelgiant į atskirų gyvūnų poreikius. Gera gyvūnų gerovė pasiekama keliomis tarpusavyje sąveikaujančiomis ir viena kitą papildančiomis priemonėmis. Viena priemonė gali sudaryti sąlygas kitai priemonei arba būti nuo jos priklausoma. Todėl kompensacijos parengtos kaip priemonių paketas, apimantis keletą priemonių tam tikrose pagrindinėse srityse.

Priežiūros sąlygos

- Laikyti avis gyvulių išlaikymo laikotarpiu pagal paraišką.
- Paraiškos teikimo metais laikyti bent vieną avį.
- Sudaryti gamybos planą, kuriame būtų išsamiai aprašytas veisimo planavimas, avių priėmimo į ūkius tvarka, kirpimas ir (arba) kanopų priežiūra, kūno būklės įvertinimas, ėriavimasis, ganymo planavimas, nujunkymas ir (arba) lyties nustatymas, skerdimas ir (arba) pardavimas.

- Atlikti pašarų analizę.
- Atlikti pašarų konversijos skaičiavimus.
- Atlikti eksterjero įvertinimą.
- Kirpti avis 2 kartus per metus, iš kurių 1 kirpimas išskirtiniais atvejais atskiriems gyvūnams gali būti higieninis kirpimas tam tikromis aplinkybėmis.

- Taikyti specialias priėmimo procedūras.
- Atlikti bent 2 išmatų mėginius per metus; jei į bandą įvežami nauji gyvūnai, jų išmatų mėginiai turi būti paimti, prieš juos paleidžiant kartu su esama banda. Kitais atvejais 2 išmatų mėginiai turi būti paimti iš atitinkamos grupės gyvūnų, esančių esamoje bandoje.

Tinkamumo gauti paramą sąlygos

- Pareiškėjai savo paraiškoje dėl įsipareigojimo turi turėti bent vieną gyvulių vieneta.
- Pareiškėjas turi būti gyvulių savininkas, turintis avių.
- Pareiškėjui neturi būti taikomas draudimas auginti tos rūšies gyvūnus, su kuriais susijusi kompensacija.

- Gyvūnai, už kuriuos gali būti skiriama kompensacija, yra veislei naudojamos arba vyresnės nei vienerių metų avys.

Išmokos rūšis

Vieneto įkainis, remiantis papildomomis išlaidomis ir prarastomis pajamomis.

Paramos dydis

Didžiausias kompensacijos dydis – 1.796 Švedijos kronų už gyvūno vieneta.

▪

Kompensacija už papildomą avių priežiūrą apskaičiuojama pagal išlaidas, patirtas, įgyvendinant įsipareigojime numatytas sąlygas. Išlaidas sudaro papildomo darbo laiko, reikalingo sąlygoms įgyvendinti, sąnaudų, išlaidų už išgytą konsultacijas, išlaidų už išorinio avių kirpėjo paslaugas, išlaidų už išmatų mėginius ir akredituotos laboratorijos atliktų tyrimų išlaidas. Atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes, avims ir ožkoms taikomas perskaičiavimo koeficientas 0,2.

Gyvūnų gerovės kompensacija už karves

Bendrasis produkto rodiklis – 0.18. Gyvūnų vienetų, kuriems taikoma parama gyvūnų gerovės, sveikatos ar padidinto biologinio saugumo priemonėms, skaičius. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos

viešosios išlaidos), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 33.870.970,00. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 20.322.580,00. Rezultato rodikliai R.43, R.44.

Schema	Planuojama vieneto suma, EUR/vnt. (2023–2027 m.)	Bendrasis produkto rodiklis O.18, vnt. (iš viso 2023–2027 m.)
Gyvūnų gerovės kompensacija už karves	32,00	1.050.000,00
Iš viso	*	1.050.000,00

Teritorinė taikymo sritis – nacionalinė.

Aprašymas

Priemonės tikslas – pagerinti gyvūnų, kurie daugiausia laikomi maistui, gerovę. Tai bus pasiekta, didinant karvių kanopų kirpimo per metus skaičių, didinant kanopų kontrolės, vertinimo ir tolesnės priežiūros procedūras ir, jei reikia, gydant kanopų ligas. Geresnė kanopų priežiūra lemia geresnę kanopų būklę ir geresnę karvių gerovę. Kanopų sveikatingumas yra vienas iš svarbiausių karvių gerovės parametru ir turi didelę reikšmę jų sveikatai, vaisingumui ir bendrai gerovei. Todėl gera kanopų priežiūra yra svarbi priemonė, siekiant užtikrinti gerą pieno gamybai laikomų karvių priežiūrą.

Atliekant kanopų kirpimą, reikėtų sudaryti kanopų būklės (sveikatingumo) planą, kuriame būtų nurodytos priemonės, kurių reikia imtis. Prevencinis darbas yra svarbus, siekiant išvengti problemų ir užtikrinti gerą karvių sveikatą. Reguliarūs kanopų būklės (sveikatingumo) patikrinimai leidžia įvertinti šių priemonių rezultatus ir pritaikyti planą. Be kanopų kirpimo, sertifikuotas kanopų priežiūros specialistas turi atlikti kanopų būklės (sveikatingumo) vertinimą ir patarti, kaip pagerinti ją. Praktikuojantis specialistas taip pat turi gebėti teisingai diagnozuoti ligą ir suteikti tinkamą gydymą bei priežiūrą po gydymo.

Priežiūros sąlygos

- Nuo paraiškos pateikimo dienos iki metų pabaigos laikyti bent 1 karvę pienui gaminti.
- Apžiūrėti ir, jei reikia, apdoroti visas karvių kanopas bent 2 kartus per laikymo metus.
- Poveikį užfiksuoti kanopų būklės (sveikatingumo) ataskaitoje.
- Sudaryti kanopų būklės (sveikatingumo) planą.

Tinkamumo gauti paramą sąlygos

- Pareiškėjai turi būti gyvulių savininkai, laikantys pieninių karvių.
- Pareiškėjui neturi būti taikomas draudimas auginti tos rūšies gyvūnus, su kuriais susijusi kompensacija.

komensacija.

- Paraiškas galima teikti už vyresnius nei 24 mėnesių amžiaus gyvulius paskutinę paraiškų teikimo dieną.

Išmokos rūšis

Vieneto įkainis, remiantis papildomomis išlaidomis ir prarastomis pajamomis.

Paramos dydis

Didžiausias kompensacijos dydis pagal – 307 Švedijos kronų už gyvūno vieneta.

Kompensacija už išplėstinę karvių kanopų būklės priežiūrą apskaičiuojama pagal išlaidas, patirtas, įgyvendinant įsipareigojime numatytas sąlygas. Išlaidas sudaro:

- Papildomos gyvulio savininko darbo, susijusio su kanopų priežiūra, sąnaudos.
- Išlaidos patvirtintam kanopų priežiūros paslaugų teikėjui, atliekančiam tyrimus ir registruojančiam juos kanopų būklės (sveikatingumo) ataskaitoje. Taip pat kompensuojamos išlaidos, susijusios su kanopų priežiūros specialisto ir gyvulio savininko bendru ūkio gyvulių kanopų būklės (sveikatingumo) plano atnaujinimu.

Gyvūnų gerovės kompensacija už paršavedes

Bendrasis produkto rodiklis – O.18. Gyvūnų vienetų, kuriems taikoma parama gyvūnų gerovės, sveikatos ar padidinto biologinio saugumo priemonėms, skaičius. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 63.225.805,00. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 37.935.485,00. Rezultato rodikliai: R.43, R.44.

Schema	Planuojama vieneto suma, EUR/vnt. (2023–2027 m.)	Bendrasis produkto rodiklis O.18, vnt. (iš viso 2023–2027 m.)
Gyvūnų gerovės kompensacija už paršavedes	226,00	280.000,00
Iš viso	*	280.000,00

Teritorinė taikymo sritis – nacionalinė.

Aprašymas

Priemonės tikslas – pagerinti gyvūnų, laikomų daugiausia maisto gamybai, gerovę. Gyvūnų gerovės gerinimo priemonės paršavedėms – užtikrinti, kad gyvūnų mitybos poreikiai būtų patenkinti, atsižvelgiant į gamybos ciklą, taikant gamybos planavimą, šėrimo tvarką, pašarų ir kraiko analizę, kūno būklės įvertinimą ir produkcijos stebėseną.

Priežiūros sąlygos

- Paraiškos teikimo metais planuojama laikyti bent 1 paršavedę arba sukergtą kiaulaitę.
- Sudaryti gamybos planą, į kurį būtų įtraukta bent jau gyvulių srautų diagrama, laikymo planas ir valdymo tvarka.
- Paraiškos teikimo metais atlikti bent 3 pašarų, vandens ar kraiko medžiagų tyrimus.
- Atlikti 4 paršavedžių korpuso vertinimus kiekvieno paršiavimosi ciklo metu (fizinės būklės ar sveikatos būklės vertinimus, siekiant užtikrinti jų reprodukcinę sveikatą ir bendrą gerovę).

▪ Kasdien atlikti pašarų stebėseną.

▪ 4 kartus per paraiškos teikimo metus atlikti produkcijos stebėseną.

Tinkamumo gauti paramą sąlygos

- Pareiškėjai turi būti gyvulių savininkai, turintys paršavedžių ir kiaulaičių paršeliams auginti.
- Pareiškėjui neturi būti taikomas draudimas auginti tos rūšies gyvūnus, su kuriais susijusi kompensacija.

▪ Gyvūnai, kuriems gali būti skiriama kompensacija, yra paršavedės ir sukergtos kiaulaitės.

Išmokos rūšis

Vieneto įkainis, remiantis papildomomis išlaidomis ir prarastomis pajamomis.

Paramos dydis

Didžiausias kompensacijos dydis pagal – 2.386 Švedijos kronų už gyvūno vienetą.

Kompensacija už papildomą paršavedžių priežiūrą apskaičiuojama pagal išlaidas, patirtas, įgyvendinant išipareigojime numatytas sąlygas. Išlaidas sudaro:

- Papildomos gyvulio savininko darbo sąnaudos.
- Akredituotos laboratorijos atliekamų tyrimų, susijusių su pašarų, vandens ir kraiko analize, išlaidos.

Kompensacija Švedijos vasaros ganyklų ūkiams (*fåbod*)

Švedijoje *fåbod* – tai vasaros ganykla vienos ar kelių sodybų gyvuliams. Ją sudaro keli paprasti pastatai, tokie kaip gyvenamasis namas, tvartas, sandėliavimo patalpos ir virtuvė. Kiekvienas pastatas turi tam tikrą paskirtį. Šie pastatai paprasti yra rąstiniai nameliai, skirti naudoti tik vasarą.

Bendrasis produkto rodiklis – O.14. Hektarų (išskyrus miškų ūkio paskirties žemę) arba kitų vienetų, dėl kurių prisiimti privalomuosius reikalavimus viršijantys išipareigojimai aplinkos apsaugos arba klimato srityse, skaičius. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos), EUR (iš viso 2023–

2027 m.) 10.604.300,00. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 6.362.580,00. Rezultato rodikliai: R.31.

Schema	Planuojama vieneto suma, EUR/ha (2023–2027 m.)	Bendrasis produkto rodiklis 0.14, ha (iš viso 2023–2027 m.)
Ganyklos priežiūra	108,00	75.500,00
Papildoma speciali ganyklos priežiūra	129,00	1.300,00
Pastatų naudojimas	358,00	6.450,00
Papildomų pastatų naudojimas	54,00	120,00
Iš viso	*	83.370,00

Teritorinė taikymo sritis – nacionalinė.

Aprašymas

Priemonės tikslas – išsaugoti gyvą vasaros ganyklų ūkį, kuris stiprina ir palaiko kraštovaizdžio charakterį bei biologinę įvairovę. Vasaros ganyklų ūkis taip pat leidžia ateities kartoms perduoti amatus ir tradicijas, susijusias su gyvūnų priežiūra ir žemės dirbimu. Anksčiau istorijoje vasaros ganyklų ūkių naudojimas turėjo lemiamą reikšmę gyvulininkystei Svealando ir pietų Norlando miškingose vietovėse.

Kompensacija skiriama, siekiant išsaugoti vasaros ganyklas ir aplinką aplink jas. Vasaros ganyklos ūkis apibrėžiamas kaip pastatas arba pastatai, susiję su gyvulių ganymu vasarą.

Išmokos rūšis

Vieneto įkainis, remiantis papildomomis išlaidomis ir prarastomis pajamomis.

Sąsajos su GAAB

GAAB01	Daugiamečių pievų išlaikymas pagal daugiamečių pievų dalį, palyginti su žemės ūkio paskirties žemės plotu nacionaliniu, regioniniu ar sub–regioniniu lygmeniu arba valdų grupėje ar vienoje valdoje, palyginti su 2018 ataskaitiniais metais. Didžiausias sumažėjimas 5%, palyginti su ataskaitiniais metais.
GAAB09	Draudimas pertvarkyti ar suarti daugiametės pievas, „Natura 2000“ teritorijose priskirtas ekologiškai jautrioms daugiametėms pievoms.

Kompensacija už nykstančias naminių gyvulių veisles

Bendrasis produkto rodiklis – O.19. Operacijų arba vienetų, remiančių genetinius išteklius, skaičius. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 6.750.000,00. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 4.050.000,00. Rezultato rodikliai: R.25, R.27.

Schema	Planuojama vieneto suma, EUR/vnt. (2023–2027 m.)	Bendrasis produkto rodiklis O.19, vnt. (iš viso 2023–2027 m.)
Nykstančių veislių avys ir ožkos	156,00	15.000,00
Nykstančių veislių galvijai	215,00	17.000,00
Nykstančių veislių kiaulės	220,00	500,00
Nykstančių veislių paukščiai	108,00	6.000,00
Iš viso	*	32.500,00 (Gyvūnai) 6.000,00 (Operacijos)

Teritorinė taikymo sritis – nacionalinė.

Aprašymas

Priemonės tikslas – skatinti gyvulių savininkus laikyti nykstančių naminių gyvūnų veisles. Norint išlaikyti naminių gyvūnų genetinę įvairovę, svarbu išsaugoti nykstančias gyvulių veisles. Senesnėse veislėse buvę bruožai vėl gali tapti naudingi, pasikeitus aplinkai. Daugelis Švedijos senesnių gyvulių veislių taip pat yra

gyvas kultūros paveldas. Remtinos veislės negali ekonomiškai konkuruoti su veislėmis, kurios buvo atrinktos, siekiant gauti daugiau pieno ir mėsos. Kelių senesnių veislių gyvuliai laikomi tik pragyvenimui arba pademonstruoti kultūrinį gyvulių veislių paveldą. Be kompensacijos kai kurios gyvulių veislės gali visiškai išnykti.

Kad būtų galima gauti paramą, veislė turi būti įtraukta į gyvulių veislių, kurios atitinka kriterijus, kad Švedija prisiimtų atsakomybę už veislės išsaugojimą, sąrašą ir į nacionalinį veikslių planą: Išsaugoti, naudoti ir vystyti – Švedijos gyvulių veislių tvaraus valdymo planas.

Tinkamumo gauti paramą sąlygos

- Gyvulių savininkai privalo laikyti bent 1 grynaveislį nykstančios veislės gyvūną.
- Avys, ožkos ir kiaulaitės turi būti pradėtos veisti iki paraiškos pateikimo metų pabaigos.
- Kiaulių patinai turi būti vyresni nei 6 mėnesiai.
- Avys, ožkos ir kiaulaitės turi būti gimusios likus metams iki paraiškos pateikimo.
- Galvijai turi būti vyresni nei 6 mėnesiai ir užregistruoti centriniame galvijų registre.
- Avių bandos turi būti prijungtos prie Maedi–Visna programos (programos, siekiant išvengti Maedi–

Visna ligos).

- Naminiai paukščiai turi būti pradėti veisti.
- Naminiai paukščiai turi būti atitinkamos asociacijos patvirtinto genų banko dalis. Atitinkama asociacija turi būti Švedijos žemės ūkio tarybos pripažinta veislininkystės organizacija.

Paramos dydis

Kompensacijos yra apskaičiuotos, lyginant nykstančių gyvulių veislių ir gamybinių gyvulių veislių pajamas ir išlaidas.

Nykstančių karvių, laikomų pieno gamybai, veislių ir gamybinių veislių skirtumai yra mažesnis primilžis, mažesnė išbrokuotų karvių skerdimo vertė ir mažesnė veršelių vertė. Darbo su nykstančiomis gyvulių veislėmis sąnaudos yra didesnės, nes tokių veislių gyvuliai laikomi mažesnėse bandose. Tačiau pašarų kaina yra mažesnė, nes dėl pieno primilžių skirtumo nykstančių gyvulių veislių energijos poreikis yra mažesnis.

Skirtumai tarp nykstančių galvijų, laikomų mėsos gamybai, veislių ir gamybinių veislių yra mažesnė atjunkytų veršelių vertė, mažesnė išbrokuotų karvių skerdimo vertė, nes skerdimo svoris yra mažesnis, tačiau mažesnės išlaidos pašarams bei telyčių įsigijimui.

Įvairios nykstančios avių veislės yra palyginamos su įprastinėmis veislėmis, kai ėriukai gimsta pavasarį ir skerdziami rudenį. Skirtumai – tai mažesnė atsiskaitymo kaina už nykstančių veislių ėriukus, nes ėriukai nepasiekia geriausiai apmokamų kokybės klasių. Ožkos neturi įprastinių veislių, su kuriomis būtų galima palyginti nykstančias veisles, todėl pajamos ir išlaidos lyginamos su įprastinėmis avių veislėmis. Avių ir ožkų perskaičiavimo koeficientas yra 0,2, atsižvelgiant į nacionalines sąlygas.

Kalbant apie nykstančių veislių kiaules, skirtumai yra tokie, kad nykstančios veislės laikomos žymiai mažesnėse bandose nei atitinkamos gamybinės veislės, ir kiekviena paršavedė užaugina mažiau paršelių. Tai lemia mažesnes pajamas ir didesnes darbo sąnaudas vienai kiaulei.

Naminiam paukščiui kompensacija skaičiuojama nuo negautų pajamų. Labai produktyvios vištų dedeklių, ančių ir žąsų veislės lyginamos su nykstančiomis veislėmis. Nykstančių veislių paukščiai deda mažiau kiaušinių, todėl per metus mažiau parduodama kiaušinių ar jaunikių.

Išmokos rūšis

Vieneto įkainis, remiantis papildomomis išlaidomis ir prarastomis pajamomis.

Kompensacija asociacijoms, saugančioms nykstančias senąsias vietines gyvulių veisles

Bendrasis produkto rodiklis – O.19. Operacijų arba vienetų, remiančių genetinius išteklius, skaičius. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 2.215.054,00. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 1.329.032,00. Rezultato rodikliai: R.27.

Schema	Planuojama vieneto suma, EUR/vnt. (2023–2027 m.)	Bendrasis produkto rodiklis O.19, vnt. (iš viso 2023–2027 m.)
Paveldo veislių asociacijos vykdomos viešųjų pirkimų operacijos	1.002.688,00	2
Paveldo veislių asociacijos pirkimų projektai	104.839,00	2
Iš viso	*	4

Teritorinė taikymo sritis – nacionalinė.

Aprašymas

Priemonės tikslas – remti asociacijas, saugančias nykstančias senąsias vietines gyvulių veisles, organizuojant ir vadovaujant išsaugojimo pastangas. Šios asociacijos atlieka pagrindinį vaidmenį paveldo gyvulių veislių išsaugojimo srityje, nes turi kiekvienos gyvulių veislės būklės apžvalgą. Asociacijos negali atlikti visų darbų paveldo gyvulių veislių išsaugojimo srityje vien tik gyvulių savininkų mokesčiais.

Priemonė leidžia asociacijoms teikti paraiškas dėl projektų finansavimo vienai ar kelioms veikloms, kurios yra tinkamos išsaugoti paveldo gyvulių veisles ir atitinka nacionalinį 2021–2027 m. Švedijos gyvulių veislių tvaraus valdymo veiksmų planą. Kad galėtų gauti paramą, asociacija turi atlikti išsaugojimo darbus su nykstančiomis gyvulių veislėmis, įtrauktomis į gyvulių veislių, kurios atitinka kriterijus, kad Švedija prisiimtų atsakomybę už veislės išsaugojimą, sąrašą ir į nacionalinį veiksmų planą.

Priemonės veikla

- Gyvūnų kilmės įrašų kūrimas ir tvarkymas.
- Gyvūnų kilmės apskaita.
- Genų bankų operacijos.
- Genetiškai svarbių gyvūnų gabenimas veisimui tarp bandų.
- Gyvūnų veislių sveikatos stiprinimo priemonės.
- Arklių mokymas tradicinėje žemės ūkio ir miškininkystės veikloje.
- Gyvūnų veislėms svarbių savybių kartografavimas.
- Informacija, mokymai, patarimai ir techninių ataskaitų rengimas.
- Veisimo veiklos skatinimas.
- Kompensacija už kumelių laikymą veisimui, patinų laikymą arba triušių laikymą genų banke.

Parama gali būti skiriama toliau nurodytoms išlaidoms, jei jos yra susietos su projekte numatyta veikla:

▪ Atlyginimas darbuotojams už projekto įgyvendinimą, įskaitant priemokas prie darbo užmokesčio ir netiesiogines išlaidas.

- Nuosavas darbo, įgyvendinant projektą, sąnaudos
- Paslaugos projektui įgyvendinti pirkimas.
- Kitos projektui įgyvendinti reikalingos išlaidos.
- Kompensacija už kumelių laikymą veisimui, gyvulių patinų arba triušių laikymą genų banke.

Tinkamumo gauti paramą sąlygos

▪ Parama gali būti teikiama asociacijoms, kurios vykdo išsaugojimo darbus su nykstančiomis gyvulių veislėmis, įtrauktomis į gyvulių veislių, kurios atitinka kriterijus, kad Švedija prisiimtų atsakomybę už veislės išsaugojimą, sąrašą ir į nacionalinį veiksmų planą. Gyvūnų rūšys yra galvijai, kiaulės, avys, ožkos, naminiai paukščiai, arkliai, triušiai ir bitės.

▪ Parama gali būti teikiama Švedijos žemės ūkio agentūrai su sąlyga, kad vykdomą veiklą perka asociacijos, atitinkančios reikalavimus.

▪ Parama žemės ūkio naminių paukščių veislių asociacijoms gali būti teikiama tik tuo atveju, jei asociacijos paramos paraiškoje taip pat nurodytas prašymas pripažinti veislininkystės organizaciją ir ta paraiškos dalis tenkinama.

Išmokos rūšis

- Vieneto įkainis, remiantis papildomomis išlaidomis ir prarastomis pajamomis.
- Įskaitant su sandoriais susijusias išlaidas.
- Vienkartinė išmoka.
- Fiksuotoji suma.

Kompensacija už šlapynių ir tvenkinių tvarkymą

Bendrasis produkto rodiklis – O.14. Hektarų (išskyrus miškų ūkio paskirties žemę) arba kitų vienetų, dėl kurių prisiimti privalomuosius reikalavimus viršijantys įsipareigojimai aplinkos apsaugos arba klimato srityse, skaičius. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 30.322.580,00. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 18.193.549,00. Rezultato rodikliai: R.21., R.31.

Schema	Planuojama vieneto suma, EUR/ha (2023–2027 m.)	Bendrasis produkto rodiklis O.14, ha (iš viso 2023–2027 m.)
Kompensacija šlapynei	430,00	60.000,00
Kompensacija už šlapynės priežiūrą	108,00	15.000,00
Kompensacija šlapynei Pietinės Götalando lygumose	323,00	9.000,00
Kompensacijos šlapynei lygio perkėlimas MIVA 2014–2022 m.	430,00	*
Kompensacijos už šlapynės priežiūrą lygio perkėlimas MIVA 2014–2022 m.	108,00	*
Kompensacijos už šlapynės priežiūrą Pietinės Götalando lygumose lygio perkėlimas MIVA 2014–2022 m.	323,00	*
Kompensacijos šlapynei lygio perkėlimas LMIVA 2007–2013 m.	323,00	*
Papildomos kompensacijos šlapynei lygio perkėlimas LMIVA 2007–2013 m.	86,00	*
Iš viso	*	84.000,00

Teritorinė taikymo sritis – nacionalinė.

Aprašymas

Priemonės tikslas – palaikyti efektyvų maistingų medžiagų sulaikymą šlapynėse ir tvenkiniuose ir užkirsti kelią jų apaugimui. Taip pat gali būti siekiama didinti ir išsaugoti biologinę įvairovę arba pagerinti natūralų hidrologinį režimą. Išlaikant įrengtas ir atkurtas šlapynes ir tvenkinius, stiprinama ir išlaikoma jų funkcija. Tai prisideda prie geresnės vandens kokybės, didesnės biologinės įvairovės ir srauto reguliavimo.

Kompensaciją už šlapynių tvarkymą galima derinti su subsidijomis ūkiams, taip pat kompensacijomis už ganyklų ir šienaujamų pievų tvarkymą reikalavimus atitinkančioje žemėje.

Priežiūros sąlygos

Tie, kurie kreipiasi dėl kompensacijos, privalo:

- Tvarkyti užtvankų pylimus, šulinius ir kitus įrenginius, kad jų funkcija išliktų visą įsipareigojimų laikotarpį.

- Pašalinti augaliją, kuri gali pakenkti funkcijai.

- Laikytis visų specialių priežiūros sąlygų, kurias paramos institucija nustatė šlapynei ar tvenkiniui.

Šios sąlygos apima draudimą visiškai nusiausinti šlapynę, nurodymą, kaip gali skirtis vandens lygis, specialią priežiūrą, atsižvelgiant į augalų ir gyvūnų gyvenimą, specialias ganymo ir šienavimo sąlygas bei draudimą statyti aplinkinius įrenginius ir pastatus.

Žemėje, įtrauktoje į įsipareigojimą, draudžiama:

- Barstyti trąšas.

- Naudoti pesticidus.
- Šerti žuvis, vėžius ar kitus gyvūnus.
- Paleisti žuvis, vėžius ar kitus gyvūnus.
- Paskleisti kalkes.
- Naikinti ir pašalinti į įsipareigojimą įtrauktas šlapynes ir tvenkinius.

Tinkamumo gauti paramą sąlygos

Kad pareiškėjas ir žemė atitiktų paramos skyrimo reikalavimus:

- Ūkininkas ar kitas žemės valdytojas turi turėti prieigą prie žemės.
- Šlapynė ar tvenkinys turi būti patvirtintas paramos institucijos.
- Plotas turi būti nustatytas paramos institucijos.

Sąsajos su GAAB

GAAB02	Šlapynių ir durpynų apsauga.
GAAB08	Mažiausia žemės ūkio paskirties žemės dalis, skirta negamybinei žemei ar kraštovaizdžio elementams. Mažiausia 4% ariamos žemės dalis ūkio lygmeniu, skirta negamybinei žemei ar kraštovaizdžio elementams, įskaitant pūdymą. Jei ūkininkas įsipareigoja pagal išplėstinę ekologinio ūkininkavimo schemą pagal 28 straipsnio 5a dalį ne mažiau kaip 7% ariamosios žemės skirti negamybinei žemei ar kraštovaizdžio elementams, įskaitant pūdymą, pagal 28 straipsnio 5a dalį šio GAAB standarto laikymuisi priskiriama tik 3% dalis. Mažiausia dalis – ne mažiau kaip 7% ariamosios žemės, jei į ją taip pat įeina tarpiniai pasėliai arba azotą kaupiantys augalai, auginami, nenaudojant augalų apsaugos produktų, iš kurių 3% yra pūdymas arba negamybinė žemė. Valstybės narės turėtų taikyti 0,3 svertinį koeficientą tarpiniams pasėliams. Kraštovaizdžio elementų išsaugojimas. Draudimas kirpti gyvatvores ir medžius paukščių veisimosi sezono metu. Galimos priemonės, kuriomis siekiama išvengti invazinių augalų rūšių.

Išmokos rūšis

Vieneto įkainis, remiantis papildomomis išlaidomis ir prarastomis pajamomis.

Paramos dydis

Kompensacijos dydis už šlapynių ir tvenkinių tvarkymą apskaičiuojamas, atsižvelgiant į priežiūros išlaidas. Siekiant išlaikyti didelę naudą aplinkai šlapynėse, būtina jas valyti, prižiūrėti ir, jei reikia, pakeisti vamzdžius ir šulinius, valyti įėjimo ir išėjimo angas, pašalinti nepageidaujamą augmeniją ant užtvankų sienų, nuimti vandens augalus, tokius kaip nendrės ir krūmai, pašalinti augalinę medžiagą. Priežiūros išlaidos apskaičiuojamos, atsižvelgiant į išlaidas, kurios patiriamos, siekiant išvengti nuosėdų kaupimosi, taip pat išvalant užaugimą ir prižiūrint įrangą.

Įsipareigojimas prižiūrėti šlapynę gali sutapti su žeme, kuri gauna kompensaciją už ganyklų ir šienaujamų pievų priežiūrą. Šlapynių priežiūros išlaidų apskaičiavimas pagrįstas išlaidomis, patirtomis, siekiant išlaikyti šlapynių funkciją. Ganyklų ir šienaujamų pievų atveju, skaičiavimai pagrįsti išlaidomis, susijusiomis su gyvulių ganymu. Į skirtingus skaičiavimus įtraukiami skirtingi išlaidų punktai, todėl nėra dvigubo finansavimo rizikos.

Kompensacija už vandens telkinių apsaugos zonas ir pritaikytas apsaugos zonas

Bendrasis produkto rodiklis – O.14. Hektarų (išskyrus miškų ūkio paskirties žemę) arba kitų vienetų, dėl kurių prisiimti privalomuosius reikalavimus viršijantys įsipareigojimai aplinkos apsaugos arba klimato srityse, skaičius. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 25.107.527,00. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 15.064.517,00. Rezultato rodikliai: R.21.

Schema	Planuojama vieneto suma, EUR/ha (2023–2027 m.)	Bendrasis produkto rodiklis O.14, ha (iš viso 2023–2027 m.)
Kompensacija už apsaugos zonas nuo vandens telkinių	323,00	49.500,00
Kompensacija už pritaikytas apsaugos zonas	1075,00	8.500,00

Iš viso	*	58.000,00
---------	---	-----------

Teritorinė taikymo sritis – nacionalinė.

Aprašymas

Apsaugos zonų nuo vandens telkinių ir pritaikytų apsaugos zonų paskirtis – sumažinti paviršinį nuotėkį, eroziją ir maistinių medžiagų nutekėjimą iš dirbamos žemės. Jos taip pat sumažina riziką, kad pesticidų likučiai užterš ežerus ir upes.

Apsaugos zona – juosta išilgai akvatorijos lauko pakraštyje. Sklypų dalyse, kuriose gali atsirasti paviršinis nuotėkis ir erozija, turi būti nustatyta pritaikyta apsaugos zona.

Priemonės reiškia, kad apsaugos zonoje auginama pašarinė žolė arba pašarinė žolė, sumaišyta su pašariniais ankštiniais augalais. Sėjant apsauginėje zonoje, galima įmaišyti vabzdžių populiaciją skatinančių sėklų mišinių, kad būtų sudarytos papildomos sąlygos biologinei įvairovei. Apsaugos zona turi būti pasėta nustatytu laiku pirmaisiais įsipareigojimo laikotarpio metais, jei dar nėra nustatytos patenkinamo poveikio apsaugos zonos.

Paramos institucija nustato pritaikytos apsaugos zonos vietą ir plotą. Pritaikyta apsaugos zona turi būti nustatyta sklypo dalyse, kuriose yra paviršinio nuotėkio ir erozijos pavojus.

Priežiūros sąlygos

- Apsaugos zona turi būti užsėta pašarine žole arba pašarine žole, sumaišyta su pašariniais ankštiniais augalais. Sėjant apsaugos zonoje į sėklą galima įmaišyti vabzdžių populiaciją skatinančių sėklų mišinių.

- Apsaugos zona turi išlikti nepažeista visą įsipareigojimo laikotarpį. Paskutiniais įsipareigojimo metais zona gali būti pažeista rudenį.

- Apsaugos zonoje neleidžiama barstyti trąšų ar augalų apsaugos produktų.

Kitos sąlygos:

- Apsaugos zona nuo vandens telkinių turi būti ne mažesnė kaip 6 metrų pločio ir ne didesnė kaip 10 metrų pločio.

Tinkamumo gauti paramą sąlygos

Kad pareiškėjas ir žemė atitiktų paramos skyrimo reikalavimus:

- Ūkininkas turi turėti prieigą prie žemės.

- Žemė turi būti laisva ariama žemė.

- Žemė turi būti nitratams jautrioje zonoje.

- Apsaugos zona turi būti nustatyta palei akvatoriją.

- Lauko vietose, kur gali atsirasti paviršinis nuotėkis ir erozija, turi būti nustatyta pritaikyta apsaugos

zona.

Sąsajos su GAAB

GAAB04	Buferinių juostų palei ežerus ir vandentakius kūrimas.
GAAB05	Žemės dirbimo valdymas siekiant sumažinti dirvožemio degradacijos riziką ir eroziją, be kita ko, atsižvelgiant į šlaito nuolydį.
GAAB06	Pakankama žemės danga, kad pažeidžiamiausiais laikotarpiais būtų išvengta plikos žemės.
GAAB08	Mažiausia žemės ūkio paskirties žemės dalis, skirta negamybinei žemei ar kraštovaizdžio elementams. Mažiausia 4% ariamos žemės dalis ūkio lygmeniu, skirta negamybinei žemei ar kraštovaizdžio elementams, įskaitant pūdymą. Jei ūkininkas įsipareigoja pagal išplėstinę ekologinio ūkininkavimo schemą pagal 28 straipsnio 5a dalį ne mažiau kaip 7% ariamosios žemės skirti negamybinei žemei ar kraštovaizdžio elementams, įskaitant pūdymą, pagal 28 straipsnio 5a dalį šio GAAB standarto laikymuisi priskiriama tik 3% dalis. Mažiausia dalis – ne mažiau kaip 7% ariamosios žemės, jei į ją taip pat įeina tarpiniai pasėliai arba azotą kaupiantys augalai, auginami, nenaudojant augalų apsaugos produktų, iš kurių 3% yra pūdymas arba negamybinė žemė. Valstybės narės turėtų taikyti 0,3 svertinį koeficientą tarpiniams pasėliams. Kraštovaizdžio elementų išsaugojimas. Draudimas kirpti gyvatvores ir medžius paukščių veisimosi sezono metu. Galimos priemonės, kuriomis siekiama išvengti invazinių augalų rūšių.

Išmokos rūšis

Vieneto įkainis, remiantis papildomomis išlaidomis ir prarastomis pajamomis.

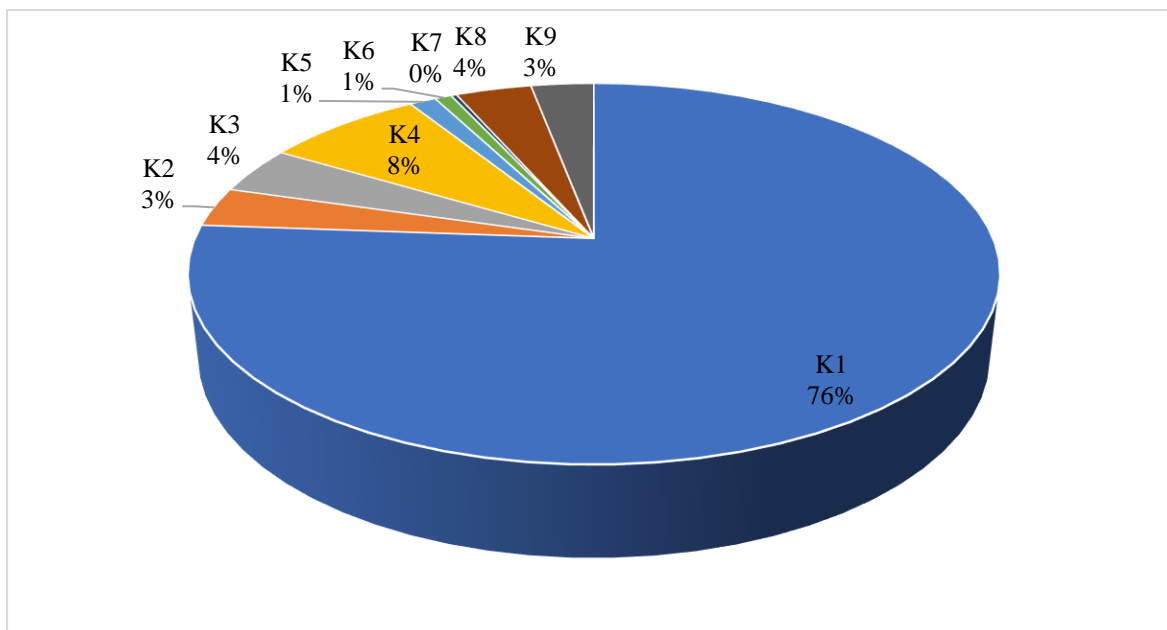
Paramos dydis

Kompensacija gali būti skiriama:

- Sėklai ir darbui, sėjant apsaugos zoną.
- Priežiūrai.
- Prarastoms pajamoms iš pagrindinio derliaus nuėmimo.

Kompensacija už apsaugos zonas apskaičiuojama, iš dalies atsižvelgiant į apsaugos zonos įrengimo išlaidas, iš dalies į prarastas pajamas už produkciją. Pajamų už produkciją praradimas apskaičiuojamas, lyginant penkerių metų orientacinės sėjomainos, kurioje dažniausiai auginami toje vietovėje auginami augalai, vidutinę įnašo maržą.

Kompensacija už pritaikytas apsaugos zonas apskaičiuojama, atsižvelgiant į mažų pritaikytų apsaugos zonų įrengimo išlaidas. Į kompensaciją taip pat įeina ir mažiau efektyvaus gretimos dirbamos žemės naudojimo išlaidos. Pritaikyta apsaugos zona yra lauko viduje, o tai reiškia, kad ūkininkas turi kitaip tvarkyti dirbamą žemę, kad nepažeistų pritaikytos apsaugos zonas.

16 pav. Valdymo įsipareigojimų, susijusių su aplinka ir klimatu, ir kitų valdymo įsipareigojimų (70 straipsnis) finansavimo pasiskirstymas pagal įsipareigojimus Švedijoje, proc.

Įsipareigojimai	
Kodas	Pavadinimas
K1	Kompensacija už ganyklų ir šienaujimų pievų priežiūrą, įskaitant priedus
K2	Gyvūnų gerovės kompensacija už avis
K3	Gyvūnų gerovės kompensacija už karves
K4	Gyvūnų gerovės kompensacija už paršavedes
K5	Kompensacija Švedijos vasaros ganyklas ūkiams
K6	Kompensacija už nykstančias naminių gyvulių veisles
K7	Kompensacija paveldo gyvulių veislių asociacijoms
K8	Kompensacija už šlapynių ir tvenkinių tvarkymą
K9	Kompensacija už vandens telkinių apsaugos zonas ir pritaikytas apsaugos zonas

2.3.7. Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 straipsnis) Vokietijoje

EL–0101 – Valdymo įsipareigojimai siekiant pagerinti klimato kaitos švelninimą

Skiriama kaip kompensacija; O.14. Hektarų (ne miškų ūkio) arba kitų vienetų, kurių atžvilgiu prisiimti aplinkos apsaugos arba klimato srities įsipareigojimai, viršijantys privalomus reikalavimus, skaičius (suma) (802.517,00 ha); siekiama R.12; R.14; R.21; R.22; R.24; R.33 rodiklių. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 148.706.311,88. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 114.278.015,89. Taikomas regioninis aspektas.

Poreikiai, tenkinami taikant intervenciją

Prioriteto kodas	Aprašymas	Prioriteto lygis	Intervencija
D.1	Išmetamo ŠESD kiekio mažinimas žemės ūkyje	labai aukštas	EL–0101–01,
D.2	Anglies dioksido saugojimo ir sekvestracijos užtikrinimas ir gerinimas	labai aukštas	EL–0101–02, EL–0101–03, EL–0101–05
D.3	Žemės ūkio ir miškininkystės prisitaikymas prie klimato kaitos	labai aukštas	EL–0101–03, EL–0101–04, EL–0101–05
D.6	Tvarus atsinaujinančiųjų žaliavų ir žemės ūkio liekanų medžiagų naudojimas	vidutinis	EL–0101–03
D.7	Apsauga nuo potvynių, pakrančių apsauga ir natūralaus vandens sulaikymo gerinimas	aukštas	EL–0101–04
E.3	Dirvožemio apsauga ir žemės naudojimo mažinimas	aukštas	EL–0101–01, EL–0101–03
E.5	Vandens suvartojimo mažinimas atsižvelgiant į dirvožemio ir kraštovaizdžio vandens balansą	aukštas	EL–0101–04
F.4	Biologinės įvairovės apsauga ir tausūs naudojimas	labai aukštas	EL–0101–02, EL–0101–03, EL–0101–04

Intervencijos

Variantai	Intervencijos kodas
Ariamosios žemės pavertimas pievomis ir (arba) daugiamečiais žolynais	EL–0101–01
Ekstensyvus pievų tvarkymas	EL–0101–02
Durpynų dirvožemio apsaugos priemonės	EL–0101–03
Vandens sulaikymas kraštovaizdyje	EL–0101–04
Bendradarbiavimu grindžiami veiksmai klimato kaitos srityje	EL–0101–05

Intervencijos kodas	Siūlomi elementai
EL–0101–01	Siūlomi šie elementai: a) laikinas ariamosios žemės pavertimas pievomis, prireikus apibrėžiant teritorines aplinkybes (pvz., durpynai, išilgai vandens telkinių ir kitų jautrių zonų) b) nuolatinis ariamosios žemės pavertimas daugiamečiais žolynais, prireikus apibrėžiant teritorines aplinkybes (pvz., durpynai, išilgai vandens telkinių ir kitų jautrių zonų)
EL–0101–02	Siūlomi šie elementai: a) Ekstensyvus (nuolatinis) pievų valdymas taikant reikalavimus dėl RGV gyvulių ir (arba) hektaro HFF (diferencijavimas nuo ekologinio reguliavimo) b) Ekstensyvus (nuolatinis) pievų valdymas atsisakant ir (arba) ribojant tręšimą azotu
EL–0101–03	Siūlomi šie elementai: a) Drėkinimo priemonės (įskaitant ganymą durpynams pritaikytomis gyvulių veislėmis)

	b) Polikultūra (kiek tai susiję su subsidijomis už plotą)
EL-0101-04	Siūlomi šie elementai: a) Vandens sulaikymas daugiamečių žolynų kraštovaizdyje, atsisakant AAP ir tręšimo b) Vandens sulaikymas daugiamečių žolynų kraštovaizdyje (be ekstensyvinimo) c) Vandens sulaikymas kraštovaizdyje ariamojoje žemėje, atsisakant AAP ir tręšimo
EL-0101-05	Siūlomi šie elementai: a) Bendradarbiavimu grindžiami veiksmai klimato kaitos srityje – bendradarbiavimu grindžiamų veikslių klimato kaitos srityje įgyvendinimas, įskaitant projektų įgyvendinimą ir valdymą

Sąsajos su GAAB standartais

GAAB1	Daugiamečių ganyklų išlaikymas, grindžiamas daugiamečių ganyklų ir žemės ūkio paskirties žemės santykiu palyginti su 2018 ataskaitiniais metais. Didžiausias sumažinimas, palyginti su ataskaitiniais metais, yra 5%.
GAAB2	Šlapžemių ir durpynų apsauga
GAAB4	Apsaugos juostų išilgai vandentakių įrengimas
GAAB9	Draudimas "Natura 2000" teritorijose pertvarkyti arba suarti daugiametės ganyklas

Paramos dydis

Intervencija/ regionas	Išmoka, EUR/ha								
	DE1	DE2	DE4	DE8	DE9	DEB	DED	DEF	DEG
EL-0101-01 a)	–	400	–	–	–	445	–	–	–
EL-0101-01 b)	–	3300	1600	1300	2021– 2569 (2 VS)	–	2713– 2943 (2 VS)	–	2297
EL-0101-02 a)	80	110– 225* (3 VS)	–	–	–	80	–	–	–
EL-0101-02 b)	100–150 (2 VS)	–	–	–	–	–	–	40–570 (8 VS)	–
EL-0101-03 a)	–	–	48–199 (6 VS)	120–450 (4 VS)	436–536 (2 VS)	–	–	–	–
EL-0101-03 b)	–	–	350	450	–	–	–	–	–
EL-0101-04 a)	–	–	344	–	–	–	–	–	–
EL-0101-04 b)	–	–	179	–	–	–	–	–	–
EL-0101-04 c)	–	–	261	–	–	–	–	–	–
EL-0101-05 a)	–	–	300	–	–	90	–	–	–

*≤ 100 ha: išmoka nemažinama; > nuo 100 ha iki ≤ 200 ha: – 10 proc. mažinimas už 101 – 200 ha; > nuo 200 ha iki ≤ 300 ha: – 20 proc. mažinimas 201 – 300 ha; > 300 ha – 40 proc. mažinimas už 301 ha ir daugiau.

EL-0102 – valdymo įpareigojimai siekiant pagerinti vandens kokybę

Skiriama kaip kompensacija; O.14. Hektarų (ne miškų ūkio) arba kitų vienetų, kurių atžvilgiu prisiimti aplinkos apsaugos arba klimato srities įsipareigojimai, viršijantys privalomus reikalavimus, skaičius (suma) (2.227.754,75ha); siekiama R.14; R.21; R.22; R.24; R.33 rodiklių. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 222.335.720,60. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 153.527.271,86. Taikomas regioninis aspektas.

Poreikiai, tenkinami taikant intervenciją

Prioriteto kodas	Aprašymas	Prioriteto lygis	Intervencija
D.2	Anglies dioksido saugojimo ir sekvestracijos užtikrinimas ir gerinimas	labai aukštas	EL-0102-01, EL-0102-02
E.1	Paviršinių vandenų ir jūrų apsauga ir būklės gerinimas	aukštas	EL-0102-01, EL-0102-04, EL-0102-05,

E.2	Požeminio vandens telkinių apsauga ir būklės gerinimas	labai aukštas	EL-0102-07 EL-0102-02, EL-0102-04, EL-0102-05, EL-0102-06, EL-0102-07
-----	--	---------------	--

Intervencijos

Variantai	Intervencijos kodas
Vandens apsauga ir (arba) kranto linijos juostos	EL-0102-01
Žalinimas tarpiniais pasėliais	EL-0102-02
Tręšimo ir (arba) cheminių–sintetinių augalų apsaugos priemonių atsisakymas/sumažinimas	EL-0102-04
Ekstensyvus vandens telkinių, vandeniui jautrių teritorijų valdymas	EL-0102-05
Tikslusis ūkininkavimas	EL-0102-06
Biologinė arba biotechninė augalų apsauga	EL-0102-07

Intervencijos kodas	Siūdomi elementai
EL-0102-01	Siūdomi šie elementai: a) Tikslinė tam tikro pločio žaliosios juostos sėja arba priežiūra ariamojoje žemėje ir (arba) daugiamečiai žolynai b) beveik natūralios augalijos atsiradimas iki išsipareigojimų laikotarpio pabaigos palei tam tikro pločio upelius ariamojoje žemėje ir (arba) pievose, visų pirma lauko ar laukų kvartalo pakraštyje, palei gretimus ežerus, upes, upelius, griovius ir paviršinius vandenis, kur nuolat ar periodiškai teka vanduo
EL-0102-02	Siūdomi šie elementai: a) Tarpinių pasėlių, tarpinių pasėlių mišinių ir (arba) laukinių sėklų auginimas arba sėja ariamojoje žemėje, nuėmus pagrindinių pasėlių derlių arba auginant daugiamečius pasėlius
EL-0102-04	Siūdomi šie elementai: a) Tręšimo ir (arba) cheminės sintetinės augalų apsaugos nutraukimas ir (arba) sumažinimas
EL-0102-05	Siūdomi šie elementai: a) Tręšimo ir (arba) cheminės–sintetinės augalų apsaugos atsisakymas /sumažinimas b) Tekinimo ir žemės dirbimo atlaisvinimo atsisakymas c) Tam tikrų lauko kultūrų netaikymas ir (arba) valdymo reikalavimai
EL-0102-06	Siūdomi šie elementai: a) Tikslusis ūkininkavimas: tiksliojo ūkininkavimo kaip paketo taikymas kartu su specialiais valdymo reikalavimais
EL-0102-07	Siūdomi šie elementai: a) Naudingų vabzdžių naudojimas, kai vietovėse, dėl kurių teikiama paraiška, nenaudojami sintetiniai cheminiai insekticidai prieš tą patį kenkėją b) Feromonų painiavos metodo taikymas, kai prašomuose plotuose nenaudojami sintetiniai cheminiai insekticidai prieš tą patį kenkėją c) Biologinių preparatų naudojimas siekiant pakeisti sintetinius cheminius insekticidus ir fungicidus prieš tą patį kenkėją d) Biologinės įvairovės skatinimas įrengiant ir (arba) kuriant inkilus, pagalbinius vabzdžių lizdus, kuriant žydėjimo vietas

Sąsajos su GAAB standartais

GAAB4	Apsaugos juostų išilgai vandentakių įrengimas
GAAB6	Minimali žemės danga, kad jautriausiais laikotarpiais nebūtų augmenijos neturinio dirvožemio
GAAB7	Sėjomaina ariamojoje žemėje, išskyrus drėgnus pasėlius

Paramos dydis

Intervencija/	Išmoka, EUR/ha
---------------	----------------

regionas	DE1	DE2	DE4	DE8	DE9	DEA	DEB	DED
EL-0102-01 a)	–	755–800 (2 VS)	–	704	–	578–960 (3 VS)	–	–
EL-0102-01 b)	–	–	366	–	–	–	–	1145– 3336 (2 VS)
EL-0102-02 a)	100	80	–	–	–	–	–	–
EL-0102-04 a)	50–300 (4 VS)	100–420 (4 VS)	–	–	96	–	–	69–677 (3 VS)
EL-0102-05 a)	–	350	241	–	–	–	–	134–364 (3 VS)
EL-0102-05 c)	–	–	241	–	–	–	–	69
EL-0102-05 c)	–	250	241	–	–	–	–	–
EL-0102-06 a)	50	110–225 (3 VS)	–	–	–	–	–	–
EL-0102-07 a)	60–2700 (3 VS)	50*	–	–	–	–	–	–
EL-0102-07 b)	100	–	–	235–561 (2 VS)	–	–	80	–
EL-0102-07 c)	–	–	–	54–396 (17 VS)	–	–	–	–
EL-0102-07 d)	–	–	–	69–383 (3 VS)	–	–	–	–

*≤ 100 ha: išmoka nemažinama; > nuo 100 ha iki ≤ 200 ha: – 10 proc. mažinimas už 101 – 200 ha; > nuo 200 ha iki ≤ 300 ha: – 20 proc. mažinimas 201 – 300 ha; > 300 ha – 40 proc. mažinimas už 301 ha ir daugiau.

EL-0103 – valdymo įpareigojimai siekiant pagerinti dirvožemio apsaugą

Skiriama kaip kompensacija; O.14. Hektarų (ne miškų ūkio) arba kitų vienetų, kurių atžvilgiu prisiimti aplinkos apsaugos arba klimato srities įsipareigojimai, viršijantys privalomus reikalavimus, skaičius (suma) (4.128.403,00 ha); siekiama R.12; R.14; R.19; R.21; R.22; R.33 rodiklių. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 265.551.990,00. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 192.858.005,00. Taikomas regioninis aspektas.

Poreikiai, tenkinami taikant intervenciją

Prioriteto kodas	Aprašymas	Prioriteto lygis	Intervencija
D.2	Anglies dioksido saugojimo ir sekvestracijos užtikrinimas ir gerinimas	labai aukštas	EL-0103-01, EL-0103-02,
D.3	Žemės ūkio ir miškininkystės prisitaikymas prie klimato kaitos	labai aukštas	EL-0103-03, EL-0103-04
E.1	Paviršinių vandenių ir jūrų apsauga ir būklės gerinimas	aukštas	EL-0103-01,
E.2	Požeminio vandens telkinių apsauga ir būklės gerinimas	labai aukštas	EL-0103-03
E.3	Dirvožemio apsauga ir žemės naudojimo mažinimas	aukštas	EL-0103-01,
E.5	Vandens suvartojimo mažinimas atsižvelgiant į dirvožemio ir kraštovaizdžio vandens balansą	aukštas	EL-0103-02, EL-0103-03, EL-0103-04
E.6	Tvaraus baltymingų augalų auginimo plėtra	vidutinis	EL-0103-02, EL-0103-04

Intervencijos

Variantai	Intervencijos kodas
-----------	---------------------

Erozijos kontrolės teritorijų sukūrimas arba bendrosios erozijos kontrolės priemonės	EL–0103–01
Pašarų ir ankštinių augalų auginimas	EL–0103–02
Juostinio žemės dirbimo metodas, mulčiavimas, tiesioginis / juostinis sėjimas, tausojamasis žemės dirbimas	EL–0103–03
Speciali sėjomaina ir (arba) įvairūs pasėliai ariamojoje žemėje	EL–0102–04

Intervencijos kodas	Siūdomi elementai
EL–0103–01	Siūdomi šie elementai: a) Erozijos kontrolės priemonių įgyvendinimas, siekiant sumažinti metinę dirvožemio erozijos riziką ariamojoje žemėje, kuriai gresia erozija
EL–0103–02	Siūdomi šie elementai: a) Vienmečių ar daugiamečių pašarinių augalų ir (arba) ankštinių augalų auginimas
EL–0103–03	Siūdomi šie elementai: a) Juostinis žemės dirbimas/mulčas/juostinis/nearimas aliejiniams rapsams, javams, ankštiniams augalams ir eilinėms kultūroms, pavyzdžiui, kukurūzams, runkeliams, bulvėms, saulėgrąžoms, pašarinėms pupoms, lauko daržovėms, sojai ir soros, taip pat daugiamečių žemės ūkio kultūrų (išskyrus vaismedžių sodus) mulčiavimui
EL–0103–04	Siūdomi šie elementai: a) Įvairios sėjomainos ir (arba) pasėlių laikymasis, per metus auginant ne mažiau kaip 5 skirtingas pagrindinių kultūrų rūšis

Sąsajos su GAAB standartais

GAAB5	Žemės dirbimas, mažinant dirvožemio degradacijos ir erozijos riziką, taip pat atsižvelgiant į nuolydį
GAAB6	Minimali žemės danga, kad jautriausiais laikotarpiais nebūtų augmenijos neturinio dirvožemio
GAAB7	Sėjomaina ariamojoje žemėje, išskyrus drėgnus pasėlius

Paramos dydis

Intervencija/ regionas	Išmoka, EUR/ha							
	DE1	DE2	DE4	DE8	DEA	DEB	DED	DEG
EL–0103–01 a)	–	755–800 (2 VS)	–	500 (3 VS)	578–960 (3 VS)	–	–	43–54 (2 VS)
EL–0103–02 a)	40–130 (3 VS)	–	85	–	–	–	154–199 (2 VS)	–
EL–0103–03 a)	100	80	–	65	–	–	–	–
EL–0103–04 a)	–	60–340* (7 VS)	–	60	25–55 (2 VS)	60	–	–

*≤ 100 ha: išmoka nemažinama; > nuo 100 ha iki ≤ 200 ha: – 10 proc. mažinimas už 101 – 200 ha; > nuo 200 ha iki ≤ 300 ha: – 20 proc. mažinimas 201 – 300 ha; > 300 ha – 40 proc. mažinimas už 301 ha ir daugiau.

EL–0105 – valdymo įsipareigojimai siekiant pagerinti biologinę įvairovę

Skiriama kaip kompensacija; O.14. Hektarų (ne miškų ūkio) arba kitų vienetų, kurių atžvilgiu prisiimti aplinkos apsaugos arba klimato srities įsipareigojimai, viršijantys privalomus reikalavimus, skaičius (suma) (1.870.782,00 ha); siekiama R.22; R.24; R.31; R.33; R.34 rodiklių. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 1.689.522.464,35. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 1.320.634.652,99. Taikomas regioninis aspektas.

Poreikiai, tenkinami taikant intervenciją

Prioriteto kodas	Aprašymas	Prioriteto lygis	Intervencija
D.1	Išmetamo ŠESD kiekio mažinimas žemės ūkyje	labai aukštas	EL-0105-01, EL-0105-02,
D.2	Anglies dioksido saugojimo ir sekvestracijos užtikrinimas ir gerinimas	labai aukštas	EL-0105-03, EL-0105-04,
E.3	Dirvožemio apsauga ir žemės naudojimo mažinimas	aukštas	EL-0105-07
F.1	Buveinių ir rūšių išsaugojimas ir plėtra saugomose teritorijose	labai aukštas	EL-0105-01, EL-0105-02, EL-0105-03, EL-0105-05, EL-0105-07
F.2	Buveinių ir rūšių išsaugojimas ir plėtra už saugomų teritorijų ribų	labai aukštas	EL-0105-01, EL-0105-02,
F.4	Biologinės įvairovės apsauga ir tausus naudojimas	labai aukštas	EL-0105-03, EL-0105-04, EL-0105-05, EL-0105-06, EL-0105-07
F.5	Saugomų rūšių ir (arba) rūšių grupių išsaugojimas ir plėtojimas, taikant specialų valdymą	aukštas	EL-0105-01, EL-0105-02, EL-0105-03, EL-0105-07

Intervencijos

Variantai	Intervencijos kodas
I išsaugojimą orientuotas pievų tvarkymas	EL-0105-01
I išsaugojimą orientuotas ganymas	EL-0105-02
I išsaugojimą orientuotas ariamosios žemės naudojimas	EL-0105-03
I rezultatą orientuotas atlygis už daugiau nei keturias laukinių augalų floros savybes	EL-0105-04
Esamų ar naujų išsaugojimas pritaikytai naudojant ir prižiūrint kraštovaizdžio elementus (pvz., vaismedžių sodai, medžių eilės, gyvatvorės ir kt.)	EL-0105-05
Ekstensyvus daugiamečių kultūrų (pvz., vynuogynų ir komercinių sodų) auginimas	EL-0105-06
Bendradarbiavimu grindžiamos biologinės įvairovės priemonės	EL-0105-07

Intervencijos kodas	Siūlomi elementai
EL-0105-01	Siūlomi šie elementai: a) Naudojimo reikalavimai, susiję su sutrumpinimo laiku / valdymo poilsiu / naudojimo pauze / Naudojimo dažnumas/šienavimo metodai/ganyklų naudojimas ir šienavimas b) Tręšimo ir (arba) cheminės sintetinės augalų apsaugos nutraukimas ir (arba) sumažinimas c) Privalomas senų žolių struktūrų išsaugojimas tam tikroje ploto dalyje, pūdymas pievose / juostų sukūrimas
EL-0105-02	Siūlomi šie elementai: a) Ganymas, šėrimas stambiaisiais pašarais, įskaitant pusiau atviras ganyklas ištisus metus b) Einamosios veiklos išlaidos siekiant apsaugoti nuo saugomų gyvūnų daromos žalos
EL-0105-03	Siūlomi šie elementai: a) Ekstensyvūs auginimo metodai / tam tikrų intensyvių kultūrinių augalų auginimo atsisakymas b) Specialių statinių, atliekančių buveinių funkcijas, kūrimas c) Žydinčių plotų, gėlių juostų, kraštų juostų, apsauginių juostų kūrimas ir (arba) priežiūra d) Įvairių rūšių pūdymas
EL-0105-04	Siūlomi šie elementai: a) Daugiau kaip keturių pagal nustatytus kriterijus atrinktų charakteristikų patikra
EL-0105-05	a) Esamų ar naujai įsteigtų sodų išsaugojimas, pritaikant jų naudojimą ir priežiūrą b) Esamų ar naujai sukurtų medžių eilių ir gyvatvorių išsaugojimas pritaikant ir prižiūrint

	c) Išsaugojimas ir pritaikymas naudojant esamas ar naujai sukurtas kitas kraštovaizdžio struktūras
EL-0105-06	a) Pasodintų vynuogynų skatinimas stačiuose ir terasiniuose šlaituose dėl nuolydžio ar atraminių sienų, kurias galima auginti tik sunkiomis sąlygomis b) Kultūriniam kraštovaizdžiui būdingų vynuogynų nuolatinis atidarymas
EL-0105-07	a) Bendradarbiavimo biologinės įvairovės srityje priemonės – bendrų biologinės įvairovės priemonių įgyvendinimas projekto teritorijoje, įskaitant projektų valdymą

Sąsajos su GAAB standartais

GAAB1	Daugiamečių ganyklų išlaikymas, grindžiamas daugiamečių ganyklų ir žemės ūkio paskirties žemės santykiu palyginti su 2018 ataskaitiniais metais. Didžiausias sumažinimas, palyginti su ataskaitiniais metais, yra 5%.
GAAB2	Šlapžemių ir durpynų apsauga
GAAB4	Apsaugos juostų išilgai vandentakių įrengimas
GAAB5	Žemės dirbimas, mažinant dirvožemio degradacijos ir erozijos riziką, taip pat atsižvelgiant į nuolydį
GAAB6	Minimali žemės danga, kad jautriausiais laikotarpiais nebūtų augmenijos neturinio dirvožemio
GAAB9	Draudimas "Natura 2000" teritorijose pertvarkyti arba suarti daugiamečių ganyklas

Paramos dydis

Intervencija/ regionas	Išmoka, EUR/ha							
	DE1	DE2	DE4	DE8	DE9	DEA	DEB	DEC
EL-0105-01 a)	50–300 (8 VS)	30–3300; 12* (50 VS)	40–111 (5 VS)	50–470 (14 VS)	26–1200 (86 VS)	60–1290 (38 VS)	50–700 (18 VS)	175–291 (4 VS)
EL-0105-01 b)	330–700 (7 VS)	90–360 (7 VS)	49–146 (3 VS)	–	13–312 (11 VS)	–	–	20–66 (5 VS)
EL-0105-01 c)	150–2500 (2 VS)	80–350 (4 VS)	–	–	13–63 (8 VS)	–	–	–
EL-0105-02 a)	50–460 (9 VS)	20–590; 12* (18 VS)	111–346 (4 VS)	–	81–565 (14 VS)	70–900 (26 VS)	–	–
EL-0105-02 b)	100	–	–	–	–	–	–	–
EL-0105-03 a)	180– 500** (4 VS)	12–530 (19 VS)	150–1600 (6 VS)	–	30–1166 (28 VS)	55–1455 (23 VS)	–	29 (2 VS)
EL-0105-03 b)	125–810 (8 VS)	500–680 (2 VS)	97–305 (2 VS)	450–600 (2 VS)	197–242 (2 VS)	35–2240 (2 VS)	70–1050 (2 VS)	350–850 (2 VS)
EL-0105-03 c)	650– 730** (2 VS)	400–1100 (6 VS)	–	325–800 (2 VS)	107–1373 (6 VS)	1530– 2280 (7 VS)	690–820 (3 VS)	267–767 (2 VS)
EL-0105-03 d)	600–1500 (2 VS)	30–750 (11 VS)	–	–	107–1365 (7 VS)	185–1600 (4 VS)	70–800 (2 VS)	–
EL-0105-04 a)	260	340	–	–	351–459 (2 VS)	–	50–360 (8 VS)	–
EL-0105-05 a)	5*	12*	8,50*	–	–	160–1520 (3 VS)	–	6,50*
EL-0105-05 b)	–	–	–	–	574– 16863 (3 VS)	0,6– 0,9*** (2 VS)	–	–
EL-0105-05 c)	–	4000	–	–	–	–	–	–
EL-0105-06 a)	–	1000– 4000 (4 VS)	–	–	–	–	765–2595 (4 VS)	–
EL-0105-07 a)	–	–	300	–	–	–	90	–

* už medį

** maksimaliai už 10 ha

*** Eur/kv.m.

Intervencija /regionas	Išmoka, EUR/ha			
	DED	DEE	DEF	DEG
EL-0105-01 a)	57-534 (8 VS)	260-360 (3 VS)	-	50-550 (2 VS)
EL-0105-01 b)	81-311 (2 VS)	145	40-890 (15 VS)	-
EL-0105-01 c)	-	140-325 (4 VS)	-	-
EL-0105-02 a)	150-409 (4 VS)	305-755 (3 VS)	40-130 (7 VS)	300-625 (3 VS)
EL-0105-02 b)	-	-	-	-
EL-0105-03 a)	270-661 (5 VS)	-	-	155-200
EL-0105-03 b)	122	-	240-260 (2 VS)	28
EL-0105-03 c)	131-713 (4 VS)	844 (2 VS)	745-850 (2 VS)	143-745 (3 VS)
EL-0105-03 d)	48-540 (4VS)	-	-	-
EL-0105-04 a)	94-153 (2 VS)	-	-	60-120
EL-0105-05 a)	-	650 (2 VS)	-	-
EL-0105-05 b)	-	-	-	-
EL-0105-05 c)	-	-	-	-
EL-0105-06 a)	-	-	-	-
EL-0105-07 a)	-	390-1505 (8 VS)	-	-

EL-0107 – Valdymo įpareigojimai tvarios miškotvarkos srityje

Skiriama kaip kompensacija; O.15. Hektarų (naudojamų miškininkystei) arba kitų vienetų, kuriuose aplinkos apsaugos arba klimato srities įpareigojimai viršija privalomus reikalavimus, skaičius (suma) (186.483,00 ha); siekiama R.30; R.33 rodiklių. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 17.000.000,00. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 15.200.000,00. Taikomas regioninis aspektas.

Poreikiai, tenkinami taikant intervenciją

Prioriteto kodas	Aprašymas	Prioriteto lygis	Intervencija
D.2	Anglies dioksido saugojimo ir sekvestracijos užtikrinimas ir gerinimas	labai aukštas	EL-0107-01, EL-0107-02
D.8	Stabilių, prie teritorijos pritaikytų miškų išsaugojimas ir atkūrimas	vidutinis	EL-0107-01, EL-0107-02
F.1	Buveinių ir rūšių išsaugojimas ir plėtra saugomose teritorijose	labai aukštas	EL-0107-01, EL-0107-02
F.2	Buveinių ir rūšių išsaugojimas ir plėtra už saugomų teritorijų ribų	labai aukštas	EL-0107-01, EL-0107-02
F.4	Biologinės įvairovės apsauga ir tausūs naudojimas	labai aukštas	EL-0107-01, EL-0107-02

Intervencijos

Variantai	Intervencijos kodas
-----------	---------------------

Krupšti, biologinę įvairovę skatinanti, klimatui stabili ir natūrali miškotvarka pagal miškų aplinkosaugos priemones	EL-0107-01
Tradicinių miško želdinių ir vidutinio dydžio miškų miškotvarkos metodų taikymas	EL-0107-02

Intervencijos kodas	Siūlomi elementai
EL-0107-01	Siūlomi šie elementai: a) Naudojimo reikalavimai: struktūra, veiklos išteklių naudojimas, miško plotų valdymas b) Medžių rūšių pasirinkimo apribojimas nustatytose miško buveinėse c) Senų medynų, medžių biotopų ir negyvos medienos galutinio naudojimo (kirtimo, poilsio / naudojimo atsisakymo) apribojimas
EL-0107-02	Siūlomi šie elementai: a) Ypatingas dėmesys tradiciniams želdinių ir vidurio miškų tvarkymo būdams

Paramos dydis

Intervencija/ regionas	Išmoka, EUR/ha	
	DEE	DEG
EL-0107-01 a)	–	–
EL-0107-01 b)	–	50
EL-0107-01 c)	30–3500 (3VS)	200
EL-0107-02 a)	–	130

EL-0108 – Ekologinis ūkininkavimas

Skiriama kaip kompensacija; O.17. Hektarų arba kitų vienetų, atitinkančių paramos ekologiniam ūkininkavimui skyrimo reikalavimus, skaičius (suma) (10.452.449,00 ha); siekiama R.14; R.19; R.21; R.24; R.29; R.31; R.33; R.43; R.44 rodiklių. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 2.373.862.221,32. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos inasas), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 1.728.426.777,07. Taikomas regioninis aspektas.

Poreikiai, tenkinami taikant intervenciją

Prioriteto kodas	Aprašymas	Prioriteto lygis	Intervencija
D.2	Anglies dioksido saugojimo ir sekvestracijos užtikrinimas ir gerinimas	labai aukštas	EL-0108-01, EL-0108-02
E.1	Paviršinių vandenų ir jūrų būklės apsauga ir gerinimas	aukštas	EL-0108-01, EL-0108-02
E.2	Požeminio vandens telkinių apsauga ir būklės gerinimas	labai aukštas	EL-0108-01, EL-0108-02
E.3	Dirvožemio apsauga ir žemės naudojimo mažinimas	aukštas	EL-0108-01, EL-0108-02
E.5	Vandens suvartojimo mažinimas atsižvelgiant į dirvožemio ir kraštovaizdžio vandens balansą	aukštas	EL-0108-01, EL-0108-02
F.4	Biologinės įvairovės apsauga ir tausūs naudojimas	labai aukštas	EL-0108-01, EL-0108-02
I.1	Didesnis dėmesys gyvūnų gerovei ir gyvūnų sveikatai	aukštas	EL-0108-01, EL-0108-02
I.5	Plotų, kuriuose vykdomas ekologinis ūkininkavimas, išlaikymas ir plėtra	labai aukštas	EL-0108-01, EL-0108-02

Intervencijos

Variantai	Intervencijos kodas
Ekologinio ūkininkavimo įvedimas	EL-0108-01
Ekologinio ūkininkavimo išlaikymas	EL-0108-02

Intervencijos kodas	Siūlomi elementai
EL-0108-01	Siūlomi šie elementai: a) Ariamos žemės valdymas b) Pievų tvarkymas c) Daržovių, gėlių ir dekoratyvinių augalų pasėlių plotų valdymas d) Daugiamečių arba daigynų pasėlių valdymas e) Sandorio išlaidų kompensavimas
EL-0108-02	Siūlomi šie elementai: a) Ariamos žemės valdymas b) Pievų tvarkymas c) Daržovių, gėlių ir dekoratyvinių augalų pasėlių plotų valdymas d) Daugiamečių arba daigynų pasėlių valdymas e) Sandorio išlaidų kompensavimas

Sąsajos su GAAB standartais

GAAB2	Šlapžemių ir durpynų apsauga
GAAB7	Sėjomaina ariamoje žemėje, išskyrus drėgnus pasėlius

Paramos dydis

Intervencija/ regionas	Išmoka, EUR/ha							
	DE1	DE2*	DE4	DE7	DE8	DE9	DEA	DEB
EL-0108-01 a)	430	293–423 (3VS)	225–335 (2VS)	220–350 (3VS)	220–350 (3VS)	398–548 (3VS)	168–550 (4VS)	29–423 (3VS)
EL-0108-01 b)	380–430 (2VS)	373–423 (2VS)	160–210 (2VS)	170–220 (2VS)	375–425 (2VS)	559–609 (2VS)	310–360 (2VS)	423–427 (2VS)
EL-0108-01 c)	950	500–630 (2VS)	527–637 (2VS)	550	500–630 (2VS)	335–485 (2VS)	1118– 6130 (4VS)	355–485 (2VS)
EL-0108-01 d)	1450	1170– 1300 (2VS)	1240– 1553 (4VS)	1325	1170– 1300 (2VS)	1396– 1546 (2VS)	713–2240 (3VS)	300–1250 (3VS)
EL-0108-01 e)	40	40	40	40	40	40	50	40
EL-0108-02 a)	240	184–314 (6VS)	110–220 (2VS)	170–300 (3VS)	154–284 (3VS)	164–314 (3VS)	170–280 (3VS)	112–245 (3VS)
EL-0108-02 b)	190–240 (2VS)	234–284 (4VS)	160–210 (2VS)	150–200 (2VS)	234–284 (2VS)	234–284 (2VS)	210–260 (2VS)	169–219 (2VS)
EL-0108-02 c)	680	355–485 (4VS)	380–490 (2VS)	500	360–490 (2VS)	335–485 (2VS)	88–4210 (4VS)	355–485 (2VS)
EL-0108-02 d)	1000	870–1000 (4VS)	720–994 (4VS)	1000	720–850 (2VS)	837–987 (2VS)	950–1060 (2VS)	300–1000 (3VS)
EL-0108-02 e)	40	40	40	40	40	40	50	40

Intervencija/regi onas	Išmoka, EUR/ha				
	DEC	DED	DEE	DEF	DEG
EL-0108-01 a)	240–400 (2VS)	100–335 (6VS)	110–240 (3VS)	150–423 (6VS)	184–314 (3VS)
EL-0108-01 b)	140–400 (4VS)	180–335 (4VS)	190–240 (2VS)	150–473 (8VS)	270–320 (2VS)
EL-0108-01 c)	485	283–482 (4VS)	245–375 (2VS)	355–485 (2VS)	355–485 (2VS)
EL-0108-01 d)	987–1500 (2VS)	760–1410 (4VS)	720–850 (2VS)	857–1546 (4VS)	1080–1210 (2VS)

EL-0108-01 e)	40	40	40	40	40
EL-0108-02 a)	240	100-230 (3VS)	110-240 (3VS)	150-280 (3VS)	112-242 (3VS)
EL-0108-02 b)	140-190 (2VS)	180-230 (2VS)	190-240 (2VS)	150-260 (4VS)	169-219 (2VS)
EL-0108-02 c)	485	283-413 (2VS)	245-375 (2VS)	355-485 (2VS)	355-485 (2VS)
EL-0108-02 d)	987	760-890 (2VS)	720-850 (2VS)	857-987 (2VS)	857-987 (2VS)
EL-0108-02 e)	40	40	40	40	40

* ≤ 100 ha: išmoka nemažinama; $>$ nuo 100 ha iki ≤ 200 ha: – 10 proc. mažinimas už 101 – 200 ha; $>$ nuo 200 ha iki ≤ 300 ha: – 20 proc. mažinimas 201 – 300 ha; > 300 ha – 40 proc. mažinimas už 301 ha ir daugiau.

EL-0109 – Valdymo įsipareigojimai, siekiant pagerinti gyvūnų gerovę

Skiriama kaip kompensacija; O.18. Gyvulių vienetų skaičius siekiant paremti gyvūnų gerovę, gyvūnų sveikatą arba padidinti biologinio saugumo priemonės (suma) (4.228.107,00 SG); siekiama R.44 rodiklio. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 355.469.700,09. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 313.883.312,00. Taikomas regioninis aspektas.

Poreikiai, tenkinami taikant intervenciją

Prioriteto kodas	Aprašymas	Prioriteto lygis	Intervencija
I.1	Didesnis dėmesys gyvūnų gerovei ir gyvūnų sveikatai	aukštas	EL-0109-01, EL-0109-02

Intervencijos

Variantai	Intervencijos kodas
Ganymas	EL-0109-01
Gyvūnams ypač palankūs ūkininkavimo metodai	EL-0109-02

Intervencijos kodas	Siūlomi elementai
EL-0109-01	Siūlomi šie elementai: a) Gyvulių ganymas (nuo pieninių galvijų vasaros ganyklų iki ganymo ištikus metus); ganyklinės gyvulininkystės veikla, laikantis būtiniausių reikalavimų)
EL-0109-02	Siūlomi šie elementai: a) Ypač gyvūnams palankus ūkinių gyvūnų auginimas, kuriam taikomi gyvulininkystės reikalavimai

Sąsajos su GAAB standartais

GAAB9	Skatinamas gyvūnams palankus veršelių ir penimų galvijų auginimas, kuris viršija teisinius standartus, remiantis Vokietijos gyvūnų gerovės asociacijos gyvūnų gerovės ženklo kriterijais.
GAAB10	Įsipareigojimai viršija GAAB10 nuostatas. Jos, be kita ko, apima įpareigojimą kiaulėms suteikti didesnę naudingą grindų plotą ir papildomus gulėjimo vietos reikalavimus (pvz., migi).
GAAB11	Įsipareigojimai viršija GAAB11 nuostatas. Jie, be kita ko, apima pareigą keletą mėnesių ganyti galvijus, tvarte suteikti daugiau vietos kiaulėms, galvijams ir naminiams paukščiams.

Paramos dydis

Intervencija/ regionas	Išmoka, Eur/gyvuliui					
	DE1	DE2	DE8	DE9	DEA	DEG
EL-0109-01 a)	50 SG	–	–	51–75 SG (2VS)	60 SG	53–60 SG

EL-0109-02 a)	14-250 (14VS)	16 penimoms 16-111 paršavedėms 1,50-5,50 paršeliams 280 SG (10VS)	120 SG	8-515 SG (7VS)	65-500 SG (7VS)	24-1260 SG (9VS)
---------------	------------------	--	--------	-------------------	--------------------	---------------------

EL-0110 – Valdymo įsipareigojimai, susiję su genetinių išteklių išsaugojimu

Skiriama kaip kompensacija; O.19. Projektų arba vienetų, kuriais remiami genetiniai ištekliai, skaičius (suma) (15.000,00 ha; 64.360,00 SG); siekiama R.25; R.31; R.33 rodiklių. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 6.337.107,50. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 5.245.409,15. Taikomas regioninis aspektas.

Poreikiai, tenkinami taikant intervenciją

Prioriteto kodas	Aprašymas	Prioriteto lygis	Intervencija
F.4	Biologinės įvairovės apsauga ir tausūs naudojimas	labai aukštas	EL-0110-01, EL-0110-02

Intervencijos

Variantai	Intervencijos kodas
Gyvūnų genetinių išteklių įvairovės išsaugojimas žemės ūkyje	EL-0110-01
Augalų genetinių išteklių įvairovės išsaugojimas	EL-0110-02

Intervencijos kodas	Siūlomi elementai
EL-0110-01	Siūlomi šie elementai: a) Retų arba nykstančių vietinių gyvulių veislių veisimas arba laikymas
EL-0110-02	Siūlomi šie elementai: a) Prie vietos ir (arba) regiono sąlygų prisitaikiusių nykstančių pasėlių rūšių ir veislių auginimas ir išsaugojimas, įskaitant genetinių išteklių rinkimą

Paramos dydis

Intervencija/ regionas	Išmoka, Eur			
	DE1	DED	DEE	DEG
EL-0110-01 a)*	90-400 (22VS)	–	200 SG	200 SG
EL-0110-02 a)**	–	120	–	–

*gyvuliui; **ha

EL-0111 – Pajamų kompensavimas už miško įveisimą

Skiriama kaip kompensacija; O.16. Hektarų ar kitų vienetų, kuriems taikomi miško įveisimo ir agrarinės miškininkystės išsaugojimo įsipareigojimai, skaičius (suma) (140,00 ha;); siekiama R.17 rodiklio. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 4.269.030,00. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 2.477.724,00. Taikomas regioninis aspektas.

Kadangi rinka nekompensuoja miškų ūkio socialinių paslaugų, skirtų biologinei įvairovei gerinti, ir kitų ekosisteminių paslaugų teikimo. Todėl visų pirma už socialiai pageidaujamas papildomas paslaugas turi būti atlyginama viešosiomis lėšomis. Šia intervencine priemone siekiama sukurti papildomą paskatą žemės ūkio paskirties žemėje įveisti miškus arba atsodinti miškus pažeistose teritorijose ir remti tikslą kurti įvairius, atsparius miškus, kuriuose būtų naudojamos pritaikytos medžių rūšys ir mišiniai. Tai taip pat prisideda prie tvaraus miško vystymosi bendradarbiaujant su miškų valdytojais ir padeda didinti biologinę įvairovę, anglies dioksido saugojimą ir gerinti kitas ekosistemines paslaugas. Tikslai turi būti pasiekti taikant valdymo įpareigojimus, intervencinėje priemonėje nenumatyti hibridiniai įsipareigojimai arba vienkartinės išmokos. Išlaidos, susijusios su apželdinimo mišku plotų išlaikymu, iš dalies kompensuojamos subsidijos rėmuose. Priemoka nustatoma remiantis prarastomis pajamomis, susijusiomis su žemės ūkio gamybos nutraukimu arba klimato požiūriu stabilių medžių rūšių mišinių parinkimu.

Miškų atsodinimo tikslas – stabilių, prie teritorijos pritaikytų miškų plėtra, atsižvelgiant į ekologinius ir ekonominius rezultatus bei klimato kaitą. Finansuojamas pirminis miško įveisimas ir atsodinimas. Tai taip pat apima miškų atsodinimą siekiant skatinti ekologinį gerinimą, pavyzdžiui, grynų medynų ir medynų, kurie nėra tinkami tai vietai arba neatsparūs klimato kaitai, pavertimą stabiliais lapuočių ir mišriais medynais, taip pat tolesnį beveik natūralių miškų bendruomenių plėtojimą ir atkūrimą, taip pat kaip tolesnes priemones, susijusias su audrų padarinių likvidavimu, miškų gaisrais ar kitais žalingais įvykiais. Miško atsodinimas ir atkūrimas naudojant tas pačias rūšis ir siekiant išlaikyti tą pačią išteklių struktūrą nėra tinkamas finansuoti.

Poreikiai, tenkinami taikant intervenciją

Prioriteto kodas	Aprašymas	Prioriteto lygis	Intervencija
D.2	Anglies dioksido saugojimo ir sekvestracijos užtikrinimas ir gerinimas	labai aukštas	EL-0111-00-a, EL-0111-00-b
D.8	Stabilių, prie teritorijos pritaikytų miškų išsaugojimas ir atkūrimas	vidutinis prioritetas	EL-0111-00-a, EL-0111-00-b
F.1	Buveinių ir rūšių išsaugojimas ir plėtra saugomose teritorijose	labai aukštas	EL-0111-00-a, EL-0111-00-b
F.2	Buveinių ir rūšių išsaugojimas ir plėtra už saugomų teritorijų ribų	labai aukštas	EL-0111-00-a, EL-0111-00-b
F.4	Biologinės įvairovės apsauga ir tausūs naudojimas	labai aukštas	EL-0111-00-a, EL-0111-00-b

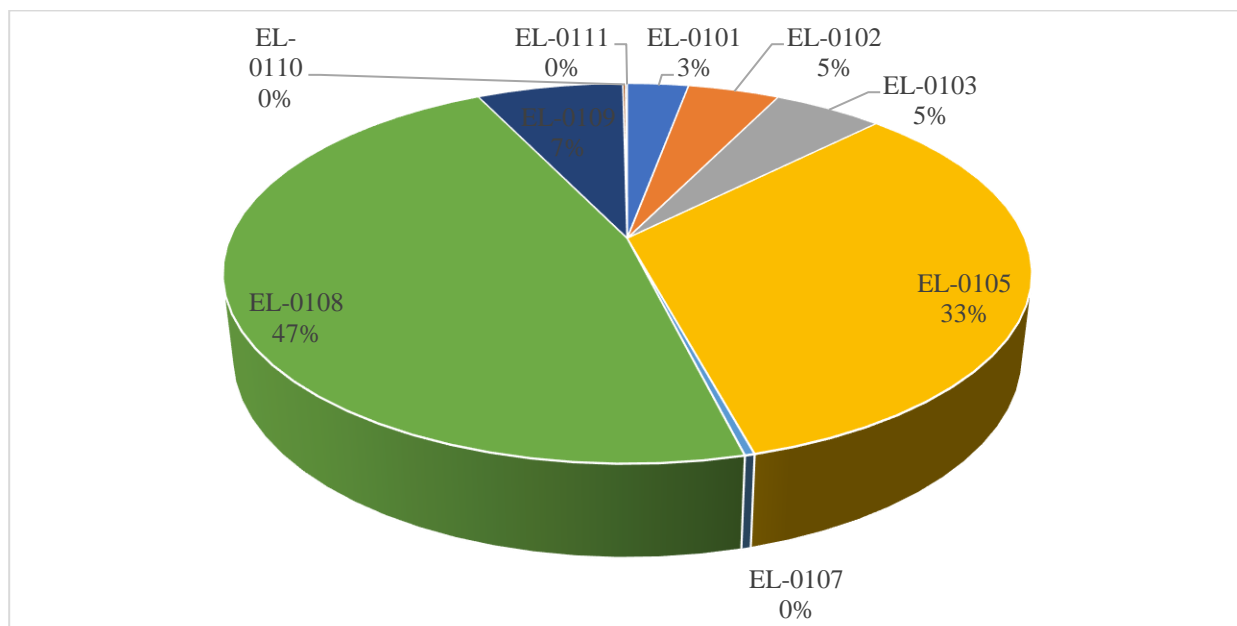
Intervencijos

Variantai	Intervencijos kodas
Kompensacija už po miško įveisimo prarastas pajamas iš žemės ūkio veiklos	EL-0111-00-a
Kompensacija už prarastas pajamas atsodinant mišką po stichinių nelaimių ir atsodinant mišką dėl prisitaikymo prie klimato kaitos, parenkant tinkamus medžių rūšių mišinius	EL-0111-00-b

Paramos dydis

Intervencija/regionas	Išmoka, EUR/ha	
	DE1	DED
EL-0111-00-a	–	1935 už miško įveisimą po pirminio apželdinimo mišku siekiant plėtoti teritorijai tinkamus ir klimato kaitos poveikiui atsparius mišrius miškus žemėje, kuri anksčiau buvo naudojama kaip ariamoji žemė
EL-0111-00-a	–	693 už miško įveisimą po pirminio apželdinimo mišku siekiant plėtoti teritorijai

		tinkamus ir klimato kaitos poveikiui atsparius mišrius miškus žemėje, kuri anksčiau buvo naudojama kaip daugiamečiai žolynai
EL-0111-00-b	100	-

17 pav. Valdymo įsipareigojimų, susijusių su aplinka ir klimatu, ir kitų valdymo įsipareigojimų (70 straipsnis) finansavimo pasiskirstymas pagal įsipareigojimus Vokietijoje, proc.

Įsipareigojimai	
Kodas	Pavadinimas
EL-0101	Valdymo įsipareigojimai siekiant pagerinti klimato kaitos švelninimą
EL-0102	valdymo įsipareigojimai siekiant pagerinti vandens kokybę
EL-0103	valdymo įsipareigojimai siekiant pagerinti dirvožemio apsaugą
EL-0105	valdymo įsipareigojimai siekiant pagerinti biologinę įvairovę
EL-0107	Valdymo įsipareigojimai tvarios miškotvarkos srityje
EL-0108	Ekologinis ūkininkavimas
EL-0109	Valdymo įsipareigojimai, siekiant pagerinti gyvūnų gerovę
EL-0110	Valdymo įsipareigojimai, susiję su genetinių išteklių išsaugojimu
EL-0111	Pajamų kompensavimas, atsodinant miškus

2.4. GAMTINĖS AR KITOKIOS SPECIFINĖS SU VIETOVE SUSIJUSIOS KLIŪTYS (71 straipsnis): TRUMPAS APIBŪDINIMAS

Siekdamos prisidėti prie vieno ar daugiau iš 6 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatytų konkrečių tikslų įgyvendinimo, valstybės narės šiame straipsnyje nustatytomis sąlygomis ir laikydamosi savo BŽŪP strateginiuose planuose išsamiau apibrėžtos tvarkos gali skirti išmokas už gamtines ar kitokias specifines su vietoje susijusias kliūtis.

Išmokos pagal šį straipsnį skiriamos aktyviems ūkininkams už vietas, nustatytas pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 32 straipsnį. Valstybės narės gali taikyti tikslaus nustatymo metodą, laikydamosi Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 32 straipsnio 3 dalies trečiojoje pastraipoje numatytų sąlygų.

Išmokas pagal šį straipsnį valstybės narės gali skirti tik tam, kad kompensuotų paramos gavėjams dėl atitinkamoje vietovėje esančių gamtinių ar kitokių specifinių su vietove susijusių kliūčių patirtas visas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas ar dalį jų. Papildomos išlaidos ir prarastos pajamos apskaičiuojamos atsižvelgiant į gamtines ar kitokias specifines su vietove susijusias kliūtis, lyginant su vietovėmis, kuriose gamtinių ar kitokių specifinių su vietove susijusių kliūčių nėra. Išmokos pagal šį straipsnį skiriamos kasmet už žemės ūkio paskirties žemės hektarą.

Lietuvoje kompensacinė išmoka skiriama kasmet už reikalavimus atitinkantį žemės ūkio paskirties žemės hektarą vietovėse, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių (didesnio ir mažesnio intensyvumo) ir vietovėse ar kitų specifinių kliūčių (intensyvaus karsto ir potvynių užliejamose vietovėse). Ūkininkaujantiems vietovėse, kuriose esama didelių gamtinių ar kitų specifinių kliūčių, nustatomos šios išmokos (1 lentelė):

- 1) vietovėms, kuriose esama didesnio intensyvumo didelių gamtinių kliūčių;
- 2) vietovėms, kuriose esama mažesnio intensyvumo didelių gamtinių kliūčių;
- 3) intensyvaus karsto vietovėms;
- 4) potvynių užliejamoms vietovėms.

Siekiant gauti paramą už deklaruotas pievas (ganyklas), reikia turėti ne mažiau kaip 0,3 SG/ha pievų (ganyklų). Taikant dalinį, t. y. 75 proc., susidarančių papildomų išlaidų ir prarastų pajamų kompensavimą, siekiama paskatinti ūkininkaujančius gamtinių ar kitų specifinių kliūčių turinčiose vietovėse ūkininkavimo veiklą derinti su kitomis veiklomis, aktyviau įsitraukti į veiklas, įgyvendinančias ES Žaliąjį kursą.

Airijoje kompensacinė išmoka ūkininkaujantiems vietovėse, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių, diferencijuojama pagal vietovės tipą ir remtiną plotą. Didžiausias plotas, už kurį skiriama kompensacinė išmoka, atskirais atvejais yra 30, 34 ir 40 ha. Ūkininkaujantys turi laikyti ne mažiau kaip 0,1 sąlyginio gyvulio vieneto hektarui.

Danijoje kompensacinės paramos dydis – 67 EUR/ha. Parama skiriama už plotus nuo 0–100 ha. Už didesnius nei 100 ha plotus parama neskiriama. Paramos gali kreiptis žemės ūkio paskirties žemės savininkai ir nuomininkai, gyvenantys tiltais nesujungtose salose ir aktyviai ūkininkaujantys.

Lenkijoje, kaip ir Airijoje, kompensacinėms išmokoms taikomas mažėjimo koeficientas ūkio lygmeniu, priklausomai nuo bendro žemės ūkio paskirties sklypų ar jų dalių ploto, kuriam taikomos išmokos. Išmoka skiriama pagal ūkių, esančių vietovėse, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių, plotą, taikant tokį intensyvumą: iki 25 ha – 100 proc. išmoka; 25,01 – 50 ha – 50 proc. išmokos; 50,01 – 75 ha – 25 proc. išmokos. Lenkijoje, diferencijuojant išmokos dydį, papildomai atsižvelgiama į tai, ar ūkyje laikomi gyvuliai.

Švedijoje yra nustatyti išmokų dydžiai kalnuotoms vietovėms, vietovėms su didelėmis gamtinėmis kliūtimis ir vietovėms su specifinėmis kliūtimis. Kompensacijos nustatomos pagal ūkininkavimo tipus. Švedijoje vyrauja 6 ūkininkavimo tipai: ūkininkavimas su ganomais gyvuliais ir ariamojoje žemėje auginamais pašariniais augalais (1); ūkininkavimas su ganomais gyvuliais ir natūraliomis ganyklomis (2); ūkininkavimas su ganomais gyvuliais ir kitomis labai ekstensyviomis natūraliomis ganyklomis (3); ūkininkavimas, užsiimant augalininkyste (4); ekstensyvus ūkininkavimas (5); labai ekstensyvus ūkininkavimas (6). Parama mažinama iki 80 procentų kompensacijos lygio ūkiams iš pirmųjų trijų ūkininkavimo tipų, kurių plotas viršija 200 ha, ir 4–5 tipų ūkiams, kurių plotas viršija 70 ha. Ūkiai iš paskutiniojo ūkininkavimo tipo nėra remiami. *Vokietijoje* išskiriamos kalnų vietovės, vietovės su gamtiniais trūkumais ir specifinių trūkumų turinčios vietovės, kuriose ūkininkaujantiems kompensacinių išmokų dydžiai skiriasi atskiruose regionuose.

Atlikus kai kurių ES šalių kompensacinės paramos ir jos skyrimo svarbiausių reikalavimų palyginamąją analizę, galima teigti, kad Lietuvoje ūkininkaujantiems vietovėse, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių, nustatyta parama EUR/ha labai panaši į kitose ES šalyse skiriamą paramą. Esminis skirtumas yra tas, kad Lietuvoje, palyginti su kitomis šalimis, nėra nustatytas didžiausias plotas, už kurį skiriama kompensacinė išmoka, todėl galima daryti prielaidą, kad tai sumažina kompensacinės paramos padidinimo

galimybės smulkiems ir vidutiniams ūkiams. Nagrinėtose šalyse didžiausio ploto, už kurį skiriama parama, ribojimai svyruoja nuo 30 iki 500 ha (23 lentelė).

23 lentelė. Planuojamas paremti plotas vietovėse, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių, kai kuriose ES šalyse, ha

ES šalis	Planuojamas paremti plotas, ha	Dalis žemės ūkio naudmenose, proc.	Didžiausias plotas už kurį skiriama išmoka, ha
Airija (vietovės, kuriose yra gamtinių kliūčių, išskyrus kalnus ir vietovės, paveiktos kitų su vietove susijusių apribojimų)	2 229 219	49,3	30, 34 ar 40
Danija (tiltais nesujungtų salų teritorijos)	38 993	1,48	100
Lenkija	7 079 748	48,7	75
Lietuva	719 500	24,2	neribojama
Švedija	1 075 000	35,8	200 ir 70
Vokietija	4 620 931	27,8	150, 250 ar 500

Šaltinis: ES šalių narių Bendrosios žemės ūkio politikos strateginiai planai 2023–2027 m. ir EK prarengtos strateginių planų apžvalgos. Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginis planas. Prieiga per internetą: https://agriculture.ec.europa.eu/cap-my-country/cap-strategic-plans_lt.

Kompensacinė parama 2023–2027 m. laikotarpiu nėra taikoma Flandrijoje (Belgija), Estijoje, Nyderlanduose, Vengrijoje ir Latvijoje. Verta pažymėti, kad Latvijos žemės ūkio ministerijos duomenimis, mažiau palankios ūkininkauti vietovės sudaro 88,8 proc. viso šios šalies žemės ūkio naudmenų ploto.

2.4.1. Gamtinės ar kitokios specifinės su vietove susijusios kliūtys (71 straipsnis) Airijoje

Skiriama kaip kompensacija; O.12. Hektarų, atitinkančių paramos skyrimo gamtinių arba gamtinių kliūčių turinčioms vietovėms reikalavimus, suma per laikotarpį 11,146,095.00. Siekiama R.4; R.7 rodiklių. Lėšos programos įgyvendinimo laikotarpiui (Sajungos įnašas EUR) 502,625,000.00, visos viešosios išlaidos 1,250,000,000.

Reikalavimus atitinkantys naudos gavėjai privalo:

- atitikti tikrojo / aktyvaus ūkininko apibrėžtį,
- užimti ir ūkininkauti žemės ūkio paskirties pašarinės ir ariamosios žemės plote, esančiame nustatytoje vietovėje,

- turėti gyvulių skaičių (ganymo reikalavimus). Šis reikalavimas yra 0,10 gyvulių vieneto hektarui. Jis bus nustatomas pagal praėjusių metų gyvulių kiekį, kad būtų suderintas su aktyvaus ūkininko patikros ir ekologinės schemos ekstensyvios gyvulininkystės praktika.

Pareiškėjai taip pat gali pasirinkti, kad, nustatant gyvulių skaičiaus reikalavimą, būtų naudojami einamieji metai. Jei tai pateisinama aplinkosaugos sumetimais, gali būti taikomas mažesnis reikalavimas. Žemės dirbimo plotams, už kuriuos pagal schemą mokama nustatytoje vietovėse, nebus taikomi mažiausio gyvulių skaičiaus reikalavimai.

Paramos dydis:

Mažiausia išmoka už šią intervenciją yra 100 EUR. Pareiškėjams, turintiems teisę gauti mažesnę sumą, parama pagal šią intervencinę priemonę nebus skiriama. Be to, nesiūloma taikyti 100 EUR minimalios ribos MPŪV atviros jūros salų žemei.

Paramos sritys:

- Sritys, kuriose yra gamtinių kliūčių, išskyrus kalnus (pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 32 straipsnio 1 dalies b punktą);

▪ Sritis, paveiktos kitų su vietove susijusių apribojimų (pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 32 straipsnio 1 dalies c punktą).

Šiai intervencinei priemonei taikoma (–os) įnašo norma (–os):

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
IE– Airija	91(2)(d) – kiti regionai	40,21 proc.	20,00 proc.	43,00 proc.

Parama pagal šią intervenciją yra laipsniška:

- 1 kategorijos žemė: 148 EUR už pirmuosius 12 reikalavimus atitinkančių hektarų arba jų dalį ir 112 EUR už hektarą už likusius hektarus, bet ne daugiau kaip už 34 hektarus.
- 2 kategorijos žemė: 111 EUR už pirmuosius 10 reikalavimus atitinkančių hektarų arba jų dalį ir 104 EUR už hektarą už likusius hektarus, bet ne daugiau kaip už 30 hektarų.
- 3 kategorijos žemė: 93 EUR už pirmuosius 8 reikalavimus atitinkančius hektarus arba jų dalį ir 88,25 EUR už hektarą už likusius hektarus, bet ne daugiau kaip už 30 hektarų.
- Žemė jūroje esančiose salose: 250 EUR už pirmuosius 20 reikalavimus atitinkančių hektarų, 170 EUR už reikalavimus atitinkančius 20–34 hektarus ir 70 EUR už reikalavimus atitinkančius 34–40 hektarų.

Išmoka pagal MPŪV kategorijas Airijoje

Išmokos kodas	Išmoka, EUR/ha
53ANC01 – 1 kategorija: Žemė iki 12 ha	148
53ANC02 – 1 kategorija: Žemė 12–34 ha	112
53ANC03 – 2 kategorija: Žemė iki 10 ha	111
53ANC04 – 2 kategorija: Žemė 10–30 ha	104
53ANC05 – 3 kategorijos Žemė iki 8 ha	93
53ANC06 – 3 kategorija: Žemė 8–30 ha	89,25
53ANC07 – Salų žemė jūroje iki 20 ha	250
53ANC08 – Užjūrio salos žemė 20–34 ha	170
53ANC09 – Užjūrio salos žemė 34–40 ha	70

2.4.2. Gamtinės ar kitokios specifinės su vietove susijusios kliūtys (71 straipsnis) Danijoje

Parama saloms

Bendrasis produkto rodiklis – O.12. Hektarų, už kuriuos skiriama parama už vietoves, kuriose esama gamtinių ar specifinių kliūčių, skaičius, įskaitant lėšų suskirstymą pagal vietovių tipą. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 13.085.000,00. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 13.085.000,00. Rezultato rodikliai: R.4, R.7.

Schema	Planuojama vieneto suma, EUR/ha (2023–2027 m.)	Bendrasis produkto rodiklis O.12, ha (iš viso 2023–2027 m.)
Parama saloms	67,00	194.965,00
Iš viso	*	194.965,00

Teritorinė taikymo sritis – nacionalinė.

Pagal schemą parama teikiama žemės ūkio naudmenoms Danijos salose, kuriose nėra tiltų, jei jos atitinka paramos sąlygas.

Aprašymas

Schemos tikslas – išsaugoti žemės ūkio veiklą žemės ūkio paskirties žemėje, kuri dėl gamtinių kliūčių yra salose, nepriklausančiose žemyninei daliai. Schema padeda užtikrinti, kad žemės ūkio gamyba salose ir toliau būtų pelninga, ir taip padeda išlaikyti gyvenimo sąlygas ir gamybą. Kompensacijos skiriamos tik tiems ūkiams, kurie pateikia paraišką ir gauna bazinių pajamų paramą (bazinę išmoką) už plotus tame pačiame paraiškų teikimo etape ir yra įsikūrusios keliose atrinktose nesujungtose tiltais salose, dėl to padidėja atitinkamų plotų veiklos sąnaudos, pagal 32 straipsnio 1 dalies c punktą, ES Reglamentas Nr. 1305/2013. Parama teikiama plotams, esantiems salose, kurioms šiuo metu taikoma schema, taip pat salose, kurioms šiuo metu netaikoma schema, bet kurios atitinka nacionalinius atrankos kriterijus; salos neturi būti pusiasaliai ir turi būti didesnės nei 20 ha/0,2 km².

Sinergija ir sąveika su kitais susitarimais

Parama saloms skiriama tik toms į ją įtrauktų salų teritorijoms, kurios taip pat gauna bazinių pajamų paramą (bazinę išmoką). Todėl parama saloms gali būti derinama su parama pagal kitas schemas, kurios yra suderinamos su bazinių pajamų parama (bazine išmoka).

Tinkami paramos gavėjai

Paraišką paramai saloms gauti gali teikti tik tiltais nesujungtų salų teritorijos. Paramos gali prašyti žemės ūkio paskirties žemės savininkai ir nuomininkai, gyvenantys tiltais nesujungtose salose. Paramos gali kreiptis tik aktyvūs ūkininkai.

Tinkamumo gauti paramą sąlygos

Paramą pareiškėjas gali gauti ne daugiau kaip už 100 ha.

Išmokos rūšis

Vieneto įkainis, remiantis papildomomis išlaidomis ir prarastomis pajamomis.

Paramos dydis

Paramos dydis – 67 EUR/ha. Parama skiriama už plotus nuo 0–100 ha. Didesni nei 100 ha plotai negali gauti paramos. Paramos dydis apskaičiuojamas, remiantis vidutiniu padidėjusių išlaidų, susijusių su schemoje nurodytų vietovių eksploatavimu, įvertinimu. Skaičiavimuose įvertinamos padidėjusios transporto išlaidos tiek parduodamai žemės ūkio produkcijai, tiek į gamybą įtrauktoms žaliavoms ir pagalbinėms medžiagoms. Be to, įtraukiamos ir papildomos išlaidos dėl ribotų galimybių pritaikyti masto ekonomiją.

2.4.3. Gamtinės ar kitokios specifinės su vietoje susijusios kliūtys (71 straipsnis) Lenkijoje

Skiriama kaip kompensacija; O.12. Hektarų, atitinkančių paramos skyrimo gamtinių arba gamtinių kliūčių turinčioms vietovėms reikalavimus, suma per laikotarpį 32 908 377,00. Siekiama R.4; R.7 rodiklių. Lėšos programos įgyvendinimo laikotarpiui (Sąjungos įnašas EUR) 962 000 000,00 EUR, visos viešosios išlaidos 1 480 000 000,00 EUR.

Išmokų dydžiai nustatyti atskirai skirtingiems MPŪV tipams ir zonoms ir, atsižvelgiant į ūkininkavimo sistemą, kalnų tipo MPŪV bei specifinėms ir vadinamosioms subkalnuotoms MPŪV (kurios atitinka sąlygą „ne mažiau kaip 50 proc. žemės ūkio naudmenų yra aukščiau kaip 350 m virš jūros lygio“).

Išmokų už mažiau palankias ūkininkauti vietoves normos:

- Gamtinių kliūčių turintys mažiau palankios ūkininkauti vietovės: (I–II zona)
- Specifinis MPŪV tipas: (I–II zona ir vadinamoji priekalnių zona taikoma ūkiams, kuriuose gyvulių tankis yra ne mažesnis kaip 0,5 SG/ha ir kurie atitinka sąlygą "ne mažiau kaip 50 proc. žemės ūkio naudmenų yra aukščiau kaip 350 m virš jūros lygio".
- MPŪV kalnų tipas: (dvi išmokos, bazinė ir kita taikoma ūkiams, kuriuose gyvulių tankis yra ne mažesnis kaip 0,5 SGV/ha (gyvulių tankis skaičiuojamas visam ūkiui).

Be to, MPŪV išmokoms taikomas mažėjimo koeficientas ūkio lygmeniu, priklausomai nuo bendro žemės ūkio paskirties sklypų ar jų dalių ploto, kuriam taikomos išmokos. Išmoka skiriama pagal ūkyje esančių MPŪV plotą, taikant tokį intensyvumą:

- iki 25 ha – 100 proc. išmoka;
- 25,01 – 50 ha – 50 proc. išmokos;
- 50,01 – 75 ha – 25 proc. išmokos.

Šiai intervencinei priemonei taikoma (–os) įnašo norma (–os):

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
PL – Lenkija	91 str. – mokėjimai, susiję su gamtiniais ar kitais su konkrečia vietoje susijusiais apribojimais pagal 71 str.	65,00 proc.	20,00 proc.	65,00 proc.

Išmoka pagal MPŪV kategorijas Lenkijoje

	Išmoka, EUR/ha
9_1 – MPŪV su gamtinių apribojimų zona	35,51
9_2 – MPŪV I specifinio tipo zona (nepalankios gamtinės ir turistinės svarbos sąlygos)	35,81
9_3 – MPŪV su gamtiniais apribojimais II zona	55,85
9_4 – MPŪV II specifinio tipo zona – gyvulių nėra	54,92
9_5 – MPŪV II specifinio tipo zona (ne kalnuota) – su gyvuliais	115,58
9_6 – MPŪV kalnų tipo – be gyvulių	93,52
9_7 – LFA kalnų tipo – su gyvuliais	160,34

2.4.4. Gamtinės ar kitokios specifinės su vietoje susijusios kliūtys (71 straipsnis) Švedijoje

Mokama kompensacija. Bendrasis produkto rodiklis – O.12. Hektarų, už kuriuos skiriama parama už vietas, kuriose esama gamtinių ar specifinių kliūčių, skaičius, įskaitant lėšų suskirstymą pagal vietovių tipą.

Schema	Planuojama vieneto suma, EUR (2023–2027 m.)	Bendrasis produkto rodiklis O.12, ha (iš viso 2023–2027 m.)	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos), EUR (iš viso 2023–2027 m.)	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas), EUR (iš viso 2023–2027 m.)	Rezultato rodikliai
Kalnų vietovės	271,00	1.290.000,00			R.4, R.7
MPŪV su didelėmis gamtinėmis kliūtimis	104,00	4.000.000,00			
MPŪV su specifinėmis kliūtimis	94,00	85.000,00			
Iš viso		5.375.000,00	806.451.615,00	241.935.484,00	

Teritorinė taikymo sritis – nacionalinė.

Aprašymas

Priemonės tikslas – skatinti tolesnę žemės ūkio paskirties žemės naudojimą ir išsaugoti bei skatinti tvarias žemės ūkio sistemas. Priemonė padeda tai pasiekti, kompensuojant ūkininkams visas ar dalį papildomų išlaidų ir negautų pajamų, susijusių su žemės ūkio gamybos apribojimais atitinkamoje vietoje. Siekiant išvengti per didelės kompensacijos, kompensacija už hektarą nustatoma, atsižvelgiant į ūkyje vykdomos žemės ūkio veiklos rūšis.

Švedijoje vyrauja 6 ūkininkavimo tipai:

- ūkininkavimas su ganomais gyvuliais ir ariamojoje žemėje auginamais pašariniais augalais (1);
- ūkininkavimas su ganomais gyvuliais ir natūraliomis ganyklomis (2);
- ūkininkavimas su ganomais gyvuliais ir kitomis labai ekstensyviomis natūraliomis ganyklomis (3);
- ūkininkavimas, užsiimant augalininkyste (4);
- ekstensyvus ūkininkavimas (5);
- labai ekstensyvus ūkininkavimas (6) (Šiam ūkininkavimo tipui neteikiama jokia parama).

Kompensacija mokama:

- Vietovėse, kurios pagal 32 straipsnio 1 dalies a punktą yra nustatytos kaip kalnuotos vietovės (ES Reglamentas Nr. 1305/2013).
- Vietovėse, kurios pagal 32 straipsnio 1 dalies b punktą yra pažymėtos kaip kitos nei kalnuotos vietovės, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių (ES Reglamentas Nr. 1305/2013).
- Vietovėse, kurios pagal 32 straipsnio 1 dalies c punktą yra nustatytos kaip vietovės, kuriose įtakos turi specifinės kliūtys (ES Reglamentas Nr. 1305/2013).

Paramos gavimo sąlygos

Ūkininkas turi tvarkyti visą savo pašarų plotą taip, kad būtų išsaugota biologinė įvairovė ir atviras kultūrinis kraštovaizdis, išlaikant savo ūkyje ganomų gyvulių tankį, kuris yra bent toks:

	Kalnuotos vietovės (gyvulių vienetai vienam pašarų ploto hektarui)	MPŪV zonos su didelėmis gamtinėmis kliūtimis (gyvulių vienetai vienam pašarų ploto hektarui)	MPŪV su specifinėmis kliūtimis (gyvulių vienetai vienam pašarų ploto hektarui)
1 tipas	0,65	1,0	1,0
2 tipas	0,3	0,4	0,4
3 tipas	0,1	0,1	0,1

Pašarų plotas – tai žaliųjų pašarų, pašarinių runkelių, pievų, šienaujamų pievų ir ganyklų plotas. Visas pašarų plotas priskiriamas 1, 2 arba 3 ūkininkavimo tipui, jei ūkininkas ūkininkauja pagal vieną iš šių tipų, kitu atveju visas pašarų plotas priskiriamas 5 tipui. Gyvulių tankumo skaičiavimas naudojamas, tik siekiant atskirti skirtingų tipų ūkius, gyvulių laikymas nėra paramos gavėjų priežiūros sąlyga.

Priežiūros sąlygos

Ūkininkas žemėje vykdo aktyvią žemės ūkio veiklą. Ariamoje žemėje auginami pašariniai augalai turi būti skirti ganomiems gyvuliams arba šienaujami, tačiau neturi būti kuliami. Ganyklos ganomos arba šienaujamos. 1–3 ūkininkavimo tipų ganyklose pašarų plotas tvarkomas, laikant ganyklose gyvulius tokiu tankumu, koks reikalingas skirtingiems ūkininkavimo tipams. Javų pasėliai auginami, siekiant gero derliaus ir pagal deklaruojamą paskirtį.

Tinkamumo gauti paramą sąlygos

- Ūkininkas turi atitikti aktyvaus ūkininko apibrėžimą.
- Ūkininkas turi turėti prieigą prie žemės.
- Žemė turi būti žemės ūkio paskirties žemė.
- Ūkininkas turi ūkininkauti ne mažesniame kaip 4 ha žemės ūkio paskirties plote kompensuojamuose vietovėse.

Kalnų vietovėse:

- Žemė turėtų patekti į 1–5 kompensacines zonas.

MPŪV su gamtinėmis kliūtimis:

- Žemė turi būti 6–10 kompensacinėse zonose.

MPŪV su specifinėmis kliūtimis:

- Žemė turi būti 11–12 kompensacinėse zonose.

Kitos svarbios pastabos, susijusios su priemonės supratimu ir įgyvendinimu

Kad galėtų gauti kompensacines išmokas, ūkis turi dirbti ne mažiau kaip 4 ha žemės ūkio paskirties žemės. Kadangi vidutinė parama už vieną ha yra apie 1.000 EUR, 4 ha riba atitinka 4.000 EUR metinę išmoką. Paramos suma už mažesnę nei 4 ha plotą paprastai būtų labai maža, palyginti su ūkininko ir valdžios institucijų administravimo išlaidomis. Švedijoje bendrosios išmokos riba taip pat yra 4 ha. Vidutiniškai ūkiai ūkininkauja apie 39 ha. Mažesnius nei 4 ha ūkius retai valdo ūkininkai, kurių pagrindinis tikslas – gaminti produkciją pardavimui.

Išmoka ūkininkui per metus turi būti ne mažesnė kaip 1.000 Švedijos kronų. Ši riba nustatyta dėl administracinių priežasčių ir yra bendra taisyklė, taikoma iš esmės visoms Švedijos žemės ūkio subsidijoms. Švedijos pasirinktos reprezentatyvios degresyvumo ribos – 70 ir 200 ha – taikomos maždaug 300.000 ha maždaug 1.600 ūkių. Šių ūkių plotas sudaro apie 28 proc. ploto, už kurį mokamos kompensacinės išmokos. 200 ha riba 1, 2 ir 3 tipų ūkiams apytiksliai atitinka bendrą plotą, reikalingą gyvulių skaičiui, atitinkančiam pienininkystės ūkį su vienu melžimo robotu. Pieno gamyba yra tipiška ir svarbi gamybos kryptis Švedijos kompensacinėse vietovėse. Pastaraisiais metais pieno robotas tapo dominuojančiu pasirinkimu, naujai statant ar plečiant pienininkystės ūkius, o tai reiškia, kad keičiasi išlaidų situacija. Tai rodo skaičiavimai. Išlaidų situacija keitėsi vis sparčiau. Nuo 1995 iki 2000 m. melžiamų karvių skaičius viename ūkyje padidėjo vidutiniškai 6 melžiamomis karvėmis, nuo 2000 iki 2006 m. – 15, nuo 2006 iki 2014 m. – 30, nuo 2014 iki 2019 m. – 8. Dabar vidutinė banda turi 94 melžiamas karves. Šiuo metu nėra jokių požymių, kad pieninių karvių skaičiaus didėjimas viename ūkyje ateityje sustos. Jei riba būtų nustatyta mažesnė, parama sumažėtų tiems ūkiams, kurie yra palyginti maži ir kurių išlaidos yra didesnės.

Tų tipų ūkiuose, kuriuose nelaikomi ganykliniai gyvuliai, ploto dydis daugiausia lemia optimalių žemės ūkio mašinų tipus. Iki 70 ha augalininkystės ūkiuose mašinų komplektas kainuoja apie 40.000 Švedijos kronų už vieną ha, o didesnio nei 70 ha tipo ūkiuose naudojama visiškai kitokia technika, kurios komplektas kainuoja apie 30.000 Švedijos kronų už vieną ha.

5 tipo ūkiuose dažnai ekstensyviai tvarkomi pašariniai augalai. Ganyklose ganomi gyvuliai, tačiau dažniausiai tie, kurie nėra ūkio žemės ūkio produkcijos dalis. Palyginti su 1, 2 ir 3 tipo ūkiais, kur 100 proc. ūkių ganosi gyvuliai, tai 5 tipo ūkiuose jų yra 3 proc. Palyginti su 3 tipo ūkiais, kuriuose gyvulių tankis vidutiniškai yra 0,25 sutartinio gyvulio vieneto viename ha, 5 tipo ūkiuose šis tankis yra 70 kartų mažesnis – 0,0036. Todėl 5 tipo žemės ūkyje papildomų išlaidų, susijusių su gyvulių ganymu, nėra.

Paramos plotų klasifikacija išlieka nepakitusi nuo ankstesnio programavimo laikotarpio.

Kompensacija kalnuotose vietovėse (Švedijos kronomis)

Kompensacinė zona	Ūkininkavimo tipas				
	1	2	3	4	5
1	6.200	3.600	1.400	1.900	400
2	4.700	3.100	1.500	1.900	300
3	3.900	2.900	1.200	1.900	300
4	3.300	2.400	1.100	1.900	0
5	3.200	1.800	700	1.900	0

Kompensacija MPŪV su gamtinėmis kliūtimis (Švedijos kronomis)

Kompensacinė zona	Ūkininkavimo tipas				
	1	2	3	4	5
6	2.100	1.400	400	800	0
7	1.600	1.000	250	800	0
8	1.300	900	300	800	0
9	1.000	800	0	800	0
10	800	800	0	800	0

Kompensacija MŽŪV su specifinėmis kliūtimis (Švedijos kronomis)

Kompensacinė zona	Ūkininkavimo tipas				
	1	2	3	4	5
11	1.300	1.000	0	800	0
12	1.900	1.100	300	800	0

Jei apskaičiuota suma yra mažesnė nei 25 EUR už vieną ha, kompensacija už atitinkamą ūkininkavimo tipą toje vietovėje nemokama. Vidutinė suma ūkininkui apskaičiuojama už kompensuojamą plotą, todėl ji niekada nebūna mažesnė už 25 EUR ekvivalentą. 1, 2 arba 3 ūkininkavimo tipo ūkininko remtinam plotui, viršijančiam 200 ha, ir 4 ir 5 ūkininkavimo tipo ūkininkui, viršijančiam 70 ha, parama sumažinama iki 80 proc. kompensacijos dydžio. Jei ūkininkas turi žemės daugiau nei vienoje vietovėje, mažinimas pirmiausia taikomas žemei, esančiai vietovėse, kuriose kompensacijos lygis yra mažesnis. Jei dėl degresyvumo gaunama mažesnė nei 25 EUR suma, už plotus, viršijančius degresyvumo ribas, išmokos nemokamos.

2.4.5. Gamtinės ar kitokios specifinės su vietove susijusios kliūtys (71 straipsnis) Vokietijoje

EL–0201 – Kompensacinės išmokos mažiau palankioms ūkininkauti vietovėms

Skiriama kaip kompensacija; O.12. Hektarų, atitinkančių paramos skyrimo gamtinių arba gamtinių kliūčių turinčioms vietovėms reikalavimus, suma per laikotarpį 17.545.398,00, įskaitant suskirstymą pagal teritorijos tipą. Siekiama R.4; R.7 rodiklių. Lėšos programos įgyvendinimo laikotarpiui (Sąjungos įnašas EUR) 553.840.306,25, visos viešosios išlaidos 976.846.481,69.

Teritorinė taikymo sritis ir, kai taikytina, regioninis aspektas

DE	Vokietija
DE1	Badenas–Vurtembergas
DE2	Bayernas
DE7	Hesenas
DEA	Šiaurės Reinas–Vestfalija
DEB	Reino kraštas–Pfalcas
DEC	Saro kraštas
DED	Saksonija
DEE	Saksonija–Anhaltas
DEF	Šlėzvigas–Holšteinas
DEG	Tiuringija

Poreikiai, tenkinami taikant intervenciją:

Poreikio kodas	Aprašymas	Poreikio lygis
A.3	Mažo pajamų potencialo subalansavimas mažo derlingumo žemėje ir nepalankiose vietovėse	aukštas
F.2	Buveinių ir rūšių išsaugojimas ir plėtra už saugomų teritorijų ribų	labai aukštas

EL–0201–01	Kalnų vietovės	Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 32 straipsnio 2 dalis
EL–0201–02	Vietovės su gamtiniais trūkumais	Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 32 straipsnio 3 dalis
EL–0201–03	Specifinių trūkumų turinčios vietovės	Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 32 straipsnio 4 dalis

DE1 Badenas–Vurtembergas

Vietovės tipas	Finansavimo objektas	Nr.	Išmoka, EUR/ha	Įsipareigojimai
EL–0201–01	a)	1	100–140	Diferencijavimas pagal regiono žemės našumą ir proporcingas mažinimas priklausomai nuo ūkio dydžio

EL-0201-02	a)	1	25-80	Diferencijavimas pagal regiono žemės našumą ir ūkininkavimo sistemas (pašarų gamybos ūkiai, mišrūs ūkiai, prekiniai ūkiai) ir proporcingas mažinimas priklausomai nuo ūkio dydžio
EL-0201-03	a)	1	40	Proporcingas mažinimas priklausomai nuo ūkio dydžio

Išmokos mažinimas priklausomai nuo ūkio dydžio

pirmieji 100 ha	100-200 ha	201-300 ha	301-400 ha	401-500 ha	virš 500 ha
0%	20%	40%	60%	80%	100%

DE2 Bayernas

Vietovės tipas	Finansavimo objektas	Nr.	Išmoka, EUR/ha	Įsipareigojimai
EL-0201-01	a)	1	25-200	Diferencijavimas pagal regiono žemės našumą ir ūkininkavimo sistemas (pagal žalienuų dalį) ir proporcingas mažinimas priklausomai nuo ūkio dydžio
EL-0201-01	a)	2	50	Priemoka už stačius šlaitus, kurių nuolydis yra 20% ar didesnis ir nuo 100 kv. m
EL-0201-01	a)	3	200	Nepriklausomai nuo nepalankios padėties laipsnio ir valdymo sistemos, skirta pripažintoms Alpių ganykloms
EL-0201-01	a)	4	200	Nepriklausomai nuo nepalankios padėties laipsnio ir valdymo sistemos, skirta virš 1000 m aukščio esančioms vietovėms
EL-0201-02	a)	1	25-200	Diferencijavimas pagal regiono žemės našumą ir ūkininkavimo sistemas (pagal žalienuų dalį) ir proporcingas mažinimas priklausomai nuo ūkio dydžio
EL-0201-02	a)	2	50	Priemoka už stačius šlaitus, kurių nuolydis yra 20% ar didesnis ir nuo 100 kv. m
EL-0201-03	a)	1	25-200	Diferencijavimas pagal regiono žemės našumą ir ūkininkavimo sistemas (pagal žalienuų dalį) ir proporcingas mažinimas priklausomai nuo ūkio dydžio
EL-0201-03	a)	2	50	Priemoka už stačius šlaitus, kurių nuolydis yra 20% ar didesnis ir nuo 100 kv. m

Išmokos mažinimas priklausomai nuo ūkio dydžio

pirmieji 75 ha	75-150 ha	151-250 ha	virš 250 ha
0%	35%	65%	100%

DE7 Hesenas

Vietovės tipas	Finansavimo objektas	Nr.	Išmoka, EUR/ha	Įsipareigojimai
EL-0201-02	a)	1	25-180	Diferencijavimas pagal regiono žemės našumą ir proporcingas mažinimas priklausomai nuo ūkio dydžio
EL-0201-03	a)	1	25-180	Diferencijavimas pagal regiono žemės našumą ir proporcingas mažinimas priklausomai nuo ūkio dydžio

Išmokos mažinimas priklausomai nuo ūkio dydžio

pirmieji 100 ha	101–250 ha	251–500 ha	virš 500 ha
0%	20%	40%	100%

DEA Šiaurės Reinas–Vestfalija

Vietovės tipas	Finansavimo objektas	Nr.	Išmoka, EUR/ha	Įsipareigojimai
EL–0201–01	a)	1	75	Visai dirbamai žemei ir proporcingas mažinimas priklausomai nuo ūkio dydžio
EL–0201–02	a)	1	25–75	Pievoms ir ganykloms pagal regiono žemės našumą, visai ariamai žemei 25 EUR/ha ir proporcingas mažinimas priklausomai nuo ūkio dydžio
EL–0201–03	a)	1	25–75	Pievoms ir ganykloms pagal regiono žemės našumą, visai ariamai žemei 25 EUR/ha ir proporcingas mažinimas priklausomai nuo ūkio dydžio

Išmokos mažinimas priklausomai nuo ūkio dydžio

pirmieji 100 ha	101–150 ha	virš 150 ha
0%	25%	100%

DEB Reino kraštas–Pfalcas

Vietovės tipas	Finansavimo objektas	Nr.	Išmoka, EUR/ha	Įsipareigojimai
EL–0201–02	a)	1	25	Kompensacinės išmokos žemės ūkio paskirties žemės plotams, esantiems nepalankių gamtinių sąlygų vietovėse
EL–0201–03	a)	1	25	Kompensacinės išmokos žemės ūkio paskirties žemės plotams, esantiems specifinių gamtinių kliūčių turinčiose vietovėse

DEC Saro kraštas

Vietovės tipas	Finansavimo objektas	Nr.	Išmoka, EUR/ha	Įsipareigojimai
EL–0201–02	a)	1	40	Kompensacinės išmokos žemės ūkio paskirties žemės plotams už pirmuosius 100 ha
EL–0201–03	a)	1	40	Kompensacinės išmokos žemės ūkio paskirties žemės plotams už pirmuosius 100 ha
EL–0201–02	a)	2	25	Kompensacinės išmokos žemės ūkio paskirties žemės plotams už 101–250 ha
EL–0201–03	a)	2	25	Kompensacinės išmokos žemės ūkio paskirties žemės plotams už 101–250 ha

DED Saksonija

Vietovės tipas	Finansavimo objektas	Nr.	Išmoka, EUR/ha	Įsipareigojimai
EL–0201–02	a)	1	95	Didelio nepalankumo vietovėse (pagal žemės našumą) ir proporcingas mažinimas priklausomai nuo ūkio dydžio: už daugiau kaip 85 ha mažinama 40 proc.
EL–0201–02	a)	2	55	Vidutinio nepalankumo vietovėse (pagal žemės našumą) ir proporcingas mažinimas priklausomai nuo ūkio dydžio: už daugiau kaip 85 ha mažinama 40 proc.

EL-0201-02	a)	3	40	Mažo nepalankumo vietovėse (pagal žemės našumą) ir proporcingas mažinimas priklausomai nuo ūkio dydžio: už daugiau kaip 85 ha mažinama 40 proc.
EL-0201-03	a)	1	25	Specifinių trūkumų turinčiose vietovėse ir proporcingas mažinimas priklausomai nuo ūkio dydžio: už daugiau kaip 85 ha mažinama 40 proc.

DEE Saksonija–Anhaltas

Vietovės tipas	Finansavimo objektas	Nr.	Išmoka, EUR/ha	Įsipareigojimai
EL-0201-02	a)	1	45	Vietovėse, kur žemės našumas <33 ir 5 proc. mažinama už daugiau kaip 90 ha
EL-0201-02	a)	2	25	Vietovėse, kur žemės našumas >=33 iki 37

DEF Šlėzvigas–Holšteinas

Vietovės tipas	Finansavimo objektas	Nr.	Išmoka, EUR/ha	Įsipareigojimai
EL-0201-03	a)	1	152–160	Už pievas su gyvulininkyste ir 5 proc. mažinama už daugiau kaip 200 ha
EL-0201-03	a)	2	57–60	Už žemės ūkio naudmenas, kuriose auginamos prekinės kultūros ir 5 proc. mažinama už daugiau kaip 200 ha

DEG Tiuringija

Vietovės tipas	Finansavimo objektas	Nr.	Išmoka, EUR/ha	Įsipareigojimai
EL-0201-02	a)	1	25–75	Diferencijavimas pagal regiono žemės našumą ir žemdirbystės sistemą
EL-0201-02	a)	2	35–160	Diferencijavimas pagal regiono žemės našumą ir žemdirbystės sistemą

Išmokos mažinimas priklausomai nuo ūkio dydžio

pirmieji 300 ha	301–600 ha	virš 600 ha
0%	6%	12%

2.5. NEPALANKIOS SPECIFINĖS SU VIETOVE SUSIJUSIOS SĄLYGOS, SUSIIDARIUSIOS DĖL TAM TIKRŲ PRIVALOMŲ REIKALAVIMŲ LAIKYMOŠI (72 straipsnis): TRUMPAS APIBŪDINIMAS

Siekdamos prisidėti prie vieno ar daugiau iš 6 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatytų konkrečių tikslų įgyvendinimo, valstybės narės šiame straipsnyje nustatytomis sąlygomis ir laikydamosi savo BŽŪP strateginiuose planuose išsamiau apibrėžtos tvarkos gali skirti išmokas už nepalankias specifines su vietove susijusias sąlygas, susidariusias įgyvendinant direktyvas 92/43/EEB, 2009/147/EB arba 2000/60/EB nustatytų reikalavimų laikymosi.

Išmokos pagal šį straipsnį skiriamos ūkininkams, miškų valdytojams ir jų asociacijoms, taip pat kitiems žemės valdytojams.

Nustatydamos nepalankių sąlygų vietas, valstybės narės gali įtraukti vieną ar daugiau iš šių vietovių: a) pagal direktyvas 92/43/EEB ir 2009/147/EB „Natura 2000“ tinklui priskirtus žemės ūkio paskirties žemės ir miško plotus; b) kitas nustatytų ribų gamtos apsaugos teritorijas, kuriose esantiems ūkiams ar miškininkystei taikomi aplinkosaugos apribojimai, kuriais prisidedama prie Direktyvos 92/43/EEB 10 straipsnio įgyvendinimo, jei tos teritorijos neviršija 5% kiekvieno BŽŪP strateginio plano teritorinei taikymo sričiai

priklausančių nustatytų „Natura 2000“ teritorijų; c) pagal Direktyvą 2000/60/EB į upių baseino valdymo planus įtrauktus žemės ūkio paskirties žemės plotus.

Valstybės narės išmokas pagal šį straipsnį gali skirti tik tam, kad kompensuotų paramos gavėjams dėl nepalankių specifinių su vietove susijusių sąlygų, susidariusių konkrečioje vietovėje, patirtas visas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas ar dalį jų, įskaitant sandorių sąnaudas. Papildomos išlaidos ir prarastos pajamos apskaičiuojamos: a) kliūčių, atsiradusių dėl direktyvų 92/43/EEB ir 2009/147/EB įgyvendinimo, atžvilgiu – kiek tai susiję su nepalankiomis sąlygomis, susidariusiomis dėl reikalavimų, kuriais viršijami atitinkami GAAB standartai, taip pat dėl nustatytų žemės ūkio paskirties žemės išlaikymo sąlygų; b) kliūčių, atsiradusių dėl Direktyvos 2000/60/EB įgyvendinimo, atžvilgiu – kiek tai susiję su nepalankiomis sąlygomis, susidariusiomis dėl reikalavimų, kuriais viršijami atitinkami teisės aktais nustatyti valdymo reikalavimai, išskyrus Reglamento III priede pateiktame sąraše nurodytą 1 teisės aktais nustatytą valdymo reikalavimą, ir GAAB standartai, taip pat dėl nustatytų žemės ūkio paskirties žemės išlaikymo sąlygų. Išmokos pagal šį straipsnį skiriamos kasmet už ploto hektarą.

Pasirinktos ES šalys narės	72 straipsnis Nepalankios specifinės su vietove susijusios sąlygos, susidariusios dėl tam tikrų privalomų reikalavimų laikymosi
Lietuva	1) KP06ntm – Parama „Natura 2000“ miškuose (4 išmokos: 47; 72; 187; 275 EUR/ha) 2) KP07ntž – Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje (2 išmokos: 61; 76 EUR/ha)
Danija	1) Parama vietovėms, kuriose nustatytos azoto kiekį mažinančios priemonės (1 išmoka: 67 EUR/ha)
Latvija	1) LA 12 – „Natura 2000“ išmokos už miškus (3 išmokos: 52; 145; 196 EUR/ha)
Vokietija	1) EL-0301 – Valdymo įsipareigojimai įgyvendinant "Natura 2000" (2 išmokos: priklausomai nuo regiono tipo)

2.5.1. Vietovei būdingos kliūtys, atsirandančios dėl tam tikrų privalomų reikalavimų (72 straipsnis) Danijoje

Bendrasis produkto rodiklis – 0.13. Hektarų, už kuriuos skiriama parama pagal „Natura 2000“ arba Direktyvą 2000/60/EB, skaičius. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 24.832.000,00. Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sajungos įnašas), EUR (iš viso 2023–2027 m.) 24.832.000,00. Rezultato rodikliai: R.4, R.7.

Schema	Planuojama vieneto suma, EUR/ha (2023–2027 m.)	Bendrasis produkto rodiklis 0.12, ha (iš viso 2023–2027 m.)
Tikslinis reguliavimas	67,00	369.997,00
Iš viso	*	369.997,00

Teritorinė taikymo sritis – nacionalinė.

Pagal schemą parama teikiama Danijos vietovėms, kuriose nustatytos azoto kiekį mažinančios priemonės, ir su sąlyga, kad bus įvykdytos paramos sąlygos.

Aprašymas

Schemos tikslas – padėti užtikrinti gerą Danijos pakrančių vandenių, ežerų, upelių ir požeminio vandens būklę pagal ES Vandens pagrindų direktyvą. Tikslinė grupė – ūkininkai, turintys daugiau nei 10 ha žemės plotą, esantį paskirtuose pakrantės baseinuose, kuriuose pagal vandens aplinkos planą nustatytas veiksmų poreikis. Parama už plotą teikiama vienerius metus, daugiausia dėmesio skiriant tolesnių pasėlių auginimui arba alternatyvioms priemonėms, padedančioms išlaikyti azotą. Parama pareiškėjams skirstoma pagal skirtą finansinę programą, kol bus pasiektas būtinas azoto kiekio sumažėjimas priekrantės vandens baseine.

Schemą sudaro savanoriškas etapas ir galimas privalomas etapas. Savanoriškame etape galima kreiptis dėl finansavimo tol, kol bus patenkinti intervencijos poreikiai kiekvienoje atskiroje pakrantės akvatorijoje. Pasibaigus paraiškų teikimo terminui ir prisiėmus įsipareigojimus, įvertinamas savanoriškas turas, siekiant nustatyti, ar dar reikia intervencijos. Šis likęs intervencijos poreikis skelbiamas privalomu etapu, kai

ūkininkai privalo auginti tarpinius pasėlius, arba iš jų bus atimama azoto kvotos. Jei ūkininkams taikomas privalomas reikalavimas dėl intervencijos poreikių neįvykdymo savanoriškame etape, tarpinių pasėlių išdėstymo ar alternatyvų įgyvendinimas nekompensuojamas. Privalomas reikalavimas skelbiamas visam pakrantės baseinui procentais nuo tarpinių pasėlių ploto. Pareiškėjai, išdėstę tarpinius pasėlius savanoriškame etape, gali tai atimti iš privalomo reikalavimo, taip sumažindami arba visiškai išvengdami privalomo reikalavimo. Schema yra skirta, siekiant paskatinti ūkininkus įsitraukti į savanorišką etapą, kur jiems yra kompensuojama.

Sinergija ir sąveika su kitais susitarimais

Už plotus, kurie gauna paramą pagal tikslinio reguliavimo schemą, vienu metu galima gauti bazinių pajamų paramą (bazinę išmoką) ir salų paramą.

Tinkami paramos gavėjai

Paramą gali gauti ūkininkai, kurių valdos yra didesnės nei 10 ha, ir kurių laukų plotų didžioji dalis yra viename iš Valdymo institucijos paskirtų pakrantės vandens baseinų, kuriuose turi būti taikomos azoto kiekį mažinančios priemonės, kad būtų patenkinti intervencijos poreikiai, išdėstyti pakrantės vandens baseinų planuose. Paraiškų teikimo laikotarpio pradžioje ūkiui neturi būti suteiktas leidimas vykdyti ekologinę žemės ūkio gamybą arba neturi būti pateikta paraiška, siekiant prie jos pereiti.

Sąsajos su GAAB

GAAB04	Bufnerinių juostų palei ežerus ir vandentakius kūrimas.
GAAB06	Minimali dirvožemio danga, kad jautriausiu (-ais) laikotarpiu (-ais) būtų išvengta pliko dirvožemio.
GAAB07	Ariamos žemės pertvarkymas, išskyrus pasėlius, auginamus po vandeniu.
GAAB08	Mažiausia žemės ūkio paskirties žemės dalis, skirta negamybinei žemei ar kraštovaizdžio elementams. Mažiausia 4% ariamos žemės dalis ūkio lygmeniu, skirta negamybinei žemei ar kraštovaizdžio elementams, įskaitant pūdymą. Jei ūkininkas įsipareigoja pagal išplėstinę ekologinio ūkininkavimo schemą pagal 28 straipsnio 5a dalį ne mažiau kaip 7% ariamosios žemės skirti negamybinei žemei ar kraštovaizdžio elementams, įskaitant pūdymą, pagal 28 straipsnio 5a dalį šio GAAB standarto laikymuisi priskiriama tik 3% dalis. Mažiausia dalis – ne mažiau kaip 7% ariamosios žemės, jei į ją taip pat įeina tarpiniai pasėliai arba azotą kaupiantys augalai, auginami, nenaudojant augalų apsaugos produktų, iš kurių 3% yra pūdymas arba negamybinė žemė. Valstybės narės turėtų taikyti 0,3 svertinį koeficientą tarpiniams pasėliams. Kraštovaizdžio elementų išsaugojimas. Draudimas kirpti gyvatvores ir medžius paukščių veisimosi sezono metu. Galimos priemonės, kuriomis siekiama išvengti invazinių augalų rūšių.

Išmokos rūšis

- Vieneto įkainis, remiantis papildomomis išlaidomis ir prarastomis pajamomis.
- Vienkartinė išmoka.

Paramos dydis

Paramos dydis yra nustatomas, įvertinus išlaidas, susijusias su reikalavimų įvykdymu. Šiuo metu subsidijos norma yra 500 DKK už hektarą, kuri suteikiama, teikiant paraišką savanoriškame etape. Tai yra metinė kompensacija už vienerių metų įsipareigojimus.

2.5.2. Vietovei būdingos kliūtys, atsirandančios dėl tam tikrų privalomų reikalavimų (72 straipsnis) Latvijoje

LA 12 – „Natura 2000“ išmokos už miškus.

Skiriama kaip kompensacija; O.13. Pagal "Natura 2000" arba Direktyvą 2000/60/EB remiamų hektarų skaičius, suma per laikotarpį 120.000,00. Siekiama R.7 rodiklio. Lėšos programos įgyvendinimo laikotarpiui (Sąjungos įnašas EUR) 10.136. 250,00, visos viešosios išlaidos 11.925.000,00.

Poreikiai, tenkinami taikant intervenciją:

Prioriteto kodas	Aprašymas	Prioriteto lygis
SM1 V9	Subalansuoti privačių miškų savininkų pajamų praradimą dėl bioloģinēs ģvairovēs apsaugos	vidutinis
SM6 V3	Numatyti tinkamā kompensacijā uģ bioloģinēs ģvairovēs apsaugos apribojimus	vidutinis

Šiai intervencinei priemonei taikoma (–os) ģnašo norma (–os):

LV – Latvija	91(2(a)) – Maģiau iģsivystē regionai	85,00 proc.	20,00 proc.	85,00 proc.
--------------	--------------------------------------	-------------	-------------	-------------

Kompensacinēs iģmokos dydģiai:

Iģmokos pavadinimas	Iģmoka, EUR/ha	Ģsipareigoģimai
LA U12.1	196	Skiriama, kai visiģkai draudģiama bet kokia miģkģ ūkinē veikla, iģskaitant pagrindinius ir prieģiģuros kirtimus
LA U12.2	145	Skiriama tuose plotuose, kur draudģiama pagrindinē kirtimo veikla, taģiau citas miģko prieģiģuros veiklas, tokias kaip retinimas ar kita miģkģ prieģiģura, gali bģti leidģiamas.
LA U12.3	52	Skiriama uģ plotus, kur draudģiama tik plynģ kirtimģ veikla, o tai reiģkia, kad kai kurias kirtimo veiklas ir miģko prieģiģuros gali bģti leidģiamas, iģskyrus visiģkā miģko paģalinimā (plynus kirtimus).

Sģsajos su GAAB: nenurodyta.

2.5.3. Vietovei bģdingas kliģtys, atsirandanģios dēl tam tikrģ privalomģ reikalavimģ (72 straipsnis) Vokietijoje

EL–0301 – Valdymo ģsipareigoģimai ģgyvendinant "Natura 2000"

Skiriama kaip kompensacija; O.13. Pagal "Natura 2000" arba Direktivģ 2000/60/EB remiamģ hektarģ skaiģius, suma per laikotarģi 17.545.398,00, iģskaitant suskirstymā pagal teritorijas tipā. Siekiama R.4; R.7 rodikliģ. Lēģos programos ģgyvendinimo laikotarģiui (Sajungos ģnaģas EUR) 553.840.306,25, visas vieģosios iģlaidos 976.846.481,69.

Teritorinē taikymo sritis ir, kai taikytina, regioninis aspektas

DE	Vokietija
DE1	Badenas–Vurtembergas
DE3	Berlynas
DE4	Branderburgas
DE8	Meklenburgas–Vakarģ Pomeranija
DEA	ģiaurēs Reinas–Vestfalija
DEC	Saro kraģtas
DEE	Saksonija–Anhaltas
DEF	ģlēzvigas–Holģsteinas

Poreikiai, tenkinami taikant intervencijģ:

Prioriteto kodas	Aprašymas	Prioriteto lygis
A.2	Atlyģis uģ paslaugas bendram labui ir aukģtesnģ standartģ suderģnģmas	labai aukģstas
F.1	Buveinģ ir rģģģ iģsaugojimas ir plētra saugomose teritorijose	labai aukģstas

Kompensacinēs iģmokos tipai:

EL–0301–01	Natura 2000 kompensacija uģ zemēs ūķio naudmenas
EL–0301–02	Natura 2000 kompensacija uģ miģko zemēģ

Kompensacinės išmokos dydžiai:

DE1 Badeną–Viurtembergas

Vietovės tipas	Finansavimo objektas	Nr.	Išmoka, EUR/ha	Įsipareigojimai
EL–0301–01	a)	01	300	Ekstensyvus žemumų ir kalnų pievų buveinių tipų naudojimas; pilna kompensacija
EL–0301–01	a)	02	250	Ekstensyvus žemumų ir kalnų pievų buveinių tipų naudojimas, derinant su cheminių ir sintetinių gamybos priemonių atsisakymu pievose – 50 EUR/ha; pilna kompensacija
EL–0301–02	a)	01	50	Miško buveinių tipų išsaugojimas privačiuose miškuose; dalinė kompensacija
EL–0301–02	c)	01	50	"Natura 2000" kurtinių išsaugojimas privačiuose miškuose; dalinė kompensacija

DE4 Brandenburgas (DE3 Berlynas)

Vietovės tipas	Finansavimo objektas	Nr.	Išmoka, EUR/ha	Įsipareigojimai
EL–0301–01	a)	01	165	Nenaudojamos cheminės–sintetinės azoto trąšos ir pesticidai; pilna kompensacija
EL–0301–01	a)	02	48	Be to, nenaudojamos mineralinės trąšos; pilna kompensacija
EL–0301–01	a)	03	47	Be to, nenaudojamas skystas mėšlas; pilna kompensacija
EL–0301–01	a)	04	56	Be to, nenaudojamas jokios trąšos; pilna kompensacija
EL–0301–01	a)	05	57	Pievų naudojimas ne anksčiau kaip birželio 16 d.; pilna kompensacija
EL–0301–01	a)	06	97	Pievų naudojimas ne anksčiau kaip liepos 1 d.; pilna kompensacija
EL–0301–01	a)	07	100	Atsisakymas cheminių–sintetinių azoto trąšų ariamoje žemėje; pilna kompensacija
EL–0301–01	a)	08	47	Be to, nenaudojamas skystas mėšlas ariamoje žemėje; pilna kompensacija
EL–0301–01	a)	09	70	Nenaudojami herbicidai, insekticidai ir fungicidai ariamoje žemėje; pilna kompensacija
EL–0301–01	b)	01	65	Iki balandžio 30 d. susidarantis tuščiasis požeminio vandens lygis; pilna kompensacija
EL–0301–01	b)	02	227	Iki birželio 30 d. susidarantis tuščiasis požeminio vandens lygis; pilna kompensacija

DE8 Meklenburgas–Pomeranija

Vietovės tipas	Finansavimo objektas	Nr.	Išmoka, EUR/ha	Įsipareigojimai
EL–0301–01	c)	01	200	Pievų buveinių tipų išsaugojimas (GGB); dalinė kompensacija
EL–0301–01	c)	02	170	Pievų buveinių tipų išsaugojimas Pagal Faunos ir floros buveinių direktyvos (FFH-RL) I priedą vietovėse kartu su ekologiniu ūkininkavimu EL–0108–01–b arba EL–0108–02–b; pilna kompensacija
EL–0301–01	c)	03	200	Pievų buveinių išsaugojimas paukščių draustiniuose; pilna kompensacija
EL–0301–01	c)	04	170	Pievų buveinių išsaugojimas paukščių draustiniuose kartu su ekologiniu ūkininkavimu EL–0108–01–b arba EL–0108–02–b; pilna kompensacija

EL-0301-01	c)	05	200	Buveinių tipų ir rūšių apsauga nuo augalų apsaugos produktų (PSM) ir maistinių medžiagų patekimo į GGB; pilna kompensacija
EL-0301-01	c)	06	50	Buveinių tipų ir rūšių apsauga nuo PSM ir maistinių medžiagų patekimo į FFH vietovės kartu su ekologiniu ūkininkavimu EL-0108-01-a arba EL-0108-02-a; pilna kompensacija
EL-0301-01	c)	07	200	Pažeidžiamų maistinių medžiagų atžvilgiu buveinių tipų ir rūšių išsaugojimas GGB; pilna kompensacija
EL-0301-01	c)	08	170	Pažeidžiamų maistinių medžiagų atžvilgiu buveinių tipų ir rūšių išsaugojimas FFH vietovės kartu su ekologiniu ūkininkavimu EL-0108-01-b arba EL-0108-02-b; pilna kompensacija
EL-0301-01	c)	09	90	Paukščių maitinimosi buveinių išsaugojimas GGB
EL-0301-01	c)	11	50	Pažeidžiamų maistinių medžiagų atžvilgiu buveinių tipų ir rūšių išsaugojimas FFH vietovės kartu su ekologiniu ūkininkavimu EL-0108-01-a arba EL-0108-02-a; pilna kompensacija
EL-0301-02	a)	01	25	Vieta FFH; pilna kompensacija
EL-0301-02	a)	02	113	Paliekami 6 buveinių medžiai (be ženklavimo); draudimas važiuoti ne tam skirtomis juostomis; draudimas auginti ne buveinių medžių rūšis; negyvos medienos išsaugojimas; vieta FFH; pilna kompensacija
EL-0301-02	b)	01	113	Paliekami 6 buveinių medžiai (be ženklavimo); draudimas važiuoti ne tam skirtomis juostomis; draudimas auginti ne buveinių medžių rūšis; negyvos medienos išsaugojimas; vieta FFH; spygliuočių medienos kiekis ne daugiau kaip 40 proc.; pilna kompensacija
EL-0301-02	b)	02	81	Paliekami 6 buveinių medžiai (be ženklavimo); spygliuočių medienos kiekis ne daugiau kaip 40 proc.; vieta FFH; pilna kompensacija
EL-0301-02	b)	03	181	Paliekami 6 buveinių medžiai (su ženklavimu); draudimas važiuoti ne tam skirtomis juostomis; draudimas auginti ne buveinių medžių rūšis; negyvos medienos išsaugojimas; vieta FFH; spygliuočių medienos kiekis ne daugiau kaip 40 proc.; pilna kompensacija
EL-0301-02	b)	04	149	Paliekami 6 buveinių medžiai (su ženklavimu); spygliuočių medienos kiekis ne daugiau kaip 40 proc.; vieta FFH; pilna kompensacija
EL-0301-02	b)	05	181	Paliekami 6 buveinių medžiai (su ženklavimu); draudimas važiuoti ne tam skirtomis juostomis; draudimas auginti ne buveinių medžių rūšis; negyvos medienos išsaugojimas; vieta FFH; pilna kompensacija
EL-0301-02	b)	06	129	Paliekami 6 buveinių medžiai (su ženklavimu); vieta FFH; pilna kompensacija
EL-0301-02	b)	07	20	Laikinas draudimas auginti; pilna kompensacija
EL-0301-02	c)	01	165	Atstumas tarp juostų 40 m; sodinimo laipsnis ne mažesnis kaip 1,0 (poveikio apribojimas); pilna kompensacija
EL-0301-02	c)	02	190	Atstumas tarp juostų 40 m; sodinimo laipsnis ne mažesnis kaip 1,0 (poveikio apribojimas); vieta FFH; pilna kompensacija

EL-0301-02	c)	03	278	Atstumas tarp juostų 40 m; sodinimo laipsnis ne mažesnis kaip 1,0 (poveikio apribojimas); paliekami 6 buveinių medžiai (be ženklavimo); draudimas važiuoti ne tam skirtomis juostomis; draudimas auginti ne buveinių medžių rūšis; negyvos medienos išsaugojimas; vieta FFH; pilna kompensacija
EL-0301-02	c)	04	278	Atstumas tarp juostų 40 m; sodinimo laipsnis ne mažesnis kaip 1,0 (poveikio apribojimas); paliekami 6 buveinių medžiai (be ženklavimo); draudimas važiuoti ne tam skirtomis juostomis; draudimas auginti ne buveinių medžių rūšis; negyvos medienos išsaugojimas; spygliuočių medienos kiekis ne daugiau kaip 40 proc.; vieta FFH; pilna kompensacija
EL-0301-02	c)	05	246	Atstumas tarp juostų 40 m; sodinimo laipsnis ne mažesnis kaip 1,0 (poveikio apribojimas); paliekami 6 buveinių medžiai (be ženklavimo); spygliuočių medienos kiekis ne daugiau kaip 40 proc.; vieta FFH; pilna kompensacija
EL-0301-02	c)	06	346	Atstumas tarp juostų 40 m; sodinimo laipsnis ne mažesnis kaip 1,0 (poveikio apribojimas); paliekami 6 buveinių medžiai (su ženklavimu); draudimas važiuoti ne tam skirtomis juostomis; draudimas auginti ne buveinių medžių rūšis; negyvos medienos išsaugojimas; spygliuočių medienos kiekis ne daugiau kaip 40 proc.; vieta FFH; pilna kompensacija
EL-0301-02	c)	07	314	Atstumas tarp juostų 40 m; sodinimo laipsnis ne mažesnis kaip 1,0 (poveikio apribojimas); paliekami 6 buveinių medžiai (su ženklavimu); spygliuočių medienos kiekis ne daugiau kaip 40 proc.; vieta FFH; pilna kompensacija
EL-0301-02	c)	08	346	Atstumas tarp juostų 40 m; sodinimo laipsnis ne mažesnis kaip 1,0 (poveikio apribojimas); paliekami 6 buveinių medžiai (su ženklavimu); draudimas važiuoti ne tam skirtomis juostomis; draudimas auginti ne buveinių medžių rūšis; negyvos medienos išsaugojimas; vieta FFH; pilna kompensacija
EL-0301-02	c)	09	294	Atstumas tarp juostų 40 m; sodinimo laipsnis ne mažesnis kaip 1,0 (poveikio apribojimas); 6 buveinių medžiai (su ženklavimu); vieta FFH; pilna kompensacija

DEA Šiaurės Reinas–Vestfalija

Vietovės tipas	Finansavimo objektas	Nr.	Išmoka, EUR/ha	Įsipareigojimai
EL-0301-01	a)	01	95	Kompensacija už aplinkos apsaugą "Natura 2000" teritorijose, atsižvelgiant į perinčių paukščių skaičių, kuris apsunkina aplinkos valdymą; teritorijos tinkamumas naudoti, nepalankus ekonominis vystymasis; pilna kompensacija
EL-0301-01	a)	02	135	Kompensacija už aplinkos apsaugą darnos zonose, dėmesys perintiems paukščiams; negalimas drenažas; negalimi grioviai, pylimai, kasinėjimai,

				griovių; teritorijos tinkamumas naudoti, nepalankus ekonominis vystymasis; pilna kompensacija
EL-0301-01	a)	03	35	PSM atsisakymas; pilna kompensacija
EL-0301-01	a)	04	30	Priežiūros atsisakymas; pilna kompensacija
EL-0301-01	a)	05	45	Priežiūros apribojimai vasarą: 15.3. žemumose, 1.4. kalnuose.
EL-0301-01	a)	06	235	Apribojimas šienauti du kartus; pilna kompensacija

DEC Saro kraštas

Vietovės tipas	Finansavimo objektas	Nr.	Išmoka, EUR/ha	Įsipareigojimai
EL-0301-01	a)	01	200	„Natura 2000“ kompensacija už žemės ūkio paskirties žemę – pievas, kurioms taikomi tręšimo apsaugos ir valdymo reikalavimai (laikini; dalinis arba visiškas draudimas; kiekio apribojimas); pjovimo laikas (uždraudimo laikotarpiai); šienapjūtės skaičius, įsipareigojimas naudoti ir naudojimo forma; augalų apsaugos produktų draudimas; dalinė kompensacija
EL-0301-01	a)	02	150	„Natura 2000“ kompensacija už žemės ūkio paskirties žemę – pievas, kurioms taikomi tręšimo apsaugos ir valdymo reikalavimai (laikini; dalinis arba visiškas draudimas; kiekio apribojimas); pjovimo laikas (uždraudimo laikotarpiai); šienapjūtės skaičius, įsipareigojimas naudoti ir naudojimo forma; augalų apsaugos produktų draudimas derinant su ekologiniais reikalavimais (OR5); dalinė kompensacija
EL-0301-01	a)	03	150	„Natura 2000“ kompensacija už žemės ūkio paskirties žemę – pievas, kurioms taikomi tręšimo apsaugos ir valdymo reikalavimai (laikini; dalinis arba visiškas draudimas; kiekio apribojimas); pjovimo laikas (uždraudimo laikotarpiai); šienapjūtės skaičius, įsipareigojimas naudoti ir naudojimo forma; augalų apsaugos produktų draudimas derinant su ekologiniu ūkininkavimu (EL-0108); dalinė kompensacija
EL-0301-01	a)	04	200	„Natura 2000“ kompensacija už žemės ūkio paskirties žemę – ariamoji žemė, kuriai taikomi valdymo reikalavimai (laikotarpis, per kurį leidžiamas augalų augimas arba reikalavimai anksčiausiam ir (arba) vėliausiam derliaus nuėmimo laikui); pasėlių apsaugos ir tręšimo apribojimai; dalinė kompensacija
EL-0301-01	a)	05	150	„Natura 2000“ kompensacija už žemės ūkio paskirties žemę, kuriai taikomi valdymo reikalavimai (laikotarpis, per kurį leidžiamas augalų augimas arba reikalavimai anksčiausiam ir (arba) vėliausiam derliaus nuėmimo laikui); pasėlių apsaugos ir tręšimo apribojimai derinant su ekologiniu ūkininkavimu (EL-0108); dalinė kompensacija
EL-0301-01	c)	01	200	Rūšių buveinių išsaugojimas GGB; dalinė kompensacija

DEE Saksonija–Anhaltas

Vietovės tipas	Finansavimo objektas	Nr.	Išmoka, EUR/ha	Įsipareigojimai
EL-0301-01	a)	01	440	Draudimas tręšti azotu daugiamečiuose ganyklose, esant 0,3 ar daugiau SG vienam hektarui daugiamečių ganyklos ūkyje; pilna kompensacija
EL-0301-01	a)	02	370	Tręšimo azotu apribojimas daugiamečiuose ganyklose, esant 0,3 ar daugiau SG vienam hektarui daugiamečių ganyklos ūkyje; pilna kompensacija
EL-0301-01	a)	03	204	Draudimas tręšti azotu daugiamečiuose ganyklose, esant 0,3 ar mažiau SG vienam hektarui daugiamečių ganyklos ūkyje; pilna kompensacija
EL-0301-01	a)	04	106	Tręšimo azotu apribojimas daugiamečiuose ganyklose, esant 0,3 ar mažiau SG vienam hektarui daugiamečių ganyklos ūkyje; pilna kompensacija

DEF Šlėzvigas–Holšteinas

Vietovės tipas	Finansavimo objektas	Nr.	Išmoka, EUR/ha	Įsipareigojimai
EL-0301-01	a)	01	170	Pievų atnaujinimas su draugiškesnėmis procedūromis, nenaudojant herbicidų; apsaugos sistemos elementų išsaugojimas paukščių apsaugos zonose; pilna kompensacija
EL-0301-01	a)	02	90	Pievų atnaujinimas su draugiškesnėmis procedūromis, nenaudojant herbicidų; apsaugos sistemos elementų išsaugojimas; pilna kompensacija

Žaliojo kurso tikslai, susiję su žemės ūkio sektoriumi

Pasiekti, kad 2030 m. 25 proc. žemės ūkio paskirties žemės būtų ekologiškai dirbama

Rezultato rodiklis:

R.29 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kuriuos pagal BŽŪP skiriama parama ekologiniam ūkininkavimui, dalis, atskirai nurodant dalį ekologiniam ūkininkavimui išlaikyti ir prie jo pereiti.

Vadovaujantis analizuojamų ES šalių strateginiais planais, R.29 rodiklis labai skiriasi ir svyruoja nuo 4,53 proc. Lenkijoje iki 18,78 proc. Latvijoje. Atsižvelgiant į tai, kad visų ES šalių, nustačiusių R.29, vidurkis yra 9,96 proc., galima teigti, kad:

- Lenkija yra nustačiusi mažiausią tikslą (mažiau kaip 5 proc. ŽŪN, už kuriuos pagal BŽŪP skiriama parama ekologiniam ūkininkavimui);
- Airija, Nyderlandai, Vokietija ir Lietuva yra nustačiusios vidutinius tikslus (5–15 proc. ŽŪN, už kuriuos pagal BŽŪP skiriama parama ekologiniam ūkininkavimui);
- Latvija, Danija ir Švedija yra nustačiusios didžiausius tikslus (daugiau kaip 15 proc. ŽŪN, už kuriuos pagal BŽŪP skiriama parama ekologiniam ūkininkavimui).

Ekologinis ūkininkavimas visose analizuojamose šalyse yra remiamas per ekologines sistemas (31) ir valdymo įsipareigojimus, susijusius su aplinka ir klimatu, ir kitus valdymo įsipareigojimus (70).

Šalis	Rezultato rodikliai	Rezultato rodiklių reikšmės, proc.	Intervencinės priemonės
Danija	R.29	15,36	Ekologinė sistema: <ul style="list-style-type: none"> • Ekologinis ūkininkavimas
Švedija	R.29	14,54	Ekologinė sistema: <ul style="list-style-type: none"> • Ekologinė gamyba
Airija	R.29	7,45	Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70):

			<ul style="list-style-type: none"> • Ekologinio ūkininkavimo schema: perėjimas ir ekologinė gamyba
Latvija	R.29	18,78	Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70): <ul style="list-style-type: none"> • Ekologinis ūkininkavimas: perėjimas ir ekologinė gamyba
Lenkija	R.29	4,53	Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70): <ul style="list-style-type: none"> • Ekologinis ūkininkavimas: perėjimas ir ekologinė gamyba
Nyderlandai	R.29	6,0	Ekologinė sistema: <ul style="list-style-type: none"> • Ekologinis klimato ir gyvenamosios aplinkos reglamentavimas, priemonė Ekologinis ūkis (SKAL)
Vokietija	R.29	12,05	Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70): <ul style="list-style-type: none"> • Ekologinis ūkininkavimas: ekologinio ūkininkavimo įvedimas; ekologinio ūkininkavimo išlaikymas
Lietuva	R.29	12,84	Ekologinės sistemos: <ul style="list-style-type: none"> • Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai) • Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70): <ul style="list-style-type: none"> • Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai

Visos analizuojamos šalys, išskyrus Nyderlandus, teikia prioritetą ekologiniam ūkininkavimui. Danija ir Vokietija yra nurodžiusios, kad ekologinio ūkininkavimo plėtros poreikis yra aukštas, o likusios šalys yra nurodžiusios, kad šis poreikis – vidutinis.

Tikimasi, kad šalys pagal savo strateginius planus prisidės, įgyvendinat Žaliojo kurso tikslą – 2030 m. ES lygmeniu pasiekti, kad 25 proc. žemės ūkio paskirties žemės būtų dirbama ekologiškai (2018 m. šis rodiklis siekė 8 proc., o 2020 m. – 9,07 proc.). Nors su šiuo ES lygmens tikslu nesusieti jokie privalomi nacionaliniai tikslai, tikimasi, kad ES šalys bendrai prisidės prie šio tikslo įgyvendinimo.

Toliau pateiktoje lentelėje yra parodytas analizuojamų ES šalių ŽŪN plotas, kuriame dirbama ekologiškai 2020 m., ir tikslas 2030 arba 2027 m., nustatytas strateginiuose planuose arba nacionaliniuose ekologinio ūkininkavimo veiksmų planuose. Kai kurios šalys, tokios kaip Švedija ir Vokietija, yra pasiryžusios viršyti ES tikslą. Daugumai šalių teks imtis didelių pastangų, siekiant pasiekti 25 proc. tikslą. Ypač maži tikslai nustatyti Airijoje ir Lenkijoje – atitinkamai 7,5 ir 7,0 proc.

Šalis	ŽŪN plotas, kuriame dirbama ekologiškai 2020 m.	Tikslas 2030 m. (*2027 m.), nustatytas SP arba nacionaliniuose ekologinio ūkininkavimo veiksmų planuose
Danija	11,5	20,0
Švedija	20,3	30,0
Airija	1,7	7,5*
Latvija	14,8	20,0*
Lenkija	3,5	7,0
Nyderlandai	4,0	–
Vokietija	9,6	30,0
Lietuva	8,0	15,0

* 2027 m.

Iki 2030 m. bent 50 proc. sumažinti maistinių medžiagų nuostolius

Rezultato rodiklis:

R.22 Tvarus maistinių medžiagų valdymas: naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami išipareigojimai, susiję su geresniu maisto medžiagų valdymu, dalis.

Vadovaujantis analizuojamų ES šalių strateginiais planais, R.22 rodiklis labai skiriasi ir svyruoja nuo 15,67 proc. Vokietijoje iki 55,06 proc. Nyderlanduose. Atsižvelgiant į tai, kad visų ES šalių, nustačiusių R.22, vidurkis yra 15,2 proc., galima teigti, kad:

- Lenkija, Danija, Švedija, Airija ir Nyderlandai yra nustačiusios didelius tikslus (daugiau kaip 25 proc. ŽŪN, dėl kurių prisiimti remiami išipareigojimai, susiję su geresniu maisto medžiagų valdymu);
- Latvija, Vokietija ir Lietuva yra nustačiusios vidutinius tikslus (5–25 proc. ŽŪN, dėl kurių prisiimti remiami išipareigojimai, susiję su geresniu maisto medžiagų valdymu), tačiau didesnius nei visų ES šalių vidurkis.

Poreikiui pagerinti maistinių medžiagų valdymą Danija, Latvija, Nyderlandai, Lenkija, Švedija ir Lietuva yra nustačiusios aukštą prioritetą, o Vokietija ir Airija – vidutinį.

Intervencinės priemonės, prisidedančios prie R.22 visose analizuojamose šalyse, yra ekologinės sistemos ir (31) ir valdymo išipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo išipareigojimai (70).

Šalis	Rezultato rodikliai	Rezultato rodiklių reikšmės, proc.	Intervencinės priemonės
Danija	R.22	36,57	Ekologinės sistemos: <ul style="list-style-type: none"> • Tikslinis reguliavimas • Ekologinis ūkininkavimas • Maistinių medžiagų ekstensyvinimas lygumose (Dirvožemių, kuriuose gausu anglies dvideginio, plėtimas) Valdymo išipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo išipareigojimai (70): <ul style="list-style-type: none"> • Vienkartinės kompensacijos už šlapynių ir žemapelkių priežiūrą
Švedija	R.22	46,63	Ekologinės sistemos: <ul style="list-style-type: none"> • Tarpiniai pasėliai anglies atsargų kaupimui, tarpiniai pasėliai pavasarinis žemės dirbimas azoto išplovimui mažinti • Tiksliojo ūkininkavimo planavimas
Airija	R.22	42,4	Ekologinės sistemos priemonės: <ul style="list-style-type: none"> • Kraštovaizdžio savybių išsaugojimas • Ekstensyvi gyvulininkystė • Mineralinio azoto ribojimas • GPS kontroliuojamo barstytuvo ir (arba) purkštovo naudojimas • Dirvožemio mėginių ėmimas ir tinkamas kalkinimas visuose reikalavimus atitinkančiuose hektaruose • Pasėlių įvairinimas • Daugiarūšio žolyno sodinimas • Ekstensyvi gyvulininkystė Valdymo išipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo išipareigojimai (70): <ul style="list-style-type: none"> • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonė– bendradarbiavimo galimybė • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonė – bendras
Latvija	R.22	22,84	Ekologinės sistemos: <ul style="list-style-type: none"> • Medingi augalai ir augalai, kaupiantys azotą (išskyrus lauko pupas, žirnius) ir žolių arba ankštinių augalų mišinys, sėjamas ariamoje žemėje, kai ankštiniai augalai sudaro > 50 proc. • Žaliasis pūdymas • Tarpiniai pasėliai • Pievos

			<ul style="list-style-type: none"> • Tikslus skystojo mėšlo įterpimas • Tikslus mineralinių trąšų ir augalų apsaugos produktų barstymas <p>Valdymo išpareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo išpareigojimai (70):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aplinką tausojanti sodininkystė • Pievų buveinių tvarkymas
Lenkija	R.22	27,02	<p>Ekologinės sistemos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Anglies kaupimo ūkininkavimas ir maistinių medžiagų valdymas priemonės: Tręšimo plano rengimas ir laikymasis – pagrindinis variantas Tręšimo plano sudarymas ir laikymasis – kalkinimo variantas • Integruota augalininkystė <p>Valdymo išpareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo išpareigojimai (70):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vertingų buveinių ir nykstančių rūšių apsauga "Natura 2000" teritorijose • Vertingų buveinių ir nykstančių rūšių apsauga už "Natura 2000" teritorijų ribų • Ekstensyvus pievų ir ganyklų naudojimas "Natura 2000" teritorijose • Miškų įveisimas, želdinimas ir agro-miškų sistemos • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato išpareigojimai, įgyvendinami pagal 2014–2020 m. KPP priemonės "Agrarinė aplinkosauga ir klimatas" veiklos sritį. 4 paketas. Vertingos buveinės ir nykstančios paukščių rūšys "Natura 2000" teritorijose • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato išpareigojimai, įgyvendinti pagal 2014–2020 m. kaimo plėtros programos (KPP 2014–2020 m.) priemonę "Agrarinė aplinkosauga ir klimatas". 5 paketas Vertingos buveinės už "Natura 2000" teritorijų ribų • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato išpareigojimai, įgyvendinti pagal 2014–2020 m. kaimo plėtros programos (KPP 2014–2020 m.) priemonę "Agrarinė aplinkosauga ir klimatas". 1 paketas. Tvarus žemės ūkis
Nyderlandai	R.22	55,06	<p>Ekologinės sistemos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ekologinis klimato ir gyvenamosios aplinkos reglamentavimas <p>Valdymo išpareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo išpareigojimai (70):</p> <ul style="list-style-type: none"> • ANLb žemės ūkio aplinkos ir kraštovaizdžio valdymas
Vokietija	R.22	15,67	<p>Ekologinės sistemos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žemės suteikimas biologinei įvairovei gerinti ir buveinių apsauga: negamybinė žemė ariamoje žemėje; gėlių juostų ir plotų kūrimas ariamoje žemėje; gėlių juostų ar daugiamečių kultūrų plotų kūrimas; senos žolės juostos arba daugiamečių žolynų plotai • Agrarinės miškininkystės valdymo ariamojoje žemėje ir daugiamečiuose žolynuose priežiūra <p>Valdymo išpareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo išpareigojimai (70):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Valdymo išpareigojimai siekiant pagerinti klimato kaitos švelninimą: ariamos žemės pavertimas pievomis; ekstensyvus pievų tvarkymas; durpynų dirvožemio apsaugos priemonės; vandens sulaukymas kraštovaizdyje; bendradarbiavimu grindžiami veiksmai klimato kaitos srityje • Valdymo išpareigojimai siekiant pagerinti vandens kokybę: vandens apsauga ir (arba) kranto linijos juostos; žalinimas tarpiniais pasėliais; tręšimo ir (arba) cheminių sintetinių augalų apsaugos priemonių atsisakymas/sumažinimas; ekstensyvus vandens telkinių, vandeniui jautrių teritorijų valdymas; tikslusis ūkininkavimas; biologinė arba biotechninė augalų apsauga

			<ul style="list-style-type: none"> • Valdymo įpareigojimai siekiant pagerinti dirvožemio apsaugą: erozijos kontrolės teritorijų sukūrimas arba bendrosios erozijos kontrolės priemonės; pašarų ir ankštinių augalų auginimas; juostinio žemės dirbimo metodas, mulčiavimas, tiesioginis/juostinis sėjimas, tausojamasis žemės dirbimas; speciali sėjomaina ir (arba) įvairūs pasėliai ariamoje žemėje • Valdymo įsipareigojimai siekiant pagerinti biologinę įvairovę: į išsaugojimą orientuotas pievų tvarkymas; į išsaugojimą orientuotas ganymas; į išsaugojimą orientuotas ariamosios žemės naudojimas; į rezultatą orientuotas atlygis už daugiau nei keturias laukinių augalų floros savybes; esamų ar naujų išsaugojimas pritaikytai naudojant ir prižiūrint kraštovaizdžio elementus (pvz., vaismedžių sodai, medžių eilės, gyvatvorės ir kt.); ekstensyvus daugiamečių kultūrų (pvz. vynuogynų ir komercinių sodų) auginimas; bendradarbiavimu grindžiamos biologinės įvairovės priemonės
Lietuva	R.22	18,51	<p>Ekologinės sistemos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP) • Veiklos ariamojoje žemėje – Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos • Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema • Trumpaamžių medingųjų augalų juostos • Daugiamečių žolių juostos • Veiklos ariamojoje žemėje – Augalų kaita • Veiklos ariamojoje žemėje – Tarpiniai pasėliai

Tikimasi, kad šalys pagal savo strateginius planus prisidės, įgyvendinti Žaliojo kurso tikslą – iki 2030 m. bent 50 proc. sumažinti maistinių medžiagų nuostolius ES lygmeniu, kartu užtikrinant, kad dirvožemio derlingumas nesumažėtų. Siekiama, kad trąšų naudojimas ES lygmeniu sumažėtų bent 20 proc. Nors su šiais ES lygmens tikslais nesusieti jokie nacionaliniai tikslai, tikimasi, kad šalys bendrai prisidės prie šių tikslų įgyvendinimo.

Toliau pateiktoje lentelėje yra parodyti analizuojamų ES šalių rodikliai – azoto perteklius ir fosforo perteklius, taip pat šių šalių indėlis, siekiant Žaliojo kurso tikslo, susijusio su maistinių medžiagų nuostoliais. Iš analizuojamų šalių, tik Nyderlandai ir Danija turi didžiausią azoto perteklių (daugiau kaip 50 kg/ha). Nyderlandai yra nustatę tikslą, panašų į ES tikslą (50 proc. sumažinti azoto perteklių), o Danija nėra nustačiusi jokio tikslo. Kitos šalys turi vidutinį azoto perteklių (25–45 kg/ha). Iš šių šalių tik Airija savo strateginiame plane yra pateikusi kiekybiškai išreikštą tikslą.

Šalis	Azoto perteklius*, kg N/ha	Fosforo perteklius*, kg N/ha	Žaliojo kurso tikslas, nurodytas Strateginiame Plane
Danija	80	7	–
Švedija	34	1	–
Airija	41	5	Nurodyta, kad iki 2030 m. 50 proc. sumažins azoto perteklių
Latvija	26	2	–
Lenkija	45	1	Nacionaliniuose teisės aktuose nustatytas 20 proc. azoto pertekliaus tikslas iki 2030 m.
Nyderlandai	90	3	Nurodyta, kad 50 proc. sumažins azoto perteklių; apie trąšų naudojimo mažinimą neužsimenama
Vokietija	69	-4	–
Lietuva	25	1	–

*Vidurkis 2014–2015/2017.

Iki 2030 m. 50 proc. sumažinti naudojamų cheminių pesticidų kiekį ir jų keliamą riziką 50 proc. sumažinti naudojamų didelės rizikos pesticidų kiekį

Rezultato rodikliai:

R.24 Tausus ir sumažintas pesticidų naudojimas: naudojamų žemės ūkio naudmenų, kurių atžvilgiu prisiimti remiami konkretūs įsipareigojimai, kad būtų užtikrintas tausus pesticidų naudojimas, siekiant sumažinti pesticidų keliamą riziką ir poveikį, pvz., pesticidų nutekėjimą, dalis

R.21 Vandens kokybės apsauga: žemės ūkio paskirties žemės, dėl kurios prisiimti įsipareigojimai vandens telkinių kokybei, dalis

Vadovaujantis analizuojamų ES šalių strateginiais planais, R.24 rodiklis labai skiriasi ir svyruoja nuo 6,6 proc. Nyderlanduose iki 34,8 proc. Latvijoje. Atsižvelgiant į tai, kad visų ES šalių, nustačiusių R.24, vidurkis yra 26,6 proc., galima teigti, kad:

- Danija, Švedija, Lenkija, Latvija, Vokietija ir Lietuva yra nustačiusios vidutinius tikslus (10–40 proc. ŽŪN, kurių atžvilgiu prisiimti remiami konkretūs įsipareigojimai);
- Nyderlandai, Lenkija ir Airija ir yra nustačiusios mažus tikslus (mažiau kaip 10 proc. ŽŪN, kurių atžvilgiu prisiimti remiami konkretūs įsipareigojimai).

Poreikiui mažinti cheminių pesticidų naudojimą ir skatinti integruotąją kenkėjų kontrolę Danija, Švedija ir Lenkija yra nustačiusios aukštą prioritetą, o likusios šalys (Lietuva, Airija, Latvija, Nyderlandai, Vokietija) – vidutinį.

Intervencinės priemonės, prisidedančios prie R.24 visose analizuojamose šalyse, yra ekologinės sistemos ir (31) ir valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70).

Vadovaujantis analizuojamų ES šalių strateginiais planais, R.21 rodiklis labai skiriasi ir svyruoja nuo 24,36 proc. Latvijoje iki 57,81 proc. Nyderlanduose. Atsižvelgiant į tai, kad visų ES šalių, nustačiusių R.21, vidurkis yra 21 proc., galima teigti, kad:

- Dauguma šalių (Danija, Švedija, Airija, Lenkija, Vokietija ir Nyderlandai) yra nustačiusios didelius tikslus (daugiau kaip 30 proc. ŽŪN, dėl kurių prisiimti įsipareigojimai vandens telkinių kokybei);
- Latvija ir Lietuva yra nustačiusios vidutinius tikslus (10–30 proc. ŽŪN, dėl kurių prisiimti įsipareigojimai vandens telkinių kokybei), tačiau didesnius nei visų ES šalių vidurkis.

Poreikiui apsaugoti ir pagerinti vandens būklę visos šalys, išskyrus Vokietiją, yra nustačiusios aukštą prioritetą, o Vokietija – vidutinį.

Intervencinės priemonės, prisidedančios prie R.21 visose analizuojamose šalyse, yra ekologinės sistemos ir (31) ir valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70).

Šalis	Rezultato rodikliai	Rezultato rodiklių reikšmės, proc.	Intervencinės priemonės
Danija	R.24	17,27	Ekologinės sistemos: <ul style="list-style-type: none"> • Ekologinis ūkininkavimas • Biologinė įvairovė ir tvarumas
	R.21	36,57	Ekologinės sistemos: <ul style="list-style-type: none"> • Tikslinis reguliavimas • Ekologinis ūkininkavimas • Maistinių medžiagų ekstensyvinimas lygumose (Dirvožemių, kuriuose gausu anglies dvideginio, plėtimas) Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70): <ul style="list-style-type: none"> • Vienkartinės kompensacijos už šlapynių ir žemapelkių priežiūrą
Švedija	R.24	14,54	Ekologinė sistema: <ul style="list-style-type: none"> • Ekologinė gamyba

	R.21	51,75	<p>Ekologinės sistemos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ekologinė gamyba • Tarpiniai pasėliai anglies atsargų kaupimui, tarpiniai pasėliai pavasarinis žemės dirbimas azoto išplovimui mažinti • Tiksliojo ūkininkavimo planavimas <p>Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kompensacija už šlapynių ir tvenkinių tvarkymą • Kompensacija už apsaugos zonas nuo vandens telkinių ir pritaikytas apsaugos zonas
Airija	R.24	7,45	<p>Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonė– bendradarbiavimo galimybė • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonė – bendras • Ekologinio ūkininkavimo schema: perėjimas ir ekologinė gamyba
	R.21	31,83	<p>Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonė– bendradarbiavimo galimybė • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonė – bendras • Ekologinio ūkininkavimo schema
Latvija	R.24	34,82	<p>Ekologinė sistema:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Medingi augalai ir augalai, kaupiantys azotą (išskyrus lauko pupas, žirnius) ir žolių arba ankštinių augalų mišinys, sėjamas ariamoje žemėje, kai ankštiniai augalai sudaro > 50 proc. • Žalioji pūdytas • Tarpiniai pasėliai • Pievos • Tikslus mineralinių trąšų ir augalų apsaugos produktų barstymas • Agroekologinė praktika ekologiniuose ūkiuose <p>Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žaliosios juostos • Aplinką tausojanti sodininkystė • Ekologinis ūkininkavimas: perėjimas ir ekologinė gamyba
	R.21	24,36	<p>Ekologinė sistema:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Medingi augalai ir augalai, kaupiantys azotą (išskyrus lauko pupas, žirnius) ir žolių arba ankštinių augalų mišinys, sėjamas ariamoje žemėje, kai ankštiniai augalai sudaro > 50 proc. • Žalioji pūdytas • Tarpiniai pasėliai • Pievos • Tikslus skystojo mėšlo įterpimas <p>Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žaliosios juostos • Aplinką tausojanti sodininkystė • Aukštesni gyvūnų gerovės reikalavimai ir emisijas mažinanti gyvulininkystė • Ekologinis ūkininkavimas
Lenkija	R.24	9,43	<p>Ekologinė sistema:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Medingųjų augalų plotai/juostos • Integruota augalininkystė • Biologinė augalų apsauga

			<p>Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ekologinis ūkininkavimas: perėjimas ir ekologinė gamyba • Tradicinių vaismedžių veislių sodų išsaugojimas • Biologinė įvairovė ariamoje žemėje • Vertingų buveinių ir nykstančių rūšių apsauga "Natura 2000" teritorijose • Vertingų buveinių ir nykstančių rūšių apsauga už "Natura 2000" teritorijų ribų • Ekstensyvus pievų ir ganyklų naudojimas "Natura 2000" teritorijose • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato įsipareigojimai, įgyvendinami pagal 2014–2020 m. KPP priemonės "Agrarinė aplinkosauga ir klimatas" veiklos sritį. 4 paketas. Vertingos buveinės ir nykstančios paukščių rūšys "Natura 2000" teritorijose • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato įsipareigojimai, įgyvendinti pagal 2014–2020 m. kaimo plėtros programos (KPP 2014–2020 m.) priemonę "Agrarinė aplinkosauga ir klimatas". 5 paketas Vertingos buveinės už "Natura 2000" teritorijų ribų
	R.21	31,55	<p>Ekologinė sistema:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žieminiai tarpiniai pasėliai / tarpiniai pasėliai • Tręšimo plano rengimas ir laikymasis – pagrindinis variantas • Tręšimo plano sudarymas ir laikymasis – kalkinimo variantas <p>Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ekologinis ūkininkavimas • Išmokos už miškų įveisimą, želdinimą ir agro-miškų sistemas • Vertingų buveinių ir nykstančių rūšių apsauga "Natura 2000" teritorijose • Vertingų buveinių ir nykstančių rūšių apsauga už "Natura 2000" teritorijų ribų • Ekstensyvus pievų ir ganyklų naudojimas "Natura 2000" teritorijose • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato įsipareigojimai, įgyvendinami pagal 2014–2020 m. KPP priemonės "Agrarinė aplinkosauga ir klimatas" veiklos sritį. 4 paketas. Vertingos buveinės ir nykstančios paukščių rūšys "Natura 2000" teritorijose • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato įsipareigojimai, įgyvendinti pagal 2014–2020 m. kaimo plėtros programos (KPP 2014–2020 m.) priemonę "Agrarinė aplinkosauga ir klimatas". 5 paketas Vertingos buveinės už "Natura 2000" teritorijų ribų • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato įsipareigojimai, įgyvendinti pagal 2014–2020 m. kaimo plėtros programos (KPP 2014–2020 m.) priemonę "Agrarinė aplinkosauga ir klimatas". 1 paketas. Tvarus žemės ūkis
Nyderlandai	R.24	6,50	<p>Ekologinės sistemos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ekologinis klimato ir gyvenamosios aplinkos reglamentavimas <p><i>Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • ANLb žemės ūkio aplinkos ir kraštovaizdžio valdymas
	R.21	57,81	<p>Ekologinės sistemos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ekologinis klimato ir gyvenamosios aplinkos reglamentavimas <p>Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70):</p> <ul style="list-style-type: none"> • ANLb žemės ūkio aplinkos ir kraštovaizdžio valdymas
Vokietija	R.24	30,13	Ekologinės sistemos:

			<ul style="list-style-type: none"> • Žemės suteikimas biologinei įvairovei gerinti ir buveinių apsauga: negamybinė žemė ariamoje žemėje; gėlių juostų ir plotų kūrimas ariamoje žemėje; gėlių juostų ar daugiamečių kultūrų plotų kūrimas; senos žolės juostos arba daugiamečių žolynų plotai • Valdos ariamosios žemės arba žemės, kurioje auginamos daugiametės kultūros, valdymas nenaudojant sintetinių cheminių pesticidų <p>Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Valdymo įsipareigojimai siekiant pagerinti klimato kaitos švelninimą: ariamos žemės pavertimas pievomis; ekstensyvus pievų tvarkymas; durpynų dirvožemio apsaugos priemonės; vandens sulaikymas kraštovaizdyje; bendradarbiavimu grindžiami veiksmai klimato kaitos srityje • Valdymo įsipareigojimai siekiant pagerinti vandens kokybę: vandens apsauga ir (arba) kranto linijos juostos; žalinimas tarpiniais pasėliais; tręšimo ir (arba) cheminių sintetinių augalų apsaugos priemonių atsisakymas/sumažinimas; ekstensyvus vandens telkinių, vandeniui jautrių teritorijų valdymas; tikslusis ūkininkavimas; biologinė arba biotechninė augalų apsauga • Valdymo įsipareigojimai siekiant pagerinti biologinę įvairovę: į išsaugojimą orientuotas pievų tvarkymas; į išsaugojimą orientuotas ganymas; į išsaugojimą orientuotas ariamosios žemės naudojimas; į rezultatą orientuotas atlygis už daugiau nei keturias laukinių augalų floros savybes; esamų ar naujų išsaugojimas pritaikytai naudojant ir prižiūrint kraštovaizdžio elementus (pvz., vaismedžių sodai, medžių eilės, gyvatvorės ir kt.); ekstensyvus daugiamečių kultūrų (pvz. vynuogynų ir komercinių sodų) auginimas; bendradarbiavimu grindžiamos biologinės įvairovės priemonės • Ekologinis ūkininkavimas: ekologinio ūkininkavimo įvedimas; ekologinio ūkininkavimo išlaikymas
R.21	30,73	<p>Ekologinės sistemos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žemės suteikimas biologinei įvairovei gerinti ir buveinių apsauga: negamybinė žemė ariamoje žemėje; gėlių juostų ir plotų kūrimas ariamoje žemėje; gėlių juostų ar daugiamečių kultūrų plotų kūrimas; senos žolės juostos arba daugiamečių žolynų plotai • Agrarinės miškininkystės valdymo ariamojoje žemėje ir daugiamečiuose žolynuose priežiūra • Viso ūkio daugiamečių žolynų plėtimas <p>Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Valdymo įsipareigojimai siekiant pagerinti klimato kaitos švelninimą: ariamos žemės pavertimas pievomis; ekstensyvus pievų tvarkymas; durpynų dirvožemio apsaugos priemonės; vandens sulaikymas kraštovaizdyje; bendradarbiavimu grindžiami veiksmai klimato kaitos srityje • Valdymo įsipareigojimai siekiant pagerinti vandens kokybę: vandens apsauga ir (arba) kranto linijos juostos; žalinimas tarpiniais pasėliais; tręšimo ir (arba) cheminių sintetinių augalų apsaugos priemonių atsisakymas/sumažinimas; ekstensyvus vandens telkinių, vandeniui jautrių teritorijų valdymas; tikslusis ūkininkavimas; biologinė arba biotechninė augalų apsauga • Valdymo įsipareigojimai siekiant pagerinti dirvožemio apsaugą: erozijos kontrolės teritorijų sukūrimas arba bendrosios erozijos kontrolės priemonės; pašarų ir ankštinių augalų auginimas; juostinio žemės dirbimo metodas, mulčiavimas, tiesioginis/juostinis sėjimas, 	

			tausojamasis žemės dirbimas; speciali sėjomaina ir (arba) įvairūs pasėliai ariamoje žemėje <ul style="list-style-type: none"> • Ekologinis ūkininkavimas: ekologinio ūkininkavimo įvedimas; ekologinio ūkininkavimo išlaikymas
Lietuva	R.24	20,99	Ekologinės sistemos: <ul style="list-style-type: none"> • Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP) • Sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu • Veiklos ariamojoje žemėje – Sertifikuotos sėklos naudojimas • Veiklos ariamojoje žemėje – Tarpiniai pasėliai • Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo • Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai) Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70): Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai
	R.21	24,85	Ekologinės sistemos: <ul style="list-style-type: none"> • Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa • Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis • Veiklos ariamojoje žemėje – Tarpiniai pasėliai • Veiklos ariamojoje žemėje – Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos • Eroduotos žemės keitimas pievomis • Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70): Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai

Tikimasi, kad šalis pagal savo strateginius planus prisidės, įgyvendinti Žaliojo kurso tikslą – iki 2030 m. ES lygmeniu bent 50 proc. sumažinti cheminių pesticidų naudojimą ir riziką bei pavojingesnių pesticidų naudojimą. Nors su šiais ES lygmens tikslais nesusieti jokie nacionaliniai tikslai, tikimasi, kad šalis bendrai prisidės prie šių tikslų įgyvendinimo.

Toliau pateiktoje lentelėje yra parodyti rodikliai, susiję su cheminių pesticidų naudojimu ir rizika analizuojamuose ES šalyse ir šių šalių indėlis, siekiant Žaliojo kurso tikslo, susijusio su cheminių pesticidų naudojimo ir rizikos mažinimu, nurodytas strateginiuose planuose. Airija ir Nyderlandai turi didžiausius cheminių pesticidų pardavimus (daugiau kaip 5 kg/ha ariamos žemės), tačiau harmonizuotos rizikos rodikliai šiose šalyse yra mažesni nei 100, o tai rodo mažėjančią pesticidų riziką ir poveikį. Lenkija ir Vokietija turi vidutinius cheminių pesticidų pardavimus (2–5 kg/ha ariamos žemės), o harmonizuotos rizikos rodikliai šiose šalyse taip pat yra mažesni nei 100. Danija, Švedija, Latvija ir Lietuva turi mažiausius cheminių pesticidų pardavimus (mažiau kaip 2 kg/ha ariamos žemės), ir harmonizuotos rizikos rodikliai šiose šalyse, išskyrus Latviją, yra mažesni nei 100 (Latvijoje – 140, o tai rodo didėjančią cheminių pesticidų riziką ir poveikį).

Tik Vokietija ir Lietuva savo strateginiuose planuose yra pažymėjusios, kad sieks sumažinti cheminių pesticidų riziką (Vokietija – 50 proc., Lietuva – 20,99 proc.). Be to, Lietuva yra nustačiusi terminą, iki kurio šis tikslas turi būti pasiektas – 2030 m.

Šalis	Pesticidų pardavimai, kg/ha ariamos žemės	Pesticidų keliamą riziką, naudojimas ir poveikis: HR1 (2018 m.)	Žaliojo kurso tikslas, nurodytas Strateginiame Plane
Danija	1	52	–
Švedija	1	56	–

Airija	7	69	–
Latvija	1	140	–
Lenkija	2	78	–
Nyderlandai	9	77	–
Vokietija	4	82	Nurodyta, kad sieks 50 proc. sumažinti cheminių pesticidų naudojimą ir jų keliamą riziką
Lietuva	1	86	Nurodyta, kad iki 2030 m. sieks 20,99 proc. sumažinti cheminių pesticidų naudojimą ir jų keliamą riziką

Didinti biologinei įvairovei skirtos žemės plotus, įskaitant žemės ūkio paskirties žemę, kurioje yra didelės įvairovės kraštovaizdžio elementų

Rezultato rodiklis:

R.34 Kraštovaizdžio elementų išsaugojimas: naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami išpareigojimai tvarkyti kraštovaizdžio elementus, įskaitant gyvatvores ir medžius, dalis.

Vadovaujantis analizuojamų ES šalių strateginiais planais, R.34 rodiklis labai skiriasi ir svyruoja nuo 0,2 proc. Lenkijoje iki 4,7 proc. Airijoje. Atsižvelgiant į tai, kad visų ES šalių, nustačiusių R.34, vidurkis yra 1,9 proc., galima teigti, kad:

- Vokietija, Airija, Nyderlandai ir Lietuva yra nustačiusios vidutinius tikslus (3–5 proc. ŽŪN, dėl kurių prisiimti remiami išpareigojimai tvarkyti kraštovaizdžio elementus);
- Danija ir Lenkija yra nustačiusios labai mažus tikslus (mažiau kaip 2 proc. ŽŪN, dėl kurių prisiimti remiami išpareigojimai tvarkyti kraštovaizdžio elementus);
- Latvija ir Švedija nėra nustačiusios jokių tikslų.

Intervencinės priemonės, prisidedančios prie R.34 visose analizuojamose šalyse, yra ekologinės sistemos ir (31) ir valdymo išpareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo išpareigojimai (70).

Šalis	Rezultato rodikliai	Rezultato rodiklių reikšmės, proc.	Intervencinės priemonės
Danija	R.34	1,90	Ekologinė sistema: <ul style="list-style-type: none"> • Biologinė įvairovė ir tvarumas
Švedija	R.34	Nėra	–
Airija	R.34	4,69	Ekologinė sistemos priemonės: <ul style="list-style-type: none"> • Kraštovaizdžio savybių išsaugojimas • Kraštovaizdžio savybių išsaugojimą (sustiprinta) Valdymo išpareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo išpareigojimai (70): <ul style="list-style-type: none"> • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonė– bendradarbiavimo galimybė • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonė – bendras • Genetiniai ištekliai
Latvija	R.34	Nėra	–
Lenkija	R.34	0,23	Ekologinė sistema: <ul style="list-style-type: none"> • Medingųjų augalų plotai/juostos Valdymo išpareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo išpareigojimai (70): <ul style="list-style-type: none"> • Tradicinių vaismedžių veislių sodų išsaugojimas • Biologinė įvairovė ariamoje žemėje • Miškų įveisimas, želdinimas ir agro-miškų sistemos
Nyderlandai	R.34	3,58	Ekologinė sistema: <ul style="list-style-type: none"> • Ekologinis klimato ir gyvenamosios aplinkos reglamentavimas, priemonės: Mažos apimties sklypas (<2 ha) daugiau kaip 60 proc.

			<p>suliniuota; Išsaugotas sumedėjęs elementas (gyvatvorė, gyvatvorė, krūmynas); Yra medienos elementas (kiti mediniai elementai)</p> <p>Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70):</p> <ul style="list-style-type: none"> • ANLb žemės ūkio aplinkos ir kraštovaizdžio valdymas
Vokietija	R.34	4,16	<p>Ekologinės sistemos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žemės suteikimas biologinei įvairovei gerinti ir buveinių apsauga: gėlių juostų ir plotų kūrimas ariamoje žemėje; gėlių juostų ar daugiamečių kultūrų plotų kūrimas; senos žolės juostos arba daugiamečių žolynų plotai • Agrarinės miškininkystės valdymo ariamojoje žemėje ir daugiamečiuose žolynuose priežiūra <p>Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Valdymo įsipareigojimai siekiant pagerinti biologinę įvairovę: į išsaugojimą orientuotas pievų tvarkymas; į išsaugojimą orientuotas ganymas; į išsaugojimą orientuotas ariamosios žemės naudojimas; į rezultatą orientuotas atlygis už daugiau nei keturias laukinių augalų floros savybes; esamų ar naujų išsaugojimas pritaikytai naudojant ir prižiūrint kraštovaizdžio elementus (pvz., vaismedžių sodai, medžių eilės, gyvatvorės ir kt.); ekstensyvus daugiamečių kultūrų (pvz. vynuogynų ir komercinių sodų) auginimas; bendradarbiavimu grindžiamos biologinės įvairovės priemonės
Lietuva	R.34	2,90	<p>Ekologinė sistema:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kraštovaizdžio elementų priežiūra; esamų kraštovaizdžio elementų priežiūra; naujų žolinių elementų įkūrimas ir priežiūra; naujų medėjančių elementų sodinimas)

Visų ES-27 šalių R.34 vidurkis (1,9 proc.) yra gerokai mažesnis už ES Žaliojo kurso tikslą (nors reikėtų pažymėti, kad jie taikomi skirtingiems metams: R.34, susijęs su paskutiniais BŽŪP laikotarpio metais – 2027 m., o Žaliojo kurso tikslo terminas – 2030 m.). Pridėjus privalomą GAAB 8 atskaitos tašką, šalys, nustačiusios vidutinius tikslus (Vokietija, Airija, Nyderlandai ir Lietuva) gali pasiekti bendrą plotą, kuris bus lygus ES biologinės įvairovės strategijos tikslui arba šiek tiek mažesnis už jį, priklausomai nuo to, kaip jos suprogramavo sąsajas tarp GAAB 8 ir jų ekologinės sistemų, valdymo įsipareigojimų, susijusių su aplinka ir klimatu, ir kitų valdymo įsipareigojimų bei sektoriinių intervencijų, skirtų kraštovaizdžio elementams. Airija nusprendė taikyti GAAB 8 visai žemės ūkio paskirties žemei, o ne tik pasėlių plotams, todėl galima daryti prielaidą, kad ji yra šios grupės viršūnėje. Bazinis kraštovaizdžio elementų plotas, nustatytas ES šalims, viršija tikslą Latvijoje, nes šioje šalyje yra daug pūdymų. Latvija yra nusprendusi nenaudoti R.34 rodiklio. Svarbu pažymėti, kad R.34 skiriasi nuo ES biologinės įvairovės strategijos tikslo, nes į jį įskaičiuojami visi šalių apibrėžti kraštovaizdžio elementai, o ES biologinės įvairovės strategijos tikslas apima didelės įvairovės kraštovaizdžio elementus.

Dauguma analizuojamų šalių, išskyrus Daniją, Švediją ir Latviją, yra nustačiusios nacionalinius ES Žaliojo kurso tikslus, susijusius su didelės įvairovės kraštovaizdžio elementais: Vokietija, Airija, Nyderlandai ir Lietuva – po 10 proc., Lenkija – 4 proc. Vokietijoje šio tikslo bus siekiama, įgyvendinant GAAB8, GAAB4, ekologines sistemas ir valdymo įsipareigojimus, susijusius su aplinka ir klimatu, ir kitus valdymo įsipareigojimus, Airijoje – įgyvendinant GAAB8, ekologines sistemas ir valdymo įsipareigojimus, susijusius su aplinka ir klimatu, ir kitus valdymo įsipareigojimus, Nyderlanduose ir Lietuvoje – įgyvendinant ekologines sistemas, Lenkijoje – įgyvendinant GAAB8.

Prisidėti prie ŠESD išmetimo sumažinimo bent 55 proc. iki 2030 m., palyginti su 1990 m.
Rezultato rodikliai:

R.13 Išmetamųjų teršalų kiekio mažinimas gyvulininkystės sektoriuje: sutartinių ūkinių gyvūnų, dėl kurių įsipareigota skirti paramą išmetamam šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir (arba) amoniako kiekiui mažinti, be kita ko, tvarkant mėšlą, dalis.

R.14 Anglies dioksido kaupimas dirvožemyje ir biomasėje: naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai mažinti išmetamųjų teršalų kiekį arba išlaikyti ar gerinti anglies dioksido saugojimo priemonės (įskaitant daugiamečius žolynus, daugiamečius pasėlius su nuolatine žaliaja danga, žemės ūkio paskirties žemę šlapynėse ir durpynuose), dalis.

Iš analizuojamų šalių tik 2 šalys – Latvija ir Lietuva – yra nustačiusios R.13 rodiklį: Latvija – 29,34 proc., o Lietuva – 17,02 proc. Rodiklio reikšmės šiose šalyse yra didesnės nei visų ES šalių vidurkis – 8,9 proc.

Intervencinės priemonės, prisidedančios prie R.13, Latvijoje yra valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai, o Lietuvoje – ekologinė sistema.

Strateginiuose planuose aukštą poreikį mažinti išmetamųjų teršalų kiekį gyvulininkystės sektoriuje yra nurodžiusios Vokietija, Airija, Lenkija ir Latvija, iš kurių tik Latvija yra nustačiusi ir aukštą poreikį, ir tikslą (29,34 proc.). Lietuva yra nustačiusi žemą poreikį ir tikslą (17,02 proc.), o Nyderlandai, Švedija ir Danija nėra nustačiusios nei poreikių, nei tikslų.

Vadovaujantis analizuojamų ES šalių strateginiais planais, R.14 rodiklis labai skiriasi ir svyruoja nuo 8,9 proc. Airijoje iki 64,2 proc. Nyderlanduose. Atsižvelgiant į tai, kad visų ES šalių, nustačiusių R.14, vidurkis yra 35,1 proc., galima teigti, kad:

- Nyderlandai ir Danija yra nustačiusios didelius tikslus (daugiau kaip 45 proc. ŽŪN, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai mažinti išmetamųjų teršalų kiekį arba išlaikyti ar gerinti anglies dioksido saugojimo priemonės);
- Latvija ir Lenkija yra nustačiusios tikslus, didesnius nei visų ES šalių vidurkis (35–40 proc. ŽŪN, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai mažinti išmetamųjų teršalų kiekį arba išlaikyti ar gerinti anglies dioksido saugojimo priemonės);
- Švedija, Danija ir Lietuva yra nustačiusios tikslus, mažesnius nei visų ES šalių vidurkis (20–30 proc. ŽŪN, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai mažinti išmetamųjų teršalų kiekį arba išlaikyti ar gerinti anglies dioksido saugojimo priemonės);
- Airija yra nustačiusi tikslą, žymiai mažesnę nei visų ES šalių vidurkis (mažiau kaip 10 proc. ŽŪN, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai mažinti išmetamųjų teršalų kiekį arba išlaikyti ar gerinti anglies dioksido saugojimo priemonės).

Tik Danija ir Latvija yra nustačiusios aukštus prioritetus dviem poreikiams – padidinti organinės anglies sankaupas dirvožemyje ir antžeminėje biomasėje (1) ir saugoti daug anglies dioksido turinčius dirvožemius (pvz., durpynus ir pievas) (2). Pirmajam prioritetui aukštą poreikį yra suteikę Nyderlandai, o antrajam – Vokietija, Airija ir Švedija. Vidutinis poreikis pirmajam prioritetui yra nustatytas Vokietijoje, Airijoje, Švedijoje ir Lenkijoje. Lietuva yra suteikusi vidutinį prioritetą tiek pirmajam, tiek antrajam poreikiui. Poreikio antrajam prioritetui nėra nurodę Nyderlandai ir Lenkija.

Intervencinės priemonės, prisidedančios prie R.14 visose analizuojamose šalyse, yra ekologinės sistemos ir (31) ir valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70).

Šalis	Rezultato rodikliai	Rezultato rodiklių reikšmės, proc.	Intervencinės priemonės
Danija	R.13	Nėra	–
	R.14	47,90	Ekologinės sistemos: <ul style="list-style-type: none"> • Tikslinis reguliavimas • Ekologinis ūkininkavimas • Aplinkai ir klimatui palanki žolė

			<ul style="list-style-type: none"> Maistinių medžiagų ekstensyvinimas lygumose (Dirvožemių, kuriuose gausu anglies dvideginio, plėtimas) Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70): <ul style="list-style-type: none"> Pievų ir gamtinių teritorijų priežiūra („Natura 2000“) Vienartinės kompensacijos už šlapynių ir žemapelkių priežiūrą
Švedija	R.13	Nėra	–
	R.14	21,33	Ekologinės sistemos: <ul style="list-style-type: none"> Ekologinė gamyba Tarpiniai pasėliai anglies atsargų kaupimui, tarpiniai pasėliai pavasarinis žemės dirbimas azoto išplovimui mažinti
Airija	R.13	Nėra	–
	R.14	8,88	Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70): <ul style="list-style-type: none"> Agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonė– bendradarbiavimo galimybė Agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonė – bendras Ekologinio ūkininkavimo schema: perėjimas ir ekologinė gamyba Šiaudų įterpimo priemonė
Latvija	R.13	29,34	Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70): <ul style="list-style-type: none"> Aukštesni gyvūnų gerovės reikalavimai ir emisijas mažinanti gyvulininkystė
	R.14	38,48	Ekologinė sistema: <ul style="list-style-type: none"> Parama aplinkai ir klimatą tausojančiai žemės ūkio praktikai Pievų išsaugojimo skatinimas Agroekologinė praktika ekologiniuose ūkiuose Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70): <ul style="list-style-type: none"> Žaliosios juostos Aplinką tausojanti sodininkystė Pievų buveinių tvarkymas Ekologinis ūkininkavimas
Lenkija	R.13	Nėra	–
	R.14	37,96	Ekologinė sistema: <ul style="list-style-type: none"> Anglies kaupimo ūkininkavimas ir maistinių medžiagų valdymas priemonės: <ul style="list-style-type: none"> Ekstensyvus daugiamečių pievų naudojimas su gyvulių tankumu Žieminiai tarpiniai pasėliai / tarpiniai pasėliai Supaprastintos auginimo sistemos Šiaudų įterpimas į dirvą Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70): <ul style="list-style-type: none"> Ekologinis ūkininkavimas: perėjimas ir ekologinė gamyba Miškų įveisimas, želdinimas ir agro-miškų sistemos Vertingų buveinių ir nykstančių rūšių apsauga "Natura 2000" teritorijose Vertingų buveinių ir nykstančių rūšių apsauga už "Natura 2000" teritorijų ribų Ekstensyvus pievų ir ganyklų naudojimas "Natura 2000" teritorijose Agrarinės aplinkosaugos ir klimato įsipareigojimai, įgyvendinami pagal 2014–2020 m. KPP priemonės "Agrarinė aplinkosauga ir klimatas" veiklos sritį. 4 paketas. Vertingos buveinės ir nykstančios paukščių rūšys "Natura 2000" teritorijose

			<ul style="list-style-type: none"> • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato įsipareigojimai, įgyvendinti pagal 2014–2020 m. kaimo plėtros programos (KPP 2014–2020 m.) priemonę "Agrarinė aplinkosauga ir klimatas". 5 paketas Vertingos buveinės už "Natura 2000" teritorijų ribų • Agrarinės aplinkosaugos ir klimato įsipareigojimai, įgyvendinti pagal 2014–2020 m. kaimo plėtros programos (KPP 2014–2020 m.) priemonę "Agrarinė aplinkosauga ir klimatas". 1 paketas. Tvarus žemės ūkis
Nyderlandai	R.13	Nėra	–
	R.14	64,18	<p>Ekologinė sistema:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ekologinis klimato ir gyvenamosios aplinkos reglamentavimas, priemonės: Ariamoji žemdirbystė, pasėliai iš daugiamečių kultūrų sąrašo >18 mėn.; Ilgalaikė pieva (>5 metų); Žolės; Pieva su žolėmis; Drėkinama žemė; Laukus (įskaitant neproduktyvius ramybės būsenoje auginamus pasėlius) laikyti iki kovo 1 d., herbicidų nenaudojimas; Nuolatinė žalia dangą (padengta iki pagrindinio derliaus nuėmimo) <p>Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70):</p> <ul style="list-style-type: none"> • ANLb žemės ūkio aplinkos ir kraštovaizdžio valdymas
Vokietija	R.13	Nėra	–
	R.14	23,80	<p>Ekologinės sistemos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Agrarinės miškininkystės valdymo ariamojoje žemėje ir daugiamečiuose žolynuose priežiūra • Viso ūkio daugiamečių žolynų plėtimas <p>Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Valdymo įsipareigojimai siekiant pagerinti klimato kaitos švelninimą: ariamos žemės pavertimas pievomis; ekstensyvus pievų tvarkymas; durpynų dirvožemio apsaugos priemonės; vandens sulaikymas kraštovaizdyje; bendradarbiavimu grindžiami veiksmai klimato kaitos srityje • Valdymo įsipareigojimai siekiant pagerinti vandens kokybę: vandens apsauga ir (arba) kranto linijos juostos; žalinimas tarpiniais pasėliais; tręšimo ir (arba) cheminių sintetinių augalų apsaugos priemonių atsisakymas/sumažinimas; ekstensyvus vandens telkinių, vandeniui jautrių teritorijų valdymas; tikslusis ūkininkavimas; biologinė arba biotechninė augalų apsauga • Valdymo įsipareigojimai siekiant pagerinti dirvožemio apsaugą: erozijos kontrolės teritorijų sukūrimas arba bendrosios erozijos kontrolės priemonės; pašarų ir ankštinių augalų auginimas; juostinio žemės dirbimo metodas, mulčiavimas, tiesioginis/juostinis sėjimas, tausojamasis žemės dirbimas; speciali sėjomaina ir (arba) įvairūs pasėliai ariamojoje žemėje • Ekologinis ūkininkavimas: ekologinio ūkininkavimo įvedimas; ekologinio ūkininkavimo išlaikymas
Lietuva	R.13	17,02	<p>Ekologinė sistema:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gyvūnų gerovė
	R.14	28,21	<p>Ekologinės sistemos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis • Veiklos ariamojoje žemėje – Tarpiniai pasėliai • Ekstensyvus šlapynių tvarkymas • Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros ekologinė sistema (veiklos „Ekstensyvus daugiamečių pievų tvarkymas ganant gyvulius“, „EB svarbos natūralių pievų, šlapynių bei rūšių buveinių tvarkymas“) • Erodotos žemės keitimas pievomis

			<ul style="list-style-type: none"> • Kraštovaizdžio elementų priežiūra: esamų kraštovaizdžio elementų priežiūra; naujų žolinių elementų įkūrimas ir priežiūra; naujų medėjančių elementų sodinimas • Veiklos ariamojoje žemėje – Augalų kaita • Trumpaamžių medingųjų augalų juostos • Daugiamečių žolių juostos • Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP) • Veiklos ariamojoje žemėje - Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos • Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai) • Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo <p>Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Laukinių paukščių apsauga už „Natura 2000“ teritorijos ribų <p>Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai</p>
--	--	--	---

Iki 2030 m. 50 proc. sumažinti antimikrobinių medžiagų pardavimą

Rezultato rodiklis:

R.43 Antimikrobinių medžiagų naudojimo ribojimas: sutartinių ūkinių gyvūnų, kuriems taikomi remiami veiksmai, kuriais siekiama apriboti antibiotikų naudojimą (prevencija/ribojimas), dalis.

Vadovaujantis analizuojamų ES šalių strateginiais planais, R.43 rodiklis labai skiriasi ir svyruoja nuo 3,2 proc. Airijoje iki 56,4 proc. Latvijoje. Atsižvelgiant į tai, kad visų ES šalių, nustačiusių R.43, vidurkis yra 23,2 proc., galima teigti, kad:

- Latvija yra nustačiusi labai aukštą tikslą – tikimasi, kad 50 proc. ar daugiau gyvulių vienetų gaus naudos iš intervencinių priemonių, kuriomis siekiama išvengti ir (arba) sumažinti antimikrobinių medžiagų vartojimą;
- Vokietija ir Airija yra nustačiusios labai mažus tikslus (mažiau kaip 10 proc.);
- Lenkija, Švedija ir Lietuva yra nustačiusios tikslus, mažesnius nei ES šalių vidurkis (15–25 proc.);
- Danija ir Nyderlandai yra nustatę tikslą – 0 proc., nes BŽŪP neturi būti naudojama tokiems veiksams, kuriais siekiama apriboti antimikrobinių medžiagų naudojimą šiose šalyse.

Intervencinės priemonės, prisidedančios prie R.43 visose analizuojamose šalyse, yra ekologinės sistemos ir (31) ir valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70).

Šalis	Rezultato rodikliai	Rezultato rodiklių reikšmės, proc.	Intervencinės priemonės
Danija	R.43	Nėra	–
Švedija	R.43	17,35	Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70): <ul style="list-style-type: none"> • Gyvūnų gerovės kompensacija už avis • Gyvūnų gerovės kompensacija už karves • Gyvūnų gerovės kompensacija už paršavedes
Airija	R.43	3,23	Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70): <ul style="list-style-type: none"> • Ekologinio ūkininkavimo schema: perėjimas ir ekologinė gamyba • Avių gerinimo schema
Latvija	R.43	56,44	Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70): <ul style="list-style-type: none"> • Aukštesni gyvūnų gerovės reikalavimai ir emisijas mažinanti gyvulininkystė

			<ul style="list-style-type: none"> • Ekologinis ūkininkavimas: perėjimas ir ekologinė gamyba
Lenkija	R.43	22,28	Ekologinė sistema: <ul style="list-style-type: none"> • Gyvūnų gerovė <i>Investicijos:</i> <i>Investicijos į galvijų ir kiaulių gerovės gerinimą</i> <i>Investicijos į AKM plitimo prevenciją</i>
Nyderlandai	R.43	Nėra	–
Vokietija	R.43	7,07	Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70): <ul style="list-style-type: none"> • Ekologinis ūkininkavimas: ekologinio ūkininkavimo įvedimas; ekologinio ūkininkavimo išlaikymas
Lietuva	R.43	16,24	Ekologinės sistemos: <ul style="list-style-type: none"> • Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo • Gyvūnų gerovė Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70): <ul style="list-style-type: none"> • Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai <i>Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą</i> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Investicijos į prevencinę veiklą, kuria siekiama sumažinti galimų gaivalinių nelaimių, nepalankių klimato reiškinių ir katastrofinių įvykių padarinius</i>

2021 m. ES vidutinis parduodamų antimikrobinų medžiagų kiekis maistui auginamuose gyvūnuose yra 96,6 mg/PCU, o 2030 m. jis turėtų sudaryti 59,2 mg/PCU, kad būtų pasiektas ES Žaliojo kurso tikslas ūkiniams gyvūnams ir akvakultūrai (t. y., sumažintas 39 proc.). Šis tikslas iš dalies turi būti pasiektas, įgyvendinant šalių strateginius planus. Numatomas pardavimo sumažinimas taip pat susijęs su akvakultūroje naudojamomis antimikrobinėmis medžiagomis, kurių negalima sumažinti, įgyvendinant šalių strateginius planus. ES tikslas pagal R.43 – 23 proc. gyvulininkystės vienetų apimti remiamais veiksmais, kuriais siekiama apriboti antimikrobinų medžiagų naudojimą (prevencija ir (arba) mažinimas). Tačiau, jei šalys, kuriose antimikrobinų medžiagų naudojimo lygis yra aukštesnis, dės dideles pastangas, sprendžiant šią problemą, bendras sumažėjimas ES lygmeniu gali būti reikšmingas. Svarbu pabrėžti, kad iki 2021 m. šalys jau pasiekė vieną trečdalį bendro sumažinimo tikslo.

Toliau pateiktoje lentelėje yra parodyti antimikrobinų medžiagų pardavimai analizuojamose šalyse 2021 ir 2022 m. Visose šalyse, išskyrus Lenkiją ir Lietuvą, antimikrobinų medžiagų pardavimai 2022 m., palyginti su 2021 m., sumažėjo. Lenkijoje šie pardavimai padidėjo 11,7 proc., o Lietuvoje – net 2,4 karto. Tiek 2021 m., tiek 2022 m. Lietuvoje antimikrobinų medžiagų pardavimai nesiekė visų ES šalių vidurkio.

Šalis	Antimikrobinų medžiagų pardavimai 2021 m., mg/PCU	Antimikrobinų medžiagų pardavimai 2022 m., mg/PCU
Danija	93,4	34,1
Švedija	10,9	10,6
Airija	42,4	33,3
Latvija	25,5	20,8
Lenkija	175,5	196,0
Nyderlandai	47,6	37,0
Vokietija	73,2	69,9
Lietuva	20,3	48,2

Apibendrinant, galima padaryti išvadą, kad, siekiant Žaliojo kurso tikslo – iki 2030 m. 50 proc. sumažinti antimikrobinų medžiagų pardavimą – dideles pastangas turėtų dėti tos šalys, kuriose antimikrobinų medžiagų pardavimai yra didžiausi (šiuo atveju – Lenkija) ir palyginti dideli.

Apibendrinimas:

1. Žaliojo kursas siekia, kad iki 2030 m. 25 proc. ES žemės ūkio paskirties žemės būtų dirbama ekologiškai, tačiau tam atskirose šalyse prireiks skirtingų pastangų. Švedija ir Vokietija planuoja viršyti bendrą ES tikslą, siekdamas po 30 proc. Tokioms šalims, kaip Airijai ir Lenkijai, nusistačiusiems mažesnius rodiklius – atitinkamai 7,5 ir 7,0 proc. – teks stipriau koncentruotis į paramos ekologiniam ūkininkavimui plėtrą. Lietuva, numatydama 15 proc. tikslą, prisideda prie vidutinio siekio.

2. Šiuo metu ES šalyse maistinių medžiagų valdymo rezultatai skiriasi. Nyderlandai ir Danija susiduria su didžiausiu azoto pertekliumi, o tai verčia jas imtis reikšmingų priemonių, siekiant sumažinti šią taršą. Kitose šalyse azoto perteklius yra mažesnis, tačiau vis tiek reikalauja geresnio valdymo. Tik trys šalys savo strateginiuose planuose nurodė kiekybiškai išreikštus tikslus, susijusius su Žaliojo kurso tikslu – iki 2030 m. 50 proc. sumažinti maistinių medžiagų nuostolius. Nyderlandai ir Airija įsipareigojo iki 2030 m. perpus sumažinti azoto perteklių, o Lenkija – 20 proc. Tikslai, susiję su rezultato rodikliu R.22 (naudojamų ŽŪN, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai, susiję su geresniu maisto medžiagų valdymu, dalis), atskirose šalyse labai skiriasi: Nyderlandai įsipareigojo pasiekti aukščiausią rodiklį (55,06 proc.), Lenkija, Danija, Švedija ir Airija taip pat nurodė didelius tikslus (daugiau kaip 25 proc.), o Latvija, Vokietija ir Lietuva numatė vidutinius tikslus (5–25 proc.)

3. Vertinant indėlį į Žaliojo kurso tikslą – iki 2030 m. 50 proc. sumažinti naudojamų cheminių pesticidų kiekį ir jų keliamą riziką, 50 proc. sumažinti naudojamų didelės rizikos pesticidų kiekį – pasiekimą, tik Vokietija ir Lietuva savo strateginiuose planuose įsipareigojo sumažinti cheminių pesticidų riziką (atitinkamai 50 ir 20,99 proc.), o Lietuva taip pat nustatė ir šio tikslo pasiekimo terminą – 2030 m. Tikslai, susiję su rezultato rodikliais R.24 (naudojamų ŽŪN, kurių atžvilgiu prisiimti remiami konkretūs įsipareigojimai, kad būtų užtikrintas tausūs pesticidų naudojimas, siekiant sumažinti pesticidų keliamą riziką ir poveikį, dalis) ir R.21 (vandens kokybės apsauga: žemės ūkio paskirties žemės, dėl kurios prisiimti įsipareigojimai vandens telkinių kokybei, dalis), atskirose šalyse skiriasi. R.24 rodiklio atveju, dauguma valstybių, įskaitant Daniją, Švediją, Lenkiją, Latviją, Vokietiją ir Lietuvą, nustatė vidutinius tikslus (10–40 proc.), o Nyderlandai, Lenkija ir Airija – mažesnius tikslus (10 proc.). R.21 rodiklio atveju, dauguma šalių – nustatė didelius tikslus (daugiau kaip 30 proc.), ir tik Latvija ir Lietuva pasirinko vidutinius tikslus (10–30 proc.).

4. Vertinant indėlį į Žaliojo kurso tikslą – didinti biologinei įvairovei skirtos žemės plotus, įskaitant žemės ūkio paskirties žemę, kurioje yra didelės įvairovės kraštovaizdžio elementų – dauguma šalių, išskyrus Daniją, Švediją ir Latviją, nustatė kiekybiškai išreikštus tikslus: Vokietija, Airija, Nyderlandai ir Lietuva – po 10 proc., Lenkija – 4 proc. Kalbant apie tikslus, susijusius su rezultato rodikliu R.34 (naudojamų ŽŪN, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai tvarkyti kraštovaizdžio elementus, dalis), Vokietija, Airija, Nyderlandai ir Lietuva pasirinko vidutinius tikslus (3–5 proc.), Danija ir Lenkija – mažus tikslus (mažiau kaip 2 proc.), o Latvija ir Švedija nenumatė jokių tikslų.

5. Siekiant prisidėti prie Žaliojo kurso tikslo – iki 2030 m. sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą bent 55 proc. – ES šalys nustatė skirtingus R.13 (sutartinių ūkinių gyvūnų, dėl kurių įsipareigota skirti paramą išmetamam šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir (arba) amoniako kiekiui mažinti, be kita ko, tvarkant mėšlą, dalis) ir R.14 (naudojamų ŽŪN, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai mažinti išmetamųjų teršalų kiekį arba išlaikyti ar gerinti anglies dioksido saugojimo priemones, dalis) rodiklių tikslus. Tik Latvija ir Lietuva įsipareigojo sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį gyvulininkystės sektoriuje pagal R.13 rodiklį, kai kitose šalyse šie tikslai nėra nustatyti. R.14 rodiklio atveju, atskiros šalys pasirinko labai skirtingus tikslus, kurie svyruoja nuo 8,9 proc. Airijoje iki 64,2 proc. Nyderlanduose.

6. Žaliojo kurso tikslas – iki 2030 m. 50 proc. sumažinti antimikrobinų medžiagų pardavimą – yra susijęs su rezultato rodikliu R.34 (sutartinių ūkiniu gyvūnų, kuriems taikomi remiami veiksmai, kuriais siekiama apriboti antibiotikų naudojimą (prevencija/ribojimas), dalis). ES šalys numatė įvairius šio rodiklio tikslus. Latvija išsiskiria didžiausiu tikslu (daugiau kaip 50 proc.), nors šioje šalyje antimikrobinų medžiagų pardavimai yra maži. Lenkija pasižymi didžiausiais antimikrobinų medžiagų pardavimais, todėl turėtų siekti ambicingų tikslų, tačiau R.43 rodiklį nustatė tik 22 proc. Susirūpinimą kelia antimikrobinų medžiagų pardavimai Lietuvoje, kurie 2021 m. buvo maži, tačiau 2022 m. išaugo daugiau kaip 2 kartus. Lietuva nustatė R.43 rodiklį 16 proc.

7. Ekologinės sistemos ir valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai yra pagrindinės intervencinės priemonės, kurias šalys numatė, kad būtų pasiekti strateginiuose planuose nustatyti rezultato rodikliai, susiję su Žaliojo kurso tikslais.

8. Norint Lietuvai daugiau prisidėti prie ES žaliojo kurso tikslų, rekomenduotina didinti ekologinio ūkininkavimo plotus ir siekti didesnių tikslų, susijusių su maistinių medžiagų valdymo gerinimu ir cheminių pesticidų naudojimo mažinimu.

Oro kokybė - amoniako išmetimai, R.20 rodiklis

R.20 rodiklis, oro kokybės gerinimas rodo panaudoto žemės ūkio ploto dalį, kurioje taikomi paramą gaunantys įsipareigojimai mažinti amoniako emisijas. Nagrinėjamosiose šalyse R.20 rodiklio reikšmės siekia nuo 1,09 proc. Latvijoje iki 26,81 proc. Lenkijoje. Ne visos ES šalys siekia R.20 tikslo, tarp jų ir analizuojamos Vokietija, Danija ir Lietuva.

Šalys, pasirinkusios šį tikslą, sieks jį įgyvendinti dažniausiai per mėšlo ir trąšų valdymo praktikas.

Šalis	Rezultato rodikliai	Rezultato rodiklių reikšmės, proc.	Intervencinės priemonės
Airija	R.20	4,88	Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70): <ul style="list-style-type: none"> 53AECMGEN – AECM Bendras
Lenkija	R.20	26,81	Ekologinės sistemos: <ul style="list-style-type: none"> Anglies kaupimo ūkininkavimas ir maistinių medžiagų valdymas <ul style="list-style-type: none"> Tręšimo plano rengimas ir laikymasis – pagrindinis variantas Tręšimo plano sudarymas ir laikymasis – kalkinimo variantas Mėšlą sumaišyti ariamoje žemėje per 12 valandų po paskleidimo Skystų natūralių trąšų naudojimas kitais būdais nei purškimas Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70): <ul style="list-style-type: none"> Agrarinės aplinkosaugos ir klimato įsipareigojimai, įgyvendinti pagal 2014–2020 m. kaimo plėtros programos (KPP 2014–2020 m.) priemonę "Agrarinė aplinkosauga ir klimatas". 1 paketas. Tvarus žemės ūkis.
Latvija	R.20	1,09	Ekologinės sistemos: <ul style="list-style-type: none"> TM U4.5.1 – Tikslus skystojo mėšlo įterpimas
Nyderlandai	R.20	9,63	Ekologinės sistemos: <ul style="list-style-type: none"> I.31 – Ekologinis klimato ir gyvenamosios aplinkos reglamentavimas Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai (70 str.): <ul style="list-style-type: none"> I.70.1.E.01 –ANLb žemės ūkio aplinkos ir kraštovaizdžio valdymas.

2.6. IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

- Pakeistame 2023–2027 m. Lietuvos BŽŪP Strateginiame plane išliko 9 ekologinės sistemos (palyginimui vidutiniškai ES vienai šaliai tenka 5 ekologinės sistemos), iš kurių kelios yra kompleksinės, apimančios kelias praktikas. Siekiant dar didesnio efektyvumo, rekomenduojama toliau plėtoti daugialypiškumą ekologinių sistemų struktūroje, kad ūkininkai vienu metu galėtų taikyti kelias praktikas (pvz. Airijoje, Nyderlanduose). Integruojant kelias praktikas, būtų skatinama sisteminė sinergija ir holistinis požiūris į ūkininkavimą, o tai leistų ūkininkams lengviau derinti skirtingas priemones bei pasiekti geresnių rezultatų.

- Lietuva pasirinko ekologinių sistemų įvairovę, atitinkančią jos situacijos analizę ir atliepančią keliamus tikslus ir nusimatytus rodiklius. Kiekvienoje analizuotoje šalyje ekologinių sistemų įgyvendinimui keliami tikslai individualūs ir atliepantys konkrečią kiekvienos šalies situaciją. Todėl, ekologinių sistemų pokyčiai ir ES šalyse taikomų praktikų patirtys Lietuvoje įgyvendinamų ekologinių sistemų korekcijoms galimos tik įvertinus jų poveikį, suplanuotų rodiklių pasiekimą, ūkininkaujančių aktyvumą. Kita vertus, ES šalyse taikomų ekologinių sistemų įgyvendinimo patirtys po jų stebėsenos gali būti pritaikytos Lietuvai, rengiantis naujam finansavimo laikotarpiui.

- Ekologinės sistemos sudarytos kiekvienos šalies lygmeniu, kas leidžia valstybei formuoti tikslesnes priemones pagal šalies kontekstą, ūkių struktūrą, vyraujančias problemas ir kt. Dažniausiai įsipareigojimas dalyvauti ekologinėje sistemoje yra vieni metai, kas leidžia ūkininkams išbandyti dalyvavimą įvairiose ekosistemose be ilgalaikio įsipareigojimo. Kita vertus, aplinkos ir klimato priemonėms reikia ilgalaikės perspektyvos siekiant rezultatų, o išmokų dydžiai gali kisti kasmet, kas apsunkina ūkininko pajamų planavimą. Šiuo požiūriu yra geras Airijos pavyzdys, kai taikoma viena ekologinė sistema su aštuoniais pasirinkimais, taip numatant vieno dydžio išmoką, kas leidžia ūkininkams rinktis priemones pagal tinkamumą ūkiui, o ne pagal mokamą išmoką, lengviau planuoti bendrą išmoką.

- Atsižvelgiant į analizuotų šalių patirtį kaip Airijos ir Lenkijos, ekologinės sistemos ateityje galėtų būti organizuojamos pagal balų sistemą, kurioje atskiros priemonės būtų vertinamos pagal jų gamtosaugos vertę, priklausomai nuo to, kiek pasiekiami aplinkosaugos ir klimato tikslai arba kiek pastangų reikalauja jų įgyvendinimas.

- Palyginus pasirinktose ES šalyse ekologiškai ūkininkaujantiems skiriamą paramą, nustatyta, kad Lietuvoje išmokų dydžiai yra didžiausi. Tyrimu nustatyta, kad Lenkijoje ir Vokietijoje, remiant ekologiškai ūkininkaujančius, išmokos mažinamos priklausomai nuo ploto dydžio, kuriame ekologiškai ūkininkaujama. Pvz., Lenkijoje skiriama: 100 proc. bazinio tarifo - už plotus nuo 0,10 ha iki 50 ha; 75 proc. bazinio tarifo - už plotus nuo 50 ha iki 100 ha; 60 proc. bazinio tarifo - už plotus virš 100 ha. Vokietijoje: ≤ 100 ha: išmoka nemažinama; nuo 100 ha iki ≤ 200 ha: – 10 proc. mažinimas už 101 – 200 ha; nuo 200 ha iki ≤ 300 ha: – 20 proc. mažinimas 201 – 300 ha; 300 ha – 40 proc. mažinimas už 301 ha ir daugiau. Palyginimui, Lietuvoje plotas, viršijantis 200 ha yra remiamas 70 proc.

- Paramos ūkininkaujantiems vietovėse, kurioms būdingos gamtinės ar kitokios specifinės su vietove susijusios kliūtys, analizė parodė, kad nagrinėtose šalyse ši parama skirta daugiau remti smulkiuosius ūkius, auginančius žolėdžius gyvulius, nes kompensacinių išmokų dydžiai mažinami priklausomai nuo ploto dydžio, už kurį skiriama parama, taip pat nustatytas maksimalus plotas, už kurį skiriama kompensacija. Be to, Švedijoje paramos dydis siejamas ir su ūkininkavimo tipu, kai labai ekstensyviai ūkininkaujantys neremiami. Todėl, tikslinant ar konstruojant paramos sąlygas pagal minėtą priemonę Lietuvai tikslinga atsižvelgti į anksčiau paminėtus ypatumus, kaip antai nustatyti maksimalų plotą, už kurį skiriama kompensacija (pvz. išmoka skiriama ne daugiau kaip už 200 ha), didinti gyvulių tankumo reikalavimus (pvz. iki 0,5 SG/ha).

- Kompensacinėms išmokoms už ekologinių sistemų įgyvendinimą daugelyje nagrinėtų šalių taikomas išmokų mažinimas priklausomai nuo ploto dydžio (dažniausiai išmokos pradedamos mažinti nuo 50 ar 100

ha). Tuo tarpu Lietuvoje išmokų mažinimas numatytas tik pagal veiklas "Augalų kaita", "Tarpiniai pasėliai", "Sertifikuotos sėklos naudojimas", "Neariminės tausojamosios žemdirbystės taikymas" ir išmokų mažinimo riba - pagal kiekvieną veiklą atskirai deklaruojant daugiau kaip 300 ha (virš 300 ha - mokama 85 proc.).

- Veiklose, pagal kurias parama skiriama už pievas ir ganyklas, daugelyje šalių ūkininkaujantiems keliami reikalavimai laikyti gyvulius.

- Švedijoje, įgyvendinant valdymo įsipareigojimus (70 str.), ypač remiami tradiciniai ūkininkavimo metodai, gyvulių genetiniai išteklių, skirti gyvulininkystei išsaugoti, skiriamos kompensacijos: už ganyklų ir šienaujamų pievų priežiūrą, už Švedijos vasaros ganyklas, už nykstančias naminių gyvulių veisles, taip pat remiamos asociacijos, saugančios nykstančias senąsias vietines gyvulių veisles. Lietuvoje svarstyta galimybė paramos gyvulininkystės sektoriui skyrimui, pritaikyti vieną ar kelis Švedijoje skiriamos paramos elementus (pvz., Lietuvai biologinės įvairovės išsaugojimui būtų aktuali Švedijos patirtis, skiriant kompensacijas už ganyklų ir šienaujamų pievų priežiūrą).

- Atsižvelgiant į Lenkijos patirtį, rekomenduojama daugiau dėmesio skirti gyvūnų gerovei, taip pat naudoti šių išmokų laiptus pagal ūkio dydį. Lenkijoje viena iš svarbių ekologinių sistemų, remiamų pagal 31 str., skirta gyvūnų gerovei gerinti. Gyvūnų gerovės veiklos remiamos sistemiškai, t. y. remiami įvairūs aktualiausi gyvūnų gerovės sprendimai įvairioms ūkinių gyvūnų grupėms: paršavedėms, penimoms kiaulėms, melžiamoms karvėms, karvėms žindenėms, penimiems galvijams, avims, vištomis dedeklėms, viščiukams broileriams, mėšai auginamiems kalakutams, arkliais. Lietuvoje svarstyta galimybė padidinti veiklą (pvz. plotas, kraikas, aptvaras, ganymas, nujunkymas, atviros sistemos) gyvūnų gerovei užtikrinti įvairovę. Be to, Lenkijoje ūkininkaujantys, kurie dalyvauja kaip pareiškėjai gyvūnų gerovės ekologinėse sistemose, turi turėti gyvūnų gerovės gerinimo planą. Šio plano nauda neatskleista Lenkijos SP. Tad reikia išsamesnės analizės apie jo taikymo privalumus ir trūkumus bei adaptavimą Lietuvai.

- Lenkijoje taip pat remiamas tręšimo plano sudarymas ir jo laikymasis – pagrindinis variantas ir variantas su kalkinimu. Pastarasis variantas aktualus ir Lietuvai. Planuojama išmoka 59,97-67,41 EUR/ha.

3. PASIRINKTŲ ES ŠALIŲ NARIŲ 2023–2027 M. BŽŪP STRATEGINIUOSE PLANUOSE SULKIEMS ŪKIAMS PAREMTI TAIKOMŲ IŠMOKŲ, SEKTORINIŲ IR KAIMO PLĖTROS INTERVENCIŲ PRIEMONIŲ IDENTIFIKAVIMAS IR LYGINAMOJI ANALIZĖ

3.1. PARAMA SMULKIEMS ŪKIAMS: APIBENDRINIMAS

Lietuva, kaip ir Latvija bei Airija, pasižymi paramos smulkiems ūkiams įvairove. Įprastai pasirinktose kitose ES šalyse smulkūs ūkiai remiami, įgyvendinant CRISS(29) – papildoma perskirstomoji pajamų parama tvarumui didinti ir CIS–YF(30) – papildoma pajamų parama jauniems ūkininkams intervencijas. Vienintelė nagrinėta šalis Danija smulkių ūkių neremia.

Lietuva, remdama smulkius ūkius, įgyvendinant CRISS(29) – papildoma perskirstomoji pajamų parama tvarumui didinti, palyginti su kitoms nagrinėtoms šalimis, taiko didžiausią ūkio dydžio ribą, kuriam gali būti skiriama papildoma perskirstomoji pajamų parama už pirmuosius hektarus. T. y. perskirstomąją pajamų paramą už pirmuosius hektarus gali gauti ūkiai ne didesni nei 500 ha. Lenkijoje ši riba yra 300 ha, Nyderlanduose 60 ha. Be to, Lietuvoje nustatyta skirtingo dydžio išmoka už pirmuosius hektarus, skiriant už pirmuosius 10 ha mažiausią išmoką, o už paskesnius pirmuosius hektarus vis didėjančią išmoką. Tokiu būdu siekiama labiau paremti perspektyvesnius ir gyvybingesnius ūkius. Tokia pati logika taikoma ir skiriant paramą pagal CIS (32) – susietoji pajamų parama už pieninių veislių karves smulkiems ūkiams.

Lietuvoje, palyginus su kitomis nagrinėtoms šalimis, įgyvendinsiančiomis CIS–YF(30) – papildoma pajamų parama (per metus) jauniems ūkininkams, skiriama santykinai vidutinio dydžio, pvz. Lietuva skiria 9800 EUR, Airija – 5100–6200 EUR, Latvija – 5244–6696 EUR, Švedija – 21225 EUR, Vokietija – 16000 EUR.

Be to, Latvija ūkiams iki 3,5 ha skiria 500 EUR/ūkiui pagal BISS (21) – bazinė pajamų parama tvarumui didinti. Latvija ir Airija taip pat teikia lengvatas paskoloms gauti.

Nagrinėtos naujosios ES šalys narės: Lietuva, Latvija ir Lenkija dėl ūkių restruktūrizacijos procesų ir susiklosčiusios specifinės ūkių struktūros teikia investicinę paramą išskirtinai smulkiems ūkiams pagal INVEST(73–74) – Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą. Lietuvoje smulkiems, siekiantiems investicinės paramos, ūkiams nustatyta minimali pajamų riba, kurios nepasiekęs ūkis, paramos kreiptis negali. Latvijoje ir Lenkijoje tokia riba nėra nustatyta (pajamų indikatorius naudojamas tik smulkiam ūkiui apibrėžti). Be to, Lenkijoje paramos investicijoms gali kreiptis pagal gaunamas pajamas didesnis smulkių ūkių spektras. Lietuva didesnę investicinę paramą skiria bendradarbiaujantiems ūkiams.

Tik Vokietijoje remiamas investavimas į ne žemės ūkio veiklos kūrimą ir plėtojimą ūkiuose (Ūkių įvairinimo skatinimas) (INVEST73–74) (EL–0411). Papildomo užimtumo ir užimtumo derinių plėtojimas ne tik su žemės ūkiu susijusiose srityse, bet ir už žemės ūkio ribų stiprina žemės ūkiu besiverčiančių namų ūkių ir jų išlaikytinių ekonominių pagrindą, atveria plėtros galimybes ir taip sudaromos palankesnės sąlygos tęsti žemės ūkio operacijas ir išsaugoti esamos infrastruktūros vertę. Gali dalyvauti ir smulkūs bei vidutiniai ūkiai, bet tik jiems skirtų paramos gavimo sąlygų nenumatyta. Kita vertus, priemonės turinys apsprendžia, kad priemonė skirta būtent pastariesiems ūkiams.

Airijoje smulkiems ūkiams mokama didesnė kompensacinė parama pagal ekologinio ūkininkavimo schemą, taip pat teikiama didesnė parama smulkiems ūkiams ūkininkaujantiems gamtines ar kitokias specifines su vietove susijusias kliūtis turinčiose vietovėse. Lenkijoje smulkiems ūkiams mokama didesnė kompensacinė parama pagal ekologinio ūkininkavimo schemą, taip pat teikiama didesnė parama smulkiems ūkiams ūkininkaujantiems gamtines ar kitokias specifines su vietove susijusias kliūtis turinčiose vietovėse bei smulkiems ūkiams saugantiems vertingas buveines ir nykstančias rūšis už "Natura 2000" teritorijų ribų. Vokietijoje ūkininkaujantiems gamtines ar kitokias specifines su vietove susijusias kliūtis turinčiose vietovėse parama mažinama priklausomai nuo ūkio dydžio t. y. 100 proc. išmokos mokama santykinai smulkiems ūkiams.

Paramos priemonės	ES šalys narės							
	Lietuva	Airija	Danija	Latvija	Lenkija	Nyderlandai	Švedija	Vokietija
Vidutinis ūkio dydis, ha 2020 m. (Eurostat duomenys)	22,1	34,6	70,9	28,5	11,3	34,5	51,1	63,1
CRISS(29) – papildoma perskirstomoji pajamų parama tvarumui didinti	už pirmuosius 50 ha, ūkiams, kurių plotas ne didesnis nei 500 ha, už pirmuosius 10 ha 74,60–75,29 EUR/ha, už antruosius 10 ha 80,77–81,51 EUR/ha, už trečiuosius 10 ha 94,48–95,34 EUR/ha, už ketvirtuosius ir penktuosius 10 ha 107,59–108,58 EUR/ha	už pirmuosius 30 ha 43,14 EUR/ha	netaikoma	visiems ūkiams nuo 3,01 ha iki 30,00 ha po 53/61 EUR/ha, ir nuo 30,01 ha iki 100,00 ha po 12,00 EUR/ha	ūkiams ne didesniems nei 300 ha, nuo 1 ha iki 30 ha išmoka nuo 37,71 iki 40,15 EUR/ha	už pirmuosius 40 ha, ūkiams, kurių plotas ne didesnis nei 60 ha, apie 54 EUR/ha	už pirmuosius 150 ha 15,40 EUR/ha	už pirmuosius 40 ha 69,16–65,32 EUR/ha už pirmuosius 60 ha 41,49–39,19 EUR/ha
CIS–YF(30) – papildoma pajamų parama jaunesiems ūkininkams (išmoka už ribotą ha skaičių)	už pirmuosius 70 ha, 140 EUR/ha arba 9800 EUR per metus	už pirmuosius 50 ha (161,16–196,00 EUR/ha), 5100–6200 EUR per metus	netaikoma	už pirmuosius 150 ha (34,96–44,64 EUR/ha)	netaikoma	netaikoma	už pirmuosius 200 ha, 21 225 EUR per metus	už pirmuosius 120 ha, 16 000 EUR per metus
BISS (21) – bazinė pajamų parama tvarumui didinti (diferencijavimas pagal ūkio dydį)	netaikoma	netaikoma—	ūkiams ≤ 2 ha	ūkiams iki 3,5 ha 500 EUR/ūkiui	netaikoma	netaikoma	netaikoma	netaikoma
Investicinė parama mažiems ir vidutiniams ūkiams	ūkių, kurių įregistruotos žemės ūkio valdos ekonominis dydis, išreikštas standartinės produkcijos verte, yra ne mažesnis kaip 4 000 EUR ir ne didesnis kaip 16 000 EUR, paramos	netaikoma	netaikoma	ūkiams (apyvarta <15 000 EUR) suteikiama dotacija, (paramos dydis iki 85 proc.) 5000–30, t000 EUR	ūkiai, kurių ekonominis dydis neviršija 25 000 EUR, vienkartinė išmoka (ne daugiau kaip 85 proc.): 120 tūkst. zlotų	netaikoma	netaikoma	netaikoma

	intensyvumas nuo 20 proc. iki 85 proc. 25000–100000 EUR				ūkiams, pradedantiems prekiauti savo produktais trumpojoje tiekimo grandinėje, ir ūkiams, vykdantiems ekologinę gamybą –100 tūkst. zlotų			
Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui INSTAL(75), susijusi su parama smulkiems ūkiams	parama skiriama ūkiui, kurio žemės ūkio valdos ekonominis dydis, išreikštas standartine produkcijos (SP) verte, paraiškos teikimo momentu yra ne didesnis kaip 70 000 EUR bei ekonominio dydžio potencialas (planuojamas žemės ūkio valdos ekonominis dydis), išreikštas standartine produkcijos (SP) verte, paraiškos teikimo momentu yra ne mažesnis kaip 12 000 EUR ir ne didesnis kaip 70 000 EUR		paramos dydis skiriasi tik pagal tai, ar ūkininkas dirba visą darbo dieną ar ne visą darbo dieną			netaikoma	paramos dydis skiriasi tik pagal tai, ar ūkininkas dirba visą darbo dieną ar ne visą darbo dieną	netaikoma
Lengvata paskolai gauti	netaikoma	7–10 metų 25000– 3000000 EUR, iki 500 000 EUR be užstato	netaikoma	investicinė paskola ūkininkams iki 100000 EUR su daliniu pagrindinės sumos grąžinimu ir paskola apyvartinėms	netaikoma	netaikoma	netaikoma	netaikoma

				lėšoms įsigyti iki 50000 EUR				
CIS (32) – susietoji pajamų parama, susijusi su smulkiais ūkiais	susietosios pajamų paramos išmokos dydis už pienines karves (ne daugiau nei 150) pripažintų kooperatinių bendrovių nariams 30 EUR už karvę	maksimalus veršelių, už kuriuos galima gauti išmokas, skaičius vienam ūkiui yra 40 per metus	netaikoma	netaikoma	parama pajamoms, susijusioms su pašarinių augalų auginimu; išmoka negali apimti daugiau kaip 75 ha pašarinių augalų	netaikoma	netaikoma	netaikoma
Gamtinės ar kitokios specifinės su vietoje susijusios kliūtys (BŽŪP strateginių planų reglamento 71 str.)	max plotas už kurį skiriama išmoka nenustatytas išmoka mažinama nuo 200 ha	max plotas už kurį skiriama išmoka 30, 34 ar 40 ha išmoka mažinama vid. nuo 10 ha	max plotas už kurį skiriama išmoka 100 ha	ekosistema neįgyvendinama	max plotas už kurį skiriama išmoka 75 ha išmoka mažinama nuo 25 ha	ekosistema neįgyvendinama	priklausomai nuo ūkininkavimo tipo išmoka mažinama 80 proc. nuo 200 ir 70 ha	max plotas už kurį skiriama išmoka 150, 250 ar 500 ha, išmoka mažinama nuo 75, 85,100, 200, 300 ha
Ekologinis ūkininkavimas	už plotą virš 200 ha skiriama 70 proc. išmokos dydžio	≤70 ha: 250–600 EUR/ha, >70 ha: 30 EUR/ha; perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo ≤70 ha: 300–800 EUR/ha,	netaikoma	netaikoma	skiriama: 100 proc. bazinio tarifo – už plotus nuo 0,10 ha iki 50 ha; 75 proc. bazinio tarifo – už plotus nuo 50 ha iki 100 ha; 60 proc. bazinio	netaikoma	netaikoma	netaikoma

		>70 ha: 60 EUR/ha;			<p>tarifo – už plotus virš 100 ha</p> <p>Smulkiems ūkiams gali būti skiriama nediferencijuota pagal atskirus pasėlius mažų ūkių, auginančių ekologiškus augalus, išmoka (1 640 PLN/ha). Taip pat papildoma išmoka už hektarą, jei ūkyje gyvulių tankumas yra nuo 0,5 SG/ha iki 1,5 SG/ha.</p>			
--	--	-----------------------	--	--	---	--	--	--

3.1.1. Parama smulkiems ūkiams Airijoje

Ūkininkavimas vaidina svarbų vaidmenį Airijos ekonomikoje ir kraštovaizdyje, o maždaug du trečdaliai Airijos žemės ploto yra naudojami žemės ūkiui. Airijoje yra 137 560 ūkių, kurių vidutinis ūkio dydis yra 32,4 ha ŽŪN. Dauguma Airijos ūkių (65 proc.) yra maži ir smulkūs ūkiai. 90 proc. Airijos ŽŪN yra daugiametės pievos ir pievos, o ES–27 – 31 proc. Pieno ir jautienos gamyba atlieka pagrindinį vaidmenį Airijos žemės ūkio ekonomikoje, o pieno ir jautienos produkcija sudaro daugiau nei 61 proc. žemės ūkio prekių produkcijos gamintojų kainomis 2020 m. Beveik visi atrajotojai laikomi lauke, išskyrus žiemos laikymo laikotarpį, kuris atsiranda dėl nepalankaus oro ir menko žolės augimo. Paprastai šie gyvūnai ganosi plačiai, tačiau kai kuriose šalies vietose pastebima tendencija suintensyvėti. Airija turi palyginti nedaug ariamosios žemės, 7 proc. ŽŪN, palyginti su vidutiniškai 22 proc. ES lygmeniu.

Airijoje mažiems ūkiams parama nukreipiama per keletą instrumentų:

Išmokų lubos, siekiančios 66 tūkst. EUR (Plane 4.2.2). Laipsniškas išmokų mažinimas taikomas nuo 60 iki 100 tūkst., taikant 85 proc. lubas. $(100000 - 60000) * 0,15 = 6000$, tad maksimali išmokų suma siekia 66 tūkst. EUR. Darbo sąnaudos nėra išskaičiuojamos.

Ireland Capping Examples	BISS Payment (Pre Capping)	Capped 85%		Capped 100%	
		(Between 60-100k)	(Above 100k)	Total Capped Amount	New Capped BISS Payment
Farmer A	€66,000	€6,000 * 85% = €5,100	€0	€5,100	€60,900
Farmer B	€82,000	€22,000 * 85% = €18,700	€0	€18,700	€63,300
Farmer C	€102,000	€40,000 * 85% = €34,000	€2,000 * 100%	€36,000	€66,000

Perskirstymo išmoka: ūkiai iki 30 ha ir už pirmuosius 30 ha, ūkiams mokama išmoka sieks 43,14 EUR/ha (Plane CRISS (29)). Teigiama, kad maždaug 75% ūkininkų gautų finansinės naudos, jei CRISS būtų taikoma 30 hektarams.

Airijoje teikiama CRISS(29) – papildoma perskirstomoji pajamų parama CRISS 29 – Perskirstomoji pajamų parama. Bendras produkto rodiklis – O.7. Hektarų, už kuriuos skiriama perskirstomoji pajamų parama, skaičius. Rezultato rodikliai: R4, R6, R7.

Poreikiai, tenkinami taikant intervenciją:

Poreikio kodas	Aprašymas
N.01	Remti šeimos ūkio pajamas ir spręsti pajamų skirtumų problemą
N.07	Veiksmingas mechanizmas padidinti jaunų ūkininkų skaičių

Papildoma pajamų parama jaunesiems ūkininkams (Plane CIS–YF(30)), ūkininkams iki 40 metų ribojant paramą iki 50 hektarų. Teigiama, kad remiantis numatomu paramos gavėjų skaičiaus padidėjimu per veiklos laikotarpį 2023–2027 m., o finansavimo lygis išliks pastovus – 3 proc. tiesioginių išmokų EUR per metus, 2023 m. būtų taikoma 196 EUR norma už reikalavimus atitinkantį hektarą, o 2027 m. ji sumažėtų iki 161 EUR, tačiau vienam reikalavimus atitinkančiam pareiškėjui gali tekti ne daugiau kaip 50 hektarų. Vidutinė nacionalinė tiesioginė išmoka Airijos ūkininkui nuo 2023 m., atsižvelgiant į vidutinį valdos dydį ir atitikimą reikalavimams pagal BISS, ekosistemas ir CRISS, planuojama kad bus apie 8 500 EUR. Remiantis planuojamomis vieneto sumomis pagal CISYF, reikalavimus atitinkantis jaunas ūkininkas, turintis vidutinio dydžio valdą, gali gauti 2023–2027 m. gauti papildomą išmoką nuo 6 200 iki 5 100 EUR. Tai yra didelės papildomos tiesioginių išmokų pajamos, skirtos paramai teikti pirmaisiais metais po ūkio įkūrimo, užtikrinant kartų atsinaujinimą Airijos žemės ūkyje.

Lengvata paskolai gauti. Airijos strateginės bankininkystės korporacija siūlo ūkininkams galimybę pasirinkti ateities augimo paskolų schemą (paskola 7–10 metams). Paskola skirta ilgalaikėms investicijoms labai mažoms, mažoms ir vidutinėms įmonėms. Paskolos sumos nuo 25000 EUR iki 3000000 EUR vienam reikalavimus atitinkančiam pareiškėjui. Tai paskolos iki 500 000 EUR yra be užstato, todėl tai yra perspektyvus finansavimo šaltinis jauniems ir naujiems ūkininkams (Plane 56 psl.).

Kiekvienam ekologiškai ūkininkaujančiam ūkininkui kasmet bus mokama dalyvavimo išmoka administracinėms išlaidoms padengti. Teigiama, kad ši parama ūkininkų veiklos laikotarpiu padės padidinti mažesnių ūkių dalyvavimą (Plane ENVCLIM(70), 53OFS, Ekologinio ūkininkavimo schema).

Parama grindžiama papildomomis sąnaudomis ir prarastomis pajamomis, patiriamomis laikantis ekologinio ūkininkavimo standartų, palyginti su panašaus žemės ploto, gamybos intensyvumo ir efektyvumo tradiciniu ūkininku. Ekologinio ūkininkavimo licencijos kaina įtraukiama į tinkamas išlaidas kaip patirtos išlaidos.

Pagrindinė parama bus metinė išmoka už plotą už ŽŪN hektarą. Šią normą sudaro didesnė išmoka ūkininkams, pirmą kartą pertvarkantiems žemę į ekologinį ūkininkavimą, mokama už pradinį ne ilgesnį kaip dvejų metų perėjimo prie ekologinio ūkininkavimo laikotarpį, o vėliau mokama palaikomoji išmoka. Planuojamos vienetinės paramos sumos yra diferencijuotos pagal ūkio kryptį ir plotą, pereinantį prie ekologinio ūkininkavimo statuso:

Ūkio kryptis	Plotas, ha	Išmoka per EUR/ha
Jaučiai ir avys	≤70 ha	300
	>70 ha	60
Pienininkystė	≤70 ha	350
	>70 ha	60
Ariamoji	≤70 ha	320
	>70 ha	60
Daržininkystė	≤70 ha	800
	>70 ha	60

Ekologinių ūkių išmokos:

Ūkio kryptis	Plotas, ha	Išmoka per EUR/ha
Jaučiai ir avys	≤70 ha	250
	>70 ha	30
Pienininkystė	≤70 ha	300
	>70 ha	30
Ariamoji	≤70 ha	270
	>70 ha	30
Daržininkystė	≤70 ha	600
	>70 ha	30

53DBWS – Pieno galvijų gerovės schema (Plane ENVCLIM(70), 53DBWS). Maksimalus veršelių, už kuriuos galima gauti išmokas, skaičius vienam ūkiui yra 40 per metus. Siūloma išmokos norma vienam veršeliui yra 20 EUR. Maksimali metinė išmoka vienam ūkiui pagal šią priemonę yra 800 EUR. Paramos suma apskaičiuojama pagal patirtas sąnaudas ir prarastas pajamas. Įsipareigojimai bus apmokami pagal normą 20 EUR/vnt. = 50 EUR/SG (pieno galvijų veršeliai yra 0,4 SG).

53SCEP – Žindomų Galvijų Anglies Efektyvumo Programa (Plane ENVCLIM(70), 53SCEP). Pripažįstant didesnes ribines sandorio išlaidas mažesniems ūkiams, siūloma iš anksto skirti mokėjimus už pirmuosius 10 gyvūnų kiekviename bandoje. Planuojama maksimali vieneto suma 225 EUR už hektarą taikoma pirmiesiems 15 hektarų. Vieneto suma 180 EUR už hektarą taikoma likusiems tinkamiems hektarams. Šis vienėtų sumų skirtumas pripažįsta, kad mažesnių ūkių, dalyvaujančių šioje priemonėje, sandorių sąnaudos hektarui (už žinomą karvę) bus didesnės.

53SIM – Šiaudų įterpimo priemonė (Plane 5.3 ENVCLIM(70), 53SIM). Parama bus teikiama kaip išmokos pagal plotą už hektarą. Intervencija bus 1 metų sutartis su automatiniu atnaujinimu, nebent gavėjas arba Žemės ūkio, maisto ir jūrų departamentas inicijuotų atsisakymą. Maksimali trukmė bus 5 metai. Išmoka už hektarą bus pagrįsta vienodu tarifu – 250 EUR už hektarą javų kultūrų (miežiai, kviečiai, avižos, rugiai) ir 150 EUR/ha rapsams, atsižvelgiant į mažesnę rapsų šiaudų rinkos vertę. Parama kompensuos ūkininkui papildomas smulkinimo, paskleidimo ir šiaudų įterpimo į dirvą išlaidas. Siūlomi mokėjimo tarifai yra

pagrįsti daline kompensacija, siekiant 40,000 hektarų tikslo. Bus nustatytas minimalus tinkamas plotas – 5 hektarai ir maksimalus plotas – 40 hektarų.

Parama bus teikiama kaip išmokos pagal plotą už hektarą. Išmoka už hektarą bus pagrįsta vienodu tarifu – 250 EUR už hektarą javų kultūrų (miežiai, kviečiai, avižos, rugiai) ir 150 EUR/ha rapsams, atsižvelgiant į mažesnę rapsų šiaudų rinkos vertę.

Gamtinės ar kitokios specifinės su vietove susijusios kliūtys (Plane ANC (71)). Parama pagal šią intervenciją yra laipsniška:

1 kategorijos žemė: 148 EUR už pirmuosius 12 reikalavimus atitinkančių hektarų arba jų dalį ir 112 EUR už hektarą už likusius hektarus, bet ne daugiau kaip už 34 hektarus.

2 kategorijos žemė: 111 EUR už pirmuosius 10 reikalavimus atitinkančių hektarų arba jų dalį ir 104 EUR už hektarą už likusius hektarus, bet ne daugiau kaip už 30 hektarų.

3 kategorijos žemė: 93 EUR už pirmuosius 8 reikalavimus atitinkančius hektarus arba jų dalį ir 88,25 EUR už hektarą už likusius hektarus, bet ne daugiau kaip už 30 hektarų.

Žemė jūroje esančiose salose: 250 EUR už pirmuosius 20 reikalavimus atitinkančių hektarų, 170 EUR už reikalavimus atitinkančius 20–34 hektarus ir 70 EUR už reikalavimus atitinkančius 34–40 hektarų.

Išmoka pagal MPŪV kategorijas Airijoje

Išmokos kodas	Išmoka, EUR/ha
53ANC01 – 1 kategorija: Žemė iki 12 ha	148
53ANC02 – 1 kategorija: Žemė 12–34 ha	112
53ANC03 – 2 kategorija: Žemė iki 10 ha	111
53ANC04 – 2 kategorija: Žemė 10–30 ha	104
53ANC05 – 3 kategorijos Žemė iki 8 ha	93
53ANC06 – 3 kategorija: Žemė 8–30 ha	89,25
53ANC07 – Salų žemė jūroje iki 20 ha	250
53ANC08 – Užjūrio salos žemė 20–34 ha	170
53ANC09 – Užjūrio salos žemė 34–40 ha	70

3.1.2. Parama smulkiems ūkiams Danijoje

Danijoje nėra taikoma nei išmokų viršutinė riba, nei išmokų laipsniškas mažinimas.

Danijos 2023–2027 m. BŽŪP Strateginio plano 3.4 skyriuje „Dėl tikslo – teisingiau paskirstyti pajamas ir veiksmingiau nukreipti pajamų subsidijas“ konstatuota, kad Danijoje yra daug mažų ir vidutinių ūkių. Mažesniems nei 30–40 ha ūkiams būdinga tai, kad tarp jų vyrauja mėgėjiški ūkiai. Dalinės gamybos ūkiai yra šiek tiek didesni, jų vidutinis dydis – 58 ha. Tačiau statistškai ūkiai dažnai vertinami ne pagal plotą, o pagal produkciją, nes tai leidžia susidaryti vaizdą apie žemės ūkio veiklą. Ne visą darbo dieną dirbančius ūkius Danijos statistikos departamentas apibrėžia kaip ūkius, kurių standartinė produkcija viršija 25.000 EUR per metus, o darbo sąnaudos neviršija 1.665 valandų per metus. 2020 m. vidutinės darbo sąnaudos ne visą darbo dieną dirbančiuose ūkiuose buvo 948 valandos. Darbo sąnaudos atitinka maždaug pusę visą darbo dieną dirbančio žmogaus darbo sąnaudų. Dėl šios priežasties ne visą darbo dieną dirbantys ūkiai papildo namų ūkių pajamas reguliariu darbo užmokesčiu. 2020 m. ne visą darbo dieną dirbančiuose ūkiuose savininkas dirbo 96 proc. visų darbo valandų. Tik 35 valandas per metus dirbo išoriniai darbuotojai. Taigi, ne visą darbo dieną dirbantys ūkiai tiesiogiai neprisideda prie darbo vietų kūrimo kaimo vietovėse. 2020 m. ne visą darbo dieną dirbančių ūkių mokumo koeficientas (46 proc.) buvo daug didesnis nei visą darbo dieną dirbančių ūkių (26 proc.). Todėl visą darbo dieną dirbantys ūkiai yra jautresni tokiems veiksniams, kaip didėjančios palūkanų normos, kylančios pašarų kainos, produkcijos kainų kritimas, mažėjančios pajamos dėl mažesnių subsidijų ir pan.

Vidutinis pareiškėjų, prašančių žemės ūkio subsidijų, plotas yra 68,8 ha. Duomenys apie skirtingo amžiaus grupių ūkininkų vidutinį žemės ūkio naudmenų plotą rodo, kad vidutiniškai tik vyresnių nei 65 metų

ūkininkų ūkių plotai yra mažesni už šį vidurkį. 2021 m. pensinis amžius Danijoje buvo 66,5 metų, o tai leidžia daryti prielaidą, kad didžioji dauguma ūkininkų, kurių plotas mažesnis už vidutinį, turi teisę į pensiją. Taigi, perskirstymas iš visą darbo dieną dirbančių ūkių ne visą darbo dieną dirbantiems ūkiams taip pat lemia perskirstymą iš jaunesnių ūkininkų vyresniems ūkininkams, todėl perskirstymu nebus siekiama ES deklaruojamo tikslo remti naująją ūkininkų kartą.

Strateginiame plane daroma išvada, kad vykdyti privalomą perskirstymą, numatytą naujojoje BŽŪP, būtų nesąžininga stambių ūkių atžvilgiu. Įgyvendinus įvairias tiesioginių išmokų supaprastinimo priemones, bus perskirstyta nemažai lėšų iš stambesnių ūkių smulkesniems.

Skyrelyje „Teisingesnis lėšų paskirstymas“ rašoma, kad Danijos valdžios institucijų analizė rodo, kad, atsisakius teisių į išmokas, subsidijos bus perskirstytos iš visą darbo dieną dirbančių ūkininkų ne visą darbo dieną dirbantiems ūkininkams ir sudarys 47 mln. Danijos kronų. Teisių į išmokas atsisakymas reiškia, kad iš viso bus perskirstyta 2 mlrd. Danijos kronų (apie 300 mln. EUR). Tai lems teisingesnį paramos paskirstymą, nes visi ūkiai gaus vienodas išmokas už hektarą.

Strateginiame plane yra pateikiami duomenys, kokią dalį darbo užmokesčio, mokamo ūkių darbuotojams, skirtingo dydžio ūkiuose sudaro BŽŪP lėšos. Analizė rodo, kad kuo didesnis ūkis, tuo mažesnė darbo užmokesčio dalis gaunama iš ES. Daroma išvada, kad mažesni ūkiai jau dabar turi didelį pranašumą, kai kalbama apie darbo sąnaudas, palyginti su gaunamomis subsidijomis per tiesiogines išmokas. Perskirstymas šią nelygybę dar labiau padidintų, o tai būtų neprotinga, atsižvelgiant į mažesnių ūkių ekonominį gyvybingumą.

Nepageidautina, kad dėl perskirstymo sumažėtų parama didesniems ūkiams, nes tai gali sumažinti Danijos žemės ūkio sektoriaus konkurencingumą. Didesni ir vidutinio dydžio ūkiai bus labiau priklausomi nuo subsidijų ateinančiu laikotarpiu, kai išnyks teisės į išmokas. Be to, mokumas (didesnių ūkių) rodo, kad jie yra labiau pažeidžiami dėl pajamų pokyčių nei ne visą darbo dieną dirbantys ūkiai.

3.1.3. Parama smulkiems ūkiams Latvijoje

Latvijoje mažiems ūkiams parama nukreipiama per keletą instrumentų:

Išmokų lubos 100 tūkst. EUR (Plane 4.2.2), laipsniškas mažinimas išmokų netaikomas. Taiko darbo sąnaudų išskaičiavimą..

(Išmokų lubas ar išmokų laipsnišką mažinimą taiko tokios šalys kaip Austrija, Bulgarija, Belgija (Flandrija), Belgija (Valonija), Ispanija, Airija, Lietuva, Latvija, Portugalija, Slovėnija, Slovakija).

Išmokų perskirstymas, mokant visiems ūkiams nuo 3,01 ha iki 30,00 ha po 53/61 EUR/ha, ir nuo 30,01 ha iki 100,00 ha po 12,00 EUR/ha. Plane CRISS (29)) papildoma perskirstomoji pajamų parama. Bendras produkto rodiklis – 0.7. Hektarų, už kuriuos skiriama perskirstomoji pajamų parama, skaičius. Rezultato rodikliai: R6.

Poreikiai, tenkinami taikant intervenciją:

Poreikio kodas	Aprašymas
SM V1.	Užtikrinti ūkininkų pajamų priartinimą prie šalies vidurkio, ypač smulkių ir vidutinių ūkių.
SM V3.	Pajamų subalansavimas tarp ūkių dydžio grupių, išlaikyti stabilią paramą mažiems ūkiams.

Bazinė pajamų parama (BISS) skirta tik mažiems ūkiams (Plane TM1.3).

(Tokia parama taikoma Bulgarijoje, Čekijoje, Latvijoje, ir Maltoje. Čekijoje ši parama taikoma už hektarą, kitose šalyse mokama vienkartinė išmoka nuo 160 iki 1250 EUR).

TM1.3 – tai supaprastinta parama smulkiesiems ūkininkams, kurios paramos suma yra 500 EUR vienam ūkiui ir kuri pakeičia kitas tiesiogines išmokas. Norint gauti paramą, reikia užtikrinti minimalią ūkininkavimo veiklą, kuri apima reguliarią žemės ūkio naudmenų priežiūrą. Taip pat turi būti laikomasi tam tikrų pagal schemą nustatytų sąlygų, taip prisidedant prie žemės derlingumo ir kokybės užtikrinimo, taršos mažinimo ir biologinės įvairovės skatinimo.

Parama skiriama ūkiams iki 3,5 ha.

1. Papildoma pajamų parama jauniems ūkininkams (Plane CIS–YF(30), TMU3 – JAL), ūkininkams iki 40 metų ribojant paramą pagal ūkio dydį iki 150 hektarų. Išmoka už hektarą planuojama, kad svyruos nuo 34,96 EUR už hektarą (2023 m.) iki 44,64 EUR už hektarą (2027 m.).

2. Investicinė parama mažiems ir vidutiniams ūkiams (Plane INVEST 73–74, LA5). Mažiems ūkiams (apyvarta <15 000 EUR) suteikiama dotacija, (paramos dydis iki 85 proc.) 5000–30000 EUR: Intervencija remiamos investicijos, susijusios su pirminių žemės ūkio produktų gamyba arba perdirbimu ir ne žemės ūkio veiklos vykdymu. Šia intervencija remiamos investicijos, būtinos smulkių ūkių plėtrai:

- naujos technikos ir įrangos įsigijimas (pagal technikos ir įrangos katalogą);
- naudotų ne senesnių kaip penkerių metų mašinų ir įrangos įsigijimas (pareiškėjas pateikia kainų palyginimą);
- ilgalaikio turto įsigijimas, įskaitant informacinių technologijų ir programinės įrangos pirkimą ir diegimą;
- prevencinių priemonių, mažinančių laukinių gyvūnų daromą žalą ar žūtį, įgyvendinimas (pvz., tvoros, atbaidymo priemonės ir kt.);
- investicijos, skirtos prisitaikyti prie klimato kaitos arba ją sušvelninti;
- daugiamečių sodinių (išskyrus braškes) įveisimas, įskaitant sodinukų pirkimą, sodinimo pagalbą sodinimo atraminių sistemų, tvorų, tvorų atramų pirkimas, įrengimas ir sodinimas;
- statyba ir rekonstrukcija (įskaitant elektros energijos prijungimą prie viešųjų tinklų);
- žemės ir pastatų, reikalingų projektui įgyvendinti, pirkimas iki 10 proc. visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų (išskyrus bendrąsias išlaidas);
- bendrosios išlaidos, susijusios su investicijomis.

Lengvatinė paskola (Plane INVEST73–74, LA4.1.5): investicinė paskola ūkininkams iki 100000 EUR su daliniu pagrindinės sumos grąžinimu ir paskola apyvartinėms lėšoms įsigyti iki 50000 EUR.

3.1.4. Parama smulkiems ūkiams Lenkijoje

Lenkijoje 90,6 proc. iš 1,4 mln. ūkių priskiriami smulkiems ūkiams (mažesni nei 20 ha). Vidutinis Lenkijos ūkių dydis yra 10,1 ha, palyginti su 16,6 ha ES 28 vidurkiu. Lenkijoje nėra taikomos išmokų lubos ir išmokų mažinimas. (Reikia pastebėti, kad Lenkijoje nėra taikomos tiesioginių išmokų lubos nei laipsniškas išmokų mažinimas (4.2.2.1 Tiesioginių išmokų sumažinimo ar apribojimo aprašymas: Ar taikote išmokų sumažinimą? Ne ; Ar taikote išmokų sumažinimą (t. y. sumažinimą 100 proc.)? Ne ; Ar taikote darbo sąnaudų atskaitymą? Ne).

Lenkijoje mažiems ūkiams parama nukreipiama per keletą instrumentų:

Perskirstymo išmoka. Išmoka nuo 1 ha iki 30 ha ploto ūkiams, kurių plotas ne didesnis kaip 300 ha, ūkiams išmoka sieks nuo 37,71 iki 40,15 EUR/ha. Plane CRISS(29)) papildoma perskirstomoji pajamų parama. Bendras produkto rodiklis – O.7. Hektarų, už kuriuos skiriama perskirstomoji pajamų parama, skaičius. Rezultato rodikliai: R.4; R.6; R.7.

Poreikiai, tenkinami taikant intervenciją:

Poreikio kodas	Aprašymas	
CS 1. P1.	Asmeninių pajamų didinimas, siekiant užtikrinti deramą gyvenimo lygį ir lygias galimybes.	Kritiškai svarbus
CS 1. P2.	Pajamų skirtumų tarp žemės ūkio valdų mažinimas.	Pageidautinas
CS 1. P5.	Geresnė ES žemės ūkio ekonominė padėtis pasaulio žemės ūkio atžvilgiu.	Kritiškai svarbus
CS 1. P6.	Kainų ir gamybos rizikos mažinimas – oro sąlygų, stichinių nelaimių, kenkėjų, ligų.	Kritiškai svarbus

Susietoji parama pajamoms, susijusioms su pašarinių augalų auginimu (Plane CIS(32), I 5.12). Išmoka gali apimti ne daugiau kaip 75 ha pašarinių augalų ūkyje. Nustatyta 75 ha riba, darant prielaidą, kad šios pasėlių

grupės dalis sudaro 25 proc., suteikia 300 ha ūkio ploto ribą, kuri Lenkijoje traktuojama kaip šeimos ūkio slenkstis.

Ekologinis ūkininkavimas (Plane ENVCLIM(70), I 8.11). Ekologiškiems smulkiems ūkiams gali būti skiriama nediferencijuota pagal atskirus pasėlius mažų ūkių, auginančių ekologiškus augalus, išmoka (1 640 PLN/ha). Taip pat galima gauti papildomą išmoką už hektarą, jei ūkyje gyvulių tankumas yra nuo 0,5 SG/ha iki 1,5 SG/ha (išmoka už tvarią augalininkystės ir gyvulininkystės produkciją).

Ekologinei išmokai taikomas laipsniškas mažinimas:

100 proc. bazinio tarifo – už plotą nuo 0,10 ha iki 50 ha;

75 proc. bazinio tarifo – už plotą nuo 50 ha iki 100 ha;

60 proc. bazinio tarifo – už plotą virš 100 ha.

I 8.2. Vertingų buveinių ir nykstančių rūšių apsauga už "Natura 2000" teritorijų ribų (Plane ENVCLIM(70), I 8.2.).

Intervencijai taikomas mažėjimo mechanizmas. Agrarinės aplinkosaugos ir klimato išmoka už valdymu pagrįstą įsipareigojimą skiriama:

▪ 100 proc. bazinės normos – už plotus nuo 0,10 ha iki 50 ha;

▪ 75 proc. bazinės normos – už plotus nuo 50 ha iki 100 ha;

▪ 60 proc. bazinės normos – už plotus virš 100 ha.

Investicinė parama (Plane INVEST(73–74), I 10.5.). Intervencija remiami smulkūs ūkiai, t. y. ūkiai, kurių ekonominis dydis neviršija 25 000 EUR, įgyvendinus veiksmą, padidins pagamintų ar perdirbtų žemės ūkio produktų pardavimo vertę. Intervencijos tikslas – padidinti ūkio orientaciją į rinką (taigi ir ūkio konkurencingumą). Investicijos gali būti susijusios su valdoje pagamintų žemės ūkio produktų gamyba ir paruošimu parduoti, mažmenine prekyba žemės ūkio produktais, tiesioginiu pardavimu ir tiesioginiu pristatymu. Intervencijos lėšomis bus remiamos materialinės ir nematerialinės investicijos, susijusios su pirmiau minėtomis operacijomis, įskaitant pastatų ar statinių statybą, modernizavimą ar įrengimą, naujų mašinų ir įrangos įsigijimą. –Parama nėra numatyta ūkiams, auginantiems pvz.:

▪ kailinius žvėrelius, išskyrus triušius, laikomus mėsos žaliavos gamybai;

▪ daugiamečius augalus, skirtus energijai gauti;

▪ kai kuriems specialiems žemės ūkio gamybos sritims, pavyzdžiui, laboratorinių gyvūnų, akvariuminių žuvų, veislinių šunų ir veislinių kačių auginimui;

▪ bitininkystės įrangai, mašinoms ir prietaisams, naudojamiems bitynams tvarkyti (skiriama pagal bitininkystės programą).

▪ Veiksmų atrankos kriterijai visų pirma gali būti susiję su:

▪ gamybos kokybės sistemomis,

▪ dalyvavimu bendradarbiavimo veikloje, kai veiklos objektas turėtų būti susijęs su

bendradarbiavimo veiklos sritimi,

▪ ūkiu, kuriame ne mažiau kaip 50% valdos naudojamos žemės yra MPŪV kalnų tipo arba MPŪV II specialiojoje zonoje (tik vietovėse, kuriose ne mažiau kaip 50% žemės ūkio paskirties žemės yra aukščiau kaip 350 m virš jūros lygio),

▪ dalyvavimas mokymuose, susijusiuose su verslo plane numatyta veiklos sritimi.

▪ pirmenybė teikiama moterims.

Vienkartinė išmoka mokama dviem dalimis. Vienkartinė išmoka (ne daugiau kaip 85 proc. operacijos išlaidų): 120 tūkst. zlotų ūkiams, pradedantiems prekiauti savo produktais trumpojoje tiekimo grandinėje, ir ūkiams, vykdančioms ekologinę gamybą –100 tūkst. zlotų.

Gamtinės ar kitokios specifinės su vietove susijusios kliūtys (71 straipsnis). MPŪV išmokoms taikomas mažėjimo koeficientas ūkio lygmeniu, priklausomai nuo bendro žemės ūkio paskirties sklypų ar jų dalių ploto, kuriam taikomos išmokos. Išmoka skiriama pagal ūkyje esančių MPŪV plotą, taikant tokį intensyvumą:

▪ iki 25 ha – 100 proc. išmoka;

- 25,01 – 50 ha – 50 proc. išmokos;
- 50,01 – 75 ha – 25 proc. išmokos.

Eko sistema – Gyvūnų gerovė. Intervencijos kodas (valstybė narė) I 4.6, Kompensacinė išmoka, bendrasis produkto rodiklis 0.8 Hektarų arba gyvulių vienetų, kuriems taikomos ekologinės sistemos, skaičius.

Taikomas minimalus gyvūnų:

- vištų dedeklių atveju – 350,
- viščiukų broilerių atveju – 500,
- mėšai auginamų kalakutų – 100.

Minimalus gyvūnų skaičius arkliais – 2 arkliai ne jaunesni kaip 24 mėnesių amžiaus arba kumelė su ARiMR registruotu kumeliuku.

Už arklius, laikomus laukinėje ar pusiau laukinėje aplinkoje, atvežtus iš nacionalinio parko ar kraštovaizdžio parko teritorijų, paskirtų pagal gyvūnų identifikavimo ir registravimo sistemos nuostatas, išmoka netaikoma.

Dėl penimų kiaulių gerovės – penimos kiaulės iš paršavedžių, laikomų ūkiuose, įgyvendinančiuose intervenciją dėl paršavedžių gerovės, arba penimos kiaulės iš paršavedžių, laikomų bandos būstinėje, esančioje ne toliau kaip apie 50 km nuo bandos būstinės, kurioje bus penimos kiaulės. laikomos, yra tinkamos išmokoms, dėl kurių užtikrinama penimų kiaulių gerovė (smulkesnė informacija bus patikslinta nacionalinių teisės aktų lygmeniu).

Penimų galvijų gerovei – penimi galvijai nuo 4 mėnesių iki 18 mėnesių, laikomi tam tikrame ūkyje per šį laikotarpį ne trumpiau kaip 120 dienų – už penėjimą, kuris nėra gautas iš karvių židinių kuriems taikoma intervencija.

Penimų galvijų gerovei – penimi galvijai, sveriantys daugiau kaip 300 kg iki 18 mėnesių, laikomi tam tikrame ūkyje per šį laikotarpį ne trumpiau kaip 120 dienų – už atvežamus penimus gyvulius iš karvių židinių, kurioms taikoma intervencija.

ūkiuose, kuriuose yra uždaras kiaulių auginimo ciklas ir kuriuose ūkininkas tuo pačiu metu rūpinasi paršavedžių ir penimų kiaulių gerove, galima gauti papildomą išmoką už tame ūkyje gimusią penimą kiaulę.

Paramos forma ir suma. Metinė išmoka už kiekvieną gyvulį. Išmokos rūšis 31 straipsnio 7 dalies b punktas – išmokomis kompensuojama negauta nauda ir papildomos išlaidos, susijusios su intervencinių reikalavimų, taikomų gyvulininkystėje, įgyvendinimu – praktika, kuri viršija esamus arba įprastai taikomus standartus. Įvedus balų sistemą kiaulėms ir galvijams (taip pat ekologinio ūkininkavimo sistemose auginamiems gyvūnams), kiekvienai praktikai priskiriamas atitinkamas balų skaičius, kuris atitinka apskaičiuotą tos praktikos normą vienam gyvulio vienetui, nustatytą pagal 31 straipsnio 7 dalies b punktą. Daroma prielaida, kad 1 balas yra lygus 100 PLN arba 22,47 EUR.

Numatytos išmokų normos bus mokamos už:

- paršavedžių gerovę – už paršavedę,
- penimų kiaulių gerovę – už penimą kiaulę,
- pieninių karvių gerovę – už pieninę karvę,
- mėsinių karvių gerovę – už mėsinę karvę,
- mėsinių galvijų gerovę – už mėsinią galviją,
- avių gerovę – už naminės avies patelę, kuriai yra bent 12 mėnesių,
- dedeklių vištų gerovę – už dedeklę vištą,
- broilerių gerovę – už broilerį,
- mėsinių kalakutų gerovę – už kalakutą,
- arklių gerovę – padidinta gyvenamoji erdvė – už arklį, kuriam yra bent 24 mėnesiai,
- arklių gerovę – atvira sistema – už arklį, kuriam yra bent 24 mėnesiai,

- ožkų gerovė – už naminės ožkos patelę, kuriai yra bent 12 mėnesių.

Žemiau esančiose lentelėse pateikta:

	Balai	Perskaičiavimo koeficientas į SG
Paršavedės		
Padidintas gyvenamasis plotas bent 20%	7,8	0,5
Vėlesnis jaunų atjunkymas	5,4	0,5
Kraikas	3,2	0,5
Padidintas gyvenamasis plotas bent 50%	18,6	0,5
Penimos kiaulės		
Padidintas gyvenamasis plotas bent 20%	1,3	0,3
Kraikas	2	0,3
Padidintas gyvenamasis plotas bent 50%	2	0,3
Uždarytas ciklas	1	0,3
Pieninės karvės		
Padidintas gyvenamasis plotas bent 20%	6,9	1
Išleidimas į lauką	2	1
Vėlesnis jaunų atjunkymas	1,7	1
Kraikas	1,1	1
Padidintas gyvenamasis plotas bent 50%	10	1
Ganymas	3,1	1
Mėsinių karvės		
Padidintas gyvenamasis plotas bent 20%	3,6	1
Išleidimas į lauką	1,5	1
Kraikas	1	1
Ganymas	1,5	1
Padidintas gyvenamasis plotas bent 50%	9,1	1
Penimi gyvuliai		
Padidintas gyvenamasis plotas bent 20%	1,1	0,7
Išleidimas į lauką	1,4	0,7
Kraikas	0,7	0,7
Padidintas gyvenamasis plotas bent 50%	4,9	0,7

	Gyvūnų gerovė	Apskaičiuotas gerovės mokėjimo tarifas (EUR/SG)	SG
1	Avių gerovė	347,17	0,1
2	Dedeklių vištų gerovė	227,13	0,014
3	Broilerių viščiukų gerovė	6,42	0,007
4	Mėsinių kalakutų gerovė	22,47	0,03
5	Arklių gerovė – padidintas gyvenamasis plotas	121,53	0,8
6	Arklių gerovė – atvira sistema	55,02	0,8
7	Ožkų gerovė	335,28	0,1

Išmokos pagal technologijų grupę skirstomos taikant šias laipsniško mažinimo (degresyvumo) ribas (netaikoma išmokoms už ekologiškai auginamus gyvulius, jei ūkininkas prašo šių išmokų pagal supaprastintas taisykles):

- iki 100 SG – 100%
- virš 100 SG iki 150 SG – 75%
- virš 150 SG – išmokos nemokamos.

Išmokų dydžiai ir (arba) balų skaičius diferencijuojami pagal gyvulių rūšį ir (arba) grupę bei praktikos tipą. Taip yra todėl, kad gyvulininkystei, priklausomai nuo gyvūnų rūšies/grupės, būdingi skirtingi patiriamų išlaidų dydžiai ir rūšys bei atsisakoma naudos.

3.1.5. Parama smulkiems ūkiams Nyderlanduose

Daugeliui Nyderlandų ūkininkų tiesioginė pajamų parama yra būtina, ypač tam, kad būtų galima prisidėti prie investicijų, kuriant tvaresnį ūkį. Taip bus tol, kol Nyderlandų ūkininkų pajamų modeliai nebus pakankami ir užtikrins didesnes ilgalaikes sąžiningas pajamas. Be to, dėl pajamų paramos ūkiai tampa mažiau pažeidžiami ir atsparesni įvairioms rizikoms, kylantioms dėl klimato kaitos, galimų krizių ir rinkų nestabilumo. Kadangi mažesni ūkiai yra ypač pažeidžiami ir dėl perėjimo prie tvaresnio verslo modelio, numatyta laikytis ir įsipareigojimo – perskirstyti bent 10 proc. tiesioginių išmokų smulkiems ūkiams. Tai taip pat atitinka EK rekomendaciją Nyderlandams stiprinti ūkių gyvybingumą tikslingiau paskirstant tiesiogines išmokas, pavyzdžiui, taikant papildomą perskirstomąją pajamų paramą tvarumui didinti. Nyderlandai daugiausia dėmesio skirs privalomam minimaliam 10 proc. dydžiui, nes Nyderlanduose pajamų rėmimo perskirstymas yra mažiau reikalingas nei kitose valstybėse narėse. Įmonės dydžio skirtumai Nyderlanduose yra mažesni nei kitose ES šalyse. Panašu, kad ši tendencija tęsis ir toliau. Tuo pat metu Nyderlandai nenori dirbtinai išlaikyti įmonių, kurios nėra gyvybingos ir todėl neturi ateities perspektyvų. Kartu manoma, kad tikslinė parama investicijomis ir žinių įgijimui yra tikslingesnė siekiant, kad maži ir vidutiniai ūkiai taptų atsparesni ateities iššūkiams, nei didesnis pajamų rėmimas. Todėl, Nyderlanduose priimtas sprendimas labiau remti pajamas ūkių, dirbančių iki 60 hektarų. Nyderlanduose nėra taikoma nei išmokų viršutinė riba, nei išmokų laipsniškas mažinimas.

Nyderlanduose teikiama CRISS(26) – papildoma perskirstomoji pajamų parama I.29 – Perskirstomoji pajamų parama (CRISS). Bendras produkto rodiklis – O.7. Hektarų, už kuriuos skiriama perskirstomoji pajamų parama, skaičius. Rezultato rodikliai: R4, R.6.

Poreikiai, tenkinami taikant intervenciją:

Poreikio kodas	Aprašymas	Poreikio kategorija
N.01	Olandijos žemės ūkio transformacija per pelningą verslumą	1
N.03	Sustiprintas rizikos valdymas žemės ūkyje ir ūkio viduje	1

Paskaičiuota, kad papildoma priemoka iki 40 hektarų bus skiriama visiems ūkiams iki 60 hektarų. Tokiu būdu didesni nei 60 hektarų ūkiai prie augimo prisideda santykinai vis daugiau. Be to, (remiantis ūkio dydžiu 2021 m.), vidutinis ūkio dydis Nyderlanduose yra apie 40 hektarų. Parama mokama kaip priedas prie BISS už pirmąjį ne didesnę kaip 40 ha plotą visiems Nyderlandų ūkininkams, darant prielaidą, kad 10% paramos bus perskirstyta tiesioginėms išmokoms. Perskirstymas bus naudingas mažesniems ir vidutiniams ūkiams iki maždaug 60 ha. Papildoma priemoka skiriama maždaug iki vidutinio įmonės dydžio. 2023 m., atsižvelgiant į įmonių dydį, vieneto suma bus apie 54 EUR.

Siekiant, kad Nyderlandų žemės ūkis išliktų gyvybingas ir konkurencingas, reikalinga spartesnė kartų kaita. Jauniesiems ūkininkams finansiškai sunku pradėti ir plėtoti naują ekonominę veiklą žemės ūkio sektoriuje. Jaunieji ūkininkai savo verslo pradžioje dažnai susiduria su didelėmis išlaidomis, nes žemės kaina Nyderlanduose yra didelė (didžiausia ES), o pastatai brangūs. Ypač su šiomis problemomis susiduria ūkiai, kurie pradeda naujai ūkininkauti ir neturi galimybės perimti ūkį iš šeimos narių. Numatoma, kad papildoma pajamų parama jauniesiems ūkininkams prisidės prie pajamų paramos jauniesiems ūkininkams, o tai, kartu su parama įsikūrimui, pagerina jų galimybes perimti verslą, jį pradėti ir (arba) padaryti tvaresnį. Visa įsikūrimo pagalba, investicinė pagalba ir tikslinė papildoma pajamų parama jauniesiems ūkininkams turėtų paskatinti tvarią kartų kaitą Nyderlandų žemės ūkyje. Palyginti maža vieneto suma – 2 800 EUR per metus – atitinka tikslą, kad pajamų parama būtų tikslingesnė, papildant ją su įsikūrimo pagalba. Nyderlanduose

vidutiniškai ūkiai yra apie 40 hektarų dydžio. 2 800 EUR reiškia vidutiniškai apie 70 EUR papildomą pajamų paramą už hektarą. Tai sudaro maždaug ketvirtadalį bazinės priemokos ir perskirstymo išmokos už pirmuosius 40 hektarų – 275 EUR (221 EUR + 54 EUR). Papildoma pajamų parama padės užtikrinti jaunųjų ūkininkų pajamas, tačiau daugiausia dėmesio bus skiriama tam, kad būtų prisidedama prie didelių išlaidų, susijusių su verslo perėmimu, pradėjimu ir (arba) tvaresnio jo didinimu, padengimo, teikiant paramą investicijoms. Per 5 metus tai reiškia papildomą 14 000 EUR pajamų paramą, nepriklausomai nuo ūkio dydžio. Tai taip pat turės tam tikrą perskirstymo poveikį, kad labai dideliems ūkiams neatitektų visa ši pajamų parama iš vidutinių šeimos ūkių. Nyderlandai stebės pokyčius ir galbūt koreguos vieneto sumas, kaip jiems atrodys tinkama.

3.1.6. Parama smulkiems ūkiams Švedijoje

Švedijoje nėra taikoma išmokų viršutinė riba, tačiau taikomas išmokų laipsniškas mažinimas. Išmokų laipsniško mažinimo tikslas – perskirstyti pajamų paramą iš stambių ūkių į smulkius ir vidutinius ūkius. Šis mažinimas taikomas ūkiams, kurie gauna daugiau kaip 60.000 EUR išmokų, ir sudaro 10 proc. sumos, viršijančios šią ribą.

Švedijos 2023–2027 m. BŽŪP Strateginiame plane konstatuota, kad 2015–2020 m. laikotarpiu Švedija visiškai suvienodino bazinės išmokos schemą, todėl nuo 2020 m. visos teisės į išmokas visoje šalyje ir už visų rūšių produkciją yra vienodos. Konvergencijos poveikis yra nuolatinis, turėjęs įtakos daugelio ūkininkų paramos lygiui. Apskritai dėl konvergencijos parama buvo gerokai perskirstyta nuo didesnių ūkių mažesniems, ir tai patvirtina rodiklio R6 reikšmės pokytis, kuri padidėjo nuo 84,3 2015 m. iki 95,6 2020 m., kai konvergencija buvo baigta. Numatoma, kad, įtraukus ekologines schemas ir siūlomą 5 proc. tiesioginių išmokų voko papildomos perskirstomosios pajamų paramos tvarumui didinti išmoką pirmiesiems 150 ha visuose ūkiuose, apskaičiuota tikslinė R6 reikšmė dar labiau padidės ir 2023 m. sieks 98 proc. Prognozuojama, kad smulkiuose ūkiuose bus nevienodai taikomos kitos tiesioginių išmokų priemonės, išskyrus bazinę pajamų paramą tvarumui, o tai turės įtakos R6 vertei.

Parama jaunesiems ūkininkams (ši parama sudaro 70 proc. bazinės pajamų tvarumui ir 21.225 EUR per metus, mokama penkerius metus už pirmuosius 200 hektarų) turi perskirstomąjį poveikį ir pasižymi dideliu įsisavinimu, o ekologinėms schemoms prognozuojamas vidutiniškai didelis įsisavinimas mažesniuose ūkiuose. Šiek tiek mažesnis ekologinių schemų įsisavinimas yra susijęs su tuo, kad mažesni ūkiai dažniau vykdo ribotą gamybą arba jos visiškai nevykdo, todėl jų pajamos gaunamos iš kitų šaltinių. Dėl padidėjusių išmokų už pusiau natūralias ganyklas, kurios paplitusios mažesniuose ūkiuose, numatoma, kad, palyginti su dabartiniu pasiskirstymu, padidės paramos už galvijus dalis, tenkanti mažesniems ūkiams. Apskritai tikimasi, kad siūlomos intervencinės priemonės sustiprins ankstesnę stiprią tendenciją didinti paramos smulkiąjam verslui dalį ir tikslingiau nukreipti paramą ūkininkams, kuriems labiausiai reikia pajamų paramos.

Papildoma perskirstomąja pajamų parama tvarumui užtikrinti siekiama dar labiau padidinti pajamas to dydžio kategorijos ūkiams, kuriems, kaip nustatyta, labiau reikia pajamų paramos, kad jie gautų teisingas pajamas ir išlaikytų gamybą. Todėl 5 proc. tiesioginių išmokų voko perskirstomi pirmiesiems 150 hektarų visuose ūkiuose. Papildoma perskirstomoji pajamų parama mokama aktyviems ūkininkams kaip metinė suma už reikalavimus atitinkantį jų valdomos žemės hektarą, bet ne daugiau kaip už 150 hektarų. Skirtingais metais ji gali skirtis priklausomai nuo valiutos kurso. Planuojamas paramos dydis yra 15,40 EUR už hektarą 2023 m. Numatoma, kad jis iš esmės išliks toks pat per visą laikotarpį (2024 ir 2025 m. – 15,40 EUR/ha, 2026, 2027 ir 2028 m. – 15,50 EUR/ha). Paraiškas paramai gauti gali teikti fiziniai ir juridiniai asmenys, kurie yra aktyvūs ūkininkai. Paramos dydis už hektarą yra vienodas visoms valdoms visoje šalyje. Parama mokama tik tuo atveju, jei pareiškėjas atitinka minimalius reikalavimus, keliamus atsietosioms tiesioginėms išmokoms gauti.

Švedijoje smulkūs ūkiai yra remiami pagal intervencijas, skirtas konkrečiam sektoriui – vaisių ir daržovių sektoriui. Pirminės produkcijos gamintojai yra susiskaldę, o rinkos koncentracija maisto produktų prekyboje yra didelė. Pagrindinis paramos tikslas – stiprinti vaisių ir daržovių augintojų pozicijas, palyginti su prekybininkų pozicijomis, rinkoje, didinant bendradarbiavimą gamintojų organizacijose. Parama vaisių ir daržovių gamintojų organizacijoms sudaro sąlygas smulkiems ir vidutiniams pirminės produkcijos gamintojams plėtoti verslą. Tai gali būti daroma, bendrai parduodant ir investuojant į bendras patalpas, skirtas bendram narių pirminės produkcijos rūšiavimui, sandėliavimui, pakavimui ir paskirstymui, taip pat gamybos nuostolių ir atliekų tvarkymui. Parama taip pat siekiama sustiprinti sektoriaus konkurencingumą, ypač siekiant būti konkurencingam su importuotojais iš trečiųjų šalių. Parama sudaro sąlygas smulkiems ir vidutiniams pirminės produkcijos gamintojams plėtoti savo verslą ir padaryti jį pelningesnį ilgoju laikotarpiu, pavyzdžiui, didinant efektyvumą, tobulinant įgūdžius, gerinant gamybos planavimą ir naudojant naujas kultūras bei auginimo būdus. Šiuo metu Švedijoje yra 3 gamintojų organizacijos vaisių ir daržovių sektoriuje. Numatyta, kad 2024–2027 m. parama šioms organizacijoms sudarys 25.860.373,00 EUR (apytiksliai po 6,5 mln. EUR per metus).

3.1.7. Parama smulkiems ūkiams Vokietijoje

Vokietijoje nėra taikoma nei išmokų viršutinė riba, nei išmokų laipsniškas mažinimas.

Šalyje vykstantys struktūriniai pokyčiai rodo, kad ūkių skaičius nuosekliai mažėja, o ūkių dydis pagal žemės ūkio naudmenas didėja. Taip yra daugiausia dėl to, kad sumažėjo ūkių, kurių dydis yra mažesnis nei vidutinis, ypač mažų ūkių, kurių ūkių pavaldėjimas yra neaiškus. Visų pirma pagrindinės to priežastys yra ekonomiškai efektyvios gamybos iššūkiai, taip pat aukšti standartai ir didėjantys socialiniai reikalavimai žemės ūkio gamybai. Nors dėl masto ekonomijos dideli ūkiai gali daug geriau susidoroti su šiais iššūkiais, mažų ir vidutinių ūkių galimybės tai padaryti yra ribotos. Šie ūkiai sudaro didžiausią dalį ir sudaro beveik tris ketvirtadalius visų Vokietijos ūkių. Dėl šių iššūkių dažnai mažėja mažų ir vidutinių ūkių pajamų potencialas, o kai kuriais atvejais žemės ūkyje dirbantys asmenys gauna netvarias pajamas. Pajamos vienam darbuotojui, pakoreguotos atsižvelgiant į tiesiogines išmokas skirtingo dydžio ūkiuose, taip pat patvirtina vienos įmonės ir vienam darbuotojui tenkančių pajamų lygį, kuris koreliuoja su ūkio dydžiu. Dėl žemo pajamų lygio dažniau uždaromi ūkiai, o tai daug dažniau pasitaiko mažosiose ir vidutinėse įmonėse. Tuo pačiu metu visuomenė nori išlaikyti įvairią žemės ūkio struktūrą su skirtingomis ūkių formomis ir dydžiais; o ypač smulkių ūkių struktūros dažnai taip pat skatina biologinę įvairovę. Taikant papildomą perskirstomųjų pajamų bazinę paramą (UES) tvarumui užtikrinti, ekonomiškai sunkumų patiriantys mažieji ir vidutiniai ūkiai ateityje gaus dar didesnę paramą, kad būtų užtikrintas tinkamas gyvenimo lygis ir išlaikyta įvairi žemės ūkio struktūra.

Todėl, Vokietijoje teikiama CRISS(29) – papildoma perskirstomoji pajamų parama tvarumui didinti, įgyvendinant DZ–0201 – Papildoma perskirstomoji pajamų parama tvarumui didinti (UES).

Bendras produkto rodiklis – O.7. Hektarų, už kuriuos skiriama perskirstomoji pajamų parama, skaičius. Rezultato rodikliai: R.4, R.6, R.7.

Poreikiai, tenkinami taikant intervenciją:

Poreikio kodas	Aprašymas	Poreikio lygis
A.1	Deramo gyvenimo lygio užtikrinimas žmonių, dirbančių žemės ūkyje	labai aukštas
A.4	Teisingesnis pajamų paramos paskirstymas	aukštas

Perskirstomoji pajamų parama teikiama dviem grupėms už ne daugiau kaip 60 hektarų reikalavimus atitinkančio ploto.

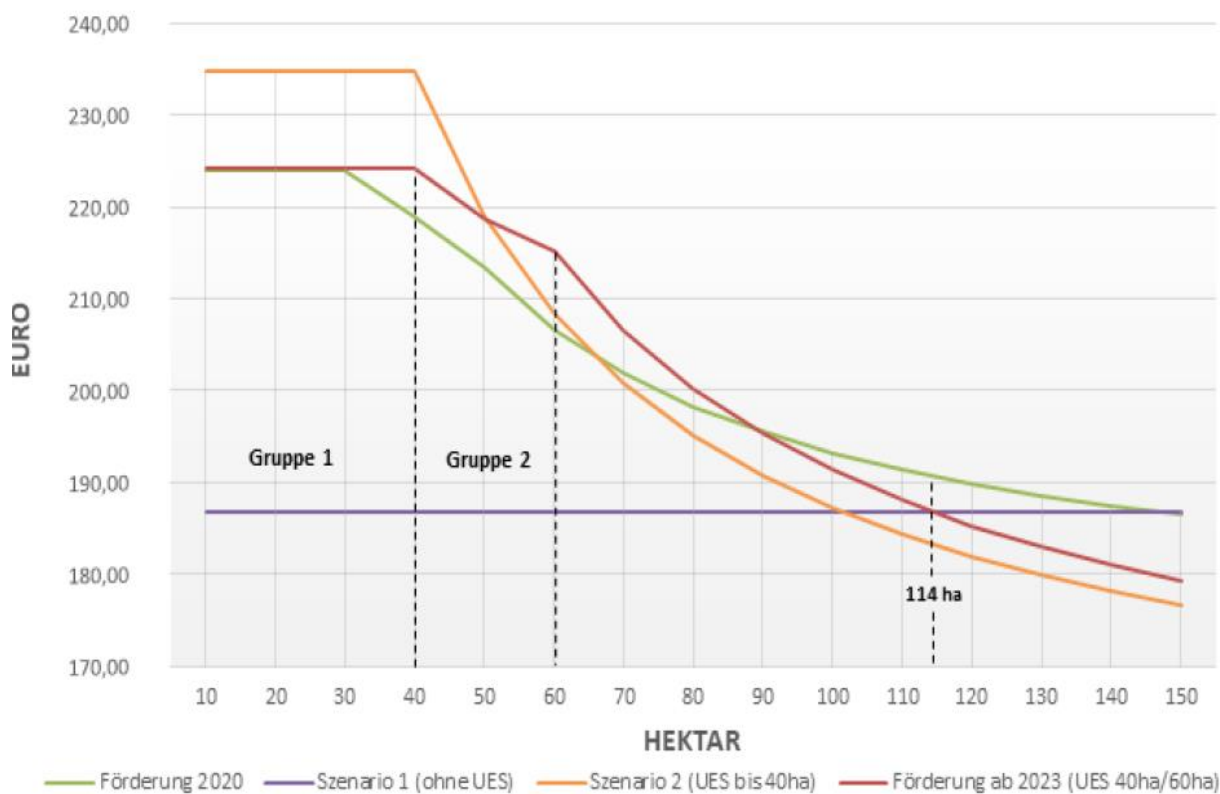
Ateinančiu finansavimo laikotarpiu ir toliau bus taikomas dabartinis požiūris į mažųjų ir vidutinių įmonių skatinimą, tačiau juo bus atsižvelgiama į pastarųjų metų struktūrinius pokyčius. Todėl subsidijuotinių plotų dydžiai bus koreguojami kiekvienam ūkiui. Pirmoji grupė apibrėžiama remiantis vidutiniu mažų visą darbo

dieną dirbančių ūkių dydžiu, o didžiausias subsidijuojamas plotas vienam ūkiui atspindi vidutinį ūkio dydį Vokietijoje. Maži visą darbo dieną dirbantys ūkiai turi žymiai mažiau žemės ūkio paskirties žemės. Čia turimas plotas yra apie 41 ha. Todėl pirmajai grupei nustatyta 40 hektarų riba.

Apskaičiuojant vidutinį ūkio dydį Vokietijoje (antroji grupė), naudojami dabartinio finansavimo laikotarpio paraiškų duomenys. Kadangi mažesni ūkiai yra įtraukti į Žemės ūkio struktūros tyrimų ir bandomųjų ūkių tinklą yra nepakankamai atstovaujami dėl esamų aprėpties ribų, vidutinis ūkio dydis yra sistemingai pervertinamas. Todėl naudojami IAKS taikymo duomenys. Remiantis paraiškos duomenimis, vidutinis ūkio dydis yra 54,6 ha. Siekiant atsižvelgti į didėjančių vidutinių ūkių raidą ateinančiais metais, plėtra buvo tęsiama atsižvelgiant į pastaruosius metus. Prognozuojamas vidutinis ūkio dydis 2027 m. – apie 57,6 ha. Finansavimo riba – antroji grupė atitinkamai yra 60 hektarų. Iki 60 hektarų subsidija garantuoja, kad žemesni nei vidutiniai ūkiai ir ateityje gaus finansavimą visiems savo plotams.

Ateityje 12 proc. nacionalinės viršutinės ribos bus panaudota tiesioginėms išmokoms UES. Subsidija, kuriai skiriama 12 procentų tiesioginių išmokų, sudaro apie 531 milijoną EUR 2023 m., o 2026 m. sumažės iki maždaug 501 mln. Atsižvelgiant į hektarus, už kuriuos ateityje bus galima gauti išmokas, galima realizuoti pradinę išmoką už hektarą apie 69,16 EUR/ha pirmoje grupėje ir 41,49 EUR/ha antroje grupėje, kuri finansavimo laikotarpiu gali sumažėti iki 65,32 euro pirmajai grupei ir 39,19 euro antrajai grupei dėl didesnio perskirstymo. Planuojama vieneto suma už antrosios grupės hektarą sudaro 60 procentų pirmosios grupės išmokos sumos.

Pirmiau aprašyta perskirstomosios pajamų paramos finansavimo struktūra padeda skatinti mažus ir vidutinius ūkius Vokietijoje. Taip atsižvelgiama į tikslą teisingiau paskirstyti tiesiogines išmokas ir visų pirma geriau nei anksčiau remti mažuosius ir vidutinius ūkius. Toliau pateiktoje diagramoje parodytas dabartinis bazinės ir perskirstymo priemokos ("Finansavimas 2020 m.") finansavimo lygis, palyginti su planuojama struktūra ("Finansavimas nuo 2023 m.") ir dviem kitais scenarijais. Be UES būsimas finansavimo lygis būtų apie 187 EUR už hektarą visiems ūkiams (1 scenarijus), taigi gerokai mažesnis už dabartinį finansavimo lygį mažiems ir vidutiniams ūkiams. Padidinus UES finansavimo apimtį ir dviem etapais diferencijuojant priemokas, ateityje bus išlaikytas panašus paramos smulkiesiems ūkiams lygis (apie 224 EUR už hektarą) ir taip bus svariai prisidėta prie skirtingų tipų ir dydžių ūkių išlaikymo ir ypač remiami mažesnių pajamų lygio ūkiai. Mažėjantis finansavimas ir mažesnis finansavimas antroje grupėje taip pat užkerta kelią staigiam vidutinio finansavimo lygio vienam hektarui sumažėjimui, kaip būtų, pavyzdžiui, tuo atveju, kai finansavimas neviršija 40 hektarų (2 scenarijus). Ateityje UES galės pasinaudoti ūkiai iki maždaug 114 hektarų dydžio. Tuo pat metu dideli visą darbo dieną dirbantys ūkiai ($\sigma = 136$ ha), kurių pajamų lygis taip pat yra gerokai didesnis, ypač dideli ūkiai, daugiausia valdomi kaip juridiniai asmenys, prisidės prie perskirstymo finansavimo.

18 pav. Vidutinė parama skirtingo dydžio ūkiams, EUR/ha

Nustatant R.6 rodiklio reikšmes ir siekiant apskaičiuoti tiesioginių išmokų perskirstymą, atsižvelgiama į tiesioginių išmokų intervencines priemones (įskaitant ekologines sistemas). Jei rezultato rodiklio vertė viršija 100 procentų, tai reiškia, kad ūkiai, kurių dydis mažesnis už vidutinį ūkio dydį, gauna didesnę nei vidutinę sumą už hektarą. Rodiklis kasmet atnaujinamas. Siekiama, kad finansavimo laikotarpio pabaigoje mažesnėms ūkiams būtų skiriama vidutinė išmoka už hektarą, sudaranti **114 proc.** visų ūkių vidutinės išmokos už hektarą.

Prie smulkiųjų ūkių rėmimo prisideda ir CIS–YF(30) – Papildoma pajamų parama jauniems ūkininkams DZ–0301 – Papildoma pajamų parama jauniems ūkininkams Jaunieji ūkininkai (JES). Vokietijoje praeitame finansavimo laikotarpyje iki 90 hektarų ūkio buvo skirta speciali parama kaip paramos jauniems ūkininkams dalis. Būsimuoju finansavimo laikotarpiu šis finansavimas padidintas tiek pinigine, tiek ploto apimtimi. Šiuo tikslu subsidija padidinta iki 120 hektarų vienam ūkiui. Ši ribinė vertė grindžiama dvigubu planavimo laikotarpio pabaigoje vidutiniam ūkiui numatomo ploto dydžiu. Tai taip pat maždaug atitinka ribą, iki kurios ūkiai gauna perskirstomąją pajamų paramą. Todėl, didesni visą darbo dieną dirbantys ūkiai, turintys ypač perspektyvią ateitį, ateityje taip pat gaus papildomą jaunųjų ūkininkų pajamų paramą už didžiąją dalį savo žemės.

Padidinus subsidiją, apie 80 procentų jaunųjų ūkininkų dirbamos žemės ateityje gaus papildomą finansavimą. Jaunųjų ūkininkų, kurių ūkio plotas yra mažesnis už slenkstinę vertę ir todėl gauna paramą už 100 proc. savo žemės, dalis sudaro apie 89 proc. Papildomai jaunųjų ūkininkų pajamų paramai 2023–2027 m. bus panaudota 147,47 milijono EUR tiesioginių išmokų nacionalinės viršutinės ribos. Atsižvelgiant į plotus, už kuriuos ateityje bus galima gauti išmokas, galima gauti apie 134 EUR išmoką už hektarą. Atsižvelgiant į maksimalią 120 ha subsidiją, jaunųjų ūkininkų valdomiems ūkiams skiriama iki 16 000 EUR per metus. Šios didelės sumos, kurios skiriamos ne ilgiau kaip penkeriems metams, iš viso gali sudaryti iki maždaug 80 000 EUR. Tai bus reikšminga ir nuolatinė parama jauniems ūkininkams. Šios didelės

priemokų sumos taip pat gali padėti sukaupti nuosavą kapitalą ir taip palengvinti papildomas investicijas, kurios vėliau lemia nuolatinį pajamų augimą.

Ūkininkaujantiems gamtines ar kitokias specifines su vietove susijusias kliūtis turinčiose vietovėse parama mažinama priklausomai nuo ūkio dydžio t. y. 100 proc. išmokos mokama santykinai smulkiems ūkiams.

Išmokos mažinimas priklausomai nuo ūkio dydžio ir regiono tipo:

pirmieji 100 ha	100–200 ha	201–300 ha	301–400 ha	401–500 ha	virš 500 ha
0%	20%	40%	60%	80%	100%
pirmieji 75 ha	75–150 ha	151–250 ha	virš 250 ha		
0%	35%	65%	100%		
pirmieji 100 ha	101–250 ha	251–500 ha	virš 500 ha		
0%	20%	40%	100%		
pirmieji 100 ha	101–150 ha	virš 150 ha			
0%	25%	100%			
pirmieji 300 ha	301–600 ha	virš 600 ha			
0%	6%	12%			

3.2. IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

2023–2027 m. BŽŪP programavimo laikotarpiu skiriamas didelis dėmesys smulkiems ir vidutiniams ūkiams, kurie reikšmingai prisideda prie žemės ūkio sektoriaus įvairinimo, sektoriaus atsparumo stiprinimo ir paramos kaimo vietovėms.

▪ Viena iš priemonių, kuriomis siekiama užtikrinti pajamų paramos perskirstymą iš didelių ūkių į smulkius arba vidutinio dydžio ūkius, yra papildoma perskirstomoji pajamų parama tvarumui didinti CRISS(29). Lietuvoje šiai priemonei yra skirta 20 proc. TI, ir tai yra didžiausia dalis, palyginti su analizuojamomis šalimis. Kaimyninėse šalyse skiriama dalis yra mažesnė – Latvijoje 9 proc., o Lenkijoje 11,6 proc. Didelė lėšų dalis šiai priemonei rodo, kad šalyse yra didelė smulkius ir vidutinius valdančių ūkių dalis, kas atsispindi R.6 tiksluose. Šios priemonės bendrasis produkto rodiklis O.7 nurodo šalies ŽŪN hektarų dalį, už kurią bus skiriama perskirstomoji pajamų parama. Lietuvos atveju, perskirstymo parama siekia 48,9 proc. ŽŪN. Ši dalis, palyginti su kitomis analizuojamomis šalimis, yra mažesnė nei Švedijoje (74,3 proc.), Lenkijoje (70,9 proc.), Nyderlanduose (62,9 proc.), Airijoje (60,8 proc.), ir Vokietijoje (50,3 proc.), bet didesnė nei Latvijoje (42,3 proc.). Įgyvendinant šią priemonę skirtingose šalyse, iš jų kai kuriose iš analizuojamų šalių kaip Vokietijoje, Latvijoje, ir Lietuvoje, yra taikomi „išmokų laiptai“ pagal hektarus. Reikia pastebėti, kad Latvijoje už pirmus 3 hektarus išmoka neskiriama, nes ūkininkai, kurių plotas yra iki 3 hektarų, viena vertus, dažniausiai yra potencialūs mažųjų ūkininkų paramos schemos dalyviai, kita vertus, tokiu būdu siekiama sumažinti neigiamą poveikį žemės nuomos kainai. Lietuvos atveju, CRISS išmokos (EUR/ha) yra žymiai didesnės nei analizuojamose šalyse (mažiausia už pirmuosius 10 hektarų siekia 75 EUR/ha), pvz., Latvijoje nuo 3 iki 30 ha išmoka planuojama 53/61 EUR (atskirais metais), Airijoje – už pirmuosius 30 ha – 43,14 EUR/ha, o Lenkijoje – nuo 1 ha iki 30 ha išmoka nuo 37,71/40,15 EUR/ha. Atsižvelgiant į ūkių struktūrą, analizuojamose šalyse CRISS išmokos „hektarų lubos“, t. y. maksimalus ūkio remiamų hektarų skaičius skiriasi: Lietuvoje – 50 ha, Lenkijoje – 30 ha, Latvijoje – 100 ha, o Švedijoje net 150 ha. Tačiau reikia pastebėti, kad tiek Latvijoje, tiek Švedijoje CRISS išmokos yra daug mažesnės: Latvijoje ūkiams nuo 30,01 iki 100,0 ha išmoka siekia 12 EUR/ha, o Švedijoje – 15 EUR/ha. Lietuvoje „išmokų laiptai“ nustatyti didėjančia, o Latvijoje ir Vokietijoje – mažėjančia tvarka. Tad Lietuvos ūkiai nuo 30 iki 50 hektarų pagal šią paramos priemonę gaus daug didesnę išmoką nei ūkiai kitose analizuojamose šalyse. Palyginimui: Lietuvos ūkis 30-50 ha dydžio – išmoka 108 EUR/ha; Airija ūkis iki 30 ha – 43,14 EUR/ha; Latvija ūkis nuo 30,01-100 ha – 12 EUR/ha; Nyderlandai ūkis ne didesnis nei 40 ha – 54 EUR/ha; Švedija visi ūkiai iki 150 ha – 15,40 EUR/ha; Vokietija ūkis iki 40 ha išmoka 65,32 EUR/ha, ūkis iki 60 ha išmoka – 39,19 EUR/ha.

Taip pat pagal šią priemonę Lietuvoje, kaip ir Lenkijoje, yra taikoma ūkio dydžio riba, 500 ha ir 300 ha, atitinkamai.

- Prie smulkių ir vidutinių ūkių paramos prisideda BISS (21) – bazinės pajamų paramos tvarumui didinti tam tikri taikymo elementai. Vieni svarbiausių elementų yra išmokos ribojimas, kitaip tariant „lubos“ (*angl. capping*) ir laipsniškas mažinimas (*angl. degressivity*). Lenkijoje, Nyderlanduose, Vokietijoje ir Danijoje nėra viena iš šių priemonių nėra taikoma. Lietuvoje, kaip ir Latvijoje, išmokų „lubos“ siekia 100 tūkst. EUR, o laipsniškas mažinimas nėra taikomas. Abi priemonės yra taikomos Airijoje, kai didžiausia galima išmoka yra 66 tūkst. EUR. Švedijoje taikomas išmokų laipsniškas mažinimas, t. y. ūkiams, kurie gauna daugiau kaip 60 tūkst. EUR išmokų, gauna 10 proc. sumos, viršijančios šią ribą.

- Papildoma persikirstymo parama (CIS) gali būti skiriama jauniems ūkininkams. Tokia parama skiriama Airijos (ribojant pagal ūkio dydį iki 50 hektarų, parama už hektarą siektų 196/161 EUR/ha) ir Latvijos (ribojant pagal ūkio dydį iki 150 hektarų, parama už hektarą siektų 34,96/44,64 EUR/ha) ūkininkams. Lietuvoje ši priemonė taip pat yra numatyta, taikant paramos skyrimą 131,53/143,56 EUR/ha iki 70 hektarų. Lietuvoje, palyginti su Latvija, numatytos ūkio remiamos lubos daugiau nei dvigubai mažesnės, o parama už hektarą daugiau nei tris kartus didesnė.

- Kita priemonė, kaip mažų ūkių išmoka (*angl. Small farmers payment*), jei taikoma, gali pakeisti finansinę paramą, teikiamą pagal visas susietas ir nesusietas tiesiogines išmokas. Ši intervencija yra savanoriška ūkininkams, kuriems metinė išmoka neviršija 1250 EUR. Valstybės narės gali įvesti skirtingas vienkartinės sumas arba išmokas už hektarą, susietas su skirtingomis plotų ribomis. Tokia išmoka taikoma Latvijoje – 500 EUR vienam ūkiui iki 3,5 ha dydžio. per metus. Norint gauti šią paramą, ūkiams reikia užtikrinti minimalią ūkininkavimo veiklą, kuri apima reguliarią žemės ūkio naudmenų priežiūrą. Taip pat turi būti laikomasi tam tikrų pagal schemą nustatytų sąlygų, taip prisidedant prie žemės derlingumo ir kokybės užtikrinimo, taršos mažinimo ir biologinės įvairovės skatinimo.

- Mažų ūkių rėmimas taip pat vykdomas per vietovių, kuriose esama gamtinių ar kitokių kliūčių (*angl. Natural or other area-specific constraints, ANC*) mokamas išmokas. BŽŪP planuose galima naudoti laipsnišką mažinimą ir (arba) nustatyti maksimalų tinkamų hektarų skaičių kompensacinėms išmokoms gauti. Šių kompensacinių išmokų netaiko Latvija ir Nyderlandai. Iš taikančių, laipsniškas išmokos mažinimas numatytas Vokietijoje, Airijoje, Lenkijoje ir Švedijoje. Maksimalus hektarų skaičius išmokai gauti nustatytas Airijoje (30-40 ha) ir Lenkijoje (75 ha), o Lietuvoje taikomas išmokos laipsniškas mažinimas nuo 200 ha. Lenkijoje taikomas didelis išmokos laipsniškas mažinimas, pvz., mokant iki 25 ha 100 proc., nuo 25,01 iki 50 ha – 50 proc. ir nuo 50,01 iki 75 ha tik 25 proc. išmokos. Lietuvoje išmoka mažinama siekia 50 proc.

- Investicinė parama nukreipta į smulkius ir vidutinius ūkius iš analizuojamų šalių yra taikoma Latvijoje ir Lenkijoje, kaip ir Lietuvoje. Analizuojamose šalyse skiriasi ūkio dydžio reikalavimai: Latvijoje ūkiai gali kreiptis ne didesni vertinant jų apyvartą iki 15 tūkst. EUR, o Lenkijoje – ūkiai, kurių ekonominis dydis neviršija 25 tūkst. EUR. Lietuvos atveju, paramos gavėjui yra taikoma ne tik maksimali, bet ir minimali riba. Analizuojamose šalyse paramos sumos taip pat skiriasi, Latvijoje jos siekia nuo 5 iki 30 tūkst. EUR, Lenkijoje nuo 100 iki 120 tūkst. zlotų (apie 23-28 tūkst. EUR), o Lietuvoje ši parama gali siekti iki 100 tūkst. EUR ūkiams nuo 4 iki 16 tūkst. EUR standartinės produkcijos dydžio, ir iki 200 tūkst. EUR ūkiams nuo 16 iki 30 tūkst. EUR standartinės produkcijos dydžio.

- Airija ir Lenkija, kaip ir Lietuva, taiko diferencijuotą paramą pagal ūkio dydį ekologinės gamybos ūkiams. Airijoje ūkių parama iki 70 ha ir didesnių labai skiriasi, nes didesni, pvz., daržininkystės krypties ūkiai gauna tik 5 proc. išmokos. Lenkijoje ekologiškai išmokai taikomas laipsniškas mažinimas: 100 proc. bazinio tarifo – už plotą nuo 0,10 ha iki 50 ha; 75 proc. bazinio tarifo – už plotą nuo 50 ha iki 100 ha; 60 proc. bazinio tarifo – už plotą virš 100 ha. Lietuvoje plotas, viršijantis 200 ha yra remiamas 70 proc.

- Vienas iš smulkių ir vidutinių ūkių rėmimo pavyzdžių yra Lenkijoje taikomos priemonės „Gyvūnų gerovė“ išmokų diferencijavimas (laipsniškas mažinimas) pagal sąlyginių gyvulių skaičių, kai mokama

ūkiui su SG iki 100 mokama 100 proc., nuo 100 SG iki 150 SG – 75 proc., ir virš 150 SG – išmokos nemokamos.

Apibendrinant, galima teigti, kad Lietuvos Strateginiame Plane yra plačiai pritaikytos Reglamento pasiūlytos intervencijos, kurios sudaro sąlygas smulkių ir vidutinių ūkių gyvybingumui užtikrinti.

Rekomenduojama atsižvelgiant į analizuojamų šalių pateiktų priemonių taikymą, dar labiau užtikrinant smulkių ir vidutinių ūkių gyvybingumą, jų pajamų palaikymą, rekomenduojama svarstyti išmokų diferencijavimą, palankesnę smulkiems ir vidutiniams ūkiams („išmokų laiptus“) ūkiams:

- vykdančioms ekologinę gamybą;
- vykdančioms veiklą vietovėse, kuriose esama gamtinių ar kitokių kliūčių;
- jauniems ūkininkams;
- taikantiems gyvūnų gerovės reikalavimus.

4. PASIRINKTŲ ES ŠALIŲ NARIŲ 2023–2027 M. BŽŪP STRATEGINUOSE PLANUOSE KOOPERACIJAI PAREMTI TAIKOMŲ INTERVENCIŲ PRIEMONIŲ LYGINAMOJI ANALIZĖ

Kooperacijos paramos priemonės	ES šalys narės							
	Lietuva	Airija	Danija	Latvija	Lenkija	Nyderlandai	Švedija	Vokietija
Bendradarbiavimas, kooperacija	- Trumpos tiekimo grandinės	- Bendri veiksmai kraštovaizdžio apsaugai ir pagerinimui - Parama vyresniems ūkininkams, siekiant paskatinti įpėdinystės planavimą ir palengvinti kartų kaitą - Pradinė parama gamintojų organizacijoms	-	- Gamintojų grupių ir organizacijų steigimas - Maisto kokybės schemos - Trumpos tiekimo grandinės	- Gamybos organizacijų ir žemės ūkio gamintojų grupių kūrimas ir plėtra - Maisto, pagaminto pagal maisto kokybės schemas, skatinimas, informavimas ir rinkodara - Gamintojų bendradarbiavimo pagal maisto kokybės schemas plėtra	-	-	-
Sektorinės intervencinės priemonės bendradarbiavimu	- Vaisiai ir daržovės - Bitininkystė	- Vaisiai ir daržovės - Bitininkystė	- Vaisiai ir daržovės - Bitininkystė	- Vaisiai ir daržovės - Grūdai - Jautiena veršiena - Pienas - Kiauliena - Kiti sektoriai - Bitininkystė	- Vaisiai ir daržovės - Bitininkystė	- Vaisiai ir daržovės - Bitininkystė	- Vaisiai ir daržovės - Bitininkystė	- Vaisiai ir daržovės - Bitininkystė

4.1. PARAMA KOOPERACIJAI: APIBENDRINIMAS

4.1.1. Parama kooperacijai ūkiams Airijoje

Bendradarbiavimas, kooperacija COOP(77), nacionalinės intervencijos kodas 53AECMCP77, AECM Kooperacijos priemonė (77 straipsnis), O.32. Remiamų kitų kooperacijos operacijų ar vienetų (išskyrus EIP, nurodytus O.1) skaičius.

Parama: Subsidija

Konkretus tikslas: SO4, SO5, SO6, SO9, XCO

Rezultato rodiklis: R.28

Produkto rodiklio kodas: O.32

Bendros ES išlaidos (2023–2029): 84 441 000

Bendros viešosios išlaidos (2023–2029): 210 000 000

Ši intervencija susijusi su naujomis bendradarbiavimo formomis, įsteigtomis pagal BŽŪP, su naujomis projektų sritimis ir prioritetais, palyginti su ankstesnėmis formomis, finansuojamomis pagal dabartinę Kaimo plėtros programą. Nepaisant to, tikimasi, kad intervencija remsis dabartinių EIP ir vietos lyderių schemų sėkme. Tačiau pagal AECM priemonę bendradarbiavimo forma turėtų apimti daug didesnę veiksmų lygį, o dalyvaujančių ūkininkų skaičius bus daug didesnis nei iki šiol, aštuoniose naujai apibrėžtose projektų zonose. Svarbus elementas yra lankstumas projektuoti ir kurti kraštovaizdžio priemones tokiu mastu, bendradarbiaujant su patarėjais, ūkininkais, bendradarbiavimo komandomis ir atitinkamais ekspertais. Vietinė komanda padės ūkininkams mobilizuotis ir veikti kraštovaizdžio lygmeniu, siekiant maksimalios naudos aplinkai.

Ši intervencija susidės iš dviejų dalių:

Aštuonių vietos bendradarbiavimo projekto (CP) komandų: šios komandos bus atrinktos per viešųjų pirkimų procesą. Jos bus daugiadisciplinės, susidedančios iš projektų vadovų, pagalbinio administracinio personalo, atitinkamų ekspertų – tokių kaip hidrologai, ekologai, ornitologai, aplinkos mokslininkai – lauko pareigūnų ir ūkio konsultantų. CP komandos palaikys 70, 73 ir 77 straipsnių įgyvendinimą pagal AECM vietos lygmeniu apibrėžtose aukštos prioriteto geografinėse srityse. Įgyvendinimo sąnaudos apima įvairią paramą, palengvinimą, inovacijas, demonstravimą, mokymus, stebėseną ir kitus reikalingus poreikius, siekiant įgyvendinti nustatytus nacionalinius prioritetus. Valstybinių agentūrų, tokių kaip NPWS, EPA, LAWPRO, ASSAP, taip pat aplinkosaugos nevyriausybių organizacijų, tokių kaip Birdwatch Ireland, pilnavertis ir prasmingas dalyvavimas bus esminis, siekiant užtikrinti, kad priemonės būtų tinkamai, efektyviai ir teisingai nukreiptos bei naudojamos atitinkamos priemonės.

Pagal užsakymą atliekami ūkio ir kraštovaizdžio tipo veiksmai: šie veiksmai bus atliekami ūkininkų, reikalaujantys daugiau nei vieno ūkininko bendradarbiavimo ar veiksmai prie gretimų sklypų. Pavyzdžiai yra, tarp jų, bendros veiklos, didelio masto vandens lygio manipuliavimas, pvz., drenažo blokavimas ar drėkinimo veiksmai, nuo žemės nuoslydžių apsaugos ar gerinimo veiksmai, veiksmai, susiję su invazinės rūšies kontrolės, krūmų kontrolės, kalnų gaisrų kontrolės, priėjimo keliai, vandens ir lizdų apsaugos. Šis fondas taip pat finansuos kai kuriuos rezultatų pagrįstus mokėjimus, kurie grindžiami ūko veikla ir skirti apdovanoti ūkininką už pasiektus konkretų rezultatą/arba įvykdytas užduotis, pvz., sėkmingas paukščių lizdų statymas, tikslų, susijusių su anglies turtingų dirvožemių vandens lygio valdymu, pasiekimas ir kiti svarbūs dalykai, pasiekiami dalyvių. Šis fondas taip pat bus naudojamas apdovanoti ūkininkus už konkrečius aplinkosaugos laimėjimus, pavyzdžiui, padidėjęs paukščių skaičius kraštovaizdyje. Galiausiai fondas bus naudojamas skatinti bendradarbiavimą tarp ūkininkų siekiant pasiekti konkretaus projekto ar kraštovaizdžio tikslų ir padidinti bendruomenės paramą projektams.

Žemiau aprašyti veiksmai gali būti vykdomi kraštovaizdžio ar baseino lygiu ir leis vykdyti bendradarbiavimo darbus keliose ūkiuose. Tai užtikrins maksimalų ir tikslinį jautrių ir aukšto prioriteto kraštovaizdžių apsaugą ir (arba) pagerinimą. Tai taip pat leis bendradarbiauti su kitomis agentūromis, kad būtų padidintas reikalingų atsako priemonių poveikis ir užtikrinta, kad ekspertizė būtų taikoma visapusiškai ir išsamiai.

Veiksmas	Aktualus pradinio lygio elementas	Kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus	Kaip įsipareigojimas viršija ekologinių sistemų reikalavimus
Plikų plotų apželdinimas	GAAB 1 – Nuolatinės žolės dangos priežiūra, remiantis nuolatinės žolės ir žemės ūkio plotų santykiu 2018 metais.	Didelė aplinkos vertė jautriose vietose. Veiksmai bus sukurti, kad atitiktų vietos poreikius, atsižvelgiant į viso buveinės sveikatą.	Netaikoma – nėra susijusios eko sistemų veiklomis. Rezultatų pagrindu sudaromas vertinimas, kuris suteikia neigiamus balus už bet kokią grėsmę vandeniui/dirvožemiui/augalijai.
Durpynų drenažo blokavimas · Vandens sulaikymo priemonės · Tiltų statyba · Žemės pylimų formavimas · Vandens telkinių/nuotėkų tvenkinių įrengimas Potvynių valdymas	GAAB 2 – Šlapžemių ir durpynų apsauga VR 2 VR 4	Regeneracinė žemdirbystė durpynuose. Praktinis išmetamųjų teršalų mažinimo įgyvendinimas, atkuriant biosekvestracinius durpių sluoksnių pajėgumus. Rezultatų pagrindu sudaromas vertinimo kriterijus anglies ūkininkavimo pagrindu baseino lygmeniu.	Netaikoma – nėra susijusios nėra susijusios eko sistemų veiklomis. Pagal šį veiksmą aktyviai atkuriami durpynai, kad jie galėtų funkcionuoti ir kaupti durpes, veikdami kaip anglies sulaikymo vietos ir svarbios kraštovaizdžio savybės vandens sulaikymui, vanduo yra sulaikomas ūkyje, o maistinės medžiagos ir nuosėdos yra surenkamos prieš išleidžiant į upių sistemas.
Kontroliuojamas deginimas · Žolės deginimas · Krūmų pjovimas per tinklus · Kalnų tvenkinių įrengimas	GAAB3 – Draudimas deginti šiaudus, siekiant apsaugoti žemės ūkio naudmenas	Priemonės taip pat bus skirtos atkurti pelkes ir jautrias vietas. Tai sumažins gaisrų pavojų ir pagerins buveinių sveikatą. Tai bus daroma bendradarbiaujant su kitomis operacijomis.	Netaikoma – nėra susijusios nėra susijusios eko sistemų veiklomis.
Geriamojo vandens taškų įrengimas · Teršalų patekimo įvertinimas	GAAB4 – Nuolatinės žolės dangos priežiūra, remiantis nuolatinės žolės ir žemės ūkio plotų santykiu 2018 metais. VR 2	Rezultatų pagrindu sudaromi vertinimai ir konkrečios veiklos priemonės kiekvienam ūkiui	Netaikoma – nėra susijusios nėra susijusios eko sistemų veiklomis.
Bendrų plotų tvarkymas · Tinkamas miškų/tvarkos vykdymas · Žemės nuoslinkių valdymas	GAAB5 – Erozijos kontrolės priemonės VR 2 VR 4	Individualūs ūkio planai, kartu su kraštovaizdžio planu, kuriame atsižvelgiama į bendrą vietovės būklę. Įtraukiami rizikos vertinimai. Pagrindinis dėmesys skiriamas didelės įtakos veiksmams, siekiant užtikrinti viso kraštovaizdžio sveikatą.	Išskyrus ekosistemą veiklą bendrų plotų tvarkymui. Netaikoma – nėra susijusios nėra susijusios eko sistemų veiklomis. Bet koks dalyvaujantis ūkininkas gaus mokėjimus, skirtus įgyvendinti bendro tvarkymo planus, kuriuose numatyti veiksmai susiję su žemės nuoslinkių valdymu ir bendros ekologinės sveikatos gerinimu. Bendradarbiavimas tarp ūkininkų skatinamas siekiant bendro kraštovaizdžio sveikatos ir tam tikrų aplinkos apsaugos tikslų.
Šlapžemių praktikos	GAAB6 – Vandens valdymo ir pelkių apsauga VR 3 SMR 4	Išsamūs ūkio planai, atsižvelgiantys į vietos vandens valdymo reikalavimus ir drėkinimo poreikius.	Netaikoma – nėra susijusios nėra susijusios eko sistemų veiklomis.
Pagerinta prieiga	GAAB5 – Žemės erozijos kontrolė VR 1 VR 2	Išsamūs ūkio planai, kuriuose numatyti veiksmai, skirti gerinti prieigą prie ūkių ir jų infrastruktūros. Geresnis ganyklų tvarkymas ir ūkininkų judėjimas teritorijoje	Netaikoma – nėra susijusios nėra susijusios eko sistemų veiklomis.
Tvenkinių kūrimas · Miško laukų priežiūra · Invasinių rūšių valymas ir valdymas · Akmeninių sienų priežiūra · Tradicinių ūkinių pastatų apsauga · Archeologinių paminklų apsauga · Saugios lizdavietės · Paukščių stebėseną · Lizdavičių apsauga	GAAB8 – Minimalus žemės ūkio paskirties žemės plotas, skirtas negamybinėms funkcijoms. Kraštovaizdžio elementų išsaugojimas. Bendras požiūris į patvirtinimo sistemas, planavimo leidimus, elementų pašalinimą, pakaitalus ir pan. VR 3 VR 4 VR 8	Ūkininkai dalyvaus ūkių planų kūrime ir naudos savo išsamią žinią apie ūkio istoriją, kad praturtintų patarėjų žinias. Regionams tinkami ir palankūs veiksmai bus naudojami norint maksimaliai išnaudoti naudą. Bendras požiūris į patvirtinimo sistemas, planavimo leidimus, elementų pašalinimą, pakaitalus ir pan.	Negamybinės sritys bus nukreiptos į konkrečių buveinių ir rūšių valdymą, įtraukiant vietos sąlygas ir kokybinius komponentus. Visi veiksmai šioje srityje viršys Ekoschemų reikalavimus.
Anglies turtingų dirvožemių apsauga · Potvynio lygumų valdymas	GAAB 9 – Draudimas konvertuoti artai nuolatinės ganyklas, pažymėtas kaip aplinkai jautrias Natura 2000 vietoves.	Naudojamos specialios pelkių rezultatai paremtos vertinimo lentelės, leidžiančios tinkamai valdyti jautrius dirvožemius. Potvynio lygumų valdymas.	Nėra susijusių Ekosistemų veiksmų. Veiksmai šioje kategorijoje apims kokybinius pelkių buveinių vertinimus ir specialių buveinių atkūrimo planų įgyvendinimą.

		<p>Naudojamos specialios žolynų vertinimo lentelės, kurios atsižvelgia į skirtingų regionų poreikius.</p> <p>Ekspertų indėlis, geriausios praktikos, skirtos apsaugoti šias vietas.</p>	
--	--	---	--

Nurodyti dviejų tipų tinkami naudos gavėjai:

Patvirtintos bendradarbiavimo projekto komandos.

Asmenys, atitinkantys „aktyvaus ūkininko“ apibrėžimą, kaip nurodyta Apibrėžimų skyriuje.

Šios komandos bus atrinktos po viešųjų pirkimų proceso. Komandos bus tarpdisciplininės ir parengs sistemą, kuri užtikrins bendradarbiavimą ir sanglaudą visose aštuoniose tikslinėse srityse. Komandos sukurs priemones, kurios užtikrins bendrus aplinkosaugos ir klimato veiksmus, laikomus būtiniais siekiant įgyvendinti konkrečius bendros žemės ūkio politikos (CAP) tikslus. DAFM (Žemės ūkio, maisto ir jūrų departamentas) dalyvaus visų CP (kolektyvinių projektų) komandų valdymo grupėse. Sistemą, įdiegtą EIP-AGRI projektams dėl ataskaitų teikimo reikalavimų, valdymo standartų laikymosi ir GDPR reikalavimų laikymosi, bus plečiama, kad būtų užtikrinta tinkama priežiūra, atliekant CP komandų darbą aukščiausiu lygiu. DAFM inspektoriams bus suteikta teisė tikrinti visus priemonių vertinimo ir vykdomų darbų aspektus.

Bendradarbiavimo projektų komandų vaidmuo – Vietinės bendradarbiavimo komandos

Siekiant remti, įgyvendinti ir vykdyti AECM (Agroaplinkosaugos klimato priemonių) bendradarbiavimo požiūrio tikslus, bus suformuota maždaug aštuonios Bendradarbiavimo projektų (CP) komandos. Jų vaidmuo bus:

- Sukurti sistemą, kurioje būtų įgyvendinami įvairūs nauji, aukštesnio lygio, vietiniu mastu pritaikyti, rezultatais pagrįsti AECM projektai, kurie galėtų pasiūlyti sprendimus aplinkosaugos iššūkiams, su kuriais susiduria Airija, ir suteikti optimalią pagalbą ūkininkams, pasitelkiant atsparų ir ekonomiškai efektyvų modelį.

- CP komandos kartu su DAFM nustatys kiekvienos siūlomos projekto srities geografinę aprėptį bei susijusius biologinės įvairovės, vandens ir durpynų atkūrimo tikslus/prioritetus. Galutinis pasirinkimas bus pagrįstas kiekvienos srities aukščiausiais prioritetais. Kiekviena CP komanda sukurs sistemą, siekiant įgyvendinti būtinus tikslus, naudojant AECM bendradarbiavimo veiksmus, pritaikytus konkrečioms buveinių poreikiams, pasitelkiant neproduktyvias investicijas pagal 73 straipsnį ir bendradarbiavimo veiksmus pagal 77 straipsnį. Jos nustatys geriausios praktikos šaltinius, kuriais turėtų remtis, ir nustatys minimalius reikalavimus kandidatų partnerystės nariams.

- Kiekviena CP komanda turės teikti vienodą aprėptį visoje savo teritorijoje, jei visos kitos sąlygos bus vienodos; komanda turės nustatyti, kokių įgūdžių rinkiniai reikalingi ir kiek darbuotojų, turinčių šiuos įgūdžius, reikia, taip pat kur ir kaip vietinės komandos bei platesni specialistai turėtų veikti, kad užtikrintų sėkmingą veiklos įgyvendinimą.

- Kiekvieną CP komandą sudarys nariai, turintys aukšto lygio pagrindinius įgūdžius, tokius kaip ekologija, archeologija, hidrologija, aplinkos mokslai ir kt. Tikimasi, kad bendradarbiavimas tarp CP komandų užtikrins, kad kiekvienos srities ūkininkai turėtų vienodas galimybes pilnai įsitraukti į projektus.

- Priklausomai nuo žemės ploto, kuriame įsteigta CP komanda, ji gali apimti maždaug 3 500 potencialių kandidatų. CP komandos turės parodyti gebėjimą dirbti tokioje apimtyje. Kai kuriais atvejais CP komanda turės mažiau nei 1 000 potencialių kandidatų.

Aštuoni bendradarbiavimo projektai (CP) dirbs su Žemės ūkio, maisto ir jūrų departamentu (DAFM), kuriant ir įgyvendinant bendradarbiavimo projektus, įtraukiant visas susijusias veiklas ir planuojant maždaug 20 000 ūkininkų veiklą jautriausiose ir sudėtingiausiose Airijos teritorijose. CP yra pagrindinis projektavimo elementas, užtikrinantis, kad Airija pasieks savo tikslus biologinės įvairovės, vandens ir klimato srityse. Integruotų regioninių planų kūrimas ir kitų agentūrų ekspertų įtraukimas, kruopštus veiksmų ir priemonių planavimas leis komandoms pasiekti tikslus ir toliau mokytis bei ugdyti platesnę aplinkosaugos ir mokslinę bendruomenę dėl optimalios rūšių, floros, vandenų ir buveinių valdymo šiose teritorijose.

CP komanda taip pat dirbs su ūkininkais, kurie atlieka labai svarbų vaidmenį AECM bendradarbiavimo projekto požiūryje. Ūkininkai dirbs su apmokytais patarėjais ir bendradarbiavimo komanda, kad apsvarstytų ir nuspręstų, kaip pagerinti jų ūkininkavimo buveinę, kas gali padidinti jų vertinimo balą, pagal kurį bus nustatoma išmoka pagal 70 straipsnį. Jie bendrai nuspręš, kokių veiksmų reikia imtis, kad pagerintų savo ūkius, ir bendradarbiaus su CP komanda, kad sukurtų individualizuotus veiksmus ūkyje ar kraštovaizdžio lygmeniu, naudojant „iš apačios į viršų“ metodą.

Pagal 77 straipsnį ūkininkai gali burtis į bendruomenių valdymo grupes, pvz., spręsti, kaip geriausiai susidoroti su iššūkiais, kylančiais jų žemėms – tai gali būti mokymai, drenažo blokavimas, žiemojimo praktikos, specialių ganymo praktikų pritaikymas aplinkosaugos tikslais. Šis ūkininkų, vietinių CP patarėjų ir specialistų bendradarbiavimas turėtų sukelti didesnę ūkininkų įsitraukimą ir nuosavybės jausmą, o tai turėtų lemti geresnį veiksmų įgyvendinimą ir poveikį. Ūkininkai taip pat bendradarbiaus su vietos bendruomenėmis per projekto komandas, siekdami skleisti kraštovaizdžio ir aplinkosaugos sąmoningumą, pvz., vykdant ūkių ar mokyklų vizitus, kultūros ir paveldo pažinimą, pritaikytą regiono ar ūkio poreikiams.

Asmenys, kurie yra aktyvūs ūkininkai, turintys žemės aukštos prioritetų srityse šalyje ir kurie buvo įvertinti bei atrinkti dalyvauti AECM bendradarbiavimo projekte. Šios 8 aukštos prioritetų sritys buvo nustatytos naudojant įvairius ekologinius, hidrologinius ir kitus kriterijus bei susietos naudojant CORINE pusiau natūralios augmenijos žemės dangos klases kaip pagrindinį sluoksnį. Tai apima teritorijas, kuriose dominuoja pusiau natūrali augmenija (tiek privačiai priklausanti, tiek bendro naudojimo), „Natura 2000“ žemės, nacionalinės paveldo teritorijos (NPT) ir prioritetinės vandens surinkimo zonos bei susijusios netoliese esančios salos. Šios sritys turi didelę gamtos vertę, jose yra reikšmingų anglies sancaupų ir jos yra vienos iš svarbiausių šalies vandenų namai.

53AECMCP7701 – Bendrijos fondas individualiems ūkio ir (arba) kraštovaizdžio veiksmams (Dotacija), suma nuo 1,500,000.00 iki 4,000,000.00 EUR (atskirais metais).

53AECMCP7702 – Vietos bendradarbiavimas. Projekto komandos administratorius, (Dotacija), 8 projektai, suma nuo 250,000.00 iki 1,000,000.00 EUR (atskirais metais).

Bendradarbiavimas, COOP, nacionalinės intervencijos kodas 53CFG – Bendradarbiavimo ūkininkaujant dotacija.

Konkretus tikslas: SO7

Rezultato rodiklis: R.36, R.37

Produkto rodiklio kodas: O.30

Bendros ES išlaidos (2023–2029): 804 200

Bendros viešosios išlaidos (2023–2029): 2 000 000

Ši schema yra dabartinės Bendradarbiavimo ūkininkavimo subsidijos tobulinimas ir teikia lygiagrečią papildomą paramą **vyresniems ūkininkams**, kad jie galėtų pasinaudoti panašia parama, siekiant **paskatinti įpėdinystės planavimą ir palengvinti kartų kaitą**. Tai padės vyresniems ūkininkams sukurti ir rasti kelią į pensiją, o tai savo ruožtu padidins žemės prieinamumą jaunesiems ūkininkams. Parama skirta paskatinti vyresnius ūkininkus ieškoti profesionalios pagalbos, kad būtų sumažintas jų rūpestis ir sukurtas įpėdinystės planas, atitinkantis aukščiau nurodytą poreikį. Ši parama skatins žemės mobilumą ir padės užtikrinti gyvybingą agromaisto sektoriaus ateitį, suteikiant įgudusiems ir novatoriškiems jaunesiems ūkininkams galimybę gauti žemės ir vystyti savo karjerą. Ūkių partnerystės susitarimai nėra apriboti šeimos ribose, kas maksimaliai padidina įpėdinystės planavimo galimybes įvairiuose kontekstuose.

Ši schema turi dvi priemones:

Suteikia finansinę paramą profesinėms išlaidoms, tokioms kaip teisinės, mokesčių ir konsultacinės paslaugos, patirtoms registruotos ūkio partnerystės įkūrimo metu. Ši finansinė parama padengs 50% tokių patvirtintų išlaidų, maksimali išmoka vienam gavėjui sieks 1,500 EUR.

Suteikia finansinę paramą profesinėms išlaidoms, tokioms kaip teisinės, mokesčių ir konsultacinės paslaugos, vyresniems ūkininkams, kas padėtų ūkininkams rasti kelią į pensiją. Ši finansinė parama padengs 50% tokių patvirtintų išlaidų, maksimali išmoka vienam gavėjui sieks 1,500 EUR.

Visi ūkio partnerystės susitarimai turi būti naujai suformuoti susitarimai, kurie pirmą kartą įtraukiami į registrą. Vyresniųjų ūkininkų priemonės tinkamumas bus nustatomas atsižvelgiant į 71 straipsnio (7) dalį, kuri numato, kad valstybės narės gali suteikti paramą ūkininkams, kurie yra pensinio amžiaus arba kurie jį pasiekė iki operacijos pabaigos, kaip nustatė valstybė narė.

53CFG01 – Bendradarbiavimas ūkininkaujant, Dotacija 01 (dotacija), suma 1500,00 EUR, maksimalus operacijų skaičius per laikotarpį – 267.

Bendradarbiavimas, COOP, Pradinės stadijos parama gamintojų organizacijoms, nacionalinis intervencijos kodas 53ESSPO

Konkretus tikslas: SO2, SO3, SO7

Rezultato rodiklis: R.10

Produkto rodiklio kodas: O.28

Bendra ES išlaidos (2023–2029): 597 119

Bendra viešosios išlaidos (2023–2029): 1 485 000

Sąlygos, į kurias atitinkančius gali būti skiriami išmokos gavėjai ir konkrečios gavėjų ir srities atitinkamos kvalifikacijos kriterijai:

Jautienos ir avienos sektoriaus kvalifikacijos sąlygos: Norint būti kvalifikuotam, prašytojas turi: – • būti įsteigtas iniciatyva ir vadovaujamas ūkininkų; • turėti mažiausiai 20 narių; • būti registruotas kaip juridinis asmuo įmonių registracijos biure.

Vaisių ir daržovių kvalifikacijos sąlygos: Norint būti kvalifikuotam, prašytojas turi: – • būti įsteigtas iniciatyva ir vadovaujamas ūkininkų; • turėti daugiau nei 5 narius; • turėti bendrą VMP (vertės į rinką produktų) didesnę nei 2,5 mln. EUR; • atitikti visus ES teisės aktų ir nacionalinius reikalavimus, įskaitant juridinio asmens registravimą įmonių registracijos biure.

Žemės ūkio, poilsio ir bulvių sektoriaus kvalifikacijos sąlygos: Norint būti kvalifikuotam, prašytojas turi: – • būti įsteigtas iniciatyva ir vadovaujamas ūkininkų; • turėti daugiau nei 5 narius; • turėti bendrą vertės į rinką produktų didesnę nei 1,5 mln. EUR; • atitikti visus ES teisės aktų ir nacionalinius reikalavimus, įskaitant juridinio asmens registravimą įmonių registracijos biure.

53ESSPO01 – Vieneto suma konsultacinė parama (dotacija), suma 3000,00 EUR, gavėjų skaičius per laikotarpį –45.

53ESSPO02 – Vieneto suma administracinių funkcijų parama (dotacija), suma 10000,00 EUR, gavėjų skaičius per laikotarpį –45.

Sektorinės intervencinės priemonės bendradarbiavimui

Vaisiai ir daržovės

Planuojamos vieneto sumos tipas	Rezultato rodikliai
52FVPO01 – Vidutinė išmoka vienai veiksmų programai	R.1; R.10; R.11; R.15; R.16; R.24; R.28; R.39; R.5; R.9

Aprašymas

52FVPO01 – Vidutinė išmoka vienai veiksmų programai. Planuojama vieneto suma 2023 metams EUR: 1,6 milijono

Planuojamos vieneto sumos – finansinė lentelė su rezultatais

Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027
Planuojama vieneto suma (Bendrosios)	766,756.05	2,555,853.51	2,555,853.51	2,117,943.66	2,117,943.66	

Sąjungos išlaidos (EUR)						
O.35 (vienetas: veiksmų programos)	4.00	4.00	4.00	5.00	5.00	
Planuojama vieneto suma (Bendrosios Sąjungos išlaidos EUR)	3,067,024.21	10,223,414.03	10,223,414.03	10,589,718.32	10,589,718.32	44,693,288.91

Apikultūros produktai

COOPAPI (55(1)(e)) Bendradarbiavimas su specializuotomis institucijomis bičių auginimo ir apikultūros produktų tyrimų programų įgyvendinimui

Planuojamos vieneto sumos – finansinė lentelė su rezultatais

52API Sektorinė intervencija apikultūros sektoriui	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Viso
52API01 Apikultūros tyrimų ir konsultavimo programa (vieninga) O.37 (vienetas: Veiksmas)	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00		
Metinė orientacinė finansinė paskirstymo suma (Bendra Sąjungos išlaidų suma EUR)	52,153.70	61,640.00	61,640.00	61,640.00	61,640.00		298,713.70
Iš viso metinė orientacinė finansinė paskirstymo suma (Bendra viešųjų išlaidų suma EUR)	104,307.40	123,280.00	123,280.00	123,280.00	123,280.00		597,427.40
ES bendro finansavimo norma, %	50.00	50.00	50.00	50.00	50.00		
Orientacinių paskirstymų ir rezultatų suma apikultūros produktų intervencijoms	52,153.70	61,640.00	61,640.00	61,640.00	61,640.00		298,713.70

Intervencijos vaisių, daržovių ir bitininkystės sektoriuose

Intervencijos forma	Intervencijos tipas	Intervencijos kodas – Pavadinimas
Sektorius – Vaisiai ir daržovės	INVRE(47(1)(a)) – Investicijos į materialųjį ir nematerialųjį turtą, mokslinius tyrimus ir eksperimentinius bei inovatyvius gamybos metodus ir kitas priemones	52FVPO01 – Investicijos į materialųjį ir nematerialųjį turtą, mokslinius tyrimus ir eksperimentinius bei inovatyvius gamybos metodus ir analizę/prognozavimą/koordinavimą
Sektorius – Vaisiai ir daržovės	ADVII(47(1)(b)) – Konsultacinės paslaugos ir techninė pagalba, ypač susijusi su tvaria kenkėjų ir ligų kontrolės technika, augalų apsaugos priemonių ir gyvūnų sveikatos produktų tvariu naudojimu, klimato kaitos adaptacija ir švelninimu, darbo sąlygomis, darbdavių įsipareigojimais ir darbuotojų sveikata ir sauga	52FVPO02 – Konsultacinės paslaugos ir techninė pagalba
Sektorius – Vaisiai ir daržovės	TRAINCO(47(1)(c)) – Mokymai, įskaitant asmeninius patarimus ir geriausios praktikos mainus, ypač susiję su tvaria kenkėjų ir ligų kontrolės technika, augalų apsaugos priemonių ir gyvūnų sveikatos produktų tvariu naudojimu, klimato kaitos adaptacija ir švelninimu, taip pat organizuotų prekybos platformų ir prekių biržų naudojimu vietinėse ir ateities rinkose	52FVPO03 – Mokymai; įskaitant asmeninius patarimus ir geriausios praktikos mainus

Sektorius – Vaisiai ir daržovės	ORGAN(47(1)(d)) – Ekologinė ar integruota gamyba	52FVPO04 – Ekologinė ar integruota gamyba
Sektorius – Vaisiai ir daržovės	TRANS(47(1)(e)) – Veiksmai, siekiant padidinti produktų transportavimo ir sandėliavimo tvarumą bei efektyvumą	52FVPO05 – Produktų transportavimo ir sandėliavimo tvarumo ir efektyvumo didinimas
Sektorius – Vaisiai ir daržovės	PROMO(47(1)(f)) – Skatinimas, komunikacija ir rinkodara, įskaitant veiksmus ir veiklas, skirtas vartotojų sąmoningumui didinti apie Sąjungos kokybės schemas ir sveikos mitybos svarbą, taip pat rinkų diversifikavimui ir konsolidavimui	52FVPO06 – Skatinimas, komunikacija ir rinkodara
Sektorius – Vaisiai ir daržovės	QUAL(47(1)(g)) – Sąjungos ir nacionalinių kokybės schemų įgyvendinimas	52FVPO07 – Sąjungos ir nacionalinių kokybės schemų įgyvendinimas
Sektorius – Vaisiai ir daržovės	TRACE(47(1)(h)) – Sekimo ir sertifikavimo sistemų įgyvendinimas, ypač produktų kokybės kontrolė, parduodamų galutiniams vartotojams	52FVPO08 – Sekimo ir sertifikavimo sistemų įgyvendinimas
Sektorius – Vaisiai ir daržovės	CLIMA(47(1)(i)) – Veiksmai klimato kaitai švelninti ir prisitaikyti prie jos	52FVPO09 – Klimato kaitos švelninimas
Sektorius – Vaisiai ir daržovės	SETUP(47(2)(a)) – Savitarpio fondų steigimas, pildymas ir papildymas, vykdomas gamintojų organizacijų ir gamintojų organizacijų asociacijų, pripažintų pagal Reglamentą (ES) Nr. 1308/2013 arba pagal šio reglamento 67 straipsnio 7 dalį	52FVPO10 – Savitarpio fondai
Sektorius – Vaisiai ir daržovės	ORCHA(47(2)(d)) – Sodinukų arba alyvmedžių giraičių atkūrimas, kai tai būtina po privalomo pašalinimo dėl sveikatos ar fitosanitarinių priežasčių pagal nurodymą	52FVPO11 – Sodinukų atkūrimas
Sektorius – Vaisiai ir daržovės	WITHD(47(2)(f)) – Rinkos atitraukimas laisvam platinimui ar kitoms paskirtims, įskaitant, kai reikia, perdirbimą, siekiant palengvinti tokį atitraukimą	52FVPO12 – Laisvas platinimas
Sektorius – Vaisiai ir daržovės	HARIN(47(2)(i)) – Derliaus ir gamybos draudimas, padedantis apsaugoti gamintojų pajamas, kai nuostoliai atsiranda dėl stichinių nelaimių, nepalankių klimato sąlygų, ligų ar kenkėjų invazijos, užtikrinant, kad gavėjai imtųsi būtinų rizikos prevencijos priemonių	52FVPO13 – Derliaus ir gamybos draudimas
Sektorius – Vaisiai ir daržovės	COACH(47(2)(j)) – Mokymas kitoms gamintojų organizacijoms ir gamintojų organizacijų asociacijoms, pripažintoms pagal Reglamentą (ES) Nr. 1308/2013 arba pagal šio reglamento 67 straipsnio 7 dalį, arba individualiems gamintojams	52FVPO14 – Mokymas rizikos valdymui
Sektorius – Vaisiai ir daržovės	COMM(47(2)(l)) – Komunikacijos veiksmai, skirti didinti sąmoningumą ir informuoti vartotojus	52FVPO16 – Komunikacijos veiksmai
Bitininkystė	COOPAPI (55(1)(e)) – bendradarbiavimas su specializuotomis institucijomis, siekiant įgyvendinti mokslinių tyrimų programas bitininkystės ir bitininkystės produktų srityje.	52API – Sektorinė intervencija bitininkystės sektoriui.

53AECMCP70 – Agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonė (Agri–Environment Climate Measure „AECM“) – bendradarbiavimo galimybė.

Bendradarbiavimo metodas (AECM bendradarbiavimas), prieinamas ūkininkams apibrėžtose prioritetinėse geografinėse vietovėse, taip pat siūlomos bendrosios priemonės, bet papildomai siūlomos individualios ūkio, kraštovaizdžio ir baseino priemonės bei vietos projekto komanda, padedanti įgyvendinti schemą vietos

lygmeniu. Ūkininkai, turintys didelį žemės plotą vienoje ar keliose iš nustatytų aukšto prioriteto geografinių vietovių, bus automatiškai įtraukiami į bendradarbiavimo metodą.

AECM bendradarbiavimas veiks kaip hibridinis rezultatais pagrįstas modelis, ypatingą dėmesį skiriant šiems aspektams:

- Bendro naudojimo žemių valdymas, planuojant nualintų žemių atkūrimą.
- Pasirinktų nykstančių paukščių rūšių apsauga.
- Durpynų valdymas.
- Žemės ūkio naudmenų buveinių išsaugojimas.
- Kultūros ir kraštovaizdžio vertybių išsaugojimas.
- Tinkamų intervencijų vieta, sutelkta į prasmingą prisitaikančią sąveiką tarp konsultanto, ūkininko ir

programos.

COOPAPI(55(1)(e)) – bendradarbiavimas su specializuotomis organizacijomis, siekiant įgyvendinti tyrimų programas bitininkystės ir bičių produktų srityje. O.37. Bitininkystės išsaugojimo ar gerinimo veiksmų ar vienetų skaičius. Planuojama vieneto suma (Bendra Sąjungos išlaidų suma EUR) nuo 52,153.70 iki 61,640.00 atskirais metais. Metinė orientacinė finansinė paskirstymo suma (Bendra viešųjų išlaidų suma EUR) – 597,427.40. Metinė orientacinė finansinė paskirstymo suma (Bendra Sąjungos išlaidų suma EUR) – 298,713.70.

Programa gali remti šiuos veiksmus:

- Nacionalinės stebėsenos programos, skirtos pasirinktų bičių ligų ir kenkėjų, sukeliančių bičių šeimų praradimą aviliuose visoje Airijoje, paplitimo testavimui.
- Kitų galimų bičių šeimų praradimo priežasčių, įskaitant kitus patogenus ir klimato kaitą, tyrimai taip pat gali būti vykdomi.
- Ne visą darbo dieną dirbančio patarėjo, kuris perduotų tyrimų rezultatus ir prisidėtų prie bičių auginimo asociacijų Airijoje švietimo programų palaikymo ir vykdymo, įdarbinimas.
- Bendradarbiavimas su specializuotomis organizacijomis bičių auginimo ir bičių produktų srityje, įskaitant dalyvavimą COLOSS tinkle.

Pasiūlymus peržiūrės ekspertų komisija. Tuomet DAFM (Airijos žemės ūkio, maisto ir jūrų reikalų departamentas) nuspręs, kuri programa bus finansuojama. Visos tinkamos institucijos, galinčios įrodyti būtinas tyrimų galimybes, įskaitant universitetus, technologijų institutus, Teagasc ir DAFM laboratorijas, gali teikti paraiškas finansavimui pagal Nacionalinę bitininkystės programą. DAFM kvies tinkamas tyrimų institucijas pateikti detalią mokslinę darbo programą, pagrįstą ir siekiančią galutinio ES patvirtinto pasiūlymo tikslų. Finansavimas bus skiriamas po atviro konkurso. Bitininkai, turintys vieną ar daugiau avilių, gaus naudos iš tyrimų ir jų rezultatų sklaidos. Visas finansavimas bus mokamas Nacionalinei apikultūros programai per tyrimų įstaigą. Mokėjimai nebus atliekami atskiriems bitininkams.

Intervencijos tikslas – sukurti tyrimų programą, apimančią įvairius tikslus ir tyrimų projektus, kurių rezultatai turi būti skleidžiami visiems šalies bitininkams. Labiausiai tinka, kad šią programą vykdytų viena tyrimų institucija. Tinkamumo sąlygos reikalaus, kad visos tinkamos institucijos įrodytų būtinas tyrimų galimybes ir pateiktų pasiūlymą dėl detalios mokslinės darbo programos, pagrįstos ir siekiančios galutinio ES patvirtinto pasiūlymo tikslų. Finansavimas bus skiriamas po atviro konkurso. Bitininkai, turintys vieną ar daugiau avilių, gaus naudos iš tyrimų ir jų rezultatų sklaidos. Sėkmingos specializuotos institucijos (–ų) atranka programos įgyvendinimui bus pagrįsta ekspertų vertintojų komisija, kuri naudos tokius kriterijus kaip: patirtis, žinios ir specializuotos institucijos veiklos istorija; pasiūlymų kokybė; originalumas ir inovacijų laipsnis; metodo ir darbo plano tinkamumas; sklaidos planai; nauda, gaunama iš sėkmingo rezultato; darbo indėlis į apikultūros sektoriaus tobulinimą ir lėšų naudojimo efektyvumas.

4.1.2. Parama kooperacijai ūkiams Danijoje

Danijoje pagal Reglamento (ES) 2021/2115 77 straipsnį „Bendradarbiavimas“ nėra numatyta intervencinių priemonių, skatinančių ūkių kooperaciją. Priemonėms, skatinančioms ūkių kooperaciją, galima būtų priskirti paramą gamintojų organizacijoms, kuri teikiama pagal intervencinių priemonių rūšis vaisių ir daržovių sektoriuje (Reglamento (ES) 2021/2115 47 straipsnis), ir paramą bitininkams ir bitininkų asociacijoms, kuri teikiama pagal intervencinių priemonių rūšis bitininkystės sektoriuje (Reglamento (ES) 2021/2115 55 straipsnis).

Reglamento (ES) 2021/2115 47 straipsnis – Intervencinių priemonių rūšys vaisių ir daržovių sektoriuje

Intervencinių priemonių rūšių vaisių ir daržovių sektoriuje tikslas – remti pripažintas vaisių ir daržovių sektoriaus gamintojų organizacijas, siekiant sutelkti produktų pasiūlą, užtikrinti gamintojų organizacijų narių produktų prekybą, padidinti gamintojų organizacijų konkurencingumą ir sumažinti poveikį aplinkai ir klimatui. Danijoje pripažintos ir veiktos fondą įsteigusios vaisių ir daržovių sektoriaus gamintojų organizacijos gali teikti paraiškas paramai gauti, kad įgyvendintų veiksmų programas, skirtas stiprinti jų narių gamybą ir rinkodarą. Remiantis teigiama patirtimi, įgyta, įgyvendinant Danijos vaisių ir daržovių sektoriaus tvarių veiksmų programų nacionalinę strategiją (2018 m. gruodžio mėn.), šioje strategijoje apibrėžtos pastangos bus tęsiamos.

Danijos vaisių ir daržovių sektoriaus gamintojų organizacijos, vadovaudamosi Reglamento (ES) 2021/2115 42 straipsnio a punktu, gali įgyvendinti veiksmus pagal intervencijos rūšis – Reglamento (ES) 2021/2115 47 straipsnio 1 dalies a–i punktus ir 2 dalies f–i punktus:

Reglamento (ES) 2021/2115 47 straipsnio 1 dalis	
a)	investicijos i materialųjį ir nematerialųjį turtą, moksliniai tyrimai ir eksperimentines bei novatoriškos gamybos metodai ir kiti veiksmai
b)	konsultavimo paslaugos ir techninė parama, visų pirma susijusios su tvariais kenkėjų ir ligų kontrolės metodais, tausiu augalų apsaugos ir gyvūnų sveikatos apsaugos produktų naudojimu, prisitaikymu prie klimato kaitos bei jos švelninimu, įdarbinimo sąlygomis, darbdavio pareigomis ir darbuotojų sveikata ir sauga
c)	mokymai, įskaitant konsultuojamąjį ugdymą ir keitimąsi geriausios praktikos pavyzdžiais, visų pirma susiję su tvariais kenkėjų ir ligų kontrolės metodais, tausiu augalų apsaugos ir gyvūnų sveikatos apsaugos produktų naudojimu, prisitaikymu prie klimato kaitos bei jos švelninimu, taip pat organizuotų prekybos platformų ir prekių biržų naudojimu neatidėliotinių sandorių ir ateities sandorių rinkose
d)	ekologinė arba integruota gamyba
e)	veiksmai, kuriais siekiama didinti produktų transportavimo ir saugojimo tvarumą bei veiksmingumą
f)	populiarinimas, komunikacija ir rinkodara, įskaitant veiksmus ir veiklą, kuriais visų pirma siekiama didinti vartotojų informuotumą apie Sąjungos kokybės sistemas ir sveikos mitybos svarbą, taip pat įvairinti ir konsoliduoti rinkas
g)	Sąjungos ir nacionalinių kokybės sistemų įgyvendinimas
h)	atsekamumo ir sertifikavimo sistemų, visų pirma galutiniams vartotojams parduodamų produktų kokybės stebėsenos, įgyvendinimas
i)	veiksmai, kuriais siekiama švelninti klimato kaitą ir prisitaikyti prie jos
Reglamento (ES) 2021/2115 47 straipsnio 2 dalis	
f)	pašalinimas iš rinkos nemokamo paskirstymo arba kitais tikslais, įskaitant prirėkimą siekiant palengvinti tokį pašalinimą
g)	neprinokusių vaisių ir daržovių derliaus nuėmimas – neprinokusių netinkamos prekinės kokybės produktų, kurie iki tokio nuėmimo nebuvo pažeisti dėl meteorologinių sąlygų, ligų ar kitų veiksnių, viso derliaus nuėmimas tam tikrame plote
h)	derliaus nenuėmimas – einamojo auginimo ciklo atitinkamame plote nutraukimas, kai produktai yra gerai subrendę ir geros bei tinkamos prekinės kokybės, išskyrus produktų sunaikinimą dėl meteorologinių reiškinių arba ligų
i)	derliaus ir produkcijos draudimas, padedantis apsaugoti gamintojų pajamas tais atvejais, kai patiriama nuostolių dėl gaivalinių nelaimių, pavojingų meteorologinių reiškinių, ligų arba kenkėjų antplūdžių, tuo pat metu užtikrinant, kad paramos gavėjai imtųsi būtinų rizikos prevencijos priemonių

Bendrasis produkto rodiklis – 0.35 (vienetas: Veiksmų programos).

	Planuojama vieneto suma, EUR	0.35 (vienetas: Veiksmų programos)	Orientacinis metinis finansinis asignavimas	Rezultato rodikliai

	(2023–2027 m.)		(bendros Sąjungos išlaidos EUR)	
ES lėšos gamintojų organizacijų veiksmų programai (vidutiniškai per metus)	2023 m. – 375.000 EUR	2023 m. – 2	2023 m. – 750.000 EUR	
	2024 m. – 375.000 EUR	2024 m. – 2	2024 m. – 750.000 EUR	
	2025 m. – 384.000 EUR	2025 m. – 3	2025 m. – 1.152.000 EUR	
	2026 m. – 342.500 EUR	2026 m. – 4	2026 m. – 1.370.000 EUR	
	2027 m. – 342.500 EUR	2027 m. – 4	2027 m. – 1.370.000 EUR	
Iš viso			5.392.000,00	

Iš anksto tiksliai nustatyti vieneto sumų neįmanoma, nes tai priklauso nuo gamintojų organizacijų orientacinės apyvartos pokyčių ateityje. Pagal Reglamento (ES) 2021/2115 48 straipsnį vieneto sumos vaisių ir daržovių sektoriaus gamintojų organizacijoms nustatomos veiksmų programos lygmeniu. Todėl vieneto suma apibrėžiama kaip vidutinė suma, kurią numatoma išmokėti pagal veiksmų programą. Kadangi šiuo metu Danijoje yra 2 gamintojų organizacijos, kurių kiekviena turi veiksmų programą, vieneto suma apibrėžiama kaip numatoma vidutinė paramos suma abiem gamintojų organizacijoms:

Vieneto suma = (numatoma metinė parama GO veiksmų programai (1) + numatoma metinė parama GO veiksmų programai (2)) / 2.

Tinkami pareiškėjai. Tikslinė grupė – pripažintos Danijos gamintojų organizacijos vaisių ir daržovių sektoriuje. Vaisių ir daržovių sektoriaus gamintojų organizacijos, pripažintos Danijoje ir įsteigusios veiklos fondą, gali prašyti paramos, kad įgyvendintų veiksmų programas, kurios sustiprins gamintojų organizacijų narių gamybą ir pardavimą, taip pat pagerins gamintojų organizacijų konkurencingumą ir sumažins poveikį aplinkai ir klimatui.

Reglamento (ES) 2021/2115 55 straipsnis – Intervencinių priemonių rūšys bitininkystės sektoriuje

Bitininkystės sektorių Danijoje sudaro apytiksliai 7.000 bitininkų, iš kurių didžioji dauguma (daugiau kaip 90 proc.) yra mėgėjai. Daugiau kaip 300 bitininkų turi daugiau kaip 150 avilių ir yra vadinami profesionaliais bitininkais. Ši bitininkų grupė valdo daugiau kaip 60.000 avilių. Dauguma bitininkų yra vyresnio amžiaus ir vyrai. 2021 m. Danijoje buvo 140.300 avilių.

Bitininkystės produktų sektoriaus schemų tikslas – pagerinti bendrąsias bitininkystės produktų gamybos ir prekybos sąlygas. Kiekvienas, turintis CVR numerį (unikalų identifikavimo numerį įmonėms) arba CPR numerį (unikalų identifikavimo numerį asmenims), gali kreiptis dėl paramos sektoriaus schemų tikslą atitinkantiems projektams įgyvendinti, įskaitant mokslinių tyrimų institucijas, atliekančias tyrimus bitininkystės sektoriuje, bitininkų asociacijas ir bitininkus.

Pagal atrinktas 5 intervencijos rūšis, kurios išsamiau aprašytos Danijos BŽŪP Strateginio plano 5 skyriuje, bus galima remti projektų įgyvendinimą. 5 skyriuje pateiktas aprašymas yra bendro pobūdžio, nes konkrečios priemonės, kurios bus įgyvendinamos pagal kiekvieną intervencijos rūšį, priklausys nuo gautų projektų paraiškų, kurios bus patvirtintos.

Projektai, kurių paraiškos bus pateiktos pagal 5 pasirinktas intervencijos rūšis, bus tinkami finansuoti, jei juose bus galima tinkamai atsižvelgti į numatomą projekto poveikį. Projektai turi būti susiję su vienu ar keliais iš šių poveikių, kurie vertinami vienodai: meduonėlių bičių mirtingumo mažinimas (įskaitant kovą su bičių ligomis), bitininkystės produktų gamybos vertės didinimas, bitininkų įtraukimas ir dalyvavimas. Projektų prioritetai bus nustatomi, atsižvelgiant į numatomą poveikį ir numatomus projekto įgyvendinimo kaštus. Projektams, kurie, atsižvelgiant į paramos sumą, turės didžiausią poveikį, bus teikiamas didžiausias prioritetas.

Danijos bitininkystės produktų sektoriaus schemoje numatomos šios intervencijos ir (arba) veiksmai:

Reglamento (ES) 2021/2115 55 straipsnis

a)	bitininkams ir bitininkų organizacijoms teikiamos konsultavimo paslaugos, techninė parama, jų mokymas, informavimas ir keitimasis geriausios praktikos pavyzdžiais, be kita ko, pasitelkiant tinklaveiką
b)	investicijos į materialųjį ir nematerialųjį turta, taip pat kiti veiksmai, įskaitant veiksmus, kuriais siekiama: kovoti su avilių kenkėjais ir ligomis, ypač varoze; užkirsti kelią pavojingų meteorologinių reiškinių daromai žalai ir skatinti plėtoti ir naudoti valdymo praktiką, pritaikytą prie kintančių klimato sąlygų; atkurti Sąjungos aviliuose laikomų bičių išteklius, be kita ko, veisti bites; racionalizuoti sezoninį avilių perkėlimą į naujas vietas
e)	bendradarbiavimas su specializuotomis įstaigomis, vykdant mokslinių tyrimų programas bitininkystės ir bitininkystės produktų srityje
f)	populiarinimas, komunikacija ir rinkodara, įskaitant rinkos stebėsenos veiksmus ir veiklą, kuria siekiama visų pirma didinti vartotojų informuotumą apie bitininkystės produktų kokybę
g)	veiksmai, kuriais siekiama gerinti produktų kokybę

Norint išsaugoti Danijos bitininkystę, svarbu tęsti bičių ligų kontrolės mokslinius tyrimus, kuriuos galima remti pagal 3 intervencijos rūšį (e). Ne mažiau svarbu mokslinius tyrimus paversti praktiniais metodais ir mokyti bitininkus taikyti naujausius metodus, o tai galima remti pagal 1 intervencijos rūšį (a). 5 intervencijos rūšis (f) gali būti naudojama aukštos kokybės vietiniams bitininkystės produktams kurti, o pagal 4 intervencijos rūšį (g) vartotojai gali būti informuojami apie šias bitininkystės produktų savybes ir supažindinami su tuo, kad medus yra tvarus maistas.

Bendrasis produkto rodiklis – O.37 Veiksmų arba vienetų, skirtų bitininkystei išsaugoti arba tobulinti, skaičius.

	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso per 2023–2027 m.
Konsultacinės paslaugos, techninė pagalba, mokymai ir t. t., EUR vienam projektui						
Planuojama vieneto suma, EUR	36.422,00	34.480,00	34.480,00	34.480,00	34.480,00	
O.37	2	3	3	3	3	
Orientacinis metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos EUR)	72.845,00	103.439,00	103.439,00	103.439,00	103.439,00	486.601,00
Investicijos į materialųjį ir nematerialųjį turta, kiti veiksmai ir t. t., EUR vienam projektui						
Planuojama vieneto suma, EUR	24.975,00	17.732,00	17.732,00	17.732,00	17.732,00	
O.37	1	2	2	2	2	
Orientacinis metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos EUR)	24.975,00	35.465,00	35.465,00	35.465,00	35.465,00	166.835,00
Mokslinių tyrimų programos, EUR vienam projektui						
Planuojama vieneto suma, EUR	33.300,00	31.524,00	31.524,00	31.524,00	31.524,00	
O.37	2	3	3	3	3	
Orientacinis metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos EUR)	66.601,00	94.572,00	94.572,00	94.572,00	94.572,00	444.889,00
Reklamos, komunikacijos, rinkodaros ir kt. išlaidos, EUR vienam projektui						
Planuojama vieneto suma, EUR	24.975,00	17.732,00	17.732,00	17.732,00	17.732,00	
O.37	1	2	2	2	2	
Orientacinis metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos EUR)	24.975,00	35.465,00	35.465,00	35.465,00	35.465,00	166.835,00
Produktų kokybės gerinimo veiksmai, EUR vienam projektui						

Planuojama vieneto suma, EUR	18.732,00	13.299,00	13.299,00	13.299,00	13.299,00	
O.37	1	2	2	2	2	
Orientacinis metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos EUR)	18.732,00	26.598,00	26.598,00	26.598,00	26.598,00	125.124,00

Parama iš esmės yra 100 proc. tinkamų finansuoti išlaidų. Parama teikiama kaip gavėjo faktiškai patirtų tinkamų finansuoti išlaidų kompensavimas (Reglamento (ES) 2021/2115 44 straipsnio 1 dalies a punktas). Danija bendrai finansuoja 50 proc. paramos.

4.1.3. Parama kooperacijai ūkiams Latvijoje

Bendradarbiavimas, COOP(77) , Gamintojų grupių ir organizacijų steigimas, nacionalinis intervencijos kodas LA 9

Konkretus tikslas: SO2, SO3, SO8, XCO

Rezultato rodiklis: R.10

Išvesties rodiklio kodas: O.28

Bendra ES išlaidų suma (2023–2029): 1 275 000

Bendra viešųjų išlaidų suma (2023–2029): 1 500 000

Aprašymas

Intervencijos tikslai yra: a) gamybos proceso ir pagamintos produkcijos pritaikymas rinkos reikalavimams; b) prekių paruošimas pardavimui, taip pat pardavimo centralizacijos ir tiekimo užtikrinimas; c) vieningų reikalavimų įgyvendinimas dėl produkcijos kokybės; d) verslumo ir rinkodaros įgūdžių plėtojimas ir inovatyvių procesų organizavimas bei skatinimas.

Pareiškėjas turi įgyvendinti penkerių metų verslo planą ir įgyvendinti bent vieną iš keturių intervencijos tikslų, taip pat pasiekti rezultatų rodiklius, kurie bus nustatyti valstybiniu lygmeniu reguliuojamuose norminiuose aktuose.

Pareiškėjai: atitinkamos kooperatyvinės bendrovės, tačiau jos negalės pretenduoti į paramą, jei veikia konvencinėje pieno ir konvencinėje tradicinių žemės ūkio kultūrų srityje. Kooperatyvų sąjungoms parama teikiama be sektorių apribojimų. Pareiškėjas atitikties statusą pirmą kartą turi įgyti ne anksčiau kaip 2021 m. sausio 1 d. Įsipareigojimų laikotarpiu pareiškėjas kasmet įgyja atitikties statusą.

Atitinkamos išlaidos yra išlaidos, kurios yra pagrįstos ir tiesiogiai susijusios su verslo plano įgyvendinimu siekiant paramos priemonės tikslų. Parama pirmaisiais metais sudaro 10 procentų nuo pareiškėjo narių pagamintos ir per jo tarpininkavimą rinkoje pateiktos produkcijos metinio kiekio; antraisiais metais paramos dydis yra 8 procentai, trečiaisiais metais – 6 procentai, ketvirtaisiais metais – 4 procentai ir penktaisiais metais – 2 procentai nuo pareiškėjo narių pagamintos ir per jo tarpininkavimą rinkoje pateiktos produkcijos metinio kiekio. Pareiškėjui išmokamos didžiausios paramos suma per metus neviršija 100 000 EUR, o viso paramos laikotarpio metu – 500 000 EUR. Parama teikiama pirmuosius penkerius metus po verslo plano pripažinimo Kaimo paramos tarnyboje.

LA U9.1 – Vidutinė verslo plano suma vienam pareiškėjui per metus (Dotacija – Vidutinė), suma nuo 29 000 iki 90 000 EUR. Maksimali paramos gavėjų suma per laikotarpį – 3.

LA U9.2 – Vidutinė verslo plano suma vienam pareiškėjui per metus, P (Dotacija – Vidutinė), suma nuo 50 000 iki 70 000 EUR. Maksimali paramos gavėjų suma per laikotarpį – 4. (P pateikiama informacija apie pereinamojo laikotarpio išmokas).

Bendradarbiavimas, COOP (77), Maisto kokybės schemos, nacionalinis intervencijos kodas LA 18.

Konkretus tikslas: SO3, SO9

Rezultato rodiklis: R.10

Išvesties rodiklio kodas: O.29

Bendros ES išlaidos (2023–2028): 10 455 867

Bendros viešosios išlaidos (2023–2028): 12 301 020

Aprašymas

Intervencija įgyvendinama siekiant stiprinti ūkininko poziciją maisto grandinėje, bendradarbiaujant ūkininkui su įmone, kuri perdirba pirminę žemės ūkio produkciją, taip skatinant kokybiškų maisto produktų gamybą, apdorojimą ir perdirbimą bei užtikrinant produkto patekimą į mažmeninę prekybą. Parama teikiama už dalyvavimą maisto schemose, kurios užtikrina produktų atsekamumą, konkrečius kriterijus gamyboje, kad būtų užtikrintos tam tikros produkto savybės ir galutinio produkto kokybė, kurią patvirtina kontrolės institucijų patikrinimai.

Ūkininkai, dalyvaujantys maisto kokybės schemose, prisiima papildomus įsipareigojimus, kurių įgyvendinimas padidina jų produkcijos pridėtinę vertę ir skatina tvarų bei atsakingą išteklių valdymą. Latvijoje kasmet didėja dalyvių skaičius maisto kokybės schemose, tačiau šis skaičius vis dar laikomas nedideliu. Todėl siekiant paskatinti ūkininkus aktyviai dalyvauti kokybės schemose, būtina parama, kad būtų kompensuotos papildomos dalyvavimo kokybės schemoje išlaidos pirmaisiais dalyvavimo metais. Didinant ūkininkų, dalyvaujančių kokybės schemose, skaičių, būtų skatinami ir aukštos kokybės vietinės rinkos produktai bei kuriamos trumpos tiekimo grandinės.

Parama dalyvavimui ekologinio ūkininkavimo maisto kokybės schemoje skatins ekologiškai pagamintų ir ženklintų produktų perdirbimą ir prieinamumą prekyboje, taip prisidedant prie ekologinio sektoriaus plėtros ir Žaliojo kurso tikslų įgyvendinimo.

Paramos gavėjai:

Žemės ūkio pirminių produktų, įskaitant bitininkystės produktus, gamintojas, taip pat maisto grandinėje dalyvaujanti įmonė, įskaitant smulkiuosius gamintojus.

Parama skiriama už naują bendradarbiavimą arba naują veiklą (naują produktą). Siekiant skatinti žemės ūkio produkcijos gamintojų ir perdirbėjų bendradarbiavimą, parama gali būti skiriama ir įmonėms, kurios perdirba žemės ūkio produktus.

Parama už dalyvavimą schemoje skiriama kasmet iki 2027 m., bet ne ilgiau kaip penkerius metus.

Paramos gavimo sąlygos:

Paramos gavėjas turi būti vienos iš šių maisto kokybės schemų dalyvis:

Ekologinio ūkininkavimo maisto kokybės schemoje, kuri parengta pagal Reglamentą Nr. 2018/848 dėl ekologinės gamybos ir ekologinių produktų ženklinimo ir kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 834/2007;

Saugomų geografinių nuorodų, kilmės vietos pavadinimų arba garantuotų tradicinių ypatybių maisto kokybės schemoje;

Nacionalinėje maisto kokybės schemoje, kuri atitinka nacionalinius teisės aktus pagal teisės aktus dėl maisto kokybės schemų, jų įgyvendinimo, veikimo, priežiūros ir kontrolės.

Nacionalinė maisto kokybės schema pagal Reglamento Nr. 2022/216 47 straipsnį numato šiuos kriterijus:

a) pagaminto galutinio produkto specifikacija turi būti susijusi su aiškiais įsipareigojimais užtikrinti bet kurį iš šių elementų:

konkrečias produkto savybes;

konkrečius žemės ūkio ar gamybos metodus arba

galutinio produkto kokybę, kuri gerokai viršija komercinių prekių standartus visuomenės, gyvūnų ar augalų sveikatos, gyvūnų gerovės ar aplinkos apsaugos srityse; b) schema yra skaidri ir užtikrina visų produktų atsekamumą; c) schema prieinama visiems gamintojams; d) schemoje yra įtrauktos privalomos produkto specifikacijos, kurių atitiktį tikrina kontrolės institucija.

Paramos išmoka skiriama atsižvelgiant į pagamintų produktų kiekį ir padengia:

Pradines dalyvavimo kokybės sistemoje išlaidas;

Metinį įnašą už dalyvavimą kokybės sistemose;

Patikrinimų išlaidas, reikalingas kokybės sistemos reikalavimų atitikčiai patikrinti.

Paramos suma pirminių produktų gamintojams:

Ekologinio maisto kokybės, saugomų geografinių nuorodų ir saugomų kilmės vietos pavadinimų ar garantuotų tradicinių ypatybių scheme: nuo 340 EUR iki 590 EUR.

Nacionalinėje maisto kokybės scheme: nuo 250 EUR iki 400 EUR.

Paramos suma perdirbtų produktų gamintojams:

Ekologinio maisto kokybės, saugomų geografinių nuorodų ir saugomų kilmės vietos pavadinimų ar garantuotų tradicinių ypatybių scheme: nuo 430 EUR iki 7 150 EUR.

Nacionalinėje maisto kokybės scheme: nuo 420 EUR iki 5 460 EUR.

LA U18 – Vidutinė paramos norma (Dotacija – Vidutinė) nuo 1296 iki 1683 EUR.

Bendradarbiavimas, COOP (77), Skatinant ir tiekiant trumpų maisto tiekimo grandinę, nacionalinis intervencijos kodas LA 20

Specifinis tikslas: SO2, SO3, SO8, SO9

Rezultato rodiklis: R.10, R.39

Išvesties rodiklio kodas: O.32

Bendra ES išlaidų suma (2023–2029): 13 600 000

Bendra viešųjų išlaidų suma (2023–2029): 16 000 000

Aprašymas

Paramą gali gauti bendradarbiavimo grupė (arba nauja, arba jau egzistuojanti bendradarbiavimo grupė naujiems bendradarbiavimo veiksams), kurią sudaro bent penki dalyviai. Bendradarbiavimo grupę sudaro mažosios ir vidutinės įmonės, užsiimančios ekonominėmis veiklomis (žemės ūkio produktų gamintojai, perdirbėjai, kaimo turizmo paslaugų teikėjai), taip pat gali dalyvauti asociacija, fondas, atitinkama kooperatyvinė bendrija, konsultantai, vietos veiklos grupė ir kiti dalyviai, siekiant koordinuoti bendradarbiavimo grupės veiklas, padėti kurti trumpas tiekimo grandines, populiarinti vietinius produktus ir skatinti jų atpažįstamumą.

Tarp visų bendradarbiavimo grupės dalyvių sudaromas ilgalaikis bendradarbiavimo susitarimas (minimalus terminas yra 2 metai), kuriame numatomi kiekvieno bendradarbiavimo dalyvio pareigos ir atsakomybė, įskaitant investicijų materialiujų turtų bendrą naudojimą ir priežiūrą, taip pat susitariama ir bendradarbiavimo susitarime nurodomas investicijų savininkas.

Šios intervencijos kontekste konsultantai suprantami kaip paslaugų teikėjai, atliekantys nacionalinės žemės ūkio politikos tinklo sekretoriato funkcijas ir teikiantys konsultacines paslaugas kaimo plėtros ir žemės ūkio srityse visoje Latvijoje, taip pat vykdydami veiklas, skirtas vietinių maisto produktų gamintojų ir perdirbėjų pripažinimui ir populiarinimui skatinti.

Maksimalus projekto įgyvendinimo laikotarpis yra penki metai.

Parama bus teikiama kaip dotacija.

Veiklai „Trumpųjų maisto tiekimo grandinių veiklos skatinimas“:

vietinių produktų populiarinimui reikalingo ilgalaikio turto įsigijimui

žemės ūkio produktų pirminis apdorojimas ir pakavimas, logistika (specializuotos maisto transporto priemonės) transportas);

informacinių technologijų ir programinės įrangos kūrimas, pirkimas ir diegimas;

bendro naudojimo sandėliavimo patalpų statyba ir pertvarkymas;

bendrosios išlaidos statybų atveju;

projektų valdymas.

Veiklai „Produktų populiarinimas rinkoje“:

produktų žinomumo didinimas (įskaitant dalyvavimą parodose, rinkos skatinimą ir žinomumo didinimą)

rinkodaros skatinimo ir žinomumo didinimo renginių organizavimas, bendro žinomumo ženklo, skirto produktų reklamai ir žinomumui didinti, sukūrimas ir t. t.);

su bendradarbiavimu susijusio bendram naudojimui skirto ilgalaikio turto, įskaitant reklamos ir informacines priemones, įsigijimas gamyba ir diegimas; konstrukcija bendram naudojimui; projektų valdymas.

Pirminės žemės ūkio gamybos mašinų įsigijimas ir statyba neįtraukiami į intervenciją gamybai.

Veiksmai, susiję su investicijomis, vykdomi pagal bendradarbiavimo projektą, turi atitikti BŽŪP reikalavimus SP reglamento 2022/2115 73 straipsnį.

Iki 15 proc. tinkamų finansuoti bendradarbiavimo projekto išlaidų gali būti skiriama bendradarbiavimo projekto valdymui, siekiant užtikrinti visų projekte dalyvaujančių bendradarbiavimo grupės narių koordinavimo veiklą (identifikavimas, aktyvavimas, tinklų kūrimas, stebėseną).

Didžiausios tinkamų finansuoti veiklos išlaidos nustatomos nacionaliniais teisės aktais, tačiau neviršija 500 000 EUR.

Didžiausias pagalbos intensyvumas:

investicijoms (ilgalaikis turtas, statyba) – iki 65 proc.;

rinkodaros priemonėms ir projektų valdymui – iki 70 proc.

Vietos veiklos grupių vykdomų projektų valdymo atveju (užtikrinant funkcijų atskyrimą nuo VVG veiklos) – 100 proc.

LA U20 – Vidutinės projekto paramos suma, EUR (dotacija – vidutinė), planuojama 150 000 EUR. O.32 (Vienetas: operacijos): maksimalus 48 per laikotarpį.

Sektorinės intervencinės priemonės bendradarbiavimui

Veiksmų programa vaisių ir daržovių sektoriuje

Planuojamos vieneto sumos	Rezultatų rodiklis (–iai)
TKO U1 – Veiklos programa vaisių ir daržovių sektoriuje	R.1; R.10; R.11; R.12; R.14; R.16; R.21; R.26; R.28; R.29; R.32; R.9

Aprašymas

TKO U1 – Veiklos programa vaisių ir daržovių sektoriuje. Vieneto sumos tipas – vidutinė vieneto suma veiklos programoje. Skaičiavimai 2023–2027 m. planavimo laikotarpiui atlikti remiantis ankstesniame laikotarpyje įgyvendintomis vaisių ir daržovių sektoriaus gamintojų organizacijos veiklos programomis.

Planuojamos vieneto sumos	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
Planinė vieneto suma (bendros Sąjungos išlaidos EUR)	0,00	50 000,00	50 000,00	260 000,00	250 000,00	
O.35 (vienetas: Veiklos programos)	0,00	1,00	1,00	5,00	6,00	
Preliminarus metinis finansinis paskirstymas (bendros Sąjungos išlaidos EUR)	0,00	50 000,00	50 000,00	1 300 000,00	1 500 000,00	2 900 000,00

Veiksmų programa grūdų sektoriuje

Planuojama vieneto suma	Rezultatų rodiklis(–iai)
TKO U2.1 – Veiksmų programa grūdų sektoriuje	R.1; R.10; R.11; R.12; R.16; R.21; R.26; R.28; R.29; R.32; R.9

Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028
Planuojama vieneto suma (bendrosios Sąjungos išlaidos EUR)	0,00	575 000,00	575 000,00	575 000,00	575 000,00
O.35 (vienetas: Veiksmų programos)	0,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Numatomas metinis finansavimas (bendrosios Sąjungos išlaidos EUR)	0,00	575 000,00	575 000,00	575 000,00	575 000,00

Veiksmų programa jautienos ir veršienos sektoriuje

Planuojamos vieneto sumos	Rezultatų rodiklis (–iai)
TKO U2.3 – Veiklos programa galvijams ir jautienai (įskaitant gyvų galvijų sektorių)	R.1; R.10; R.11; R.13; R.14; R.16; R.21; R.26; R.28; R.29; R.44; R.9

Aprašymas

TKO U2.3 – Veiklos programa galvijams ir jautienai (įskaitant gyvų galvijų sektorių)

2023–2027 planavimo laikotarpio vidutiniai veiklos programos apskaičiavimai atlikti, remiantis turimu bendru finansavimu kitoms sektoriams ir galvijams bei jautienos sektoriui 2020 m. žemės ūkio bendroje produkcijoje.

Planuojamos vieneto sumos	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 metais
Planuojama vieneto suma (viso ES išlaidos EUR)	0,00	0,00	43,750.00	43,750.00	43,750.00	
0.35 (vienetas: Veiklos programos)	0,00	1,00	1,00	1,00	1,00	
Preliminari metinė finansinė asignacija (viso ES išlaidos EUR)	0,00	43,750.00	43,750.00	43,750.00	43,750.00	175,000.00

Veiksmų programa pieno sektoriuje

Planuojamos vieneto sumos	Regionas (–ai)
TKO U2.4 – Veiklos programa pieno ir pieno produktų sektoriuje	R.1; R.10; R.11; R.13; R.14; R.16; R.21; R.26; R.28; R.29; R.44; R.9

Aprašymas

TKO U2.4 – Veiklos programa pieno ir pieno produktų sektoriuje

2023–2027 planavimo laikotarpio vidutiniai veiklos programos apskaičiavimai atlikti, remiantis turimu bendru finansavimu kitoms sektoriams ir pieno bei pieno produktų sektoriaus dalimi žemės ūkio bendroje produkcijoje 2020 m.

Planuojamos vieneto sumos	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 metais
Planuojama vieneto suma (viso ES išlaidos EUR)	0,00	282,500.00	282,500.00	282,500.00	282,500.00	1,130,000.00
0.35 (vienetas: Veiklos programos)	0,00	1,00	1,00	1,00	1,00	
Preliminari metinė finansinė asignacija (viso ES išlaidos EUR)	0,00	282,500.00	282,500.00	282,500.00	282,500.00	1,130,000.00

Veiksmų programa kiaulininkystės sektoriuje

Planuojamos vieneto sumos	Rezultatų rodiklis (–iai)
TKO U2.5 – Veiklos programa kiaulienos (įskaitant gyvų kiaulių) sektoriuje	R.1; R.10; R.11; R.13; R.16; R.21; R.26; R.28; R.29; R.44; R.9

Aprašymas

TKO U2.5 – Veiklos programa kiaulienos (įskaitant gyvų kiaulių) sektoriuje

2023–2027 planavimo laikotarpio vidutiniai veiklos programos apskaičiavimai atlikti, remiantis turimu bendru finansavimu kitoms sektoriams ir kiaulienos sektoriaus dalimi žemės ūkio bendroje produkcijoje 2020 m.

Planuojamos vieneto sumos	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 metais
Planuojama vieneto suma (viso ES išlaidos EUR)	0,00	66,750.00	66,750.00	66,750.00	66,750.00	
0.35 (vienetas: Veiklos programos)	0,00	1,00	1,00	1,00	1,00	

Preliminari metinė finansinė asignacija (viso ES išlaidos EUR)	0.00	66,750.00	66,750.00	66,750.00	66,750.00	267,000.00
--	------	-----------	-----------	-----------	-----------	------------

Veiksmų programa kituose sektoriuose, apimantys VI priede išvardytus produktus

Planuojama vieneto suma	Regionas(-ai)
TKO U2.2 – Veiklos programa 6 priedėlyje minėtoms lukštentoms ankštinėms daržovėms, taip pat nuluptomis ar skeltomis (KN 0713)	R.1; R.10; R.11; R.12; R.16; R.21; R.26; R.28; R.29; R.32; R.9

Aprašymas

TKO U2.2 – Veiklos programa 6 priede minėtoms lukštentoms ankštinėms daržovėms, taip pat nuluptomis ar skeltomis (KN 0713)

2023–2027 planavimo laikotarpio vidutiniai veiklos programos apskaičiavimai atlikti, remiantis turimu bendru finansavimu kitoms sektoriams ir 6 priedėlyje minėtų produktų sektorių dalimi žemės ūkio bendroje produkcijoje (2020 m.).

Planuojama vieneto suma	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 metais
Planuojama vieneto suma (viso ES išlaidos EUR)	0,00	32 000,00	32 000,00	32 000,00	32 000,00	
0.35 (vienetas: Veiklos programos)	0,00	1,00	1,00	1,00	1,00	
Preliminari metinė finansinė asignacija (viso ES išlaidos EUR)	0,00	32 000,00	32 000,00	32 000,00	32 000,00	128 000,00

Intervencijos pagal atskirus sektorius

Intervencijos tipas	Intervencijos pavadinimas
Vaisiai ir daržovės, grūdų produktai, jautiena ir veršiena, pienas, kiauliena ir kiti sektoriai	INVRE(47(1)(a)) – investicijos į materialųjį ar nematerialųjį turtą, tyrimus ir eksperimentinius bei inovatyvius gamybos metodus, taip pat kitas veiklas
Vaisiai ir daržovės, grūdų produktai, jautiena ir veršiena, pienas, kiauliena ir kiti sektoriai	ADVII(47(1)(b)) – konsultacijų paslaugos ir techninė pagalba, ypač dėl tvarių kenkėjų ir ligų kontrolės metodų, augalų apsaugos priemonių ir gyvūnų sveikatos apsaugos produktų tvaraus naudojimo, prisitaikymo prie klimato kaitos ir jos mažinimo, darbo sąlygų, darbdavio pareigų ir darbo saugos
Vaisiai ir daržovės, grūdų produktai, jautiena ir veršiena, pienas, kiauliena ir kiti sektoriai	TRAINCO(47(1)(c)) – mokymai, įskaitant konsultavimą ir gerosios praktikos mainus, ypač dėl tvarių kenkėjų ir ligų kontrolės metodų, tvaraus augalų apsaugos ir gyvūnų sveikatos produktų naudojimo, prisitaikymo prie klimato kaitos ir jos mažinimo, taip pat organizuotų prekybos platformų ir prekių biržų naudojimo dabarties ir ateities sandorių rinkoje
Vaisiai ir daržovės, grūdų produktai, jautiena ir veršiena, pienas, kiauliena ir kiti sektoriai	ORGAN(47(1)(d)) – ekologinė ar integruota gamyba
Vaisiai ir daržovės, grūdų produktai, jautiena ir veršiena, pienas, kiauliena ir kiti sektoriai	TRANS(47(1)(e)) – transportavimo ir saugojimo tvarumą ir efektyvumą didinančios priemonės
Vaisiai ir daržovės, grūdų produktai, jautiena ir veršiena, pienas, kiauliena ir kiti sektoriai	PROMO(47(1)(f)) – rinkodaros skatinimas, komunikacija ir rinkodara, įskaitant veiksmus ir veiklas, kurių tikslas yra padidinti vartotojų informuotumą apie Sąjungos kokybės schemas ir sveikos mitybos svarbą, taip pat įvairinti ir konsoliduoti rinkas
Vaisiai ir daržovės, grūdų produktai, jautiena ir veršiena, pienas, kiauliena ir kiti sektoriai	QUAL(47(1)(g)) – Sąjungos ir nacionalinių kokybės schemų įgyvendinimas
Vaisiai ir daržovės, grūdų produktai, jautiena ir veršiena, pienas, kiauliena ir kiti sektoriai	TRACE(47(1)(h)) – atsekamumo ir sertifikavimo sistemų įgyvendinimas, ypač dėl galutiniams vartotojams parduodamų produktų kokybės kontrolės
Vaisiai ir daržovės	CLIMA(47(1)(i)) – veiklos, siekiant mažinti klimato kaitą ir prisitaikyti prie jos

Bitininkystės sektorius

Indikatyvios metinės finansavimo skiriamos sumos (visos viešosios išlaidos EUR)	4 636,00	26 200,00	26 200,00	26 200,00	26 200,00	26 200,00	109 436,00
ES finansavimo intensyvumo lygis, %	50,00	50,00	50,00	50,00	50,00	50,00	

COOPAPI (55(1)(e)) – bendradarbiavimas su specializuotomis struktūromis, siekiant įgyvendinti mokslinių tyrimų programas bitininkystės ir bičių produktų srityje.

TKO3.5 – Bendradarbiavimas su specializuotomis struktūromis, siekiant įgyvendinti mokslinių tyrimų programas bitininkystės ir bičių produktų srityje.

Planuojama vieneto suma	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso
0.37 (vienetai: Darbas)		1,00	1,00	1,00	1,00		
Preliminarus metinis finansavimas (bendros ES išlaidos EUR)	58 017,00	62 658,00	62 658,00	62 658,00	62 658,00		308 649,00
Indikatyvios metinės finansavimo skiriamos sumos (visos viešosios išlaidos EUR)	116 034,00	125 316,00	125 316,00	125 316,00	125 316,00		617 298,00
Indikatyvios metinės finansavimo skiriamos sumos (bendros ES išlaidos EUR)	58 017,00	62 658,00	62 658,00	62 658,00	62 658,00		308 649,00
ES finansavimo intensyvumo lygis, %	50,00	50,00	50,00	50,00	50,00		

PROMOBEES (55(1)(f)) – reklamos, komunikacijos ir prekybos skatinimas, įskaitant rinkos priežiūros veiksmus ir veiklą, kurios konkretus tikslas yra padidinti vartotojų informuotumą apie bičių produktų kokybę.

TKO3.6 – Reklamos, komunikacijos ir prekybos skatinimas, įskaitant rinkos priežiūros veiksmus ir veiklą, kurios tikslas yra padidinti vartotojų informuotumą apie bičių produktų kokybę.

Planuojama vieneto suma	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso
0.37 (vienetai: Darbas)	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00		1,00
Preliminarus metinis finansavimas (bendros ES išlaidos EUR)	17 000,00	17 000,00	17 000,00	17 000,00	17 000,00		85 000,00
Indikatyvios metinės finansavimo skiriamos sumos (visos viešosios išlaidos EUR)	34 000,00	34 000,00	34 000,00	34 000,00	34 000,00		170 000,00
ES finansavimo intensyvumo lygis, %	50,00	50,00	50,00	50,00	50,00		

ACTQUAL (55(1)(g)) – Veiksmai, gerinantys produkto kokybę.

TKO3.7 – Produkto kokybę gerinantys veiksmai.

Planuojama vieneto suma	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso
O.37 (vienetas: Veiksmai)	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00		
Preliminarus metinis finansavimas (bendros ES išlaidos EUR)	34 348,00	42 910,00	42 910,00	42 910,00	42 910,00		205 988,00
Indikatyvus metų finansavimas	68 696,00	85 820,00	85 820,00	85 820,00	85 820,00		411 976,00
ES finansavimo dalis, %	50,00	50,00	50,00	50,00	50,00		
Indikatyvių paskirstymų suma ir intervencijos rezultatai bičių produktams	264 483,00	328 804,00	328 804,00	328 804,00	328 804,00		1 579 699,00

Bendradarbiavimas su specializuotomis institucijomis bitininkystės ir bičių produktų tyrimų programų įgyvendinimui (COOPAPI(55(1)(e)), nacionalinis intervencijos kodas TKO3.5

Konkretus tikslas: SO1

Išvesties rodiklio kodas: O.37

Bendra ES išlaidų suma (2023–2029): 308 649

Bendra viešųjų išlaidų suma (2023–2029): 617 298

Aprašymas

Bendradarbiavimas su specializuotomis struktūromis įgyvendinant bitininkystės ir bičių produktų tyrimų programas. Šios intervencijos metu bus atliekami ir remiami tyrimai apie medaus ir žiedadulkių botaninę sudėtį bei jų kokybę, taip padedant bitininkams diferencijuoti savo produkciją ne tik pagal organoleptines savybes (produktų skonį, kvapą, spalvą ir išvaizdą), bet ir pagal botaninę medaus ir žiedadulkių kilmę. Tyrimo rezultatai, remiantis fizikinėmis ir cheminėmis savybėmis, suteiks informaciją apie produktų botaninę kilmę ir tikslius duomenis apie medaus įvairovę bei kokybės rodiklius. Botaninės kilmės fizinių ir cheminių savybių analizė suteiks tikslius duomenis apie medaus įvairovę, taip padedant bitininkams diferencijuoti savo produkciją ne tik pagal organoleptines savybes, bet ir pagal augalų sudėtį – taip siūlyti platesnę produktų įvairovę rinkoje, diversifikuojant produktų kainas. Taip pat medaus mėginiams bus nustatyta žiedadulkių sudėtis, antibiotikai, akaricidai ir augalų apsaugos priemonių likučiai, sunkieji metalai ir kokybiniai rodikliai. Tai yra labai svarbu tais atvejais, kai gautos analizės yra teigiamos, kad būtų galima nedelsiant spręsti problemą, ieškoti priežastinių ryšių ir jų sprendimų.

Atitikties sąlygos: Intervencija vykdoma bitininkystės sektoriaus lygmeniu ir parama teikiama tik už realizuotą intervencijos tipą įgyvendinimo laikotarpiu. Paramos gavėjas yra asociacija arba fondas, registruotas pagal nacionalinius teisės aktus dėl asociacijų ir fondų registravimo. Paramos gavėjas arba pareiškėjas turi atitikti šiuos kriterijus:

Atstovauti bitininkystės sektorių ir jo poreikius, įgyvendinant intervencijos tipą bitininkų naudai;

Bent trejus metus veikti bitininkystės sektoriuje;

Intervencijų įgyvendinimui yra pritrauktas bitininkystės specialistas, turintis aukštąjį išsilavinimą žemės ūkyje (augalininkystės, sodininkystės, gyvulininkystės arba veterinarijos specialistas).

4.1.4. Parama kooperacijai ūkiams Lenkijoje

Bendradarbiavimas, COOP (77), Gamybos organizacijų ir žemės ūkio gamintojų grupių kūrimas ir plėtra, nacionalinės intervencijos kodas I 13.2.

Rezultato rodiklis: R.10

Produkcijos rodiklio kodas: O.28

Bendra ES išlaidų suma (2023–2029): 91 454 000

Bendra viešųjų išlaidų suma (2023–2029): 166 280 000

Aprašymas

Reikalavimus atitinkančių paramos gavėjų apibrėžimas ir konkretūs tinkamumo kriterijai, jei taikytina, susiję su paramos gavėju ir sritimi

Tinkamumo kriterijai:

Subjektai, turintys gamintojų organizacijos arba žemės ūkio gamintojų grupės statusą, įgytą nuo 2023 m. sausio 1 d.

Sektoriuose parama nenumatyta: paukštininkystė, vaisių ir daržovių, bitininkystė.

Reikalavimai gamintojų organizacijoms ir žemės ūkio gamintojų grupėms, visų pirma:

- buveinė yra Lenkijos Respublikos teritorijoje,
- prievolė įgyvendinti verslo planą,
- veikia kaip labai maža, maža ar vidutinė įmonė, kaip apibrėžta 2014 m. birželio 17 d. EK reglamento

(ES) Nr. 651/2014, kuriuo tam tikros pagalbos rūšys skelbiamos suderinamomis su vidaus rinka taikant Sutarties 107 ir 108 straipsnius (ES oficialusis leidinys L 187, 2014–06–26, p. 1), I priede,

Subjektais, teikiančiais paraiškas paramai gauti, taip pat gali būti asmenys, kurie anksčiau buvo žemės ūkio gamintojų grupės / pirminės pripažintos gamintojų grupės / pripažintos gamintojų organizacijos, pripažintos tam pačiam produktui ar produktų grupei, kuriai buvo suteikta ir išmokėta pagalba, nariai:

- priemonę „Žemės ūkio gamintojų grupės“ pagal KPP 2004–2006 m,
- 142 priemonę „Žemės ūkio gamintojų grupės“ pagal KPP 2007–2013 m,
- 9 priemonę „Gamintojų grupių ir gamintojų organizacijų steigimas“ pagal KPP 2014–2020 m.
- priemonė I 13.2 „Gamintojų organizacijų ir žemės ūkio gamintojų grupių steigimas ir plėtra“ ir
- priemonės, skirtos vaisių ir daržovių sektoriui remti pagal BŽŪP I ramstį, pagal kurias jų produkcija nebus pagrindas apskaičiuojant atitinkamos pagalbos sumą.

Pareiškėjas negali įtraukti gamintojų, kurie buvo žemės ūkio gamintojų grupės ar gamintojų organizacijos, gavusios išankstinį paramos finansavimą pagal KPP 2014–2020 m. 9 priemonę, nariai, su kuriais nebuvo atsiskaityta pagal susitarimą dėl išankstinio paramos finansavimo.

Įsipareigojimai:

- įsipareigojimas skirti min. 30 proc. gautos paramos ilgalaikiam turtui – taikoma gamintojų organizacijoms;
- kiekvienais veiklos metais įgyvendinti verslo planą ir teikti ataskaitas;
- išlaikyti pripažinimą mažiausiai trejus metus po paskutinės išmokos gavimo;
- vesti atskirą gautos paramos apskaitos sistemą;
- pagal šią priemonę gautą paramą panaudoti ne vėliau kaip iki trečiųjų paramos gavėjo veiklos metų pabaigos po paskutinio mokėjimo.

Nesilaikant nurodytų įsipareigojimų, bus gražinama dalis arba visa gauta parama.

Paramos gavėjas subjektas, turintis gamintojų organizacijos arba žemės ūkio gamintojų grupės statusą, įgytą nuo 2023 m. sausio 1 d.

Didžiausias metinis paramos dydis vienam paramos gavėjui yra:

- 100 000 EUR per metus – gamintojų organizacijoms;
- 60 000 EUR per metus – žemės ūkio gamintojų grupėms (bet ne daugiau kaip 6 000 EUR vienam nariui).

Planavimo suma vienetui	Biudžetinis metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Iš viso 2023–2029
13_2_1 – Žemės ūkio gamintojų grupės (Dotacija – Vidutinė)	Planavimo suma vienetui (visos viešosios išlaidos EUR)		300 000,00	300 000,00	300 000,00	300 000,00	300 000,00	300 000,00	
Maksimali planavimo suma vienetui (EUR)	O.28 (vienetas: Naudos gavėjai)		48,00	55,00	47,00	15,00			165,00
13_2_2 – Žemės ūkio gamintojų organizacijos (Dotacija – Vidutinė)	Planavimo suma vienetui (visos viešosios išlaidos EUR)		500 000,00	500 000,00	500 000,00	500 000,00	500 000,00	500 000,00	
Maksimali planavimo suma vienetui (EUR)	O.28 (vienetas: Naudos gavėjai)		71,00	97,00	83,00	28,00			279,00
Orientacinė metinė finansinė alokacija (visos viešosios išlaidos EUR)			8 500 000,00	20 400 000,00	33 000 000,00	37 280 000,00	37 800 000,00	29 300 000,00	166 280 000,00
Bendra orientacinė metinė finansinė alokacija (ES įnašas EUR)			4 675 000,00	11 220 000,00	18 150 000,00	20 504 000,00	20 790 000,00	16 115 000,00	91 454 000,00

Bendradarbiavimas, COOP (77), Maisto, pagaminto pagal maisto kokybės schemas, skatinimas, informavimas ir rinkodara, nacionalinės intervencijos kodas: I 13.3.

Konkretus tikslas: SO1, SO3, SO9

Rezultato rodiklis: –

Produkcijos rodiklio kodas: O.32

Bendra ES išlaidų suma (2023–2029): 20 331 450

Bendra viešųjų išlaidų suma (2023–2029): 36 966 273

1) Operacijų atrankos kriterijai: Informavimo, skatinimo ir rinkodaros veikla susijusi su produktais, pagamintais pagal:

- ekologinio ūkininkavimo sistemą, kaip apibrėžta 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2018/848 dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklavimo ir kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 834/2007 (ES oficialusis leidinys L 150, 2018 6 14, p. 1), arba
- saugomų kilmės vietos nuorodų, saugomų geografinių nuorodų ir garantuotų tradicinių gaminių sistema, kaip apibrėžta 2012 m. lapkričio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 1151/2012 dėl žemės ūkio ir maisto produktų kokybės schemų (ES oficialusis leidinys L 343, 2012 12 14, p. 1, su pakeitimais),

2) paraišką teikiančią subjektą sudaro tik žemės ūkio produktų ar maisto produktų, pagamintų pagal kokybės schemas, gamintojai.

3) paraišką teikiančio subjekto dydis, pirmenybė bus teikiama subjektams, turintiems didesnę narių skaičių.

4) pirmenybė bus teikiama operacijoms, kurias bendrai vykdo daugiau nei vienas subjektas, veikiantis pagal vieną kokybės schemą, kai planuojama operacija susijusi su produktais, pagamintais pagal tą schemą.

Reikalavimus atitinkančios išlaidos apima, bet neapsiriboja, šiomis išlaidomis:

- reklama žiniasklaidoje, ypač internete, televizijoje, radijuje arba spaudoje,
- reklama prekybos vietose,
- stendų rengimas,
- reklaminės medžiagos rengimas,
- dalyvavimas parodose, mugėse ar mugėse,
- mokymo kursų ar konferencijų organizavimas,
- rengimas, interneto svetainės administravimas, profesionali paramos gavėjo profilio socialiniuose tinkluose priežiūra su veiksmo įgyvendinimu susijusiais tikslais arba kita profesionaliai vykdoma su įgyvendinamu veiksmu susijusi veikla internete, reklaminio ploto nuoma,
- leidinius, brošiūras, lankstinukus, skrajutes, plakatus, kvietimus ar kitą reklaminę medžiagą.

Išsami tinkamų finansuoti išlaidų apimtis bus apibrėžta atitinkamos paramos apimties gairėse.

Paramos gavėjui apimtis: parama teikiama kaip dotacija, kuria kompensuojama iki 70% tinkamų finansuoti išlaidų, tiesiogiai patirtų vykdant informavimo, rinkodaros ir viešinimo veiklą.

Planavimo suma vienetui	Biudžetinis metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Iš viso 2023–2029
13_3 – Kokybės sistemų skatinimas (Dotacija – Vidutinė)	Planavimo suma vienetui (visos viešosios išlaidos EUR)		393 258,06	393 258,06	393 258,06	393 258,06	393 258,06	393 258,06	393 258,06
Maksimali planavimo suma vienetui (EUR)	O.32 (vienetas)		16,00	16,00	16,00	16,00	15,00	15,00	94,00
Orientacinė metinė finansinė alokacija (visos viešosios išlaidos EUR)			6 292 132,00	6 292 132,00	6 292 132,00	6 292 132,00	5 898 872,50	5 898 872,50	36 966 273,00
Bendra orientacinė metinė finansinė alokacija (ES įnašas EUR)			3 460 672,60	3 460 672,60	3 460 672,60	3 244 379,80	3 244 379,80	3 460 672,60	20 331 450,00

Bendradarbiavimas, COOP, Gamintojų bendradarbiavimo pagal maisto kokybės schemas plėtra, nacionalinės intervencijos kodas: I 13.4.

Konkretus tikslas: SO2, SO3, SO9

Rezultato rodiklis: R.10

Produkcijos rodiklio kodas: O.29

Bendra ES išlaidų suma (2023–2029): 11 549 900 EUR

Bendra viešųjų išlaidų suma (2023–2029): 20 999 818 EUR

Parama teikiama ketverius metus ir apima dvi sritis:

(A) bendradarbiavimo valdymas – vienkartinė suma, skirta bendrai veiklai pagal tam tikrą maisto kokybės schemą valdyti.

(B) tinkamų finansuoti išlaidų, atsirandančių dėl bendradarbiavimo vystymo plano konkrečioje maisto kokybės schemoje, kompensavimas, kurį sudaro:

1) tyrimai, analizės ir ekspertizės, susijusios su:

gamybos tvarumo, įskaitant atitikties patikrų tvarką ir užtikrinimą, kad apie jas būtų tinkamai paskelbta, pvz.,:

- ekonominės atitinkamos maisto kokybės schemos veiklos rezultatais, produkto, kuriam taikoma atitinkama maisto kokybės schema, maistiniu ir organoleptiniu profiliu,

- dokumentų, susijusių su pagal maisto kokybės schemą gaminamo produkto specifikacijų pritaikymu, pakeitimais ir projekto dokumentų, apimančių aplinkosaugos priemones ir iniciatyvas (pvz., pakuočių pakeitimas, naujoviški sprendimai), rengimas,

- rinkas ir nuomones (rinkodaros tyrimai);

2) pagal maisto kokybės schemas pagamintų produktų mėginių tyrimai ir laboratorinės analizės, kurių reikalaujama pagal atitinkamą kokybės schemą arba kurie reikalingi gamintojų grupės nariams, kad būtų užtikrinta pageidaujama produkto kokybė;

3) patarimai, mokymai, konsultacijos dėl konkretaus produkto, pagaminto pagal konkrečią maisto kokybės sistemą ar gamybos metodą;

4) kolektyvinio prekių ženklo apsaugos gavimas ir palaikymas;

5) licencijų gavimas ir mokesčių, susijusių su programomis, kuriomis remiamos žinios ir įgūdžiai, valdymas, prieiga prie informacijos, išlaidos – tik tiek, kiek jos susijusios su atitinkama maisto kokybės sistema (specializuoti portalai, valdymo programos, tiksliąją žemdirbystę remiančios programos ir t. t.).

Tinkamų finansuoti išlaidų, kurias planuojama patirti pagal veiksmą, atranka priklausys nuo atitinkamos kokybės sistemos bendradarbiavimo plėtros plane nustatyto tikslo.

Paramos gavėjas:

1. Juridinio asmens statusą turintys subjektai, įskaitant:

a) **kooperatyvus**, kaip apibrėžta kooperatyvų įstatyme, – kurie gamina arba kurio nariai gamina produktus pagal maisto kokybės schemą,

b) **žemės ūkio gamintojų grupes**, gamintojų organizacijas, asociacijas – kurios nariai yra ne mažiau kaip 60% gamintojų, turinčių sertifikatą arba kokybės sertifikatą, patvirtinančią produktų gamybą pagal tam tikrą maisto kokybės schemą,

c) grupes, įrašytas į Žemės ūkio produktų ir maisto produktų, vyno, spiritinių gėrimų ir tradicinių produktų pavadinimų ir nuorodų, geografinių nuorodų registravimo ir apsaugos įstatyme nurodytų grupių sąrašą (įstatymo projektas dar nepriimtas),

d) į Reglamento EP ir R (ES) 2018/848 36 straipsnio 1 dalyje nurodytą subjektų grupę.

2. Juridinio asmens statuso neturintys subjektai, įskaitant:

a) subjektus, veikiančius pagal konsorciumo susitarimą, kurio nariai sudaro ne mažiau kaip 60% gamintojų, turinčių sertifikatą arba kokybės sertifikatą, patvirtinančią produktų gamybą pagal atitinkamą maisto kokybės schemą,

b) grupes, įrašytas į Žemės ūkio produktų ir maisto produktų, vyno, spiritinių gėrimų ir tradicinių produktų pavadinimų ir nuorodų, geografinių nuorodų registravimo ir apsaugos įstatyme nurodytų grupių sąrašą (įstatymo projektas dar nepriimtas).

Minėtų subjektų nariais gali būti:

- ūkininkai, kaip apibrėžta 3 straipsnio 3 dalyje. Strateginio plano reglamento 1 straipsnį – kurie yra produktų, pagamintų pagal maisto kokybės schemas, gamintojai, ir
- perdirbėjai – gaminantys sertifikuotus produktus pirmiausia iš kito ūkininko, grupės nario, pagamintos žaliavos arba iš savo ūkyje pagamintos žaliavos.

Kalbant apie ekologinio ūkininkavimo sistemą, perdirbėju laikomas subjektas, kuris vykdo paruošimo veiklą pagal 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2018/848 dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklavimo ir kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 834/2007 (ES oficialusis leidinys L 150, 2018 6 14, p. 1) 3 straipsnio 44 dalyje nurodytą paruošimo apibrėžtį.

Jeį pirmiau minėtų subjektų nariai yra įmonės, jos turi veikti kaip: labai mažos, mažos arba vidutinės įmonės.

Paramos lygis:

A sritis – vienkartinė išmoka – 100 proc.;

B sritis – iki 70% tinkamų finansuoti išlaidų kompensacija. Kompensacijos suma negali viršyti 200 000 PLN per 4 paramos teikimo metus.

Pagalba teikiama kaip dotacija, mokama metinėmis dalimis per 4 metus nuo pagalbos suteikimo dienos.

Didžiausia pagalbos suma pagalbos gavėjui per 4 metus negali viršyti 680 000 PLN.

Planavimo suma vienetui	Biudžetinis metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Iš viso 2023–2029
13_4 – ES ir nacionalinių maisto kokybės sistemų dalyvių rėmimas (Dotacija – Vidutinė)	Planavimo suma vienetui (visos viešosios išlaidos EUR)			143 834,00	143 834,00	143 834,00	143 834,00	143 834,00	
Maksimali planavimo suma vienetui (EUR)	O.29 (vienetas: Naudos gavėjai)			73,00	73,00				146,00
Orientacinė metinė finansinė alokacija (visos viešosios išlaidos EUR)				2 624 977,00	5 249 955,00	5 249 955,00	5 249 955,00	2 624 976,00	20 999 818,00
Bendra orientacinė metinė finansinė alokacija (ES įnašas EUR)				1 443 737,35	2 887 475,25	2 887 475,25	2 887 475,25	1 443 736,90	11 549 900,00

Bendradarbiavimas, COOP(77), Įsipareigojimai pagal 9 priemonę „Gamybos grupių ir gamintojų organizacijų kūrimas“ ir KPP 2014–2020 m., įgyvendinti pagal intervenciją I 13.2. Gamybos organizacijų ir gamintojų grupių kūrimas ir plėtra, nacionalinės intervencijos kodas: I 13.6.

Konkretus tikslas: SO3

Rezultato rodiklis: R.10

Produkcijos rodiklio kodas: O.28

Bendra ES išlaidų suma (2023–2029): 12 496 000 EUR

Bendra viešųjų išlaidų suma (2023–2029): 22 720 000 EUR

Planavimo suma vienetui		2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Iš viso 2023–2029
13_6 – Žemės ūkio gamintojų organizacijų ir grupių kūrimas ir plėtra – įsipareigojimai PGR2014–2020 (Dotacija – Vidutinė)	Planavimo suma vienetui (visos viešosios išlaidos EUR)				100 000,00				

Maksimali planavimo suma vienetui (EUR)	O.28 (vienetas: Naudos gavėjai)				227,00				227,00
Orientacinė metinė finansinė alokacija (visos viešosios išlaidos EUR)					22 720 000,00				22 720 000,00
Bendra orientacinė metinė finansinė alokacija (ES įnašas EUR)					12 496 000,00				12 496 000,00

Sektorinės priemonės

Vaisiai ir daržovės

Rezultato rodiklis(iai): R.9; R.10; R.11; R.39.

Planuojama vieneto suma	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027
Planuojama vieneto suma (bendros ES išlaidos EUR)	0,00	1 665 265,84	1 665 265,84	1 665 265,84	1 665 265,84	46 627 443,52
O.35 (vienetas: Veiklos programos)	0,00	7,00	7,00	7,00	7,00	
Bendra orientacinė metinė finansinė paskirstymas (bendros ES išlaidos EUR)	0,00	11 656 860,88	11 656 860,88	11 656 860,88	11 656 860,88	46 627 443,52

Intervencijos vaisių ir daržovių sektoriuose

Intervencijos forma	Intervencijos tipas	Intervencijos kodas (valstybė narė) – pavadinimas
Sektorinė – Vaisiai ir daržovės	INVRE(47(1)(a))	I.7.1. – Infrastruktūros, skirtos gamybos planavimui ir organizavimui, gamybos pritaikymui pagal paklausą kokybės ir kiekiu atžvilgiu, gamybos sąnaudų optimizavimui ir investicijų grąžos bei vaisių ir daržovių gamintojų kainų stabilizavimui, gerinimas
Sektorinė – Vaisiai ir daržovės	INVRE(47(1)(a))	I.7.2. – Techninės įrangos, naudojamos tiekimo koncentracijai ir produktų rinkodarai vaisių ir daržovių sektoriuje, gerinimas
Sektorinė – Vaisiai ir daržovės	INVRE(47(1)(a))	I.7.5. – Veikla aplinkos apsaugai ir klimato kaitos švelninimui
Sektorinė – Vaisiai ir daržovės	INVRE(47(1)(a))	I.7.6. – Tyrimai ir plėtra
Sektorinė – Vaisiai ir daržovės	PROMO(47(1)(f))	I.7.3. – Informacinė, reklaminė ir rinkodaros veikla, susijusi su vaisių ir daržovių gamintojų organizacijų produktais, prekių ženklais ir prekių ženklais
Sektorinė – Vaisiai ir daržovės	WITHD(47(2)(f))	I.7.4. – Vaisių ir daržovių pašalinimas iš rinkos

Bitininkystės sektorius

ADVIBEEES (55(1)(a)) – konsultavimo paslaugos, techninė pagalba, mokymai, informacija ir geriausios praktikos mainai, įskaitant kontaktų tinklų kūrimą, bitininkams ir bitininkų organizacijoms.

16.1 – Intervencija bitininkystės sektoriuje – bitininkystės žinių lygio kėlimas, O.37 (vienetas: Veikla).

ADVIBEEES (55(1)(a))	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso
O.37 (vienetas: Veikla)	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00		
Bendra orientacinė metinė finansinė alokacija (ES įnašas EUR)	110 000,00	110 000,00	110 000,00	110 000,00	110 000,00		550 000,00
Orientacinė metinė finansinė alokacija	220 000,00	220 000,00	220 000,00	220 000,00	220 000,00		1 100 000,00

(visos viešosios išlaidos EUR)							
ES bendro finansavimo norma, %	50,00	50,00	50,00	50,00	50,00		

COOPAPI(55(1)(e)) – bendradarbiavimas su specializuotomis įstaigomis įgyvendinant mokslinių tyrimų programas bitininkystės ir bitininkystės produktų srityje.

Pareiškėjai: mokslinių tyrimų padaliniai, užsiimantys bitininkyste.

Įgyvendinant intervenciją planuojama vykdyti 50 veiklų, kurios leis paremti 50 paramos gavėjų. Kasmet planuojama paremti po 10 paramos gavėjų, ir manoma, kad vidutinė tokios veiklos vertė sieks 17 700,00 EUR vienam paramos gavėjui (8 850 EUR iš ES lėšų).

Planuojama kvota vienai vienetai – finansinė lentelė su pradiniais duomenimis (6_6 – Intervencija bitininkystės sektoriuje – mokslinių tyrimų parama).

Biudžetiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027
Planuojama kvota vienai vienetai (bendros ES išlaidos EUR)	8 850,00	8 850,00	8 850,00	8 850,00	8 850,00	44 250,00
Maksimali planuojama kvota vienai vienetai (EUR)	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	
O.37 (vienetas: Naudos gavėjai)						
Orientacinė metinė finansavimo kvota (bendros ES išlaidos EUR)	88 500,00	88 500,00	88 500,00	88 500,00	88 500,00	442 500,00
Orientacinė metinė finansavimo kvota (bendros viešosios išlaidos EUR)	177 000,00	177 000,00	177 000,00	177 000,00	177 000,00	885 000,00
Orientacinė metinė finansavimo kvota (bendros ES išlaidos EUR)	88 500,00	88 500,00	88 500,00	88 500,00	88 500,00	442 500,00
ES bendras finansavimo normos procentas	50,00	50,00	50,00	50,00	50,00	

4.1.5. Parama kooperacijai ūkiams Švedijoje

Švedijoje pagal Reglamento (ES) 2021/2115 77 straipsnį „Bendradarbiavimas“ nėra numatyta intervencinių priemonių, skatinančių ūkių kooperaciją. Priemonėms, skatinančioms ūkių kooperaciją, galima būtų priskirti paramą gamintojų organizacijoms, kuri teikiama pagal intervencinių priemonių rūšis vaisių ir daržovių sektoriuje (Reglamento (ES) 2021/2115 47 straipsnis), ir paramą bitininkams ir bitininkų asociacijoms, kuri teikiama pagal intervencinių priemonių rūšis bitininkystės sektoriuje (Reglamento (ES) 2021/2115 55 straipsnis).

Reglamento (ES) 2021/2115 47 straipsnis – Intervencinių priemonių rūšys vaisių ir daržovių sektoriuje

Vaisių ir daržovių sektorius yra nedidelė Švedijos žemės ūkio sektoriaus dalis pagal gamintojų skaičių ir plotą. Pirminės produkcijos gamintojai iš dalies yra susiskaldę, o mažmeninės prekybos sektoriuje rinkos koncentracija yra didelė. Pagrindinis paramos tikslas – stiprinti augintojų pozicijas rinkoje mažmeninės prekybos sektoriaus atžvilgiu, stiprinant bendradarbiavimą gamintojų organizacijose. Taip pat siekiama sustiprinti sektoriaus konkurencingumą, kad jis galėtų konkuruoti su importu iš trečiųjų šalių. Parama sudaro sąlygas smulkiesiems ir vidutiniams pirminės produkcijos gamintojams plėtoti savo verslą ir padaryti jį pelningesnę ilguoju laikotarpiu, pavyzdžiui, didinant efektyvumą, ugdant įgūdžius, tobulinant gamybos planavimą ir naudojant naujus augalus bei auginimo metodus. Kitas svarbus tikslas – mažinti neigiamą sektoriaus poveikį aplinkai ir klimatui.

Švedijos vaisių ir daržovių sektoriaus gamintojų organizacijos, vadovaudamosi Reglamento (ES) 2021/2115 42 straipsnio a punktu, gali įgyvendinti veiksmus pagal intervencijos rūšis – Reglamento (ES) 2021/2115 47 straipsnio 1 dalies a, b, c, e, f, h ir i punktus ir 2 dalies i punktą:

Reglamento (ES) 2021/2115 47 straipsnio 1 dalis	
a)	investicijos į materialųjį ir nematerialųjį turtą, moksliniai tyrimai ir eksperimentines bei novatoriškos gamybos metodai ir kiti veiksmai
b)	konsultavimo paslaugos ir techninė parama, visų pirma susijusios su tvariais kenkėjų ir ligų kontrolės metodais, tausiu augalų apsaugos ir gyvūnų sveikatos apsaugos produktų naudojimu, prisitaikymu prie klimato kaitos bei jos švelninimu, įdarbinimo sąlygomis, darbdavio pareigomis ir darbuotojų sveikata ir sauga
c)	mokymai, įskaitant konsultuojamąjį ugdymą ir keitimąsi geriausios praktikos pavyzdžiais, visų pirma susiję su tvariais kenkėjų ir ligų kontrolės metodais, tausiu augalų apsaugos ir gyvūnų sveikatos apsaugos produktų naudojimu, prisitaikymu prie klimato kaitos bei jos švelninimu, taip pat organizuotų prekybos platformų ir prekių biržų naudojimu neatidėliotųjų sandorių ir ateities sandorių rinkose
e)	veiksmai, kuriais siekiama didinti produktų transportavimo ir saugojimo tvarumą bei veiksmingumą
f)	populiarinimas, komunikacija ir rinkodara, įskaitant veiksmus ir veiklą, kuriais visų pirma siekiama didinti vartotojų informuotumą apie Sąjungos kokybės sistemas ir sveikos mitybos svarbą, taip pat įvairinti ir konsoliduoti rinkas
h)	atsekamumo ir sertifikavimo sistemų, visų pirma galutiniams vartotojams parduodamų produktų kokybės stebėsenos, įgyvendinimas
i)	veiksmai, kuriais siekiama švelninti klimato kaitą ir prisitaikyti prie jos
Reglamento (ES) 2021/2115 47 straipsnio 2 dalis	
i)	derliaus ir produkcijos draudimas, padedantis apsaugoti gamintojų pajamas tais atvejais, kai patiriama nuostolių dėl gaivalinių nelaimių, pavojingų meteorologinių reiškinių, ligų arba kenkėjų antplūdžių, tuo pat metu užtikrinant, kad paramos gavėjai imtųsi būtinų rizikos prevencijos priemonių

Bendrasis produkto rodiklis – O.35 (vienetas: Veiksmų programos).

	Planuojama vieneto suma, EUR (2023–2027 m.)	O.35 (vienetas: Veiksmų programos)	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos EUR)	Rezultato rodikliai
ES lėšos gamintojų organizacijų veiksmų programai (vidutiniškai per metus)	2024 m. – 2.064.897,00 EUR	2024 m. – 3	2024 m. – 6.194.690,00 EUR	R.1, R.10, R.11, R.16, R.26, R.27, R.28, R.39, R.5, R.9
	2025 m. – 2.163.225,00 EUR	2025 m. – 3	2025 m. – 6.391.347,00 EUR	
	2026 m. – 2.163.225,00 EUR	2026 m. – 3	2026 m. – 6.588.004,00 EUR	
	2027 m. – 2.261.554,00 EUR	2027 m. – 3	2027 m. – 6.686.332,00 EUR	
Iš viso			25.860.373,00	

Vienetų sumos apskaičiuotos pagal visą 2001–2019 m. išmokėtą paramą ir kiekvienais metais didėjančią procentą. Daroma prielaida, kad ši tendencija išliks. Tada suma dalijama iš paramos gavėjų skaičiaus. Rodikliai apskaičiuoti, vadovaujantis 2001–2019 m. suteiktos paramos duomenimis.

Tinkami pareiškėjai yra vaisių ir daržovių sektoriaus gamintojų organizacijos, gamintojų organizacijų asociacijos ir tarptautinės gamintojų organizacijos, kurias pripažįsta Švedijos žemės ūkio taryba ir kurios turi Žemės ūkio tarybos patvirtintą veiksmų programą.

Parama nustatoma kasmet. Viršutinė paramos riba nustatoma kaip pripažintų gamintojų organizacijų narių parduotų produktų pardavimo vertės procentinė dalis. Didžiausia paramos riba yra 4,1 proc. gamintojų organizacijoms, 4,5 proc. – gamintojų organizacijų asociacijoms ir 5 proc. – tarptautinėms gamintojų organizacijoms. Paramos dydis paprastai sudaro 50 proc. reikalavimus atitinkančių išlaidų. 52 straipsnio 3 dalyje numatytais atvejais ji gali būti padidinta iki 60 proc. tinkamų finansuoti išlaidų. Parama teikiama faktinių išlaidų forma, o kai kuriais atvejais – supaprastintų išlaidų variantų forma.

(bendros Sąjungos išlaidos EUR)						
BIANALYS Bitininkystė, analizė						
Planuojama vieneto suma, EUR	13.500	13.500	13.500	13.500	13.500	
O.37	2	2	2	2	2	
Orientacinis metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos EUR)	27.000	27.000	27.000	27.000	27.000	135.000
BIFORSK Bitininkystė, moksliniai tyrimai						
Planuojama vieneto suma, EUR	21.000	21.000	21.000	21.000	21.000	
O.37	4	4	4	4	4	
Orientacinis metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos EUR)	84.000	84.000	84.000	84.000	84.000	420.000
BIMARKNAD Bitininkystė, rinkodara						
Planuojama vieneto suma, EUR	24.000	24.000	24.000	24.000	24.000	
O.37	3	3	3	3	3	
Orientacinis metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos EUR)	72.000	72.000	72.000	72.000	72.000	360.000
BIKVAL Bitininkystė, produktų kokybė						
Planuojama vieneto suma, EUR	23.772,50	23.772,50	23.772,50	23.772,50	23.772,50	
O.37	2	2	2	2	2	
Orientacinis metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos EUR)	47.545,00	47.545,00	47.545,00	47.545,00	47.545,00	237.725,00

Paramos bitininkystei programa skirta finansuoti suinteresuotųjų šalių projektus, kurie duoda bendrą naudą bitininkystės sektoriui. Parama neteikiama pavieniems bitininkams.

Tikimasi, kad projektus vykdys bitininkų organizacijos, mokslininkai ir konsultacinės organizacijos. Kai kurie projektai bus vykdomi, bendradarbiaujant su vartotojų asociacijomis ir Švedijos žemės ūkio taryba. Dėl projektų finansavimo taip pat galės kreiptis, pavyzdžiui, bitininkystės ar medaus bendrovės, apskričių administracinės valdybos ir žemės ūkio kolegijos.

Švedija bendrai finansuoja 50 proc. paramos.

4.1.5. Parama kooperacijai ūkiams Lietuvoje

COOP(77) - Bendradarbiavimas KP14gra - Trumpos tiekimo grandinės

Intervencinės priemonės tikslas – remti horizontalų ir vertikalų subjektų bendradarbiavimą, kuriant ir plėtojant trumpas tiekimo grandines. Trumpos tiekimo grandinės plėtra skatina tiesioginius žemės ūkio ir maisto produktų pardavimus ne tik kaimo vietovėse, bet ir miestuose, tokiu būdu sukuriant papildomą pridėtinę vertę žemės ūkio sektoriuje. Trumpos tiekimo grandinės sumažina galimų tarpininkų tarp gamintojo ir galutinio vartotojo skaičių, taip pat produkcijos transportavimo ir pardavimo kaštus, lokalizuoja žemės ūkio ir maisto produktus ir sieja juos su kilmės vieta. Tai turi reikšmingą įtaką, užtikrinant labai smulkių, smulkių ir vidutinių ūkių pajamų augimą, gyvybingumą, aktyvesnę gamintojų integraciją į maisto tiekimo grandinę. Intervencinė priemonė prisideda prie aplinkos apsaugos ir visuomenės sveikatos

gerinimo tikslų, nes ja skatinama vietinės produkcijos vartojimas, ypatingą dėmesį skiriant ekologiškai bei pagal maisto kokybės sistemas užaugintai produkcijai, dėl transportavimo kaštų optimizavimo mažinamas anglies pėdsakas. Pagal intervencinę priemonę remiamos bendradarbiavimo veiklos, apimančios bendrą trumpų tiekimo grandinių projekto parengimą ir administravimą, produkcijos realizavimo kanalų paiešką, bendrų pardavimų koordinavimą ir jų įvykdymą, komunikaciją tarp grandinės dalyvių, veiklos populiarinimą ir kt. Trumpai tiekimo grandinei vystyti taip pat būtinos bendros investicijos, pvz.: investicijos į materialųjį ir nematerialųjį turtą, įskaitant pastatų statybą, modernizavimą ar įrengimą, naujų mašinų ir kitos įrangos pirkimą. Trumpų grandinių projektais remiami bendradarbiavimo veiksmai ir investicijos, kurių pavieniai ūkiai (be partnerių bendradarbiavimo ir bendros veiklos bei rezultato siekimo projekte) nebūtų pajėgūs vystyti. Intervencinė priemonė skiriama projektams, kai kuriamos naujos trumpo tiekimo grandinės arba plėtojamos esamos trumpo tiekimo grandinės, jei projektuose numatoma nauja veikla. Trumpų tiekimo grandinių projektuose veiklos vykdomos jungtinės veiklos sutarties pagrindu, kurioje aptariami projekto dalyvių veiksmai, partnerystė, įsipareigojimai ir atsakomybė.

Pagal intervencinę priemonę numatytos šios trumpų tiekimo grandinių vystymo paramos schemos:

1) 1 paramos schema - tiesioginių pardavimų skatinimas. Pagal šią paramos schemą gali būti remiamas žemės ūkio subjektų bendradarbiavimas, orientuotas į tiesioginius produkcijos pardavimus, pvz., steigiant naujas produkcijos realizavimo vietas, organizuojant bendrus pardavimų procesus, bendrai populiarinant gaminamą produkciją – iki 150 000 Eur;

2) 2 paramos schema - pardavimų skatinimas, orientuojantis į vietinių produktų vartojimo skatinimą. Pagal šią paramos schemą gali būti remiamas žemės ūkio subjektų bendradarbiavimas, orientuotas į didesnės apimties produkcijos realizavimą vietinėje teritorijoje, pvz.: vystomi ne tik tiesioginiai produkcijos pardavimai vartotojui, bet imamasi bendrų veiksmų ilgalaikėms produkcijos tiekimo sutartims sudaryti (su vietos kavinėmis, mokyklomis, vaikų darželiais ir kt.), kuriamos el. parduotuvės ir pan. Vietinė trumpo tiekimo grandinės teritorija gali apimti nuo vienos seniūnijos iki kelių savivaldybių – iki 250 000 Eur;

3) 3 paramos schema - žemės ūkio produkcijos realizavimo tinklų vystymas. Pagal šią paramos schemą gali būti remiamos didžiausios teritorinės aprėpties partnerystės, kuriant regioninio lygmens produkcijos realizavimo tinklus. Vystomi produkcijos realizavimo tinklai, orientuojami į didelio žemės ūkio produkcijos vartojimo potencialo regionuose ir miestuose aprūpinimą, užtikrinant reikiamą pagrindinių žemės ūkio ir maisto produktų asortimentą, kiekius, sklandų jų tiekimą pagal poreikius – iki 1 500 000 Eur. Didžiausia paramos suma diferencijuojama, atsižvelgiant į pagal 3 paramos schemą daromas investicijas: kuriant regioninio lygmens produkcijos realizavimo tinklą patalpų nuomos pagrindu, didžiausia paramos suma – iki 700 000 Eur, o vykdant statybą – iki 1 500 000 Eur. Vidutinė vieno projekto vertė 1 000 000 Eur..

Šiuose projektuose visų pirma skatinamas ūkių bendradarbiavimas kuriant ir vystant: bendras produkcijos kiekių ir užsakymų valdymo sistemas, bendrus prekės ženklus, pakuotes, investuojant į produkcijos atpažinimo ir populiarinimo veiksmus ar imantis kitų veiklų, orientuotų į žemės ūkio produkcijos realizavimo tinklų vystymą. Pagal visas aukščiau išvardintas paramos schemas remiamos naujos trumpo tiekimo grandinės ir naujos veiklos, ypatingas dėmesys skiriamas skaitmeniniams sprendimams.

Ūkiams, dalyvaujantiems trumpose tiekimo grandinėse, visų pirma, sudaromos galimybės realizuoti produkciją už konkurencingą kainą. Dauguma labai smulkių, smulkių ar vidutinių ūkių savo pagaminamą produkciją paprastai realizuoja kaip žaliavą, nes dėl mažo kooperacijos masto Lietuvoje, ūkiams yra sudėtinga ir neefektyvu savarankiškai organizuoti tiekimą vartotojui, dalyvauti prekyboje ir pan. Įsitraukimas į trumpas tiekimo grandines didina galimybes realizuoti produkciją ir užsitikrinti didesnes pajamas bei ūkio augimą. Be to, intervencinė priemonė turės teigiamą poveikį skatinant ir ugdant žemės ūkio subjektų (gamintojų) bendradarbiavimo įgūdžius bei kompetencijas, priimant sprendimus dėl bendros veiklos procesų, įskaitant rizikas, atsakomybės pasidalijimo, valdymo, – tokiu būdu bus skatinama kooperacija, kurios mastas Lietuvoje kol kas nėra pakankamas. Kuriant žemės ūkio produkcijos realizavimo tinklus nauda ūkininkams dar didesnė, nes be galimybių didinti pajamas ir realizuoti produkciją, sudaromos sąlygos populiarinti gaminamus produktus, kuriant bendrą prekės ženklą, pakuotes, (įvedant naują ženklą į

rinką) ir formuojant naują vartotojų bendruomenę. Taip pat gerėja ūkininkų (ypatingai labai smulkių, smulkių) padėtis vertės grandinėje per išitraukimą į sprendimų priėmimus, dalyvavimą kuriant realizavimo kanalus ir pan. Be to, kuriant tinklus, sudaromos sąlygos taikyti naujus skaitmeninius sprendimus organizaciniams ir realizavimo procesams valdyti, tuo pačiu optimizuojant sąnaudas, užtikrinant veiklos kokybę ir garantuojant deramą (patikimo tiekėjo) vardą tarp vartotojų.

Bendra trumpų tiekimo grandinių schema: Trumpa tiekimo grandinė susideda iš pareiškėjo ir partnerių (partnerių gali būti ir tarpininkas) bendradarbiavimo pagrindu vykdomo bendro projekto, kurį jie įgyvendina kartu kaip projekto grandinės dalyviai.

Atrankos principai: Siekiant užtikrinti vienodas sąlygas pareiškėjams, geresnį finansinių išteklių naudojimą ir tikslingesnį paramos teikimą, vykdant projektų atranką ypatingas dėmesys skiriamas: 1) trumpoms tiekimo grandinėms, jungiančioms daugiau dalyvių; 2) projektams, kuriuose numatoma tiekti pagal kokybės sistemas užaugintą, pagamintą ir (ar) perdirbtą produkciją (ekologišką, NKP produktus); 3) projektams, kuriuose numatomas didesnis vystomos trumpos grandinės produkcijos asortimentas; 4) naujoms trumpoms tiekimo grandinėms. Atrankos kriterijų sąrašas nustatomas įgyvendinimo taisyklėse.

Paramos gavėjai: 1. Ūkininkai (fiziniai asmenys), užsiimantys žemės ūkio ir (ar) maisto produktų gamybos ir (ar) perdirbimo veikla. 2. Juridiniai asmenys, užsiimantys žemės ūkio ir (ar) maisto produktų gamybos ir (ar) perdirbimo ir (ar) rinkodaros veikla ir (ar) maisto produktų realizavimo (prekybos jais) veikla. Pareiškėjas paramos kreipiasi visų partnerių (projekto dalyvių) vardu visiems susitarus.

Tinkamumo kriterijai taikomi pareiškėjams ir partneriams: 1. Pareiškėjas ir partneris turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.7.3 dalyje. 2. Pareiškėjas ir partneris – ūkininkas (fizinis asmuo) turi būti įregistravęs ūkininko ūkį. 3. Pareiškėjas ir partneris (ir (ar) tarpininkas) – privatus juridinis asmuo turi atitikti labai mažoms, mažoms ir vidutinėms įmonėms (MVĮ) keliamus reikalavimus ir užsiimti žemės ūkio ir (ar) maisto produktų gamybos ir (ar) perdirbimo ir (ar) rinkodaros veikla, ir (ar) maisto produktų realizavimo (prekybos jais) veikla. 4. Partneris (ir (ar) tarpininkas) – viešasis juridinis asmuo turi atitikti MVĮ keliamus reikalavimus ir padėti įgyvendinti žemės ūkio ir kaimo plėtros politikos tikslus ir prioritetus. 5. Parama skiriama projektams, kuriuose dalyvauja ne mažiau kaip du ūkio subjektai (projekto, įgyvendinamo pagal 3 paramos schemą atveju – ne mažiau kaip penki ūkio subjektai), užsiimantys žemės ūkio, maisto produktų gamyba ir (ar) perdirbimu ir (ar) rinkodara, ir (ar) maisto produktų realizavimo (prekybos jais) veikla. 6. Projekte gali būti ne daugiau kaip vienas tarpininkas tarp gamintojo ir galutinio vartotojo (pardavėjas, mažmeninės prekybos atstovas ir pan.). Perdirbėjas nelaikomas tarpininku, jei teikia gamintojui produkto perdirbimo paslaugą, nedalyvaudamas tolesniame produkto realizavimo procese. Tarpininkas nėra privalomas projekto dalyvis. 7. Tarp pareiškėjo ir partnerio turi būti sudaryta jungtinės veiklos sutartis, kuri yra bendradarbiavimo ir trumpos tiekimo grandinės vystymo pagrindas. 8. Projektui įgyvendinti turi būti parengtas verslo planas, kuriame pareiškėjas ir partneris įrodo ūkio subjekto atitiktį valdymo institucijos nustatytiems ekonominio gyvybingumo kriterijams (jei taikoma). 9. Parama skiriama investicijoms į žemės ūkio produktų, išvardytų Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priede (išskyrus žvejybos ir akvakultūros produktus), gamybą ir (ar) perdirbimą ir (ar) rinkodarą, skatinant ir vykdant trumpos tiekimo grandinės veiklą. 10. Projekto įgyvendinimo laikas iki 5 metų. 11. Papildomi tinkamumo kriterijai taikomi pareiškėjams ir partneriams, įgyvendinantiems projektus pagal 3 paramos schemą: 11.1. realizuoti ne mažiau kaip 15 000 kg produkcijos per pirmuosius veiklos metus ir šiuos kiekius didinti kiekvienais veiklos metais, kaip numatyta verslo plane; 11.2. užtikrinti visų bazinių maisto produktų (mėsa, pienas, vaisiai ir daržovės, grūdai, riebalai) asortimentą.

Mažiausias paramos intensyvumas pagal 1,2 ir 3 paramos schemas – 20 proc. (išskyrus atvejus, kai pareiškėjas prašo ar sutinka dėl mažesnio paramos intensyvumo taikymo). Didžiausias paramos intensyvumas: Pagal 1 ir 2 paramos schemas: iki 100 proc. – bendrosioms projekto išlaidoms, einamosioms bendradarbiavimo išlaidoms, einamosioms projekto įgyvendinimo išlaidoms ir skatinamosios veiklos išlaidoms kompensuoti; iki 60 proc. – verslo plano įgyvendinimo išlaidoms. Pagal 3 paramos schemą: iki 100 proc. – bendrosioms projekto išlaidoms, einamosioms bendradarbiavimo išlaidoms, einamosioms

projekto įgyvendinimo išlaidoms ir skatinamosios veiklos išlaidoms kompensuoti; iki 40 proc. – verslo plano įgyvendinimo išlaidoms.

Lietuvoje priemonėms, skatinančioms ūkių kooperaciją, galima būtų priskirti paramą gamintojų organizacijoms, kuri teikiama pagal intervencinių priemonių rūšis vaisių ir daržovių sektoriuje (Reglamento (ES) 2021/2115 47 straipsnis), ir paramą bitininkams ir bitininkų asociacijoms, kuri teikiama pagal intervencinių priemonių rūšis bitininkystės sektoriuje (Reglamento (ES) 2021/2115 55 straipsnis).

Intervencinių priemonių rūšių vaisių ir daržovių sektoriuje tikslas – remti pripažintas vaisių ir daržovių sektoriaus gamintojų organizacijas, siekiant sutelkti produktų pasiūlą, užtikrinti gamintojų organizacijų narių produktų prekybą, padidinti gamintojų organizacijų konkurencingumą ir sumažinti poveikį aplinkai ir klimatui.

Bendradarbiavimo skatinimas, plėtojant trumpas tiekimo grandines, Latvijoje ir Lietuvoje

Paramos teikimo sąlygos	Latvija	Lietuva
Dalyvių skaičius	5	2, pagal 3 schemą - 5
Bendradarbiavimo grupės dalyviai	mažosios ir vidutinės įmonės, užsiimančios ekonominėmis veiklomis (žemės ūkio produktų gamintojai, perdirbėjai, kaimo turizmo paslaugų teikėjai), taip pat gali dalyvauti asociacija, fondas, kooperatyvai, konsultantai, vietos veiklos grupė ir kiti dalyviai, siekiant koordinuoti bendradarbiavimo grupės veiklas, padėti kurti trumpas tiekimo grandines, populiarinti vietinius produktus ir skatinti jų atpažįstamumą	1. ūkininkai (fiziniai asmenys), užsiimančios žemės ūkio ir (ar) maisto produktų gamybos ir (ar) perdirbimo veikla. 2. juridiniai asmenys, užsiimančios žemės ūkio ir (ar) maisto produktų gamybos ir (ar) perdirbimo ir (ar) rinkodaros veikla ir (ar) maisto produktų realizavimo (prekybos jais) veikla. Pareiškėjas paramos kreipiasi visų partnerių (projekto dalyvių) vardu visiems susitarus
Susitarimo trukmė	min. 2 m.	-
Projekto trukmė	5 m.	5 m.
Remiamos veiklos	vietinių produktų populiarinimui reikalingo ilgalaikio turto įsigijimui; žemės ūkio produktų pirminis apdorojimas ir pakavimas; logistika (specializuotos maisto transporto priemonės) transportas); informacinių technologijų ir programinės įrangos kūrimas, pirkimas ir diegimas; bendro naudojimo sandėliavimo patalpų statyba ir pertvarkymas; bendrosios išlaidos statybų atveju; projektų valdymas	remiamos bendradarbiavimo veiklos, apimančios bendrą trumpų tiekimo grandinių projekto parengimą ir administravimą, produkcijos realizavimo kanalų paiešką, bendrų pardavimų koordinavimą ir jų įvykdymą, komunikaciją tarp grandinės dalyvių, veiklos populiarinimą ir kt., investicijas į materialųjį ir nematerialųjį turtą, įskaitant pastatų statybą, modernizavimą ar įrengimą, naujų mašinų ir kitos įrangos pirkimą
Didžiausia paramos suma	nustatoma nacionaliniais teisės aktais, tačiau neviršija 500 000 EUR	150 000 EUR 1 veiklai (tiesioginių pardavimų skatinimas) 250 000 EUR 2 veiklai (pardavimų skatinimas, orientuojantis į vietinių produktų vartojimo skatinimą) 1 500 000 EUR 3 veiklai (žemės ūkio produkcijos realizavimo tinklų vystymas)
Paramos intensyvumas	investicijoms (ilgalaikis turtas, statyba) – iki 65 proc.; rinkodaros priemonėms ir projektų valdymui – iki 70 proc.; vietos veiklos grupių vykdomų projektų valdymo atveju (užtikrinant funkcijų atskyrimą nuo VVG veiklos) – 100 proc.	mažiausias paramos intensyvumas pagal 1,2 ir 3 paramos schemas – 20 proc. (išskyrus atvejus, kai pareiškėjas prašo ar sutinka dėl mažesnio paramos intensyvumo taikymo). Didžiausias paramos intensyvumas: Pagal 1 ir 2 paramos schemas: iki 100 proc. – bendrosioms projekto išlaidoms, einamosioms

		bendradarbiavimo išlaidoms, einamosioms projekto įgyvendinimo išlaidoms ir skatinamosios veiklos išlaidoms kompensuoti; iki 60 proc.– verslo plano įgyvendinimo išlaidoms. Pagal 3 paramos schemą: iki 100 proc. – bendrosioms projekto išlaidoms, einamosioms bendradarbiavimo išlaidoms, einamosioms projekto įgyvendinimo išlaidoms ir skatinamosios veiklos išlaidoms kompensuoti; iki 40 proc. – verslo plano įgyvendinimo išlaidoms.
--	--	--

Remiamos intervencijos vaisių ir daržovių sektoriuje:

- investicijos į materialųjį ir nematerialųjį turtą, moksliniai tyrimai ir eksperimentinės bei novatoriškos gamybos metodai ir kiti veiksmai;
- populiarinimas, komunikacija ir rinkodara, įskaitant veiksmus ir veiklą, kuriais visų pirma siekiama didinti vartotojų informuotumą apie Sąjungos kokybės sistemas ir sveikos mitybos svarbą, taip pat įvairinti ir konsoliduoti rinkas;
- atsekamumo ir sertifikavimo sistemų įgyvendinimas, ypač galutiniams vartotojams parduodamų produktų kokybės stebėseną;
- išėmimas iš rinkos laisvam platinimui ar kitoms paskirties vietoms, įskaitant, jei reikia, apdorojimą, kad būtų palengvintas toks išėmimas

Remiamos intervencijos bitininkystės sektoriuje:

- bitininkams ir bitininkų organizacijoms teikiamos konsultavimo paslaugos, techninė parama, jų mokymas, informavimas ir keitimasis geriausios praktikos pavyzdžiais, be kita ko, pasitelkiant tinklaveiką;
- investicijos į materialųjį ir nematerialųjį turtą, taip pat kiti veiksmai;
- veiksmai, kuriais siekiama remti bitininkystės produktų, bičių nykimo ar jų naštumo sumažėjimo, taip pat bitėms potencialiai nuodingų medžiagų analizės laboratorijas;
- bendradarbiavimas su specializuotomis įstaigomis, vykdant bitininkystei ir bitininkystės produktams skirtų tyrimų programas;
- populiarinimas, komunikacija ir rinkodara, įskaitant rinkos stebėsenos veiksmus ir veiklą, kuria siekiama visų pirma didinti vartotojų informuotumą apie bitininkystės produktų kokybę.

4.2. IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

▪ Airijoje remiamas bendradarbiavimas, siekiant padėti ūkininkams mobilizuotis ir veikti kraštovaizdžio apsaugos srityje, siekiant maksimalios naudos aplinkai. Kuriamos vietos bendradarbiavimo projekto komandos, kurios bus atrinktos per viešųjų pirkimų procesą. Jos bus daugiadisciplinės, susidedančios iš projektų vadovų, pagalbinio administracinio personalo, atitinkamų ekspertų - tokių kaip hidrologai, ekologai, ornitologai, aplinkos mokslininkai - lauko pareigūnai ir ūkio konsultantai. CP komandos palaikys 70, 73 ir 77 straipsnių įgyvendinimą pagal AECM vietos lygmeniu apibrėžtose aukštos prioritetu geografinėse srityse. Taip pat teikiama pradinė parama gamintojų organizacijoms. Remiamas ūkininkaujančių vaisių ir daržovių sektoriuje bendradarbiavimas, bendradarbiavimas bitininkystės sektoriuje.

- Nyderlanduose parama teikiama gamintojų organizacijoms vaisių ir daržovių sektoriuose.

- Latvijoje parama teikiama bendradarbiavimui vaisių ir daržovių, grūdų, jautienos ir veršienos, pieno, kiaulininkystės sektoriuose, kituose sektoriuose, apimant VI priede išvardytus produktus, taip pat bitininkystės sektoriuje. Remiamas ūkininkaujančių ir žemės ūkio produkcijos perdirbėjų bendradarbiavimas, dalyvaujant maisto kokybės schemose, gaminant naujus produktus, juos perdirbant. Remiamas bendradarbiavimas, skatinant trumpą maisto tiekimo grandinę (bent 5 dalyviai, minimalus terminas 2 metai).

- Lenkijoje parama teikiama gamintojų organizacijoms vaisių ir daržovių, bitininkystės sektoriuose. Taip pat remiamas gamintojų pagal maisto kokybės schemas bendradarbiavimas.

- Danijoje, Švedijoje, Vokietijoje parama teikiama gamintojų organizacijoms vaisių ir daržovių, bitininkystės sektoriuose.

- Lietuvoje, siekiant remti bendradarbiavimo veiksmus, parama teikiama bendradarbiavimo skatinimui, remiant trumpas tiekimo grandines, ir sektorinės intervencinės priemonės vaisių ir daržovių bei bitininkystės sektoriuose. Kadangi sektorinių intervencinių priemonių veiksmų įvairovė detalizuota BŽŪP strateginių planų reglamente ((ES) 2021/2115), tai nagrinėtos šalys rinkosi praktiškai tapačią minėtų veiksmų įvairovę tenkinančią konkrečius sektorinius poreikius jų šalyje. Minėtos intervencijos atveju galima išskirti Latviją, kuri pasirinko remti ne tik vaisių ir daržovių bei bitininkystės sektorius, o visus žemės ūkio sektorius.

- Iš nagrinėtų šalių tik Lietuva ir Latvija numachiusi remti bendradarbiavimą, plėtojant trumpas tiekimo grandines. Paramos teikimo sąlygų analizė atskleidė, kad Lietuvoje, palyginus su Latvija, galima tikėtis didesnės paramos sumos, tačiau investicijoms numatytas mažesnis paramos intensyvumas (palyginimui Latvijoje jis siekia iki 65 proc.), kita vertus paramos intensyvumas bendradarbiavimo veikloms ir rinkodaros veiksmams Lietuvoje siekia 100 proc. (palyginimui Latvijoje jis siekia 70 proc.). Latvijoje galima didesnė bendradarbiavimo grupės dalyvių įvairovė, nes bendradarbiavimo grupėje gali dalyvauti konsultantai, vietos veiklos grupės, kurių veikla aktuali, siekiant koordinuoti bendradarbiavimo grupės veiklas, padėti kurti trumpas tiekimo grandines, populiarinti vietinius produktus ir skatinti jų atpažįstamumą. Remiantis Latvijos patirtimi, Lietuvoje, esant poreikiui suaktyvinti dalyvavimą priemonėje, rekomenduojama praplėsti bendradarbiavimo grupėje galinčių dalyvauti subjektų įvairovę.

- Siekiant ūkininkaujantiems Lietuvoje padėti mobilizuotis ir veikti kraštovaizdžio apsaugos srityje, siekiant maksimalios naudos aplinkai, rekomenduojama detaliau nagrinėti Airijoje remiamo bendradarbiavimo minėtoje srityje mechanizmus ir jų pritaikomumą Lietuvai.

5. PASIRINKTŲ ES ŠALIŲ NARIŲ 2023–2027 M. BŽŪP STRATEGINIŲ PLANŲ „RIZIKOS VALDYMO“ INTERVENCINIŲ PRIEMONIŲ LYGINAMOJI ANALIZĖ

5.1. RIZIKOS VALDYMO INTERVENCINĖS PRIEMONĖS: APIBENDRINIMAS

Suplanuotos kaimo plėtros rizikos valdymo priemonės

	Rizikos valdymo priemonės pavadinimas	Rizikos valdymo priemonės tipas	Taikymo sritis	Paramos dydis	Kompensacijos slenkstis
Lietuva	Pasėlių, daugiamečių augalų ir gyvūnų draudimas	Draudimas	Pasėliai, sodininkystė, gyvulininkystė	Iki 70%	20% (pagal produkciją)
	Savitarpio pagalbos fondai	Investicinis fondas		Iki 70%	20% (pagal pajamas)
Airija	Nėra įtrauktų priemonių				

Latvija	Pasėlių, daugiamečių augalų ir gyvūnų draudimas	Draudimas	Pasėliai, sodininkystė, gyvulininkystė	Iki 50%	20% (pagal produkciją)
Lenkija	Subsidijos gyvulių draudimo įmokoms	Draudimas	Gyvulininkystė	70%	20% (pagal produkciją)
	Savidraudos fondų finansavimas	Investicinis fondas	Augalininkystė, gyvulininkystė	70%	20% (pagal produkciją)
Italija	Subsidijuojamas draudimas	Draudimas	Pasėliai, sodininkystė, gyvulininkystė	50% – 70%	20% (pagal produkciją)
	Savitarpio pagalbos pajamų stabilizavimo/gamybos nuostolių padengimo fondai	Investicinis fondas		70%	20% (pagal pajamas arba pagal produkciją)
	Nacionalinis savitarpio pagalbos fondas katastrofiniams įvykiams	Investicinis fondas		70%	20% (pagal produkciją)
Prancūzija	Draudimo įmokų mokėjimas	Draudimas	Pasėliai, sodininkystė	70%	20% (pagal produkciją)
	Savitarpio pagalbos fondas	Investicinis fondas	Pasėliai, sodininkystė, gyvulininkystė	70%	30% (pagal produkciją)
	Cukrinių runkelių sektoriaus pajamų stabilizavimo priemonė	Investicinis fondas	Cukriniai runkeliai	70%	20% (pagal pajamas)
Ispanija	Nėra įtrauktų priemonių				
Vokietija	Rizikos valdymo įrankiai Rizikos valdymo priemonės (Risikomanagementinstrumente)	Draudimas	Augalininkystė	20%–70%	20% (pagal produkciją arba pagal pajamas)

Iš analizei parinktų šalių Airija ir Ispanija į strateginį planą neįtraukė rizikos valdymo priemonių, Latvija ir Vokietija pasirinko tik draudimo įmokų kompensavimą, o likusios šalys – Lietuva, Lenkija Italija ir Prancūzija įtraukė ir draudimo įmokų kompensavimą, ir savitarpio pagalbos fondus.

Lietuvoje viena iš rizikos valdymo priemonių - *Pasėlių, augalų ir gyvūnų draudimas*. Pagal šią intervencinę priemonę siekiama padėti spręsti rizikos valdymo problemas – skatinti ūkininkus drausti savo pasėlius, augalus ir gyvūnus, kompensuojant jiems dalį draudimo įmokų. Augalų ir pasėlių draudimo atveju pagal šią intervencinę priemonę numatoma kompensuoti sausros, ilgo lietingo laikotarpio ir iššalimo rizikas, kadangi dalis įmokų dėl kitų rizikų kompensuojamos nacionalinės priemonės pagalba. Gyvūnų draudimo atveju pagal šią intervencinę priemonę numatoma kompensuoti dalį draudimo įmokų, kai gyvūnai draudžiami nuo gyvūnų užkrečiamų ligų, nurodytų Pasaulinės gyvūnų sveikatos organizacijos nustatytame gyvūnų ligų sąrašė arba 2016 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 2016/429 prieduose. Ši intervencinė priemonė skatintų žemės ūkio sektoriuje veikiančius subjektus drausti savo produkciją nuo nepalankių klimato reiškinių, gyvūnų ligų sukeltų padarinių ir taip valdyti vykdomos ūkinės veiklos riziką. Intervencinė priemonė padės išlaikyti ūkio perspektyvumą ir konkurencingumą ilgesnį laiką, o pasireiškus nepalankiems klimato reiškiniams, kurie paveikė augalus bei pasėlius, ar įvykus gyvūnų ligų protrūkiams sudarys palankesnes sąlygas ūkininkams atkurti sumažėjusį žemės ūkio potencialą.

Pagal šią intervencinę priemonę ūkininkams, apdraudusiems pasėlius, gyvūnus ar augalus bet kurioje jų pasirinktoje draudimo įmonėje bus kompensuojama dalis sumokėtos draudimo įmokos.

Draudimo įmoka yra tinkamos išlaidos: augalų ir pasėlių draudimo atveju – kai draudžiama nuo sausros, ilgo lietingo laikotarpio ir iššalimo; gyvūnų draudimo atveju – kai draudžiama nuo gyvūnų ligų, nurodytų Pasaulinės gyvūnų sveikatos organizacijos nustatytame gyvūnų ligų sąraše arba 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 652/2014 prieduose. Draudimo įmoka yra tinkamos išlaidos, jeigu pagal draudimo sutartį numatomi padengti nuostoliai, kai sunaikinama daugiau kaip 20 proc. ūkininko vidutinės metinės praėjusių trejų metų laikotarpio produkcijos (arba praėjusių penkerių metų laikotarpio vidutinės trejų metų laikotarpio produkcijos, neįskaitant didžiausios ir mažiausios vertės). Tokiu apskaičiavimo metodu nustatomi faktiniai atskiro ūkininko nuostoliai atitinkamais metais.

Paramos intensyvumas – iki 70 proc. sumokėtos draudimo įmokos sumos, neviršijant intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse nustatytų paramos dydžio apribojimų.

Taip pat numatytas steigti *Žemės ūkio rizikos valdymo fondas* galėtų būti viena iš rizikos valdymo priemonių žemės ūkio veiklos sektoriams, kuri prisidėtų sprendžiant žemės ūkio produkcijos gamintojų pajamų didelio svyravimo problemas.

Remiamos veiklos:

- žemės ūkio rizikos valdymo fondo (-ų) steigimas (vienija bet kurių žemės ūkio veiklos sričių subjektus);

- žemės ūkio rizikos valdymo fondo (-ų) patirtų nuostolių, išmokėjus rizikos valdymo fondo nariams kompensacijas dėl ūkio subjektų pajamų netekimo, kompensavimas.

Paramos gavėjai - pagal nustatytus nacionalinių teisės aktų reikalavimus akredituoti (pripažinti) žemės ūkio rizikos valdymo fondai. Naudos gavėjai – rizikos valdymo fondo nariai (fiziniai ir juridiniai asmenys), užsiimantys žemės ūkio veikla ir atitinkantys aktyvaus ūkininko kriterijus.

Žemės ūkio rizikos valdymo fondų kūrimo sąlygos: 1. žemės ūkio rizikos valdymo fondai kuriami ne mažiau kaip penkių ūkininkų, kurie atitinka aktyvaus ūkininko kriterijus. Žemės ūkio rizikos valdymo fondų lėšas sudaro: 1. žemės ūkio rizikos valdymo fondo narių įnašai; 2. pajamos, gautos iš žemės ūkio rizikos valdymo fondo lėšų laikino investavimo į vertybinius popierius arba palūkanų už terminuotus indėlius (negali būti investuojamos paramos lėšos); 3. parama, gauta iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų, Europos Sąjungos fondų lėšų; 4. juridinių ir fizinių asmenų savanoriški tiksliniai įnašai; 5. kitos teisėtai įgytos lėšos. Parama žemės ūkio rizikos valdymo fondo nariui skiriama tik tuo atveju, kai pajamų sumažėjimas viršija 20 procentų atskiro rizikos valdymo fondo nario vidutinių metinių praėjusių trejų metų laikotarpio pajamų arba praėjusių penkerių metų laikotarpio vidutinių trejų metų pajamų, neįskaitant per tuos penkerius metus gautų didžiausių ir mažiausių pajamų sumų. Pajamos yra įplaukų, kurias rizikos valdymo fondo narys gauna iš rinkos, įskaitant bet kokios formos viešąją paramą, suma atskaičius sąnaudas. Žemės ūkio rizikos fondo narių pajamų sumažėjimui įvertinti gali būti naudojami indeksai (marža). Žemės ūkio rizikos valdymo fondo narių prarastų pajamų kompensacija mokama įvertinus gautą valstybės ir Europos Sąjungos paramą ir negali viršyti prarastų pajamų dydžio.

Paramos intensyvumas taikomas visoms išlaidų kategorijoms – iki 70 proc. tinkamų finansuoti išlaidų:

- Administracinėms įsikūrimo išlaidoms, kurios per trijų metų laikotarpį negali viršyti sumos, nustatytos Reglamentu (ES) Nr. 1407/2013 (nuo 2024 m. liepos 1 d. taikomas Reglamentas (ES) Nr. 2023/2831 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo de minimis pagalbai), išmokamoms mažėjančia tvarka: • ne daugiau kaip 20 tūkst. Eur pirmaisiais veiklos metais; • ne daugiau kaip 18 tūkst. Eur antraisiais veiklos metais; • ne daugiau kaip 16 tūkst. Eur trečiaisiais veiklos metais;

- Įnašai į pradinį kapitalą – skiriant vieną kartą ne daugiau kaip 1 tūkst. Eur vienam žemės ūkio rizikos fondo nariui tik pirmaisiais rizikos valdymo fondo veiklos metais. Periodiniai žemės ūkio rizikos valdymo fondo narių įnašai į fondą nekompensuojami;

- Žemės ūkio rizikos fondo narių pajamų praradimo dalinė kompensacija (paramos intensyvumas įvertinamas atsižvelgiant į visą jau gautą paramą įnašams į pradinį kapitalą ir bendrai turi neviršyti 70 proc. visų tinkamų finansuoti išlaidų.

Latvija pasirinko vieną priemonę – pasėlių, daugiamečių augalų ir gyvūnų draudimo įmokų kompensavimą. Paramos tikslas – skatinti ūkininkų įsitraukimą į žemės ūkio sektorių rizikos mažinimą, iš dalies padengiant pasėlių, daugiamečių augalų ir ūkinių gyvūnų draudimo poliso įsigijimo išlaidas. Paramos gavėjas – aktyvus ūkininkas (fizinis ar juridinis asmuo), sudaręs sutartį su draudimo įmone, kuria ketinama apdrausti pasėlius, sodus ir gyvulius. Draudimo sutartimi siekiama padengti nuostolius, atsiradusius dėl nepalankių klimato sąlygų, gyvūnų ar augalų ligų, augalų kenkėjų ir gaisro, kurie sunaikino daugiau kaip 20% atitinkamo ūkininko vidutinės metinės produkcijos per pastaruosius trejus metus arba vidutinės produkcijos apimties, apskaičiuotos remiantis praėjusių penkerių metų laikotarpiu ir neįskaitant didžiausios ir mažiausios apimties. Paramos dydis – iki 50% draudimo poliso įsigijimo kainos. Latvija nustatys didžiausią paramos sumą (EUR) vienam vienetui (ha arba sąlyginio galvijo vienetui).

Lenkija pasirinko dvi priemones – subsidijos gyvulių draudimo įmokoms ir Savidraudos fondų finansavimą *Subsidijos gyvulių draudimo įmokoms*. Intervencija apima visas gyvūnų ligas. Intervencijos tikslas – bendrai finansuoti ūkinių gyvūnų draudimo nuo ligų sutartis. Draudimas padengs nuostolius, viršijančius 20% praėjusių trejų metų vidutinės metinės produkcijos arba trejų metų vidurkio pagal praėjusių penkerių metų laikotarpį, neįskaitant didžiausios ir mažiausios apimties. Apskaičiuojant konkretaus gamintojo prarastą vidutinę metinę gyvulininkystės produkciją, bus naudojami mokesčių tikslais ir (arba) Žemės ūkio restruktūrizavimo ir modernizavimo agentūros/Veterinarijos inspekcijos tvarkomi apskaitos duomenys. Taip pat gali būti naudojami ir vidutinių pajamų, tenkančių vienam gyvūnui, duomenys kaupiami Centrinės statistikos tarnybos. Naudos gavėjas – ūkininkas, atitinkantis BŽŪP strateginių planų reglamento ((ES) 2021/2115) 3 str. 1 punkto reikalavimus. Paramos gavimo sąlygos ir 70% sumokėtų draudimo įmokų gražinimo taisyklės bus išsamiai aprašytos intervenciją įgyvendinančiuose teisės aktuose.

Savidraudos fondų finansavimas. Intervencijos tikslas – subsidijuoti savidraudos fondų steigimą pirmuosius trejus jų veiklos metus ir iš dalies kompensuoti išmokėtas kompensacijas už žalą, padarytą produkcijai dėl nepalankių klimato sąlygų, gyvūnų ar augalų ligų, kenkėjų antplūdžio arba nuostolių, patirtų dėl veiksmų, kurių imtasi pagal Direktyvą 2000/29/EB, siekiant kontroliuoti arba sustabdyti augalų ligų plitimą ar kenkėjų antplūdį, arba dėl ekologinio incidento poveikio. Draudimas bus taikomas nuostoliams, viršijantiems 20% vidutinės metinės produkcijos ankstesnių trejų metų arba trejų metų vidurkio, apskaičiuoto pagal ankstesnių penkerių metų vidurkį, neįskaitant didžiausios ir mažiausios apimties. Apskaičiuojant vidutinę metinę produkciją, apie kurią pranešta, kad ji buvo sunaikinta, bus naudojami mokesčių tikslais tvarkomi duomenys kaupiami Žemės ūkio restruktūrizavimo ir modernizavimo agentūros ir (arba) Veterinarijos inspekcijos ir Centrinėje statistikos tarnyboje kaupiama informacija apie žemės ūkio produkcijos vidutinės supirkimo kainas. Akreditavimo ir lėšų valdymo taisyklės bus nustatytos BŽŪP SP įgyvendinimo Lenkijoje teisės aktuose. Kiti kriterijai paramai gauti nenustatyti. Parama teikiama, neviršijant metams nustatytos paramos sumos.

Paramos gavėjas - Savidraudos fondas. Galutiniai paramos gavėjai ūkininkai – Savidraudos fondo nariai. Parama bus teikiama kaip subsidija, kompensuojant iki 70% fondo steigimo išlaidų ir 70% išmokėtų kompensacijų išlaidų. Detalios paramos teikimo sąlygos ir reikalavimai, principai bus nustatyti šią intervenciją įgyvendinančiuose teisės aktuose.

Italija pasirinko subsidijuojamą draudimą ir savitarpio pagalbos fondus gamybos nuostoliams padengti, pajamų palaikymui ir pagalbai nuo katastrofinių įvykių.

Subsidijuojamas draudimas. Parama teikiama subsidijuoti tik tiems draudimo liudijimams, kurie padengia nuostolius, patirtus dėl nepalankių klimato reiškinių, gyvūnų ligų, augalų ligų ar parazitinių užkrėtimų, ekstremalių aplinkosaugos situacijų arba reikalingų įgyvendinti priemonių pagal Direktyvą 2002/89/EB, siekiant sustabdyti arba apriboti augalų ligos plitimą ar parazitinių užkrėtimą, dėl kurio prarandama daugiau kaip 20% ūkininko vidutinės metinės produkcijos per pastaruosius trejus metus arba trejų metų vidurkio pagal penkerius ankstesnius metus, neįskaitant didžiausios ir mažiausios apimties. Ūkininko metinei produkcijai apskaičiuoti numatoma naudoti indeksus. Užregistruotų nuostolių matavimas gali būti koreguojamas pagal konkrečias kiekvieno produkto tipo charakteristikas, naudojant biologinius,

meteorologinius arba mišrius rodiklius (įskaitant kritulių kiekį ir temperatūrą), apibrėžtus vietas, regioniniu ar nacionaliniu lygiu.

Paramos gavėjai yra ūkininkai, kuriems keliami reikalavimai taikomi aktyvaus ūkininko apibrėžimui. Paramos dydis yra 70% tinkamų finansuoti išlaidų. Jei reikia, šis procentas gali būti vienodai sumažintas visiems paramos gavėjams, kad būtų suderinta su turimais finansiniais ištekliais. Atsižvelgiant į intervencijos tikslus, kuriais siekiama skatinti polisų, apimančių didesnę rizikos skaičių, pasirašymą, sudaryta galimybė numatyti įmokų taikymą daugialypę riziką apimančių polisų rūšims. Tokiu atveju, polisams, apimantiems mažiau nei tris rizikas, galima nustatyti paramos normą, pradedant nuo minimalios 50% tinkamų finansuoti išlaidų ribos.

Savitarpio pagalbos fondas gamybos nuostoliams padengti. Parama teikiama savitarpio pagalbos fondams, kurie padengia nuostolius, patirtus dėl nepalankių klimato reiškinių, gyvūnų ligų, augalų ligų ar parazitinių užkrėtimų, ekstremalių aplinkosaugos situacijų arba reikalingų įgyvendinti priemonių pagal Direktyvą 2002/89/EB, siekiant sustabdyti arba apriboti augalų ligos plitimą ar parazitinių užkrėtimą, dėl kurio prarandama daugiau kaip 20% ūkininko vidutinės metinės produkcijos per pastaruosius trejus metus arba trejų metų vidurkio pagal penkerius ankstesnius metus, neįskaitant didžiausios ir mažiausios apimties. Ūkininko metinei produkcijai apskaičiuoti gali būti naudojami indeksai. Užregistruotų nuostolių matavimas gali būti pritaikytas prie kiekvienos rūšies produkto specifinių savybių, naudojant biologinius, meteorologinius arba mišrius rodiklius (įskaitant kritulių kiekį ir temperatūrą), apibrėžtus vietas, regioniniu ar nacionaliniu lygiu.

Paramos gavėjai yra Valdymo institucijos įsteigti Savitarpio pagalbos fondai gamybos nuostoliams padengti. Parama skiriama:

- Fondo steigimo administracinėms išlaidoms, paskirstytoms daugiausiai trejiems metams mažėjančia tvarka;
- Fondo sumokėtoms sumoms, kaip finansinė kompensacija dalyvaujantiems ūkininkams;
- palūkanoms už komercines paskolas, kurias paėmė Fondas, siekiant išmokėti finansinę kompensaciją ūkininkams nariams krizės atveju;
- metinių įmokų į Fondą priedams;
- Fondo pradinio kapitalo formavimui.

Paramos dydis yra 70% tinkamų finansuoti išlaidų. Jei reikia, šis procentas gali būti vienodai sumažintas visiems naudos gavėjams, kad būtų suderinta su turimais finansiniais ištekliais.

Savitarpio pagalbos fondas pajamų palaikymui. Parama skiriama tik pajamų stabilizavimo savitarpio pagalbos fondams, kurie dengia pajamų sumažėjimą didesnę kaip 20% individualaus ūkininko vidutinių metinių pajamų per pastaruosius trejus metus arba trejų metų vidurkio per penkerius ankstesnius metus, neįskaitant didžiausios ir mažiausios vertės. Ūkininko metinių pajamų praradimui apskaičiuoti gali būti naudojami indeksai. Naudojamas skaičiavimo metodas turi leisti pakankamai tiksliai nustatyti faktinius atskiro ūkininko nuostolius konkrečiais metais.

Paramos gavėjai yra Valdymo institucijos įsteigti Savitarpio pagalbos fondai pajamų palaikymui. Parama skiriama:

- Fondo steigimo administracinėms išlaidoms, paskirstytoms daugiausiai trejiems metams mažėjančia tvarka;
- Fondo sumokėtoms sumoms, kaip finansinė kompensacija dalyvaujantiems ūkininkams;
- palūkanoms už komercines paskolas, kurias paėmė Fondas, siekiant išmokėti finansinę kompensaciją ūkininkams nariams krizės atveju;
- metinių įmokų į Fondą priedams;
- Fondo pradinio kapitalo formavimui.

Paramos dydis yra 70% tinkamų finansuoti išlaidų. Jei reikia, šis procentas gali būti vienodai sumažintas visiems naudos gavėjams, kad būtų suderinta su turimais finansiniais ištekliais.

Nacionalinis savitarpio pagalbos nuo katastrofinių įvykių fondas. Parama teikiama siekiant suaktyvinti abipusę apsaugą nuo katastrofinių įvykių, dėl kurių patiriami nuostoliai, viršijantys minimalią 20% ūkininko produkcijos per pastaruosius trejus metus arba trejų metų vidurkio pagal penkerius ankstesnius metus praradimo ribą, neįskaitant didžiausios ir mažiausios apimties. Privačiąją dalį už prisijungimą prie savitarpio pagalbos fondo, kurią turi sumokėti ūkininkas, naudojama 3% tiesioginėms išmokoms skirtų lėšų, laikantis BŽŪP strateginių planų reglamento ((ES) 2021/2115) 19 str. nuostatų. Nacionalinis savitarpio pagalbos nuo katastrofinių įvykių fondas gali veikti kartu su kitomis rizikos valdymo priemonėmis, Fondą administruoja viešoji valdymo institucija, paskirta remiantis nacionaliniais teisės aktais. Parama gali būti teikiama, papildant metines įmokas į Fondą, kad kartu su privačiąja dalimi būtų sukurta apsauga nuo katastrofinių meteorologinių įvykių. Finansiniai įnašai, susiję su metinių mokėjimų fondu papildymu (70% bendrų abipusio draudimo išlaidų), pripažįstami patikrinus, ar ūkininkas sumokėjo privačiąją dalį, lygią 30% bendrų išlaidų. Paramos dydis yra 70% tinkamų finansuoti išlaidų. Jei reikia, šis procentas gali būti vienodai sumažintas visiems naudos gavėjams, kad būtų suderinta su turimais finansiniais ištekliais.

Prancūzija pasirinko draudimo įmokų kompensavimą, savitarpio pagalbos fondus ir cukrinių runkelių sektoriaus pajamų stabilizavimo fondą.

Draudimo įmokų kompensavimas. Pagalba teikiama iš dalies padengiant draudimo įmoką, kurią moka ūkininkas, siekdamas apsidrausti nuo klimato reiškinių neigiamų padarinių jo produkcijai (augalininkystės ir sodininkystės). Tinkami naudos gavėjai yra aktyvūs ūkininkai, kaip apibrėžta BŽŪP strateginių planų reglamento ((ES) 2021/2115) 4 straipsnyje. Strateginio plano . Ūkiai gali pasirašyti sutartis pagal pasėlių grupes arba visiems ūkio pasėliams. Vadinamosiose „pasėlių grupių“ sutartyse numatyta, kad kompensacija pradedama skaičiuoti už pasėlius, atsižvelgiant į pastebėtus atitinkamo derliaus nuostolius, neatsižvelgiant į kitų apdraustų derliaus rūšių rezultatus. Vadinamųjų „eksplotavimo“ sutarčių atveju kompensacija mokama, jei visų apdraustų pasėlių bendri nuostoliai viršija nustatytą ribą. Kompensacijos norma negali viršyti 70% kompensuojamos sumos. Visų pirma, jis gali būti diferencijuojamas pagal pasėlių grupes, antra, siekiant paskatinti sudaryti sutartis mažiausiai apdraustoms pasėlių grupėms.

Savitarpio pagalbos fondai. Pagalba teikiama kaip finansinis įnašas į vieną ar daugiau savitarpio pagalbos fondų, siekiant padengti išlaidas ir nuostolius, susijusius su gyvūnų liga, augalų kenkėjais ar aplinkos incidentais. Tinkami naudos gavėjai yra aktyvūs ūkininkai, kaip apibrėžta BŽŪP strateginių planų reglamento ((ES) 2021/2115) 4 straipsnyje. Pagalba gali būti mokama kompensacijai už ekonominius nuostolius, atsiradusius dėl:

- gyvūnų ligų, reguliuojamų Reglamentu (ES) 2016/429, vadinamu „gyvūnų sveikata“, arba nacionaliniais sveikatos reglamentais;
- augalams kenksmingų organizmų, kuriuos reglamentuoja Reglamentas (ES) 2016/2031, vadinamas „augalų sveikata“ arba nacionaliniais fitosanitariniais reglamentais;
- aplinkosaugos incidentų, apibrėžtų nacionaliniuose teisės aktuose.

Kompensacija galima už nuostolius, praradus daugiau kaip 30% ūkininko vidutinės metinės produkcijos per pastaruosius trejus metus arba jo trejų metų vidutinės produkcijos, apskaičiuotos pagal praėjusius penkerius metus, neįskaitant didžiausios ir mažiausios apimties.

Cukrinių runkelių sektoriaus pajamų stabilizavimo fondai. Pagalba teikiama kaip finansinis įnašas į vieną ar kelis investicinius fondus, siekiant padengti ūkininkų dėl ekonominių veiksnių prarastas pajamas. Tinkami naudos gavėjai yra investicinio fondo valdytojai, galutiniai fondo naudos gavėjai yra ūkininkai ir cukrinių runkelių augintojų grupės, kurios yra fondo nariai atitinkamose teritorijose.

Išlaidų ir nuostolių tinkamumas:

- reikalavimus atitinka tik ekonominiai. Pagalba nesumuojama su privačiu draudimu ar sektoriaus draudimu;
- prieš nustatant kompensacijos poreikį, turi būti įvertintas ne mažesnis kaip 20% vidutinių metinių pajamų praradimas per trejus metus iki krizės arba trejų metų vidurkis pagal praėjusius penkerius metus, neįskaitant didžiausių ir mažiausių verčių;

- pajamos apskaičiuojamos taip: $pajamos = [(kaina \times produkcija) - veiklos išlaidos] + ES$ ir valstybės pagalba;
- kompensacijos norma negali viršyti 70% kompensuojamos sumos.

Parama skiriama:

- Fondo steigimo administracinėms išlaidoms;
- Fondo sumokėtoms sumoms, kaip finansinė kompensacija dalyvaujantiems ūkininkams;
- palūkanoms už komercines paskolas, kurias paėmė Fondas, siekiant išmokėti finansinę kompensaciją ūkininkams nariams krizės atveju;
- metinių įmokų į Fondą priedams;
- Fondo pradinio kapitalo formavimui.

Vokietija pasirinko draudimo įmokų kompensavimą. Specialūs finansavimo reikalavimai:

- draudimo sutartis sudaroma dėl atskirų ar kelių pasėlių arba draudžiama visa produkcija įmonės;
- žalos dydis gali būti nustatomas remiantis faktiniais duomenimis ir gali būti apskaičiuojamas, remiantis indeksais;
- draudimo įmokos nuo audrų, stipraus šalčio, smarkių liūčių, potvynių ir sausros rizikos, taip pat nuo laukinių gyvūnų padarytos žalos, yra tinkamos finansuoti atskirai arba kartu kaip dalis kelių rizikų draudimo;
- parama teikiama tik nuostoliams, kurie sudaro ne mažiau kaip 20% paramos gavėjo vidutinės metinės produkcijos ar pajamų per praėjusį trejų metų laikotarpį arba trejų metų vidurkio pagal praėjusį penkerių metų laikotarpį, neįskaitant didžiausios ir mažiausios vertės, atlyginti;
- į draudimo sutartį įtraukta mažiausiai 20 procentinių punktų išskaita.

Kompensuojama nuo mažiausiai 20% iki daugiausiai 70% tinkamų finansuoti išlaidų. Kompensacijos suma skiriasi šalies regionuose, atsižvelgiant į vieną ar kelis iš šių kriterijų: esamą pasiūlymą draudimo rinkoje; skatinamos rizikos tipą; apdraustų pasėlių rūšį; apdrausto ir remiamo ploto dydį.

5.2. IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

▪ Tyrėjai pagal užduotį analizavo parinktų šalių SP. Lietuva, kaip ir kitos parinktos analizei šalys narės, pasirinko galimus rizikos valdymo priemonių tipus t. y. draudimą ir savitarpio pagalbos fondus. Iš analizuotų pasirinktų šalių Airija ir Ispanija į strateginį planą neįtraukė rizikos valdymo priemonių, Latvija ir Vokietija pasirinko tik draudimo įmokų kompensavimą, o likusios šalys – Lietuva, Lenkija Italija ir Prancūzija įtraukė ir draudimo įmokų kompensavimą, ir savitarpio pagalbos fondus.

▪ Nustatyta, kad rizikos valdymo priemonės SP aprašytos labai bendrais bruožais, pateikiant nuorodas, kad detalios rizikos valdymo priemonių veikimo taisyklės bus pateiktos nacionaliniuose teisės aktuose, prie kurių tyrėjai prieigos neturi. Todėl, nagrinėjamų priemonių atveju tai buvo labai didelis tyrimo apribojimas. Kita vertus, savitarpio pagalbos fondai pakankamai nauja intervencija, kuriai taikomi paramos reikalavimai labai detalčiai reglamentuoti ES teisės aktuose ir taikomi bendrai visoms šalims narėms, todėl nustatyti konkrečius geruosius pavyzdžius, kuriais galima būtų vadovautis, ir dėl nagrinėjamos intervencijos taikymo trumpo laikotarpio, galimybių nėra. Dėl to, sunku identifikuoti ir savitarpio pagalbos fondo priemonės patrauklumą kitose šalyse. Dar tenka pastebėti ir tai, kad visos bendro veikimo elementą turinčios priemonės (tiek gamintojų grupės, tiek kooperacija) Lietuvoje niekad nebuvo populiarios, tai ko gero gali paliesti ir savitarpio pagalbos fondo veiklos perspektyvas. Nes jei nėra stimulo ir bendro veikimo poreikio „iš apačios“, tai skatinimas „iš viršaus“ bendradarbiavimo patrauklesniu tikriausiai nelabai padarys. Nebent būtų ES mastu atsisakyta tiesioginių išmokų ar jų dalies, kaip pajamų palaikymo priemonės, joms skirtas lėšas perkeltiant tik rizikoms valdyti. Tai būtų realus, nors galbūt ir drastiškas, sprendimas, kuris paskatintų ūkininkus pradėti kitaip vertinti rizikos valdymo instrumentus.

Rekomendacijos

- Lietuvoje viena iš rizikos valdymo priemonių – pasėlių, augalų ir gyvūnų draudimas, kuriai, remiantis parinktų šalių strateginiame plane pateiktos draudimo priemonės aprašymo analize, rekomendacijų nenustatėme.

- Siekiant paskatinti aktyvesnę Lietuvos ūkininkų įsitraukimą dalyvauti savitarpio pagalbos fonduose, rekomenduojama didžiausią kompensacijos sumą vienam žemės ūkio rizikos valdymo fondo nariui nustatyti pagal skirtingas ūkių ekonominio dydžio grupes, kad kuo realiau būtų atspindėti įvairaus ekonominio dydžio ūkininkaujančių poreikiai (detalūs skaičiavimai pateikti ataskaitoje „Didžiausios kompensacijos sumos vienam žemės ūkio rizikos valdymo fondo nariui nustatymas, įgyvendinant Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023-2027 m. strateginio plano intervencinę priemonę Savitarpio pagalbos fondai“.

- Išanalizavus ES šalių paramos teikimo sąlygas ir BŽŪP strateginių planų reglamento ((ES) 2021/2115) 76 str. sąlygas, Lietuvoje dalyvaujantiems savitarpio pagalbos fonduose ūkininkams, nustatytas ne didesnis nei 70% negautų pajamų kompensacijos dydis vienam ūkininkui arba ūkininkų grupei. Rekomenduojama, jei reikia, šis procentas gali būti vienodai sumažintas visiems naudos gavėjams iki 50%, kad būtų suderinta su turimais finansiniais ištekliais. Mažesnis paramos dydis iš nagrinėtų šalių numatytas taikyti tik Vokietijoje, todėl didesniai nei 50% sumažinimui nesant labai paplitusiam tarp nagrinėtų šalių, jo nesiūlome ir Lietuvai.

SUDERINTA:

(Tyrimų priežiūros komisijos pirmininkas)

(Vardas, Pavardė)

(Data)